
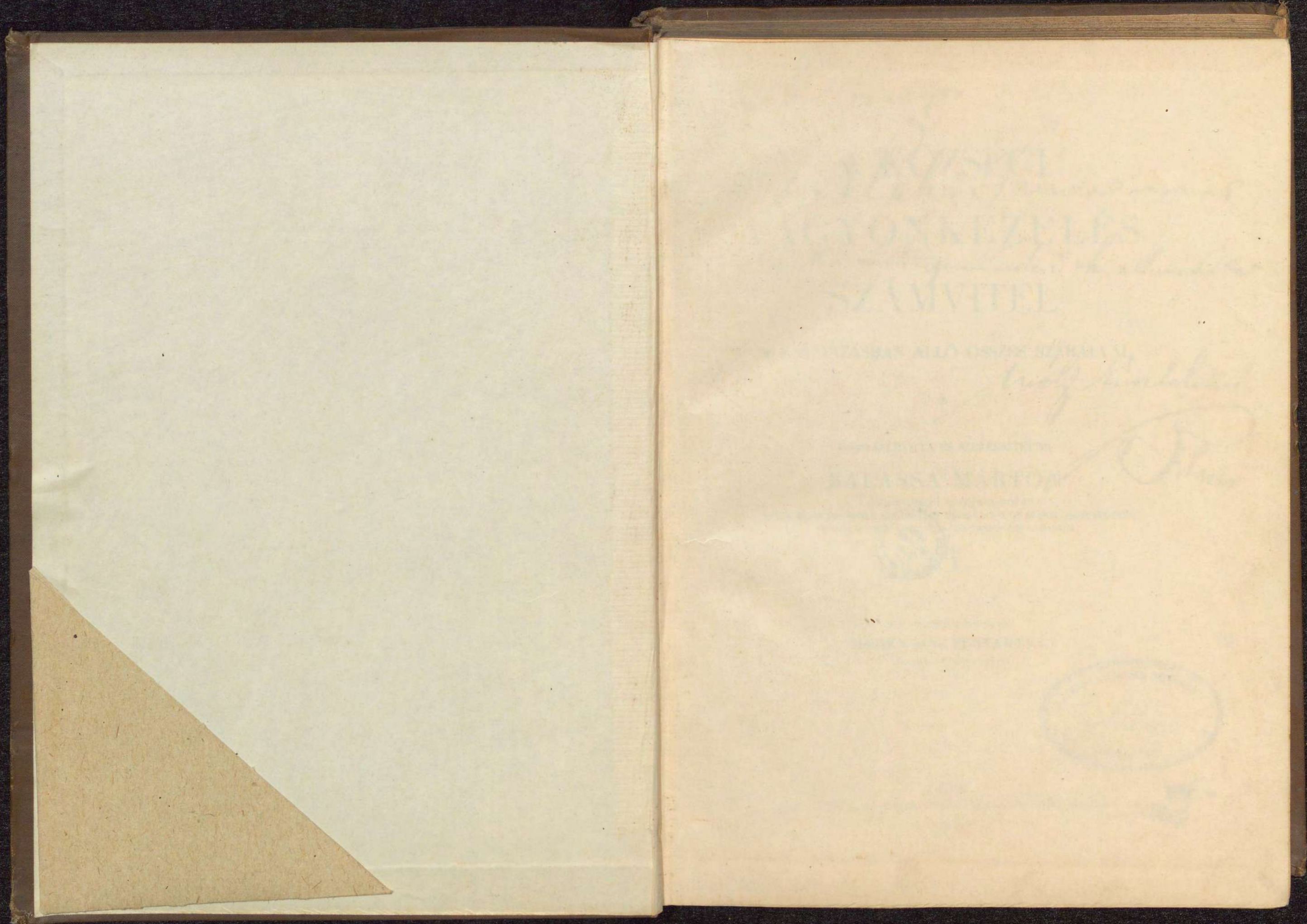

BALASSA MÁRTON

—
A KÖZSÉGI
VAGYONKEZELÉS
ÉS
SZÁMVITEL

Méltóságos

Dr. Blaha János úrnak
A KÖZSÉGI
VAGYONKEZELÉS
m. kir. belügyministeri h. államtitkár
SZÁMVITEL

ALKALMAZÁSBAN ÁLLÓ ÖSSZES SZABÁLYAI,

** mely közzététel,*

ÖSSZEÁLLITOTTA ÉS SZERKESZTETTE:

BALASSA MÁRTON

SZÁMVEVŐSÉGI I. O. FŐTANÁCSOS;

M. KIR. BELÜGYMINISZTER ALKALMAZOTT HEVESVÁRMEGYEI SZÁMVEVŐSÉG FŐNÖKE;
AZ EGRI KÖZSÉGI KÖZGAZDÁTSÁGI TANFOLYAM ELŐADÓJA.

MINDEN JOG FENTARTVA.

EGER

NYOMTATTÁK AZ EGRI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1929.

1995 m.
1986 R

TARTALOMJEGYZÉK.

I. RÉSZ.

A községi költségvetés.

	Oldal
I. FEJEZET:	
A) Az évi rendes költségvetés jogszabályai	1
B) A hitelátruházás, a pótkölségvetés, a hitelekötés, a kiadások időleges fedezésének és a költségvetésen kívüli állapotoknak (indemnytil) jogszabályai	19
Hitelátruházás. Hitelekötés	21
Kiadások időleges fedezése	21
Pótkölségvetés	21
Községi pótladó	24
II. FEJEZET:	
A községi költségvetés (előirányzat) szerkesztésének szabályai	41
I. A községi költségeloirányzat fogalma	41
II. Az előirányzat szerkesztésének alapelvei	41
III. Az előirányzat fagozata	43
A) A rendes kezelés	44
IV. Az előirányzat rovatrendszere	45
V. Az előirányzat további szabályai	45
III. FEJEZET:	
Hitelátruházás	46
IV. FEJEZET:	
Pótkölségvetés	47
V. FEJEZET:	
Eljárás hitelátruházás, pótkölségvetés esetében, hitelálladéki kimutatás...	47
VI. FEJEZET:	
Hitelekötés	48
VII. FEJEZET:	
Kölségvetési hitel elévülése	50
VIII. FEJEZET:	
Hitelátruházás költségvetési évek között	50

II. RÉSZ.

A községi vagyon tényleges kezelésének szabályai.

I. FEJEZET:	
Jogszabályok, döntvények, elvi jelentőségű határozatok	51
II. FEJEZET:	
A községi költségvetés végrehajtására (a vagyonkezelésre, háztartásvitelre) vonatkozó szabályok	108
A) Az utalványozás szabályai	108
A költségvetés végrehajtására (háztartásvitelre) vonatkozó általános szabályok	108
B) Az utalványozás, elszámolás (előírás) és hitelátruházás gyakorlásának általános szabályai	109

	Oldal
C) Elszámolás a költségvetésen kívüli állapot tartamára. Indemnyti a községi háztartásban	110
D) Kiadások időleges fedezése	111
III. FEJEZET:	
A pénzüiri számfejtés általános szabályai	111
IV. FEJEZET:	
Az idősoros, naplószerű számadás vezetés, elszámolás szabályai	113
V. FEJEZET:	
A községi pénzkezelés általános szabályai	117
VI. FEJEZET:	
Anyagok, termények kezelésének és elszámolásának rendje és szabályai	120
VII. FEJEZET:	
A pénz- és értékezelés ellenőrzésének szabályai	123
VIII. FEJEZET:	
Községi pénzkezelés a m. kir. Postatakarékpénztárral csekk- és kliring forgalomban	124
A) Alaprendelet	124
B) Ülmutatás a postatakarékpénztári csekk- és kliring forgalomba való belépésre	125
C) Elszámolási szabályok a községi pénzkezelésnek a m. kir. postatakarékpénztárral csekk- és kliring forgalomban való lebonyolítása esetében	128
I. Bevételek beszedése, befizetése	128
D) Kiadások kiutalványozásának és elszámolásának rendje	130
E) Ellátmány	134
F) Számlakivonatok kezelése. Naplószerű elszámolás	135
G) Vegyes rendelkezések	138

III. RÉSZ.

Az ingó és ingatlan községi vagyon kezelésének szabályai.

I. FEJEZET:	
Jogszabályok, döntvények, elvi jelentőségű határozatok	139
II. FEJEZET:	
A községi ingó és ingatlan vagyonteltár vezetésének szabályai	141
Az összefoglaló vagyonteltár és vagyonteltár	141
A) Községi ingatlan (teltári) vagyon elszámolása	142
B) A községi ingó teltári vagyon elszámolása	149
C) A gazdasági termények és egyéb anyagok készleteinek mint vagyontételeknek elszámolása	152
D) Gyümölcsöző földék, értékpapírok teltári számbavétele	153
E) Hasznosított jogok és engedélyezett jogosítványok számbavétele	154
F) Községi üzemek és vállalatok, a használatra kölcsönözhető ingó javak	154
G) Pénzmaradvány	154
H) Cselekvő hátralékok	155
I. Követelések	155
II. A vagyonteltár terhelő (szenvedő) elemei	155
A) Közokiraton vagy magánjogi iraton állandó vagy főbb évre szóló szolgáltatások	155
B) Kölcsön tartozások	156
C) Adósságok	156
D) Terhelő (kiadási) hátralékok	156

IV. RÉSZ.

A számadási főkönyv számla (költségvetési rovat-) rendszerének szabályai, vonatkozással a fennálló jogszabályokra. (A költségvetés jogrendszere.)

	Oldal
A főkönyvi előírás szabályai	158
I. FEJEZET:	
Jogszabályok, döntvények, elvi jelentőségű határozatok	158
II. FEJEZET:	
A számadási főkönyv számla (költségvetési rovat-) rendszerének szabályai, vonatkozással a fennálló jogszabályokra. (A költségvetés jogrendszere)	165
Az előírás szabályai	165
I. Az előírás általános szabályai	165
II. A számadási főkönyv és annak berendezése	167
III. A számadási főkönyv hasábrendszere	168
A) Az előírási oldal vezetése	168
B) A teljesítési (lerovási) oldal vezetése	170
A leggyakrabban előforduló főkönyvi számlák. (A községi költségvetés rovat-rendszere és annak jogrendszere)	171
Bevételi számlák (fedezet)	171
A) Rendes kezelés	171
I. fejezet. Igazgatás	171
II. fejezet. Adókezelés. Közszolgáltatások	175
III. fejezet. Tűzrendészet	185
IV. fejezet. Közegészség és állategészség	187
V. fejezet. Tanügy és testnevelés	191
VI. fejezet. Közművelődés és egyház	192
VII. fejezet. Szegényügy és népjólét	193
VIII. fejezet. Közlekedés	195
IX. fejezet. Vagyonigazgatás	198
XI. fejezet. Községi alkalmazottak fizetési alapjából engedélyezett segély	210
XII. fejezet. Különfélék	211
B) Rendkívüli kezelés	211
I. Cím. Rendkívüli bevételek	211
II. Cím. Átmeneti bevételek	211
Kiadási számlák	216
I. fejezet. Igazgatás	216
II. fejezet. Adókezelés	223
III. fejezet. Tűzrendészet	224
IV. fejezet. Közegészség és állategészség	226
V. fejezet. Tanügy és testnevelés	233
VI. fejezet. Közművelődés és egyház	248
VII. fejezet. Szegényügy és néplőlét	251
VIII. fejezet. Közlekedés	257
IX. fejezet. Vagyonigazgatás	267
X. fejezet. Vármegyei kiadásokhoz hozzájárulás	274
XII. fejezet. Különfélék	277
Rendkívüli kezelés	277
A) Beruházások	277
B) Átmeneti kiadások	278
Az átfutó számlák csoportja	278
I. A hitelemveleti számlák	278
a) Érték (kötvény) kiadás	278

	Oldal
b) Visszakapott cselekvő tőke bevétel	279
c) Tőkésítésre kiadás	279
d) Érték (kötvény) bevétel	279
e) Felvett (terhelő) kölcsönök	280
f) Visszafizetett terhelő kölcsönök	281
II. Állító kezelés	281
III. FEJEZET:	
A számadás (napló) bírálata, a könyvelés (terovás), a főkönyvi-, segédkönyvi számlák lezárásának, az „Összesítő kimutatás” egybeállításának szabályai	282
A) A naplóbírálat szabályai	282
B) A könyvelés (terovás) szabályai	283
C) A főkönyvi és segédkönyvi számlák lezárásának szabályai	284
D) „Összesítő kimutatás” az egyes főkönyvi számlák zárlatának eredményeiről	284
IV. FEJEZET:	
A községi zárszámadás egybeállításának és felszerelésének szabályai	285
a) A zárszámadás	285
b) A zárszámadási (évi kezelési, eredmény) mérlegei	285

V. RÉSZ.

A számadási perrendtartás szabályai.

I. FEJEZET:	
logszabályok, döntvények, elvi jelentőségű határozatok	294
II. FEJEZET:	
A) Eljárási szabályok. Általános rendelkezések	304
B) A számadási perrend lételes szabályai	305

VI. RÉSZ.

A község kezelése alatt álló, egyéb önálló vagyonok, letétek, alapok, alapítványok, üzemek.

I. FEJEZET:	
logszabályok, döntvények, elvi jelentőségű határozatok	311
II. FEJEZET:	
A) A letétekről általában s ezek kezelésére vonatkozó általános szabályok	313
B) Alapok, alapítványok kezelésére vonatkozó általános szabályok	314
C) Üzemek, vállalatok önálló vagyonkezelésének szabályai	315

VII. RÉSZ.

Függelék.

A községi vagyonkezeléstől független, de az előjáróság kezelésébe utalt egyéb, elszámolása és ellenőrzése alá tartozó vagyon- és pénzkezelések	317
A nyomásbeli birtokosok gazdasága	317
A) Völl urbéresek gazdaságai	317
B) Legeltetési társulatok gazdaságai	322
Iskolai alapvagyon kezelésének szabályai	330
Iskola mulasztási bírságpénzek kezelésének és elszámolásának szabályai	332
Hadigondozottak ügy-, pénzkezelése és számvitele	335

ELŐSZÓ.

A községi vagyonkezelés és számvitel ma igen széleskörű, alapos törvény- és szabályismeretet kíván meg azoktól, akik a közigazgatási szolgálat ezen legfelelősségteljesebb ágazatával foglalkoznak.

A törvényhozás, az országos kormányzat, az önkormányzat idők folyamán ontotta és ontja a törvényeket, rendeleteket, szabályokat, szabályrendeleteket, melyeknek tömkelegében a nem avatott tévelyeg.

Könyvtárra rúgó gyűjteménnyel és széleskörű tudással kell bírnia annak, aki a helyes és megszabott utakon kíván haladni. Igen nagy tapasztalatot és gyakorlati tudást igényel kiválasztani és elkülöníteni ama törvényeket, rendeleteket és szabályokat, amelyek ma is alkalmazandók s érvényben vannak.

Munkám e célt kívánja szolgálni.

Igyekeztem három évtizedet meghaladó közigazgatási szolgálatban szerzett tapasztalataimat, gyakorlati és elméleti tudásomat egybevetve, e feladat megoldását megközelíteni.

A mű tartalmazza és rendszerbe foglalja mindazon jog- és eljárási szabályokat, amelyek a jelen időben a községi (városi) vagyonkezelés és számvitel tekintetében érvényben vannak s tényleg alkalmazandók is.

Gyakorlati kézi könyvül és utmutatóul kíván szolgálni e munka különösen a községi vagyonkezelés és számvittel közvetlenül foglalkozó községi jegyzői kar számára; de hasznos lesz a vagyonfelügyeletre, ellenőrzésre és irányításra hivatottak részére is.

A könyv anyagát legnagyobb részben eredeti forrásokból merítettem.

Mégis az összeállításra és szerkesztésre kezdeményező és alapos forrásmunkául szolgált dr. Pokoly Lajos ny. belügyminiszteri helyettes államtitkár, a Községi Közigazgatási Tanfolyamok Országos Tanulmányi Felügyelőjének a közigazgatási tanfolyamok hallgatói számára szerkesztett „Kézi könyvé”-nek a községi vagyonkezeléssel és számvittel kapcsolatban álló részei.

Ennek különös kiemelésével hálával tartozom Ő Méltóságának azért is, mert a könyv nyers egybeállítását után a bíráló nehéz feladatát nemcsak hogy ellátta, hanem egyes gyakorlati és elméleti részletek megszövegezésénél is alaposan támogott.

Egyéb használt források:

Az Országos Törvénytár;

Magyarországi Rendeletkötet Tára;

Belügyi Közlöny;

Pénzügyi Közlöny;

A m. kir. közigazgatási bíróság közigazgatási osztályának döntvényei és elvi jelentőségű határozatai;

a Közigazgatási Határozatok Egyetemes Gyűjteménye;

a Dárday Sándor és Márkus Dezső-féle Curiai Döntvénytárak;

a Földművelésügyi, a Kereskedelemügyi és a Vallás- és Köztudományügyi miniszterek hivatalos lapjai és egyéb hivatalos kiadványai.

A mű számviteli része az állami számvitelről szóló 1897. évi XX. t.-c. és az ennek végrehajtása tárgyában a Magyar Minisztertanács által a m. kir. Állami Számvevőszék elnökének egyetértésével kiadott „Utasítás“-nak, a közháztartások számvitele tekintetében megkívánt és tényleg alkalmazott szabályoknak a községi (városi) számvitel szempontjából való átdolgozása.

Eger, 1929. évi október hó.

BALASSA MÁRTON

számvevőszégi I. o. főtanácsos,
a m. kir. Belügyminiszter alá rendelt hevesvármegye
számvevőszék főnöke;
az egri Községi Közigazgatási Tanfolyam előadója.

I. RÉSZ.

A KÖZSÉGI KÖLTSÉGVETÉS.

I. FEJEZET.

A) AZ ÉVI RENDES KÖLTSÉGVETÉS JOGSZABÁLYAI.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 111. §-a: „A község vagyonának olyanmü jövedelmei, melyek eddig is a község kiadásainak fedezésére fordítottak, ezentúl is mindenekelőtt ezen célra fordítandók.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Községi törzsvagyon jövedelmének hovatfordítása. A vármegye törvényhatósági bizottságának B. község 1886. évi költségvetése fölött hozott határozata azon részében, mely szerint a községi házbér és a községi alap utáni 120 frt és 157 frt 36 krnyi jövedelem a bevételek közé vételvé fel, a községi kiadásokra fordítani rendeltetett, B. község képviselőtestülete által közbetelt felebezés folytán felülvizsgálat alá vételvé: tekintve, hogy a községi törzsvagyon jövedelmei elsősorban a községi kiadásokra fordítandók, a megfelebbezett vármegyei bizottsági határozat, az alispáni véleményhez képest, a felfolyamodás elutasításával helybenhagyandónak találhatott. (16.108—1887. B. M.)

Vadászati bérjövdelem hovatfordítása. A felebbezett közigazgatási bizottsági határozatok az első fokozatban hozott alispáni határozattal együtt a nevezett hatóságok illetéktelensége miatt, ezennel megsemmisítem és elrendelem, hogy Z. A. sz.-i lakosnak ezen határozatokban tárgyalt panasza elsőfoku intézkedés végett a község képviselőtestületének adassék ki, melynek határozata a vármegye közönségéhez lesz megfelebbezhető. Mert a vadászati bérjövdelem eddig a község élvezte, az a kérdés tehát, hogy a község ezen eddig ellenmondás nélkül élvezett jövedelméről lemondjon-e és lemondhat-e? az 1886. XXII. t.-c. 111. és 124. §-ai értelmében községi háztartási, illetőleg községi vagyonügyi kérdést képez, amely felett elsőfokozatban a község képviselőtestülete, másodfokozatban pedig a községi vagyonfelügyeletére hivatott törvényhatósági bizottsági közgyűlés illetékes határozni. (126.686—1898. B. M.)

A vitás kérdés az, hogy a vadászati jog szóbanforgó bérjövdelme, amelynek birtok arány szerint való feloszthatósága nem is állíthatik, az általános közigazgatási szükségletnek, avagy a volt urbéreseket és zselléreket külön terhelő kiadásoknak fedezésére szolgáljon-e? A törvényhatósági bizottság az előbbi rendelt el, ezzel szemben a panasz a községi képviselőtestületnek az utóbbi értelemben tett rendelkezésének érvényre emelését célozza. Az 1904. évi július hó 12.-én kötött szerződés szerint nem az egész határ, hanem csakis a volt urbéres és zsellérgazdák tulajdonában levő terület vadászati jogának bérjövdelme az a 100 K összeg, melynek

hova fordítása a kérdés tárgya. A vadászati jog az 1883. XX. t.-c. 1. §-a szerint a földtulajdonnak elválaszthatatlan tartozéka s e törvény 3. §-a szerint a vadászati jog bérjövédalma a földtulajdonosokat birtok aránylag illeti; csakis, ha az arány ekkép meg nem állapítható, akkor illeti a jövedelem a községet, mely azt közigazgatási célokra fordítani köteles. Tekintettel arra, hogy a törvény nem rendel, hogy a feloszthatatlan vadászati bérjövédalom általános közigazgatási célokra fordítandó; tekintettel továbbá a jogra, melyből a vadászati bérjövédalom ered és tekintettel a jövedelemnek a törvényben elsősorban megjelölt rendeltetésére: jogszerűen az következik, hogy olyan esetben, midőn az általános közigazgatási szükségleten felül a földbirtok érdekében felmerülő külön költségek is vannak, a vadászati bérjövédalom elsősorban ezek fedezésére fordítandók. Ebből pedig következik továbbá az, hogy oly esetben, mint a jelenlegi, mikor is csupán a volt urbéres és zsellér-gazdák tulajdonában levő földbirtok tartozékát levő vadászati jog bérjövédalmáról van szó és mikor a birtokosok e csoportja által külön fizetendő szükséglet is van: akkor a vadászati jog bérjövédalma elsősorban erre a szükségletre fordítandó. (1568—1905. K. B.)

A m. kir. Közigazgatási Biróság következőleg ítelt: a panasznak annyiban helyt ad, hogy a vadászati bérjövédalomnak évenként való felosztását elrendeli; amennyiben pedig az évenként való felosztás az összeg csekélyisége következtében lehetetlennek jelenkeznék: a bérjövédalom a község közigazgatási szükségleteire fordítandó. Indokok: az 1906. évi 53/3192. sz. a. hozott képviselőtestületi határozatból az tűnik ki, hogy a vadászati bérjövédalomnak birtokarány szerinti felosztása eddig 6 évenként történt és hogy a község ezt a gyakorlatot ezentul is fenn akarja tartani. A 6 évenként való felosztás nem felel meg a törvénynek, mert az eziránt rendelkező 1883. XX. t.-c. 3. §-a az évi tiszta jövedelemnek felosztásáról szól, aminek értelme kétségkívül az, hogy az érdekelt birtokosok igazságos részvételére, tekintettel a birtokviszonyokban 6 év alatt beállható változásokra, csak évenként fogantatható. Ezért elrendelendő volt, hogy a szóbanforgó jövedelem ezentul évenként osztandó fel. Az iratokból nem tűnik ki az, hogy az 1 évre eső bérösszeg felosztása lehetséges-e, azért már most kimondandó volt az is, hogy az esetre, ha az évenként való felosztás nem volna lehetséges, vagy rendkívüli s a céllal arányban nem álló nehézségbe ütköznek, úgy az egész bérjövédalom a fent idézett törvényes rendelkezés értelmében a község közigazgatási szükségleteire lesz fordítandó. (2095—1907. K. B.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 122. §.: „A költségvetési előirányzatot a községi előjáróság, illetőleg a tanács terjeszti a közgyűlés elé.”

Elvi jelentőségű döntvény ezen §-hoz:

A költségvetési előirányzat megállapításánál követendő irányelvet kitűző községi határozatnak elbírálására nem a közigazgatási, hanem a törvényhatósági bizottság illetékes. (1255—1889. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 123. §.: „E költségvetésnek magában kell foglalnia a község minden rendes és rendkívüli kiadásait, különös tekintettel azon kiadásokra, melyeknek fedezésére a községet törvény kötelezi.”

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

I. **Költségvetés szerkesztése és megőrzése.** Nem fogadható el oly indok, hogy a község által viselendő közterhek ügyében a község csak a költségvetés során lenne hivatva határozni, sőt ellenkezőleg szükséges, hogy a költségvetésben foglalt rendszeres és állandó tételeknek alapja már eleve megállapítva legyen. Így pl. az

előjárók illetményei, községi vagyon szerzése vagy eladása címén a községi előirányzat kiadási, illetőleg fedezeti rovatában egyes tételek csakis azok jogerős megállapításának kifolyásaként vehetők fel. Hasonló szempont alá esik az az eset is, midőn a község által az illető hitelekezettel szemben eddig tényleg viselt községi hozzájárulás megszüntetése kérelmeztek. (98.784—1893. B. M.)

A törvényhatósági bizottság határozatának azon részét, mely szerint Ny. község folyó évi költségvetésének bevételi rovatában 193 K 70 f községi pótdadó hátralék s annak ellenében a kiadások 31. tétele alatt a pénztár elleni követelés címén szükségileként 285 K 30 f hivataltól beállított, a község képviselőtestületének felelőssége folytán felülvizsgálván, azt megváltoztatom és ezen összegeknek a költségvetésből való törlesztését elrendelem. Mert a cselekvő követelésnek a fedezetek közé való felvétele meg nem engedhető, amennyiben ilyen követelések csak számadásilag tartandók nyilván, de a költségvetésben biztos fedezetül annál kevésbé szerepelhetnek, mert az ily követelések még a költségvetési év beállta előtt beszedhetők és elkölthetők. Másfelől a hátralékos tartozások rendszerint még a költségvetési év beállta előtt kiegyenlítést nyernek s így azokat éppen úgy, mint a cselekvő követeléseket, a költségvetésbe beállítani nem lehet. (105.038—1905. B. M.)

Felhívom a vármegye törvényhatóságát, intézkedjék, hogy: a) a vármegyei törvényhatósághoz két példányban felterjesztendő községi költségvetésnek jóváhagyási záradékkal ellátott egyik példányát további hivatalos használatra szintén a vármegye irattárában maradjon, a másik záradékolt példány pedig a községnek visszaküldésék; b) a községi számadások a törvényhatósági felülvizsgálat megtörtéttével és a vonatkozó határozatnak a számvevőséggel való közlése után összes okmányokkal és a vagyonlellyel együtt az érdekelt község levéltárában való megőrzés végett a községnek kiadassanak. (18.779—1904. B. M.)

II. **Költségvetésbe felvétel hatálya.** A vármegye törvényhatósági bizottságának határozatát, mely szerint S. nagyközség az ottani takarékpénztár irányában fennálló 14.000 frt-os váltókölcsonének a nagyközségi pénztárba kezelt alapokból leendő kölcsönvét úján való konvertálása helybenhagyatott akkép, hogy a kölcsöntőke törlesztése céljából a községi költségvetésbe e címen évenként egy bizonyos összeg felveendő, a vármegye fiztői főügyésze által beadott külön vélemény, illetve felelősség folytán vizsgálat alá vévén: a most említett bizottsági határozatot indokainál fogva helybenhagyom. Megjegyzem még, hogy helyes a megyei határozatnak azon rendelkezése is, mely szerint nem fogadtatott el a küldöttségi jelentés azon része, hogy az alapokból igénybe vehető ezen kölcsön a községi ingatlanokra bekebeleztesék; mert a költségvetésbe való felvétel által ama kölcsönnek az alapok részére való visszafizetése eléggé biztosítva van. (31.390—1891. B. M.)

III. **Községi szükségleteknek költségei.** P. község költségvetésének megállapítása alkalmával, eltérőleg a község szervezeti szabályrendeletétől, a cselédzemélyzet részére nem szavazta meg a szabályrendeletileg megállapított évi bért, hanem jövőre is fenntartandónak mondta ki azon szokást, hogy a községi cselédszolgálatot az evégre kijelölt fiatalok teljesítse. E határozat feloldatott és a község szabályrendelet alapján állandó szolgazemélyzetet felfogadni és annak díjazásáról gondoskodni köteleztetvén, az előjáróság által a községi cselédesség illetményének a költségvetésbe való felvétele elrendeltetett. (50.343—1886. B. M.)

K. községben beszerzendő új toronyóra költségeinek viselése tárgyában hozott törvényhatósági bizottsági határozatot helybenhagyom, annál is inkább, mert a község költségén beszerezni határozott toronyóra a templomnak egy oly különleges alkatrészét képezi, mely nemcsak a felekezeti, de a község minden tagját egyenlőképpen érdekli és azon fényvel szemben, hogy a toronyóra javítási költségeit eddig is a község viselte, az egyházlátogatási okmányból pedig a hitelekezetnek ebbeli kötelezettsége meg nem állapítható, a szóban lévő óra beszerzési költségei az ottani róm kath. hitelekezetre át nem háríthatók. (12.802—1892. B. M.)

A községi mezőirtartási költségek nem a községi költségvetéshez csatolt birtokossági költségvetésben, hanem a községi költségvetésben irányzandók elő. Ezt a vármegyei számvevőség ellenőrizni köteles. (62.190—1901. F. M.)

IV. Ujjoncozási költségek. Minthogy a községeket ujjoncozási költségek címén a véderőről szóló 1889. VI. t.-c. végrehajtása iránt kiadott 16.300—1889. sz. Utasítás I. Rész 111. §-ának d) és e) pontjaiban említett kiadásokon kívül más költség nem terhelheti és így címen más költség sem a költségvetésben, sem a számadásban nem szerepelhet, tekintve, hogy a sorozó bizottságoknak úgy a katonai s honvédségi, mint a polgári tagjai az e célra rendelt közpénzfőrákból napidijakkal s utiköltségekkel vagy átalányokkal a fennálló szabályok értelmében el vannak látva, ennél fogva a sorozó bizottság tagjainak a községek költségén való megvendéglése meg nem engedhető. (83.378—1903. B. M.)

V. Tanügyi és egyházi költségek. Az iratok szerint gazdasági iskola fenntartási költségeihez való oly hozzájárulási kötelezettségről volt szó, melyet a község, saját elismerése szerint, jóakarataiból elvállalt, melynek feltétlenül avagy feltételek alatt történt elvállalása szabályszerűen létrejött határozatról felvett jegyzőkönyv, avagy a felettes törvényhatóság törvény szerint megkivánható jóváhagyásáról szóló közgyűlési jegyzőkönyv által fiztába nem hozható. Azon esetben is, ha a községeknek törvényesen hozott és jóváhagyott határozattal azt minden határidő kitűzés nélkül határozatlan időre állapították volna is meg, a községeket nem lehetne elzárni attól, hogy az önként elvállalt és semmi ellenszolgáltatás biztosítása által szerződészerű köteletség jellegét fel nem öltött, avagy az ellenszolgáltatás nem teljesítése folytán ezen jellegét veszített hozzájárulás folytatása, avagy megszüntetése iránt szabadon határozzanak. (7.404—1888. B. M.)

A község költségvetésébe egyházi és felekezeti iskolai célokra szánt költségek, mint lelkészek, énekesek járulékaik és mellékjövedelmei, felekezeti ügyek s vallási szerződésekből felmerülő költségek, felekezeti iskolák fenntartási költségei s az ily iskoláknál alkalmazásban lévő tanítók járandóságai és más hasontermészetű költségek felvételhez bizonyos törvényes jogcímmel fogva (alapítvány, szerződés, vagy más törvényes jogcím), tehát nem mondható ki általánosságban, hogy felekezeti célokra szolgáló kiadások a község költségvetésében és számadásában egyáltalán helyt nem foglalhatnak. (5.806—1874. B. M.)

A fennálló hifellekezeti iskolákra nézve, melyek a község vagyonából és jövedelméből tartanak fenn, a községnek addigi gyakorlata alapján a kivett községi pótdoból a községi képviselőtestület által megszavazott összeg mindaddig azon célra fordítandó, míg a fennálló hifellekezeti iskolák helyébe községi vagy állami népiskola fel nem állíttatik. (42.936—1886. B. M.)

A törvényhatósági bizottságnak P. község 1886. évi költségvetése tárgyában kell határozatát azon részében, mely szerint E. F. mint a monyorókeréki uradalom birtokosa, az iskolafenntartási költségek ellen beadott észrevételekkel elutasított, az az ellen E. F. által közbevetett felebbezés következtében felülvizsgálván, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr véleményének meghallgatása után s azzal egyetértőleg a felebbezés tárgyát képező fentjelölt határozati részt feloldom és egyúttal azon kérdésnek: vajjon a szóban lévő iskolai költségek községiek, vagy hifellekezeti s hogy ezen minőségük szerint azokhoz E. F. is hozzájárulni tartozik-e? pótvizsgálat útján tisztázását, szabályszerű tárgyalását és fokozatos határozatok által leendő megoldását rendelem el, kijelentvén egyszersmind, hogy ezen ügy vége eldöntéséig ama költségek, mint az ez idő szerint gyakorlaton alapulók és más fedezet hiányában nélkülözhetetlenek és halaszthatatlanok, ideiglenesen a községi jövedelmekből lesznek fedezendőek. Ugyanis, minthogy az ügyiratok szerint azon kérdés, vajjon a sz.-i róm. kath. iskola költségei 1886. év előtt is községi kiadásokat képeztek-e, s ezen kiadásokhoz E. F. egyáltalában járult-e s mily mértékben? fiztába nem hozatott és az arra tartozó adatok be nem szerezettek, nevezett észrevétele folytán azon kérdést, hogy a szóban forgó kiadások községiek vagy hifellekezeti-e

s hogy ezen minőségük szerint azokhoz E. F. is hozzájárulni tartozik-e, a költségvetési tárgyalás keretében mellékesen eldönteni nem lehet, tehát annak külön tárgyalása és törvényszerű módon és alapon való megoldása és egyúttal a költségeknek ideiglenesen miként fedezése iránt is külön intézkedés leendő. (54.605—1886. B. M.)

Az 1868: XXXVIII. t.-c. 25. §-a szerint a községnek azon felekezeti népiskolákra nézve, melyek eddigelé a község vagyonából tartottak fenn, a további segélyadáshoz joga van, a község ezen segélyezési joga tehát nem a községi közszükségleteknek pótdobval való fedezésétől, hanem attól függ, hogy a segélyezésben részesülő iskola a népoktatási törvény életbeléptekor már községi vagyon és jövedelemből tartott-e fenn, illetőleg segélyezett-e? (82.120—1887. B. M.)

A vármegye törvényhatósági bizottságának K. község 1888. évi költségvetése felett hozott határozatát, azon részében, mely szerint a róm. kath. egyházi személyzet és tanítók fizetésének, valamint az iskolaépítési költségeknek a községi költségvetésből való kihagyása és ezen kiadásoknak a hifellekezeti tagokra leendő kivétele rendelkezett el, K. község képviselőtestülete által közbevetett felfolyamodás folytán felülvizsgálat alá vévén, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr meghallgatása után és vele egyetértőleg, minthogy az egyházi személyzet s ezekkel a tanítók fizetése, úgyszintén az iskolai épületek fenntartására vonatkozó tételek az 1876. évig a törvényhatóság által jóváhagyott községi költségvetésekben mint rendes kiadások benfoglaltak; minthogy továbbá az 1887. évi jóváhagyott községi költségvetésben is kevés módosítással ugyanazon tételek szintén előfordulnak a kiadások rovatában, melyek a nevezett közgyűlési végzéssel feloldottak; ezek szerint tehát meg van cáfolva azon érvelés, hogy az érintett tételekben a községi lakosoknak vagy azok egy részének új megterhelése foglaltatik; mindezeknél fogva, miután a költségvetésben kifogásolt tételek az 1868: XXXVIII. t.-c. 25. §-ának tökéletesen megfelelnek, az pedig, hogy néhány éven át a költségvetésbe fel nem vétettek, azok felvételének jogosságát meg nem szüntetheti; a megyebizottság határozatának megváltoztatásával K. község költségvetését a képviselőtestületi határozat értelmében jóváhagyadónak találtam. (53.200—1888. B. M.)

A város törvényhatósági bizottságának közgyűlésében hozott határozatát, mely szerint a város területén létező összes hifellekezeti népiskolák községi segélyezésének folyó évi január hó 1-től leendő megszüntetése mondatott ki, s egyszersmind a hifellekezeti iskolák szükségleteikhez képest kivendő iskolai adónak a város általi beszedése elvállaltatott, K. E. és társai törvényhatósági bizottsági tagok és N. B., mint a gy.-i és gy.-sz.-i izraelita hitközség elnöke által közbevetett kétféle felebbezés folytán, a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrral együttes tárgyalás alá vévén, a törvényhatósági bizottság szóban lévő megfellebbezett határozatát nevezett miniszter úrral egyetértőleg nem találtam jóváhagyadónak és ennek következtében kötelezem a város közönségét, hogy a hifellekezeti iskolák részére a segélyt az addigi gyakorlat szerint továbbra is szolgáltatassa ki, vagy ellenesetben az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 23. §-a értelmében szükségesnek mutatózó községi népiskolák felállításáról gondoskodjék. Mert a fentidézett törvénycikk 25. §-a akkép rendelkezik, hogy azon iskolák, melyek az 1868: XXXVIII. törvény hatálybalépte előtt a község vagyonából és jövedelméből tartottak fenn, s melyek különben általában felekezeti iskoláknak tekinthetők nem lennének, ha az illető község az eddigi gyakorlatot fenntartani kívánja, ezentul is megtarthatják felekezeti jellegüket, azon kikötés mellett, hogy a segélyezés a különböző hifellekezeti iskolák között igazságos arányban osztandó meg. E szerint az idézett törvényszakasz nem oldotta fel a községet a népoktatási törvény hatálybalépte előtti időből eredő iskolafenntartás és segélyezés terhe elől, hanem csak arra nézve engedett szabad elhatározást, hogy az iskolai célra szolgáló eddigi hozzájárulást ezentul községi vagy hifellekezeti iskolára kívánja-e fordítani. Miután pedig a jelen esetben beigazolnak látszik, hogy S.-a város közönsége részéről a hifellekezeti iskola segélyezés a népoktatási törvény hatálybalépte előtti időből származik s a város közönsége 1875. évi közgyűlési határozatával

is ezen gyakorlat fentartásához való ragaszkodását mondotta ki: ennek folytán az iskolai célra fordított községi hozzájárulás a hitfelekezeti iskoláktól csak azon esetben lenne megvonható, ha az községi jellegű iskolák fentartására vételnék igénybe. (17.992—1891. B. M.)

Ha valamely felekezeti iskolának a fentartója maga a politikai község, azon esetben az iskola költségeinek a községi költségvetésbe való felvétele ellen kifogás nem tehető. (270—1892. B. M.)

Ha a felekezeti iskola az 1868. évi XXXVIII. t.-c. életbelépte előtt nem a község vagyonából és jövedelméből tartatott fenn, a tanító fizetése a községi költségvetés terhére abba fel nem vehető. (57.782—1886. B. M.)

A már fennálló hitfelekezeti iskolákra nézve, melyek eddig a község vagyonából és jövedelméből tartatott fenn, szabadságában áll a községnek az eddigi gyakorlatot továbbra is fenntartani. (55.164—1885. B. M.)

Az 1886. XXII. t.-c. 130. §-ában részletesen fel vannak sorolva azon kiadások, melyek a költségvetésbe felvehetők, ezek között pedig a lelkeszi járandóságok megemlítve nincsenek, s így ilyen kiadások magánál a hivatkozott törvénynél fogva a költségvetésben helyt nem foglalhatnak. Ha a szóban forgó járandóságot illetőleg a lelkesz és község között formaszertű s az 1886. XXII. t.-c. 24. §-ában érintett jóváhagyást feltételező szerződés nem jött létre, a költségvetésbe több ízben történt felvétel még a fennebb érintett joghatályú szerződési viszonyt megállapítóknak nem tekinthető. Az egyház látogatási okmányból következő jogok és kötelezettségek iránt támadt kérdések külön uton vitandók és intézendők el, nem pedig a költségvetés tárgyalásával együttesen. (4.926—1886. B. M.)

A község nem kötelezhető arra, hogy hitfelekezeti kiadások címén e részbeli szerződési kötelezettség hiányában a költségvetésbe évenként folytonosan egyenlő nagyságu összeget vegyen fel. (69.592—1888. B. M.)

A vármegye törvényhatósági bizottságának határozatát, mely szerint P. község képviselőtestületének az iránt határozata, hogy az ottani róm. kath. lelkesz, káplán, kántor-tanító és harangozó járandóságai a községi költségvetésbe véssenek fel, hatályon kívül helyeztetett. B. S. p.-i községi róm. kath. esperes-plébános felfolyamodása folytán felülvizsgálat alá vevén, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur meghallgatása után és véleménye alapján, a törvényhatósági bizottság határozatának megváltoztatásával P. község képviselőtestületének határozatát érvényre emelem. Mert a tárgyalási iratokhoz csatolt és 1828. évi szeptember hó 25-én megejelt kanonika visitáció ez idő szerint is a lelkeszi és tanítói illetmények tekintetében még mindig döntő okmány lévén, kétséget nem szenved, hogy annak értelmében P. község, mint ilyen, ma is tartozik ama szolgáltatmányok teljesítését eszközölni, melyeket 1828. óta 1850-ig minden megszakítás nélkül teljesített és melyek jogosságát még az 1888. évben tartott képviselőtestületi közgyűlés sem vonta kétségbe. Azon körülmény, hogy a felfolyamodó hivatali elődje más eljárásba, jóllehel az ellen tiltakozott, mégis belenyugodott, csak jogszünetelést, de nem jogváltozást jelent. Miért is P. község képviselőtestületének fentemlített határozatát, mellyel az eredeti jogállapot visszaállítását tulnyomó többségével elhatározta, a törvényhatósági határozat megváltoztatásával érvényre kellett emelnem. (60.384—1889. B. M.)

A vármegye törvényhatósági bizottsági közgyűlésében hozott oly általános irányu határozat, hogy felekezeti célú kiadások a községek költségvetésébe fel nem vehetők, — érvénytel nem bír. (15.047—1891. B. M.)

A törvényhatósági bizottság közgyűlésében Zs. község párbér ügyében hozott határozatát, mellyel Zs. község képviselőtestületének a róm. kath. lelkesz és kántor-tanító párbérjárandósága megváltása tárgyában hozott határozatát helybenhagyta, E. Gy.-né ny.-i lakos ottani birtokos felebbezése folytán felülbírálván, azt megváltoztatom és a párbér pénzbeli egyenértékének a községi háztartás terhére leendő átvállalását meg nem engedem. Mert a párbér nem dologbeli és nem községi

teher s mint ilyen, a községi költségeloirányzatban helyt nem foglalhat. (112.449—1907. B. M.)

A népiskolai oktatásról szóló 1868. XXXVIII. t.-c. 147. §-a értelmében a községi, nép- és polgári iskolai tanítók kötelesek minden tankerületben tanítótestületté alakulni, mely testület annyi járási körre oszlik, ahány járása van a megyének. A járási tanítói körök évenként legalább kétszer, az egész tankerületi testület pedig évenként egyszer, tartoznak értekezletre egybegyűlni, mely értekezleteken a községi nép- és polgári iskolai tanítók megjelenni tartoznak. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur által a tanító-egyesületek szervezetének szabályozása tárgyában kiadott kormányrendelet szerint a közoktatásügyi kormány oda kíván hatni, hogy a tanító-egyesületi kör- és járási gyűléseken résztvevő tanítók a községi, illetőleg az iskolafentartó pénztárakból utiköltséggel vagy fuvarral s a gyűlés tartására a vidéki viszonyokhoz képest 1—2 frt napidíjjal elláttassanak, amiképen az állami iskolák tanítói az állampénztárból hasonló kedvezményben részesíttetnek is. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur átiratából értesülvén, hogy számos községben a községi néptanítók, az egyesületi gyűléseken kötelezett részvételük alkalmából, az imént említett kedvezményekben egyáltalában nem részesíttetnek, mely körülmény ezen testületek sikeres működését jelentékenyen megbénította, — és minthogy a népiskolai közoktatást rendező törvények végrehajtása tárgyában 1876. évi 20.311. szám alatt kiadott s jelenben is érvényben álló vallás- és közoktatásügyi utasítás 26. §-a ezen kedvezmények közül a fuvardíjnak kiszolgáltatására a községeket kötelezi, felhívom a vármegye közönségét, hogy a községeket megfelelően utasítsa, hogy a községi tanítók ezen fuvarköltegeit költségvetéseikben évenként rendszeren előirányozni kötelelességüknek ismerjék. A községi tanítók ezen fuvardíjainak kötelező kiszolgáltatásán kívül közérdekben állónak jelenkezik és pedig úgy a tanítók önképzése, a tanítói kar közszellemének fejlesztése s általában a közművelődési érdekek fontos szempontjaiból az, ha a tanítói testületek eredményes működése az által is előmozdíthatik, hogy a községi néptanítók az egyesületi ülésekre való utazásaik tartamára a község pénztárából némi mérsékelt, naponként és fejenként legalább 1—1 frt-nyi napidíjjal elláttassanak. (85.046—1896. B. M. r.)

A község fel nem menthető valamely szakiskola (földmivesszkola) fentartási költségeihez való oly hozzájárulás kötelessége alól, amelyet az alapítólevélben az iskola fennállása idejének egész tartamára magára vállalt. (23.426—1889. B. M.)

Amennyiben valamely papi illetmények kötelezettségi jogalapja vitássá válik, ezen kérdés a községi költségvetés tárgyalásakor csak úgy mellékesen el nem bírálható, mert a papi illetmények jogi természete fölött a polgári bíróságok illetékesek határozni. A bíróság eldöntéséig a fennálló gyakorlat tartandó meg. (Bm. 1886. évi 29.914. sz.)

Hitfelekezeti kiadásoknak a községi költségvetésbe való felvétele ellen irányozott felfolyamodványok elbírálására nem a közigazgatási, hanem a törvényhatósági bizottság illetékes. (Bm. 1887. évi 9.531. sz.)

Valamely, a község által egyházfelekezeti célokra a képviselőtestület egyhangu határozatával átengedett vásárvámjövdelemnek a községi költségvetésbe való felvételét elrendelő közgyűlési határozat helyt nem foghat. (Bm. 25.313. B. M.)

VI. Építkezési és üfenntartási költségek. Annak az indítványnak, hogy F. község költségvetésébe a közigazgatási bizottság által a községre rótt iskolaépítési költségeket hivatalból beállítsam, elegend nem tehetek, mert ily intézkedést az 1886. XXII. t.-c. 126. §-a alapján csakis a törvényhatóság tehet. De erre az intézkedésre jelen esetben a törvényhatóságot sem utasíthatom, mert a bemutatott iratok szerint még nincsen számtételig megállapítva, hogy mily összegre lesz szükség a kérdéses iskola létesítéséhez, a községi költségvetésbe pedig hivatalból csakis meghatározott összegű tétel állítható be. Ennélfogva mindenekelőtt a kérdéses létesítmények terve és költségvetése lenne megállapítandó. Ha ez a község ellenállásán szintén megtörik; a vármegye közönségének az lenne a feladata, hogy az 1886. XXII. t.-c. 61.

§-a alapján hozzám a község képviselőtestületének felosztása iránt előterjesztést jegyem. (136.288—1910. B. M.)

A vármegye törvényhatósági bizottságának az x-i járás községeinek 1889. évi költségvetése tárgyában hozott határozatát azon részében, mely szerint a községi költségvetési előirányzatokba járási iroda építési költsége címén felvett tételek töröltek, az x-i járás főszolgabírája által közbetelt felebbezés folytán felülvizsgálván, a felebbezés elutasításával a vármegyei számvevőség által az előirányzatokra jegyzett indokon kívül még azért is helybenhagyom, mert az 1883. XV. t.-c.-ben a vármegye részére meghatározott állami javadalmazás megállapításánál a főszolgabírák részére hivatalos helyiségekre szükséges kiadás is számba vételt, minélfogva a szolgabírói hivatali helyiségekről a vármegye közönségének saját hatáskörében kell gondoskodnia s ilyenmő költségekkel a községek semmi esetre sem terhelhetők. (17.189—1888. B. M.)

Az 1886. XXII. t.-c. 133—136. §-ai a községi közmunkaügyet külön tárgyalván, az e téreni szükségletek a községi költségvetés alkatrészeit nem képezik, következve az idézett törvény 130. §-ában megállapított fedezeti irányelvek az uftentartási költséget nem érintik. E tekintetben időközben azon változás jött létre, hogy az 1890. I. t.-c. 14. §-a az egyuttal utcák gyanánt is használt törvényhatósági utak céljaira szolgáló községhezjárulási összeget a községi költségelőirányzatba felvétetni rendelt; minélfogva e jogcímen, minthogy a községi eszközöket illetőleg a természetben, vagy válltságban lerovandó közmunkakötelezettséget az utakról és vámokról szóló törvény érvényben hagyta, a községi költségelőirányzat tárgyát képező közlehernek egy új kivétési alapja keletkezett, illetőleg a 130. §. kezelei kibővítést nyertek. (35.241—1892. B. M.)

A járdakerakási költség közleher jellegével bírván, a községnek 1894. évben 30. szám alatt hozott alaphatározata az 1886. XXII. t.-c. 24. §. a) pontja értelmében csakis a törvényhatósági közgyűlés jóváhagyása után lelt volna végrehajtható, s így az ennek, mint jogerőre nem emelkedett határozatnak, folyamánját képező képviselőtestületi határozat s a székeskáptalannak, mint kegyúrnak, a plébániának és udvar mentén elvonuló járda kikövezésénél felmerült költségekben történt marasztalása is nélkülözök a törvényesség kellekeli, miért is a szóban levő határozatokat hatályon kívül helyezni kellett. (35.904—1896. B. M.)

VII. Egyéb költségek. Oly szabályrendelet, mely szerint a város területén fekvő minden lakóház tulajdonosa, valamint az önálló ipar- és kereskedelmi üzlettel bíró lakósok és más magánzók a huzolló-egylet pénztára javára a szabályrendeletben felsorolt díjakat fizetni köteleztetnek, mely díjak ugyanezen szakasz utolsó bekezdése szerint a hátralékosokról közigazgatási végrehajtás útján lennének behajthatók, jóvá nem hagyható. Mert a községeknek arra, hogy magántársulatok segélyezése céljából a város polgárainak egyes osztályait megadóztassa, törvény szerint joga nincs. Szabadságában áll a községnek magántársulatokat a törvényes eljárás megtartásával meghatározott évi segélyben részesíteni; ez azonban törvény szerint csak úgy történhetik, hogy a segély évi összege számszerint megállapítván, annak fedezete iránt a községnek esetről-esetre az évi költségelőirányzat megállapítása alkalmával, az 1886. évi XXII. t.-c. 123. §-a értelmében, de mindenestre akként kell intézkednie, hogy azon esetre, ha a megszavazott segély az idézett törvény 129. §-a értelmében a jövedelmekből fedezhető nem volna, a szükséges községi adó a következő 130. §-ban meghatározott módon veltessék ki. (40.049—1888. B. M.)

Miután hazai törvényeink a képviselőválasztások indokából felmerülő katonai karhatalmi költségek megtérítésének kötelezettsége iránt nem intézkednek, különleges szabályok és a kérdésre vonatkozó jogszokás hiányában általános jogi elvek alapján kellett a bíróságnak a panasz tárgyává tett kérdést elbírálni. Az 1874. évi XXXIII. t.-c. 114. §-ának abból az általános rendelkezéséből, hogy az összeírás és választásnál felmerülő költségek az állampénztárból fedezendők, következik, hogy a választások indokából felmerülő katonai karhatalmi költségek is rendszerint az

állampénztárt terhelik. Egyesek, jogi személyek s ezek között a községek is, ezzel az általános elvvel szemben csak oly esetekben kötelezhetők a karhatalmi költségek viselésére, ha okozói voltak a karhatalom igénybevételeknek, mert ily esetekben egyéb feltételek mellett az a jogi elv érvényesíthető irányukban, hogy cselekedetük vagy mulasztásának következményeit mindenki viselni tartozik. Vagy pedig ugyan-csak egyéb feltételek mellett kötelezhetők a költségek viselésére azon az alapon, hogy a karhatalom igénybevétele az ő érdekében történt, mely esetben az a jogi elv érvényesül, hogy a szükséges és célszerű kiadásokat az köteles viselni, akinek érdekében és javára azok történtek. (1403—1899. K. B.)

Oly kiadási tételeknek a községi költségvetésbe leendő felvétele iránt, melyek a községet mint politikai testületet, tehát annak egyetemét illetik, nem a közigazgatási bizottság, hanem elsősorban a községi képviselőtestület van jogosítva határozni. (Bm. 55.018—90.)

Közegészségügyi szempontból szükséges lecsapolások költségei a községi pótdóval együtt vetendők ki és hajthatók be. Az ily lecsapolással járó költségekhez azon érdekeltek is hozzájárulni kötelesek, kiknek birtokaik a falajjavítás előnyében részesülnek. (Bm. 4524—92. sz.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 124. §-a: „A költségvetésbe a község minden olyanmő jövedelmei felvételnek, melyek eddig is a községi célokra fordítottak, a költségvetés készítését megelőző év pénztári maradványával együtt.” (A pénztári maradványra vonatkozó rendelkezést hatályon kívül helyezi a 177.200—1924. B. M. sz. rendelet 3. §. 10. pontja.)

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Cselekvő követelések és pótdóhátralékok. Az 1886. XXII. t.-c. 124. §-a értelmében a költségvetésbe a község jövedelmei mellett, csak a megelőző év pénztári maradványa állítandó be. A cselekvő követelések és különösen a pótdóhátralékok a költségvetésbe be nem állíthatók, mert azok a megelőző évek szükségleteinek fedezésére voltak előirányozva és ha azok teljes összegükben fényleg el nem használtattak, akkor a pénztári készletet szaporítják és így a törvény 124. §-a alapján a pénztári maradványba befoglalva jutnak be a jövő évi községi költségvetésbe. (38.316—1907. B. M. és 78.342—1907. B. M.)

Nem a község tulajdonát képező vadászati bérjövodelemek. A vármegye törvényhatósági bizottságának Gy. község 1907. évi költségvetése tárgyában hozott határozatának azon részét, amellyel a községet odautasította, hogy jövőben akár felosztható a vadászati hasznóbér a birtokosok között, akár nem, mindenkor az egész bérösszeget irányozza a község költségvetésében s ha felosztható, a felosztás alá kerülő összeget átfutó tételkép irányozza elő, a község képviselőtestületének felebbezése folytán felülbírálván, azt megsemmisítem. Mert a község előjáróságának jelentése szerint a vadászati bér-jövedelem, amint azt a szintén csatolt kimutatás is igazolja, az érdekelt tulajdonosok között birtokaránylag felosztatik és így annak, hogy az 1883. XX. t.-c. 3. §-a szerint ezen ily esetekben nem a község, mint erkölcsi testület jövedelmét képező összegek a község költségvetésébe akár átfutó tételként is beállítassanak, helye nincs. (102.714—1907. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 125. §.: „Az ekkép előterjesztett költségvetési előirányzat a következő évre mindenkor előre, az őszi rendes közgyűlésen vizsgáltatik, illetőleg állapítatik meg.

A költségvetési előirányzat a közgyűlést megelőzőleg a község-

házánál előre kihirdetendő 15 nap alatt közszemlére kitétetik, rendezett tanácsu városokban azonfelül a képviselők között kiosztatik.

A közgyűlés a községi adófizetők által beadott észrevételeket felolvastatni és tárgyalni köteles.

Ott, hol a számvevőség, pénzügyi, gazdasági vagy költségvetési állandó szakosztályok vannak, a számvevőség, illetőleg a szakosztály előzetesen mindig meghallgatandó.

A kisebbség különvéleménye a jegyzőkönyvhöz csatoltatik.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 126. §.: „A költségvetést, a kisebbség különvéleményével és az egyesek által beadott észrevételekkel együtt, a törvényhatósághoz kell felterjeszteni.

A törvényhatóság a költségvetést, ha:

- a) a fentebbi §-okban körülírt feltételeknek megfelel,
- b) az összes kiadások a községi vagyon jövedelmeiből községi adó nélkül fedeztetnek,
- c) és a költségvetés ellen panasz nem emeltetett: egyszerűen tudomásul veszi s attól a jóváhagyást meg nem tagadhatja.

Ellenkező esetben a költségvetést részletesen felülvizsgálja, attól a helybenhagyást általában meg is tagadhatja, észrevételeit a községgel közli, azt új költségvetés készítésére, illetőleg kiigazítására utasíthatja és a kiigazítást megtagadó község számára a költségvetést azon egy évre hivatalból megállapíthatja, fenntartván mindkét esetben a községnek felelősségi jogát.

A 177.200. sz. 1924. évi belügyminiszteri rendelet 8—10. §-ai, valamint az 1909. évi XXX. t.-c. szerint utóbbi (122—126.) törvényszakasz rendelkezései a következők szerint módosulnak, illetve hatályonkívüliek:

A 177.200. sz. 1924. évi belügyminiszteri rendelet rendelkezései:

8. §.: „Költségvetés előkészítése.“ 1. A következő naptári évre szóló községi költségvetést a községi (kör) jegyző minden évben olyan időben köteles összeállítani, hogy a képviselőtestület által az 1886: XXII. t.-c.-ben körülírt eljárás mellett letárgyalt költségvetés a reá tett észrevételekkel és a képviselőtestület határozata ellen beadott felszólalásokkal együtt, legkésőbb szeptember hó végéig a főszolgabíróhoz beterjeszthető legyen.

2. A költségvetésnek idejére való elkészüléséért és felterjesztéséért a vezető községi (kör) jegyző felelős.

3. A főszolgabíró a hozzá felterjesztett községi költségvetéseket, saját véleményével, jóváhagyás végett az alispánhoz haladéktalanul felterjeszti.

9. §. A költségvetés jóváhagyása:

1. A községi költségvetés felülvizsgálása és jóváhagyása az alispán feladata, aki a költségvetés felett 60 napon belül, de legkésőbb december hó 15. napjáig érdemben határozni köteles.

2. Az alispán a költségvetést részletesen felülvizsgálja és vagy jóváhagyja, vagy indokolt esetben, megváltoztathatja. A változtatást indokolni kell.

3. Ha a vármegyei hozzájárulás címén a községi költségvetésbe felveendő összeget végérvényesen csak a községi költségvetés felterjesztése után állapítják meg, a hozzájárulási összeget az alispán állítja be a költségvetésbe; ha pedig a hozzájárulási összeg a költségvetés felülvizsgálása után változást szenvedett volna, az e címen előírányzott összeget az alispán helyesbíti.

10. §. Jogorvoslatok a költségvetés ügyében:

1. Ha az alispán a költségvetést változatlanul jóváhagyta, a költségvetés — tekintet nélkül arra, hogy a községi tárgyalás során felszólalás volt-e ellene, vagy sem — az alispáni jóváhagyással jogerőssé válik.

2. Az alispánnak azon határozata ellen, amellyel a költségvetéstől a jóváhagyást megtagadta, vagy a költségvetést megváltoztatta, illetőleg hivatalból megállapította, felelősségnek van helye a belügyminiszterhez.

Ez utóbbi rendelkezéseket kiegészítik az 1927. évi V. t.-c. III. fejezet 44. §-a:

1. A nagy- és kisközségek költségvetéseinek összeállítására, felterjesztésére és jóváhagyására nézve a 43. §. 1., 2. és 3. bekezdéseiben foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni. A rendezett tanácsu város képviselőtestülete köteles a városnak a 42. §. 1. bekezdése rendelkezéseihez képest összeállított és általa letárgyalt költségvetését — az arra tett észrevételekkel együtt — legkésőbb szeptember hó 15-éig az alispánhoz 3 példányban felterjeszteni. A költségvetés mindegyik példányához mellékelni kell a város cselekvő és szenvedő vagyonát feltüntető kimutatást, amelynek mintáját a pénzügyminiszterrel egyetértve, a belügyminiszter állapítja meg.

2. Az alispán a rendezett tanácsu város költségvetését felülvizsgálat után jóváhagyja, vagy indokolt esetben és a költségvetés egyensúlyának megóvása mellett, annak egyes tételeit leszállítja, felemeli, vagy törli; a törvényes rendelkezésen alapuló kötelezettségek teljesítésére szükséges kiadást abba felveszi, vagy a költségvetés jóváhagyását megtagadja és a rendezett tanácsu várost új költségvetés ké-

szítésére utasítja. Az alispán köteles gondoskodni arról, hogy minden rendezett tanácsu város költségvetése december hó 31-éig megállapítható legyen.

3. Az alispán nem hagyhatja jóvá a rendezett tanácsu város költségvetését, ha az igénybevenni szándékolt pótdó kulcsa az 50%-ot meghaladja, hanem a költségvetés 2 példányát — a pótdó 50%-ot meghaladó részének engedélyezése végett — a belügyminiszterhez felterjeszti. Amíg a pótdó mértéke felől a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértve nem határozott, a rendezett tanácsu város kiadásait csak az előző évi jóváhagyott költségvetésének keretei közt foganatosíthatja.

4. Az alispán által jóváhagyott nagy- és kisközségek költségvetéseinek kiadási és bevételi előirányzati összegeiről az alispán, a belügyminiszternek a pénzügyminiszterrel egyetértve kiadott utasítása szerint, összefoglaló kimutatást készít és azt egy példányban a belügyminiszterhez, egy példányban a pénzügyminiszterhez november hó végéig felterjeszti.

45. §.: 1. Az önkormányzati testületek csak olyan köztartozásokat (pótdó, illeték, helypénz, vám, különadó, használati díj vagy illeték stb.) állapíthatnak meg és vethetnek ki, amelyeknek igénybevételére őket törvény, vagy pedig törvényes felhatalmazáson alapuló miniszteri rendelet, avagy szabályrendelet jogosítja fel vagy kötelezi.

2. Minden város és község köteles a szükségleteinek megfelelő tűzrendészeti kiadásoknak fedezéséről költségvetésében gondoskodni. Tűzrendészeti kiadások alatt a szükséges tűzoltó-felszerelés megszerzésével, a meglévő felszerelés karbantartásával, végül a kellő számú tűzoltószemélyzet díjazásával járó kiadásokat kell érteni.

Valamint az ezen törvényes rendelkezés végrehajtása tárgyában kiadott 42.200—1927. sz. belügyminiszteri rendelet III. rész 1—9. pontjait.

Ezen rendelkezések a következők:

NAGYKÖZSÉGEK ÉS KISKÖZSÉGEK. KÖZSÉGI KÖLTSÉGVETÉS.

1. A nagy- és kisközségeknek költségvetését az F) minta szerint kell készíteni. A háztartási költségvetéshez külön kell csatolni:

I. függelék gyanánt az önálló vagyonkezeléssel bíró intézmények, üzemek és vállalatok költségvetését és

II. függelék gyanánt a község kezelésében lévő alapok költségvetését.

2. A költségvetés szerkesztésénél egyébként a 177.200—924. B. M. sz. rendeletben foglalt irányelvek szerint kell eljárni. Ezenkívül a községi költségvetés készítésénél szem előtt kell még tartani, hogy az általános igazgatási tisztviselők és alkalmazottak személyi járandóságának rovata alatt azoknak a községi tisztviselőknek és egyéb alkalmazottaknak a járandóságait kell előirányozni, akik a 62.000—926. sz. belügyminiszteri körrendelet hatálya alá tartoznak.

2-ik rovat alatt a községi bíró, pénztárnok, esküdtek és általában az 1-ső rovat alá nem tartozó előjárók illetményei.

3-ik rovat alatt pedig azoknak az egyéb községi alkalmazottaknak (szolgáknak, szegődményeseknek) az illetményeit (bérét) kell előirányozni, akik sem az 1-ső, sem a 2-ik rovat alá nem tartoznak.

3. A költségvetést a költségvetési évet megelőző július havának végéig a községi (kör) jegyző készíti el és azt az előjáróság által törént letárgyalás után oly időben köteles a képviselőtestület elé terjeszteni, hogy ez augusztus hó 25-éig letárgyalhassa és megállapíthassa. Ennek megtörténte után a költségvetést szeptember hó 5-éig a főszolgabíróhoz kell beterjeszteni, aki azt szept. hó 15-éig három példányban a vármegye alispánjához felterjeszteni köteles.

4. Minthogy a vármegyei költségvetéseket december hó 20-áig állapítják meg, s így a vármegyei hozzájárulás összege a költségvetés megállapítása alkalmával még nem ismeretes, a község költségvetésében vármegyei hozzájárulás címén azt az összeget kell előirányozni, amely a költségvetést megelőző évre végérvényesen megállapított.

Ha az alispán a községi költségvetést a vármegyei hozzájárulás összegének végérvényes megállapítása előtt jóváhagyta volna, az esetben a vármegyei hozzájárulás előirányzatának a végérvényesen megállapított összegre való helyesbítését az alispán elrendeli. Ha pedig a községi költségvetést az alispán még nem hagyta volna jóvá, a hozzájárulás végérvényes összegét az alispán állítja be a község költségvetésébe.

5. A költségvetés minden példányához C) minta szerint a község cselekvő és szenvedő vagyonát feltüntető kimutatást kell mellékelni.

6. Az alispán a költségvetést részletesen felülvizsgálja és jóváhagyja, vagy indokolt esetben — a költségvetés egyensúlyának megóvása mellett — annak egyes tételeit leszállítja, felemeli vagy törli; a törvényes rendelkezésen alapuló kötelezettségek teljesítésére szükséges kiadást abba felveszi, vagy a költségvetés jóváhagyását megtagadja és a községet új költségvetés készítésére utasítja.

7. Ha az alispán a község költségvetésének felülvizsgálata során

azt látná, hogy a község nélkülözhetetlen szükségleteit is csak a törvényes bevételek teljes kimerítésével (50%-kal kivett községi pótdadó mellett) képes fedezni, a 62.000—1926. B. M. számú körrendelet 77. pontja értelmében a „Községi Alkalmazottak Fizetési Alapjából” megfelelő összegű segítyt engedélyezhet és azt a költségvetés XI. fejezete alá beillesztheti.

8. Az alispán nem hagyhatja jóvá a költségvetést, ha az igénybevenni szándékolt pótdadó kulcsa az 50%-ot meghaladja, hanem a költségvetés két példányát — a pótdadó 50%-ot meghaladó részének engedélyezése végett — a belügyminiszterhez felterjeszti, aki a pénzügyminiszterrel egyetértően határoz.

A költségvetést az alispán legkésőbb november hó 15-ig felülvizsgálja.

Ha a költségvetés jóváhagyása az év kezdetéig bármely okból meg nem történhetnék, utalványozásnak csak a feltétlen szükséges kiadásokra és csak az utolsó jóváhagyott költségvetés keretében lehet helye. Az utolsó jóváhagyott költségvetés alapján utalványozott kiadásokat azonban a később jóváhagyott költségvetés keretei között kell elszámolni.

Elvi jelentőségű döntvények az 1886. évi XXII. t.-c. 126. §-hoz:

Haláskör. Az 1896. XXVI. t.-c. 35. §-nak 2. pontja:

W. P. és L. J. és fiai uradalmi főbérletknek az 1884. és 1885. évi költségvetés alapján reájuk kivett községi pótdadó elleni felszólamlása tárgyában hozott közigazgatási bizottsági határozat a nevezett főbérletk felfolyamodása folytán felülvizsgálta, a közigazgatási bizottság határozatának megváltoztatásával felfolyamodók felszólamlásukkal egészben elutasították. Mert felfolyamodó uradalmi főbérletk felszólamlása nem a községi pótdadó egyéni kivételére ellen, hanem általánosságban a községi költségvetések összeállítására, az abban foglalt egyes tételek helyessége és illetőleg a községi költségvetésbe való felvétele ellen irányul, mint ilyen tehát nem a közigazgatási bizottság elbírálása alá tartozó egyéni adó kivétel elleni felszólamlást, hanem általában a községi költségvetések elleni felelősséget képezvén, a megye törvényhatóságának elbírálása alá tartoznak (most már a vármegyei alispán) és annak idején a költségvetés megállapítása és annak másodfokú tárgyalása alkalmával lett volna érvényesítendő. Minthogy azonban a megátadott költségvetések már törvényhatóságilag jóváhagyottak és ezen jóváhagyás, miután annak idején felelősséggel megátadva nem lett, jogerőre is emelkedett, a felfolyamodó uradalmi főbérletk felszólamlásának ezekkel szemben sem helye, sem ideje nem lévén, a felszólamlás elutasítandó volt. (3.845—1887. B. M.)

A közigazgatási bizottság határozata, mely szerint B. E. sz.-i lakos a Sz. község 1886. évi költségvetésébe felvett egyházi és iskolai kiadások ellen emelt felszólamlásával elutasított, a nevezett felszólamló felfolyamodása folytán felülvizsgálta, minthogy felfolyamodónak a Sz. község által 1886. évi január hó 22-én letárgyalt költségvetés ellen február hó 9-én benyújtott felszólamlása nem a községi pótdadó egyéni kivételére elleni felszólamlásnak, hanem hifellekezeti kiadásoknak a községi költségvetésbe való felvétele ellen irányított felelősségre tekint

endő és így az nem a közigazgatási bizottság részéről, hanem a vármegye törvényhatósági bizottsága által a nevezett község költségvetésének tárgyalása alkalmával lett volna illetékesen elbírálható, a közigazgatási bizottság megfelelő határozata illetéktelenség miatt feloldatik és a szóban levő felszólamlási ügy illetékes póttárgyalás végett a vármegye törvényhatósága (most már a vármegyei alispán) elé utasítatik. (9531—1887. B. M.)

A közigazgatási bizottság határozatát, mellyel T. nagyközség képviselőtestületének az 1888. évi költségvetéséről megállapítása alkalmával hozott azon határozata, mely szerint kimondatott, hogy az előirányzat szerkesztésénél a községnek a herceg B.-féle uradalommal 1874-ben kötött és törvényhatósági jóváhagyást nyert szerződése, mellyel az uradalom évi 30 frt általános fizetésének feltétele mellett minden más községi teherviselés alól mentesített, figyelembe nem vétetik, helyben hagyatott, B. S., mint a B.-féle uradalmak igazgatójának felelőssége folytán felülvizsgálva, mint illetéktelen hatályon kívül helyezem és elrendelem, hogy T. község képviselőtestületének sérelmezett határozata a vármegye törvényhatósági bizottsága részéről bíráltassék felül; mert a jelen esetben a költségvetési előirányzat megállapításánál követendő irányelvet kitző községi határozat tételt felelősség tárgyává, tehát voltaképp a kitző irányelv szem előtt tartásával megállapított költségvetési előirányzat támadtatott meg észrevétellel; az előirányzat ellen beadott észrevételek pedig az 1886. évi XXII. t.-c. 126. §-a alapján az előirányzat felülvizsgálására hivatott törvényhatósági bizottság (most már a vármegye alispánja) elbírálása alá esnek. (1255—1889. B. M.)

A községi közmunka az 1890. I. t.-c. 48. §-a értelmében a községi (közülő) közutak építésére, kezelésére és fentartására szolgálva, önmagától értendő, hogy a községi közmunkára vonatkozó költségvetés és zárszámadás a községi (közülő) közutak építéséről, fentartásáról és kezeléséről évenként készített költségvetési előirányzat és zárszámadás kiegészítő részét képezi, amely utóbb említett költségvetési előirányzat és zárszámadás viszont az 1890. I. t.-c. 51. §-ának rendelkezése értelmében a község évi költségvetési előirányzatának és zárszámadásának képezi egyik különálló, de kiegészítő részét. Ilyen körülmények között a községi közmunka miként leendő felhasználása tekintetében végeredményben mindig a községi költségvetés keretében történik gondoskodás, mely gondoskodás az 1886. évi XXII. t.-c. 122. és következő §-ai értelmében a község képviselőtestületét, másodfokban pedig ugyanezen t.-c. 126. §-a értelmében a törvényhatóságok közgyűlését illeti meg. Ehhez képest abban a kérdésben, hogy a községi közmunka a költségvetési előirányzatban megállapított rendeltetési céljától eltérő valamely más célra használtassék fel, első fokozaton a község képviselőtestülete illetékes határozatot hozni a község ebben a kérdésben hozott határozatának másodfokon való elbírálása akár hivatalból, akár pedig az elsőfokú határozat ellen beadott felelősség folytán válik szükségessé, a törvényhatósági bizottsági közgyűlés hatáskörébe (most már a vármegye alispánja) tartozik. (26.422—1908. K. M.)

II. Községi költségvetés és számadás tárgyalása és felterjesztése. A m. kir. belügyminiszternek 71.784—1905. B. M. sz. körrendelete a községi költségvetések és számadások tárgyalása és felterjesztése körül tapasztalt helytelen eljárás és mulasztások megszüntetése tárgyában.

A községi költségvetések és számadások jóváhagyása és megállapítása tárgyában hozott és felelősség folytán hoztam felterjesztett vármegyei határozatok felülvizsgálásánál, mielőtt az ügy érdemében határozhatnék, igen gyakran kiegészítések elrendelése válik szükségessé, nem ritkán pedig a felelősség tárgyává tett határozatoknak, vagy azok alapjául szolgáló tárgyalásoknak hiányossága folytán ezen határozatok feloldása mellett új tárgyalást kell elrendelni és a vármegye közönségét új határozat hozatalára utasítani. Ennek oka legtöbbször az, hogy az ezen ügyekben hoztam érkező felterjesztésekkel az ügy elbírálására szükséges iratok nem terjesztelnek fel és a tényállás felismerésére megkívánatos felvilágosítások nem

adának be, továbbá, hogy a költségvetések és számadásoknak a községekben és a törvényhatóságok általi tárgyalása és megállapítása nélkülözni azon alaposságot és pontosságot, melyet ezen ügyek fontossága okvetlenül megkíván. Az ennek folytán előálló késedelemnek lehető elkerülése és különösen a községi háztartás alapjául szolgáló költségvetések felebbezése esetében és kellő időben való megállapíthatóságának biztosítása érdekében, tekintettel a leggyakrabban észlelt hiányokra, a vármegye közönségét a következőkre figyelmeztetem:

1. A költségvetések (számadások) megállapítása iránt a képviselőtestületek által hozandó határozatokban különösen kiűntetendők: a) a szükséglet és fedezet (bevétel és kiadás) főösszege, b) költségvetésben a hiány összege és az ennek fedezésére szükséges községi adónak az állami adók arányában a képviselőtestület által megállapítandó százalékokra, c) számadásoknál a pénzületi maradvány. A felülvizsgálat végezt feltejesztendő költségvetéshez (számadáshoz) a képviselőtestület határozatának a kellő hitelesítő aláírásokkal ellátott egy példánya mindig csatolandó.

2. Az 1886. évi október hó 28-án 23.354. sz. a. kelt körrendelet, illetőleg az ennek alapján alkotott vármegyei szabályrendelet szerint készíthető költségvetésben a jelen rendelet 1. pontjában jelzett adatokon kívül a községi adó kivetésének alapjául szolgáló állami adók megfelelő összegeinek is kiűntetve kell lennie.

3. A képviselőtestület által megállapított költségvetés (számadás) hivatalos példányai a bíró és jegyző által aláírt oly záradékkal látandók el, amelyből kitűnik, hogy a költségvetés (számadás) a képviselőtestület által állapított meg, továbbá, hogy ezen megállapítás mely napon és mily szám alatt hozott határozattal történt.

4. A költségvetés azon hasábjában, melynek a község által megállapított összegeket kell tartalmaznia, nem — mint több ízben tapasztaltatott — az előjáróság által javaslatba hozott, hanem a képviselőtestület által megállapított összegeket kell felvenni és a törvényhatóság jóváhagyásának, illetőleg felülvizsgálatának tárgyát csak ezen összegek képezhetik.

5. Községi vagyon szerzésére, kölcsönvételekre, új állások rendszeresítésére és községi alkalmazottak illetményeire, terhes szerződések kötésére, jelentékenyebb építkezésekre és egyéb, az 1886. XXII. t.-c. 24. §-a alá eső, oly ügyekben hozott községi határozatok, melyek a községi pénztár megterhelését vonják maguk után, a vármegyéhez rendszerint külön terjesztendők fel és az e címen felmerülő új kiadásoknak a vármegye jóváhagyásának kieszközölése előtt a költségvetésekbe a községek által való felvétele rendszerint mellőzendő, különösen oly esetekben, midőn e jelzett ügyekben hozott községi határozatoknak jóváhagyása előtt előreláthatólag hosszabb ideig tartó tárgyalásokra van szükség. Ily kiadásoknak a költségvetésekbe való felvétele ugyanis a költségvetéseknek kellő időben megállapítását jelentékenyen hátráltatná.

6. A költségvetés (számadás) a vármegyéhez felülvizsgálás, illetőleg jóváhagyás végett kellően felszerelve az előjáróság által akként terjesztendő fel, hogy az és annak minden egyes tétele, lehetőleg minden további felvilágosítások bekívánása nélkül, a vármegye részéről kellő alapossággal elbíráható legyen.

7. Amennyiben a hiányos elkészítés vagy felszerelés miatt a községi költségvetés (számadás) a vármegye részéről kellően felülvizsgálható nem lenne, ez esetben a vármegyei közgyűlés elé terjesztés előtt a szükséges kiegészítéseket és felvilágosításokat el kell rendelni, illetőleg be kell kívánni. A költségvetések (számadások) elkészítése és felszerelése körül ismételt előforduló mulasztásokért az illető jegyző felelősségre vonandó. Községi számadások felülvizsgálatánál különös figyelem fordítandó a jelen rendelet 2. pontjában említett körrendeletnek az észrevételek és másodszrevételeknek a számadókkal közlése és az ez utóbbiak által adandó felvilágosítások és másodválaszok átvételére.

8. A törvényhatósági bizottság határozatában a jelen rendelet 1. pontjában említett adatok önként illetőleg a vármegye által történt megállapodások szerint, számadásoknál azonban a jelen rendelet 2. pontjában idézett körrendeletnek a

számadás vizsgálatára vonatkozó része hatodik bekezdésében foglaltakra figyelemmel feltűntetendők, továbbá a képviselőtestület megállapításain tett minden változtatás magában a határozatban tüzetes indokolás mellett külön elősorolandó.

9. A vármegye által megállapított községi költségvetés (számadás) illető példányain annak, hogy a költségvetés (számadás) a vármegye által állapított meg megfelelő és kellő hitelesítő aláírással ellátott záradékban a közgyűlési határozat keltének és számának megjelölése mellett, szintén kiűntetve kell lennie.

10. A vármegye határozata és az azzal megállapítást nyert községi költségvetés (számadás) az előjáróság által a község képviselőtestülete elé terjesztendő, még pedig oly időben, hogy a képviselőtestület felebbezési jogát kellő időben érvényesíthesse. Az e tekintetben előforduló mulasztásokért az illető bíró és jegyző felelősségre vonandó.

11. A vármegye határozata ellen kellő időben beadott felebbezések felterjesztésénél a felebbezésekben foglalt állítások és érvelések elbírálására szükséges iratok csatolandók és felvilágosítások megadandók, akként, hogy a jelen rendelet első bekezdésében említett közbeeső intézkedések szükségére elő ne álljon.

Mindezek után felhívom a vármegye közönségét, hogy a jelen rendeletben foglaltakat a községi költségvetések (számadások) felülvizsgálatával megbízott központi és járási közegeivel, nemkülönben a főszolgabírák útján a községi előjárósággal közölve, azokat a körrendelet rájuk vonatkozó rendelkezéseinek szoros betartására utasítsa (most már vármegyei alispán hatásköre).

Költségvetések helyesbítése és záradékolása. A költségvetések második eredeti példányának az első eredeti példánnyal való összhangba hozatala céljából szükséges helyesbítéseket, valamint a záradékolást is, mint szakértelmet igénylő teendőket, a vármegyei számvevőség és nem az alispáni iroda másoló személyzete köteles teljesíteni. (47.302—1888. B. M.)

Új költségvetési tételek igazolása. A törvényhatósági bizottság határozatának azon részét, mellyel Sz. község 1904. évi költségvetésének a kiadási rész 24. tétel-szám alatt a község ház fűtése címén 700 korona helyett csak 350 koronát, a 29. tétel-szám alatt utcavilágítás címén pedig 4.500 korona helyett csak 1.900 koronát irányzott elő, végre az 54. tétel-szám alatt a község ház világítása és toloncház címén előirányzott 300 koronát és 56. tétel-szám alatt a község ház butorzatára előirányzott 1.000 koronát törülte, Sz. község előjárósága által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálván, azt feloldom és a vármegye közönségét az alábbiak figyelembevételével, új határozat hozatalára utasítom. A számvevőségnek véleményére nézve, mely szerint a községi költségvetésbe új kiadások csak akkor vehetők fel, ha azok a törvényhatóság által előzetesen már jóváhagyottak, mindenképp megjegyzem, hogy ez csak a számvevőségi szakvizsgálat tekintetében, tehát csak a számvevőség eljárására nézve lehet irányadó, amennyiben a fentjelzett szempontból észlelt hiányokra a számvevőség a törvényhatóságot tényleg köteles figyelmeztetni, annak eldöntése azonban, hogy valamely új kiadás előzetes törvényhatósági jóváhagyás nélkül a községi költségvetésbe tényleg felvehető-e, a törvényhatóság feladatát képezi és e tekintetben ily eljárási szabályokhoz mereven ragaszkodni nem lehet, hanem a célszerűség szempontjait is figyelembe kell venni. Irányadóul e részben a következők szolgálnak: Az 1886. XXII. t.-c. 65. §. értelmében a községi alkalmazottak illetményei csak törvényhatóságilag jóváhagyott szabályrendeletben állapíthatók meg. Ily szabályrendelet nem léteben e címen kiadás a költségvetésbe fel nem vehető. Ugyanez áll rendszerint egyéb oly kiadásokra nézve is, melyek az 1886. XXII. t.-c. 24. §-ánál fogva csak törvényhatósági jóváhagyással ellátott községi határozatok alapján eszközölhetők. E tekintetben helyes a számvevőségnek azon követelése, hogy község ház fűtése, beburorozása, világítása és az utcavilágítás címen felvett többlet-kiadások tekintetében a törvényhatóságnak azon határozata, mellyel a község ház-építés és utcavilágítás ügye jóváhagyatott, a község által bemutatassék, vagy leg-

alább a község részéről oly módon jelöljék meg, hogy az a vármegyénél könnyen feltalálható legyen. A községnek a községi költségvetés jóváhagyásának késleltetésére alkalmas e részbeni mulasztása a községi jegyzőnek felelősségre vonását is indokoltá tenné. Az ovoda fentartása címén előirányzott többletkiadás azonban nem oly természetű, hogy arra nézve a költségvetésbe való beállítás előtt kellene a törvényhatóság jóváhagyását kívánni, hanem elegendő, ha annak szükségességéről építési költségkimutatás és esetleg a főszolgabíró által adandó felvilágosítás bekívánása útján szereztetik meggyőződés. Minthogy mindezen, a költségvetés kifogásolt tételeinek elbírálásához szükséges adatok az iratokban most sem találhatók, amennyiben a felelősségben és a jegyző legutóbbi jelentésében foglalt állításoknak a tényállással egyező volta az iratokból meg nem állapítható, a költségvetést érdemileg nem vizsgálhattam felül, hanem erre a vármegye közönségét kellett utasítanom. Hogy pedig a községi költségvetéseknek törvényhatósági jóváhagyása a jövőre késedelmet ne szenvedjen és felelősségre vagy pótköltségvetések készítésének szükségére ok ne szolgáltatassék, felhívom a vármegye közönségét, hogy költségvetések felülvizsgálatánál az abban felvetett, de kellőleg nem igazolt kiadásokat a költségvetésből minden előzetes tárgyalás és kellő igazolásra való felszólítás mellőzésével ne törölje, hanem az alispán a szükséges felvilágosításokat előbb az előjárásig tartól szerezzze be és a törvényhatóság csak azután határozzon és pedig akként, hogy a költségvetésben tett változtatások a közgyűlési határozatban kiüntetve és kellően indokolva legyenek. Amennyiben pedig a község a felvilágosításokat kellő időben nem adná meg, az illető jegyzők, esetleg fegyelmi úton is, felelősségre vonandók. (117.762—1904. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 127. §.: „A községi előjáróság felelős a költségvetés szoros megtartásáért.”

Elvi jelentőségű döntvény ezen §-hoz:

Községi küldöttség költségei. A vármegye törvényhatósági bizottságának közgyűlésében hozott határozatával megsemmisítette Cs. község képviselőtestületének azt a határozatát, mellyel egy 19 tagu küldöttségnek B.-ba való utazása alkalmával uti- és ebédköltség címén felmerült 51 koronának a községi pénztár terhére való kifizetését elfogadta és egyúttal utasította a törvényhatósági bizottság a községi bírót és jegyzőt, hogy a szóban lévő összeget a községi pénztárnak térítsék meg. A törvényhatósági bizottságnak ezen határozatát a községi bírót és jegyzőt által beadott felelősség folytán felülbíráván, azt helybenhagyom. Mert a község 1906. évi háztartási költségvetéséből és számadásából a járási főszolgabíró által kiállított kivonat szerint a község 1906. évi költségvetésében az előre nem látott kiadásokra felvett összeg már kimerítetett és a kérdéses összeg kiegyenlítésére fedezetet nem nyújtott. (143.193—1907. B. M.)

Ezen §. rendelkezéseit kiegészíti a 177.200—927. számú belügyminiszteri rendelet 11. §-a:

A KÖLTSÉGVETÉS VÉGREHAJTÁSA.

1. A jogerősen megállapított községi költségvetés végrehajtásáért a községi előjáróság felelős, kivételesen azonban, ha az előjáróság magatartása indokoltá tenné, az alispán a végrehajtást egyedül a vezető községi (kör) jegyző feladatává teheti.

2. A községi költségvetés terhére történő minden utalványozás

csak a vezető községi (kör) jegyző ellenjegyzése mellett fogantatosítható.

3. A vezető községi (kör) jegyző a költségvetés részleteinek pontos betartásáért feyelmileg felelős és az ebbeli köteletségének megszegéséből előállott kárért anyagi kártérítéssel is tartozik.

B) A HITELÁTRUHÁZÁS, A PÓTKÖLTSÉGVETÉS, A HITELLEKÖTÉS, A KIADÁSOK IDŐLEGES FEDEZÉSÉNEK ÉS A KÖLTSÉGVETÉSEN KIVÜLI ÁLLAPOTNAK (INDEMNITI) JOGSZABÁLYAI.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 128. §-a: „Ha időközben előre nem látott körülmények következtében rendkívüli kiadás fordulna elő, annak fedezése ugyanazon módon eszközendő, mely a költségvetés megállapítására és jóváhagyására nézve a fentebbi 123., 124. és 125. §-okban meg van állapítva.”

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Pótköltségvetés. Pótadó csökkenéséből származó hiány (1906. V. t.-c.) fedezése a b-1 körhöz tartozó községek képviselőtestületei az állami adó alapnak az 1908. V. t.-c. életbeléptetésével beállott csökkenése folytán a község jövedelmében jelentkező hiány fedezése céljából elhatározták, hogy a községek 1908. évi költségvetéseiben megállapított pótadószázalékot megfelelő mértékben felemelik. A törvényhatósági bizottság határozatával a községek határozataitól a jóváhagyást megtagadta s egyben utasította a községek előjáróságait, intézkedjenek, hogy a pótadó csökkenéséből előálló hiány pótköltségvetés útján fedeztessék. A törvényhatósági bizottság határozatát az érdekelt községek és R. L. körjegyző felelőssége folytán felülbíráván, azt indokainál fogva helybenhagyom. A felelősségekben foglalt azon érveléssel, hogy a pótadóban jelentkező hiánynak pótköltségvetés útján való fedezése az 1886. XXII. t.-c. 128. §-ára nem alapítható, megjegyzem, hogy habár a most hivatkozott törvényszakasz szó szerinti rendelkezése a jelen esetben nem is fedi a kérdéses szakasznak a jelen esetre való alkalmaztatását, mégis kétségen felül áll. A kérdéses szakasz ugyanis azt akarja biztosítani, hogy ha a község háztartásában előre nem látott körülmények következtében oly különbözetek állanak elő, amelyek a költségvetés szerinti fedezettel ki nem egyenlíthetők, a fedezetről pótköltségvetés útján kell gondoskodni. A jelen esetben pedig ugyanerről van szó. (11.464/1909. B. M.)

A pótköltségvetési hiány fedezésére szükséges pótadó azon évi államadó után vettetik ki, amely államadó után a rendes költségvetés hiányának fedezésére szolgáló pótadó kirovása történt. (B. M. 69.809—89. sz.)

Fennmaradó költségvetési összeg felhasználása. T. község képviselőtestülete felhatalmazta a községi bírót, hogy dr. E. A. ügyvéd követelésének kiegyenlítésére B. I. ügyvéd kezéhez 150 koronát küldjön el és azt a község háza fedezésére felvett kiadás terhére számolja el s egyben a szóban lévő határozat birtokon kívüli felelősségét is kimondotta.

Ezen képviselőtestületi határozatot a vármegye közönsége az 1908. évi október hó 15-én tartott bizottsági közgyűlésén 921. szám alatt hozott határozatával a 150 korona előleg kiegyenlítésére vonatkozó részében azzal a helyreigazítással vette tu-

domásul, hogy a jelzett összeg nem a dr. K. A. által önkényesen felszámított mutkadíj kiegyenlítésére, hanem B. I. ügyvéd részére utólagos elszámolási kötelezettség mellett előlegül fog szolgálni.

Együttal azonban a szóban lévő határozatnak a birtokon kívüli felelősségre vonatkozó részét megsemmisítette és törvénybe ütköző eljárás miatt a község előjárósága, névszerint P. P. községi bíró és B. L. községi jegyző ellen az 1886. évi XXII. t.-c. 90. §. b) pontja alapján a fegyelmi eljárást elrendelte.

Ezen közgyűlési határozatot gróf A. S. t.-i lakos és a nevezett községi előjárók által beadott felelősségek folytán felülbírálván, azt azon részében, melyben a képviselőtestületi határozat birtokon kívüli felelősségének kimondását megsemmisítette, valamint azon részében, mely a fegyelmi eljárás elrendelésére vonatkozik, helybenhagyom. A B. I. ügyvédnek adott előleg és az ezen összeg fedezésére vonatkozó részében pedig a képviselőtestület idevonatkozó rendelkezésével együtt megsemmisítem és a községet az 1886. XXII. t.-c. 128. §-ban körülírt eljárásra utasítom.

Meg kell semmisíteni a most említett részt, mert igaz ugyan, hogy a kérdéses per elfogadását a községi képviselőtestület törvényes formában határozta el, amiből következik, hogy a perből a községre hárítható perköltségek a község valamennyi lakosát terhelik mindaddig, amíg a perbeszámítást kimondó határozat meghozatalában résztvevő képviselőtestületi tagok személyes felelőssége és ez alapon a perköltségekhez való szavatosságuk esetleg bírói úton meg nem állapíttatik. Mégis meg kellett semmisíteni a törvényhatósági közgyűlés határozatának a fedezet kijelölésére és utalványozására vonatkozó részét, azért, mert a rendkívüli kiadások fedezésére az 1886. évi XXII. t.-c. 128. §-a a pótköltségvetés készítését következőleg elrendeli, amely rendelkezésből és az ott előírt alakszerűségektől eltérésnek nem lehet helye. De szükség van pótköltségvetésre azért is, mert a kiadás egyelőre csak előlegként szerepel, tehát végleges kiadásként nem is számolható el addig, amíg e címen valamely összegszerűleg meghatározott kiadás végleg elkönyvelhető lesz, avagy amíg az bizonyossá válik, hogy a községet e címen semminemű költség nem terheli, mindaddig tehát ez az előleg nyilván lesz tartandó.

Helyben kellett viszont hagynom a törvényhatósági bizottsági közgyűlési határozatnak azon részét, amely a képviselőtestületi határozat birtokon kívüli felelősségét kimondó részét megsemmisítette, továbbá azon részét, mely a községi bíró és jegyző ellen a fegyelmi eljárást elrendelte azért, mert a kérdéses összeg, mint rendkívüli kiadás, csak pótköltségvetés alapján lett volna kiutalványozható, a pótköltségvetés pedig az 1886. XXII. t.-c. 128., illetve 126. §-a értelmében törvényhatósági jóváhagyást igényel és ebből kifolyólag a kérdéses határozat, mint általában minden olyan határozat, amely törvényhatósági jóváhagyást igényel, birtokon kívüli nem lett volna végrehajtható.

Az a körülmény, hogy ez a kiadás oly megtakarításban nyert fedezetet, amely a községi költségvetésben szerepelt, azért nem jöhet figyelembe, mert az utalványozási jog csak a költségvetésben megszabott célra történhetik, az egyik címen megtakarított összeget azonban a község képviselőtestülete más célra nem fordíthatja s minthogy ily átruházás még az állami költségvetésben is csak törvényes felhatalmazás alapján történhetik.

A fegyelmi eljárásra tehát nemcsak azzal szolgáltak a nevezett előjárók, hogy törvényhatósági jóváhagyást igénylő határozatot jóváhagyás nélkül végrehajtották, hanem főleg azzal, hogy oly határozat hozatalában vettek részt, amely birtokon kívüli felelősségét törvényellenesen állapított meg és alakszerűség szempontjából is szabálytalan.

Az 1901. XX. t.-c. 8. §-a b) pontja ugyanis csak akkor engedi meg a birtokon kívüli végrehajtás kimondását, ha fontos közérdekből, vagy közveszély vagy helyrehozhatatlan kár elhárítása céljából a határozatnak haladéktalan foganatosítása szükséges. Ily szükségesség pedig nemcsak nem foroghat fenn, mert ügyvédi előleg

nyújtása nem kötelező, tehát perrel nem is követelhető, az előlegnyújtásnak elmulasztása semminemű hátránnyal nem járhat, hanem azért sem, mert az iratokból kitetszőleg is a rendes per már be volt csomózva, így az ügyvédnek egyelőre nincs és nem is lehet az ügyben semminemű, annál kevésbé oly szerepe, amelyből kifolyólag bármint hátrány érhetné.

De szabálytalan ez a birtokon kívüli felelősséget kimondó határozat azért is, mert úgy az 1886. XXII. t.-c. 25. §-a, valamint az 1901. XX. t.-c. 8. §-a egyaránt elrendeli, hogy a végrehajthatóságot indokoltan kell kimondani, ami éppen annak a biztosítéka, hogy ily határozatok a törvényben megkövetelt indokok hiányában hozhatók ne legyenek, mint ahogy a jelen esetben is történt!

Megjegyzem egyébként, hogy a törvényhatósági jóváhagyást igénylő határozatokat az 1886. XXII. t.-c. 24. §-ának első mondata szerint soha és semmi körülmények közt nem lehet és nem szabad a felelősségre való tekintet nélkül végrehajthatónak kijelenteni. (24.578—1909. B. M.)

Kiegészíti ezen törvényes rendelkezést a 177.200—1924. B. M. számú belügyminiszteri rendelet 12—15. §§-ai:

12. §.: HITELÁTRUHÁZÁS. HITELLEKÖTÉS.

1. A költségvetésben felvett összegek csak az ott megjelölt célokra használhatók fel. A költségvetés egyes címei között hitelátruházásnak nincs helye. Indokolt esetben az alispán megengedheti, hogy a község egy-egy hitelösszeget a költségvetésben meghatározott rendeltetésétől eltérően használhasson fel.

2. Több költségvetési év között tilos az átruházás. Az építkezési, valamint az építkezési jellegű átalakítási (javítási) vagy felszerelési előirányzatok azonban a költségvetési éven túl is lekötethetők, ha a munkát, amelyre az előirányzat szól, még nem fejezték ugyan be, vagy a szállítást még nem teljesítették, de a munka teljesítését már megrendelték.

13. §.: KIADÁSOK IDŐLEGES FEDEZÉSE.

Ha a jogerős költségvetésben előirányzott bevételek késedelmesen folynak be és ennek következtében a szükséges fedezet nem áll rendelkezésre, elsősorban kamattérítés mellett a községi készpénztőkevagyonot kell igénybe venni, tőkevagyon hiányában, vagy ha a tőkevagyon nem elég, az alispán előzetes engedélye mellett, függő kölcsön útján kell a fedezetről gondoskodni. Az alispán a függőkölcsönt csak kellően indokolt és igazolt kérelemre és legfeljebb a még hátralékos bevételek 50%-a erejéig engedélyezheti. Az előjáróság felelős, hogy a függőkölcsön a számadási év végéig visszatérüljön.

14. §.: PÓTKÖLTSÉGVETÉS.

1. Ha időközben, előre nem látott körülmények következtében, olyan rendkívüli kiadások merülnek fel, amelyek a jóváhagyott költségvetés egyes címeinél mutatkozó megtakarításokból és többlet-

bevételekből nem fedezhetők (3. §. 10. bekezdés), vagy amelyek a községi pótdadó felemelését teszik szükségessé, a fedezetről pótköltségvetéssel kell gondoskodni.

2. A vármegye javára jogerős határozattal utólag kivetett hozzájárulás fedezéséről a község, pótköltségvetés nélkül, a pótdadó megfelelő emelésével gondoskodik. A községi pótdadó a vármegyei hozzájárulással együtt sem lehet több a pótdadó alapjául szolgáló törzsadók 50%-ánál.

3. A pótköltségvetés elkészítésénél a rendes költségvetésre nézve érvényes szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

15. §. Ha a költségvetés jóváhagyása az év kezdetéig bármi okból meg nem történhetné, utalványozásnak csak a feltétlenül szükséges kiadásokra és csak az utolsó jóváhagyott költségvetés keretében lehet helye. Az utolsó jóváhagyott költségvetés alapján utalványozott kiadásokat azonban a később jóváhagyott megfelelő évi költségvetés alapján és annak keretében kell elszámolni.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 129. §-a: „Amennyiben a község kiadásai a községi törzsvagyon jövedelmeiből nem fedeztetnének, a község a községi lakosokra és a birtokosokra községi adót vehet ki.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Pótdadó alanya. A felebbeztelt határozat azon indoka, hogy „csupán a föld- és házadót fizetők tekinthetők állandó községi lakosoknak, kik a szerzendő ingatlan előnyeit élvezendik, míg a kereseti adót fizetők ilyeneknek nem tekinthetők“, mint különben sem igazolt pusztá feltevés, nem fogadható el a pótdadó kivetésénél irányadóul, mivel a törvény állandó és nem állandó községi lakosok között — a pótdadó kivetése tekintetében — különbséget nem tesz és így megkülönböztetést nem ismer. (38.858—1895. B. M.)

Az 1886. XXII. t.-c. 129. §-a értelmében: a község kiadásainak fedezésére mindenekelőtt a községi törzsvagyon jövedelme veendő igénybe és csak az ezen úton kielégítést nem találó kiadások fedezendők a községi adóból, mely azonban nem a községi törzsvagyonnak már a községi adó megállapításánál előzetesen a maga egészében számításba vett és így községi célokra adóztatás tárgyául nem szolgálható jövedelmére, hanem csakis a községi lakosokra és birtokosokra vehető ki és mivel az adózási viszonyok közjogi természettel bírnak, azok alapját az érdekeltek között keletkezett szerződéssel, megállapodások meg nem változtathatják. (193.671—1896. B. M.)

A közigazgatási bizottság határozatát, mely szerint M. város tanácsának határozata azon részében, mellyel S. I. volt n-i, jelenleg x-i lakos, a reá M. városban 1884. évi államadója alapján 1885. évre kivetett községi pótdadó leírása iránti kérelmével elutasítva lett, a nevezett felszólamló felebbezésének mellőzésével helybenhagyatott, ugyancsak a nevezett felszólamló által közbetett felfolyamodás folyfán felülvizsgálat alá vevén: a közigazgatási bizottság határozatának megváltoztatásával, a felfolyamodóra M. városban 1881. évre kivetett összes községi pótdadó törlesztését annak törlesztésére netán eszközölt fényleges befizetések visszatérítését rendelem el. Mert az iratok tanúsága szerint felfolyamodó S. I. N. városból 1884. évben X-re költözött és 1883. évben már úgy állami, mint községi pótdadóval X. városban volt

megróva; azon körülmény pedig, hogy az 1884. évben felfolyamodóra N.-ben kivezett államadó az esetleg járó községi pótdadó meghatározásának kulcsa és annyiban a kivetés alapja is, oly évre való kivetés igazoló fényül még nem szolgálhat, mely évben az illető ottan államadóköteles többé nem volt. (16.000—1889. B. M.)

Pótdadó útján fedezendő hiány származásának időpontja. A község tartozása oly közleher, mely kellő fedezet hiányában mindazokra, kik a tartozás esedékessé válta-kor községi adófizetők, kivetendő pótdadó kirovása útján fedezendő, egyáltalán nem jöhetővén számításba az, hogy a fedezendő községi terhek az egyes adókötelezett adókötelezettségének keletkezését megelőző időből származnak, miután annak megítélésénél, hogy a községi pótdadó kikre, mely községi adófizetőkre vehető ki, csak azon időpont lehet mérvadó, midőn a hiány felmerül és annak fedezési módja költségvetésileg megállapíttatik, nem pedig azon időpont, melyből származottnak tekintendő a hiány tárgyát tevő költségvetési tétel. (78.294—1888. B. M.)

Pótdadó, mely község javára vetendő ki. Községi pótdadó mindig azon községben, s ama község javára fizetendő, melynek határában a birtok fekszik, vagy melyhez az önálló pusztá közigazgatásilag csatolva van s ezen törvényes rendelkezésen mit sem változtat azon körülmény, hogy az illető birtok, illetve pusztá állami adója más községben van előírva. (562—1897. B. M.)

Híffelegezeli kiadások. Cs. község 1908. és 1909. évi rendes költségvetésében VIII. t. a. a plébános munkavállalására előirányzott 540. k. s a 19. t. a. kántortanító fizetésére előirányzott 135 K 52 f, továbbá M. fiókközség 1908. évi rendes költségvetésében 32. t. a., 1909. évi költségvetésében pedig 29. t. a. pap és kántortanító munkavállalására előirányzott 225 K községi kiadáshoz a panaszos főkapitán abból az indokból nem tartja magát állami adója arányában való hozzájárulásra kötelezhetőnek, mert az 1781. évi canonica visitáció szerint ezt a terhet a communitas, vagyis az azon időbeli urbéres község tartozik viselni, tehát ez a patronus nem terheli. Minthogy azonban az 1848. IX. t.-c. által az urbériség megszüntetésével az urbéres községek politikai községekké alakultak át s azok a terhek, melyeket eddig az urbéres községek viseltek, a politikai községek terhévé váltak: e terher a politikai község által viselendő. Már pedig a politikai községeket első ízben rendező 1871. XVIII. t.-c. 119. §-a, valamint az utóbb rendező 1886. XXII. t.-c. 129. §-a szerint a községnek a saját vagyona jövedelméből nem fedezett szükségletei a község minden lakására s birtokosára kivezendő községi adóból fedezendők, minthogy a vármegye alispánjának 1529—909. sz. hivatalos, tehát az 1896. XXVI. t.-c. 112. §-a szerint bizonyítottakat képező jelentése szerint 1887. évtől kezdve a kiadások a költségvetésben, mint a község minden tagját terhelő szükséglet, tényleg elő is volt irányozva. Az idézett törvények rendelkezései, valamint a több mint két évtizedes folytonos gyakorlat ellenére tehát a panaszos főkapitán ezekhez a terhekhez állami adó arányában való hozzájárulási kötelezettsége alól fel nem menthető és így az erre irányuló panasznak helyt adni nem lehetett. (3545—1910. K. B.)

Pótdadó iskolai célokra. A kérdéses híffelegezeli iskola az 1873. évi fennálló gyakorlat értelmében a község vagyonából tartatott fenn és egyáltalán a kifogásolt kiadások, régi gyakorlaton alapuló kötelezettség fejében, a község által fedeztettek; ennél fogva a község képviselőtestülete a felfolyamodók részéről kifogásolt kiadások felvételére annyival inkább fel volt jogosítva, mert a róm. kath. egy-szermind egyetlen népiskolának községi vagyonból támogatása az 1868. XXXVIII. t.-c. 25. §-sal megegyező s egyáltalában a kérdéses kiadások alapítvány szerinti kötelezettség gyanánt a községet terhelvén, a községi jövedelmek elégtelensége esetében az azoknak előirányzásával növekedett pénztári hiányt fedezésére kivetett községi pótdadó alóli felmentésre egyesek, híffelegezetre való tekintetből, nem tartatnak igényt. (32.024—1881. B. M.)

T. község iskolaépítési költségeire adott állami segély után az országos tanítói nyugdíjalapot illető 3% kifizetése céljából a nevezett község lakosaira kivetett pótdadóból S. J. ottani lakost terhelő járulék tárgyában hozott közigazgatási bizottsági

határozatot a nevezett S. J. által beadott felebbezés folytán felülvizsgálván, azt a vallás- és közoktatásügyi, valamint a pénzügyi m. kir. miniszter urakkal egyetértve, indokainál fogva annál is inkább helybenhagyom, mert az 1875. XXII. t.-c. 34. §. értelmében az államsegéllyel létesített községi iskoláknak engedélyezett segélyek végleges kifizetése után az illető községek 15 éven át a segélyösszeg 3%-át kötelesek az országos tanítói nyugdíjpénztárba befizetni. Ezen törvényen alapuló rendelkezésből tehát kétségtelenül kiviláglik, hogy e tartozás a községet, mint jogi személyt, nem pedig annak egyes tagjait terheli. Ebből kifolyólag a jelen esetben községi tartozásról van szó, melyet az egyéb jövedelmi forrás hiányában fedezni képtelen lévén, községi pótdadó útján helyesen hárította át az egyes községi lakósokra. (14.463—1892. B. M.)

Közút fenntartásához külön hozzájárulásra kötelezettek községi pótdadója. Panaszló uradalom azzal érvel, hogy miután az uradalom erdőüzeme után az 1890. I. t.-c. 36. §-a alapján, mint nagyobb érdekelt, külön is hozzájárulásra kötelezve lett, a községnek ezen hozzájárulási terhéhez állami adója alapján kivetendő községi adóval hozzájárulni nem tartozik. Minthogy azonban az 1890. I. t.-c. 36. §-a helyes értelme szerint a nagyobb érdekelték éppen azért kötelezendők külön hozzájárulásra is, mert a közútra vonatkozó érdekeltségek s ennek használata nagyobb, mintsem a községre kirótt hozzájárulásban való részvételükkel arányban állana s így a külön hozzájárulással ezen föbblet nyer megtérítést, nem pedig a községekre kivetett s így községi terhet képező költség, melyhez mint községi teherhez, azok is hozzájárulni kötelesek, kik a közútnak hasznát egyáltalán nem veszik, minthogy továbbá az 1890. I. t.-c. nem tartalmaz rendelkezést arra nézve, hogy a külön hozzájárulásra kötelezettek a község terhéül megállapított hozzájárulásból adójuk után reájuk eső rész viselési kötelezettsége alól felmentendők lennének, sőt a 37. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy a hozzájárulási összegről a községek gondoskodni kötelesek, kétségtelen, hogy a községekre kivetett építési, fenntartási és kezelési költség községi terhet képez, azon további rendelkezésből pedig, hogy a hozzájárulási összegről a községeknak évi költségvetési előirányzatukban kell gondoskodni, az következik, hogy mint minden más községi teher — amennyiben a község vagyona jövedelméből nem fedeztetik — az 1886. XXII. t.-c. 129. §-a értelmében a községi lakósokra és birtokosokra kivetendő községi adóból fedezendő, mely adó mindazokra kivetendő, kiket a törvény nem mentesít, már pedig a községi közlekedési közutat nagyobb mérvben igénybevevők s ezért külön hozzájárulásra kötelezettek, a község ezen terhének állami adójuk arányában községi adófizetés viselése alól felmentve nem lévén, nem létezik törvényes alap a költségvetésbe felvett ezen kiadási tételhez való hozzájárulási kötelezettség alól a panaszos uradalom felmentésére. (769—1902. K. B.)

Az 1886. XXII. t.-c. 130. §. az időközbeni módosításokkal:

Községi pótdadó.

Jogforrás: az 1886. évi XXII. t.-c. 130. §-ának az 1924. évi IV. t.-c. 2. §-ához fűzött a) melléklet B) V. 2. bekezdése alapján a m. kir. belügyminiszter által kiadott 1924. évi 177.200. számú rendelettel hatályon kívül nem helyezett rendelkezései és ezen belügyminiszteri rendelet 4. §-ának 2., 3. pontjai.

Ezek szerint az 1886. évi XXII. t.-c. 130. §-ból: „kis- és nagy-községekben épügy, mint rendezett tanácsu városokban a község minden tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költsége a folyó évre

kivetett következő egyenes államadók (földadó, házadó stb.)“... a belügyminiszteri rendelet 3. §-a: „a község pótdadó kivetési alapján az állami földadó, házadó stb., társulati adó és a társulati adóról szóló 1922. évi XXIV. t.-c. 28. §-a szerint az igazgatósági stb. tagok javadalmazása után kivetett külön adó szolgál.“

A közdók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítására vonatkozó 1927. évi 600. P. M. sz. rendelet 9. §. 1. pontja és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1927. évi 60.000. sz. utasítás idevonatkozó 1. pontja alapján az együttes adókezelés körébe tartozik a községi pótdadó is, tehát ennek keretében és ezen szabályok alkalmazásával kezelendő ezen adónem.

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Községi adó kezelése, rendeltetése és alapja. Miként az már több konkrét esetben kijelentett, a községi pótdadó azon évi államadó alapján vetendő ugyan ki, melyben a költségvetés készült, illetőleg a kivetés történik, de az 1886. évi XXII. t.-c. 130. §-a második bekezdése értelmében a folyó, vagyis azon évre megállapított államadó alapján számolandó el végleg, melyre a költségvetés vonatkozik. Aki tehát a számadási évben állami adót a községben nem fizet, attól — alap hiányában — ugyanezen időre községi pótdadó nem követelhető. (28.312—1891. B. M.)

Pótdadó helyesbítése vagy förlése. Ha a községi és törvényhatósági pótdadó, valamint az útdadó alapjául szolgáló állami adó bármily címen förlöttetik vagy helyesbítetik, a községi és törvényhatósági pótdadó, valamint az útdadó is megfelelően helyesbítendő, illetőleg förlendő. (1386—1899. K. B.)

Községi pótdadó a község állami adóhátralékának förlésztésére le nem foglalható (8.651—1903. P. B.)

Községi pótdadó rendeltetése. A vármegye törvényhatósági bizottságának köztehermentesítési alap létesítése tárgyában hozott határozatát I. község képviselőtestületének felebbezése folytán felülvizsgálván, azt ezennel megsemmisítem, mert a községi pótdadó rendeltetése a községi háztartás folyó kiadásainak fedezése lévén, nem tartom megengedhetőnek azt, hogy a tervezett alapítvány szerint létesítendő tőke előre nem látható ideig tartassék lekötve a jövő nemzedék javára s hogy a községek összes lakói huzamosabb ideig terhelhessenek oly pótdadóval, melynek kivetésére az 1886. XXII. t.-c. 129. §-a a községeknak jogot különben sem nyújt. (52.137—1906. B. M.)

A bírói árverésen eladott ingatlanok vételárából a jelzálogos hitelezők előtt előnyös tételként nem kell sorozni: I. a másodoszt. kereseti adót, vasúti pótdadót, városi közmunkadíjat; II. az általános jövedelmi pótdadót, betegápolási pótdadót; III. a vármegyei pótdadót, községi pótdadót, egyházi (segélyezési) pótdadót, mezőéri pótdíjat, ha csak a négy utóbbi bejelentett adóra nézve kimutatva nincs, hogy a vármegyei pótdadó az 1883. évi XV. t.-c. 9. és 13. §-ában engedélyezett pótdadótól különböző alapon egyedül az ingatlanra van kivetve, a községi, egyházzsegélyezési és mezőéri pótdadó és díj pedig az 1886. évi XXII. t.-c. 130. §. harmadik bekezdésén alapul. (14—1904. Mvhlyi tábla döntv. v. ö. az 1909. XII. t.-c. 16. §-ával.)

A m. kir. belügyminiszter 1907. évi 18.366. sz. rendelete a községi pótdadók kivetése és beszedése körül követendő eljárás tárgyában:

Több előfordult esetben tapasztaltam, hogy a községi pótdadó kivetése és beszedése körül egyes községekben azon eljárás követetik, hogy a községi pótdadók, 1886. XXII. t.-c. 130. §-ának világos rendelkezése ellenére, nem a folyó évi, hanem az

előző évi állami adók után vetetnek ki. Miután ezen helytelen eljárásból származó panaszok és visszasságok mindegyre sűrűn fordulnak elő, szükségesnek látom annak megszüntetése iránt körrendeletileg intézkedni. Mihez képest utasítom a törvényhatóságot, hogy az 1886. XXI. t.-c. 18. §-ában foglalt feladathoz képest, a célravezető intézkedések haladék nélküli megtétele mellett szerezzen érvényt a vármegye területén lévő összes községekben és rendezett tanácsu városokban az 1886. XXII. t.-c. 130. §. azon rendelkezésének, mely szerint a községi pótagadók mindenkor a folyó évi állami adók arányában vetendők ki.

A községi képviselőtestületnek a háziállatokra darabonként 86 fillér községi adó kivételére vonatkozó határozata szerint ezen új községi adóra azért van szükség, mert a községet, mint erkölcsi testületet terhelő s már esedékessé vált állami adókat és illeték egyenértékűt, fedezet hiányából, fizetni nem képes. Eszerint a község terhet képező s a forrsvagyon jövedelméből nem fedezett községi kiadásra szükségeltetik a kérdéses adó, ugyde az e célra az 1886. évi XXII. t.-c. 129. §-a szerint a községi birtokok a lakósokra kivethető községi adó a 130. §. szerint csakis az állami adók arányában vehetők ki, s sem ezen, sem más törvény nem tartalmaz oly rendelkezést, hogy a községi kiadásokra szükséges összeg a községi adónak az állami adó arányában való kivételére helyett valamely más vagyon, nevezetesen a háziállatokra kivethető adóból lennének fedezhetők. (1.720—1900.)

Összes állami adók arányában kivetendő áll. közigazgatási költségek. A községi bírák és törvénybíró épületeinek tűzkár ellen biztosítása, az ujoncozási költség, népkönyvtár költsége, gazdasági egyesületi tagsági díj, községi bába, sírásók és postaküldönc fizetése, postajárlathoz való hozzájárulás és járványkórház bérlete: a község minden tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségeknek minősítendők, mert a célok, melyekre a költségek szolgálnak, a község általános érdekét mozdítják elő, mint ilyenek pedig, az 1886. XII. t.-c. 130. §. első csoportjában említett összesítés adónemek alapján fedezendők; az előre nem látható kisebb kiadásoknak a községi határozatokban az egyes csoportok szerint tett részletezésére megbízható alap nem lévén, ezek is helyesen csak az általános érdekű kiadások közé sorozhatók. (3.254—1904 K. B.)

A törvényhatósági bizottság határozatának azon részét, mellyel a községi születő, törvénybíró, 4 esküdő és a közgyámnak a község által a költségvetés I. kiadási csoportjába felvett fizetési a III. kiadási csoportba helyeztetlek ál. a községi képviselőtestület felelőssége folytán felülvizsgálván, a fenti határozati részt feloldom és elrendelem, hogy a szóban forgó kiadási tételek az I. kiadási csoportban meghagyassanak, mert a felsorolt községi alkalmazottak — a születő kivételével — az 1886. XXII. t.-c. 43. §-a értelmében az előjáróság tagjai, a születő pedig közegészségügyi közegnek tekintendő, s ezeknek fizetési általános közigazgatási kiadást képezvén, az idézett t.-c. 130. §-ához képest, az összes állami adók után vetendők ki. (28.096—1891. B. M.)

Az anyakönyvi törvény (1894. XXXIII. t.-c.) 31. §-ában említett s a községeket terhelő dologi kiadások fedezetének módjára nézve a törvény külön nem intézkedvén, azok az 1886. XXII. t.-c. idevonatkozó rendelkezései alá esnek s ehhez képest a fölmerülő fedezeti hiány pótlására az utóbb idézett törvény 130. §-ának rendelkezéseitől eltérő (pl. lélekszám szerint való) kivételnek helye nincs. Minthogy továbbá az említett kiadások a község minden tagját egyenlően érdeklő költségeknek tekintendők, azon — a községi törvény 130. §. második bekezdésének megfelelő — fedezeti csoportba sorolandók s az e csoportba tartozó többi tételekkel együtt az idézett bekezdésben megnevezett összes állami egyenes adónemekre vetendők ki. (77.632—1896. B. M.)

A község háza és jegyzői lakás építése oly közigazgatási szükségletet pótol, melynek kielégítéséről a község törvény szerint gondoskodni köteles: mert ha a község megfelelő saját épülettel nem rendelkezik, akkor a községi hivatalos helyiségeket bérlet útján is előállítani, illetve a jegyzőt az 1904. XI. t.-c. 1. §-a értelmében meg-

felelő lakáspénzzel ellátni és az erre szükséges fedezetet költségvetésében fölvenni tartozik. Ezen az alapon vehet a jelen kiadás fedezésére a község pótagadót igénybe és ez adja meg egyszersmind a községi törvény 130. §-a értelmében a községi adó kivételének a jogalapját. Ebből következik, hogy a község háza és jegyzői lakás építési költségei a község minden tagját egyenlően érdeklő közigazgatási kiadások közé tartoznak, amelyek a községi törvény 130. §-a 2-ik bekezdése szerint az ott felsorolt egyenes állami adók minden nemét terhelik. (3.613—1908. K. B.)

A községek hivatalos ügyeiben a fuvarozással és küldöncök használatával felmerülő költségek a község közigazgatási költségeire szükséges kiadásokat képeznek, már pedig az 1886. évi XXII. t.-c. 129. §-a szerint a községi kiadások — amennyiben a községek forrsvagyon jövedelméből nem fedeztetnek a községek által — a lakósok és birtokosokra kivethető községi adóból fedezendők, a 130. §. szerint pedig a községi adók az állami adók arányában vetendők ki s sem ezen, sem valamely más törvény nem tartalmaz oly rendelkezést, hogy a községi közigazgatási kiadások az így kivetendő községi adó helyett valamely vagyon, vagy foglalkozás utáni kirovás útján befolyó összegből lennének fedezhetők, tehát a községi közigazgatás érdekében szükséges fuvarozás költségének fedezésére a fuvarral bírók váltásig fizetésére kötelezhetők s ezen kiadásokra az ezen váltásból befolyó jövedelem előirányozható annál kevésbé lehet, mert az iga után az 1890. I. t.-c. 23. §. 6. pontja szerint a törvényhatósági üladó s a 49. §. szerint pedig a községi közmunka érdekében van csupán külön megterhelhetésnek helye. (631—1900. K. B.)

A panaszolt határozattal helybenhagyatott a vármegye törvényhatósági bizottságának 1898. évi 1903. szám alatt hozott azon határozata, mellyel T. község képviselőtestületének ama megállapodása, hogy az előfogatás bérbeadásából eredő költségek közigazgatási szükségleteként adóforint után vetessék ki, megváltoztatott és kimondatott, hogy a szükségleti összeg a közmunkaköteles állomány után vetendő ki. Panaszos ezen határozatát azért tartja sérelmesnek, mert igazságos alapul egyedül az adóforintot tekinti, minélfogva a határozat megsemmisítését kéri. A bíróság a panaszt alaposnak találta, mert a szóbanforgó költségek épp oly közigazgatási költségeknek tekintendők, mint az 1886. évi XXII. t.-c. 130. §-ában felsorolt kiadások s ehhez képest közzolgáltatást képezvén, pótagadó természetével bírnak, amelynek alapja pedig csakis az állami adó lehet. (1.875—1900. K. B.)

A községi előfogatás községi adózás természetével bíró közzolgáltatást, tehát községi kiadást képez. Az 1886. XXII. t.-c. 129. §-ának azon rendelkezéséből pedig, hogy amennyiben a községi forrsvagyon jövedelméből nem fedezhetének, a község a községi lakósokra és birtokosokra községi adót vehet ki, valamint abból, hogy ezen idézett t.-c. azon községi közzolgáltatásokat, melyeknél a természetben való leszolgáltatásnak helye van, miként a 133. és 136. §-okban megjelöli, az következő, melyeknek természetben való leszolgáltatása törvényesen engedélyezve nincs, ha azok a községi forrsvagyon jövedelméből nem fedezhetők, községi adó kivételére útján fedezendők. Miután az előfogatás céljánál és rendeltetésénél fogva az 1886. XXII. t.-c. 133. és 136. §-aiban említett s ezen törvényszakaszokban tüzetesen körülírt természetben leszolgáltatandó kötelezettségekhez, úgyszintén az 1890. I. t.-c. által megállapított községi közmunkához sem sorolható és annak kizárólag természetben vagy éppen csak az igavonó állatok, illetve a fogatok tulajdonosai által való kirovását törvényes intézkedés nem rendeli, ennélfogva az, mint a községet terhelő szolgáltatás, illetve kiadás, a fentebbi törvényes rendelkezésből folyólag, amennyiben a község forrsvagyon jövedelméből nem fedezhető, községi adó kivételére útján fedezendő. Miután pedig az előfogatási költségek az 1886. XXII. t.-c. 130. §-ának 3. és 4. bekezdésében felsorolt községi kiadásnak nem minősíthető s azok már rendeltetésük és természetüknél fogva is a község minden tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségek képeznek, miért is azok fedezésére szükségelt községi adó az utóbb idézett törvényszakasz 2. bekezdésében felsorolt egyenes állami adók után vetendők

ki. Ezeknél fogva a községi képviselőtestület határozatában foglalt azon rendelkezés, hogy az előfogatás bérbeadása folytán felmerülő kiadás községi adó útján és pedig az összes egyenes állami adók után kivetendő községi adó útján fedeztesék, törvényes rendelkezés alapján. (1886—1901. K. B.)

A panasz a törvényhatósági bizottság határozatának azon része ellen irányul, mellyel az U. község 1906. évi költségvetésének felülvizsgálata alkalmával kimondotta, hogy a villamos világítás költségeire előirányzott 3330 K, mint a község minden tagját egyenlően érdeklő általános közigazgatás, az 1886. évi XXII. t.-c. 130. § 2. bekezdésében felsorolt összes állami egyenes adónemek arányában vetendő ki. Miután a községek világítása nem egyes érdekcsoportoknak, hanem a község minden tagjának általános érdekű szükséglete, a törvényhatóság helyesen intézkedett, midőn az azzal járó kiadást az 1886. XXII. t.-c. 130. §-a 2. bekezdésében említett általános közigazgatási kiadásnak minősítette, s mint ilyen, az ott felsorolt összes állami egyenes adónemek arányában rendeltek el kivételt. Ezen indokokból tehát a panasznak helyt adni nem lehetett. (1886—1906. K. B.)

Oly községi képviselőtestületi határozat, mely a helyi érdekű vasút segélyezésére a III. oszt. ker. adónak adókoronája után fizetendő 10 f. kivételt mondja ki, elrendezik az 1886. XXII. t.-c. 130. §-ának 2. bekezdésében foglalt azon rendelkezéssel, amely szerint a község minden egyes tagját érdeklő közigazgatási költségek — amely kategóriába a vasúti segélyezések is tartoznak — az ott felsorolt egyenes állami adók mindegyikére — tehát nem csupán a III. oszt. ker. adóra — vetendő ki. (1886—1910. K. M.)

Egyházi és iskolai költségek. A sz.-i róm. kath. lelkész fajárandósága kivétele ügyében hozott határozatának azon részét, mely szerint kimondatott, hogy az sz.-i róm. kath. papi deputátum ölja járandósága az államadók arányában vetendő ki, felebbezés folytán felülvizsgálván, azt helyben hagyom, mert a lelkészi illetmények nem mindenkor és nem feltétlenül képeznek oly költséget, mely kizárólag az illető hitelezetett terhel, hanem sok esetben azok különféle körülmények és események, vagy jogügyletek következtében a politikai község terhévé váltak és ember emlékeztetést meghaladó idők óta ezek által viseltek. Az ily kiadások a község minden tagját egyenlően érdeklő igazgatási költségek természetét vették fel s ezért az 1886. XXII. t.-c. 130. §-a értelmében az egyenes államadókra való kivétel útján hajtandók be. Ugyanezen községivé vált lelkész javadalmazási költségek sorába tartozik a sz.-i róm. kath. lelkész fajárandóságának beszerzéséhez kívántható, a sz.-i politikai község által mindenkor őt terhelőnek elismert s az összes községi tagokra való kivétel útján behajtott költség is, mely ennél fogva az ottani előjárás által helyesen lett a fent idézett törvény értelmében az egyenes állami adókra kivétel. (1886—1890. B. M.)

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr meghallgatása után és vele egyetértőleg a felebbezett törvényhatósági bizottsági határozatot helyben hagyom, mert a beérkezett hivatalos jelentés szerint a k-i róm. kath. iskola költségei a községi költségvetésbe mindig fel voltak véve s így az iskola fenntartója mindig a község, minél fogva az iskola építési költségei is a község összes lakóira, mint iskolafenntartási kiadás, az állami egyenes adók arányában vetendő ki. (1894—1888. B. M.)

Amennyiben a tanyai iskolák fenntartása valamely községben különlegesen szabályozva nincsen és az összes elemi népiskolák szükségletének a községet terhelő fedezésére a községi adó vétetik igénybe, akkor a tanyai és egyéb elemi népiskolák költségének fedezése tekintetében különbség nem tehető és valamint az egyéb iskolák szükséglete az általános közigazgatási szükségletek, vagyis az 1886. XXII. t.-c. 130. §. első csoportjában tartozónak veendő fel, ugyanekkép a tanyai iskolák szükségletét is oda kell sorozni. Mert az a felfogás, hogy a községi tanyai iskolák szükségletének fedezésére kívánt községi adó alapjául csakis a földadó szolgáljon, téves; amennyiben az 1886. XXII. t.-c. 130. §-a 3. bekezdésében a földbirtok érdekében tett kiadások tekintetében foglalt rendelkezés csakis azokra a kiadásokra vonatkozik,

amelyek a földbirtoknak közvetlen érdekét szolgálják, míg a népoktatás a község egész területén általános érdek, s a népoktatási közoktatásról szóló 1868. XXXVII. t.-c. 47. §-a rendel is, hogy a tanyai gyermekek oktatásáról azon község köteles gondoskodni, melyhez a tanyák tartoznak. A tanyai iskolák szükségletét az 1886. XII. t.-c. 130. §. első csoportjába tartozónak kell sorozni, annyival inkább, mert egyébként az a visszas helyzet állana elő, hogy habár a község belterületén lévő elemi népiskolák terhére a tanyai lakosok és birtokosok is egyaránt viselik, mégis a tanyákon lévő ily iskolák terhére viselés alól a földadót nem fizetők mentesülnének. (1866—1906. K. B.)

Földbirtok érdekében tett kiadások. Amennyiben a község belterületéről a községi legelőre vezető marhacsapás az összes községi lakosság érdekében fekszik, költségeit nem az egyesek, hanem a község tartozik viselni. (1866—1887. B. M.)

A községek által teljesített oly vízi munkálatok költségei, amelyek a községi beltelkek, vagy az egész községi határ érdekében voltak szükségesek, a községi teherviselési kulcs szerint rovandók ki. Az egyesek érdekeit érintő vízi munkálatok költségei pedig az 1885. XXIII. t.-c.-ben (40. §.) előírt hozzájárulási eljárással vetendő ki. (1866—1897. F. M.)

A kataszteri térképnek és a telekkönyvi betétmásolatoknak a község céljaira való megszervezésével járó költségeket nem lehet kizárólag a föld- és házbirtokosok érdekében felmerülteknek tekinteni. Az említett munkálatok beszerzésének célja a község általános gazdasági, forgalmi, adózási és igazgatási érdekével függ össze, anélkül, hogy a község a munkálatok beszerzésére kötelezve volna, a község saját elhatározásából eredő ily beszerzés költségei tehát a község minden egyes tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségek minőségével bírnak s mint ilyenek, a községi törvény 130. §-a 2. bekezdésében felsorolt valamennyi állami adó után kivetendő községi póttadóval fedezendő. Ama költségek ellenben, melyek a telekkönyvi betétek szerkesztéséről alkotott 1886. évi XXIX. t.-c. 72. §-a és ezzel kapcsolatban kiadott miniszteri rendeletek értelmében a községre rótt szolgáltatások folytán merültek fel, kizárólag az érdeklő föld- és házbirtokosok terhére esnek s így föld- és házáadó alapján kivetendő községi póttadó útján kizárólag az érdeklő föld- és házbirtokosok által fedezendő. Ezzel szemben felhozott az az érv, hogy az 1886. XXII. t.-c. 130. §-a olyan községi póttadót, mely a föld- és házáadóra lenne kivetendő, nem ismer, tehát ily kivételi adóalap nem is állapítható meg, süllyal nem bír. Ugyanis a most idézett 130. §-ban meg vannak határozva azok az állami adónemek, melyek a községi birtokosokat terhelő községi póttadók kivétele alapjául szolgálhatnak s így adónemenként a földadó mellett a házáadó is fel van említve. Mivel pedig ez a szakasz a község minden egyes tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségek, úgyszintén azon költségeknek, melyek a földbirtok érdekében tételnek, valamint a belrendőrségi és közbiztonsági költségeknek fedezése szempontjából állapítja meg az állami adónemnek azon hármas csoportját, melyek alapján az idevonatkozó községi póttadó kivetendő: ezzel tehát nem lehet kizárva, hogy a föld- és házbirtokosokat együtt érdeklő műveletek költségeinek fedezése végett szükséges póttadó, mely műveletek az említett három érdekcsoport egyikébe sem sorozható, az állami adóknak más megfelelő csoportosítása, vagyis a föld- és házáadó alapján ne vettessék ki. Végre az a nézet, hogy a kérdéses betétszerkesztési költségek nem az állami adók, hanem a telekkönyvezett parcellák után és arányában vetendő ki, teljesen nélkülözi a törvényes alapot. (1866—1900. K. B.)

Ugy a költségvetés, mint a tárgyratok tanúsítják, miként a pótköltségvetés szerint fedezendő szükséglet abból származott, hogy a község egy nagyobb birtokterületet vásárolt, mely községi törzsvagyon képez s ezen vásárláshoz szükséges összeget hosszulejártat kölcsönrel fedezte s most a kölcsönnek a törlesztési részletére szükséges a fentebb összeg. Ezek szerint a jelen esetben nem az állattartás évi szükségletére szolgáló kivételről van szó, így a jelen esetben az 1894. XII. t.-c. 10. §-ának az a rendelkezése, miként az állattartás költségei az állattenyésztésben

résztevők által fedezendő, alkalmazást nem nyerhet, hanem községi törzsvagyon szerzése folytán keletkezett községi tartozás törlesztendő, már pedig a községi törzsvagyonnak az 1886. XXII. t.-c. 13. §-a szerint a község minden tagja részese, tehát a törzsvagyon szerzési kiadásaihoz is minden községi tag hozzájárulni köteles, a törzsvagyon szerzésére szükséges összeg fedeztetésére felvett kölcsön törlesztéséhez pedig ezen felül még azért is, mert a tartozás be nem fizetése esetén a községnek úgy ezen, mint más vagyona veszélyeztetnék, az pedig, hogy a község vagyona megmaradjon, minden községi tagnak az érdeke. Ezek szerint a törvényhatósági bizottsági határozatnak az a rendelkezése, miként ez a törlesztési részlet a legelőre kihajtandó minden állat után fizetendő 9 koronából, valamint a képviselőtestületnek az az intézkedése, hogy a törlesztési részlet minden ház után kivetendő 15 K s minden jószág után kivetendő 3 K-ból fedeztessék, semmi törvényes alappal nem bír, azért mindkét határozatot hatályon kívül helyezni s a szükségletet minden állami adó arányában kivetendő községi adóból fedezendőnek kellett elrendelni. (5.079—1909. K. B.)

Panaszos abból az indokból tartja magát a községi éjeli öröknek megállapított fizetéshez való hozzájárulás alól fölmentendőnek, mert állítása szerint bányatelepen saját maga tart öröket. Minthogy azonban az 1886. évi XXII. t.-c. 130. §. 4. pontja szerint a föld-, bányaadó s a pusztai hasznóbérlők kereseti adója kivételével a többi állami adók arányában kivetendő községi adóból fedezett belrendőrségi és közbiztonsági kiadások a községnek hatósági szükségletei s a község által alkalmazott örök hatósági közbiztonsági közegek, míg az egyesek által tartott örök csakis a magánvagyon megőrzésére felfogadott magánalkalmazottak: ilyeneknek az alkalmazásával egyesek a hatósági biztonsági közegek fizetésére szükséges kiadásokhoz való hozzájárulás alól — tekintettel arra, hogy ilyenmű rendelkezést a törvény nem tartalmaz — annál kevésbé mentesítendő, mert az 1886. XXII. t.-c. 130. §. 4. pontja nemcsak a belrendőrségi, de általában a közbiztonsági kiadásokról rendelkezik s azért, ha a panaszos telepe a község belterületén kívül van is, de mint telepen, a hatósági közbiztonságra a felügyeletet gyakorolni a község köteles. (6924—1909. K. B.)

Gazdasági és mezői felügyelet költségei. A mezői csőszök fizetéséhez nem tartozik hozzájárulni az, akinek egy vagy több szomszédos község határában 100 kat hold területű vagy nagyobb földbirtoka van, ha külön mezőirt tart; 100 holdnál kisebb birtokosok ellenben akkor is kötelesek a községi mezőirt tartásához hozzájárulni, ha külön pásztort tartanak. Bekerített helyek, kertek, gyümölcsösök és szőlők tulajdonosai — a terület nagyságára tekintet nélkül — jogosultak felesketett mezőirt tartani és ha ilyet tartanak, a községi mezőirt költségeivel nem terhelhetők. (30.141—1889. B. M.) (1894. XXII. t.-c. 75. §.)

Az 1894. évi XII. t.-c. 120. §-ában nyert felhatalmazás alapján, az ezen törvény végrehajtása tárgyában a m. kir. földművelésügyi miniszter által 48.000—1894. sz. alatt kibocsájtott végrehajtási rendelet 75. §-a szerint a község által tartott mezőirtok javadalmozása, az érdekelte birtokosokra — tehát földadójuk arányában — kivetendő községi terhet képezvén, azok számát és javadalmát, községi költségelirányzat keretében, a képviselőtestület állapítja meg s az illetményekről külön kivetés útján gondoskodik. Minthogy pedig a község közterheit, amennyiben saját vagyona jövedelméből nem fedeztetik, az 1886. XXII. t.-c. 129. §-a értelmében községi lakosokra s a birtokosokra kivetendő községi adóból fedezi, a 130. §. szerint pedig a községi adó az azon évi állami adó arányában vetendő ki, tehát amint más szükségletre, úgy a mezőirtok illetményére szükséges összeg kivetésére is az egyedüli kulcs és tényező az állami adó, miből folyólag a mezőirtok javadalmozása külön kulcsok alapján való kivetés útján nem fedezhető, valamint a hozzájárulásnak az állami adó arányában kivetésénél nem szolgálhat a hozzájárulási kötelezettség emelésére az a körülmény, hogy az illető birtokos helyben vagy más községben lakik-e, miután ilyet sem törvény, sem valamely törvényerejű rendelkezés meg nem állapít. (3437—1905. K. B.)

A fennálló országos gyakorlatnak megfelelően, a járdafektetés költségei az

illető háztulajdonosok által fedezendő és ez a gyakorlat legjobban megfelel a méltányosság követelményeinek, amennyiben a járdák kiépítése legelső sorban az illető háztulajdonosok előnyére szolgál, de megegyezik ez a gyakorlat az 1886. XX. t.-c. 130. §-ának szellemével is, mert ezen szakasz intenciója kétségtelenül az, hogy a községi kiadások azok terhére rovassanak, akiknek érdekében a kiadások tétettek, illetőleg akik az azokból származó előnyöket és hasznot élvezni fogják. (103.147—1898. B. M.)

Az 1907. III. t.-c. (a hazai ipar fejlesztéséről) első §-ának idevonatkozó része: a magyar szent Korona országában ujonnan keletkező, a technika fejlődése szerint berendezett gyári vállalatok, ha oly cikkeket állítanak elő, melyek a magyar korona országában gyárilag egyáltalán nem, vagy nem oly mértékben állíthatnak elő, hogy a fogyasztás jelentékenyebb részét fedezzék, vagy egyáltalában oly iparcikkeket állítanak elő, amelyek gyártásának fokozását általános közgazdasági érdekek teszik kívánatossá, az 1870. LI. t.-c. 2. §-ában biztosított házadómentességén kívül a következő állami kedvezményekben részesíthetők: a) felmenthetők a gyári üzem után járó egyenes állami adó, valamint, ha ebben a kedvezményben részesülnek, az ezen adók után járó törvényhatósági és községi pótdadó és a kereskedelmi és iparkamarai illetékek alól.

Az 1886. XXII. t.-c. 129., 139. §-ai értelmében a községeknek jogukban áll a közigazgatási költségek fedezésére a folyó évre kivett állami adók arányában községi adót kivetni, amiből következik, hogy az állami adó, mely különben ideiglenes adómentesség esetén is kivettetik és csak előírva nem lesz, a községi pótdadó mérvének megállapításához csakis kulcsul és nem alapul szolgál. A községi pótdadó alapját ugyanis ép úgy, mint az állami adót, az adózó felek jövedelme képezi; ez a körülmény pedig, hogy ezen jövedelmek némelyike az állami adó alól mentesítetik, illetőleg a törvény szerint járó állami adók az illetőnek elengedtetik, még egymagában véve koránt sem szolgáltatott kellő jogalapot arra, hogy a községi pótdadó alól is mentesíthessék, mint ahogy tényleg az 1886. XXII. t.-c. ily kivetés adómentességet nem is biztosít senkinek és annak 130. §-a a községi adó kivetését az állami adó alól ideiglenesen mentesített jövedelmekre nézve nem is tiltja. (97.558—1895. B. M.)

Állandó házadómentességben részesülő házak után községi adó ki nem vehető, eltérőleg az ideiglenes házadómentességtől, hol az állami házadó tényleg kivettetik s csak annak fizetése alól van a tulajdonos felmentve. (582—1904. K. B.)

Az államépületek, tehát a m. kir. államvasutak épülete is, nemkülönb a gyári munkások, az utóbbiak akár államiak, akár nem, amennyiben a kérdéses célra kibérelve, vagy más célokra bérbeadva nincsenek, állandóan adómentesek s így községi pótdadóval sem róhatók meg. Ha azonban az állami vasuti épületekben lakó vasuti alkalmazottak sem lakbér, sem természetbeni lakás jogosultsággal nem bírnak, hanem lakásukért bért fizetnek, akkor az általuk birt lakrészek úgy házadó, mint községi adó alá esnek. (12.543—1890. B. M.)

Sz. város a m. kir. belügyminiszter jóváhagyásával ellátott szabályrendelete szerint jogosítva van minden csatlakozó csatorna után „csatlakozási díj” címén egyszersmindenkorra a házbéradónak 25%-át beszédni. A tárgyiratokkal igazolva van, hogy panaszló terhére a Sz. utcai háza után 237 forint házbéradó iratott elő s ennek 25%-a, vagyis 59 forint 25 kr. csatlakozási díj helyesen követeltetik tőle. Ezzel szemben panaszló azzal érvel, hogy a csatlakozási díjat, mely pótdadó természetével bír, nem tartozik megfizetni, mert a város öt háza után 20 évi pótdadómentességben részesítette; eme érvnek azonban jogszerű alapja nincs, mert az ideiglenes pótdadómentesség egymagában a némely közérdekű intézmények létesítése és fentartása szempontjából a szabályrendelet, illetőleg engedély okmányok értelmében egyesektől követelhető járulékok és díjak s így a kérdéses csatlakozási díj, mint nem pótdadó természetű köztartozás megfizetése alól nem mentesíthet. (1711—1900. K. B.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 130. §-ának rendelkezéséhez képest a községi adó kivétési alapját az állami adók képezvén, a községi adópótlék természetével bír, tehát

járlékos jellegű tartozás. Ebből következik az az általános szabály, hogy oly esetekben, midőn állami adó nem jár, községi adó sem vehető ki. E szabály alapján az ideiglenes földadómentességben részesülő ingatlanok után községi adó kivételének helye nincs, mert ezekre nézve az általános szabállyal szemben kivételes intézkedés nem forog fenn. (1851—1904. K. B.)

Panaszoló panaszíratában azon indokból kéri a reá cselédei állami adója után kivett községi pótdadók törlesztését, mert a törvényhatósági joggal felruházott városokban az útdadó községi pótdadó jellegével bír, minthogy pedig a cselédek a törvény értelmében útdadómentesek: ebből önként következik, hogy a cselédekre községi pótdadó jogosan sem az egyik, sem a másik alakban ki nem vehető. A közig. bíróság a panasz ezen indokát magáévé nem tehetette, mert habár az útdadó törvényhatósági joggal felruházott városokban a községi pótdadó jellegével bírónak tekintendő: a cselédeknek törvénybiztosította útdadómentességéből azoknak a főbb községi pótdadók alól leendő felmentésére jogérvényes következtetést vonni nem lehet annál kevésbé, minthogy az 1886. XXII. t.-c. 130. §-ának rendelkezései a nevezett városokra különben sem terjednek ki. (169—1901. K. B.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 131. §-a: „A helyi érdekű vasutakra adandó segélyösszegek (1880. évi XXX. t.-c. 9. §.) megállapítását és kivételét a képviselőtestület esetről-esetre 15 nappal előre meghirdetendő közgyűlésben egyezségileg és a törvényhatósági jóváhagyás feltétele mellett határozza el, az ez iránt hozott határozat kihirdetendő, 15 napig a községházánál kiteendő és ellene ezen idő alatt bármely községi lakos vagy birtokos felebbezéssel élhet.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

I. Helyi érdekű vasut segélyezése: a) Határozathozatal. Miután az 1886. XXII. t.-c. 131. §-a a községeknek vasuti segélyezés kérdésében követendő eljárását külön szabályozza s ezzel a kérdéses eljárást az idézett törvény általános rendelkezései, így az 59. §-ban foglalt rendelkezések alól is kiveszi: emellett a község képviselőtestületének az a határozata, mellyel a h. é. vasut segélyezésére az utóbb hivatkozott törvényszakaszban előírt névszerinti szavazás mellőzésével hozzájárulást szavazott meg, törvényhatósági szempontból kifogás alá nem eshetik. (155.318—1909. B. M.)

Községi adó kivétel útján. A község képviselőtestülete a h. é. vasut építésére a pótdadó kivétel útján fedezendő, több éven át fizetendő évi segélyt szavazott meg.

A községnek ezt a határozatát a vármegye törvényhatósági bizottsága azáltal a módosítással hagyta jóvá, hogy miután az 1880. XXXI. t.-c. 7. §-a szerint az állami kezelésben levő alapítványi javak a h. é. vasut építési költségeihez külön tartoznak hozzájárulni, a község által megszavazott évi feheresítése alól a közalapítványi uradalom mentesítessék. A községnek és törvényhatósági bizottságnak a vasuti hozzájárulást megszavazó intézkedéséhez vagyonszelvényi és törvényességi szempontból a belügyminiszter hozzájárult.

Tekintettel azonban arra, hogy a törvényhatósági bizottsági határozatnak az a rendelkezése, mely szerint a község által megszavazott évi feheresítése alól a kir. közalapítványi uradalom mentesítessék, az 1886. XXII. t.-c. 130. §-ába ütközik, a határozatnak ezt a részét az 1886. XXI. t.-c. 10. §-a alapján megsemmisítette.

Mert az 1886. XXII. t.-c. 130. §-ának 2. bekezdésében foglaltak szerint a község minden egyes tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségek, — amely kategóriában a vasuti segélyek is tartoznak — az ott felsorolt állami adókra vetendők ki, tehát az alól egyetlen egy adózó és így a közalapítványi uradalom sem mentesíthető. A községi törvény ugyanis nem ismer oly részleges pótdadómentességet, amely a 130. §-ban megállapított érdekeltségi csoportoknak csak egyikére vagy másikára terjedne ki; annál kevésbé ismer olyant, amely az érdekeltségi csoportok körén

belül csakis egyes célokra fordítandó községi pótdadókra szorítkoznék, aminek megvalósítása különben a gyakorlatban a községi pótdadók egyéni kivételénél legyőzhetetlen nehézséggel is járnak. A törvényhatósági határozatnak idevonatkozó részét tehát, mint törvénnyel ellenkezőt, meg kell semmisíteni.

A kir. közalapítványi felügyelőségnek a községi képviselőtestületi határozat ellen beadott felebbezésében foglaltak tekintetében, amiként annak 1899. évi márc. hó 3-án 2.021. sz. a. kelt pénzügyminiszteri átiratban is kifejezést adott, az 1880. évi XXXI. t.-c. 7. §-ának abból a rendelkezéséből, amely szerint a kincstári javak érdekeltségük esetében az építés költségeihez külön hozzájárulni tartoznak, nem következik, hogy a törvény egyidejűleg mentesíteni kívánta volna ezeket az alapítványi javakat a községi pótdadónak alól a részétől is, amely a vasuti segélyezés címén megállapított községi hozzájárulás fedezése végett kirótt községi pótdadóból reájuk, mint községi adófizetőkre esik. (169.484—1910. B. M.)

Közmunka lekötésével. Az U.-tól M. községig vezetendő h. é. vasut segélyezésére újabb az ezen vasutvonal mentén levő községek X. összeget szavazták meg az ezen összegek erejéig kiszolgáltató törzsrészevények ellenében olyképen, hogy ezen hozzájárulási összegeket több évi törlesztési kölcsönből fedezik s a felveendő kölcsön biztosítására és fedezésére a községi közmunkakötelezettség egy évi értékének egyötödét kötik le. — A képviselőtestületi határozatokat a vármegye törvényhatósági közgyűlésében hozott határozataival jóváhagyta. A felterjesztett határozatok jóváhagyásához a belügyminiszter oly hozzáadással, hogy a községek által megszavazott hozzájárulási összeg fedezésére vonatkozó kölcsönügyletek külön kormányjóváhagyás alá lesznek terjesztendők, hozzájárult. Fenntartotta továbbá azon javaslatot is, hogy a községeknek és a vármegye közönségének újabb tárgyalások során hozott határozatai, melyek által a községi lakosok adóképesége egyáltalában nem érintetik, oly megszorítással hagyassanak jóvá, miszerint azon esetben, ha egyik vagy másik évben a községi közmunkának a helyi érdekű vasut segélyezésére lekötött részére is szükség lenne, azon esetben a községi közmunkakötelezettség ezen része is lerovassék és a községeknek a vasut létesítéséhez való hozzájárulása kivételesen a közmunkakötelezettségbe való betudás nélkül segélyezésnek tekintessék; a vármegye közönsége pedig különösen figyelmeztessék, hogy a községi közmunkakötelezettség le nem kötött részének pontos leszolgálása felett szigorú felügyeletet gyakoroljon. (29.815—1896. B. M.)

Előmunkálatok támogatása által. Az, hogy a községek vasutépítési előmunkálatok kockázatát pénztáruk terhére elvállalják, az 1888. évi IV. törvénycikk 7. §-ának rendelkezéseivel és intenciójával össze nem egyeztethető. (80.697—1904. K. M.)

Földterületek felajánlása által. A község képviselőtestületének határozatát, mellyel a h. é. vasut építésére segélyt, illetőleg hozzájárulási összeget szavazott meg, mely hozzájárulási összeg az egyes erdőbirtokosok és a testületek erdőbirtokainak nagysága szerint lesz felosztandó, a vármegye közönsége jóváhagyta. — Ezen határozatok jóváhagyásához törvényességi szempontból a belügyminiszter hozzájárult. Mert a községi határozatban említett földterületek nem tartoznak azon fedezeti források közé, amelyekből a község az 1888. IV. t.-c. 7. §-a értelmében helyi érdekű vasut létesítését támogathatná. A most hivatkozott törvény azon idevágó rendelkezése ugyanis, hogy a község a h. é. vasutakat egyebek között a községi adó kivétel útján segélyezheti, csak az 1886. XXII. t.-c. 130. §-ának korlátain belül nyerhet alkalmazást; vagyis községi adó csupán az egyenes állami adók különböző nevei után vehető ki, amiből nyilvánvalóan következik, hogy egyes földterületek után bizonyos járulékok kivételének helye nem lehet. (88.195—1910. B. M.)

Telepítvényes községek által. Felhívom a törvényhatóságot, hogy az oly telepítvényes községeket, melyekben az egész határ még a kincstár tulajdonát képezi s a települések az illető telepések nevében nem állanak, sőt a község végleges megalakulása nem történt meg, külön elbánásban részesítse s az ily telepítvényes községek által a földművelésügyi miniszter úr tudta és hozzájárulása nélkül bármi-

nemű megterhelhetések elvállalása iránt hozandó határozatoknak jóváhagyását fagadjja meg, mert ezen telepítvényes községek úgyszólván egyedül a földművelésügyi tárcát vezető miniszter úrtól függvén, csakis oly tartozásokkal terhelhetők, amelyekre nézve a földművelésügyi miniszter hozzájárulása előzetesen biztosított. (82.453—1896. B. M.)

II. Törvényhatósági jóváhagyás. A kir. belügyminiszter 43.943—1911. B. M. számú körrendelete a helyi érdekű vasutak segélyezésére vonatkozó községi határozatok törvényhatósági tárgyalása, kezelése és felterjesztése iránt.

A helyi érdekű vasutak segélyezésére hozzájárulást megállapító községi és ezek jóváhagyó vármegyei törvényhatósági bizottsági határozatok előkészítése s ezeknek az 1888. IV. t.-c. 7. §-a által igényelt kormányhatósági jóváhagyás végeft felterjesztése körül sűrűn ismétlődő hiányokat tapasztaltam, amelyek részint az ügyintézési késleltetést, részint pedig az egy-egy vasútra vonatkozó községi hozzájárulások teljes áttekintését és egységes mérlegelését hiúsítják meg.

A szóban forgó hátrányok megszüntetése érdekében a következőket rendelem: Intézkedjék Alispán úr, hogy a helyi érdekű vasutak engedményesei által a segélyezés iránt a községhez rendszerint egyidőben intézett kérelmet a községek szintén lehetőleg egyidőben tárgyalják és terjesszék fel a törvényhatóságához, hogy a törvényhatósági bizottság ezen határozatokat szintén egyszerre, ugyanegy közgyűlésben vehesse tárgyalás alá.

Intézkedjék továbbá, hogy a községi képviselőtestületi határozatok a község vagyonleltárával, törvényhatóságilag jóváhagyott legutolsó költségvetésével és a községi pótdó kivételének alapjául szolgáló állami egyenes adó kimutatásával minden egyes esetben felszereltesse az 1886. XXII. t.-c. 131. §-ában előírt kellékeknek a községi határozatoknál történt betartása igazoltassék.

Végül intézkedjék, hogy az egy és ugyanazon helyi érdekű vasút segélyezésére vonatkozó községi határozatokat jóváhagyó törvényhatósági határozatok községenként külön-külön, de egyidőben és pedig mindenkor közvetlenül hozzám terjesztesse fel kormányhatósági jóváhagyás végeft.

A pénzügyi és kereskedelemügyi miniszter urakkal az 1888. IV. t.-c. 7. §-a által megkívánt tárgyalás lefolytatása iránt magam intézkedem.

A községek által valamely helyi érdekű vasút építéséhez való hozzájárulás kérdésében hozott terhes határozatok csak akkor terjesztendők kormányjóváhagyás alá, ha azok már a törvényhatóság által érdemlegesen tárgyalattak. (42.049—1886. B. M.)

Abban az esetben, ha a helyi érdekű vasutak segélyezése ügyében hozott községi képviselőtestületi határozatot a törvényhatósági bizottság jóvá nem hagyja, ennek hiányát felelő esetében a belügyminiszter pótolni jogosult. A törvényhatósági jóváhagyás hiánya tehát ily esetben a kormányhatósági jóváhagyás megadását nem gátolhatja. (66.311—1905. K. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 132. §-a: „Rendezett tanácsu városokban a törvényhatóság indokolt előterjesztése folytán, amennyiben az állam jövedelmeinek csökkenése, s az ipar és kereskedelem érdekeinek veszélyeztetése nélkül eszközölhető, a kormány kivételesen megengedheti, hogy azok közvetett államadókra is vethessenek pótdó s jövedelmeik szaporítása végeft a városban s annak területén illetékeket, helypénzeket, vámokat szedhessenek, sőt az állam által igénybe nem vett új adónemeket is hozassanak be.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Hatáskör. Az 1896. XXVI. t.-c. 35. §-ának 2. pontja: A közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye: A közigazgatási hatóságnak (közigazgatási bizottságnak) azon határozata ellen, mellyel városokban (községekben) az állam által igénybe nem

vett adónemeknek és a közbevetett államadókra kivetett pótdónak az egyes adófizetőkre való kirovása, az illetékek, piaci (vásári) helypénzek és vámok szedése (1872: XXXVI. t.-c. 10. §-a, 1886: XXI. t.-c. 15. §-a és az 1886: XXII. t.-c. 132. §-a), valamint a némely közérdekű intézmények (vizvezeték, csatornázás, kövezés, világítás, husvágás, személfuvarozás, éjjeli őrség stb.) létesítése és fentartása szempontjából a szabályrendeletek, illetőleg az engedélyokmányok értelmében egyesektől követelhető járulékok és díjak fizetése tárgyában dönt.

Piaci helypénzszedés. A rendezett tanácsu városokban és községekben tartott országos-, heti- és bucsuvásárok piaci helypénz-díjszabályzatai tekintetében — a belügyminiszterrel egyetértőleg — a jövőre nézve a következőket rendelem:

Ha a vásárjognak a rendezett tanácsu város avagy a község a tulajdonosa, úgy a piaci helypénz-díjszabályzat a képviselőtestületi közgyűlésben állapíttatik meg; a hozott határozat (30) 15 napi közhírrététel után, az esetleges felelővel egyetértően, az engedélyokmányok terjesztendő fel.

A törvényhatóság közgyűlésében tárgyalja a bemutatott díjszabályzatot és határozatát véleményképpen csatolván, a határozat kihirdetésének mellőzésevel, további tárgyalás, illetőleg jóváhagyás végeft az összes i-atokkal együtt felterjeszti hozzám. (66.991—1899. K. M. R.)

R. k. város tüzendési szabályrendelet alapján köveft tüzoltói járulékok. Panaszló újból emelt szárnyépületre nézve Sz. rend. tanácsu város tanácsának határozatával 1895. november 1-től 1914. október 31-ig terjedő 20 évre községi adómentességet nyert. A városnak a m. kir. belügyminiszter által 1897. évben helyben hagyott tüzendési szabályrendelete alapján a kérdéses épületre a szabályszerű tüzoltói járulékok 1897—1898. évre kivetettek. Panaszló alapkérvényében s panasziratában is azt kéri, hogy ezen járulékok alól felmentessék, mert épülete 20 évi pótdómentességben részesült. A községek a községi adóft az 1886. XXII. t.-c. 129—130. §-ai alapján vetik ki. Ezen községi adón felül azonban a rendezett tanácsu városok, — mint amilyen Sz. — más alapon is lehetnek kivételeket a községi szükségletek fedezésére. Ugyanis az idézett törvény 132. §-a szerint ily városokban a kormány megengedheti, hogy azok közvetett államadókra is vethessenek pótdó s jövedelmeik szaporítása végeft a városban s annak területén illetékeket, helypénzeket, vámokat szedhessenek, sőt az állam által igénybe nem vett új adónemeket is hozhassanak be. A tüzoltói járulékok, illetve új adó kivétele pedig ily kormányi engedéllyel, tehát törvényesen létesült szabályrendelet alapján történnén, panaszló nem igényelheti, hogy ezen járulékok fizetése alól felmentessék, annál kevésbé, mert az idézett tanács határozatával a jövőben előálló községi terhek viselése alól kifejezetten nem mentetett fel. — Ezért a panasznak hely nem volt adható (2.658—1899. K. B.)

Az 1886. XXII. t.-c. 133. §-a: „A községi lakosok kézi és szekeres munkára is kötelezhetők.“

E szolgálományok a közmunka szabályozásáról szóló törvény elvei szerint vettnek ki s vagy természetben teljesíttetnek, vagy pénzzel váltatnak meg és csak az utcák, a községet védőgátak, közlekedési vonalak és eszközök fentartására fordíthatók.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Hatáskör. A község érdekében felhasználandó közmunkaszolgáltatással a községi lakosok, az 1886. évi XXII. t.-c. 136. §-ában megjelölt esetet kivéve, csak a községi képviselőtestület által terhelhetők meg s ugyanaz van hivatva a közmunka igénybevétele és hovaforrása kérdésében is határozni. Az ez iránti jogorvoslatok pedig nem a közigazgatási, hanem a törvényhatósági bizottság elintézése alá tartoznak. (38.205—1889. B. M.)

A községi közmunkakötelesek az 1890. I. t.-c. 50. §-ában biztosított azon joguktól, hogy községi közmunkatartozásukat — tetszés szerint — természetben dolgozhassák le, vagy megválthassák, meg nem foszthatók.

A közigazgatási bizottság a hatásköréhez tartozó községek közmunka ügyében mindenkor csak III. fokban hozhat határozatot. (85.986. K. M.)

Előfogatás és fuvar. Az előfogatási szolgáltatások a fennálló régi gyakorlat szerint az igavonó marhatulajdonosokra háruló terhes szolgáltatások. Amennyiben a községek az előfogatást bérbeadás útján biztosítani és ezen az alapon az érdekeltek megnyugvásáért általános községi teherré kívánnák tenni, ebben nem akadályozandók; viszont azonban nem lehet kötelezni a községeket, hogy az előfogatást oly módon bérbeadás útján biztosítsák. Ha az előfogat kiállítás természetben teljesítetik, a községi előjárás a soros előfogat előállítására végezt kényszerrendszábllyokat is alkalmazhat. (2345—1889. B. M.)

A felelbezzelt határozat azon részét, mellyel a község az előfogatási szolgáltatást bérbeadására utasított, megsemmisítem, a határozat egyéb részeit pedig odamódosítom, hogy azon r.-i birtokosok, kik bár idegen községben laknak, de R.-en igavonó állatokkal bírnak, előfogatásra és általában községi szekeres munkára kötelezhetők, községi kézimunkára azonban R.-en nem lakó egyén egyáltalában nem kötelezhető, hacsak a 1890. évi I. t.-c. 49. §-a 10-ik bekezdése értelmében az illető fogatokra eső igás közmunka kézi munkára nem változtathatnák át. Azon nem községi lakosok pedig, kiknek igavonói nem a község területén vannak beállítva, de a közlegelőt igénybe veszik, ezen jogosítvány ellenszolgáltatásaképpen kötelezhetők a község által igás közmunka teljesítésére. A megsemmisítés oka abban rejlik, mert sem L. község, sem azon igavonó állattulajdonosok, kik R.-en az előfogatást teljesítik, az előfogatás természetben való teljesítésének megszüntetése iránt egyáltalában nem kérelmeztek; nincs tehát sem szükség, sem törvényes alapja annak, hogy az előfogatás természetben teljesítése betiltassék. E határozat indoka az, hogy míg egyfelől a dolog természete és az 1886. évi XXII. t.-c. 133. §-a alapján ki kellett mondani, hogy községi közmunkára kizárólag csak községi lakosok kötelezhetők, mert ez esetben a kérdés alatti közteher kivetésének tárgya és lerovásának eszköze, a kézi erő, a község területén csak az ott lakó részéről létezik, — másfelől, tekintettel arra, hogy a szekeres közmunka szempontjából ezen teher kivetésének tárgyaül és viselésének eszközéül szolgáló fogatok, mihelyt a község területén vannak beállítva, szintén a község területén találhatók, ha mindjárt tulajdonosuk más községben lakik is, ki kellett mondani, hogy a szekeres közmunkánál az a körülmény, hogy az illetők a községben laknak-e vagy nem, befolyással nincs; ugyanazon szempont forog fenn azon kivételes esetben, midőn az igás közmunka kézi közmunkára változtatván át, a kézi közmunka az igásnak csak a helyettesítője gyanánt tekintendő és annak természetét őrli fel, végre a másutt lakó és a község területén igavonókkal nem bíró, de az ottani közlegelőt igénybevevő közbirtokosokra vonatkozó rendelkezésem az általános jogelvekben találja indokát. (75.927—1891. B. M.)

Miként a közadók és ezek módjára behajtandó tartozások nem fizetése nem tarolható meg pénzbüntetésekkal, úgy az előfogatás, mint természetben teljesítendő közszolgáltatásnak való meg nem felelés, sem sújtható a kihágásokra nézve megállapított büntetéssel, hanem az előfogatási szolgáltatásnak az erre kötelezett által való nem teljesítése miatt a szabályszerű eljárás egyedül abban állhat, hogy az előjárás az illető vonakodónak kárára és költségére a szükséges előfogatot más által, felfogatás mellett teljesítheti, a költségeket pedig az illető szolgáltatással adókul maradtan, közigazgatási végrehajtás útján, behajthatja. (4.849—1888. B. M.)

Az állami mértékhatóságok által a mértékekről és ezek használatáról szóló 1907. V. t.-c. 20. §-a értelmében fogantatandó időszakos hitelesítések keresztlviteléhez szükséges fuvarok költségei a kereskedelemügyi miniszteri tárcsa terhére esnek és a mértékhatóságok által esetről-esetre fizetnek.

Minthogy azonban közérdekl tekintendő, hogy a mértékhatóságok kiszállásaik alkalmával az előfogatokat már készen találják és idővesztésnek kitéve ne legyenek, felhívom a vármegye törvényhatóságát, hogy utasítsa az r. t. városok s a községek előjáróit, hogy a mértékhatóságok hivatalok vezetőinek előzetes megkeresésére a szükséges fuvaroknak előzetes alku útján leendő biztosításáról gondoskodjanak.

Figyelmeztesse továbbá a nevezett előjáróságokat, hogy az időszakos hitelesítések keresztlviteléhez szükséges helyiségeket, valamint a szükséghez képest naponta egy, legfeljebb két napszámotnak rendelkezésre bocsátása iránt, az idézett törvényszakasz értelmében, szintén a városoknak s a községeknek kell és pedig a város, illetőleg a község terhére gondoskodni. (11.319—1909. B. M.)

Egyes megyés püspök az egyházmegyéjéhez tartozó lelkeszi hivatalok látogatása alkalmából a belügyminisztertől az illető vármegyéhez nyílt rendelet kibocsátását kérte arra nézve, hogy a községi előjáróságok a szükséges előfogatot, az előírt díj lefizetése mellett, esetről-esetre állítsák ki. A belügyminiszter a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrral egyetértőleg kijelentette, hogy a szóban lévő kérelem teljesítésére törvényes alapot nem talál. (118.659—1898. B. M.)

A kereskedelemügyi miniszter úr átfraja szerint a postahivatalok a postafedezeti járőrök számára szükséges előfogatok megszerzésénél főbb esetben, különösen midőn az előfogatok sürgősen igényeltnek, részint nehézségekkel, részint jogosulatlan túlkövetelésekkel találkoznak. A postaforgalom érdekeinek kellő megóvása céljából felhívom, hogy utasítsa a községi előjáróságokat, miszerint a fedezetet igénybevenni kívánó postahivatalokat, azok szóbeli vagy írásbeli megkeresésére a szükséges előfogatok megszerzése körül köteleességszerű, készséges támogatásban részesítsék. Megjegyzem, hogy az előfogatok költségei az állampénztárt terhelik. (146.394—1910. B. M.)

Községi közdülő utak építése, kezelése és fenntartása. A panaszolt közigazgatási bizottsági határozattal jóváhagyott alispáni határozat a szóbanforgó híd 25 frt 40 kr. költségeinek viselésére felerészben K. községet, felerészben pedig k.-i főkapitányt, illetve panaszost, mint bérlőt, kötelezte; és pedig utóbbi azért, mert ezen út a k.-i községi közútból kiágazó gazdasági dűlőúton épült, melyet kizárólag csak a bérlő, illetve a k.-i főkapitány használ; K. községet pedig azért, mert a híd nem egészen magánúton van, hanem közdülőúton, már pedig a közdülőutak fenntartásához a községeknek kell elsősorban hozzájárulni. A közigazgatási bíróság által elrendelt bizonyítási eljárás során, a b.-i m. kir. államépítészeti hivatal főnökének jelentése szerint, azonban a kérdéses híd a közúton van, ezen útnak K. község határában fekvő részét pedig, L. község határozatával, K. A. elnevezés alatt a községi közdülőút jellege közé vette fel. Ezen jelentése által tehát ezen útnak községi közdülőúti jellege beigazolást nyert. Minthogy pedig az 1890. I. t.-c. 48. §-a értelmében a községi utak építéséről és kezeléséről azon község tartozik gondoskodni, amelynek területén van, az úton levő műtárgyak pedig az út tartozékát képezik: nincs jogalap arra, hogy a szóbanforgó költségek fele panaszosra rovasssék, minél fogva panaszos a reá rótt költségek viselése alól felmentendő volt. (100—1900. K. B.)

Az 1890. évi I. t.-c. I. rész 1. §-a a közutakat osztályozva, egyúttal megállapítja, hogy ezen közutak építési, fenntartási és kezelési költségeinek viselésére kik kötelesek. A 48. §-a pedig kifejezetten rendeli, hogy a községi utak építéséről, kezeléséről és fenntartásáról azon község tartozik gondoskodni, amelynek területén az út vonal van, mely célokra szolgál a községi közmunkaerő, esetleg annak váltásösszege. A törvénynek ezen rendelkezései tehát nem hagyhatnak fenn kétséget arra nézve, hogy a községi közdülőút költségeihez sem szomszédos község, sem ennek egyes lakosa hozzájárulni nem köteles. Onként következik abból, hogy a törvénynek a közutak és műtárgyak építése körüli eljárást szabályozó VII. rész 63. §-a azon szövegezése, mely szerint „midőn valamely közút, vagy műtárgy érdekében létesített munkálatok építési, fenntartási és kezelési költségei viseléséhez harmadik személyek

haszon-aránylag bevonatni kívántatnának", a községi közdülő utakra nem vonatkozhatik. Minthogy pedig nem világos az, hogy a szóban forgó út, melynek költségeihez panaszos hozzájárulni köteleztették, községi közdülőutat képez, a fent mondottaknál fogva a bíróság nem talált jogalapot arra, hogy ezen közút költségeihez panaszos hozzájárulásra kötelezhető volna. (211—1900. K. B.)

Közmunka megvállása. A szolgabírói határozattal panaszos a reája kivetett két halom kavicsot különben végrehajtás terhe mellett annyival inkább meghordani köteleztették, mert ellenkező esetben ezen kavicsalmok fogadott ígási erővel az ő költségén lesznek hatóságilag kihordatva, azonkívül a közmunka kötelezettség elmulasztása miatt a kötelezettség kétszeresének készpénzben való értéke, egy igásnap 3 frt-ban számítva, tehát 4 igásnap után 12 frt, tőle végrehajtás útján bevétetni foy, mely rendelkezés a 34.800—1891. sz. szabályrendelet 10. §-ára van alapítva. Amde a szabályrendeletek ott, hol törvényes rendelkezések állanak fenn, csakis a törvények határain belül bírnak kötelező erővel s jogforrásokul csak akkor tekinthetők, ha a fennálló tételek törvényekkel nem ellenkeznek. Már pedig az idézett szabályrendelet 10. §-a határozatlan az 1890. I. t.-c. alaphatározatába ütközik, mert a községi közmunka kötelezettségének az idézett törvény 49. §-ban megállapított maximumát, mely minden egyes vonóállat után évenként legfeljebb 2 igásnap szám lehet, emelte fel, dacára annak, hogy az 50. §. utolsó bekezdése szerint a községi közmunka összeírása, megvállása, a váltásösszeg behajtása és felhasználása iránt a törvényhatóságok e törvény határozatai körébe kötelesek szabályrendeletet alkotni. A mondottaknál fogva tehát nincs jogalap arra, hogy az elmulasztott községi közmunka kötelezettség kétszeresének készpénzben való befizetése követelhető legyen, valamint arra sincs, hogy az elmulasztott községi közmunka fogadott ígási erővel a közmunka kötelezett költségén teljesíthessék, mert az idézett törvény azt nem rendeli, ellenben az 50. §-a világos rendelkezése értelmében községi közmunka tartozását mindenki tetszés szerint természetben dolgozhatja le, vagy megvállhatja, a megváltás idejére nézve pedig a törvény korlátozó rendelkezést nem tartalmaz. A fent elősorolt törvényes rendelkezésekből tehát kétségtelen, hogy a természetben községi közmunka elmulasztott le-
szolgálása helyett a közmunkáknak csak egyszeres váltáságra követelhető. (547—1900. K. B.)

Az 1890. évi I. t.-c. 50. §-a értelmében a községi közmunka váltásárárt megállapító községi képviselőtestületi határozat ellen a törvényhatóság első tisztviselőjéhez, ennek határozata pedig a közigazgatási bizottsághoz felebbezhető, a határozat keltétől számítandó 15 nap alatt.

A községi közmunka váltásárárt megállapítását illetőleg tehát a törvényhatósági közgyűlés sem intézkedni, sem rendelkezni nem jogosult s így hozott határozata, mint illetéktelen és törvénybe ütköző, megsemmisítendő volt.

Mivel pedig a vármegye közönségének határozata szerint a szóban lévő községi képviselőtestületi határozat törvényszerűen közzé volt téve s ellene a törvényes határidőben felebbezés be nem adatott, az jogerősnek tekinthető, mivel az 1890. évi I. t.-c. oly rendelkezést, mely szerint a községi közmunka-váltásárárt megállapítását kimondó községi képviselőtestületi határozat megerősítés végett hivatalból volna a felsőbb hatóság elé terjesztendő, nem tartalmaz.

Onként értendő, hogy amennyiben a községi közmunkaváltás ára a helyi viszonyoknak megfelelően állapítható meg s a hozott határozat ellen felebbezés be nem adatott, a képviselőtestület határozata ellen a járási főszolgabíró — a törvény 53-ik §-a értelmében reá ruházott felügyeleti és ellenőrzési jogából kifolyólag — előterjesztéssel élhet, sőt köteles is azt megtenni, de az előterjesztés ez esetben is, mint illetékes hatósághoz, a vármegye alispánjához és nem a törvényhatóság közgyűléséhez teendő. (34389—1905. K. M.)

Közmunka és váltás alóli mentességek. A házadó alá nem tartozó állami épületek, — ezek között a m. kir. államvasutak épületei is, — amennyiben azok más, t. i. nem állami célokra bérbeadva nincsenek, és amelyek után tehát sem állami

egyenes adó, sem az ennek alapján kivetetni szokott megyei és községi sítb. pótdadók nem fizetettek, a közmunkaváltás fizetése alól kivéve vannak. (45.848—1886. K. M.)

Az 1890. évi I. t.-c. 49. §-a az általános községi közmunkakötelezettség alól való kivételeket állapítja meg, mely kivételek tehát szorosan magyarázandók. Minthogy pedig e törvényszakasz a községi előjárók e mentességét nem állapítja meg, minthogy továbbá az idézett törvény a község képviselőtestületének ily mentességek megállapítására, illetőleg kiterjesztésére jogot nem ad; a törvényhatósági bizottság törvényesen és helyesen járt el, midőn panaszos község képviselőtestületének a községi előjárók községi közmunkamentessége iránt hozott határozatát megsemmisítette, minél fogva a panaszt el kellett utasítani. (2764—1899. K. B.)

Községi előjáróknak a községi közmunka alóli mentességét sem a községi képviselőtestület, sem a törvényhatósági bizottság ki nem mondhatja, mert az 1890. I. t.-c. 49. §-ának el pontja szerint községi tisztviselőknek csakis hivatalos teendőik végzésére tartott fogatai mentesek az igás közmunka alól, az idézett törvény pedig nem ad felhatalmazást s ennek hiányában nem szolgáltat jogalapot arra, hogy a fent idézett törvényszakaszban megállapított mentességek akár a község képviselőtestülete, akár a törvényhatóság által kiterjeszthessenek, sőt a 49. §. v) pontja szerint a törvényhatóság még szabályrendeletet is csak a községi közmunka összeírása, megvállása, a váltásösszeg behajtása és felhasználása iránt van hivatva alkotni. (3.229—1899. K. B.)

Az 1886. XXII. t.-c. 134. §-a: „Az egyes községek közötti közlekedési (vicinális) utak és hidak készítése és jókarban tartása végett a községek a közigazgatási bizottság által, érdekeltségükhöz képest, külön csoportokban egyesíthetnek.

Az arányt, melyben az ily utak és hidak készítéséhez és fentartásához egyes községek járulni tartoznak, az illetők meghallgatásával, amennyiben azok között egyezés nem eszközölhető, a közigazgatási bizottság állapítja meg.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Hatáskör. Az 1896. XXVI. t.-c. 63. §-ának 2. pontja: A közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye: a közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel a községi közlekedési (vicinális) utak építéséhez, fentartásához és kezeléséhez a csoportosított egyes községek, valamint más érdekelték részéről való hozzájárulás kötelezettségét és % arányát megállapítja. (1890. I. t.-c. 36. §.)

Csoportosítás kiterjedése a pusztákra. A községeknek a községi közlekedési utak és hidak építése és jókarban tartása végett, az 1886. XXII. t.-c. 134. §-ból kifolyólag való csoportosítása a hozzájuk közigazgatásilag csatolt pusztákra is kiterjed. (67.906—1889. B. M.)

Az 1886. XXII. t.-c. 135. §-a: „A község belsejében lévő utak és egyéb közlekedési eszközök fentartásához szükséges szolgálmányok alól azonban a községhez közigazgatásilag csatolt puszták, illetőleg havasok és a rendszeres gazdasági terv szerint kezelt erdőtestek birtokosai kivételnek, ha a községben semminemű belsőséggel nem bírnak. Valamint nem tartoznak járulni a községi dűlőutak és a községet vagy annak határát védő gátak fentartásához sem, ha ki-

mutatják, hogy az előbbieket nem használják, illetőleg, hogy az utóbbiak egyszersmind birtokaikat is nem védik.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Hatáskör. Az 1896. XXVI. f.-c. 33. §-ának 2. bekezdése: A közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye: a törvényhatósági bizottságnak azon határozata ellen, mellyel a községhez közigazgatásilag csatolt puszták, illetőleg havasok és a rendszeres gazdasági ferdv szerint kezelt erdőterestek birtokosai részéről a község belsejében lévő utak és egyéb közlekedési eszközök, valamint a dűlőutak és a községet vagy határát védő gátak fenntartásához való hozzájárulás kötelezettségét, nemét és mértékét eldönti. (1886—XXII. f.-c. 135. §.)

Közmunkamentesség. Miután az 1885. évi XXIII. f.-c. szerint az ennek 151. §-ában említett természetbeni szolgáltatás esete kivételével bármely vízi munka költségeihez ki-ki haszonaránylag, illetőleg érdekeltiségi aránya szerint tartozik hozzájárulni és miután az 1886. évi XXII. f.-c. 135. §-a szerint a községhez közigazgatásilag csatolt puszták birtokosai a községet vagy annak határát védő gátak fenntartásához járulni nem tartoznak, ha ama gátak egyszersmind birtokaikat is nem védik: a felebbező pusztai birtokosok a fentemlített 600 frt-nyi kiadásokhoz annyiban, amennyiben azok csupán a község és annak határa megvédése körül merültek fel, hozzájárulásra nem kötelezhetők. (20.369—1889.) B. M.)

H. I., mint az 1886. évi XXII. f.-c. 130. §-ában frt községi pótkedvezményben részesülő puszták haszonbérleje, a fent idézett törvény 135. §-ában frt községi közmunkamentességre jogosult tarthat igényt, mert az utóbb idézett törvényszakaszban foglalt külön rendelkezés az 1890. évi I. f.-c. általában nem érintetvén, továbbra is érvényes bír. (3.148—1902. K. B.)

Önálló puszták birtokosai részére biztosított közmunkamentességének korlátozottsága. Panaszos, mint a d.-i önálló puszták haszonbérleje, az 1886. XXII. f.-c. 135. §-a alapján kéri az általa az 1902—1905. években Sz. község pénztárába befizetett 388 K községi közmunkaváltás összeg visszatérítését. A közutakról és vámokról szóló 1890. I. f.-c.-nek a községi közmunkáról intézkedő 49. és 50. §-ai azonban községi közmunka terhe alól való mentességek között az önálló pusztákat, illetve azok tulajdonosait s ez utóbbiakkal egy tekintet alá eső haszonbérlejt nem említik, azokra a mentességet ki nem terjesztik és így panaszos, erre vonatkozó törvényes intézkedés hiányában, a községi közmunka terhe alól való mentességet általában nem igényelheti és az e címen befizetett összegeket nem jogosult visszakövetelni. Az 1886. XXII. f.-c.-nek panaszos által alkalmaztatni kívánt 135. §-a nem szolgáltat indokot a befizetett közmunkaváltásnak általában való visszaadatasára. Mert igaz ugyan, hogy az 1890. I. f.-c. az 1886. XXII. f.-c. 135. §-ának az önálló puszták birtokosaira vonatkozó intézkedését nem érintvén, azt úgy az e részben követelt nyakorlatnál fogva, mint a kir. közig. bíróságról szóló 1896. XXVI. f.-c. 33. §-ának 2. bekezdésében arra történt utalás és intézkedés következtében érvényben állónak kell elismernie és így Sz. község képviselőtestületének ezzel ellentétes érvelését elfogadni nem lehetett. Az 1886. XXII. f.-c. 135. §-a azonban az önálló puszták birtokosait nem menti fel általában a községi közmunkakötelezettség alól, hanem csupán ama szolgáltatások teljesítésétől mentesíti, amelyek a község belsejében lévő utak és egyéb közlekedési eszközök fenntartásához szükségesek, de csakis akkor, ha a pusztai birtokosok a községben semmiméni belsőséggel nem bírnak, valamint mentesíti azokat a községi dűlőutak és gátak fenntartásának kötelezettsége alól is, ha kimutadják, hogy azokat nem használják, illetve, hogy azok birtokaikat nem védik. A törvénynek eme kivételes, tehát szoros magyarázatot igénylő intézkedése folytán panaszos, mint önálló pusztai haszonbérleje, a mentességet csak annyiban igényelhetné volna, amennyiben a községben semmiméni belsőséggel nem bír és a fent jelzett célra akár községi közmunka címén, akár ezen felül szolgáltatásokat teljesített volna, illetve a fenntartáshoz, dacára, hogy a dűlőutakat

nem használta tényleg, községi közmunka címén, vagy ezen felül hozzájárult volna. Minthogy azonban panaszos e szolgáltatásokat, illetve hozzájárulást nem részletezte és nem igazolta, illetve ki sem mutatta, hogy az ő hozzájárulásával fentartott községi dűlőutakat tényleg saját maga, vagy alkalmazottjai nem használják: általánosságban tartott és az egész közmunkaváltás visszatérítésére irányuló kérelmével annyival is inkább helyesen utasított el, mert a község előjáróságának hivatalos jelentése szerint panaszos az 1902—1904. években Sz. községben egy örökölt üres házhellyel bír, a község belsejében lévő utakat és községi közdűlőutakat pedig igáival tényleg használta és végre: mert panaszos a községi közmunka felhasználására, illetve a községi költségvetés vonatkozó tételeire vonatkozóan évről-évre fel nem szólamlott s az ekként ellenében is jogerejűvé vált kirovások alapján a községi közmunkát tényleg megváltotta és a váltásösszegeket le is fizette, ekként amazokban megnyugodottnak tekintendő. (7.460—1910. K. B.)

II. FEJEZET.

A KÖZSÉGI KÖLTSÉGVETÉS (ELŐIRÁNYZAT) SZERKESZTÉSÉNEK SZABÁLYAI.

I. A KÖZSÉGI KÖLTSÉGELŐIRÁNYZAT FOGALMA.

Az előirányzat magában foglalja a költségvetési évben előreláthatólag felmerülő községi kiadásokat s az ugyanezen időszak alatt várható községi bevételeket.

II. AZ ELŐIRÁNYZAT SZERKESZTÉSÉNEK ALAPELVEI.

A költségvetési év tartama csak egy-egy naptári évre terjed, ennél fogva az előirányzatba szorosan csak az azon kiadások és bevételek vehetők fel, melyek január hó 1.-től december hó 31.-ig terjedő időszakban esedékesek, vagy esedékességük jogcíme ebből az időből ered.

Az előirányzatba e szerint csupán olyan kiadások és bevételek foglalhatók, melyek a költségvetési évben előreláthatólag valósággal felmerülnek, illetve melyekre ebben az időszakban valósággal számítani lehet.

A költségvetési évben nem esedékes községi tartozásokat és követeléseket az előirányzatba nem szabad felvenni.

Korábbi években keletkezett községi tartozásoknak és követeléseknek a költségvetési évben esedékes részleteit elő kell irányozni.

A község tulajdonát képező pénzkészlet, ha az nem vagyongyapodásként áll fenn, valamint a megelőző évekből eredő cselekvő hátralékok az évi költségvetés mérlegén belüli bevételként, a terhelő hátralékok kiadásoként elő nem irányozhatók.

Az a szabály, mely szerint a költségvetési év egyezik a naptári évvel, nem teszi lehetetlenné, hogy az előirányzatba a naptári év végén túl terjedő időszakra szóló járandóság is felvehető, ha ez a fennálló

1. A költségvetési év tartama.

2. Az előirányzatba foglalható bevételek és kiadások.

3. Nem esedékes tartozások és követelések.

4. Korábbi években keletkezett tartozások és követelések.

5. Pénztári készlet, cselekvő és terhelő hátralékok.

6. A költségvetési éven túl terjedő járandóságok előirányzása.

törvények, kormányrendeletek, szabályrendeletek, szabályok vagy szerződések értelmében a költségvetési évben esedékes, mint pl. az előzetes kamatozás mellett fölvevő kölcsönöknél az eset, melyeknél a félévi kamatozási időszak nem a naptári évvel esik össze; viszont utólagos kamatozás mellett fölvevő kölcsönöknél a kamatozási időszakra eső egész kamatszükségletet azon év költségvetésében kell előirányozni, melyben a kamatok esedékessé válnak, ha mindjárt ebben a részben az előző naptári évre járnak is.

Az előirányzatnak teljesnek kell lennie, vagyis ebben fel kell venni az összes kiadásokat és bevételeket, melyek a községi háztartásban a költségvetési (nap-tári, számadási) év tartama alatt előreláthatólag előfordulnak.

A községi háztartást illető kiadások vagy bevételek egy részét az előirányzathoz kihagyni s annak keretén kívül kezelni (pl. kölcsön összeg, községi kiadásokhoz állami s egyéb hozzájárulások s effélék, valamint az ezekből fedezendő kiadásokat mindenkor fel kell venni az előirányzatba, de a jelzett bevételeket takarékpénztárban vagy letétként kezelni s közvetlenül onnan felhasználni) nem szabad.

Községi építkezésekre (beruházásokra) a szükséges kiadási hitel csak az egész építkezésre nézve részletesen kidolgozott tervek és költségvetések s előzetesen jóváhagyott képviselőtestületi határozatok alapján kell előirányozni.

Ha valamely építésnek (beruházás) végrehajtása több évre oszlik el, az évi előirányzatba csak azt a részletösszeget lehet felvenni, mely a költségvetési évre tervezett munkálatok befejezésére szükséges.

Tilos hitellekötés céljából nagyobb összeget előirányozni, mint amekkorának tényleges felhasználására a tervszerű munkabeosztás szerint alapos kilátás van.

Hitellekötés a hitel felhasználásának nem rendes, hanem kivételes módja avégből, hogy az építkezési, valamint építkezési jelleggel bíró átalakítási, vagy felszerelési (beruházási) hitelek, ha rendes módon való felhasználásuk előre nem látott, rendkívüli körülményüknél fogva lehetetlen volt, s a hitellekötésnek feltételei egyébként fennforognak, újabb költségvetési felhatalmazás nélkül is felhasználhatók legyenek.

Meghatározott célra szánt előlegek (kölcsönök), habár visszatérítés kötelezettsége mellett adják azokat, éppen úgy, mint a valódi kiadásokat, az előirányzatba föl kell venni, viszont az ily előlegek (kölcsönök) visszatérítéséből származó bevételeket is a valódi bevételekhez hasonlóan szintén elő kell irányozni.

Ugy a kiadásokat, mind a bevételeket bruttó összegekben kell előirányozni; vagyis egyfelől a kiadási ágakkal kapcsolatos bevételeket, másfelől a bevételi ágak mellett előforduló kiadásokat, mint olyanokat, elkülönítve kell előirányozni.

Ugyanezen az alapon az egyes bevételek előállításával járó mindenemű költségeket is külön kiadásként kell felvenni az előirányzatba.

7. Az összes bevételeket és kiadásokat elő kell irányozni.

8. Községi háztartást illető kiadásokat és bevételeket az előirányzathoz kihagyni nem szabad.

9. Építkezési (beruházási) költségek előirányzása.

10. Több évre terjedő építés (beruházás) költségeinek előirányzása.

11. Építkezési jelleggel bíró átalakítási, felszerelési (beruházási) hitelek folyó évi szükséglete irányozható csak elő.

12. Előlegek, kölcsönök előirányzása.

13. Az előirányzat bruttó történetik.

Az előirányzat tételei állandók és változók.

Az állandó tételeket a törvényekben, kormányrendeletekben, szabályrendeletekben, szerződésekben, általában a közigazgatás állandó szabályaiban megállapított összegekkel kell előirányozni.

A változó tételek előirányzatát mind a bevételeknél, mind a kiadásoknál, a következő három alapra kell helyezni:

a) a folyó évet megelőző ugynevezett tapasztalati év, vagy évek eredményeire;

b) a folyó évre megállapított költségvetésre; és

c) az időközben alkotott törvényekre, kormányrendeletekre, szabályrendeletekre, jogerős képviselőtestületi határozatokra, általában mindazokra a viszonyokra és körülményekre, melyek a folyó évet megelőző tapasztalati évtől, illetve a folyó évi költségvetéstől eltérő eredményt helyeznek kilátásba.

Tapasztalati év vagy évek eredménye gyanánt a kiadásoknál az (folyó) évi előírás eredményei, a bevételeknél pedig — aszerint, amint megbízhatóbb alapot nyújtanak — a folyó (előírási), vagy a tényleges pénztári (lerovási) eredmények irányadók.

A tényleges pénztári (lerovási) eredményt a kiadások előirányzásának alapjául kevésbé lehet venni, mert egyfelől alakulása nagyrészt a vagyonkezelés körén kívül álló tényezőktől függ, másfelől pedig magában foglalja az előző évekből maradt hátralékokra történt teljesítéseket (lerovásokat) is, melyek az előirányzatba nem foglalhatók.

Az előirányzat szerkesztésénél — tekintettel az illető kiadásoknál vagy bevételeknél tapasztalható állandó emelkedésre vagy csökkenésre — rendszerint a legközelebbi három tapasztalati év átlagos eredménye irányadó.

Ha azonban az egyes évek eredményei között lényeges eltérések mutatkoznak, háromnál több tapasztalati év kezelése is egybefoglalható és ezeknek átlagos eredménye szolgálhat alapul.

Olyan tételek előirányzásánál, melyek először foglalnak helyet a költségvetésben, egyéb adat hiányában a más hasonló természetű tételeknél szerzett tapasztalatok nyújthatnak támpontot.

Személyi járandóságokat a törvényszerű, kormányrendeletszerű, szabályrendeletszerű, szerződészerű teljes összeggel részletesen kell előirányozni. Az évközben figyelembe jöhető emelkedéseket, apadásokat figyelembe kell venni. Az előirányzat egybeállításánál, tehát a költségvetési évet megelőző időszakban rendszeresített új állásokat és az ezekben kötött illetményeket a legközelebbi előirányzatba okvetlenül fel kell venni.

III. AZ ELŐIRÁNYZAT TAGOZATA.

Az előirányzat mind a kiadásokra, mind a bevételekre nézve két osztályra (részre) elkülönítve magában foglalja:

a) a rendes kezelést, — b) a rendkívüli kezelést.

14. Az előirányzat tételei.

15. Állandó tételek előirányzása.

16. A változó tételek előirányzata.

17. Tapasztalati adatok alapú vétele körüli eljárás.

18. Új tételek előirányzása.

19. Személyi járandóságok előirányzása.

A) A RENDES KEZELÉS.

1. Adósságok (kölcsonök) kamatai törlesztési részletei és kezelési költségeinek előirányzása.
2. Beszerzések előirányzása.

A rendes kezeléshez tartoznak a községi háztartásban évenként állandóan előforduló valódi kiadások és valódi bevételek.

A községi adósságok (kölcsonök) kamatait, tőketörlesztési részleteit és kezelési költségeit a rendes kiadások között kell előirányozni.

Ingóságok (leltári tárgyak), terményeknek, anyagoknak, szerek- és eszközöknek a rendes kezelés folyamatát képező megszerzéséből és értékesítéséből eredő kiadásokat és bevételeket külön alrovat (tétel) alatt kell előirányozni.

3. Ingatlanok fentartási költségeinek előirányzása.

A község különféle céljaira használt épületek vagy egyéb ingatlanok fentartási költsége, valamint közadója rendes kiadást képez és olyan fejezet, cím, rovat, alrovat stb. terhére kell előirányozni, amilyen természetű célra az ingatlan használatban áll.

Ugyanez áll a tatarozások és oly kisebb átalakítások költségeire, melyek az illető ingatlan leltári értékét nem emelik.

Ha több célra szolgál az ingatlan, úgy ezek a községek az előirányzatban fel is oszthatók az egyes fejezetek, címek, rovatok, alrovatok stb. között.

B) A RENDKIVÜLI KEZELÉS.

1. A rendkívüli kezelés köre.

A rendkívüli kezelésnél oly kiadásokat és bevételeket kell előirányozni, amelyek nem állandó jellegűek s csak abban az évben merülnek fel, vagy ha több éven át ismétlődnek is, a községi háztartásnak nem rendes folyamánai.

2. Az átmeneti kiadások nevei.

A rendkívüli kezelés kiadási része a következő két osztályra oszlik:

- I. Átmeneti kiadásokra.
- II. Beruházásokra.

3. Beruházások előirányzása.

Az átmeneti kiadások alosztályába tartoznak a „Beruházások“-nak nem minősíthető bármilyen rendkívüli kiadások. Ilyenek lehetnek: kiadások a törzstőke gyarapítására, kölcsönműveletekkel járó költségek, nagyobb arányú esetli segélyezések vagy hozzájárulások (pl. az egyház részére új épületek létesítéséhez) és egyéb átmeneti természetű kiadások.

Beruházások fogalma alatt csakis a községi ingatlan vagyona fektetett kiadásokat kell érteni, melyekkel szemben az ingatlan községi vagyona leltárában megfelelő ellenérték áll.

Ehhez képest az előirányzat ez alosztályában azokat az összegeket kell felvenni, melyek ingatlanok szerzése, bármilyen községi építkezésekből eredő új építmények és műtárgyak létesítésére, építkezési jelleggel bíró átalakításokra, vagy egyébként az ingatlan értékének és jövedelmének emelésére szolgálnak.

Ugyanitt kell előirányozni azokat a kiadásokat, melyeket az elemi csapások által megsemmisített, vagy tetemesen megrongált és értékük-

ben csökkent oly építmények és műtárgyak helyreállítására kell fordítani, amelyeknek a megsemmisült vagy megcsökkent értékét a leltár-ból leírtuk.

Az építkezésekkel szorosan összefüggő első felszerelések (beruházások stb.) szükséglete esetleg a „Beruházások“ között irányozhatók elő.

A rendkívüli kezelés bevételi részébe tartoznak:

- 1. az ingatlan javak és azokhoz kötött haszonjogok eladásából,
- 2. kölcsonök felvételéből,
- 3. törzsvagyont képező értékpapírok értékesítéséből és egyéb rendkívüli bevételek.

IV. AZ ELŐIRÁNYZAT ROVATRENDSZERE.

Mind a rendes, mind a rendkívüli kezelés részletes előirányzata fejezetekre, címekre, rovatokra és alrovatokra, esetleg tételekre oszlik.

A községi vagyongazgatásban a rendes kezelés a közigazgatási feladatok különböző irányai szerinti fejezetekre oszlik, mely fejezetek az elszámolási rend keretét alkotják.

A községi költségvetés rovatrendszerét a 42.200—1927. sz. belügyminiszteri rendelet III. fejezet 1. pontja állapítja meg s azt az ehhez a rendelethez mellékelte F) minta szerint kell szerkeszteni.

E mintában felsorolt fejezet beosztását feltétlenül be kell tartani és a helyi viszonyok, valamint a tényleges szükségletnek megfelelően a rovatok, alrovatok, tételek stb. elnevezése és az abban előnyomatott sorrendben. Ezt olyképp kell értelmezni, hogy amennyiben a helyi viszonyok és a tényleges szükséglet azt megkívánják, a sorrendet a nem szükséges rovatok kihagyásával kell betartani, azonban a rovat, alrovat, tétel, altétel számozását a tényleges szükségletnek, igénybevételnek megfelelő sorrend szerint kell alkalmazni.

Hogy ezenfelül még szükséges rovatokat természetüknél fogva a költségvetés mely fejezete alá kell sorolni, arra vonatkozólag a számadási főkönyv és a leggyakrabban előforduló főkönyvi számlák nyilvántartásának és vezetésének állandó szabályai során szabályozott „Rovatrendszer“ az irányadó, mely szabályok csoportjában az előfordulható összes rovatok, alrovatok, tételek, altételek (tehát olyanok is, amelyek a fentebb hivatkozott F) mintában felemlítve nincsenek) fejezet beosztásuk sorrendjében fel vannak említve. Az ott felemlített rovatok közül egyesek az F) minta szerinti fejezet beosztástól eltérően, természetüknél megfelelően, az eddig szerzett gyakorlati tapasztalatoknak inkább megfelelő más fejezet alá vannak sorozva.

V. AZ ELŐIRÁNYZAT TOVÁBBI SZABÁLYAI.

A személyi járandóságokat és dologi kiadásokat egymástól szorosan el kell választani és az ebbeli szükségletet az egyes fejezetek alatt külön rovatokként kell felvenni az előirányzatba.

4. Első felszerelés szükségleteinek előirányzása.

5. Rendkívüli bevételek nevei.

1. Rendes kezelés fejezetei.

2. Községi költségvetés rovatrendszere.

1. Elkülönítése a személyi járandóságoknak és dologi kiadásoknak.

2. „Előre nem látható” bevételek és „vegyes” kiadások előirányzása.

Az előirányzat a költségvetési évben előreláthatólag felmerülő kiadások és bevételek foglalata. Az előirányzat fogalmával ellentétben, hogy „Előre nem látható kiadások, vagy bevételek” címén előirányzati összeg felvehető a költségvetésbe.

Oly kisebb összegű kiadások vagy bevételek, melyek természetük-nél fogva a többi elfogadott rovatok, alrovatok, tételek stb. egyikébe sem foglalhatók s amellet nem oly lényegesek, hogy külön alrovatok-ként, tételenként előirányozhatók volnának, „különléle” kiadások, illetve bevételek alatt kell felvenni az előirányzatba.

3. Bevételek előirányzása általában.

A bevételeket általában ugyanazon kiadási fejezet alatt kell előirányozni, melynek keretében felmerülnek; esetleg további részletezésük is azon források szerint történik, melyekből erednek.

4. Rendkívüli kezelés előirányzása általában.

A rendkívüli kezelés rovatai, alrovatai, tételei a mindenkori szükség szerint változnak.

5. Több évi részletekre felosztott összegek előirányzása.

Oly kiadásoknál és bevételeknél, melyek több évre felosztva, részletekben vannak előirányozva, az előirányzat tárgyhasábjában a kiadás vagy bevétel egész összegét évről-évre meg kell említeni és azt is ki kell tenni, hogy hányadik részlet a felvett összeg.

6. Előirányzat összehasonlítása a folyó évi költségvetéssel.

A részletes előirányzatban és annak sommázatában az egyes előirányzati tételeket a folyó évre megállapított költségvetés megfelelő tételeivel szembe kell állítani.

E szembeállításnál a folyó évi tételek közül azokat, melyek az új előirányzatban többé már nem szerepelnek, utolsó tétel gyanánt, zárjelek között kell kimutatni.

7. Előirányzat indokolása.

A részletes előirányzatba felvett összegeket külön indokolásban kell igazolni.

8. Már egyszer előfordult tételek indokolása.

A költségvetésben egyszer már előfordult tételek előirányzásánál általában elég az előirányzati összegek közötti különbséget indokait ismertetni, ha egyébként a kiadás vagy bevétel céljaiban változás be nem állott. Ellenkező esetben az illető tételleket részletesen kell indokolni még akkor is, ha az előirányzati összegek végeredményükben ugyanazok maradtak is.

9. Új tételek indokolása.

Azon tételekre nézve, melyek először vétetnek fel az előirányzatba, az indokolás mindazt adja elő, ami azok szükségét, célját és bárminemű lényeges körülményeit megváltoztatni alkalmas.

III. FEJEZET.

HITELÁTRUHÁZÁS.

Indokolt esetekben a képviselőtestületnek ily irányban hozott határozatában előterjesztett kérelemre az alispán megengedheti, hogy a község egy-egy hitelösszeget a költségvetésben meghatározott rendelkezésétől eltérően használhasson fel.

Ez alatt azt kell érteni, hogy:

1. az egyes kiadási rovatokon előirányzott, határozott célra fordítani rendelt összeget természeténél fogva ugyanazon rovat terhére kell elszámolni, másnemű kiadásra fordítható;

2. esetleg az egyes kiadási fejezeteknél elért, avagy kijelölt megtakarítások terhére más kiadási rovatokon szükséges többletkiadások (tulkiadások) fedezhetőek legyenek. Utóbbi eset a tulajdonképeni hitelátruházási művelet.

IV. FEJEZET.

PÓTKÖLTSÉGVETÉS.

Ha évközben oly jelentékenyebb szükségletek avagy előre nem látott körülmények következtében olyan rendkívüli kiadások merülnek fel, amelyek a jóváhagyott költségvetés egyes címénél (fejezet, rovat, alrovat) mutatkozó megtakarításokból nem fedezhetőek ez esetben:

1. a bevételi többleteket kell elsősorban a fedezet céljára igénybevenni;

2. ha a bevételi többletek sem nyújtanak elég fedezetet, ez esetben a rendes költségvetés keretén kívül álló fedezeti forrásokat kell igénybevenni. Ilyenek elsősorban az elmúlt költségvetési (számadási) év pénztári maradványából valódi vagyongyarapodásként kimutatható (realizált) rész, másodsorban az elmúlt számadási év kimutatott, befolyt cselekvő (bevételi) hátralékainak azok a többletei, amelyek a terhelő (kiadási) hátralékainak lerovása után kimutathatók;

3. minden fedezeti forrás kimerítése után jöhet csak tekintetbe netalan a póttadó felemeléséből, esetleg kölcsönművelettel biztosítható fedezet kijelölése. Az utolsó lehetőség esetében azonban még oly időben kell a képviselőtestületnek határozatát meghozni, hogy a vagyonsfelügyeleti hatóság (alispán, belügyminiszter) jóváhagyása még a költségvetési (számadási) év befejezése előtt elnyerhető legyen, mert ez után póttadó felemeléséről már nem lehet szó.

V. FEJEZET.

ELJÁRÁS HITELÁTRUHÁZÁS, PÓTKÖLTSÉGVETÉS ESETÉBEN. HITELÁLLADÉKI KIMUTATÁS.

Ha hitelátruházás, pótköltségvetés szüksége merül fel, ez esetben a községi képviselőtestületnek az 1886. évi XXII. t.-c. 128. §-a értelmében és az 59. §-ban előírt alakságok betartásával kell a határozatot meghozni.

Akár hitelátruházás, akár pótköltségvetés esetében a vagyonsfelügyeleti hatóság jóváhagyása alá terjesztett határozathoz az ügyrendben megkívánt igazolásokon kívül mellékelni kell a hitelátruházási.

1. Hitelálladéki kimutatás felállítása.

pótköltségvetési művelet időpontjában a folyó költségvetési (számadási) évet illetően tényleg elért bevételek és kiadások előirásai (folyó évi előírások) összegének a költségvetésben engedélyezett összegekkel egybevetéséből eredő különbözeteket (bevételek többleteket, elmaradt bevételeket, kiadási többleteket, megtakarításokat) feltüntető „Hitelállásdéli kimutatás“-t. E kimutatásban fel kell tüntetni a rendes, rendkívüli és az átfutó kezelésnek a folyó költségvetési (számadási) évben nyitott összes számla forgalmi összegeit. Egy közbeiktatott hasábján fel kell tüntetni a költségvetési (számadási) évben az év végén még elvárható bevételeket és az okvetlenül teljesítésre váró kiadások összegeit is csak a tényleg már jogszzerűen elért bevételeket és kiadásokat, valamint a még elvárható bevételek és teljesítendő kiadások összegének egybevetett összegét kell összehasonlítani a folyó költségvetési évre engedélyezett, jóváhagyott összeggel. Az ezen összehasonlítás eredményeként mutatkozó többletek és kevesebb összegek alapján kell felállítani a kimutatás összesítését gyanánt mindenekelőtt a kiadásoknál elért megtakarításoknak, a túlkidadásokkal egybevetéséből eredő egyenleget, s ugyancsak a bevételeknél az elért bevételi többleteknek, az elmaradt bevételekkel egybevetéséből, eredő egyenleget.

A vagyonszügyeleti hatóság által jóváhagyott hitelátruházásokkal, pótköltségvetésekkel engedélyezett hitelkeret felemeléseket, leszállításokat a számadási főkönyvnek a költségvetési hitel összegét feltüntető hasábjában azonnal keresztül kell vezetni, hivatkozással az elnyert engedély ügyszámára (melyet a lerovási oldal „Jegyzet“ hasábjába kell bejegyezni), hogy a mindenkori hitelkeret pontos nyilvántartásban álljon.

VI. FEJEZET.

HITELLEKÖTÉS.

Az építkezési, valamint az építkezési jellegű átalakítási (javítási), avagy felszerelési előirányzatok a költségvetési éven túl is lekötöttök, ha a munkálat, melyre az előirányzat szól, még nem fejeztetett ugyan be, vagy a szállítást még nem teljesítették, de a munka teljesítése már jogszzerűen el van rendelve, vagy a felszerelések jogszzerűen meg vannak rendelve.

Épületfenntartás fogalma alá vonható épületjavításokra, helyreállításokra, vagy tatarozásokra hitellekötésnek helye nem lehet.

Építkezési, valamint építkezési jelleggel bíró átalakítási, vagy felszerelési hitelek lekötése csakis az illető építési, átalakítási, vagy felszerelési tárgyak s arra a valószínűség szerint szükséges összegnek megjelölése mellett történhetik.

Az építkezésekre, valamint építkezési jelleggel bíró átalakításokra, vagy felszerelésekre lekötött hiteleket más építési, átalakítási vagy felszerelési tárgyakra lekötöni tilos s más célra nem fordíthatók; még az

2. Hitelátruházási pótköltségvetési felelősségek a számadási főkönyvben keresztül vezetendők.

1. Építkezési, valamint építkezési jellegű átalakítási, javítási, avagy felszerelési hitelek lekötése.

2. Épületfenntartás fogalma alá vonható épületjavításokra hitelekötésnek nincs helye.

3. A valószínűség szerint szükséges összegek köthetők csak le.

4. Lekötött hitelek más célra, mint amelyre lekötötték, nem fordíthatók.

esetben sem, ha a részletes költségvetésben, vagy annak indoklásában az átruházást külön engedélyezték.

A költségvetési év végéig még el nem rendelt, még nem is kezdeményezett, vagy csupán tervbevetett, elvben elfogadott, jóváhagyott építkezésekre, valamint építkezési jelleggel bíró átalakításokra, vagy felszerelésekre az előző évből felmaradt hitel le nem köthető.

Az építkezési munkálatot, vagy szállítást elrendeltnek akkor lehet tekinteni, amidőn a házilag foganatosított építkezési, valamint hasonló jellegű átalakítási, vagy felszerelési munkálatoknál a költségvetést, — vállalatoknál és alkuegyezményeknél pedig, midőn az építkezést, vagy hasonló jellegű átalakítást, vagy felszerelési munkálatot, szerződést, vagy alkuegyezményt a vagyonszügyeleti hatóság véglegesen jóváhagyta.

Hitellekötések csupán az építkezésekre, valamint építkezési jelleggel bíró átalakításokra, vagy felszerelésekre megszavazott hitelösszegek erejéig eszközölhetők s ily hitel hiányában a megtakarított más célú hitelek, vagy költségvetésileg előirányzott jövedelmek (bevételek) feleslegi hitellekötés tárgyát nem képezhetik.

Midőn az építési, avagy hasonló jellegű átalakítási, vagy felszerelési költségeket egészben nem a község viseli, hanem azokhoz a község csupán egy meghatározott s előzetesen egyszerre fizetendő összeggel járul hozzá, a következő években való felhasználás céljából ilyen hozzájárulási összeg le nem köthető.

Amennyiben a hitellekötésnek az 1. pontban előírt feltételei megvannak, az építkezési, valamint az építkezési jelleggel bíró átalakítási vagy felszerelési munkálatokra, előirányzott hiteleknek a következő években való felhasználását csakis hitellekötés által lehet biztosítani.

Tilos ennél fogva a hitellekötés feltételeinek hiányában a költségvetésileg engedélyezett hitel terhére avégből, hogy az a következő években felhasználható legyen, a munka vagy szállítás megtörténte előtt véglegesen utalványozni, vagy az utalványozott összegnek pénzügyintézetbe vagy letétbe helyezését elrendelni.

Ha a házilag végrehajtott nagyobb építkezési munkálatoknál, valamint az építkezési jelleggel bíró átalakításoknál vagy felszereléseknél a lekötött hitelekkel előlegek engedélyezésének elkerülhetetlen esete forog fenn, a lekötött hitelből csak azt az összeget lehet felhasználni tekinteni, melyet a teljesített munkának vagy szállításmánynak megtörténtét igazoló okmányok alapján tényleg elszámolható.

A lekötött hiteleket rendszerint a tárgyévét követő számadási év végéig kell felhasználni s amennyiben ez ideig fel nincsenek használva, de felhasználásuk még célba van véve, továbbá, ha a felhasználás a tárgyévét követő második számadási év végéig sem történhetne meg: a fel nem használt hitelösszeget törölni kell, avagy minden egyes esetben a képviselőtestületnek kell a vagyonszügyeleti hatóság jóváhagyásától feltételezetten, idejekorán határozatot hozni.

5. Még el nem rendelt, jóváhagyott építkezésekre hitel és előző évek hitel maradványa le nem köthető.

6. Mikor tekintendő munkálat vagy szállítás elrendeltnek?

7. Hitellekötés összegszerű korlátozása.

8. Beruházásokhoz hozzájárulás címén hitel le nem köthető.

9. Beruházási hiteleknek a következő évben felhasználása csak hitellekötéssel történhetik.

10. Utalványozási korlátozás hitel lekötési feltételek hiányában.

11. Előlegek utalványozása lekötött hitelből.

12. Lekötött hitelek elévülése, törlése.

VII. FEJEZET.

KÖLTSÉGVETÉSI HITEL ELÉVÜLÉSE.

A költségvetési (számadási, tárgy) év végéig ki nem utalványozott hitel, vagy hitelmaradvány elévül és új felhatalmazás nélkül azontul fel nem használható.

VIII. FEJEZET.

HITELÁTRUHÁZÁS KÖLTSÉGVETÉSI ÉVEK KÖZÖTT.

A költségvetési (számadási) időszak leteltével felmerülő összes kiadások, tehát azok is, melyeknek jogcíme előző években gyökeredzik, már csak a folyó évi hitel terhére utalványozható s az utóbbiakat a mult évi kezelésből áthozott kezdőleges hátralék gyarapodásként elszámolni tilos.

A költségvetési (számadási) évek között hitelátruházásnak helye nincsen, ennél fogva sem a folyó évi hitel terhére a jövő évet illető kiadásokat, sem a folyó évi kiadásokat a jövő évi hitelek terhére előlege- sen utalványozni, vagy a hitelmaradványoknak letétképen kezelését elrendelni nem szabad.

II. RÉSZ.

A KÖZSÉGI VAGYON TÉNYLEGES KEZELÉSEINEK SZABÁLYAI.

I. FEJEZET. JOGSZABÁLYOK, DÖNTVÉNYEK, ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATOK.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 110. §-a: „A község törzsvagyona csonkítatlanul fentartandó.

Kivételes esetekben annak elidegenítését, lényeges átalakítását vagy felosztását, valamint ingatlan vagyonnak, vagy kisebb haszonvételi jognak vételét a képviselőtestület csak az általa e végre legalább 30 nap közbevetésével határozatilag külön kitűzendő és kihirdetendő közgyűlésében összes tagjainak, ideértve a szavazattal bíró előljárókat is, általános többségével névszerinti szavazás mellett és a 24. §. rendeleteinek megtartásával határozhatja el.

Ha a képviselők ezen gyűlésre kellő számban meg nem jelentek, ugyanezen a módon újabb közgyűlés hirdetendő s ha ezen sem volna meg a kellő szám, ezen képviselőtestületi gyűlésből 15 napra egy újabb gyűlés összehívása elrendelhető, mely a jelenlevők többségével határoz.

Ugyanez áll a községi felügyelet alatt álló intézetek törzsvagyonára nézve is.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Községi közterület, törzsvagyon. A megye felterjesztésében kifejezett azon állítás, hogy az eladott közterület törzsvagyonnak tekinteni nem lehet, a községi törzsvagyon téves értelmezésén alapszik és egészben véve helytelen.

Minden a község tulajdonát képező ingatlan, kivétel nélkül községi törzsvagyonnak tekintendő, nem tehetvén e felett változtatást azon körülmény sem, ha azok valamelyike eselleg községi törzsvagyon közé lehatározva nem lenne is. (52.322—1885. B. M.)

A községi vagyon csonkítatlan megtartása. A városi törvényhatósági bizottság (községi képviselőtestület) a város (község) vagyonának nem tulajdonosa, hanem csak időleges kezelője s tartozik azt a következő nemzedéknek csonkítatlanul megőrizni. Ezért rendeli az 1886. évi XXII. t.-c. 110. §-a (minden megszorítás nélkül), hogy a községi törzsvagyon csonkítatlanul fentartandó. A következő bekezdés megengedi ugyan „kivételes esetekben“ elidegenítését, átalakítását avagy felosztását, ezt azonban mindig akként kell érteni, hogy az elidegenített készpénz vagy csere értéke,

az átalakított állag vagy a felosztott vagyon egyenértéke a községnek megmarad s tovább is törzsvagyon lesz. Jogosult a törvényhatósági bizottság (községi képviselő-testület) hasznos beruházások céljából a vagyont megterhelni, tartozik azonban a nyert beruházások élvezetének áráképpen a terhet törleszteni s ezt a későbbi nemzedékre csak annyiban háríthatja, amennyiben a haszonból ez is részesül, minthogy azonban a törvényhatóságok (községek) összes bevételeiket kiadásaik fedezésére fordítják s tőkegyűjtéssel rendszerint nem foglalkoznak: kétségtelen, hogy ha valamely adósság nem a közjövdelemből az adósságot csinált nemzedék terhére folytonosan, hanem a törzsvagyon állagából, annak részére való visszafizetés nélkül törlesztelik, akkor a törzsvagyon ennyivel állagában csonkítottatik, aminek megtörténtét pedig az idézett törvény tiltja. Ugyanazért, ha a város közönsége a H—y-féle tartozásnak a törzsvagyonból való kifizetését akként akarná eszközölni, hogy a törzsvagyonból veendő összeg annak bizonyos idő, legfeljebb 15—20 év alatt kamatosítól visszatérítessék, ez az elhatározása esetleg megfontolás tárgyát képezhetné. Ahhoz azonban, hogy az a tartozás a törzsvagyonból visszatérítés nélkül törlesztessék s ez által a törzsvagyon csonkíttassék, beleegyezéssel egyáltalán nem járulhatok. (45.187—1888. B. M.)

Községi vagyon kockázata. Gy. községnek az ottani önszegélyező egyletbe való belépése tárgyában hozott törvényhatósági bizottsági határozatát, a községi előjáróság felelőssége folytán felülvizsgálván, azt a felelősség elutasításával annyival inkább helyben hagyom, mert eltekintve attól, hogy a község határozata nem az 1886. XXII. t.-c. 121. §-ában érintett 1877. XX. t.-c. 295. §-ában előírt községi vagyon az önszegélyező egylet alapszabályainak 14. §-ában rejlő kockázatnak tétessék ki, semmi szin alatt meg nem engedhető. (75.087—1891. B. M.)

Községi közlegelő felosztása. F. község képviselőtestületének határozatát — mellyel a községi közlegelőből 80 kat. holdnak felhasítása mondatott ki — kormányzati felügyeleti jogomnál fogva felülvizsgálám s annak eredményéhez képest azt a belügyminiszter úrral egyetértőleg megsemmisítem s a szóban lévő területeknek legelőül leendő visszaállítását rendelem el. Megsemmisítendő volt a községi képviselőtestület határozata, mert a községek, mint erkölcsi testületek tulajdonát képező legelő ép úgy, mint a volt urbéri maradványt képező közbirtokossági legelők, az 1894. XII. t.-c. 12. §-ának hatálya alá eső közlegelőknek tekintendők, melyeknek felhasítása — minthogy az egyértelmű a legelőnek rendeltetésétől való elvonásával, vagyis felosztásával — az idézett törvényszakasz értelmében csakis a földművelésügyi miniszteri engedély alapján történhetik. Minthogy a képviselőtestület ily engedélyt előzetesen nem kért, határozata, mint az 1884. XII. t.-c. 12. §-ába ütköző, megsemmisítendő volt. (57.242—1908. F. M.)

Alaki kötelek betartandók. a) Községi ingatlan eladásánál. Községi ingatlan vagyon elidegenítésénél (eladásánál) nem elégséges az, ha az 1886. XXII. t.-c. 110. §-ában előírt alakosságok a közgyűlés összehívásában és a határozathozatalban az elidegenítést elvben kimondó határozathozatalnál megtartatnak, hanem a 110. §. rendelkezései azon közgyűlés összehívásánál is megtartandók, mely az eladási ár megállapításának kérdésében határoz. (123.221—1897. B. M.)

Község nevén álló vagyon átírásánál. Telekkönyvileg a község nevén álló vagyonnak a tényleges birtokos részére való átírása iránt a község csak az 1886. XXII. t.-c. 110. és következő §-aiban előírt eljárás mellett határozhat. (14.343—1888. B. M.)

Utcaterületek elidegenítésénél. A város közönségének felterjesztésére, melyben az iránt kérelmez, hogy az utcaszabályozási célokból egyes háztelkekhez csatolász véget átengedtetni szándékol kisebb utcaterületeket törzsvagyon jellegével nem bíróknak tekintsem és elidegenítésük esetében az 1886. XXII. t.-c. 110. és 113. §-ában előírt eljárás alkalmazásának követelésétől álljak el, a város közönségének válaszul

adom, hogy miután az utcaterületek a városnak (községnek) ép úgy közbvagyonát képezik, mint bármely más városi területek, miután a törvény telekkönyvezett, jövedelmező s nem jövedelmező közbvagyon között különbséget nem tesz, sőt az 1886. évi XXI. t.-c. 5. §. b) pontja egyenesen kimondja, hogy városi törvényhatóságokban ingatlan vagyon (annak minden megkülönböztetése nélkül) kizárólag csak az 1886. XXII. t.-c. 110. és 113. §-ának korlátai között szerzhető vagy idegeníthető el; s miután e szerint arra nézve, hogy az ily utcaterületek törzsvagyonnak tekinthetők nem volna, illetőleg az 1886. XXII. t.-c. 110. §-a alá nem esnének, a törvény semmi szempontot nem nyújt; nem áll hatalmamban, hogy a város közönsége által tett kérelmet teljesíthessem. (8.330—1888. B. M.)

Közbvagyon jellegű földterületeknek a község nevére telekkönyvezésénél. X. sz. kir. város képviselőtestületének határozatát, mely szerint a T. S. és társa ottani lakosok háza mögött a mézárszékek s az úgynevezett tisztatlan patak között fekvő és közbvagyon jellegű földterület a város tulajdonába átvételni s mint községi vagyon a város nevére telekkönyveztetni rendeltetett, az ezen határozat ellen F. S. által beadott felfolyamodvány folytán ezennel feloldom, mert a kérdéses határozat hozatalánál az 1886. XXII. t.-c. 110. és 113. §-ában előszabott alaki eljárás teljesen mellőztetett, holott pedig az annál inkább betartandó lett volna, mert a jelzett határozattal nemcsak a kérdéses földterület jogi természete iránt eddig fennálló gyakorlat szándékoltatik megváltoztatni, hanem a felfolyamodvány tanúsága szerint e részben a város és annak egyes tagja, jelesen pedig a felfolyamodó között magánjogi kérdés forog fenn arra nézve, vajjon a közbvagyon jellegű földterület a város vagyonához, illetőleg szabadd rendelkezése alá vonható lesz-e, minélfogva ezen ügyben a város közönsége a már idézett 1886. évi XXII. t.-c. 112. és 114. §-ai értelmében csakis a 110. és 113. §-ban előírt alaki eljárás pontos betartása mellett hozhat érdemleges határozatot. (21.326—1889. B. M.)

Alaki kötelek mellőzhetők a kisajátítás címén való elidegenítésnél. Értelmeztem a Címei, hogy nincs észrevétele az ellen, hogy az 1881. XLI. t.-c. 21. §-án alapuló tulajdon változás eseteiben, illetőleg ott, ahol az utcaszabályozási vonal előzőleg már törvényszerűen megállapított, az 1886. XXII. t.-c. 110 §-ában előírt alakosságok mellőztessenek. Az 1881. XLI. t.-c. 21. §-a értelmében ugyanis az „átengedett terület kisajátítási jogcímen községi vagyonná válik“ és a város köteles annak becsértékét megfizetni, viszont a köztérből a telekhez kapcsolt terület is kisajátítási jog címen a felek tulajdonába megy át: a tulajdon változás jogcíme itt nem adás-vétel, hanem kisajátítás, alapja nem a felek akarat, hanem a törvény parancsoló rendelkezése; követheték az azok közé, amelyekben a törzsvagyon elidegenítését a képviselőtestület határozza el; az 1886. XXII. t.-c. 110. §-ának 3-ik bekezdésében előírt körülményes eljárás tehát, amely csak a képviselőtestület határozata alapján alapuló elidegenítésre van megszabva, az 1881. XLI. t.-c. 21. §-s esetében mellőzhető. A kérdéses alakosságokkal kapcsolatban felmerült azonban a jóváhagyás kérdése is. A szóban lévő határozatok ugyanis az 1886. XXII. t.-c. 24. §-ának b) pontja szerint csakis a törvényhatóság jóváhagyása útján hajthatók végre. A jóváhagyás mellőzése törvényességi szempontból mellőzhetőnek nem mutatkozik, mert az előbb idézett törvény minden községi vagyon elidegenítésére vagy szerzésére nézve megszabja a felsőbb jóváhagyást. (121.814—1906. B. M.)

Helyi érdekű vasutak községi segélyezésénél. Az A) alatti okirat szerint alperes község képviselőtestülete 3000 forintot szavazott meg a törzsrészvények ellenében a felperes vasuti építéséhez való hozzájárulásként. Alperes előadta, hogy az A) alatti határozat hozatalakor 17 képviselőtestületi tag közül csak 7 volt jelen s csak 6 szavazott a javaslat mellett, már pedig az 1886. XXII. t.-c. 110. §-a értelmében a községi vagyon elidegenítésére és lényeges átalakítására vonatkozó határozat hozatalához az összes tagok általános szójöbbsége szükséges. Ennek alapján alperes a kép-

viseletestület határozatának érvénytelenségét vitatta. Az az álláspont alaptalan, mert az 1888. IV. t.-c. 7. §-a 5-ik bekezdése értelmében a község h. é. vasút építését az 1886. XXII. t.-c. 131. §-a megszabott eljárás mellett akár jövedelmeik, akár vagyonuk terhére segíyezhetik, ebből pedig következik, hogy a segíyezés megszavazását nem lehet a községi vagyon elidegenítésére, vagy lényeges átalakítására vonatkozó és az idézett t.-c. 110. §-a alá tartozó határozatnak tekinteni. De különben a képviselőtestület határozata a törvényhatóság és a kormány, különösen a belügyminiszter jóváhagyása alá kerül, jóváhagyás megtörténte pedig annyit jelent, hogy a község felett álló s a községi vagyonkezelésre is felügyelő közigazgatási hatóságok nem találták a képviselőtestületi határozatot az 1886. XXII. t.-c. 110. §-a alapján érvénytelennek, a közigazgatási hatóságok abbéli döntésének helyességét pedig a bíróság az 1869. IV. t.-c. értelmében nincs hivatva felülbírálni. A bíróság törvényes hatáskörében vizsgálni tartozik ugyan, hogy a felsőbb közigazgatási hatóságok által jóváhagyott községi határozatból anyagilag érvényes magánjogi kötelezettség keletkezett-e, de ez a vizsgálat nem terjeszhető ki arra, vajjon a miniszteri jóváhagyás folytán az 1888. IV. t.-c. 7. §-ának 8. bekezdés rendelete szerint jogerőre emelkedett határozat a közigazgatási törvényben megszabott alakszerűségek megtartása mellett, különösen a képviselőtestületnek szabályszerűen és a kellő számú tagok részvétele mellett megalakult ülésében hozott-e? (550—1905. Curia.)

A község mint erkölcsi testület adósságainak a községi törzsvagyonból való törlesztése rendszerint helyet nem foglalhat. (12.886—1887. B. M.)

A fogyasztási adót a községek nincsenek jogosítva valamely adóköteles fél terhére róni, vagy pedig annak beszedését albérlébe adni. (15.940—1887. B. M.)

Kórház eladásából befolyt s valamely községet mint társ tulajdonost illető összeg községi törzsvagyon képez. (37.692—1889. B. M.)

Községi tulajdon képező államkötvény, amennyiben annak végleges átadását a község anyagi helyzete lehetővé nem teszi, a községben létező valamely felekezeti iskola javára csak kölcsönképpen és felekkönyvi bekebelezés mellett engedhető át. (12.490—1888. B. M.)

A község fogyasztási adójutalékát, vagy annak bizonyos részletét a beszéddel megbízott közegek díjazására vagy jutalmazására fordítani jogosult ugyan, de a nyereség jutalékok hovaforrása iránt a képviselőtestület esetről-esetre köteles határozni. (39.974—1891. B. M.)

A vagyonfelügyeleti hatóság a községnek törzsvagyon elidegenítése iránt való határozatától a jóváhagyást megtagadhatja ugyan, arra azonban, hogy a községet akarata ellen az eladásra kötelezze, nincs jogosítva, ha csak zár alá helyezés esete fenn nem forog; de akkor is az e részben fennálló szabályok korlátai között. A község oly önsegélyző egyletbe, melyben a községi vagyon kockázatnak tétetnék ki, be nem léphe. (75.007—1891. B. M.)

Ha a község és valamely ottani egyházfelekezeti között létrejött csere-szerződésnél a nagyobb értékű cseretárgyat az egyház nyeri el, ezen ügyet a község vagyoni érdekei szempontjából csak az illető egyház (felekezeti) segíyezése jogcímén hagyható jóvá. (18.556—1890. B. M.)

Urbéreszek tulajdonát képező közlegelő eladásából befolyó összeg kezelésére nézve nem a község vagy törvényhatóság, hanem az urbéreszek jogosultak intézkedni. (80.904—1889. B. M.)

Községi képviselőtestületnek az 1886. XXII. t.-c. 110. §-ában foglalt rendelkezések figyelmen kívül hagyásával hozott olyan határozata, mely a község nevére felekkönyvezett valamely vagyont idegen tulajdonul kimondja s a tulajdonjog felekkönyvi kiigazítását elrendeli, a törvényhatóság részéről sem egészben, sem részben jóvá nem hagyható, hanem az alaki kellékek mellőzése miatt megsemmisítendő. (63.233—1889. B. M.)

Valakinek ingatlan birtokára felekkönyvileg bejegyzett magánjogi természetű

községi követelés törlesztésének engedélyezése a község vonakodásával szemben a közigazgatási úton nem adható meg, hanem annak kieszközlése a törvény rendes útjára tartozik. (19.527—1888. B. M.)

Községi haszonélvezetekért fizetendő díjak tekintetében az adófizetők közt kategóriák fel nem állíthatók. (538—1891. B. M.)

Tűzoltó készülékek bevásárlása a községre nézve szintén beruházást és vagyon-szerzést képez. (57.547—1891. B. M.)

Amennyiben valamely csereügylet a községre nézve előnyösnek bizonyult, az azt helybenhagyó törvényhatósági határozat megsemmisítésére nem szolgálhat elegendő indokul azon körülmény, hogy az illető községi határozat nem az 1886. évi XXII. t.-c. 110. §-ában előírt alakosságok szoros megtartásával jött létre. (49.854—1891. B. M.)

Az ezen törvényszakaszban hivatkozott 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-a: „Csak a törvényhatóság jóváhagyása után hajtatik végre minden oly határozat, mely:

- a) a községi adó megállapítására, kivetésére és behajtására;
- b) községi vagyon elidegenítésére vagy szerzésére, hat éven túl terjedő haszonbérletek megkötésére;
- c) kölcsönvételekre;
- d) új hivatal rendszeresítésére vagy a fennálló megszüntetésére;
- e) a költségvetésben elő nem forduló terhes szerződések megkötésére vagy felbontására és jelentékeny közművek emelésére;
- f) történelmi és műemlékek fentartására, átalakítására és lebontására vonatkozik;
- g) Nemkülönb minden határozat, melyre a törvény felsőbb megerősítést rendel.

A törvényhatóság határozata ellen 15 nap alatt a község a belügyminiszterhez folyamodhatik.

Ha a törvényhatóság a megyei ügyrend értelmében kellő időben felterjesztett határozatot követő legközelebbi közgyűlésében, vagy a kormány a felfolyamodás folytán tett felterjesztés beérkezésétől számítandó 40 nap alatt nem nyilatkozik, a község határozata hallgatag helybenhagyottnak tekintetik és végrehajtható.

Erdővagyon szerzése, elidegenítése és kezelésénél az 1879. évi XXXI. t.-c. és a kapcsolatos kormányrendeletek irányadók.

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Végrehajtás birtokon kívül. Oly határozat, mely törvényhatósági jóváhagyást igényel, birtokon kívül nem hajtható végre. (24.578—1909. B. M.)

Felelősség. Ha a községi előjáróság a felsőbb jóváhagyást igénylő határozatokat jóváhagyás nélkül végrehajlja, az ebből származó következményekért vagyoniilag is felelős. (64.921—1894. B. M.)

Előjáróság intézkedése saját felelősségére. A alispán jóváhagyás végett bemutatla hozzám a vármegye közönségének a határozatát, mely szerint az alispán felhatalmaztatott, hogy oly ügyekben, melyekben a halasztás veszéllyel vagy kárral jár,

utólagos jóváhagyás reményében és utólagos jelentéstétel kötelezettsége mellett, a törvényhatósági bizottság nevében jóváhagyást megadhassa, vagy egyáltalán határozhasson. A vármegye közönségének ezen határozatát tudomásul nem vehetem, mert noha a gyakorlatban egészen kivételesen tényleg merülhetnek fel olyan esetek, melyekben a törvényhatósági jóváhagyás az érdekelt községre nézve oly sürgős, hogy a közgyűlés bevétele helyrehozhatatlan károsodást eredményezhet, s noha ehhez képest egészen kivételesen tényleg fennforoghat annak szüksége, hogy a törvényhatósági jóváhagyás a közgyűlés utólagos beleegyezésének feltétele mellett és saját felelősségére az alispán megadja, mégis e részben az alispán általános irányu és tartalmu felhatalmazást adni nem lehet, mert az elvileg ellenkeznék a törvényhatósági bizottság részére a törvény által minden más hatóság kizárásával megállapított jogkörrel s mert ily általános felhatalmazás a gyakorlatban könnyen félremagyarázásokra vezethet. Megkívánom jegyezni még, hogy az alispán előlídezett jelentésében kiemelt az a visszaélés, hogy a községek oly kiadásokra nézve, melyek törvényhatósági jóváhagyást igényelnek, gyakran csak utólag szokták a jóváhagyást kikérni, orvoslása egyáltalán nem volna az által, ha az alispán hatalmaztatná fel jóváhagyás megadására; ennek a visszaélésnek megállítására az szükséges, hogy az illető községi előliáró törvényhatósági jóváhagyást igénylő határozatokat ily jóváhagyás kinyerése előtt tényleg ne hajtsanak végre, amire az 1886. évi XXII. t.-c. 90. §-a b) pontja alapján fegyelmi eljárás terhe alatt szorítandók. Megjegyzem azonban hogy úgy a törvényhatóságokban, mint a községekben is merülhetnek fel halasztást nem tűrő sürgős esetek, melyek azonnali intézkedést igényelnek; habár a helyzet a községeknekél anynyiban különbözik, hogy a képviselőtestület helyben van és még az 1886. évi XXII. t.-c. 56. §-a szerint a bíró meghívására 24 óra alatt összeülni tartozik, az 1886. évi XXI. t.-c. 47. §-a szerint a törvényhatósági közgyűlést a főispán 8 napnál rövidebb időre ki nem tűzheti. De az már a községekben sincs kizárva, hogy oly csakugyan előre nem látott rendkívüli esetek ne merülhessenek fel, midőn a képviselőtestület határozatának végrehajtását a törvényhatósági közgyűlésig elhalasztani nem lehet. Ilyen esetekben nincs más hátra, mint az, hogy az előjáróság saját felelősségére cselekedjék, mely minden esetre csak kivételes rendkívüli esetekben az előjáróság eljárását a vármegye közönsége csak utólagosan bírálhatja felül, ez alkalommal határozzon a felelősség megadása felett. Egyébiránt a községi kiadásokra nézve az ily utólagos intézkedések szükségét minden esetre redukálni fogja, ha a vármegye közönsége oda fog hatni, hogy a községek reális költségelőirányzatokat készítsenek és az előre nem látható esetre nézve viszonyosoknak megfelelő kiadási tételeket irányozzanak elő. (110.684—1894. B. M.)

Adóleszállítás. A közigazgatási bizottság határozatát, mely szerint az O—B. községi képviselőtestülete által hozott abbeli határozat, hogy Sz. és M. K. b.-i lakosok kérelme alapján reájuk kivetett 1885. évbéli községi adó leszállíttassék, és pedig akképen, hogy azon évi adónak fele leírattassék, hivatalból tekintetbe nem vehetőnek lön kijelentve, az az ellen nevezett Sz. és M. K. által beadott felebbezés tárgyát képezi, a közigazgatási bizottsági határozatot illetéktelenség okából feloldom és elrendelem, hogy a képviselőtestületi határozat a vármegye törvényhatósági bizottsága legközelebbi gyűlésének tárgyalása és törvényszerű elhatározása alá bocsáttassék; mert a jelen esetben nem a községi adó egyéni kivételére az 1876. évi VI. t.-c. 53. §-nak b) pontjában említett felszólamlás esete forog fenn, hanem a tényállás az, hogy a község képviselőtestülete egyeseknek a községi teherviselésen való könnyítés iránti kérelmük felett kedvezően határozott; ezen határozatnak hivatalból való felülvizsgálata a közigazgatási bizottság hatáskörébe nem tartozik, hanem mint a költségvetésen alapuló háztartás rendjének változtatására irányított és az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-ának a) pontja alá eső, végrehajtás előtt a törvényhatósági bizottság jóváhagyását igényli. (63.049—1887. B. M.)

Adóhátalék leírása. A behajthatatlanná vált községi pótdadók leírása körül köve-

tendő eljárásra nézve értesítem alispán urat, hogy a községi pótdadó hátalékok leírása tárgyában hozott községi határozatok csakis törvényhatósági (újabbán alispáni) jóváhagyás után hajthatók végre, mert a községi törvény 24. §-ának a) pontja szerint törvényhatósági jóváhagyásra szorul minden olyan községi határozat, mely a községi adó megállapítására, kivételére és behajtására vonatkozik; miből folyólag azon községi határozatok is, melyek a pótdadó leírását, vagyis a behajtás abbahagyását állapítják meg, annál is inkább törvényhatósági jóváhagyáshoz kötvék, mert a törvény szerűen engedélyezett pótdadó a községnek a költségelőirányzatba is felvett követelést képezi. (8617—1893. B. M.)

Pótdadó törlése. A közigazgatási bizottság felterjesztésére válaszolom, miszerint az 1876. évi VI. t.-c. 58. §-ának d) pontja szerint a közigazgatási bizottság községi pótdadó egyéni kivételére egyesek által beadott felszólamlások felett van hivatva határozni; miután azonban a szövegben levő esetben a kivételt a község maga módosította és a község képviselőtestületének a helyesbített kivétel iránti intézkedése ellen felebbezés nem vettelt közbe, a közigazgatási bizottság részéről határozathozatal szüksége fenn nem forog. A községi pótdadó törlése iránti községi határozatok az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-ból kifolyólag a törvényhatósági közgyűléshez, mint vagyongfelügyeleti hatósághoz megerősítés végett hivatalból azon esetben terjesztendő fel, ha a leírás okát nem illetéktelen kirovás képezi, hanem a jogosan kivettelt pótdadó elengedés, vagy behajthatatlanság miatti leírása forog szóban. Az ily határozatok, mint-hogy az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-ának a) pontja szerint jóváhagyás előtt végre nem hajthatók, rendszerint esetről-esetre külön felterjesztendők; a törvényhatóságnak jogában állván a behajthatatlanság címén eszközölt leírásokat, amennyiben azok nem külön községi határozatok tárgyává tétettek, hanem egyszerűen tényleg behajtás nélkül maradtak, a községi számadás felülvizsgálata rendjén a bemutatott nemleges zálogolási jegyzőkönyvek alapján utólagosan igazoltnak nyilvánítani. Általában véve megjegyzem, miszerint a községi pótdadó kivételére tekintetben a közigazgatási bizottság és törvényhatósági közgyűlés hatásköre közötti határvonalat az 1886. évi XXII. t.-c. 25. §-ában érintett törvénycikk 24. §-a és az 1876. évi VI. t.-c. 58. d) pontjának egybevetése nyomán megállapítható azon alapelv határozta meg, miszerint a kivételre alapuló szolgáló százaléki kulcs végleges megállapítása a törvényhatósági, újabbán alispánnak hivatalból való jóváhagyásnak az ekképen meghatározott teherviselési mértéknek az egyesekre való alkalmazásának, mint adminisztratív jellegű községi intézkedésnek felebbezés esetében felülvizsgálata pedig a közigazgatási bizottság feladatának tekintendő; mivel pedig a községi pótdadónak elengedés vagy behajthatatlanság címen való törlése a pótdadó felosztási műveletének keretén már kívül esik, ebből következik, hogy az ily természetű intézkedések a közigazgatási bizottság jogkörét meghaladják. (40.818—1894. B. M.)

Felterjesztésére, melyben kérdést tesz az iránt, hogy azon községi határozatok, melyek a pótdadó leírását állapítják meg, a törvényhatósági közgyűlésnek, avagy a vármegye közigazgatási bizottságának jóváhagyása alá tartoznak-e? a következőkben értesítem: a községi pótdadó leírása iránti községi határozatok az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-ából kifolyólag a törvényhatósági közgyűléshez, mint vagyongfelügyeleti hatósághoz, még ha felebbezés tárgyává nem tétettek is, megerősítés végett hivatalból azon esetben terjesztendők fel, ha a leírás okát nem illetéktelen kirovás képezi, hanem a jogosan kivettelt pótdadónak elengedés, vagy behajthatatlanság miatti leírása forog szóban. Az esetben azonban, ha a községi pótdadó téves kivétel címén iratott le, a helyesbített kivétel iránti intézkedés elleni felebbezés, illetőleg felszólamlás elbírálása az 1876. évi VI. t.-c. 58. §-a b) pontja alapján a vármegye közigazgatási bizottságának jogkörébe tartozik. (17.863—1898. B. M.)

Faszükséglet beszerzése. A közigazgatási bizottságnak a vonatkozó I. fokú alispáni határozattal egybehangozóan hozott határozatát, mely szerint B. J. és érdektársai m.-i lakosok azon kérelmükkel, hogy az m.-i róm. kath. plébános és mester fa-

illetményének miként való kiszolgáltatása tárgyában M. község képviselőtestülete által hozott határozat megsemmisíttessék, elutasították azon okból, mert a szóban forgó ügy már más határozatokkal elintéztetett, B. J. és társai felebbezése folytán felülvizsgálván, következőleg határozott: miután a m.-i fiókegyháznak anyaszentegyházzá alakulására vonatkozó alapokmányokból, nemkülönben a plébános és mester díjleveléből kitűnik, hogy a plébánost s mestert illető fajárandóság kiszolgáltatására a község mint politikai testület köteles és így a községnek a fajárandóság kiszolgáltatása tárgyában hozott azon határozata, melyben megváltoztatásával a korábbi gyakorlatnak, mely szerint a fellelmény a község erdejéből szolgáltatott ki, a fának vásárlás útján való beszerzését állapítja meg és az emiatt szükséges költségeket a község lakószáma különböző kulcsok szerint kivetí, községi adófizelést tartalmaz; miután továbbá községi adó kivetését tartalmazó képviselőtestületi határozat az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-a alapján törvényhatósági jóváhagyást igényel, miután végül a kérdéses képviselőtestületi határozat ily törvényhatósági jóváhagyást máig sem nyert, hanem annak végrehajtása folyamán emelt panasz következtében a jelen ügyben egyéb hatóságok és hatósági személyek hoztak határozatokat: a közigazgatási bizottságnak most felebbezés alatt álló határozatát, valamint az alispáni, nemkülönben a főszolgabírói határozatát az 1886. XXII. t.-c. 10. §-a alapján ezennel hatályon kívül helyezem és rendelem, hogy M. község képviselőtestülete által az m.-i plébános és mester fajárandóságának mikénti kiszolgáltatása tárgyában hozott határozat az 1886. XXII. t.-c. 24. §-a alapján törvényhatósági jóváhagyás alá terjesztessék. (84.128—1888. B. M.)

Községi pótdadó. A közigazgatási bizottság pótdadó felszólamlási küldöttségének azon határozatát, mellyel az e.-i bányaegyletnek K. községben reá kivetett pótdadó ellen intézett felszólamlását elutasította, nevezett egyelet felebbezése folytán felülvizsgálván: a felebbezett határozatot, mint illetéktelenül hozottat, hatályon kívül helyezem és utasítom a közigazgatási bizottságot, hogy a felszólamlást legközelebbi teljes ülésében intézze el; mert az 1883. évi XV. t.-c. alapján alkotott pótdadó felszólamlási küldöttség csupán a vármegyei pótdadó körül bír illetékességgel, a községi pótdadó egyeleti kivetése ellen emelt felszólamlások elintézése azonban az 1876. évi VI. t.-c. 58. §-a és az 1886. évi XXII. t.-c. 25. §-a értelmében a közigazgatási bizottság plénumát illeti. Midőn erről további eljárás végett értesítem, egyszersmind figyelmeztetem, hogy azon körülmény, miszerint a K. község 1890. évi pótdadó egyeleti kivetési lejstroma a törvényhatóság által jóváhagyottat, egyáltalán nem képezheti gátját annak, hogy az egyes adózó által a reá történt egyeleti kivetés miatt emelt felszólamlás érdemleges elbírálásban ne részesíttessék, mert az egyeleti kivetés semminemű hatósági jóváhagyást nem igényel; ebből tehát, hogy a kérdéses egyeleti kivetési lejstrom felsőbb hatósági jóváhagyással szükség nélkül ellátottat, az egyesre joghátrány nem származhatik, s az egyesít azon törvényben gyökerező jogától, hogy a reá kivetett adó ellen emelt panasz a hatóságilag megvizsgáltsáék, el nem űlheti. (42.035—1891. B. M.)

Járdalerakási költség. A törvényhatósági közgyűlés határozatait, mellyel I. nagyközség képviselőtestületének azon megállapodása, hogy az iskola-utca gyalogjárdája a járdamenti háztulajdonosok költségére kockakő burkolattal látatik el, jóváhagyottat és a r.-i káptalan, mint kegyúr, a róm. kath. plébániához és ennek tartozékát képező kertek mentén elvonuló járda kikövezésénél felmerült 513 frt 50 kr. költségnek 8 nap alatti megfizetésére köteleztetett, az az ellen a r.-i székeskáptalan által közzétett folyomódás folytán felülvizsgálán, azt a jóváhagyott községi képviselőtestületi határozattal, valamint az annak alapjául szolgált községi képviselőtestületi határozattal együtt feloldom s felhívom, hogy I. nagyközséget utasítsa, hogy ezen járdakövezési kérdésben a törvény vonatkozó határozatainak pontos betartásával újabb határozatot hozzon. Mert a járdalerakási költség köztelher jellegével bírván, a községnek vonatkozó alaphatározata az 1886. XXII. t.-c. 24. §-a a) pontja értelmében csak a törvényhatósági közgyűlés jóváhagyása után lett volna végrehajtható s így az ennek, mint jogerőre nem emelkedett határozatnak folyományát képező képviselőtestületi hatá-

rozat s a székeskáptalannak, mint kegyurnak, a plébánialak és udvar mentén elvonuló járda kövezésénél felmerült költségekben történt marasztalása is nélkülözök a törvényesség kellekeit, miért is a szóban lévő határozatokat hatályon kívül helyezni kellett (35.904—1896. B. M.)

Árverésen részvételés. F. város képviselőtestületének közgyűlésében hozott azon határozatát, mely szerint a városi házi pénztár követeléseinek biztosítása céljából az 1889. évi január hó 22-én és 23-án tartandó bírói árveréseken magát képviseltetni határozta el, ezennel jóváhagyom, megjegyezvén, hogy a városnak az árverésen való tényleges részvétele csakis a városi követelés biztosítását célozván, az ingatlanok megvétele újabbán csak azon esetben lesz eszközölendő, ha ez a város, illetőleg alapjai kártól való megóvása céljából elkerülhetetlenül szükségesnek mutatkozik. Ez esetben is a város köteles legnagyobb óvatossággal s a körülmények érett megfontolásával eljárni, nehogy a város a megvétel által utólag kárt szenvedjen. Mindenesetre köteles lesz a város közönsége az ingatlanvétel iránt utólag szabályszerű határozatot hozni, s azt jóváhagyás végett (a főispán útján) ide felterjeszteni. A város tanácsának azon kérelméhez, mely szerint oly esetekben, midőn városi követeléssel terhelt ingatlan kerül bírói árverés alá, a város, illetőleg alapjai kártól leendő megóvása szempontjából az árverésen való részvételésre innen általános érvényű megóvása tartalmaz adassék, illetőleg a város képviselőtestülete ezen esetekre nézve a törvényben előírt alaki eljárásról felmentessék, úgy, hogy a magánkövetelések fedezése végett bírói árverésre kitűzött ingatlanoknak a többször említett célból leendő megszerzését a város külön kieszközölt előzetes kormányhatósági jóváhagyás nélkül saját hatáskörében végérvényesen eszközölhesse, — beleegyezésemmel nem járulhatok, egyrészt, mert ezen eljárás a törvénnyel ellenkeznék és mert a törvényben gyökerező vagyonfelügyeleti jogom gyakorolhatása céljából feltétlenül szükségesnek tartom a város képviselőtestülete által az ingatlanszerzés és esetleges elidegenítés körül követendő eljárás ellenőrzését annál is inkább, minthogy a valóban indokolt esetekben az ingatlan szerzésére a kormányhatósági engedély különben sem tagadhatván meg, a város közönsége mi anyagi kárt sem szenvedhet. Az ingatlanszerzés, illetőleg az árverésen leendő részvétel iránti engedély utólagosan leendő kikérésének ennél fogva csakis oly kivételes esetekben lehet helye, midőn a bírói árverésre kitűzött ingatlanok megvételére szükséges itteni jóváhagyás az idő rövidsége miatt előzetesen egyáltalában keresztülvihető nem volna. Egyébiránt az esetben, ha a város hatósága köteleességét híven teljesítvén, a köztartozások és hasonló követeléseit behajtása körül kellő eréllyel járand el: ritkán állandó azon eset, hogy ilyesféle követelések veszélyeztetek legyenek. (80.405—1888. B. M.)

Ingatlanszerzés életjáradék ellenszolgáltatásért. A város képviselőtestületének azon határozatát, mely szerint A. M.-nak a K.-utcában fekvő 722 sz. ljkvben 818. hr. és 316. sorszám alatt felvett házastelkének oly feltétel mellett leendő megszerzése kimondatott, hogy a város nevezettnek, mint eladónak, a határozatban említett egyéb feltétellel, évnegyedenként előre fizetendő 120 frt évi járadékot fizet, ezennel jóváhagyom. (37.335—1889. B. M.)

Haszonbérleti szerződés. Az alsó és felső St., K. M és T. községek vadászterületeinek haszonbérbeadására tárgyában hozott alispáni határozatot, mely szerint a nevezett községet vadászterületei iránt kötött haszonbérleti szerződések a 10. évi bérleti időtartamnak 6 évre történt leszállítása mellett hagyattak jóvá, V. D. és társai részéről közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálván: azt ezennel megsemmisítem és felhívom alispán urat, miszerint ezen bérleti ügyet, tekintettel az 1886. XXII. t.-c. 120. §-a és a 24. §. b) pontjának rendelkezésére, a törvényhatósági bizottság illetékes elbírálása alá terjessze; mert a község képviselőtestületének 6 éven túli időtartamra szóló haszonbérletek megkötésére vonatkozó szerződések iránt hozott határozata feletti intézkedés, a hivatott törvény 24. §-ának világos rendelkezése szerint, nem az alispán, hanem a törvényhatósági bizottság közgyűlésének van fentartva;

önként értetvén, hogy ily szerződéseknek az 1883. XX. t.-c. 3. §-a 2. bekezdése alapján az alispán részéről eszközözlendő jóváhagyásának szüksége csakis a fent érintett eljárás után állhat be. (50.479—1890. B. M.)

Helypénzszedési jog bérlete. A törvényhatósági bizottság határozatát, mellyel Sz. község képviselőtestületének a helypénzszedési jog haszonbérbeadása iránt 1890. évi aug. hó 28-án tartott nyilvános árverés eredményének helybenhagyása kérdésében hozott határozata azon részében, mellyel a helybeliek is helypénzfizetés kötelezettség alá vonandóknak mondták ki, megváltoztatott s a szerződésbe a helybeliek számára az árverési feltételekben biztosítva volt mentesség felvétele elrendelített, F. község képviselőtestületének felebbezése folytán felülvizsgálván: a felebbezett határozatot, mint illetéktelen megsemmisítem, mert a községi haszonbérletek tárgyában a nyilvános árverés eredményéhez képest hozott községi határozatok az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-ának b) pontja értelmében törvényhatósági jóváhagyást csak akkor igényelnek, ha a haszonbérlet 6 éven túlterjed; minthogy pedig a szóbanforgó piaci helypénzszedési jog csupán 3 évre adatott haszonbérbe, a haszonbérbeadás iránt tartott árverés eredménye felett hozott községi képviselőtestületi határozat törvényhatósági jóváhagyás alá nem tartozik; ennélfogva a törvényhatóság ezen képviselőtestületi határozat hivataltól való felülvizsgálására jogosítva nem volt, annál kevésbé, mert a község határozata, az iratok közötti hirdetési bizonylat tanúsága szerint, jogorvoslattal megtámadva nem lett. (29.853—1891. B. M.)

Törzsvagyon elidegenítése. A vármegye közönségének B. község erdőeladási ügyében hozott határozatát V. V. felebbezése folytán felülvizsgálván, azt indokainál fogva annál is inkább helybenhagyom, mert a vagyonfelügyeleti hatóság a községnek törzsvagyon elidegenítése iránti határozatától a jóváhagyást megvonhatja ugyan, arra azonban, hogy a községet akarata ellen az eladásra kötelezze, nincsen jogosítva, ha csak a zár alá helyezés esete fenn nem forog, akkor is azonban az ily intézkedés csak kivételesen és az e részben fennálló szabályok korlátai között történni lehet. (14.924—1892. B. M.)

Dülői létesítése. Felterjesztésére értesítem az alispán urai, hogy H. községnek közös dülői létesítése céljából a kisajátítási jogot — területre, az 1894. évi XII. t.-c. 39. §-a alapján ezennel megadom. H. község képviselőtestületének a szóban forgó területek kisajátítás útján való megszerzésére irányuló határozata, az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-ának rendelkezése értelmében, csak a törvényhatósági jóváhagyás után hajtható végre. (82.745—1895. F. M.)

Változás a község ingatlanában. Ha a községi közdülőtnak át helyezésével kapcsolatban a község tulajdonát képező ingatlan állapotában változás áll be, úgy a képviselőtestületi határozatnak a községi tulajdon elcserélését kimondó része felett a törvényhatósági közgyűlés határoz. Az új át helyezés iránt intézkedő rész pedig másodfokban a vármegye alispánja és harmadfokban a közigazgatási bizottság elbírálása alá tartozik. (85.183—1897. B. M.)

Ingatlan szerzés. A másodbíróság ítélete helybenhagyatik az abban felhozott és az első bíróság ítéletéből elfogadott indokok alapján és azért, mert községi vagyon szerzésre irányuló községi határozat a törvényhatóság jóváhagyása hiányában nem feltétlenül érvénytelen, hanem csak hatálytalan addig, míg ez a jóváhagyás be nem következik; az alperes jogszerzését tehát felperes azon az alapon, hogy alperes az ő szerzésének a törvényhatóság által történt jóváhagyását ki nem mutatta, annál kevésbé támadhatja meg, mert a csatolt okirat tartalma szerint alperes községnek a szóbanforgó ingatlan telekkönyvi tulajdonjogának megszerzését végezté az alispán által a perelhetési jog a törvényhatóság nevében megadott, ebből pedig a szerzési jogügylet jóváhagyása önként következik, és mert az alperes által még néhai O. Gy.-től történt szerzést a k.-i kir. járásbíróság előtt 1883. évben tartott tárgyaláson legnagyobb részben személyesen megjelent örökösök nyilatkozata kétségtelenül bizonyítja, arra nézve pedig, hogy a nyilatkozó örökösök kijelentésük megtétele alkalma-

vál tévedésben voltak, vagy nyilatkozatuk tévesen vételezt volna jegyzőkönyvbe, semmi adat nincs. (Curia 328—1904. sz. határozata.)

Artejlésnél bánatpénz. A törvényhatósági bizottság közgyűlésében hozott határozatával jóváhagyta Sz. nagyközség képviselőtestületének határozatát, mellyel a nevezett község képviselőtestülete a község erdejéből az 1909—1911. évekre értékesítésre üzemterv szerint kijelölt luc- és jegenyefenyő haszonfatömeg eladására vonatkozó nyilvános árverés alkalmával O. I. sz.-i lakós által tett azt az ajánlatot fogadta el, mely szerint nevezett a fatömegért köbméterenként 8 K 35 f-t ajánlott s ezenfelül kötelezte magát, hogy a község évi fűrészáru szükségletét ajánlat folytán kötcndő szerződés tartamára díjtalanul állítja elő. A törvényhatósági bizottságnak ezt a határozatát N. A. fiz. i főügyész által közbetett felebbezés következtében felülbírálván, azt helybenhagyom. Mert egyrészt a l.-i m. kir. állami erdőhivatalnak a vármegye alispánjához intézett és az iratok között levő jelentése szerint G. ajánlata a tett számítások szerint az összes beérkezett ajánlatok között a legkedvezőbb s mert másrészt a G. által tett bánatpénz szempontjából emelt azt a kifogást, hogy a kérdéses bánatpénz készpénz helyett értékpapirban tételt le s hogy a lelett értékpapírok árfolyami értéke az árverési hirdetményben kitett összeget nem uti meg, ügydöntő fontosságúnak nem találtam. A bánatpénz célja ugyanis csak az, hogy a teljesítési képesség lényegesen fennforgását bizonyítsa; ami a jelen esetben a névérték és árfolyamérték közötti kevés különbségre tekintettel, az által a körülmény által, hogy a lelett óvadékképes értékpapírok csak névértékben felelnek meg az árverési feltételekben kitett összegeknek, lényegesen érintve nincs. Azt a körülményt, hogy a bánatpénz nem készpénzben, hanem értékpapírokban tételt le, az ajánlat elutasítására elégséges okul nem tekinthetem, mert a készpénz és az óvadékképes értékpapir bánatpénzül minden közszállítási szabályzatban egyenlő értékűnek vétetik. (16.621—1911. B. M.)

Iskolai helység bérlete. Felperes felülvizsgálati kérelmében azt panasolja, hogy a felebbezési bíróság lényeges eljárási szabályt sértett meg, midőn annak ellenére, hogy felperes a püspöki jóváhagyást tartalmazó okiratot becsatolta, mégis azt állapította meg, hogy az A) alatti haszonbéri szerződést az illetékes egyházi hatóság jóvá nem hagyta. Ez a panasz nem állhat meg, mert a C) alatti okirat csakis a jelen per vitelére az illetékes megye püspök által adott meghatalmazás és a felperes ügyvédjének K. Gy. plébános által korábban adott meghatalmazás utólagos jóváhagyást tartalmazván, az semmiféle vonatkozásban sem tekinthető a kereset alapjául szolgáló haszonbéri szerződés utólagos jóváhagyásának. Panaszolja továbbá felperes, hogy anyagi jogszabály megsértésével állapította meg az alapon, hogy azt sem az illetékes püspök, sem a törvényhatóság jóvá nem hagyta, noha erre a jóváhagyásra egyik részről sem volt szükség; abból pedig, hogy alperes község az esetleg szükséges jóváhagyás megszerzését elmulasztotta, a község a maga számára előny nem érvényesíthet. Ez a panasz lényegében alapos, mert nem vitás az, hogy az alperes az A) alatti szerződés tárgyát képező helyiségeket a szerződés alapján 1881. évi ápr. hó 4-ike óta iskolai célokra valósággal használja. A hitközség részéről elmulasztott jóváhagyás alperes jogi gyakorlatában meg nem akadályozta, a jóváhagyás hiányával csak a hitközség védekezhetett volna, ha tudniillik a felperes a teljesítést elmulasztván, alperes perrel követelte volna a szerződés teljesítését. A község részéről elmulasztott jóváhagyás sem teszi felperes követelését érvénytelenné, mert a község rendezését az eme szerződés megkötésének idejében szabályozó 1871. évi XVIII. t.-c. 22. §-ának f) pontja értelmében a községi iskolákról való gondoskodás a község feladatai közé tartozik és mivel ezen tennivalóját a községekről jelenleg rendelkező 1886. XXII. t.-c. 21. §-ának f) pontja is megszabja, az iskola célját szolgáló helység bérösszege tehát a községre nézve mellőzhetetlenül szükséges és hasznos kiadást képez; mivel továbbá az 1871. XVIII. t.-c. 26. §-ának b) pontja és ezzel

egyezően az 1886. XXII. t.-c. 24. §-ának b) pontja értelmében csak a 6 éven túl ferdő haszonbérletek megkötésére vonatkozó képviselőtestületi határozat végrehajthatósága függ a törvényhatóság jóváhagyásától, az A) alatti szerződés pedig tartalmából kitűnően nem haszonbéri, hanem bérleti szerződés, melynek érvényességéhez a törvényhatóság előző jóváhagyását a törvény meg nem kívánja, a jelen esetben annál kevésbé, mert az kifejezetten nem 6 évet meghaladó időre jött létre, hanem félévi felmondással bármikor felbonthatóan; felebbezési bíróság anyagi jogszabályt sértett meg, midőn az A) alatt a felek által tévesen haszonbéri szerződésnek címzett, valószínűleg pedig bérleti szerződésnek egyfelől a püspöki, másfelől a törvényhatósági jóváhagyás hiányából való eredeti érvénytelenségét állapította meg és midőn ebből az okból felperest az alperes által alapjában és összegében valódinak beismert kereseti követelésével elutasította. (Curia 698—1905. sz. határozata.)

Követelés behajtásának elhatározása nem igényel törvényhatósági jóváhagyást. T. polgárosított határörvidéki község bíróját több, a községet illető követelés behajtásával bízta meg. A követelések behajtása alkalmával a bírónak kiadásai támadtak, melyeknek megfizetését, miután azt a község megtagadta, peres úton követelte. A község a tárgyalás során beismerte, hogy a képviselőtestület a bírót követelésük behajtásával megbízta; de kifogást emelt a követelés jogossága ellen azon okból, mivel a törvényhatóság ezen képviselőtestületi határozatot jóvá nem hagyta. A kir. Curia ez ügyben fenti számú határozatával a községet következő okokból marasztalta: mert az 1873. XXVII. t.-c. 14. §-a szerint a polgárosított határörvidékre is kiterjesztett 1871. XVIII. t.-c. 22. §-a szerint (az 1886. XXII. t.-c. 24. §.) a község vagyona felett a község maga rendelkezik s a künn levő lökepenzéknek elhelyezésére és biztosítására, esetleg behajtására nézve pedig ugyanazon törvény 111. §-a szerint az árva-pénzek elhelyezésére fennálló szabályok tartandók meg. Minthogy az e tekintetben keletkezett községi képviselői határozatok közé, melyek a törvényhatóság jóváhagyását igényelnék, ennél fogva, midőn alperes község képviselőtestülete a község lökepenzeinek behajtása és biztosítása iránt határozott, s annak foganatosításával felperest, mint akkori bírót megbízta, hatáskörének korlátait nem lépte túl és határozatának a törvényhatóság részéről való jóváhagyására szüksége nem volt. (Curia 8171—1888. sz. határozata.)

Legelő bérbeadása. A h.-i közlegelő ügyét terjessze a vármegye közönsége elé. A községi tulajdont képező közlegelők felosztása, bérbeadása vagy részleges eladása ugyanis terhes szerződés jellegével bírnak és ennél fogva az 1886. XXII. t.-c. 24. §-a c) pontjának rendelkezése következtében a törvényhatóság közgyűlésének jóváhagyását igénylik. Az 1894. XII. t.-c. 12. §-a nem értelmezhető akként, hogy az épségben nem hagyta volna a törvényhatóság részére az 1886. XXII. t.-c.-ben a községek felett biztosított vagyonfelügyeleti jogkört, hanem annak helyes értelmezése csak az lehet, hogy az esetre, ha a törvényhatóság jóváhagyná a község határozatát, ezen jóváhagyó határozat végrehajtásához az 1894. XII. t.-c. 12. §-ában foglaltakhoz képest engedélyem kikérendő. (89.427—1908. F. M.)

Írnoki állás rendszeresítése. A vármegye törvényhatósági bizottságának határozata mely szerint D. község képviselőtestületének 180 forint évi javadalmazással egy községi írnoki állomás rendszeresítése iránt hozott határozatától a jóváhagyás megtagadható, a nevezett község előjárósága által közbetett felfolyamodás folytán felülvizsgálat alá vételén, a felfolyamodásban felhozott indokok figyelembevételével, tekintve, hogy a képviselőtestületnek ezen köz- és községi beligazgatás érdekében hozott határozata ellen a községi adófizetők részéről felszólamlás nem emeltetett; tekintve továbbá, hogy D. község oly kedvező vagyoni viszonyok között van, hogy évi kiadásait a rendszeresíteni szándékolt írnoki fizetés betudásával is, községi pótdadó kivétel nélkül törzsvagyona jövedelméből fölöslen képes fedezni és így az érdekelte községi lakosok részéről, felszólamlás hiányában, nincs elég indok arra, hogy a község ezen közérdekű intézkedésben hivatalból akadályoztassék; mindezeknél

fogva a megyebizottsági határozat megváltoztatásával a kért községi írnoki állomás rendszeresítése engedélyezendőnek találhatók. (3.358—1886. B. M.)

Jóvá nem hagyott terhes szerződés. Az a körülmény, hogy a községi költségvetésben elő nem forduló terhes szerződés megkötésére vonatkozó határozat az 1886. XXII. t.-c. 24. §. a) pontja szerinti törvényhatósági jóváhagyással ellátva nem lett, amennyiben a szerződés érvényessége a törvényhatósági jóváhagyástól függővé nem létezett, a jóhiszemű szerződő jogaira hátránnyal nem bírhat, mert a jelzett kikötés elmaradása mellett bizonyít, hogy a község közönsége maga is úgy találta, hogy a törvényhatósági jóváhagyás kieszakölés nem szükséges akkor, midőn a szerződés tárgyát képező munka költségei ezen célra előzőleg kijelölt bevételből fedezendők. (Curia 3.167—1898. sz. határozata.)

Község által nem tárgyalt terhes szerződés. A felebbezett közgyűlési határozatot feloldom és elrendelem, hogy a községi előjáróság által kötött szerződést mindenképp a községi képviselőtestület tárgyalja. Mert a bemutatott iratok szerint a szerződésileg vállalatba adott munka tényleg nem azonos a községi képviselőtestület által eredetileg elrendelt mérnöki munkálattal, továbbá, mert az előjáróság által kötött szerződést a törvényhatóság anélkül hagyta jóvá, hogy azt előbb a képviselőtestület tárgyalta s a község nevében elfogadta volna. (64.362—1899. B. M.)

Alvállalkozó szerződése. Ha a város és a vállalkozó közt létrejött szerződés törvényhatóságilag jóváhagyott, úgy azon szerződés érvényességéhez, mellyel a vállalkozó ezen munkák egy részét alvállalkozóra ruházza, felsőbb hatósági jóváhagyás nem szükséges. Ha a város, miután az átruházás a polgármesterrel közöltetett, a munkákat az alvállalkozónál rendeli meg s tőle veszi át, úgy az ő hátrányára a munkálatokat nem teljesítő fővállalkozó esetleges tartozásait el nem számolhatja. (Curia 1906. évi 1.041—905. sz. határozata.)

Való ugyan, hogy az 1886. XXII. t.-c. 24. §. e) pontja szerint a községnek minden olyan határozata, mely a költségvetésben elő nem forduló terhes szerződés megkötésére vonatkozik, csak a törvényhatóság jóváhagyása után hajtható végre. Ámde amikor a község, amely a felebbezési bíróság részéről alakilag és tartalmilag valódinak vett szerződést, ennek fejezete szerint képviselőtestületi ülésből kiküldött bizottság közbenjöttével kötötte meg, a szóbanforgó mérnöki munkálatok elkészíttetését és az ez iránti szerződésnek megkötését elhatározta, mely az 1890. I. t.-c. 69. §. 4-ik bekezdésében foglalt rendelkezésből kifolyólag községnek törvényes kötelessége, s ebbeli határozatait törvényhatósági jóváhagyás nélkül mégis végrehajthatta; amikor továbbá a község a kötött szerződés törvényhatósági jóváhagyásáról nem gondoskodva, a kötbér terhe alatt határidőhöz kötött mérnöki munkák foganatosítását a község határában megengedte, és a felperes tényállítása szerint a kikötött határidőkre elkészített mérnöki munkálatokat átvette, mindezek a cselekmények és mulasztások által a község előbbi állapotba többé már vissza sem helyezhető olyan állapotot teremtett, hogy a peres felek közt keletkezett kötelmi jogviszony, tekintet nélkül arra, hogy a szerződést a törvényhatóság jóváhagyta-e vagy sem, a község elleni követelés érvényesítésére alkalmas állapotot szolgáltasson és az alperes község többé nem védekezhetik jogosan azzal, hogy a határozat, amelynek folytán a szerződés megkötött, vagy maga a szerződés törvényhatóságilag jóvá nem hagyott. (Curia 685—906. sz. határozata.)

Takarékpénztár létesítése. A vármegye közönsége megtagadta a jóváhagyást a község képviselőtestületének azon határozatától, amellyel a nevezett község képviselőtestülete községi takarékpénztár felállítását határozta el. A vármegye közönségének ezt a határozatát a nevezett község előjárósága által beadott felebbezés következtében felülbírlván, azt már csak azért is helybenhagyom, mert annak következtében, hogy a törvényhatóság a kérdéses takarékpénztár létesítése iránt intézkedő községi határozatától a jóváhagyást megtagadta és eszerint, miní közvetlen vagyonfelügyeleti hatóság, a felelősséget magára vállalhatónak nem találta, eszik részéről is az

az alap, amely egyéb kellékek és feltételek fenforgása esetén is, a kormányhatósági jóváhagyás mulhatatlan előfeltételének tekintetik. (139.749—1910. B. M. Hasonló kijelentés foglaltatik a 65.037—1892. B. M. sz. határozatban.)

Községi építkezés. V. község képviselőtestülete 20.000 korona segélyt szavazott meg a községi pénztári készlet terhére a v.-i református egyháznak abból a célból, hogy ezen segélyből a templom és lelkészlak helyreállításával járó költségeket fedezze. A községnek ezt a határozatát a vármegye közönsége egyrészt M. I. v.-i lakos felülbírálván, azt azzal a módosítással hagyta jóvá, hogy az egyház által elhatározott építkezések, a megállapított tervek szerint, a község mint erkölcsi testület által finanszírozzanak; az építkezés vezetésével pedig a vármegye közönsége az államépítészeti hivatalt bízta meg. A vármegye közönségének ezt a határozatát a b.-i m. kir. államépítészeti hivatal főnöke által közbejárt felebbezés következtében felülbírálván, azt a kereskedelemügyi miniszter úrral egyetértőleg feloldom és szabályszerű új határozat hozatalát rendelem el. Ekként kellett határoznom, mert egyrészt a vármegye közönsége a község terhére és a község által eszközözendő építkezések terveit és költségvetését az 1899. évi 65.306. B. M. sz. alatti kelt rendelet figyelmen kívül hagyásával az államépítészeti hivattal előzetesen felül nem vizsgálhatta, másrészt, mert a vármegye közönsége határozatának az az intézkedése, amellyel az építkezés vezetésével az államépítészeti hivatalt bízta meg, törvényes alappal nem bír, minthogy egyáltalán nincs oly jogszabály, mely a községi építkezések vezetésére az államépítészeti hivatalt kötelezné, úgy hogy a kérdéses határozat az okból az 1886. XXI. t.-c. 10. § alapján, felebbezés híján, hivatalból is meg kellett volna semmisítenem. (160.028—1910. B. M.)

A m. kir. belügyminiszternek 1899. évi 65.306. sz. rendelete következőleg szól: A rendezett tanácsú városok, vagy községek azon határozatai, melyek középítkezések elrendelésére vonatkoznak, az 1886. XXII. t.-c. 24. §. e) pontja értelmében csak a vármegye törvényhatósági bizottságának jóváhagyása után hajthatnak végre. Ezen felülvizsgálati és jóváhagyási jogát, mely egyszersmind köteleességet is képez, a törvényhatóság lelkiismeretes alaposítással csak úgy gyakorolhatja, ha a városok és községek részéről tervezett építkezésekről szerkesztett tervek és költségvetések helyessége felül is meggyőződést szerez. Miután pedig ez csak műszaki közegek közreműködésével történhetik, felhívom a törvényhatóságot, hogy a jóváhagyás megadása előtt az ily terveket és költségvetéseket az államépítészeti hivattal mindig vizsgálta meg. Az államépítészeti hivatalok e részben eljárásuk tekintetében a kereskedelemügyi miniszter úr által megfelelően utasítottak fognak.

Illetékköteles jogügylet bejelentése. Kérdés merül fel az iránt, hogy az 1881. XXXIV. t.-c. hatósági jóváhagyáshoz kötött illetékköteles jogügyletek bejelentése körül követendő eljárásra vonatkozó rendelkezései oly esetekben, midőn ily jogügyletek, községek vagy rendezett tanácsú városok által kötöttek, mely értelemben alkalmazandók; szükségesnek találta az egységes eljárás biztosítása, valamint az e léren keletkező kétségek megelőzése végett a m. kir. pénzügyminiszter úr meghallgatása után következőket kijelenteni: 1. azon eljáró hatóság alatt, mely a jóváhagyáshoz kötött jogügyletet az idézett t.-c. 4. §. b) pontja értelmében illeték kiszabás végett bejelenteni köteles: oly esetekben, midőn község (kis- és nagyközség, rendezett tanácsú város) ilyenmű ügyletéről van szó, tekintettel arra, hogy a jóváhagyás a törvényhatóság törvényes hatáskörébe tartozik, a törvényhatóság értendő; ebből folyólag az ily jogügyleteket, illeték kiszabás végett, a törvényhatóság tartozik az illetékes pénzügyi hatóságnak bejelenteni; 2. a szóbanlevő törvény 5. §. d) pontjában kitűzött 15 napi bejelentési határidő pedig a törvényhatóság jóváhagyó határozatának jogerőre emelkedésétől, illetőleg felebbezés esetében a jóváhagyó felsőbb rendelt leérkezésétől lesz számítandó; 3. avégből, hogy netalán mulasztás nélkül alkalmazható, a tör-

vényhatóság jóváhagyó határozatában a bejelentés teljesítésénél megbízandó közege minden egyes esetben névszerint lesz megjelölendő, akinek a törvényes jog következménye terhe alatti szoros köteleessége lesz saját érdekében is az ügy lebonyolítását figyelemmel kísérni s annak egyes stádiumait a bejelentési határidő megtartása iekinteléből személyesen nyilvántartani. A törvényhatóság jóváhagyó határozatainak ezen rendelkezéshez képest leendő megfelelő szövegezésének ellenőrzése a törvényhatóság első tisztviselőjének teljes felelősséggel járó feladatát fogja képezni. (36.796—1893. B. M.)

Értesítem a vármegye közönségét, hogy az illetékköteles jogügyleteknek az illetékes pénzügyi hatóságnál melyik hatóság által leendő bejelentése tárgyában az 1893. évi 36.796. sz. a. kiadott körrendelet csak a nagy- és kisközségek, továbbá rendezett tanácsú városok azon jogügyleteire vonatkozik, melyek törvényhatósági jóváhagyás alá tartoznak; az 1886. évi XXII. t.-c. 165. §-ában említett városoknak ezen törvényszakasz a rendelkezése alá eső határozataival létesített jogügyletek azonban ezenfelül is az illető város közegei által lesznek illetékkiszabás végett az illetékes pénzügyi hatóságnál bejelentendők. Az 1889. évi XXXIV. t.-c. 5. §-a a) pontjában említett 15 nap határidő a kezdetben idézett körrendeletben foglaltakhoz képest a felsőbb rendelt beérkezéstől számílandó. A város képviselőtestületi határozatában ugyancsak a most említett körrendeletnek megfelelően, megjelölendő azon városi közegek, ki a bejelentést eszközölni tartozik; továbbá a képviselőtestületi határozatnak a fentebbihez képest kellő szövegezésért a város polgármestere lesz felelős. Ezen rendeletem tartalma a vármegye területén levő és rendezett tanácsú városokká alakult volt városi törvényhatóságokkal ahhoz alkalmazkodás végett közlendő. (62.093—1893. B. M.)

Közvilágítási szerződések. A kereskedelemügyi miniszter urnak átirata szerint nem egyszer észleltetett, hogy a törvényhatóságok a rendezett tanácsú városok és a községek által kötött közvilágítási szerződések jóváhagyása alkalmával a hazai ipar érdekeinek megvédését teljesen figyelmen kívül hagyják és hogy a szerződések több esetben az illető városok, községek és fogyasztók érdekeit veszélyeztető és legtöbbször csak szakismeretek alapján elbíráható veszélyes kikötéseket is foglalnak magukban. Ezen visszasságok elkerülhetése tekintetéből felhívom a törvényhatóságot, hogy fentemlített közvilágítási szerződéseket, mielőtt azokat felülvizsgálás alá venné, műszaki és iparfejlesztési szempontból leendő elbírálás céljából mindenkor a kereskedelemügyi miniszter úrhoz terjessze fel. (105.167—1902. B. M.)

Vízvezeték- és csatornaépítés. A r. t. városi és községi vízvezetési és csatornázási művek építése, illetőleg ily művek kivételének és üzemének vállalata adása tárgyában hozott közgyűlési határozatoknak az 1886. XXII. t.-c. 24. §-ának r) pontja alapján a vármegyei törvényhatóság részéről történő felülvizsgálata alkalmával a létesíteni szándékolt művek tervei és költségvetései, nemkülönben a művek létesítése iránt kötött szerződés, üzemének átruházása esetén pedig az arra vonatkozó szerződés, szakszempontból való véleményezés végett, jövőre nem a vármegyei államépítészeti hivatalnak, — amint az 1899. évi 65.306. sz. B. M. körrendelet előírja, — hanem minden esetben a m. kir. országos vízepítési igazgatóság közegészségügyi mérnöki osztályának Budapestre (újabbán a népjóléti és munkaügyi m. kir. miniszter úrhoz) küldendő fel. Ezen szakhivatal véleménye alapján hozandó határozat nevezett szakhivattal mindenkor közlendő. Végül megjegyzem, hogy a m. kir. országos vízepítési bizottság közegészségügyi mérnöki osztálya a vízvezetési, csatornázási és ortézi kuf ügyekben a törvényhatóságoknak, városoknak és községeknek mindig díjtalanul ad felvilágosítást (107.975—1905. B. M.)

Perindítás elhatározása. F. község képviselőtestülete kimondotta, hogy a p.-i 221. sz. ljkv.-ben A + 4398., 5556., 5664. hrsz. a. jelzett ingatlanok egy részére, melyeket a község háborítatlanul használ, de amelyek osztatlanul T. V. és S., valamint D. V. nevére vannak tévesen telekkönyvezve, a község telekkönyvi tulajdonjogának elismerése

érdekében a községi vagyon megóvása céljából T. V. és farsai ellen pert indít. A vármegye alispánja megadta P. község előjárósága részére a szóbanforgó ingatlanok tulajdonjogi elismerése iránti per megindítására a perelhelési engedélyt. A vármegye törvényhatósági bizottsága ezt az alispáni határozatot jóváhagyólag tudomásul vette. Ezt a törvényhatósági bizottsági határozatot T. V. felebbezése következtében felülbírálván, azt az alispáni határozattal együtt megsemmisítem és a képviselőtestületi határozatot érvényesnek jelentem ki, mert a szóbanforgó képviselőtestületi határozat nem tartozik azon községi határozatok közé, amelyek az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-a értelmében csak felsőbb megerősítés után lajthatók végre. Erre való tekintettel és azért, mert a hivatkozott községi határozat megfelebbezve nem lett és így a felebbezési határidő lejártával jogerőre emelkedett, annak jóváhagyására, illetőleg felülbíráására sem a vármegye alispánjának, sem a törvényhatósági bizottságnak hatásköre nem volt. (30.688—1911. B. M.)

A közbirtokossági gyűléseken hozott határozatok felülvizsgálatára a törvényhatósági közgyűlés még akkor sem illetékes, ha a birtokosság közgyűlése megállapodásait a törvényhatósági közgyűlés felülvizsgálatá alá határozatilag bocsátaná. (35.807—1890. B. M.)

Azon körülmény, hogy a község valamely adóssága a leltárban nem szerepel, arra, hogy ezen alaki okból a községnek az adósság törlesztésére vonatkozó határozata a megyebizottság által érdemleges tárgyalás nélkül elutasítsassék, nem szolgálhat alapul. (44.146—1891. B. M.)

Az állategészségügyi törvény végrehajtása iránt kiadott 40.000—1888. sz. földművelésügyi miniszteri rendelet 51. §-a értelmében a község a vágatási biztos díjazása céljából vágatási és szemledíjakat szedhet, mely díjak alatt ott, ahol közvágóhíd létezik, az annak használhatóságáért járó díjak értendők, csakhogy ezeknek meghatározása a törvényhatóság jóváhagyását igényli. (7677—1891. B. M.)

Mint hogy a politikai község vagyonának egyes hitközség javára való ingyenes átengedése mindenkor az azon hitközséghez nem tartozó többi lakosok joghátrányával van összekötve, annál fogva az átengedés csak igen fontos indokokból és akkor is csak a többi felekezettek érdekeinek az 1868. LIII. t.-c. 23. §-a értelmében méltányos figyelembevétel mellett foglathat helyet. (1629—1892. B. M.)

Tűzmentes pénzszekrényeknek a község részére való beszerzése tárgyában elsőfokulag a községi képviselőtestület, másodfokulag a törvényhatósági bizottság — nem pedig az alispán — van hivatva határozni. (12.713—1888. B. M.)

Annak megbírálására, hogy valamely bányászati haszonbérleti szerződés az illető község magánjogi érdekeinek mennyiben felel meg, elsősorban a törvényhatósági bizottság hivatott. Ily esetben jogi véleményt a tiszti ügyész köteles megadni. (72.013—1889. B. M.)

Községi telekjegyzőkönyvek másolatának az illető telekkönyvi hatóságtól való beszerzése és az arra szükséges összeg megszavazása — a községi lakosság érdekeinek szempontjából — hivatalból kifogás alá nem esik, a további nyilvántartások pedig a jegyzők által vezetendők. (65.777—1888. B. M.)

Városi helypénzszedési jog haszonbérletnek bérletengedés iránti kérelme, mint a községi háziartást illető ügy, nem a közigazgatási, hanem a törvényhatósági bizottság által bírálendő el. (53.038—1899. B. M.)

Annak megbírálására, hogy valamely vállalkozó uzsorát követelt-e el egy községgel szemben, vagy sem, nem a törvényhatósági bizottság, hanem a kir. bíróság illetékes; különben is községgel szemben, amelynek határozatai annyi tényező közreműködésétől függenek, a törvény szerint büntetendő uzsora el sem követhető. (65.377—1887. B. M.)

Annak megbírálása, hogy valamely bányászati haszonbérleti szerződés az illető község magánjogi érdekeinek mennyiben felel meg, elsősorban a törvényhatósági bi-

zottság hivatott. Ily esetben a jogi véleményt a tiszti ügyész köteles megadni. (72.013—1889. B. M.)

Szerény anyagi viszonyokkal bíró község valamely kegydíj vagy segély nyújtása iránt évek sorára előre nem kötelezhető. (61.624—1889. B. M.)

Ha a község és valamely oltani egyházfelekezeti között létrejött csereszerződésnél a nagyobb értékű cseretárgyat az egyház nyeri el, ezen ügyet, a község vagyoni érdekei szempontjából, csak az illető egyházfelekezeti segélyezése jogcímen hagyható jóvá. (18.556—1890. B. M.)

A hat éven túl nem terjedő községi haszonbérletek az 1886. XXII. t.-c. 24. §-ának b) pontja értelmében törvényhatósági jóváhagyást nem igényelnek, kivéven, ha általuk az eddig fennállott gyakorlat változtatnék meg. (29.853—1891. B. M.)

A községi vadászterületek hat évnél rövidebb időre való bérbeadása iránti törvényes rendelkezés végrehajtását nem gátolhatja azon körülmény, hogy valamely közbirtokossági erdőterület arányosítása a közel jövőben kilátásban van. (4.233—1890. B. M.)

A községi vadászati jog szabadkézből való bérbeadása kérdésében a megyei közgyűlés határoz, s csak az utóbbi részéről megadott jóváhagyás esetén van hivatalva az alispán a szerződés feletti vadászrendészeti szempontból határozatot hozni. (47.367—1891. B. M.)

A községre nézve hátrányos vadász jogbérleti szerződéstől a hatóság még akkor is jogosult a jóváhagyást megvonni, ha a szerződés megkötését megelőző eljárás teljesen törvényszerűen folyt is le. (50.1887—1891. B. M.)

A község akaratá ellenére oly teher vállalására, melynek jogosultságát be nem látja, nem kényszeríthető, azonban kívánatos, hogy alkalom adassék neki saját jól fel fogott érdekeinek újabb és tüzetes megfontolására. (43.113—1889. B. M.)

A polgári bíróság hatásköre nem terjed ki arra, hogy a közigazgatási hatóságok által egyes esetekben saját hatáskörükben hozott határozatukat felülvizsgálja s ez okból az oly kormányi határozat, mely valamely illetékes városi hatóság által annak idején engedélyezettett ipari telepeknek közegészségügyi szempontból való befűltésére vonatkozik, bírói úton meg nem támadható; mindazonáltal az ily közigazgatási határozat nem zárhat el senkit attól, hogy az általános jogelvek alapján ezen befűltés által szenvedett káraiért bírói úton kártalanítást kereshessen. (M. kir. Curia polgári osztálya 2207. sz.)

A legelő szűkjében levő községnek megengedhető, hogy a községi gulyát bizonyos díj lefizetése mellett, a szomszéd község határán legeltesse. (2.100—1889. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 110. és 112. §-aiban foglalt rendelkezések szerint hozott határozatok kihirdetése tekintetében a felebbviteli határideje az 1901. évi XV. t.-c. 6. §-a értelmében, minden közigazgatási ügyre nézve kivétel nélkül 15 nap. (177.200—1905. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 112. §-a: „A községi vagyon kezelésének módját és ha erre nézve a bérbeadás állapotát meg, ennek feltételeit, a közöltségek fedezése után fennmaradó jövedelmeknek hovatfordítását, azoknak esetleg miként történő felosztását, az egyes polgároknak azokból járó haszonélvezeti illetményeket és az ezekért netalán fizetendő díjakat a képviselőtestület és pedig, amennyiben a fennálló gyakorlatnak megváltoztatása céloztatik, szintén az általa e végre legalább 30 nap közbevetésével határozatilag előre kitűzendő és kihirdetendő közgyűlésben állapítja meg.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Azon körülmény, hogy a helypénzszedés joga kísérletképen rövid, meghatározott időre házi kezelés alá adalott, az azon jogra nézve fennálló gyakorlatot még nem változtatja meg. (38.045—1887. B. M.)

Azon közgyűlési határozat, mely szerint a kezelés alatt álló alapítványok jövedelmeiből bizonyos %-a fiztli személyzet évi fizetésének részbeni fedezésére fordítandó, jótételező, jóváhagyott. Az alapítványok jövedelmeinek rendelkezésükkel való eltérőleg felhasználása jelen esetben azért engedélyeztetett, mert az alapítványok kezelése a fiztviselők munkaerejét teljesen igénybe veszi és mert a kezeléssel a törvényhatóság (község) súlyos felelősség terhét viseli. (77.462—1888. B. M.)

A város (község) valamely gazdasági üzemének vagyonkezelése a tanácsot (előjárásig) el nem vehető és kezelő bizottságra felelősség mellett nem bízható. Az ilyen bizottság kiküldhető ugyan a törvényhatóság (képviselőtestület) kebeléből a kezelés ellenőrzésére és felügyeletért, de az intézkedési jog, felelősség mellett, ez esetben is a tanácsot (előjárásig) illeti. (44.410—1900. B. M.)

Ha a községi vagyon kezelésére nézve a fennálló gyakorlattal megváltoztatása célozlatik, akkor ez iránt a községi képviselőtestületnek, legalább 30 nap közbevetésével, határozatilag előre kitűzendő közgyűlésben kell döntenet. (32.585—1887. B. M.)

Nem tekinthető haszonbérbeadásnak a fogyasztási adók oly módoni kezelése, hogy a község azoknak kezelését saját felügyelete alatt megbízható egyénekre bízza, kik a kezelendő adóösszeget a községi pénztárba beszolgáltatni kötelesek s ebbeli fáradozásukért a község részéről fizetésben vagy jutalomban részesülnek. A fogyasztási adók ilyen kezelése tehát meg van engedve. (1.757—1886. B. M.)

A kataszteri felmérések költségeinek viselése iránti egyezés az illető földbírók által a felmérési munkálatok megkezdése előtt kötendő meg. A község külső határának fölmérési költségei a földadó és nem a kataszteri holdak arányához képest vetendő ki. (58.835—1888. B. M.)

Volt urbéresek vagyona elidegenítéséből befolyt pénz fölött a községi képviselőtestület, az érdekeltek kívánságához képest, megbízászerűleg intézkedik. (3.364—1891. B. M.)

Habár a törvény szerint a községi képviselőtestület jogkörébe tartozik a versenytárgyalások alapján megkötendő jogügyletnek jóváhagyása, a képviselőtestület mégsem jogosult a versenytárgyalás feltételének utólagos jóváhagyásától tenni függővé a jogügylet jóváhagyását. (3.369—1891. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 113. §-a: „A 110. és 112. §-oknak értelmében hozandó határozatok a községben szokott módon szabályszerűleg kihirdetendők; azok ellen hirdetésük napjától számított 30 nap (1921. évi XXX. t.-c. értelmében 15 nap) alatt, a községnek kötelekébe tartozó bármely polgár és azok, kik a községben, vagy határában ingatlan vagyonnal bírnak, a törvényhatósághoz felfolyamodhatnak. (További felebbezésnek van helye a belügyminiszterhez az 1886. XXII. t.-c. 24. §-a értelmében.)

Ily határozatok ezen határidő lefolyta előtt, felebbezés esetében pedig ennek elintézéséig, semmiesetre végre nem hajthatók és azért a 112. §. esetében a törvényhatóságok csak ezen határidő eltelté után s az időközben netalán beérkezett folyamodásoknak tekintetbevételével határozhatnak.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Községi határozatok kihirdetésének időtartama. A közigazgatási eljárás egyszerűsítéséről szóló 1901. XX. t.-c. 6. §-a minden közigazgatási ügyre kivétel nélkül 15 napon belül állapítván meg a felebbezési határidejét, természetesen az említett ügyekben is 15 nap lépett az 1886. évi XXII. t.-c. 113. §-ában meghatározott 30 napi felebbezési határidő helyébe. Ennek ellenére az elém kerülő ilyen ügyek elintézésénél azt tapasztaltam, hogy a szóban levő határozatok kihirdetése egyes helyeken még mindig úgy történik, hogy azok 30 napon át tétlenek ki közszemlére. Minthogy azonban a kihirdetés időtartama a felebbezési határidővel szoros kapcsolatban áll s a kihirdetés folytatása azon időn túl, midőn a felebbezési határidő már lejár, teljesen céltalan és csak az ügyek elintézését feleslegesen késlelteti, sőt nem ritkán a községek és városok anyagi érdekeinek is hátrányára vezethet; ezenül az ily határozatok is, minden esetben, csak a 15 napi felebbezési határidő letelétig teendők közszemlére. (49.683—1904. B. M.)

Végrehajthatóság kérdése. A község képviselőtestülete felebbezéssel támadta meg azon alispáni rendelkezést, mely a nevezett község a faizás szabályozása iránt hozott határozatának, annak jogérvényre emelkedése előtti végrehajtástól el lett tiltva. A község folyamodását oly felhívással küldöm meg a vármegye közönségének, hogy azt a községi határozat ellen Cs. A. és társai által benyújtott felfolyamodvánnyal együtt intézze el. Egyébiránt megjegyzem, hogy miután a kérdéses községi határozat kétségen kívül azok közé tartozik, melyek az 1886. évi XXII. t.-c. 113. §-a szerint felebbezés esetén ennek elintézéséig semmi esetre sem hajthatók végre, a közigazgatást vezető alispánnak ezen irányban közbevetett intézkedése, úgy a törvény, mint a fennforgó helyzet köveletményének megfelelő volt. (13.196—1888. B. M.)

A községi képviselőtestületnek a költségvetésben alapuló háztartás rendjének változtatására irányított és az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §. al pontja alá eső határozata, végrehajtás előtt a törvényhatósági bizottság jóváhagyását igényelvén, a közigazgatási bizottság elbírálása alá nem tartozik. (63.049—1887. B. M.)

A faizás szabályozása iránt hozott községi képviselőtestületi határozat azok közé tartozik, melyek felebbezés esetén, ennek elintézéséig nem hajthatók végre. (13.196—1888. B. M.)

Az 1886. XXII. t.-c. 114. §-a: „A törvényhatóság a felfolyamodás felett, ha az közigazgatási úton elintézhető, határoz; azon esetben mindazonáltal, midőn az iránt, hogy azon vagyon-, jog- vagy haszonvétele, melyekről a képviselőtestületi közgyűlés a fentebbi 111., 112. és 113. §-ok értelmében intézkedett, a község vagyonához, illetőleg annak szabad rendelkezése alá tartozik-e? a község és annak tagjai közt magánjogi kérdések forognak fenn, a törvényhatóság ezen kérdéseknek barátságos egyezés útján kiegyenlítését kísérlendi meg és ha ez nem sikerül, a feleket törvényes útra utasítani és a fennforgó kérdéseknek bírői végeldöntéséig a fennálló gyakorlatot fentartani köteles.

Ugyanazon eljárást követi a törvényhatóság, ha a létrejött egyezséget, mely hozzá jóváhagyás végett mindig felterjesztendő, helyben hagyhatónak nem találja. Ez iránti határozatát azonban indokolni tartozik.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Község perindítási szándékában nem gátlható. A községet abban, hogy vélt jogainak bíróság előtt való érvényesítését megkísérelje, meggátolni a felsőbb hatóság nem lehet hivatalva. (19.931—1895. B. M.)

Papi illetmények szolgáltatása körüli jogviták. A párbérkövetelés érvényesítése a közigazgatási hatóság alá tartozik; ha ellenben a követelés jogalapja válik vitássá, ebben a kérdésben a polgári bíróság hivatott dönteni. Ez azonban nem akadályozza annak, hogy a párbér követelések érvényesítése elsősorban a közigazgatási hatóság előtt kíséreltessék meg még akkor is, ha előre látható, hogy a kötelezettség jogalapja is kétségbe fog vonatni. (30—1885. sz. Curia döntvény.)

Ha valamely lelkészi közszolgálat után járandóság címén a község ellen támasztott követelés jogalapja vitássá válik, a követelés érvényesítése, a közigazgatási út kimerítése után, bírói útra tartozik. (45.065—1885. B. M.)

Tekintve, hogy a községi képviselőtestületi, valamint az azt helybenhagyó vármegyei bizottsági határozatban, a költségvetés fennebb érintett tétele, a nevezett lelkész részére 1838. évi február hó 26-án kiállított szerződéssel indokoltatik; tekintve továbbá, hogy ebből folyólag azon kérdés döntendő el, ha vajon a szóbanforgó papi illetmények községileg avertálhatnak tekintendők-e, vagy sem; tekintve, hogy a bemutatott 1838-iki szerződés megállapodásai s az ebből folyó jogok és kötelezettségek a költségvetésnek megyei hatóságilag történt felülvizsgálata alkalmával csak úgy mellékesen el nem bírálhatók; tekintve, hogy a kötelezettségi jogalapra nézve vitássá vált papi illetmények jogi természetű felelősi határozati jog, a kir. Curianak 1885. évi december hó 4-én hozott határozata értelmében a polgári bíróságok hatáskörébe tartozik; mindezeknél fogva L. J. panaszával az illetékes bírósághoz utasítandónak s egyúttal a kérdés jogérvényes eldöntéséig a fennálló gyakorlat alapján a vármegyei bizottság megfelebbezett határozata fentartandónak találattott. (26.914—1886. B. M.)

Egyházi és iskolai javadalmozások. T. községnek az ottani ág. hitv. egyház által a politikai község ellen 773 frt 58 kr. hátralékos javadalmozás iránt támasztott követelés tárgyában hozott alispáni határozat ellen közbetett felfolyamodványt, melyben a nevezett közigazgatási hatóság illetékességének leszállítását s az egyházközségnek a törvény rendes útjára való utasítását kéri, annak kijelentése mellett, hogy valamint a közszolgálati járandóságok, úgy az egyes hitfelekezetek, vagy azok egyházi és iskolai személyzetét a községi pénztárakból illető javadalmozások kiszolgáltatására, vagy behajtására irányított keresetek érvényesítése elsősorban a közigazgatási útra tartozik, s a bíróságok elébe csak akkor, ha a közigazgatási felfolyamodási fokozat már teljesen kimerítetett, oly utasítással küldöm meg a közigazgatási bizottságnak, hogy miután a jelen esetben a politikai község ellen az egyházközség által konkrét ügyben támasztott követeléséről van szó, a II. fokú határozathozatali joga az 1876. VI. t.-c. 58. §-a, az 1886. XXII. t.-c. 25. §-a értelmében a címet illeti meg. (9.742—1883. B. M.)

A vármegye törvényhatósági bizottságának határozata, mely szerint Sz. község képviselőtestületének L. V. sz. r. k. lelkész által egyházi tartozások kiszolgáltatása iránt támasztott követelés tárgyában hozott határozata megsemmisítetett és az összes iratok, a fennforgó vitás ügy elsőfokú illetékes elintézése céljából, a cs.-i járás főszolgabírójának rendeltetett kiadni, Sz. község által közbetett felfolyamodás folytán felülvizsgálat alá vételén, minthogy a jelen esetben nem valamely, a jogalap tekintetében kifogástalanul fennálló tartozás behajtásáról van szó, hanem a vita tárgyát éppen követelésbe vett tartozás el- vagy el nem ismerése képezi; minthogy továbbá az érdekelt községnek a követelésbe vett tartozás fennállítására nézve, vagyis arra nézve: hajlandó-e a község azt pénztárából kifizetni, mindenestre nyilatkoznia kellett, ezt pedig az 1886. XXII. t.-c. 21. §. c) pont és 32. §. első sorai szerint csakis képviselőtestületi határozattal tehetné s így eljárása e részben nem eshetik kifogás alá: a felfolyamodás figyelembe vételével a megyebizottsági határozat meg-

változtatik és a vármegye közönsége a fennforgó ügyben az 1886. XXII. t.-c. 114. §-ában megszabott eljárásra utasítatik. (28.318—1887. B. M.)

A közigazgatási bizottság határozatát, mely szerint P. A. hagyatékának Cz. község ellen 391 frt lelkészi járandóság és járuléki megfizetése iránt fennforgó ügyben Cz. község részéről a fizetési kötelezettséget megállapító szolgabírói és alispáni két egybehangzó határozat ellen beadott felebbezés az 1876. VI. t.-c. 59. §-a alapján visszautasított, az az ellen a nevezett község részéről közbetett felebbezés alkalmából felülvizsgálván, a közigazgatási bizottsági határozat feloldásával az ügyben keletkezett s a község felebbezésének tárgyát képező szolgabírói és alispáni egybehangzó határozatokat illetéktelenség okából félretéve, egyszersmind az egész ügybeli közigazgatási eljárást megsemmisíttem, elrendelém, hogy P. A.-nak a 391 frt lelkészi járandóság és járuléki iránti igénye Cz. község képviselőtestületének törvényszerű tárgyalása és elhatározása alá utaltassék és a hozandó határozat a törvényszerű kihirdetésen kívül a folyamodónak kézbesítessék, mert állítólag a község pénztárából fizetendő lelkészi járandóság megfizetése iránti követelés forogván fenn, az iránt, vajjon az a község által elismertetik-e és a község által a megfizetés teljesíteni fog-e, elsősorban a község képviselőtestülete van hivatalva a törvényszerű módon egybehívott közgyűlésben a jelenlévő tagok névszerű szavazása mellett határozni, mely képviselőtestületi határozat az érdekeltek által az 1886. XXII. t.-c. 25. §-a, illetőleg az 1876. VI. t.-c. 58. §-a a) pontja szerint a törvényhatóság közigazgatási bizottságához a kézbesítéstől, illetőleg a kihirdetéstől számított 15 nap alatt felebbezhető. (41.374—1887. B. M.)

Magánjogi vita kiegyenlítésének megkísérelése körül eljárási költségek fel nem számíthatók. A vármegye törvényhatósági bizottságának határozatát, mellyel megváltoztatta X. város képviselőtestületének határozatát, mely szerint a város az X.-i 3.352. sz. telekjegyzőkönyvben 5.503. h. r. sz. alatt foglalt ingatlan tulajdonjoga nemkülönben az említett ingatlanból kisajátított területért bírósági leltébe helyezett kártalanítási tőke és kamatai iránt emelhető minden igényről lemondott és X. város és a közbirtokosság között a tulajdon tekintetében fennforgó vitás magánjogi kérdés barátságos egyezség útján való kiegyenlítése érdekében a helyszínre jelentéssel kötelezettsége mellett bizottságot küldött ki, kijelentvén, hogy a kiküldetéssel járó költséget felerészben a város, felerészben az X.-i közbirtokosság által egyenlő arányban lesznek fedezendőek, N. N. X.-i lakos, mint az X.-i közbirtokosság elnöke részéről emelt felebbezés folytán felülvizsgálván, a kiküldetésből felmerülő költségek fedezéséről intézkedő részében megváltoztatom és kijelentem, hogy sem a község, sem a birtokosság a költségek fedezésével nem terhelhető, mert a község és lakosai közt fennforgó magánjogi vita kiegyenlítésének megkísérelése a törvényhatóságnak az 1886. évi XXII. t.-c. 114. §-ból kifolyó kötelezése, melynek teljesítésénél hivatalból jár el és a felekkel szemben eljárási költségeket meg nem állapíthat; egyebekben teljes hatalmulag helybenhagyom a felebbezett határozatot, mert annak intézkedései az 1886. évi XXII. t.-c. 114. §-ának teljesen megfelelőek. (25.049—1889. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 115. §-a: „Azon esetben, midőn a községi képviselőtestület magánosok kezein levő oly ingatlanokat és javadalmozásokat, melyeket a törvényhatóság községi vagyonnak tart, azoktól per útján visszavenni vonakodik, vagy a lakosság egyes osztályainak vagy egyes lakosoknak egyezség mellett birtokába bocsát, vagy végre az előjáróság vagy a képviselőtestület illető tagjai által a községnek okozott kár megtérülése iránt a jelen törvény 86. és 87. §-ai értelmében lehető törvényes lépéseket alapos indok nélkül megtenni nem akarná, a törvényhatóság és sürgős esetben az alispán a megyei tisztii

ügyészt megbízhatja, hogy a községi vagyont a képviselőtestület ellenzése dacára is megvédhesse.

Ezen megyehatósági megbízás a község képviselőre érvényes ügyvédi meghatalmazás hatályával bír.

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Községi vagyon megóvása. Az alispán megbízott, hogy az esetben, ha a képviselőtestület a községi vagyonvédelem érdekében szükséges törvényes intézkedéseket újabb határozatával sem rendelné el, e célból az 1886. évi XXII. t.-c. 115. §-a értelmében haladéktalanul intézkedjék s nevezetesen a községi vagyon megóvása érdekében szükséges intézkedésekkel azonnal tegye meg. (28.270—1888. B. M.)

Tiszti ügyész megbízatala a kárkeresetek megindítása iránt. Az 1886. XXII. t.-c. 115. §-a értelmében a kárkeresetek megindításával a vármegye fizti főügyésze csak az alispán, vagy a törvényhatóság által bízható meg és így a községi képviselőtestület feloszlatása esetén az ügyek időközi vezetésével megbízottak a fizti főügyész részére a képviselőtestületi tagok elleni kárkeresetek megindítása iránt adott utasítása, mint törvénybe ütköző, semmis. (180.587—1910. B. M.)

A községek képviselői bíróság előtt. Az elsőbíróság ítélete az eljárással együtt amaz okból, hogy az 1868. LIV. t.-c. 84. §-a rendelkezéseivel képest a község képviselőiben fellépett előjáró a keresetben nem nevezte meg, azért nem volt hivatalból megsemmisíthető, mert a keresethez hűles másolatban csatolt meghatalmazást a község bírója és jegyzője aláírta és a községi pecsét reányomásával is megerősítette és ekkép felperes község a kereset indítása körül törvényes képviselőjél nem mellőzvé, az 1881. LIX. t.-c. 39. §. il pontja erre az esetre nem alkalmazható. (7.872—1885 Curia.)

A községet a községi bíró képviseli. (Décsi tábla G. 71—1899.)

A községi bíró jogosítva van ugyan a község pereiben a községet képviselni s az e célra szolgáló meghatalmazást aláírni, de a képviselőnek anyagi felelőssége a közönségre csak akkor hárítható át, ha a pernek véle a községi képviselő határozatán alapul. (Győri tábla 525—1908.)

A községi bíró hivatala alapján a község nevében kereset indításában jogkörrel nem bír s ezt a jogot csak a község képviselőtestületének határozata alapján gyakorolhatja. (Pozsonyi tábla G. 46—1905.)

A község vagyonához tartozó követelés behajtása felett a községi képviselőtestület határoz s a perindítást a képviselőtestület határozza el. (Marosvásárhelyi tábla G. 103—1903.)

A község nincs szabályszerűen képviselve, ha a községi bíró a perindításra szóló képviselőtestületi felhatalmazást fel nem mutatja. (Marosvásárhelyi tábla G. 105—1903.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 116. §-a: „Az előjáróság minden a község ellen indított pert a főszolgabíró, illetőleg polgármester útján az alispánnak bejelenteni tartozik, ki — amennyiben a község érdekét komoly veszélynek látná kitéve — a tiszti ügyészt a község képviselővel megbízhatja, erről a községet, úgyszintén az eljáró bíróságot értesíteni s ezzel a netaláni korábbi meghatalmazás hatályát veszti.

Ha a községet, elmarasztaló ítélet folytán, vagyonára vezetendő végrehajtás fenyegeti, az előjáróság arról az alispánhoz jelentést tenni köteles, ki a község vagyonának lehetőleg épentartása és a lakosság túlterheltségének elkerülése végett a szükséges intézkedést megteszi.

Elvi jelentőségű döntvény ezen §-hoz:

A vármegye fizti főügyészenek nem képezi feladatát, hogy az alperes községet magánpereiben minden díj nélkül képviselje. (6.953—1901. Curia.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 117. §-a: „Ha a község a képviselőtestület és az előjáróság gazdálkodása, vagy eleni csapások és egyéb balsors folytán a vagyonbukás szélére került, saját kérelmére és szükség esetén hivatalból is az alispán a fizti ügyész meghallgatása után a községi vagyonkezelést meghatározott időtartamra zárlat alá helyezheti, zárgondnokot nevezhet s erről az illető bíróságokat értesíti.

Ezen zárlat az 1881. LX. t.-c. 254. §-ában fenntartott zárlatok hatályával bír.

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

I. Zárlat h. é. vasuti érdekesség köveletése következtében. Egy község képviselőtestületi közgyűlésében hozott határozata szerint abban állapotodott meg, hogy egy h. é. vasut segélyezésére megszavazott s már kormányjóvá hagyást nyert hozzájárulás céljából, kölcsön felvételére vonatkozó kötvény, dacára annak, hogy azon kölcsönügylet és kötvény a vármegye törvényhatósága által jóváhagyatott, el nem fogadja. A vármegye közönsége azonban a községet a képviselőtestület határozatának feloldása (helyesebben: megsemmisítése) mellett, a kötvény elfogadására kötelezte s ennek folyományaképpen a kötvényt a jóváhagyási záradékkal ellátta. Az e részben hozott és megfellebbezett közgyűlési határozatot feloldom és meghagyom, hogy a község képviselőtestületét a kölcsönkötvény elfogadására és aláírására arra való figyelmeztetéssel újból hívja fel, hogy az ezen ügyben elfoglalt helytelen és törvénytelen álláspontjához való további ragaszkodásával a község magát előrelátólag költséges pereskedésnek és annak teszi ki, hogy — tekintettel a jogerősen elvállalt kötelezettség teljesítésének önkényű és indokolatlan megtagadásából a község háztartására háramolható tetemes károsodásra — a községi vagyon kezelése az 1886. XXII. t.-c. 117. §-a értelmében zár alá fog helyeztetni, mely esetben a ki-nevezendő gondnok lesz illetékes a kölcsönkötvény aláírására és hogy az ezen eljárás alkalmából felmerülő költségek és bekövetkezendő károk a képviselőtestület azon tagjai által lesznek viselendők, kik a kölcsönkötvény elfogadását és aláírását megtagadó határozat hozatalában részt vettek. (6.535—1898. B. M.)

Az e. f.-i h. é. vasutnak T. község elleni követelése ügyében alispáni jelentéssel felterjesztett iratokat oly felhívással küldöm meg a vármegye közönségének, miszerint tekintettel a kir. Curianak a szóban levő ügyben hozott végzésében foglaltakra s arra, hogy alispáni rendelet dacára az összegek fedezése iránt, melyeknek megfizetésében a község elmarasztaltott, a képviselőtestület semmi intézkedést sem tett, a község háztartásában beállható súlyos zavarok elkerülése végett a vármegye alispánját oda utasítsa, hogy a helyszínre szálljon ki s a község képviselőtestületét, a kir. Curianak jogerős határozatával megállapított tartozásnak ki nem egyenlítése folytán, a községre háruló anyagi kárra komolyan figyelmeztesse s amennyiben a község ezen ügynek rendezésére, illetve egy hosszabb lejárta kölcsön felvételére hajlandó nem lenne, a községgel szemben az 1886. XXII. t.-c. 117. §-a szerint járjon el. (16.921—1902. B. M.)

II. Zárlatot elrendelő és megszüntető intézkedés ellen jogorvoslat. Midőn az 1886. XXII. t.-c. 117. §-a értelmében a község vagyonkezelése zár alá helyeztetik, a zárlat elrendelése és annak joghatálya bírói úton meg nem támadható ugyan, azonban, ha a foganatosítás akkép eszközöltek, hogy a zárlatba a község vagyona-

nán kívül harmadik személy vagyona is bevonatik, az illető fél alól, hogy az anyagi magánjogát polgári peres eljárás útján érvényre juttassa, el nem zárható. Ha pedig a községi vagyon zár alá vételével a zárlat ingatlan vagyonra fogatosítottatik és az ily vagyon zárgondnoki kezeléssel hasznosítottatik, az ilykép fogatosított zárlat és hasznosítás megfelel az 1881. LX. t.-c. 208. és 211. §-aiban szabályozott annak az eljárásnak, mely szerint az ingatlan hasznvételeire vezetett végrehajtás útján az ingatlan jövedelme zár alá vétetik, mely tehát ingatlan tekintete alá esik. (433—1901. Curia.)

A közigazgatási bizottság határozatát, mely szerint a község vagyonára nézve a vármegye alispánja által elrendelt zárgondnoki kezelés a község képviselőtestülete által közbetett felebbezés folytán megszüntetni rendeltetett, egy községi képviselő által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálat alá vevén, a neheztelt közigazgatási bizottsági határozatot, mint illetéktelent, ezennel hatályon kívül helyezem ugyan, mert az alispánnak a községi vagyonkezelés iránt az 1886. XXII. t.-c. 117. §-a szerinti zárlat elrendelését kimondó intézkedése ellen az 1886. évi 38.506. szám alatt innen kiadott körrendelet szerint a belügyminiszterhez van felfolyamodásnak helye, de egyidejűleg a vármegye alispánja által hozott határozatnak azon részét, mely szerint a község vagyonkezelésére a zárlat 6 hónapi időtartamra elrendeltetett, a zárgondnokul kirendelt részére napidíj mellett kineveztetett, a község képviselőtestületének a fentebb is említett felebbezése folytán az idézett körrendeletben lefektetett jogomnál fogva szintén felülvizsgálván, ezennel feloldom, illetőleg a zárlat megszüntetése iránt a közigazgatási bizottság által bár illetéktelenül tett intézkedést magamévá teszem, s a községi háztartás egyensúlyának helyreállítását rendes közigazgatási úton eszközöltetni rendelem, mert a zárgondnoki kezelés a feloldott alispáni határozatban meghatározott időtartam és napidíj mellett éppen nem alkalmas arra, hogy a községnek a törvényhatóság vagyonfelügyeleti jogának kétségtelenül hiányos gyakorlata folytán zilált helyzetbe jutott háztartásában az egyensúlyt helyreállítsa, amennyiben a község évi rendes bevétele nem sokkal haladná felül a zárgondnoknak egy évre kijáró napidíjait. (80.209—1888. B. M.)

A magyar királyi belügyminiszternek 38.506—1886. számú körrendelete a községekről szóló 1886. XXII. t.-c. végrehajtása tárgyában (VR. 32. bekezdés). A (törvény) 117. §-ának rendelkezését illetőleg szükségesnek találok a megye közönségét még külön is figyelmeztetni arra, hogy az alispán, midőn a zárlatot elrendelte, intézkedését a törvényhatósági bizottság legközelebbi közgyűlésének tartozand bejelenteni s e közgyűlés módjában állandó a még netán szükséges további intézkedésekkel eszközölni. Az alispánnak a zárlat alá helyezés iránti intézkedése rendkívüli szükség kívánta sürgősség esetén azonnal végrehajtható, a belügyminiszterhez való felfolyamodása birtokon kívül fenhagyatván, különben a felebbezésnek rendszerint birtokon belül van helye.

A község vagyonkezelésének zárlat alá helyezése kérdésében hozott alsóbbfoku határozatokat, u. m. a vármegye alispánjának első fokozatban és a község képviselőtestületének felebbezése folytán a vármegye közigazgatási bizottságának másod fokozatban hozott határozatát, a község képviselőtestületének újabb felebbezése folytán, következőleg határoztam: A közigazgatási bizottság határozatát, melylyel az alispáni határozat helybenhagyatott, illetéktelenség okából megsemmisítem és az alispán határozatát közvetlen felülbírálat alá vonván, azt a zárlat elrendelésére és a zárgondnok kinevezésére vonatkozó részében helybenhagyom, azon részében ellenben, mellyel a zárlat hat évre terjedőleg állapítottatik meg, megváltoztatom s a zárlat hatályát egyelőre annak elrendeléséről számított két évre korlátozom, egyzersmind azonban utasítom az alispánt, hogy ezen idő elteltével a zárlat további fentartása avagy megszüntetése iránt, a tényleges viszonyoknak megfelelőleg, törvényszerűen és a község képviselőtestületének meghallgatásával intézkedjék. Az 1886. évi XXII. t.-c. 117. §-a a községi vagyon zárlat alá helyezésének és zárgond-

nok kinevezésének jogát az alispánra ruházta. Minthogy pedig a közigazgatási bizottság az 1876. évi VI. t.-c. 58. §. értelmében csak azon alispáni határozatok felülvizsgálására van hivatva, melyek konkrét magánügyekben hozattak, a községi vagyon zárlat alá helyezése azonban községi köz- és vagyonüggyel képez, a közigazgatási bizottság a jelen ügyben illetékességi körén kívül határozott s így határozatát meg kellett semmisítenem. Tekintettel továbbá arra, hogy a községi köz- és vagyonügyekben hozott törvényhatósági határozatok felülvizsgálása az 1886. évi XXII. t.-c. 25. §-a szerint hatáskörömbé tartozik s hogy a szóban forgó alsófoku határozat ily jellegén az, hogy az alispán s nem a törvényhatósági bizottság által hozatott, mit sem változtat, mert a zárlati kérdések sürgős intézkést igénylő természeténél fogva ily kérdésekben éppen a törvény ruházta az alispánra a határozati jogot, az alispáni határozat közvetlen felülvizsgálását, amint az a községekről szóló 1886. évi XXII. t.-c. végrehajtása tárgyában 1886. évi július hó 8-án 38.506. szám alatt kiadott körrendeletben különben is kifejezést nyert, hatáskörömben állónak kell tekintenem. Ami ezek után az alispáni határozat érdemét illeti, annak a zárlat elrendelésére és zárgondnok kinevezésére vonatkozó intézkedéseit indokainál fogva annál inkább helyben kellett hagynom, mert úgy a közigazgatási bizottság által feltesztelt iratokból, mint a vármegye főispánja útján beszerzett adatokból magam is meggyőződtem arról, hogy a községi vagyonnal folytatott rendellen gazdálkodás a községet oly helyzetbe hozta, mellyel szemben az 1886. évi XXII. t.-c. 117. §-ának alkalmazása indokolt szükségelt képez. Minthogy azonban az iratokból és élelem terjesztett adatokból arról is meggyőződtem, hogy a község a községi vagyon rendbehozására és rendbentartására szükséges összes anyagi eszközökkel teljes mértékben rendelkezik, ki kell jelentenem, hogy a zárgondnoki kezelés csak azon időre nézve képez igaz szükségelt, amely kívántatik arra, hogy a rendszeres és tiszta gazdálkodási irány és eljárás folyamatainak indíttassék, mert ezen feladat sikeres megoldása után a kötelestéjesítés szükséges mértékének színvonalán álló előjárás a vagyon további helyes kezelését nehézség nélkül elvégezheti. — Ezen okokból elegendőnek tartotam, ha a zárlat hatályát egyelőre csak két évre korlátoztatik. (70.209.1890. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 118. §-a: „Az 1848: XXV. t.-c. 15. §-ában és az 1848: XXVI. t.-c. 13. §-ában érintett magánjogi viszonyok és hasznvételek, amennyiben törvényesen jelenleg fennállanak, azon törvények értelmében továbbra is érintetlenül fennmaradnak.“

Az 1886. évi XXII. t.-c. 119. §-a: „A községi erdők fentartása és kezelése iránt az 1879: XXXI. t.-c. rendelkezik.“

Az 1886. évi XXII. t.-c. 120. §-a: „A községi vagyon bérbeadása rendszerint csak nyilvános árverés útján eszközölthetik.“

„Az árverés módozatait és a kikiáltási árt a képviselőtestület állapítja meg s az árverést az hagyja helyben.“

A közárverés sikerre nem vezet, vagy a község érdeke kivételesen a magánutoni egyezkedést javallaná: a vagyon szabadkézből is kiadható, de erre vonatkozó szerződés községre nézve csak a törvényhatóság jóváhagyása után válik kötelezővé.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

I. A vadászati jogról szóló 1883. XX. t.-c. 1—5 §-ai:

1. §. A vadászati jog a földtulajdonnak elválaszthatatlan tartozéka.

2. §. A saját földbirtokán a tulajdonos vagy az, akinek az jogot vagy engedélyt

adott, a vadászatot az ezen törvényben meghatározott korlátok között szabadon gyakorolhatja, ha az:

1. egy tagban vagy összefüggésben álló részekben legalább 200 holdra terjed, holdját 1600 □-ével számítva, habár több határban fekszik, vagy utak, vasutak, csatornák, folyók vagy patakok által hasítottak is; vagy ha a földbirtok

2. kétszáz holdnál kisebb ugyan, de kertileg műveltetik és kerfással vagy árkokkal el van zárva, belső felket, szőlőt, vagy állandó szigetet képez;

3. az egy tagban legalább — holdját 1600 □-el számított — 50 holdat tevő birtokok tulajdonosai összefüggésben levő földjeikre nézve e vadászati jog gyakorlására egyesülhetnek, amennyiben az egyesített területek a 200 — 1600 □-el számított — holdal megülik

Ha az iránt, hogy valamely terület ezen szakaszban körülírt területek közé tartozik-e vagy nem, vitás kérdés támad, afölött elsősorban a járás közigazgatási főszolgabírája. — rendezett tanáccsal bíró városokban a polgármester, — törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitány, — végre Budapesten a kerületi előjáróság, — másodfokban pedig a törvényhatóság első tisztviselője (alispán, polgármester), Budapesten a városi tanács határoz.

3. §. A 2. §. alá nem tartozó földbirtokon és a községek tulajdonát képező területeken, az utóbbiak terjedelmére való tekintet nélkül, a vadászati jogot az azon egyhatárbeli földbirtokosok a községgel együtt legalább is 6 évi tartamra bérbeadni kötelesek; az évi fizetés jövedelem a tulajdonosokat birtok aránylag illeti. Ha az arány ily módon nem lenne megállapítható, az egész jövedelem a községet illeti, mely azt közigazgatási célokra fordítani köteles.

Az egyfolytonosságban levő ily terület, ha az 2000 kat. holdnál nem nagyobb, egyben adandó, különben több, legalább is 2000 kat. hold részletben is adható bérbe. A bérbeadásnál az 1871. XVIII. t.-c. 110. §-ában fennek helyébe lépett az 1886. évi XXII. t.-c. 120. §.) megállapított eljárás szabályai tartandók meg, de a bérszerződés mindig a megyei alispán, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács jóváhagyása alá terjesztendő, kinek határozata ellen a belügyminiszterhez felebbezés intézhető.

A községi birtokok vadászati bérlése az 1871. XVIII. t.-c. 36. §. b) pontjának intézkedése alá nem esik.

Ha valamely külön vadászterületet képező nagyobb erdőterület által egy vagy több birtokosnak 1600 □-el számított 200 holdnál kisebb területű birtoka legalább három oldalról körülvevették, az ilykép elszigetelt birtok tulajdonosa a vadászati jogot az azt környező vadászterületet birtokosának vagy haszonbérletjének haszonbérbe adni, ez viszont haszonbérbe venni köteles.

A barátságos egyezkedés létre nem jött esetére 2. §-ban megnevezett közigazgatási hatóság határoz.

4. §. Azon községekben, ahol a birtokszabályozás és az urbéri elkülönzés még nem eszközöltetett, a vadászati jog a közös legelőkön, erdőkben és nádasokban a községet, azon erdőkben és nádasokban, melyek a korábbi földesúr tulajdonát képezik, habár a volt urbéreseket illető faizás, vagy egyéb szolgálattal vannak terhelve, kizárólag a volt földesurat; irtványokon, udvartelki, bérfizetés mellett bírt (curialis és censuális) és egyéb urbéri természetű tartozásokkal terhelt ingatlanokon pedig, a törvényhozásnak az ily természetű viszonyok iránti további intézkedéséig a jelenlegi birtokosokat illeti.

5. §. Azon községekben, hol a birtokszabályozás és urbéri elkülönzés megtörtént és a korábbi földesur a vadászati jogot a volt urbéresnek tulajdonában magának jövére is fentartotta, az ily kikötés érvényét veszti. A volt urbéresnek azonban kötelesek, ha a földesur a vadászati jog fentartásáért akár ingatlanban, akár más módon bármi árt adott, ezen szolgálmat azon szabályok szerint megváltani, melyek az urbéri természetű szolgálmatyok megváltására külön törvény által megállapítottak.

Haláskör, jogorvoslat. Az 1896. XXVI. t.-c. 75. §-a: (a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye) az alispánnak, törvényhatósági bizottságnak, a külön vadászterületet nem képező földbirtokon és a község tulajdonát képező területeken a vadászati jog bérbeadása tárgyában hozott határozata ellen. (1883. XX. t.-c. 3. §-a.)

Az 1896. XXVI. t.-c. 76. §-a: (a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye) a közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, mellyel: 1. a vadászati gyakorlása tárgyában intézkedik, ha ennek következtében azon kérdés válik vitássá: vajjon valamely terület azon vadászterületek közé tartozik-e, melyeken a vadászati jog törvény korlátai között szabadon gyakorolható (1883. XX. t.-c. 2. §-a); 2. a külön vadászterületet képező nagy erdőterület által legalább három oldalról körülvevett 200 holdnál kisebb területű birtok tulajdonosa és a vadászterület birtokosa vagy haszonbérletje között, a haszonbérbeadás és haszonbérbevétele kötelezettségét s annak feltételeit és módjait megállapítja (i. t. 3. §-a); 3. a vadászati jog bérbeadásából befolyó évi fizetés jövedelmét a tulajdonosok között birtokaránylag felosztja (i. t. 3. §.).

A vadászati jog bérbeadása iránti ítélet árverésről felvett és a szerződést pótló jegyzőkönyvek tanúsága szerint, azt, hogy a feltételek valamelyikének nem teljesítése esetére a szerződés tényleges felbontását maguk számára fenntartják, ki nem kötötték, ily kikötés hiányában a szerződés érvénytelenítését csakis bíróság útján eszközölhetik ki és önhatalmu fellépésük által oly pernek tennék ki magukat, melynek a községre nézve hátrányos kimenetele felől kétség fenn nem foroghat. (186.757—1894. B. M.)

A törvényhatósági bizottság a községi vadászterület szabadkézből történt bérbeadása iránti kötött szerződés jóváhagyásának kérdésében nem illetékes határozni, csupán az áll jogában, hogy a szabadkézből való bérbeadás kérdésében határozzon. Az akár szabadkézből, akár nyilvános árverés útján történt bérbeadás eredményének, illetőleg a községi vadászati bérszerződésnek jóváhagyására az 1883. XX. t.-c. 3. §-a 2. bekezdésében foglalt rendelkezés értelmében az alispán illetékes. (189.925—1895. B. M.)

Minthogy a néhai J. Zs. özvegye és leszármazó örökösei által kiállított meghatalmazás tartalma szerint O. D. néhai J. Zs. összes ügyeinek rendezésével s az örököseknek mindenkor és mindenben való képviselével van megbízva, s így az alispán azon indokolása, hogy az illető az örökösek nevében való felebbezésre jogosítva nem volt, törvényes alappal nem bír; minthogy továbbá a haszonbérbe adó község és néhai J. Zs. között a törvényes formáság megtartása mellett létrejött, a vármegye alispánja által jóváhagyott s több éven át érvényben állott vadászati haszonbérleti szerződés fenállásának vagy megszűnésének kérdése, mint a magánjog szabályai szerint eldöntendő kérdés, a polgári bírói hatóságok hatáskörébe tartozik; minthogy ennél fogva Sz. vármegye alispánja hatáskörében túllerjeszkedett, amidőn ezen kizárólag magánjogi vonatkozású kérdésben, ahelyett, hogy vagyonfelügyeleti joga alapján a község képviselőtestületét odafasztotta volna, hogy a szerződés megszüntetése tárgyában a bírói eljárás meg vagy meg nem indítása kérdésében elsőfokúlag határozzon, J. község képviselőtestületének a szerződés megszüntetést kimondó intézkedését hagyta helyben; ugyanazért a panasznak helytadni s a panasszal megtámadott határozatokat megsemmisíteni kellett. (2.683—1898. K. B.)

Minthogy a községeknek községi vadászterületek bérbeadása iránti összes megállapodásai és intézkedései, — kivéve a nyilvános árverés mellőzésével eszközölni kívánt szabadkézből való bérbeadás, melyben az engedélyt az 1886. XXII. t.-c. 120. §-a értelmében a törvényhatósági bizottság van jogosítva törvényszerint megadni, az 1883. XX. t.-c. 3. §-a azon rendelkezéséből kifolyólag, mely a községi vadászterületek bérbeadása iránti kötött szerződések jóváhagyásának jogát az alispánra ruházza, mint ezen jóváhagyással legszorosabb kapcsolatban álló előzményes intézkedések, az alispánnak és nem a törvényhatósági bizottságnak fokozatos elbírálása alá tartoznak; minthogy ennél fogva a vármegye törvényhatósági bizottsága a fentforgó kérdésben illetéktelenül határozott, ezen illetéktelen hatáskörben hozott határozata megsemmisí-

fendő s a képviselőtestület megfelelően határozata az illetékes alispán fokozatos elbírálása alá bocsájtandó volt. (2.276—1899. K. B.)

Minthogy a községi vadászati jognak árverés útján való bérbeadása tárgyában felmerülő annak a vitás kérdésnek az elbírálása, hogy a községi határ hány részletben bocsájtassék árverés alá? Az 1883. XX. t.-c. 3. §-ának abból a rendelkezéséből kifolyólag, mely a községi vadászterületek bérbeadása iránt kötött szerződések jóváhagyásának jogát az alispánra ruházta, mint ezen jóváhagyással szoros kapcsolatban álló előzményes intézkedés, az alispánnak s nem a törvényhatósági bizottságnak fokozatos elbírálása alá tartozik, a fennforgó kérdésben hozott vármegyei törvényhatósági bizottsági határozatot megsemmisíteni kellett. (2.518—1901. K. B.)

Valamely községnek saját határán kívül más község területén fekvő és önálló vadászterületet képező földbirtoka vadászati jogának bérbeadási ügyében vagyonfelügyeleti szempontból hozott törvényhatósági közgyűlési határozatok ellen közügyhatósági bírósági panasznak helye nincsen. (4.388—1903. K. B.)

Ha a község képviselőtestülete akkép határozott, hogy a vadászati jog bérletjének állítólagos szerződészegése következtében megszünteti a vadászati jog bérletére vonatkozóan kötött szerződést, úgy a községnek ez az elhatározása nem esik az 1896. XXVI. t.-c. 75. §-ában a m. kir. közigazgatási bíróság hatáskörébe utalt vitás kérdések körébe, hanem a községnek vagyoni ügyében hozott oly határozatának tekintendő, mely ellen az 1886. XXII. t.-c. 25. §-a értelmében a törvényhatósági bizottsághoz, attól pedig a m. kir. belügyminiszterhez lehet felebbezni. Annak a kérdésnek a felekre nézve kötelező hatállyal való eldöntése, hogy forog-e fenn szerződészegés és hogy annak esetleg minő következményei legyenek? — a polgári bíróság hatáskörébe tartozik. (36—1907. K. B.)

Az 1896. XXVI. t.-c. 75. §-a, mely a közigazgatási bíróságnak a vadászati ügyekben fenálló hatáskörét szabályozza, csakis a községi, illetve törvényhatósági joggal felruházott városok vadászati jogának bérbeadása tárgyában érvényesíthető panaszokat utalja a bíróság hatáskörébe. A felszlatott határövezetek úgynevezett vagy községi erdő területein gyakorolható vadászati jog bérbeadása tárgyában intézkedő földmívelésügyi miniszteri határozatok ellen emelhető panaszokról azonban sem az idézett törvény, sem más későbbi törvényes rendelkezés nem intézkedik. (5.043—1908. K. B.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 120. §-a értelmében a községi vagyon bérbeadása iránti árverés módozatait és a kikiáltási árt a képviselőtestület állapítja meg s az árverést is az hagyja helyben; a szőnyegen forgó esetben az árverési feltételeket a járási főszolgabíró állapította meg, az árverés eredményének elfogadása kérdésében pedig a képviselőtestület nem határozott, illetve az a bemutatott iratokból ki nem tűnik, de amellelt az árverés eredményeként megköltendő adás-vételi szerződés feltételeit nem a vármegye közönsége, hanem a község van hivatva megállapítani és a szerződés megköltése is nem a főszolgabíró, hanem a községi képviselőtestület jogkörébe tartozik, végül megjegyzem, hogy a községnek a belügyeihez tartozó hasonló tárgyak felett tartandó üléseiben a községi törvény szerint a járási főszolgabíró elnökölni nincs jogosítva. (126.310—1898. B. M.)

Az 1883. XX. t.-c. 3. §-a szerint gyakorolható vadászati joggal együttesen adandó-e bérbe, csak annak előzetes megállapítása után lehet eldöntenie, vajjon a kérdéses területek egészben vagy részben önálló vadászati területet képeznek-e, vagy sem? (24.711—1891. B. M.)

A községet illető vadászati jog bérbeadása kizárólag a községi képviselőtestület jogkörébe tartozván, e tekintetben a járási főszolgabírónak csak ellenőrzési joga van, amelyen túl csak akkor terjeszkehetnek, ha a törvényhatóság számára az 1886. XXII. t.-c. 26. §-ban fentartott beavatkozás esete állna be. (10.241—1892. B. M.)

Ha a községi vadászterület bérbeadása iránt hozott községi határozat folyamattal megátadott, a felfolyamodás joghatály elinlézése előtt a vadászterület

bérletje jogfalan vadászati címén mások ellen panaszt nem emelhet. (176—1891. B. M.)

A községi vadászati jog gyakorlása iránt kötött s jogerőssé lett bérszerződésből származó kérdések, amennyiben bírói útra tartozó magánjogi viszonyokat nem érintenek, nem a törvényhatóság, hanem a szerződések jóváhagyásának jogával felruházott alispán érdemleges elbírálása alá tartoznak. (56.077—1892. B. M.)

Vadászati ügyekben. 1. A megyei törvényhatósági bizottság a községi vadászterületek bérbeadása iránt kötött bérszerződések megerősítésére törvényszerint feljogosítva nincs, s az ez érdemébe hozott határozat semmis s az ügy megerősítés végett az arra törvény szerint illetékes alispánhoz teendő át. 2. A községi vadászterület iránt kötött szerződés törvényszerűségének elbírálásánál nem a szerződés kelle, hanem azon nap veendő tekintetbe, amely napon az árverési feltételek a községi képviselőtestület által megállapítottak. 3. A szőlőhegy, mint vadászterület, a községi vadászterületbe, a törvény 3. § értelmében való bérbeadás céljából a tulajdonos ellenére be nem vonható. 4. A községi vadászterületek bérjövödelmének hováfordítása kérdésében hozott alispáni határozatok nem a belügyminiszterhez, hanem az 1876. VI. t.-c. 58. §-a alapján a közigazgatási bizottsághoz felebbezendők. 5. A községek vadászterületeiket kötelesek bérbeadni. 6. Ha a községi vadászterület bérbeadása céljából kötött árverés hatámapja kellően közhírré nem tétetik; az ezen árverés alapján kötött bérleti szerződés megsemmisítetik. 7. Az 1883. XX. t.-c. életbelépését megelőzőleg az 1872. VII. t.-c. alapján kötött vadászati bérszerződések és az ennek alapján szerzett magánjogok a kikötött határidő lejártáig csakis bírói úton helyezhetők érvényen kívül.

Ha a községi vadászterület bérlet elhalálozása folytán az örökösök és a község kölcsönös megállapodással a bérleti szerződés felbontását elhatározták, a vármegyei törvényhatósági bizottsága ehhez hozzájárul s nincsen igazolva az, hogy a szerződés felbontása s az újabb bérbeadás a községre nézve hátrányos lenne; a szerződés érvénybe tartására irányuló közigazgatási bírósági panasznak helyt nem adhat. (3.125—1899. K. B.)

III. Árverési feltételek megállapítása. a) Megengedhetők. Az összehívott képviselőtestületnek s a hatábeli földbirtokosoknak együttesen tartott üléséről felvett jegyzőkönyv szerint a képviselőtestület és a községi birtokosok 570 holdnyi birtokfőbbsséggel lóháton való vadászati megengedése mellett nyilatkozván, ennek alapján alispán úr határozatát, mely a szóban levő kérdés felett határozni hivatottak, valódi többségi határozott akarathivánításának megfelel, K. J. és Társai felfolyamodásuk elutasítása mellett részemről is jóváhagyom. (83.835—1889. B. M.)

Eltekintve attól, hogy az 1883. évi XX. t.-c. 3. §-a szerint a bérbeadásnál az 1871. XVIII. t.-c. 110. §-a, illetve az ennek helyébe lépett 1886. XXII. t.-c. 120. §-a értelmében, úgy az árverés feltételeit a képviselőtestület állapítja meg, valamint az árverést az hagyja helyben, az pedig, hogy mindezek a képviselőtestület részéről megtörténtek volna, igazolva nincsen, tény, hogy N. B. az árverési feltételek 5. pontjának el nem fogadása mellett árverezett. Mivel pedig egyfelől a szerződő felek csakis világosan kifejezett kikötéseik értelmében kötelezhetők, másfelől miként az alispán felebbezett határozatában is kifejezve van, nem forog fenn törvényes indok arra, hogy az árverési feltételek érintett 5. pontja elejtessék, mindezeknél fogva a lényeges hiányban szenvedő s mint az árverési feltételekkel ellentmondásban levő bérbeadási intézkedés, semmisnek volt tekinthető. (42.039—1891. B. M.)

Az előjárók által foganatosított árverési a község képviselőtestülete nem rendelte el, feltételeket meg nem állapította, s ezen törvényellenességet meg nem szünteti a képviselőtestület 1896. évi aug. hó 2-án 31. sz. alatt hozott azon határozata, mely az előjárók által foganatosított árverést jóváhagyta, mert az árverési jegyzőkönyvben nem is érintett, csupán a szerződésben felvett feltételek a képviselőtestület tanácskozásának és határozatának tárgyát nem képezheték. Ezenfelül H. város rend-

kívüli birtokviszonyaira tekintettel, a vadászat kiadására vonatkozólag, még az árverés foganatosítása előtt közigazgatási intézkedések tételén, az 1896. évi március hó 16-án 16.392. sz. alatt hozott belügyminiszteri rendelettel máig előzetesen meg lettek állapítva a vadászat kiadásának feltételei. Az ezen illetékes felsőbb fokban meghatározott feltételek mellőzésével foganatosított árverés és megkötött szerződés tehát érvényre nem emelhető. (278—1897. K. B.)

A fennálló törvényes gyakorlat szerint a községi vadászati jog bérbeadásánál a községek nincsenek korlátozva abban, hogy a községi vadászterület bérbeadása alkalmával a vadászat gyakorlását illetőleg a községi mezőgazdasági érdekeknek megfelelő megszorító feltételeket kössenek ki, nevezetesen, hogy a vadászati jognak agrárral való gyakorlását, ahol azt a mezőgazdasági érdekek szempontjából károsnak találják, tilalmazzák. (4.048—1907. K. B.)

A törvény világos rendelete szerint, a községi vagyon bérbeadása iránti árverés módozatait, feltételeit s a kikiáltási árt a képviselőtestület van hivatva megállapítani s ezen jogát, de egyáltalán köteleességét is, valamely választmányra átruházni jogosítva bármely indoknál fogva nincsen. (53.623—1885. B. M.)

A községek nincsenek korlátozva abban, hogy a községi vadászterület bérbeadása alkalmával a vadászat gyakorlását illetőleg a helyi viszonyoknak s közigazgatási érdekeknek megfelelő, a vadászati törvénnyel ellentétben nem álló megszorító feltételeket kössenek ki. (753—1898. K. B.)

Ha a vadászati jogra vonatkozó árverés módozatait és a kikiáltási árt a községi előjáróság és nem a képviselőtestület állapítja meg, akkor ezen hiány csak azon esetben nem hat vissza semmisítőleg az árverés eredményére, ha a képviselőtestület az előjáróságnak eljárását utólagosan magáévá teszi. (5.183—1891. B. M.)

b) Tilosak. Alispán úr határozatát, mellyel a H. községek és az ottani gazdaközönséget illető vadászati jog haszonbérbeadása céljából megtartott árverési eljárást megsemmisítette, felülvizsgálván: tekintve, hogy a körjegyző javára az árverési feltételek között tett kikötés a vadászati jog értékét telesen csökkentette és ez által a község károsodását idézte elő, helybenhagyom oly hozzáadással, hogy az új árverés feltételei között az eddigi feltételek között 8. szám alatt szerepelt ama kikötés, mikép a körjegyzőnek a vadászás megengedtetik, helyet nem foglalhat. (62.682—1889. B. M.)

Elrendelem, hogy M. község határában gyakorlandó vadászati jognak újabb hat évre leendő bérbeadása céljából újabb szabályszerű árverés tartassék és az árverési feltételek közül az 1890. évi május hó 9-én felvett árverési jegyzőkönyv 6. pontjában a nyulak és fácánok által tett károk megtérítését magában foglaló kötelezettség elhagyassék. Mert midőn a vármegye alispánja egyes feltételeket törvényteleneknek nyilvánított, akkor nem volt szabad a szerződést helybenhagyni, hanem tartozott volna újabb árverést rendelni, már csak azért is, mivel valószínű, hogy a törvénytelen súlyos feltételek elhagyása esetén, a szerződésben biztosított bérösszegnél nagyobb összeg érhető el, holott az alispáni intézkedés következtében a bérlő kötelezettségei könnyítettek, anélkül, hogy a községnek azok fejében ellenérték biztosított volna. (43.451—1890. B. M.)

A községi vadászterületek bérbeadása iránt megtartott szabályszerű nyilvános árverés eredménye alapján megkötött bérszerződéseket helybenhagyom ugyan, mert az, hogy a bérlők bizonyos árverési és eljárási költséget kötelesek fizetni, a szabályszerűen közhírré tett s az árverezők által ismert bérbeadási feltételekbe fel volt véve, s ez ellen, az árverés megtörténte előtt, felfolyamodók nem emeltek kifogást, felhívom azonban, figyelmeztesse a nevezett községek előjáróságait, hogy jövőre ily nemű kikötéseknek az árverési feltételek közé való felvételét mellőzzék, mert a község határában levő és az 1883. XX. t.-c. 3. §-a alá tartozó földterületek bérbeadását a törvény ugyanezen §-a a községnek, tehát az ezt ily eljárásokban képviselő elől-

járóságnak teszi hivatalos kötelességévé, azt pedig, hogy a bérbevevők ily címen kiadásokkal terheltesse, a bérléssel indokolatlanul feldrágítaná és így a vadászterületek értékesítésének csökkentésére vezetne, holott a hatóság éppen az ellenkező eredményt van hivatva előmozdítani. (2.343—1897. B. M.)

Mint hogy a szóban levő árverés módozatainak, feltételeinek, hatánapjának és a kikiáltási árak előzetes megállapítására az 1883. XX. t.-c. 3. §-a és az 1886. XXII. t.-c. 120. §-a szerint a város képviselőtestülete lett volna jogosítva, ez azonban azt a jelen esetben elmulasztotta; mint hogy továbbá a törvény említett követelményének hiánya nem tekinthető pótoltnak az által, hogy a városi képviselőtestület jóváhagyásával utólagosan hozzájárult az árveréshez: a panasznak helyt adni s az árverést megsemmisíteni kellett annál is inkább, mivel egyrészt az a kikötés, hogy az árverési feltételek között szerepel, hogy a bérlési idő esleg 3 évig tart, a vadászati törvény világos rendelkezése, mely szerint ez az időtartam legalább 6 év, ütközik; másrészt az árverés kellően meghirdelve sem volt, amennyiben az árverési feltételek szülőterületekre vonatkozó ponttal a városi tanács ama határozata folytán egészítette ki, mely határozat az annak fogalmazványára vezetett kiadói jegyzet szerint csak 1897. évi június hó 1-én, vagyis az árverés előtti napon adatott ki; kétségtelen tehát, hogy az árverési feltételek idő hiánya miatt sem voltak kellően nyilvánosságra hozhatók. (910—1897. K. B.)

Mint hogy a tárgyi iratokból kitűnik, hogy M. község képviselőtestülete az 1883. XX. t.-c. 3. §-a és az 1886. XXII. t.-c. 120. §-a rendelkezéneken figyelmen kívül hagyásával a kérdésben levő árverések módozatait, feltételeit, hatánapját s a kikiáltási árt az árverések megtartása előtt nem maga, hanem a községi előjáróság állapította meg, mint hogy továbbá törvény említett követelményének mellőzése nem tekinthető pótoltnak az által, hogy a képviselőtestület, valamint az alispán az árveréseket, illetve az azokra alapított bérszerződéseket utólagosan jóváhagyta: a panasznak helyt adni és az árveréseket, a bérszerződésekkel együtt, hatályon kívül helyezni kellett annál is inkább, mivel az a kikötés, melyet az alispán a panaszló fél bérszerződésére vezetvén, a községi előjáróság az utolsó árverés feltételei közé szintén bevett, tudniillik, hogy a bérlő köteles a vadászatot a község vadászatot kedvelő lakosainak megengedni, vadászati törvény célzatába ütközik, amennyiben a vadállomány kímélése szempontjának nem felel meg s a vadászatot annyira kiterjeszti, hogy a vadászati bérléssel annak folytán sokat veszít értékéből s egyszersmind előidézi a község károsodását is; tehát az árverésnél mellőzendő volt volna. Egyébiránt a vármegyei alispán a panaszló és a község között kötött bérszerződésektől jogosítva van megvonni a jóváhagyást, de jelen esetben az általa módosított feltételek mellett új bérbeadási árverést kellett volna elrendelnie, anélkül a szerződés lényeges tartalmának megváltoztatása az alispáni hatáskörön kívül esett s alkalmas okul szolgált arra, hogy a panaszló a bérszerződést el ne fogadja. (965—1897. K. B.)

Cs. vármegye alispánja panaszolt határozatában megtagadta a jóváhagyást a bérlési szerződéstől, s a község előjáróságát újabb árverés megtartására utasította, abból az indokból, mert az árverési feltételek 14. pontja csak azon pályázóknak enged meg az árverésbeni részvételt, akik M. községben földadót fizetnek. Mint hogy pedig a községi vadászati jog bérbeadásánál irányadó az 1886. XXII. t.-c. 120. §-ában foglalt azon rendelkezés, melynek értelmében a községi vagyon, illetve jelen esetben a községi vadászati jog értékesítése a rendszerint és elsősorban nyilvános árverés útján hajtandó végre, abban leli indokát, hogy a bérbeadásnál minél magasabb eredmény érhető el, — az a rendelkezés pedig, mellyel az árverési feltételekbe oly korlátozások vétetnek fel, melyekkel az árverési óhajtok jelentkezése megnehezíttetik, mi több, melyekkel a pályázók sorából bárki is kizáratik: a törvény intenciójának kizárását foglalja magában, Cs. vármegye alispánja helyesen rendelkezett, amennyiben a vitássá vált vadászati bérlési szerződéstől a jóváhagyást megtagadta. (3.135—1901. K. B.)

Mint hogy a bírósághoz felterjesztett tárgyratok között annak semmi nyoma sincsen, hogy B. város vadászterületeinek bérbeadása tárgyában kiírt árverés a szomszédos községekben hözhírré téve s valamely hirdetőben meghirdetve lett volna, minthogy továbbá a megállapított árverési feltételek 10. pontjában felvett azon kikötés, hogy a város az ígéretek között minden indoklás nélkül szabadon választhat, a szabad versenyt legnagyobb mértékben korlátozó intézkedést foglal magában, sőt a nyilvános árverés jogi fogalmával ellentétbe áll, s alkalmas arra, hogy a komoly versenyzőket az árverésben részvételtől visszariassza. S vármegye alispánja a fennforgó esetben helytelenül rendelkezett, midőn B. szabad királyi város vadászterületeinek bérbeadása tárgyában megtartott nyilvános árverést jóváhagyta s a vadászati jog bérletét az árverési feltételek 10. pontjában foglalt kikötés alapján a legmagasabb ígéretekkel panaszos ígéréseinek mellőzéseivel a kisebb ígéretekkel tevő b.-i vadászársaságnak rendeli átadni. (3.657—1902. K. B.)

Községi vadászterületre vonatkozó árverési feltételekbe felvett olyan intézkedés, mely szerint bárki, ki vadászati kihágás miatt el lett ítélve, sem árverés, sem átruházás útján a vadászati jog bérletét meg nem szeresheti, joghatállyal nem bír. (2.454—1903. K. B.)

Községi vadászterület bérbeadásánál az árverési feltételeket, a kikiáltási árt és az árverés határnapját a község képviselőtestülete köteles megállapítani s ezen, részben a törvény, részben pedig a kifejtett törvényes gyakorlat által reáruházott feladatát a községi elöljáróságra át nem ruházhatja. A megállapított árverési feltételekbe pedig olyan kikötések, melyek a vadászati törvény kifejezett rendelkezéseivel ellentétben állanak, vagy melyek az árverés eredményének, illetve az elérhető bérösszeg mérvének csökkentésére befolyással bírhatnak, fel nem vehetők. Továbbá arra való tekintettel, hogy a vadászati gyakorlása közben a vadászati gyakorló által, valamint a fővadak (szarvas, dímvad) által okozott károk felbecsülése és megállapítása tárgyában követendő eljárást részben a vadászati törvény (7. és 16. §.), részben pedig a fennálló polgári törvények szabályozzák, a község képviselőtestülete az árverési feltételekbe, valamint a megkövetendő bérleti szerződésbe, a kártalanításra nézve külön eljárási szabályzatokat, s mi több, oly szervezetet, melynek határozata jogerős intézkedést képez, meg nem állapíthat. (3.749—1907. sz.)

A községi közlegelőknek rendeltetése elsősorban a községi állattállomány táplálása lévén, a bérleti szerződésben foglalt feltételek 5. pontja, melynek fogva a bérlő jogosítva van bármely községi lakos marháját ezen legelőről kiiltani, illetve be nem fogadni, úgyszintén az, hogy a legeltetési bér megállapítása mellett a bérlő az illető községi állattulajdonosoktól szedhet, a bérlőre, ki ezen körülményt esetleg saját üzérkedő céljai érvényesítésére felhasználhatja, bizalik: el nem fogadható. (1.764—1892. B. M.)

Helyben kellett hagynom a törvényhatósági bizottságnak neheztelt határozatát, mert az árverési feltételek 8. pontja szerint a „Táttra” szálloda tulajdonosa és annak családja az ajánlatkérőtől el lettek zárva, már pedig az árverési feltételekbe oly kikötések, melyek az árverés útján versenyt korlátozzák, illetve egyes jelentkezőket az árverésben való részvételtől kizárnak, fel nem vehetők. (173.865—1910. B. M.)

A községi vadászterületek bérbeadására vonatkozó árverési feltételekben az agarászat eltiltható. (M. kir. közig. bíróság 4048—1907. sz.)

A községi vadászterület bérbeadásánál az árverés az árverés eredményének csökkentése céljából összebeszéltek, az árverés megsemmisítendő. (A m. kir. közig. bíróság 4831—1907. sz. határozata.)

A községi vadászterület bérbeadásánál az árverési feltételekbe oly kikötések, melyek az árverés útján versenyt korlátozzák, illetve egyes jelentkezőket az árverésbeni részvételtől kizárnak, fel nem vehetők. (A m. kir. közig. bíróság 107—1902. sz. határozata.)

Községi vadászterületre vonatkozó árverési feltételekbe felvett olyan intézkedés,

mely szerint bárki, ki vadászati kihágás miatt el lett ítélve, sem árverés, sem átruházás útján vadászati jog bérletét meg nem szeresheti, joghatállyal nem bír. (A m. kir. közig. bíróság 2.454—1903. sz. határozata.)

Községi vadászati bérszerződésben oly feltétel, hogy a bérlő a vadászati jogot bármely községi lakossal megosztani köteles, nem engedhető meg. (21.117—1892. B. M. — M. közig. 92. é. 21. sz. 9. l.)

Habár a községi vadászterületek köteles bérbeadását az 1883. XX. t.-c. 3. §-a elrendeli is, de nem tartalmaz oly intézkedést, mely a vadászterület tulajdonosának, a községnek megtiltana azt, hogy a bérbeadási feltételek közé a vadászati gyakorlására nézve, a fennforgó gazdasági érdekek figyelembevételével, oly megszorításokat tegyen fel, melyek ezen érdekeket vadászattal összekötött károsodástól lehelőleg megoltalmazzák. (63.612—1889. B. M. K. k. 99. é. 42. sz. 331. l.)

Ha vadászati jogra vonatkozó árverés módzatai és a kikiáltási ár a községi elöljáróság és nem a képviselőtestület állapítja meg, akkor ezen hiány csak azon esetben nem hat vissza semmissítőleg az árverés eredményére, ha a képviselőtestület az elöljáróságnak eljárását utólagosan magáévé teszi. (5.183—1891. B. M. K. k. 91. é. 14. sz.)

IV. Árverés határnapjának megállapítása. Községi vadászterületek bérbeadása azon képviselőtestületi ülésen, amely a bérbeadást és feltételeit meghatározza, nem eszközölhető, hanem az árverés napja, tekintettel a községi határozatok ellen közbevetelhető felebbezések benyújtására, törvényben megállapított határidőre megállapítandó s kellően megjelölendő. (63.863—1883. B. M.)

Tekintettel a bérbeadási eljárásnál a bemutatott iratok tanúsága szerint előfordult szabálytalanságokra, jelesen arra, hogy a községi vadászati jog bérbeadása céljából fogantatosított árverés nem a községi képviselőtestület által határozatilag kiírt és szabályszerűen közhírré tett határnapon, hanem két nappal később tartatott meg, azon körülmény pedig, hogy az elhalasztott árverés határnapja kellőképpen közhírré tétellett volna, a körjegyzői pusztai állításán kívül mivel sem igazoltatik: az árverést megsemmisítendőnek találtam. (59.869—1884. B. M.)

K. község vadászterületének bérbeadása céljából megtartott árverés alapján kötött bérszerződés az alispán rendeletével jóváhagyván, az ellen M. F. és társai k.-i lakosok felebbezéssel éltek, minek folytán az alispáni határozat megmásításával a bérbeadást megsemmisítendőnek találtam; mert a képviselőtestület által megállapított árverési feltételekben az árverés határnap, mely pedig kell, hogy azokban megemlítve legyen, benn nem foglaltatik, különben is a községi javadalmak árverés útján való bérbeadásánál az árverés határnapjának kiírtására törvény szerint nem a községi jegyző, hanem maga a képviselőtestület illetékes. Miért is az iratok visszaküldése mellett felhívom, hogy a nevezett községet egy újabb árverésnek a törvény vonatkozó rendelkezései szigorú szem előtt tartásával leendő fogantatosítására utasítani sziveskedjék. (58.883—1889. B. M.)

A panaszolt alispáni határozat vadászati bérszerződéstől a jóváhagyást azért tagadta meg s a bérbeadásra vonatkozó községi intézkedéseket azért oldotta fel, mert a községi terület egy részének önálló vadászterületi jellege vitássá válván, ezen kérdésben, valamint a bérösszegnek a kisbirtokosok közt való felosztása kérdésében a bérszerződés jóváhagyása előtt az 1883. XX. t.-c. 2. §-a utolsó bekezdésében megjelölt hatóságoknak kell határozni. A bérösszegnek mikénti felosztása a bérszerződés jóváhagyásától függetlenül eldöntendő kérdés lévén, a felosztás iránti döntés hiánya jóváhagyásnak a bérszerződéstől való megtagadását még indokolta nem tették; minthogy azonban a községi terület egy részének önálló vadászterületi jellege a M. l. által a bérbeadás iránt hozott községi képviselőtestületi határozata ellen beadott felebbezés folytán tényleg vitássá vált, a bérszerződés pedig ezen vitás alapkérdés előzetes eldöntése nélkül, mely az 1883. XX. t.-c. 2. §-a végső pontjában körülírt eljárásra tartozik, a dolog természeténél fogva jóvá nem hagyható, az alispán helyesen

írt el, midőn a szóban lévő béletszerződéstől jóváhagyását megtagadta. A bérbeadásra vonatkozó községi intézkedések egyébiránt már azért is semmisnek tekintendők, mert az 1883. XX. t.-c. 3. §-ában hivatkozott 1871. évi XVIII. t.-c. 110. §-a helyett életbelépett 1886. XXII. t.-c. 120. §-ának azon rendelkezése, hogy az árverés módzatait a képviselőtestület állapítja meg, mindenben betartva nem lett. Az árverési határnapot ugyanis a községi előjáróság tűzte ki, az 1897. évi február hó 17-én kelt hirdetménnyel ugyanazon évi március hó 28-ára, mely törvényellenes eljárást azon körülmény törvényessé nem teszi, hogy a községi képviselőtestület 1897. évi március hó 6-án tartott közgyűlésben az előjáróság által kiküldött s már közhírré is tett határnapot utólag jóváhagyta, az 1897. évi május hó 1-én tartott képviselőtestületi közgyűlés pedig az említett hirdetmény alapján megtartott árverés eredményéhez képest megkötött szerződést jóváhagyásával ellátta, mert a már idézett 1886. XXII. t.-c. 120. §-ának 2. bekezdése szerint a községi javadalom bérbeadásánál az árverésre vonatkozó előintézkedések megtétele is a képviselőtestület jogát és köteletségét képezi. (650—1897. K. B.)

V. Árverés kihirdetése. A községi vadászterület bérbeadása iránti hirdetménynek a vármegye községeinek rendszeresen megküldött hivatalos közlönyben való közzététele egymagában is kellő kihirdetési módozatot képez. (68.932—1889. B. M.)

A bérbeadandó községi vadászati jog árverési napjának egyedül az illető községben való kihirdetése nem elegendő, hanem a kihirdetésnek a szomszédos községben is meg kell történnie. (79.224—1889. B. M.)

VI. Árverés lefolyása. Az iratokból kitetszőleg, a vadászterület bérbeadása teljesen szabályszerűen eszközöltetett, mely körülménnyel szemben az, hogy a szabályszerűen megtartott árverés alkalmával annak lefolyásáról jegyzőkönyv nem véttet fel, nem képezi törvényre, avagy törvényerőre alapítható indokát annak, hogy az sem a község, sem egyesek részéről felfolyamodással meg nem támadott bérbeadási eljárás megsemmisíthessék. Hasonló hivatalos eljárások lefolyásáról azonban jövőben rendes jegyzőkönyvek vezetendők. (74.453—1889. B. M.)

Ha a községi vadászterület bérbeadásánál az árverők az árverés eredményének csökkentése céljából összebeszéltek, az árverés megsemmisítendő. (4.831—1887. B. M.)

A vadászati jog bérbeadására kitűzött árverés eredményének csökkentése céljából történt összebeszélés a kblk. 128. §-ba ütköző cselekményt képez, melynek elbírálására a kir. bíróság illetékes. (1.210—1891. B. M.)

VII. Árverésen tett legmagasabb ajánlat mellőzése. Községi vadászterület bérbeadása céljából megtartott nyilvános árverés alkalmával tett ígéret teljesítésére az, akinek ajánlatát meghaladó magasabb ígéret adatott be, hacsak ajánlatának fentartására a megejtett árverés alkalmával, vagy azután külön nem nyilatkozik, jogilag nem kötelezhető. (2.742—1901. K. B.)

A községi vadászati jognak bérbeadása tárgyában megtartott nyilvános árverésen tett legmagasabb ígéret csak kivételesen, s csakis abban az esetben mellőzhető, ha a szerződésből folyó kötelezettségek pontos betartására, nemkülönben a vadászati jognak okszerű gyakorlására, ezzel karöltve a vadászterület vadállományának fentartására nézve a legmagasabb ígéretet tevőnél a kellő biztosíték hiányzik, s ezen körülményeknek a fenforgása kellőleg beigazolható. (2.973—1902. K. B.)

A kérdéses birtok bérbeadása iránt tartott ajánlati tárgyalás alkalmával t. l. M. eddigi bérlő 12.000 frinyi, G. M. és M. jernyei bérlők pedig 15.333 frinyi évi haszonbért ígérték; a város tanácsa azonban az eddigi bérlőt megtartani óhajtván, azt felszólította, hogy ajánlatát a másik versenyző fél magasabb ajánlatának mérvére emelje fel, minek megtörténtével a bérlet az eddigi bérlőnek átadni rendeltetett. Ez eljárást azonban helyesnek nem tarthatom; mert igaz ugyan, hogy az árverési feltételek 8. pontjában foglalt rendelkezés szerint a város közönsége a beérkező ajánlatok között szabadon választhat és a legtöbbet ígérő ajánlattevő irányában e részben lekötözve nincsen, de önként értetik, hogy a város közönsége az említett sza-

bad választási jogát csak a város érdekében gyakorolhatja s az ajánlati tárgyalásnál összegre nézve legelőnyösebbnek mutalkozó ajánlatot csak akkor mellőzheti, ha a város érdeke azt határozottan megkívánja és ha ezen mellőzés ezen alapon kielégítően indokolható, mert különben a város által közhírré tett árverési feltételek hitelessége, illetőleg megbízhatósága leromolván, a közönség a versenytől elidegeníttetik és a verseny csökkenése folytán a város jövedelmeiben károsodásnak leendő kitéve. A fennforgó esetben azonban a legtöbbet ígérő vállalkozó ajánlatának mellőzésére felhozott azon érv, hogy az eddigi bérlő a város meglegedését nyerte ki, míg az ajánlati tárgyalásnál legtöbbet ígérő vállalkozók a városban ismeretlenek, e részben kielégítőnek nem tekinthető s az eddigi bérlőnek személyes megbízhatóság címén a város közönsége által történt előnyben részesítése csak azon esetre volna, mint a város érdekében álló, elfogadható, ha a másik versenyző fél megbízhatatlannak mutalkoznék. (67.821—1885. B. M.)

A községi képviselőtestület a községi vadászterület bérbeadása iránt megtartott árverésen tett legmagasabb ígéret elfogadására feltétlenül kötelezve nincsen s a legnagyobb ígérettel szemben a fenforgó körülményekhez képest esetleg a kisebb ígéretet tevő ajánlatot — mint a községre végeredményben előnyösebbet — is elfogadhatja. (254—1899. K. B.)

VIII. Árverés utáni utóajánlat. A vadászati jog bérbeadása tárgyában megtartott árverés nem volt megsemmisíthető azon az alapon, mert panaszosok a megtartott árverés után az árverés eredményét meghaladó utóajánlatot tettek, minthogy a községi képviselőtestület által megalapított árverési feltételekben az utóajánlat utáni bérbeadásáról szó sincs, egyébként pedig sem törvényen, sem törvényes szokásokon nem alapul, hogy a szabályszerűen megtartott árverés után beadott utóajánlat esetén megtartott árverés hatályon kívül helyezendő s újabb árverés megtartása elrendelendő volna. Sz. vármegye alispánja ezek szerint törvényeszerűen rendelkezett, midőn a K. községi vadászati jog bérbeadása folytán kötött bérleti szerződést jóváhagyta. (2.168—1899. K. B.)

A községi vadászterületnek nyilvános árverés után való bérbeadása esetén, ha az árverési feltételekben az utóajánlat útján ígéret kifejezetten megneveve nincsen, az árverés tárgyát képező vadászterület az árverés joni hatálya értelmében a legmagasabb ígéretet tett árverezőnek adandó át. (3.760—1903. K. B.)

A törvényhatósági közgyűlés határozata szerint T. U. község képviselőtestületének obbeli megállapodása, mely szerint a községi vásárvámszedési jog haszonbérbeadása tárgyában megtartott nyilvános árverés eredményének el nem fogadásával, annak az előnyösebb utóajánlatot tevő K. M. részére szabad kézből leendő bérbeadása mondatott ki, oly irányban változtatott meg, miszerint az imént nevezettnek utóajánlatát elfogadta, e víttel nevezett által az ezen ajánlatban tett 3200 forintnak kiküldési árul vételével újabb árverés megtartását rendelte el. Ezen határozatot K. D. által közbevetett felelkezés folytán felülvizsgálván, azt az újabb árverést elrendelő részében helyben hagynom; azon részében ellenben, mely az utóajánlat elfogadására vonatkozik, hatályon kívül helyezem, mert ha már az egész bérbeadás elejtetik, akkor az annak folyamában és csak azon egy alkalomra tett ajánlat fentartása legkisebb jogalappal nem bírhat. (6.769—1895. B. M.)

Vadászterület nyilvános árverés alkalmával tett ígéret teljesítésére az az árverező, akinek ajánlatát meghaladó magasabb ígéret adatott be, — ha csak ajánlatának fentartására a megejtett árverés alkalmával vagy azután külön nem nyilatkozik, — jogilag nem kötelezhető. (A m. kir. közig. bíróság 1903. évi 4.318. sz. határozata.)

IX. Megbízott az árverésnél. Az, hogy a vadászati jog bérbeadása alkalmával szerepelt megbízott megbízójának érdekeit nem kellőleg képviselte, az illetőnek a megbízottal szemben magánjogi úton támasztható igényekre szolgáltatni alapot, azonban az árverés megsemmisítésére jogalapot nem képez. (304—1891. B. M.)

X. Korlátozások a szolgabíróval és községi bíróval szemben. Tekintettel arra, hogy az árverés foganatosítására kiküldött községi bírónak feladata az árverési eljárás vezetése mellett annak törvényes lefolyását ellenőrizni s így, ha az árverésben maga is részt vesz, ezen feladatát önmagával szemben nem teljesítheti, V. vármegye alispánja a felforgó esetben helyesen rendelkezett, amidőn a megtartott nyilvános árverés eredményétől a jóváhagyást megtagadta. (3.786—1903. K. B.)

Felterjesztésére értesítem a vármegye közönségét, hogy a saját járásukbeli községekre, illetőleg azok előljáróságára és képviselőtestületére hivatatos állásuknál fogva bizonyos befolyást gyakorolnak, s a köztük és a községek közötti bérleti viszonyból igen könnyen inconvenienkiák fejlődhetnek ki, a járásukbeli községek tulajdonát képező ingatlanokat bérbe egyáltalán nem vehetik. (4.499—1885. B. M.)

XI. Árverés eredményének mellőzése. A községi vadászati jog bérbeadása tárgyában követendő eljárást szabályozó 1883. XX. t.-c. 3. §-a, illetve az 1886. XXI. t.-c. 120. §-a értelmében, a megtartott nyilvános árverés eredményének jóváhagyására a község képviselőtestülete jogosult, mely intézkedésnek természetes folyománya az, hogy ha az árverés eredményét kielégítőnek nem találja, kellő megokolással az árverés eredményétől a jóváhagyást meg is tagadhatja, s kedvezőbb eredmény reményében újabb árverést rendelhet el. A felterjesztett tárgyratok szerint T. község vadászati jogának bérlete a lefolyt hat éven át a községnek 400 korona évi bérrel jövedelmezett, míg a megtartott árverés során D. R. a következő hat évre évi 111 korona bérösszeget ajánlott meg. T. község képviselőtestülete tehát indokoltan határozott, midőn a megajánlott 111 korona évi bérrel kielégítőnek nem találva, az árverés eredményét jóvá nem hagyta, kedvezőbb eredmény reményében újabb árverést rendelt el, s a község előljárósága által előfeszített bérleti szerződéshez hozzá nem járult. (2.776—1902. K. B.)

XII. Önálló vadászterületi jelleg. Az ország némely vidékén a községi előljáróságok az 1883. XX. t.-c. 2. §-a értelmében önálló és szabad vadászterület birtokosait záros határidőig annak bejelentésére szólíthák fel, vajon vadászterületüket a községi vadászterület bérbeadása alól kivenni óhajlják-e? Mivel ezen nyilatkozat elmaradása esetében ezen terület is az idézett t.-c. 3. §-a értelmében bérbeadandó vadászterülettel együtt bérbe fog adni. Minthogy a panaszolt eljárás a törvény rendelkezéseinek nem felel meg és csak nevezett birtokosok indokolatlan zaklatását képezi, felhívom a vármegye közönségét, intézkedjék az iránt, hogy a vármegye területén lévő községek előljáróságai jövőre az ily felszólítások kibocsátását mellőzzék. (127.640—1903. B. M.)

A vadászatról szóló 1883. XX. t.-c. 3. §-ának 2. bekezdése csak az egyfolytonosságban fekvő községi vadászterületekre nézve mondja ki azt, hogy azok legalább 2.000 holdal kilevő részletekben adhatók bérbe, ellenben a nem egyfolytonosságban fekvő területekre nézve ezen rendelkezés fenn nem áll, vagyis a 2.000 holdnál kisebb területek, ha különálló területeket képeznek, mint külön területek bérbeadhatók. (3.483—1902. K. B.)

Minthogy az 1883. XX. t.-c. 3. §-a értelmében csak azon községi birtokterületek adandók bérbe a község tulajdonát képező ingatlannal kapcsolatosan, melyekkel az 1883. XX. t.-c. 2. §-ában foglalt meghatározás szerint a vadászati jog a tulajdonos által önállólag nem gyakorolható, Zs. község képviselőtestülete pedig csakis ezeket bocsájtvá árverés alá, az idézett törvény rendelkezéseinek megfelelő; minthogy továbbá a panaszos urbéres közbirtokosság által felmutatott telekkönyvi kivonatból kitűnik, hogy a m.-i 720 kat. hold és 839 □-öl területű erdő és legelő birtok a volt urbéresek egyetemének, mint jogi személynek, osztatlan tulajdonát képezi, arra nézve tehát, hogy ezen terület önálló vadászterületeknek tekintessék, a közös birtokosok egyesülésének szüksége fenn nem forog, minthogy ezen a területen a birtokosság a vadászati jogot önállóan gyakorolni vagy azzal másképpen rendelkezni minden hatósági

beavalkozás nélkül jogosult volt s minthogy Zs. község képviselőtestülete helyesen rendelkezett, midőn a m.-i területeket a községi mezőgazdasági és erdei területekhez be nem vonta, s minthogy végre a m.-i erdőbirtokosság vadászati bérleti szerződésének felülbírlására Sz. vármegye alispánja hatáskörrel nem bír, az alispáni határozat ellen panaszosok által emelt panasznak helyt adni kellett. (1.026—1903. K. B.)

Minthogy az 1883. XX. t.-c. 2. §-ának 3. pontja azon földbirtokok tulajdonosait jogosítja fel a vadászati önálló gyakorlása szempontjából való egyesülésre, kiknek legalább 50 kat. holdal fevő összefüggő birtokterületük van, azon körülmény tehát, hogy az egyesülni óhajtó birtokosok területe 50 holdnál nagyobb, az egyesülhetés akadályát nem képezheti; minthogy H. J. h.-i birtokterülete 71 kat. hold és 795 négyszögöl kiterjedésű, tehát a törvényben előírt minimumot meghaladja, s gróf P. L. szomszédos birtokával kapcsolatosan a 200 kat. holdat nemcsak megüli, de tetemesen túlhaladja, H. J. 71 kat. holdat meghaladó birtokterületével gróf P. L.-nek határos és összefüggő birtokához, habár ez utóbbi magábanvéve önálló vadászterületet képez is, az 1883. XX. t.-c. 2. §-a alapján a vadászati jog önálló gyakorlása céljából törvénytörően csatlakozhatott. A vármegye közigazgatási bizottsága ez alapon helyesen rendelkezett, amidőn H. J. említett birtokterületét a vadászati jog önálló gyakorlására egyesítés folytán minősítenek mondta ki. (1.292—1903. K. B.)

Az 1883. évi XX t.-c. 3. §-a a 2000 kat. holdnál nem nagyobb területeknek egyben való bérbeadását rendezi, ha a terület egyfolytonosságban van; a törvény ezen rendelkezéséből azonban nem következik az, hogy oly terület, melynek egyes részei egymással összefüggésben nincsenek, s vadászati szempontból is egységes területnek nem tekinthető, ezen természeti fekvésüknek megfelelő részükben ne adathassék bérbe, ha különben ezen területrészek egyenként legalább is 200 hold nagyságúak s így azokon az idézett törvény 2. §-a értelmében vadászati önállólag gyakorolható. Ha azonban valamely községi vadászterületi különálló rész a 200 kat. holdal meg nem üli, s így önálló vadászterületté nem alakítható, az ilyen 200 kat. holdon aluli rész valamely 200 kat. holdat meghaladó községi vadászterületi másik részhez csatlakozandó. (M. kir. közigt. bíróság 3469—1907. sz.)

Az 50 holddal bíró földtulajdonosok a törvényben megszabott feltételek mellett az esetben is egyesülhetnek a vadászati jog önálló gyakorlatára, ha birtokaik több község határában fekszenek is. (612—1897. K. B.)

XIII. Vadászterületek kötelező bérbeadása. A községi vadászterületek feltétlenül bérbeadandók, s azok ajándékozás tárgyát nem képezhetik. (3.263—1903. K. B.)

A községek birtokterületein gyakorolható vadászati jog hasznosítása tárgyában intézkedő 1883. XX. t.-c. 3. §-a, valamint a fennálló gyakorlat szerint vadászati jog mindazon birtokterületeken, melyeken az idézett törvény 2. §-a értelmében a tulajdonos, vagy annak engedélyese által önállóan nem gyakorolható, a községek, mint jogi személyek tulajdonát képező birtokterületeivel kapcsolatosan, ilyenek nem léteben pedig egymagában legalább 6 egymásután következő évre a község képviselőtestülete által bérbeadandó. Sem a törvénynek, sem a törvényes gyakorlatnak olyan rendelkezése nincsen, mely szerint bármely jogi természetű községbeli birtokterület, mely a törvény értelmében önálló vadászterülettel nem képez, a kötelező bérbeadás alól mentesítve, vagy a tulajdonos által mentesíthető lenne. Minthogy ezek szerint panaszos községek képviselőtestületei a tárgyratok mellett fekvő határozataikban minden törvényes alap nélkül mondták ki azt, hogy a községi határban, különösen pedig a volt urbéresek területein gyakorolható vadászati jogot hasznosítani, illetve bérbeadni nem akarják: a vármegye alispánja panaszolt határozatában törvénytörően rendelkezett, midőn panaszos községek szóban levő határozatait megsemmisítette s a községek képviselőtestületeit a községi vadászati jognak szabályszerű eljárás útján való bérbeadására utasította. (3.453—1907. K. B.)

Az olyan községi képviselőtestületi határozatnak, hogy a községi határban, különösen pedig a volt urbéresek területein gyakorolható vadászati jogot hasznosí-

fani, illetve bérbeadni nem akarják: törvényes alapja nincsen és a bérbeadás elrendelendő. (M. kir. közigazgatási bíróság 3.453—1907. sz.)

A községi vadászterületnek, vagy annak egy részének bérbe nem adása az 1883. XX. l.-c. 3. §-a értelmében meg nem engedhető. (2.359—1898. K. B.)

Az 1883. XX. évi törvény 3. §-a az 1871. évi XVIII. l.-c. 110., illetve az újabb községi törvény 120-ik szakaszának a vadászati jog hasznosításánál való szem elől tartása tekintetében nem tesz megkülönböztetést azon esetek közt, melyekben a községi vadászati jog csak a községbeli földbirtokosokat és azon esetek közt, melyekben a községet és az önálló vadászterülettel nem bíró birtokos közönséget együttesen illeti. (1.305—1890. B. M.)

A községi vadászterületeknek a határbeli földbirtokosok meghallgatása nélkül való bérbeadása a bérszerződés megsemmisítését vonja maga után, valamint azon szabálytalanság is, ha a bérbeadási árverés előbb hirdetik meg, mint ahogy a bérbeadás elrendelése iránti határozat meghozatott. (58.261—1892. B. M.)

XIV. Több község vadászterületének együttes bérbeadása. A bírósághoz felterjesztett tárgyi iratok szerint A. és F. községek vadászterületeiket közösen adták haszonbérbe. A községek ezen eljárása a községi háztartásról szóló 1886. XXII. l.-c. IX. fejezetében foglalt azon rendelkezésekkel, melyek szerint minden község, mint külön jogi személy, vagyonának értékesítését saját hatáskörében köteles végrehajtani, ellenféltben áll. Ebből az indokból, de még ebből az indokból is, mert a vadászati bérbevédelem az 1883. XX. l.-c. 3. §-ának rendelkezései szerint birtokaránylag a községi birtokosokat illeti s birtokarány meg nem állapíthatása esetén a község közgazdasági céljaira fordítandó, abban az esetben pedig, ha a vadászati jog több község határában közösen értékesíthetik, az egyes községeket megillető hányvad meg nem állapítható, a megtartott nyilvános árverést minden következményeivel együtt megsemmisíteni kellett. (787—1903. K. B.)

XV. Árverés a községben tartandó. Igaz ugyan, hogy az 1886. XXII. l.-c. 120. §-a, mely a községi vagyon bérbeadása tárgyában követendő eljárást szabályozza, kifejezetten nem rendel el, hogy a nyilvános árverés az illető községben tartandó meg, de a feladat természetéből az következik, hogy a községi közigazgatás minden teendői, tehát a községi vagyonnak értékesítése tárgyában elrendelt nyilvános árverések is, magában a községben, még pedig rendszerint a községpházánál hajlasanak végre. Minthogy pedig panaszos községek vadászterületeinek bérbeadása tárgyában — amennyiben a kitűzött nyilvános árverés helyéül a körjegyzőség székelyét jelölték meg — nem a törvény által előírt módon jártak el, Sz. vármegye alispánja helyesen rendelkezett, midőn a kérdéses községek vadászterületeinek bérbeadása tárgyában foganatosított eljárást, illetve az annak alapján megkötött bérleti szerződéseket jóvá nem hagyta s panaszos községeket újabb szabályszerű eljárás foganatosítására utasította. (3.198—1902. K. B.)

XVI. Szabadkézből bérbeadása a vadászati jognak. Az 1876. évi XX. l.-c. által törvényhatósági jogukat veszített városok vadászati jogának szabadkézből való bérbeadásához kívánt előzetes engedélyt a Belügyminiszter adja meg. (8.960—1889. B. M.)

A törvényhatósági közgyűlés határozatával megtagadta jóváhagyását K. M. községi képviselőtestületének ama megállapodásától, mely szerint vadászterülete az 1896. év 1-től számítandó hat évre T. V. és társai k.—m.—i lakosoknak a nyilvános árverés mellőzésével szabad kézből bérbe adatik. Ezen határozat ellen T. S. és társai felelőszéssel élvén, azt felülvizsgáltam és indokainál fogva annál inkább helybenhagytam, mert felfolyamodók is beismerik azt, hogy ezen községi javadalom bérbeadásánál az 1886. XXII. l.-c. 112. és 113. §-aiban foglalt rendelkezések meg nem tartottak, amit egyébként az iratok közt elfekvő képviselőtestületi eredeti meghívó is kétségtelenül bizonyít; azon kifogások pedig, hogy a most említett §-okban foglalt rendelkezések a községi vadászterületnek a jelen esetben szabadkézből tör-

ként bérbeadásánál nem volnának alkalmazásba vehetők, helyt nem foglalhat, mert a 112. §. mindazon esetben alkalmazásba veendő, amelyekben a községi vagyon kezelésére nézve fennálló gyakorlatnak megváltoztatása forog szóban, már pedig ezen községi javadalom eddigelé nyilvános árverés útján adatván bérbe s annak szabadkézből való bérbeadásával az eddig fennálló gyakorlatnak megváltoztatása céloztatván, a határozat indoklásában helyesen idézett 112. és 113. §-ok alkalmazásba lettek volna veendőek. (69.681—1896. B. M.)

Községi vadászterületnek szabadkézből való bérbeadása nem kifogásolható akkor, ha az ellen a községi lakosok közül senki felfolyamodással nem él s így az e részbeni megállapodás az összes közvellenül érdekelt akaratnyilvánításának tekinthető. (77.826—1889. B. M.)

Ha a községi vadászterület a község részéről szabadkézből adatik bérbe, akkor a községi képviselőtestületnek ez iránti határozata, az 1886. XXII. l.-c. 120. §-a értelmében, előbb a törvényhatósági bizottság jóváhagyása alá terjesztendő s az alispán csak ennek megtörténte után hozhat a bérszerződés jóváhagyása kérdésében az 1883. XX. l.-c. 3. §-ához képest határozatot. (85.098—1889. B. M.)

XVII. Vadászati bérszerződés jóváhagyása. Felhívom a törvényhatóságot, intézkedjék az iránt, hogy a községi vadászterületek bérbeadása iránt akár nyilvános árverés, akár szabadkézből való bérbeadása útján kötött bérszerződések az előbbi esetben a vármegye alispánjához, az utóbbi esetben az alispáni jóváhagyást megelőzőleg, a szabadkézből történt bérbeadásnak a község háztartási és vagyonfelügyeleti szempontokból való elbírálása végett, a bizottsági közgyűléshez a felelőszéssel határidő lejártá után minden késedelem nélkül beferjesztessenek s legyen ügyelettel az iránt is, hogy a bemutatott bérszerződések a most megnevezett hatóságok által minden késedelem mellőzésével elbíráltassanak, nehogy a bértek a késedelmes eljárás folytán a vadászati jog gyakorlatában indokolatlanul akadályozva legyenek s ezáltal a községek közjóvédelmeikben károsodást szenvedjenek. (2.749—1897. B. M.)

A szabályszerűen megtartott és senki által kifogás tárgyává nem tett nyilvános árverés eredménye alapján létesült bérszerződés hatósági jóváhagyása megtagadásának az, hogy a bérösszeg befizetésének határnapjául nem a bérlet kezdetének napja, hanem a lejárt szerződés mintájára egy három hónappal későbbre eső határnap lett a községi képviselőtestület által megállapítva, míg egyfelől törvényszerű indokát nem képezi, másfelől abból nem háramolhatnak a községre oly anyagi veszteségek, melyek a község önkormányzati hatáskörébe történt intézkedésének felsőbb hatósági megsemmisítését követelnék. (70.220—1889. B. M.)

Vadászlásrullattal, melynek sem jóváhagyott alapszabálya, sem külön vagyona nincs, a vadászati jog kibérlése iránt kötött szerződés csak akkor nyerhet jóváhagyást, ha az vagyonilag teljes biztosítékot nyújtó valamely tagjával kötött. (79.637—1889. B. M.)

Azon körülmény, hogy a második, fennálló szabályok szem elől tartásával megtartott árverésen kedvezőtlenebb eredmény érte el, mint az előző árverésen, nem szolgálhat törvényes indokul annak, hogy a jóváhagyás vadászati bérszerződéstől megtagadassék. Különben is a jelen esetben ezen vadászati haszonbér az érdekelték részéről nem kifogásolt községi határozattal évek óta az ottani kised-óvodának lévén átengedve, második árverésen elért kedvezőtlenebb eredmény a község háztartását nem érinti s az ezen szempontból emelt panasz csak akkor méltalható volna figyelemre, ha azt a panaszjogra saját érdekei szempontjából illetékes óvoda felügyelő hatósága nyújtotta volna be, az pedig felelőszéssel jogával nem él. (83.844—1897. B. M.)

Az 1883. XX. l.-c. 3. §-a értelmében az alispán hatásköre a községi vadászati jog bérbeadásánál nem csupán az eljárás alakszerűségének, hanem annak vizsgálatára is kiterjedt: vajjon a bérszerződés a községre nézve előnyös-e? Minthogy a

régi szerződéssel évi 71 forint 60 krajcár, ellenben az új szerződéssel csak évi 20 forint bérösszeg biztosított a község javára, eszerint az alispán a község érdekében járt el, midőn a szóban levő új szerződést jóvá nem hagyta: ennél fogva a panasz, mint alaptalan, el volt utasítandó. (180—1898. K. B.)

Minthogy a fennálló magánjogi törvények szerint a bérleti szerződéseknek általában s így a vadászati bérleti szerződéseknek is egyik alkatelemét a bérlet tárgyának határozott és pontos megjelölése képezi, panaszos község vadászati jogának bérbeadása tárgyában pedig sem az árverési feltételekben, sem pedig a megkötött bérleti szerződésben azok a területek, amelyek akár minőségüknél, akár pedig más területekkel történt egyesülésüknél fogva a községi birtokterületekkel kapcsolatosan bérbe nem adhatók, vagyis melyeken a vadászati jog a tulajdonos által önállólag gyakorolható, megnevezve nincsenek, minthogy ennél fogva a bérleti szerződés egyik lényeges alkateleme a létrejött szerződésből hiányzik, F. vármegye alispánja törvénytörvény szerűen rendelkezett, midőn panaszos község vadászati jogának bérbeadása tárgyában létrejött bérleti szerződéstől a jóváhagyást megtagadta s a községet a vadászati jogának újabb értékesítésére utasította. (1806—1902. K. B.)

XVIII. Szerződés felbontása. Az, hogy a községi vadászterület bérletje a reá nézve sajátkezű aláírása által jogerőssé vált bérszerződés jóváhagyásának megtagadását a bérbeadás körül az eljáró hatóság által elkövetett alakhi hibák indokából kérelmezi, e kérelem teljesítésének törvénytörvény szerű indokai el nem fogadható (20.881—1884. B. M.)

Igaz ugyan, hogy a bérleti szerződés, amennyiben annak érvényére nézve az ellenkező ki nem köthetett, a bérlet örökösire nézve is kötelező erővel bír, s hogy egy törvényesen fennálló bérleti szerződés ebből az indokból, mert az örökösök annak érvényét fenntartani nem képesek, egyoldalul fel nem bontható; a fennforgó esetekben még sem lehetett a kérdéses szerződésnek az örökösökkel szemben való további fenntartását kimondani, mert a szerződő felek kölcsönös megállapodással egy fennálló szerződésnek felbontását bármikor elhatározhatják; az adott esetben D. község képviselőtestülete az örökösök kérelme folytán, tehát kölcsönös megállapodással hatályon kívül helyezte a néhai R. I.-fel létrejött vadászati bérleti szerződést. Minthogy pedig T. vármegye törvényhatósági bizottsága, mely vagyonfelügyeleti jogánál fogva úgy a község, mint a vadászati jog gyakorlása érdekében, minthogy a jogosult örökösök nők és kiskorúak, a szerződés érvényben tartását célszerűnek nem tartotta és annak megszüntetéséhez is hozzájárult, a szerződő felek megállapodásával szemben, annak további hatályban való fenntartása kimondható annál kevésbé volt, mert panaszló mivel sem igazolta, hogy a szerződés felbontása és az újabb bérbeadás a községre nézve káros lenne. (3.125—1899. K. B.)

Ha a községi vadászterületi bérszerződésben külön kikötve nincsen, hogy a haszonbérleti jog csak a haszonbérlet személyére terjed ki, a bérlet elhalálozása esetén a szerződésből folyó jogai és kötelezettségeibe az örökös lép be. (756—1897. K.)

XIX. Kiskorúval kötött bérszerződés. A m. kir. közigazgatási bíróság a panasznak helyt ad s ennek következtében T. vármegye alispánját, megtámadott határozatának hatályon kívül helyezése mellett, a T. községnek a panaszossal megkötött vadászati bérleti szerződése jóváhagyási záradékkal leendő ellátására utasítja, amennyiben a panaszos a szerződést újabb kellezéssel aláírja. Indoklás: Igaz, hogy a panaszos kiskorú volt akkor, amidőn T. község vadászati jogát, mint legtöbbet ígérő, nyilvános árverésen bérbevette; de tény az is, hogy ezt a szerződést az ehhez a bírósághoz intézett panasziratában, anyakönyvvel igazolt nagykorúságának elérté után, kétséget kizáró módon magára kötelezőnek ismerte el. Nem lévén pedig törvényes akadály annak, hogy a korlátolt cselekvőképességgel létesített s ennél fogva akkor érvénytelen jogügyletek a teljes cselekvőképesség elértével és pedig visszaható erővel, érvényeseknek ismertessenek el. Jogos a panaszosnak az a kérelme, hogy a kiskorúságában, egyébként különben is törvényes formák között létesült bérszerző-

déstől a jóváhagyást pusztán a kiskorúság okából meg ne tagadjassék. (5.079—1910. K. B.)

XX. Vadászati bérösszeg elengedése. Azon körülmény, hogy a vadászati bérletje nem gyakorolta a vadászati, bérelengedés alapjául nem szolgálhat. (167.296—1909. B. M.)

XXI. Vadászati jognak albérletbeadása. A bérbevevő azon állítása, hogy időközben elbetegecsedvén, a vadászati személyesen nem avakbrolhatja, annak elégséges indokai, hogy őt a község szerződésileg elvállalt kötelezettsége alól felmentse. Annál kevésbé foganadható el, mert módjában áll bérbevevőnek a vadászati jogot, úgy, mint az előző években is tette, a 6 évi ciklus hátralévő részében is albérletbe kiadni; ezen felül a vadászati rendtartás szempontjából sem helyeselhető, hogy a jogervényes vadászati bérszerződések a törvénytörvény szerűen megállapított bérleti idő lejártá előtt, bárha az érdekelt kölcsönös beleegyezése mellett is, megszüntessenek. (7.880—1890. B. M.)

XXII. Vadászati haszonbér befizelése. A vadászati jog bérbeadása körül helyes intézkedésnek tanaszaltatott euvfelől az, hogy a vadászati bérszerződésekben szigorúan kiköttesik, hogy a vadászati bérösszegek a községi pénztárakba előre egész évre, vagy legalább is félévi előleges részletekben fizetessenek be, másfelől pedig az, hogy a községek köteleztesenek, miszerint a befizelt bérösszeget szabályszerűen elkönnyveljék, s azoknak a törvény által megszabott rendeltetési céljukra történt fordítását a községi évi számadásokban okmányilag igazolják: továbbá a községi előjáróságok különben szigorú felelősség terhe alatt ellitassanak a községi vadászterületeken való vadászásra jogosító nemi engedélyekkel szolgáltnassanak ki és ilyen engedélyek előrusítását közvelítsék. Véniül szükséges, hogy a törvényhatóság első tisztviselője a községi vadászati bérszerződések jóváhagyásánál különös gondot fordítson arra, hogy a napi vadászati engedélyek kiadásának kötelező vagy feljogosító feltételek a községi vadászati jog bérbeadása iránt kötött szerződésekbe fel ne vétessenek. (7.731—1896. B. M.)

XXIII. Vadászati haszonbér felosztása. A vadászati törvény azon rendelkezésének, hogy a vadászati jog bérbeadásából befolyó évi tiszta jövedelem felosztásának aránya a tulajdonosok között birtokarányban nem lenne megállapítható, az egész jövedelem a községet illeti, mely azt közigazgatási célokra fordítani köteles, nem tulajdonítható az az értelem, hogy az a jövedelemnek az említett arányban való felosztása feltétlen lehetetlenségét kívánná, hanem elegendő az is, hogy a fennforgó körülmények között az arány megállapítása csupán célszerűségi szempontokból (pl. az illető összeghez képest aránytalan munkaköltség) nem lehetséges. (2.347—1904. K. B.)

Érdemben a panaszt azért kellett elutasítani, mert az 1883. XX. t.-c. 3. §-a értelmében a községi vadászati jog bérjöveldmei az egyes birtokosokat birtokaránylag illetvén meg, a vármegye közigazgatási bizottsága helyesen rendelkezett, midőn a három részben beadott községi vadászterületek bérjöveldmeit nem együttesen az összes községi birtokosoknak, hanem külön-külön azon birtokosoknak rendelte birtokaránylag kiszolgáltatni, akiknek az egyes vadászterületekbe eső birtokaik a bérbeadás tárgyát képezik. A fennforgó esetben a közigazgatási bizottság rendelkezése annyival inkább törvénytörvény szerű és igazságos, mert a tárgyiratok szerint H. község I. sz. vadászterülete után, mely kerek számmal 3.538 kat. holdat tesz ki, 6.600 K, — a II. számú vadászterület után, mely 2.031 kat. holdat tesz ki, 1.300 K, — a III. számú vadászterület után, mely 2.030 kat. hold területet tesz ki, 3.500 K évi bérlet kötelezve. Ha tehát a 3 vadászterületből befolyó 11.400 K évi bérlet a holdak arányában az összes birtokterületek tulajdonosai között egyenlően oszthatnák meg, akkor a II. sz. vadászterület tulajdonosai az első és harmadik sz. vadászterületek tulajdonosai jogtalanul gazdagodnának, ez utóbbi vadászterületek tulajdonosai a harmadik sz.

vadászterület előnyére jogtalanul károsodnának s ekként a törvény azon rendelkezésének alkalmazása, hogy a vadászati jog bérbeadásából befolyó fizta jövedelem a birtoktulajdonosokat birtokaránylag illeti, meghiusíthatnék. (3049—1903. K. B.)

a) A községi vadászterület bérösszegének felosztása iránti döntésnek hiánya a jóváhagyásnak a bérszerződéstől való megtagadását nem indokolja. b) Ellenben, ha a községi határ egy részének önálló vadászati területe vitássá válik, a bérszerződést a vitás alapkérdés eldöntése előtt jóváhagyni nem lehet. c) Ha az árverési határnapot a községi képviselőtestület helyett a községi előjáróság tűzte ki, ezen törvényellenes eljárást azon körülmény törvényessé nem teszi, hogy a képviselőtestületi közgyűlés az árverési határnapot utólag jóváhagyja s az árverés eredménye alapján megkötött szerződést jóváhagyásával szintén ellátja. (650—1897. K. B.)

XXIV. Óvadék. A törvény azt, hogy mely napján az évnek kezdődjék a bérlet, elő nem írja, ennélfogva az, hogy nem az év végéig, hanem augusztus 1-ig adalék bérbe a vadászterület, a bérszerződés mesemmissítésének indokát nem képezi. A bérlettel, amennyiben megbízható egyéneknek ismertelnek, és a bérösszeg nem nagy, óvadék letételére kötelezni nem okvetlenül szükséges. (40.854—1890. B. M.)

Egyebekben. A községeknek letelepítési területek bérbeadása iránt hozott határozatától megállapított bérletidő alatt a gazdák kárára eltérni nem áll jogában. (50.894—1889. B. M.)

Az utóajánlatokkal való intézkedés a községek anyagi vagy erkölcsi érdekeire káros s ez okból valamely utóajánlat csak rendkívüli esetekben, kellő biztossággal mellett, a törvényszerű határidőn belül vehető figyelembe. (74.161—1889. B. M.)

Árjelzésen a bánatpénz visszavétele az ajánlat visszavonásáról eredményezi, mely körülményen az, hogy az illető később a bánatpénzt letette, nem változtat, más pályázóknak jogait nem csorbíthatja. (6.100—1888. B. M.)

A községi vagyonnak szabadkézből való bérbeadása iránt hozott községi képviselőtestületi határozat jóváhagyása kérdésében nem az alisan, hanem a törvényhatósági bizottság van hivatva határozni. (55.825—1891. B. M.)

A községi vagyon bérbeadása csak nyilvános árverés útján lévén eszközölhető, a magánúton való egyezkedésnek csak akkor lehet helye, ha a nyilvános árverés sikerre nem vezet, vagy a község érdeke azt javallaná. Ez utóbbi esetben azonban a 120. és 165. §. értelmében az egyezés helybenhagyása a kormány jóváhagyását igényli. (83.618—1890. B. M.)

A községi vagyon szabadkézből való bérbeadásánál a bérlet vagyoni hitele és személyi megbízhatósága szintén megbírálás alá veendő. (78.055—1887. B. M.)

A község tulajdonát képező jószágok bérbeadásánál az összegre nézve legelőnyösebbnek mutatkozó ajánlat csak akkor mellőzhető, ha a község érdeke azt határozottan megkívánja. (67.821—1885. B. M.)

A községi vagyon bérbeadása iránt tartandó árverés módzatait s a kiküldési árt magának a községi képviselőtestületnek kell megállapítani s ezen kötelességét valamely választmányra át nem ruházhatja. (53.623—1881. B. M.)

A községi vagyon bérbeadásának vagy eladásának módzatait a képviselőtestület állapítja meg, a képviselőtestületnek ily ügyekben rendelkező ülésén a járás főszolgabírája elnökölni nincsen jogosítva. (126.310—1898. B. M.)

A törvényhatóságnak a község által eszközölt és a 120. §. szerint jóváhagyáshoz kötött szabadkézből való bérbeadásról jogában áll a megerősítést megvonni ugyan, de ezen esetben, minthogy a bérbeadást a község s nem a törvényhatóság van hivatva keresztülvinni, a község megállapodását meg nem változtathatja, hanem újabb bérbeadási intézkedésnek van helye; mire nézve a vállalkozók részéről kitért versenynél fogva ezáltal a nyilvános árverés elrendelése mutatkozott indokoltnak. (22.241—1893. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 121. §-a: „A községi tőkepenzek hasznosítására nézve ugyanazon szabályok tartandók meg, amelyek az árvapénzek elhelyezésére nézve fennállanak.“

Elvi jelentőségű határozatok ezen §-hoz:

I. Tőkepenzek hitelszövetkezeteknél elhelyezése. A törvényhatósági bizottság meglagadta a jóváhagyást L. község képviselőtestületének határozatától, mellyel nevezett község képviselőtestülete kimondotta, hogy a község tulajdonát képező és a k.-i takarékpénztárnál, valamint a k.-i kiegészítő és takarékpénztárnál gyümölcsözőleg elhelyezett tőkéit a nevezett takarékpénztártól kivieszi és időközi kamataival együtt az L.-i hitelszövetkezetnél helyezi el. A vármegye közönségének ezt a határozatát L. község képviselőtestületének felebbezése következtében felülbíráván, ezt a m. kir. pénzügyminiszter úr meghallgatása után megváltoztatott és a község határozatát azzal a hozzáadással emelem érvényre, hogy a község tőkéinek összesen 10.000 K erejéig a nevezett hitelszövetkezetnél való gyümölcsöző elhelyezését engedélyezem, addig az időig, amíg az L.-i hitelszövetkezet az országos központi hitelszövetkezet tagja marad. — Így kellett határoznom, mert az országos központi hitelszövetkezet az 1898. XXII. t.-c. 57. §-a értelmében a kötelekbe tartozó szövetkezetek ügykezelésére nézve intenzív felügyeletet gyakorol és így ezen ellenőrzésből kifolyólag mindaddig, míg az L.-i hitelszövetkezet az országos központi hitelszövetkezetnek tagja, alkalmas arra, hogy abba L. község tőkéit összesen 10.000 korona erejéig gyümölcsözőleg elhelyezhesse. (97.989—1910. B. M.)

II. Községi alappénzek elhelyezése. A vármegye törvényhatósági bizottságának határozatát, mely szerint G. község képviselőtestülete a községi nevelési alap kinn levő követeléseinek meghosszabbítás nélküli behajtására s a jelzett alappénzek takarékpénztári kezelésére utasítatott, feloldom. A nevezett község előjáróságát oda utasítani rendelem, hogy az említett alapítvány kinn levő követeléseit, ha azok kelően biztosítva nem volnának, azonnál mondja fel, s amennyiben az alapítvány tőkéit állampapírokba fektetni nem óhajtaná, azokat jövőben elengedhetetlenül és felelősség terhe alatt csakis árvaszerű jelzálogi biztosítás mellett helyezze el. Feloldandó volt a határozat, mert a községnek jogában áll a tulajdonát képező alapítványi pénzeket akár árvaszerű jelzálogi biztosítás mellett magánosoknál elhelyezni, akár az alapítvány javára költményezendő állampapírokba fektetni. (32.469—1889. B. M.)

III. Felelősség kamatvesztéséért. Arra, hogy a község tőkepenzeinek gyümölcsöztesítése tekintetében a szükséges alakszerűségek megtartása mellett megállapodásra jusson, a községi képviselőtestület az ezen állással az 1886. XXII. t.-c. 87. §-a alapján egybekötött általános felelősségből kifolyólag saját érdekében van hivatva, mivel különben, ha a község tőkepenzei a képviselőtestület mulasztása következtében hosszas időn át hevertelnek, a kamatvesztéséért az illető képviselők teljes kártérítési vagyoni felelősséggel tartoznak. Egyébiránt tájékozással megjegyzem, miszerint a községi tőkepenzek magánintézetekbe való elhelyezése, azok hasznosításának az 1886. XXII. t.-c. 121. §-ában megérintett, 1877. XX. t.-c. előirt többféle módjai csak egyikét képezi, mert a most idézett törvény 295. §-a 2. pontja értelmében tőkepenzek állami, illetőleg az állam által biztosított papírokba is fektethetők, ami a kérdésnek legegyszerűbb és az illetőkre nézve minden alapos aggodalmat kizáró megoldási módját képezné. (17.611—1891. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 136. §-a: „Közveszély, tudniillik hófuvás, árvíz, tűz stb. eseteiben az előjáróság, tekintet nélkül az előző §-han tett kivételre, az összes gyalog és szekeres erőt a veszély elhárítására betudás nélkül felhasználhatja.“

Az 1886. évi XXII. t.-c. 137. §-a: „A községek és hozzájuk csatolt puszták, illetőleg havasok és a rendszeres gazdasági terv sze-

rint kezelt erdőtések birtokosai a községi adók és egyéb szolgálmanyok megváltása végett, bizonyos átalányösszeg fizetése iránt 6 évről 6 évre terjedő egyezséget köthetnek.

Ezen egyezség érvényességéhez a törvényhatóság jóváhagyása szükséges, mely ha megtagadtatott, ezen határozat bármelyik fél által a belügyminiszterhez felebbezhető.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-a: „Az állam hivatalnokai, a katonatisztek, honvédtisztek, a törvényhatósági tisztviselők és hivatalnokok, a néptanítók és kis- és nagyközségekben a kör-, illetőleg községi jegyzők, hivatalaik után járó fizetéseiktől, illetőleg nyugdíjaiktól községi adót nem fizetnek.

Hasonlóan nem fizetnek a lelkészek sem azon javadalmaktól, melyeket kizárólag az illető egyházi községben viselt lelkészi hivataluk után élveznek.

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

1. Kiegészítő törvények. 1. Az 1893. évi IV. t.-c. 15. §-a. A fizetésre, valamint a nyugdíjra és ellátásra kivett állami adó után törvényhatósági vagy községi adó s utadó nem vehető ki s az állami tisztviselők, altisztek és szolgák e minőségükben az 1890. évi I. t.-c. 25. §-án alapuló három kézi napszám teljesítésére, illetve megváltására sem kötelezhetők.

A lakpénz, valamint a működési pótlék (2. §. c) sem törvényhatósági, vagy községi adóval (utadóval), sem szolgálati díjjal nem terhelhetők.

2. Az 1900. VII. t.-c. 2. §-a. Hasonlóképp kiterjeszték az 1893. IV. t.-c. 15. §-ában foglalt határozatok érvénye a most hivatkozott törvény cikk 21. §-ának a)–e) pontjai alatt megnevezett állami alkalmazottakra. A jelen törvény hatálybalépését megelőző időre azonban az 1893. IV. t.-c. 21. §-ában megnevezett állami alkalmazottak illetményei után törvényhatósági és községi adó, valamint az 1890. évi I. t.-c.-ben szabályozott utadó és közmunkaváltás (1890. I. t.-c. 23., 25. §.) csakis az 1898. évi január 1-től bezárólag 1899. december 31-ikéig terjedő időre vehető ki és szedhető be.

Az 1898. évi január hó 1-sejét megelőző és az 1899. évi december hó 31-ikéig követő időre előírt említett köztartozások tehát törleendőek és az ezek behajtására vonatkozó végrehajtási intézkedések megszüntetendők. Ez a rendelkezés nem terjed ki az 1898. évi január hó 1-seje előtti időre szabályszerűen kivett ily köztartozásokra, ha azok fizetési kötelezettsége, felmerült panaszok alapján, jogerős bírói ítélettel megállapított.

Az említett alkalmazottak a jelen szakasz alapján fizetendő köztartozásokat jelen törvény hatálybalépésétől számított öt éven belül késedelmi kamattól mentes részletekben törleszthetik.

Az érintett címeken a jelen törvény hatálybalépése előtt már lerótt köztartozások visszatérítése nem követelhető.

Pótadó elengedés eljárók jutalmazásaként. Az R. községi eljárók terhére előírt községi pótdadó leírása tárgyában hozott törvényhatósági bizottsági határozatokról, melyek a községnek a leírást kimondó határozatától a jóváhagyás megtagadtatott, felebbezése folytán felülvizsgálván, azt indokainál fogva annál is inkább helybenhagyom, mert felebbezők azért, amiért a községi pótdadó kivételére és behajtására vonatkozó hivatalos kötelezettséget önmagukkal szemben elmulasztották, az elévülésre nem hivatkozhatnak. Egyébiránt megjegyzem, miszerint nem tekintem kizártnak, hogy amennyiben valamely község bizonyos rendkívüli szolgálatteljesítésében előjáróit az általuk élvezett csekély javadalmazás pótlásául a községi pénztár terhére mérsékelt utólagos jutalmazásban részesíteni óhajtáná, az iránt külön indokolt s törvény-

hatósági jóváhagyás alá bocsátandó határozatban intézkedhessék; azt azonban, hogy az illető eljárók pótdadója engedjék el, amire a törvény egyáltalában alapot nem nyújt, elvi szempontból nem tekinthetem jogosultnak, különben is a javadalmazásnak ezen módja igazságtalanságokra vezetne, amennyiben az illetők nem hivatalos teendőikhez, hanem magánbirtokukhoz mért arányban részesíthetnének a szoban forgó előnyökben. (19.505—1892. B. M.)

Pótadókötelezettség. a) Állami özvegyi ellátás után. Panaszos a m. kir. adóhivatalnál folyósított nyugdíjára eső állami adója után kivett községi pótdadófizetés alól való felmentését abból az indokból kéri elrendeltetni, mert a fennálló törvények, különösen az 1893. évi IV. törvény cikk 15. §-a értelmében állami nyugdíjára kivett adója után a községi pótdadómentesség jogkezdménye illeti meg. Igaz ugyan, hogy az állami tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek szabályozásáról szóló 1893. évi IV. t.-c. 15. §-a határozottan kimondja, hogy a fizetésre, valamint nyugdíjra és ellátásra kivett állami adó után törvényhatósági vagy községi adó s utadó nem vehető ki, ezen intézkedés azonban, minthogy a hivatkozott törvény kizárólag csakis a tisztviselők illetményéről és az általuk élvezett nyugdíjak adómentességéről rendelkezik, azok özvegyei által élvezett nyugdíjra ki nem terjed. Sem ezen törvényben egyáltalán, sem más törvényekben, nevezetesen az 1875. évi XXIX. t.-c. 27. §-ában, az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-ában és az 1872. évi XXXVI. t.-c. 104. §-ában, amelyek az állami, törvényhatósági és községi tisztviselők fizetési után való községi adómentesség tárgyában rendelkezéseket foglalnak magukban, a tisztviselők özvegyei által élvezett nyugdíjak adómentessége ki nem mondatik. (1.346—1897. K. B.)

Állami tisztviselőknek utcalisztlási és személtárhordási járulékkal megterhelése. B. vármegye közigazgatási bizottsága M. város tanácsának azon határozatát, mellyel az R. E., ki kataszteri biztos, panaszos terhére a S.-utcában birt. lakása után utcalisztlás és személtárhordás címén összesen 2 frt 40 kr. járulékot írt elő, panaszos megtagadott határozatával jóváhagyta. Panaszos ezen határozat ellen érvényesített panaszában azt vitatja, hogy a terhére kivett járulékok — minthogy azok községi pótdadó természetével bírnak, az állam hivatalnokai pedig az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-a értelmében hivatalaik után járó fizetéseiktől községi adót nem fizetnek — őt jogszerűen nem terhelhetik s azoknak megfizetése alól magát felmenteni kéri. Az ügyiratok kapcsán felterjesztett belügyminiszteri rendelet és M. város köztisztviselési és közegészségi szabályrendelete szerint M. város jogosítva van az utcák öntözési és tisztítási, valamint a személtárhordás költségeit mindazon utcabeli lakóktól szedni, kik a város által tisztogatott utcákban lakással bírnak. Minthogy pedig panaszos által kifogásolt járulékok a panaszos utcai lakása után rovatolt ki, s minthogy ezen járulékok természetüknél és rendeltetésüknél fogva, oly községi pótdadónak, melynek jogalapját az állami adók képezik, nem tekinthetők s minthogy különben is panaszos terhére nem hivatala után járó fizetése alapján, hanem közegészségileg általa élvezett előnyök ellenértéke címén követelhetők, ezen természetű járulékok mentességére pedig a hivatkozott 1886. XXII. t.-c. 138. §-a ki nem terjed, a vármegye közigazgatási bizottsága törvényszerűen intézkedett, amidőn ezen járulékok törlesztése helyét nem adta, miért is ezen határozata ellen érvényesített panaszosnak sem volt hely adható. (3120—1899. K. B.)

Bírói végrehajtók pótdadókötelezettsége. Az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-a s az 1893. évi IV. t.-c. 15. §-a az állam hivatalnokait csakis a hivatalaik után járó fizetéseik és nyugdíjaik tekintetében menti fel a községi és törvényhatósági pótdadó fizetésének kötelezettsége alól. Minthogy pedig a m. kir. bíróságok végrehajtói hivatalaik után az államtól semmi fizetést nem húznak, hanem mint bírói kiküldöttek, csakis esetről-esetre számíthatják fel díjaikat az illető felek terhére, ennél fogva az 1886. évi XXII. t.-c. 138. s az 1893. évi IV. t.-c. 15. §-ának a községi és törvényhatósági pótdadó alól mentességre vonatkozó kedvezménye rájuk kiterjesztettnek nem

tekinthető s ez okból folyamodó panaszának helyt adni nem lehetett. (463—1897. K. B. Azonos volt 37.109—1887. B. M.)

Felekezeti gimnáziumi tanár pótdadókötelezettsége. Felekezeti gimnáziumhoz az intézetnek adott állami segély alapján a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kinevezett tanár állami tisztviselőnek nem tekintendő s ennél fogva a felekezettől húzott tanári javadalmazása után fizetett állami adó arányában községi pótdadó fizetésére köteles. (678—1897. K. B.)

Királyi közigazgatók pótdadó kötelezettsége. Királyi közigazgató községi pótdadóméltóságát nem igényelhet, mert úgy az 1875. XXIX. t.-c. 27. §-a, mint az 1886. XXII. t.-c. 138. §-a, valamint az 1893. IV. t.-c. 15. §-a az állam hivatalnokai, katonai és honvédtisztjei, a törvényhatósági tisztviselők és hivatalnokok, a néptanítók és jegyzők a hivataluk után járó fizetéseikre az 1875. XXIX. t.-c. 2. §-a értelmében kivett IV. osztályú kereseti állami adó utáni községi adófizetés alól mentesítve vannak, panaszoló azonban így, a IV. osztályú kereseti adó alá eső, fizetést nem élvez, hanem az ugyanezen törvényszakasz szerint, mint szellemi foglalkozást fizető, III. osztályú kereseti adóval megrótt jövedelemmel bír, amely jövedelemre kivett állami adó utáni községi adóméltóságot sem a fentebb idézett, sem valamely más törvény alapján igényelni joga nincs. A panasziratban idézett 1878. V. t.-c. 461. §-ának azon kijelentése, hogy a kir. közigazgatók szintén közhivatalnokoknak tekintendők, panaszlónak községi adóméltósága megállapítására törvényes indokul nem szolgál, mert e törvény nem az adófizetési kötelezettségre vonatkozik. (2519—1899. K. B.)

Postamesterek pótdadókötelezettsége. Panaszló postamesternek a községi pótdadóméltóságra irányuló igényét arra alapítja, hogy a m. kir. pénzügyminiszternek 1870-ben 12.960. sz. alatt kiadott rendeletével a postahivatalok valóságos királyi hivataloknak nyilvánították, illetőleg ismertették el, azoknak alkalmazottai tehát, mint valóságos államhivatalnokok, az 1886. XXII. t.-c. 138. §-a alapján jogosan igényelhetik, hogy hivatali fizetésük után községi pótdadóval ne terheltesse őket. A m. kir. közig. bíróság mindezek dacára sem adható helyet a panasznak, mert a postamesterek sem a köztisztviselők minősítését szabályozó 1883. I. t.-c., sem az állami tisztviselők, altisztjei és szolgák nyugdíjazása felől alkotott 1885. évi XI. t.-c., sem végre az állami tisztviselők, altisztjei és szolgák illetményeiről szóló 1893. IV. t.-c. keretében nem lettek befoglalva, sőt még a kereskedelmi miniszter által 1893. évi május hó 12-től 33.380. sz. a. a posta- és távirat-személyzet módosított szervezete és fizetési rendszere tárgyában kibocsátott rendeletben sem létezőt említették róluk. Nem szenvedhet kétséget pedig, hogy az előrebocsátottak oly lényeges követelményei az állami tisztviselői jellegnek, melyeknek hiányában ilyennek el nem ismerhető valamely állami alkalmazott, akár szerződés, akár kinevezés útján nyerte legyen különben a megbízatást. T. vármegye közigazgatási bizottsága teljesen törvényszerűleg járt el tehát, midőn kimondta, hogy panaszló nem tartozván az állami tisztviselők sorába, őt e címen az 1886. XXII. t.-c. 138. §-ában körülírt községi pótdadóméltóság kedvezménye meg nem illeti. (A kimondott elv, önként érhetőleg, csupán az u. n. szerződéses postamesterekre vonatkozik.) (1436—1900. K. B.)

Államvasuti díjnokok pótdadókötelezettsége. Panaszlók tagadják, hogy a díjnoki fizetésükre kivett I. oszt. ker. adó után községi, törvényhatósági és útdadóval megróhatók lennének, s ezen adóméltósághoz való igényüket arra alapítják, hogy az 1900. VII. t.-c. 2. §-a, az 1893. IV. t.-c. 15. §-ban foglalt azon rendelkezés érvényét, hogy a fizetésre, valamint a nyugdíjra ellátására kivett állami adó után törvényhatósági vagy községi és útdadó vehető ki, kiterjesztette a most idézett törvény 21. §-a a)–e) pontjai s ezek között a c) pontban megnevezett államvasuti alkalmazottakra. Minthogy azonban a most idézett 21. §. f) pontja értelmében, az 1893. IV. t.-c. határozmányai azokra, akik nem rendszeresített állomásokon, illetőleg nem rendszeresített minőségben vannak alkalmazva, ki nem terjednek, a díjnokok pedig, mint nem rendszeresített állomásokon alkalmazottak, ezen f) pont intézkedése alá

esnek, következésképpen azok a c) pontban említett államvasuti alkalmazottak közé nem sorozhatók, s így a 15. §-ban megállapított kedvezményre, mely az 1900. VII. t.-c. 2. §-ának rendelkezése szerint az 1893. IV. t.-c. 21. §-a a)–e) pontjaiban felsorolt alkalmazottakra terjesztettek ki, jogos igényük nincs. (4789—1905. K. B.)

Tanítóképzési tanárok. Az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-a a tanárokat éppen nem, de a tanítókat sem általában menti fel a községi adó fizetési kötelezettsége alól, hanem ezen mentességet kizárólag a néptanítóknak adja meg. — A tanítóképzésnek tanfériai azonban nem gyermekek tanításával, hanem a középiskola négy osztályát végzett növendékeknek a néptanítói állásra való kiképzésével foglalkoznak s így, amint a tanítóképzés nem néptanító, úgy az ott alkalmazott tanítók sem néptanítók, de sőt tekintettel az 1868. XXXVIII. t.-c. 84. és 85. §-aira, melyek szerint a tanítóképzés igazgatóból, rendes és segédtanárokból s csakis gyakorló iskolában működő egy tanítóból áll, a tanítóképzésnél alkalmazottak nem tanítók, hanem tanárok s így kizárólag a néptanítóknak adott községi adóméltóság a tanítóképzési tanárokat nem illeti, mert a mentesség, mint kivétel, illetve kedvezmény a törvény szigorúan értelmezendő s a törvény egyes rendelkezéseiből voni következtetéseket alapján a mentesség meg nem adható. (462—1903. K. B. Azonos 688—1907. K. B.)

R. t. városok jegyzőinek pótdadókötelezettsége. M. város képviselőtestülete panaszosok azon kérelmének, hogy fizetésük után kivett községi pótdadó töröltesse nek, helyt adott. M. vármegye közigazgatási bizottsága a városi képviselőtestületnek e rendelkezését megsemmisítette, mert az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-a csakis a kis- és nagyközségekben alkalmazott kör-, illetőleg községi jegyzőket részesíti fizetésük után a községi pótdadó mentességének kedvezményében. Panaszosok a közigazgatási bizottság határozata ellen beadott panaszírataikban azzal érveltek, hogy a rendezett tanácsú városok jegyzői pótdadóméltóságukat illetőleg a kis- és nagyközségek jegyzőivel egy tekintet alá esnek, s azon körülmény, hogy az 1886. évi XXII. t.-c. 138. szakaszában, mint pótdadóméltóságra jogosítottak, külön megnevezve nincsenek, pótdadóméltósághoz való jogosultságukat nem érinti, mert a rendezett tanácsú városok tisztviselőire nézve a községekről szóló 1886. évi XXII. t.-c. rendelkezési irányadók, ezen törvényekkel pedig a rendezett tanácsú városokat a községek közé sorozza, a városi alkalmazottak adóméltósága tehát ezen törvény 138. §-a értelmében bírálható el, ezen szakasz értelmében pedig fizetésük után községi pótdadóval nem terhelhetők. Miért is a közigazgatási bizottság sérelmes határozatát hatályon kívül helyezni kérik. Tekintettel arra, hogy az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-a csakis a kis- és nagyközségekben alkalmazott jegyzőkre vonatkozólag mondja ki a községi pótdadóméltóság kedvezményét, ennél fogva kétséget nem szenved, hogy a törvény a r. t. városi jegyzőket ebben a kedvezményben részesíteni nem akarta; tekintettel másrészt arra, hogy a törvényben biztosított kedvezmények iránti intézkedések szorosan magyarázandók, ennél fogva a pótdadóméltósági kedvezmény a r. t. városi jegyzőkre a törvény magyarázata alapján sem terjeszthető ki. (1534—1903 K. B.)

Jegyzői teendőik végzésére rendszeresített fizetett segédjegyzők pótdadókötelezettsége. Panaszló Sz. községben rendszeresített, a képviselőtestület által választva betöltendő segédjegyzői állásába a községi pénztárból húzott 800 K fizetésére kivett állami adója arányában lett községi adóval megróva. Minthogy azonban az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-a szerint a kör-, illetőleg a községi jegyzők hivataluk után járó fizetéseikből községi adó nem fizetnek, nem létezik indok arra nézve, hogy a jegyzői teendőik végzésére rendszeresített s a községi pénztárból fizetett segédjegyzők, tehát ugyanazon munkakörben működő községi alkalmazottak csak azért, mert működésük nem önálló, ezen az állásnak adott kedvezmények részesei ne legyenek, sőt tekintettel arra, miként a községi, illetőleg közigazgatóknak azt a kedvezményt megadó idézett 138. §-nak javaslatba hozatala azzal volt indokolva,

miként a kör-, illetőleg községi jegyzők oly szűken vannak javadalmozva, hogy helyzetükön a községi adómentesség által való javításban részletendők, ez az indok a még csekélyebb javadalmat élvező segédjegyzőknél még inkább fennforog s így a törvényhozás célzatával nemcsak nem ellenkezik, hanem annak egyenesen megfelel, hogy a rendszeresített választás után betöltendő segédjegyzői állásban levők a községi pénztárból húzott fizetésük után községi adómentesek legyenek. (3668—1904. K. B.)

Egyházi lökejövedelem. A templom pénztárának lökekamat adóval terhelt jövedelme községi adó alól fel nem menthető, mert az 1886. XXII. t.-c. 139. §-a csakis a lelkészi hivatal után járó javadalmat mentesíti a községi pótdától (4169—1890. B. M.)

Lelkészi hivatal nem viselő rendházi tagok pótdótkötelezettsége. A város közigazgatási bizottságának azt a határozatát, mely szerint a Jézus-társaság P. T. városi házfőnöke azon kérelmével, hogy az Udvozítőről nevezett p.-i templomnak lelkészsége javadalmához tartozó ház után kivezett községi pótdótkötelezettséget, illetve, hogy nevezett Jézus-társasági házfőnök ezen ház után való községi pótdótkötelezettsége alól felmentessék, a városi tanács határozatának helybenhagyásával elutasította, az ezen határozat ellen a Jézus-társaság p.-i házfőnöke által beadott fel-folyamodvány elutasítása mellett ezennel jóváhagyom, mert az 1886. XXII. t.-c. 138. §-ának 2-ik bekezdése értelmében csakis azon lelkészek vannak a községi adók fizetése alól felmentve, kik valamely egyházközségben lelkészi hivatalt viselnek, az iratokban foglalt tényállás szerint pedig a nevezett rendház tagjai, bár lelkészek egyházi szempontról, de P. városban lelkészi hivatalt nem viselnek és ilyen hivatalos hatáskörrel felruházva nincsenek, aminek folytán az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-ában megállapított adómentességre igényt nem tarthatnak. (21.334—1897. B. M.)

Alapítványi oklevélben kikötött pótdótkötelezettség. Amidőn az 1871. évi XVIII. t.-c. 119—120. §-aival a községi adó behozva lett s az 1876. évi V. t.-c. 33. §-a és 1886. évi XXII. t.-c. 129—130. §-ával úgy a községi adószedési jog, mint a fizetési kötelezettség ezekkel a törvényekkel lett szabályozva, a községi adó kötelezettsége alól csak azok mentesek, akiknek e mentességet ezek a törvények megadják; azonban a törvények a régiebb adományokon vagy kiváltságokon alapuló községi adómentességet nem ismernek és tehát a p.-i püspöki joglyceum bemutatott alapító oklevele nem szolgálhat alapul arra, hogy a panaszos város a törvényben biztosított adószedési jogát ne gyakorolja. Ezért tekintettel arra, hogy az adófizetés mint közzégi kötelezettség el nem évülhet, annak ellenére, hogy a város hosszabb ideig az alapítvány terhére községi adót ki nem vetett, a város ebbeli jogát el nem veszítette, az alapítványnak az 1886. évi XXII. t.-c. 129—130. §-a alapján községi adók fizetési kötelezettségét s illetve a városnak községi adó kivethetési s szedhetési jogát meg kellett állapítani. (3.000—1908. K. B.)

Allamvasuti alkalmazottak pótdótkötelezettsége. A m. kir. államvasutak a.-i üzletvezetője a területére beosztott alkalmazottak által 1901. évben kiérdemelt jutalék-ból III. osztályú kereseti adót, általános jövedelmi pótdót és orsz. betegpótlási pótdót vont le, s az e címeken levont összeget az a.-i m. kir. adóhivatalhoz beszolgáltatta. Az ekkép levont III. o. ker. adó után A. szab. kir. város tanácsa az ott lakó államvasuti alkalmazottakra községi pótdót és útdót vetett ki s e kivételt a közig. bizottság is fentartotta, abból az álláspontból indulva ki, hogy az állami alkalmazottaknak csupán a ker. adó IV. osztálya alá eső illetményeit mentesíti a törvény a községi és útdótól, ellenben a III. o. ker. adó alá eső illetményeit nem. A közigazgatási bizottság határozatai ellen irányulnak a panaszok. A panaszoknak helyt kellett adni az 1893. évi IV. t.-c. 15. §-ának rendelkezése alapján, amelyet az 1900. évi VII. t.-c. 2. §-a az államvasutakra alkalmazott személyzetre is kiterjesztett. Igaz ugyan, hogy az előbb idézett törvényszakasz kifejezetten csak a fizetésre, valamint a nyugdíjra és ellátásra kivezett állami adók tekintetében mondja ki a tör-

vényhatósági vagy községi adótól és útdótól való mentességet, — tekintve azonban a jogfejlődést, kétségtelen, hogy a törvény itt nem csupán a szoros értelemben vett fizetést, hanem az állami alkalmazottaknak alkalmaztatásukból folyó mindazt az illetményeit érti, amelyek állami adó alá eshetnek. Ugyanis a államhivatalnokok a községi terhektől mindenkor mentesek voltak; az 1875. évi XXIX. t.-c. 27. §-a ezt a mentességet fentartotta, midőn kimondja, hogy az állam hivatalnokai a községi adótól hivatalaik után járó jövedelmeikre nézve továbbra is adómentesek; a törvény itt általában a hivatal után járó jövedelmet és nem csupán a fizetést említi; ezzel a jogállapottal szemben az 1893. évi IV. t.-c. 15. §-a megszorítást nem tartalmaz; sőt a törvény indoklásából és képviselőházi tárgyalásából nyilvánvaló, hogy a községi pótdótkötelezettséget az állami hivatalnokok illetményeinek eddigi mentességét fentartani kívánta. Hogy az 1893. évi IV. t.-c. szóbanforgó §-ában a fizetés alatt az állami adó alá eső összes illetmények értendők, azt mutatja, éppen eme rendelkezést az államvasutaknál alkalmazott személyzetre kiterjesztő, fentebb már idézett törvény-szakasz, amely szintén az általános „illetmény” szót használja és nem a „fizetést”. Mindaz a javadalmozás tehát, amelyet az államvasutaknál alkalmazott személyzet szolgálata fejében az államtól kap, a községi adótól és útdótól feltétlenül mentes. Minthogy pedig egyáltalán nem kétséges, hogy az az illetmény, amely után a panasz tárgyát tevő községi pótdótkötelezettség és útdótkötelezettség, a panaszlónak szolgálata fejében adófizetést: az itt panasz tárgyát tevő adó kötelezettségét feltétlenül el kellett rendelni. (5.657—1904. K. B.)

Koronauradalmi tisztviselők pótdótkötelezettsége. Cs. és kir. uradalmak tisztviselői törvényhatósági és községi pótdótkötelezettsége alól fel nem menthető, mert az 1893. évi IV. t.-c. 15. §-ának rendelkezése csakis állami tisztviselőkre, alisztekre és szolgálókra vonatkozik; panaszlók pedig ezek sorába nem tartoznak. Az 1885. XI. t.-c. 8. §-ának az a rendelkezése, mely szerint a most idézett §. 1. pontjában említett javaknál el-főtöltött szolgálati idő az állami szolgálásban eltöltött idővel egyenlőnek tekintetik, a panaszlónak az állami tisztviselőt illeget nem adja meg. (2.905—1902. K. B.)

Néptanítók járandóságainak pótdótkötelezettsége. A panasznak helyt adni nem lehetett, mert a panasz abból a felfogásból indul ki, hogy az 1886. XXII. t.-c. 138. §-a a tanítóknak csak a hivatala után járó fizetését vagy nyugdíját mentesíti községi adószedéstől, de egyéb szintén állása után őt illető javadalmát nem. Ezen felfogás azonban törvényes alappal nem bír, mert noha az idézett törvény 138. §-a a tanítókat is azok közé sorolja, kik hivatalaik után járó fizetéseiktől, illetőleg nyugdíjaiktól községi adót fizetni nem tartoznak, de minthogy úgy az 1868. XXXVIII. t.-c. 142. §-ban, valamint az 1893. XXVI. t.-c. 3. §-ban ki van mondva, hogy a tanító fizetését nemcsak a készpénzben kiszolgáltató rész, de a tanítói javadalmozáshoz tartozó természetbeni járandóságok is képezik, ebből következik, hogy a tanító azon járandóságaitól, melyeket tanítói minőségben javadalmi kiegészítésül élvez, a fizetés jel-leget s az ezt törvényszerűleg megillető kedvezményt megvonni jogszerűleg nem lehet. Ezért a közigazgatási bizottság helyesen járt el akkor, midőn a tanítót e minőségben megillető s tanítói javadalmozáshoz tartozó földhasznélvezetből eredő jövedelmét községi pótdótkötelezettség alól mentesnek mondotta ki. (2.111—1899. K. M.)

Tanítói földek pótdótkötelezettsége a telekkönyvi tulajdonossal szemben. A panaszolt közigazgatási bizottsági határozat N. város tanácsának abbéli intézkedését, mely szerint az ottani róm. kath. felekezeti tanítók javadalmozásához tartozó tanítói földek jövedelme után a hitközség, mint iskolafenntartó testület terhére községi pótdótkötelezettséget vetett ki, másodfokban helybenhagyta. Ezen határozat ellen a hitközség képviselőjében benyújtott panasznak helyt kellett adni, mert a kérdésben forgó tanítói földek jövedelme, mint ezt a közigazgatási bíróság megállapította, az ottani felekezeti tanítónak fizetés természetével bíró járandóságát képezi s mint ilyen, az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §. értelmében a községi adó alól felmentve van, mely adófizetés mindaddig, míg rendelkezésétől el nem vonatik, a törvényben biztosított adómentességétől el nem vonatik, a törvényben biztosított adómentességétől el nem vonatik, a törvényben biztosított adómentességétől el nem vonatik.

ségét megtartja. Az idézett törvényes rendelkezés magát a fizetés természetével bíró földjövédelmet részesítvén községi adómentességben, a panaszolt határozat amaz intézkedése, mely a jövédelmet nem élvező iskolafentartó testületeknek, mint telekkönyvi tulajdonosnak, községi adóval való megrovatását célozza, az idézett törvényes rendelkezés szellemével össze nem egyeztethető s ennél fogva a panasznak annyival inkább kellett helyt adni, mert a községi pótdadók az 1886. XXII. t.-c. 130. §-a szerint azokra vettek ki, akik az ott megjelölt állami adókkal vannak megrovva. Minthogy pedig a kérdéses tanítói földek után az állami adó nem a róm. kath. hitközségre, hanem a tanítóra van kivetve, ennél fogva a hitközségnek ezen reá ki nem vett állami adó után pótdadóval való megrovása az idézett törvénnyel nyilván ellentétben áll. (1778—1900. K. B.)

Ingatlan hasznélvezetéből álló tanítói javadalmazás adómentessége. A panaszló a b.-i 918. sz. telekkönyvi betétben foglalt ingatlanok után községi adómentességet igényel azon az alapon, hogy azok az ingatlanok, amelyeket ő kezel, néhai M. Gy. b.-i volt plébános által végrendeletileg a m.-i róm. kath. kántortanítói állás javadalmazására hagyta. Az igénynek azonban jogszerű alapja nincs, mert az 1886. XXII. t.-c. 138. §-ában foglalt ama rendelkezés, mely szerint a néptanítók hivatalaik után járó fizetések után községi adót nem fizetnek, ingatlan hasznélvezetéből álló javadalmazás esetén nem terjeszthető ki az olyan ingatlanra, mely a tanító működési körén kívül eső községben fekszik. Minthogy pedig az iratokban kiteszöleg a m.-i kántortanítói állás a b.-i anyaegyház község m.-i fiókhitközségében leendő működés céljából tervezték rendszeresíteni, s így az ott alkalmazandó kántortanító működési köre B. községre kiterjedni nem fog, ennél fogva az említett tanítói javadalmazásra szánt b.-i ingatlan jelenlegi kezelője nem lehet részes abban az előnyben, amelyet a törvény a néptanítók részére biztosítani kívánt. (1800—1906. K. B.)

Szeretelházi nyilvános elemi iskolai tanító pótdadómentessége. Panaszló a K. szeretelházi nyilvánossági joggal felruházott elemi iskolájának okleveles tanítója. Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 8. §-a szerint az elemi iskolai népoktatási intézet, az 1875. évi XXXII. t.-c. 1. §-a szerint pedig a szeretelházak tanítói más nyilvános népoktatási intézetek tanítóival nyugdíjaztatásuk, özvegyeik és árváik gyámolításánál hasonló elbánás alá tartozóknak vannak minősítve, s a tanfelügyelő jelentése szerint panaszló az országos tanítói nyugdíj-intézetnek tagja, vagyis úgy alkalmaztatását, mint képesítését, valamint esetleges nyugdíjaztatását tekintve, feltétlenül néptanító. Az 1875. évi XXIX. t.-c. 27. §-a, valamint az 1886. XXII. t.-c. 138. §-a szerint a néptanítók feltétlenül, vagyis tekintet nélkül arra, hogy az állami, törvényhatósági, községi, felekezeti, társulati vagy magán-népiskolák tanítói, hivataluk után járó jövedelmükre nézve a községi adó alól mentesek, mely mentességtől nem foszlja meg őket a panasszal megtámadott határozatban idézett 1872. évi XXXVI. t.-c. 104. §-a, vagy a szintén idézett ezen bírósági döntvény, mert eltekintve attól, hogy az 1875. évi XXIX. t.-c. későbbi az 1872. évi XXXVI. t.-c.-nél s így, ha ez utóbbinak 104. §-a akként lett volna is értelmezhető, hogy csak az állami, törvényhatósági vagy községi néptanítók mentesek a községi adó alól, az utóbbi törvénynek ily korlátozás nélküli rendelkezése a néptanítókra vonatkozólag a korlátozást megszüntette volna, de az 1872. XXXVI. t.-c. 104. §-ában a néptanítók felemlítve nincsenek is s ezekre vonatkozólag a községi adót illetőleg ezen törvény rendelkezést általában nem tartalmaz, s így az erre vonatkozó más törvények rendelkezései az irányadók. De ezen bíróságnak 3. sz. döntvénye sem határozott a néptanítókat érdeklőleg, hanem csakis a fővárosi tanárok és tanítók községi adójára vonatkozólag. A néptanítókat illetőleg csakis a határozat indokolásának 4. pontjában foglaltatik kijelentés és pedig az, hogy a „néptanítókat általában minden korábbi törvény mentesíti a községi adó alól s akiket éppen ezért az 1872. XXXVI. t.-c. 104. §-ának rendelkezései mellett külön törvények alapján illetett s illet meg mindig községi adó alóli mentesség” — ez pedig, ellenkezőleg a panaszolt határozat érvelésétől, a néptanítóknak feltétlen köz-

ségi adómentességét ismeri el. Ezekből az indokokból panaszlót a főle követelt községi adó fizetési kötelezettsége alól felmenteni kellett. (2.753—1898. K. B.)

Néptanítók és óvónők pótdadómentessége. Az 1886. évi XXII. t.-c. 133. §-a szerint a néptanítók fizetéseiktől községi adót nem fizetnek. A néptanítók elnevezés, mint gyűjtőfogalom alatt, mint ezt az 1896. évi XXVI. t.-c. 53. §-a is határozottan kifejezi, a tanítók és óvónők is értendők. Az 1875. évi XXXII. t.-c. is ezt tanúsítja, amidőn címében csak a tanítókat és nevelőket említi, de mindjárt az 1. §-ban a nyilvános népoktatási tan-, árva- és szegény gyermekeket nevelő intézetek, szeretelházak, úgyszintén nyilvános kiseddóvóintézetek tanítói, tanítónői, nevelői és nevelőnői nyugdíjgyéről rendelkezik. Ebből folyólag kétségtelen, hogy az 1886. évi XXII. t.-c. idézett 138. §-a, bármily szigoruan magyaráztassék is az ebben adott mentesség, ezen törvény rendelkezése szerint nem értelmezhető másképp, minthogy ez a törvényszakasz nem kizárólag a néptanítóknak, hanem a néptanítóknak és a népoktatás és népnevelés keretébe tartozó óvónőknek is megadja a községi adómentességet. (1.295—1903. K. B.)

Kántortanító pótdadómentessége. A m. kir. közigazgatási bíróság a panaszolt tanítói járandósága fejében 600 K-öt a községi adó alól mentesnek, az ezenfelül mutatkozó illetménytöbbletet, mint kántortanítói javadalmazást, községi adó alá tartozóknak adja meg állásuk után járó fizetésükre nézve a községi adó alól való tozónak nyilvánítja. Az 1886. XXII. t.-c. 138. §-a világosan csak a hivatásszerű népmenlességet. A törvénynek e kedvezményes, az így szoroson magyarázandó rendelkezéséből folyik, hogy azon felekezeti néptanítók, kik egyszersmind kántorok is, kántori jövedelmük után tartoznak községi pótdadót fizetni, amennyiben kimutatható, hogy összjavadalmukból mennyi esik a kántori s mennyi a tanítói fizetésre. A panaszolt kántortanító díjleveléből megállapítható, hogy összilletményeiből mely összeg esik kántori és viszont tanítói fizetésre. Tanítói illetménye azonban nem lehet kevesebb, mint amennyit az 1893. XXVI. t.-c. 1. §-a a hifellekezetek által is főtartott elemi iskolákban működő tanítók részére legkisebb illetményként megállapított. Miután a törvény rendelkezése szerint a tanító fizetése 300 frt = 600 K-nál kevesebb nem lehet, a panaszolt tanító tanítói illetményét e törvény alapján 600 koronának kellett tekinteni. Miután pedig az 1886. XXII. t.-c. 138. §-a a tanítói illetményeket községi adó alól mentesnek nyilvánítja, a panaszló évi összilletményéből 600 korona a községi adó alól mentesnek volt nyilvánítandó azzal, hogy csupán ez összeget meghaladó illetménye róható meg községi adóval. (5.188—1904. K. B.)

Panaszos azon az alapon tart igényt a községi adó alól való mentességre s kéri, hogy a reá kivetett községi adó töröltessék, mert mint az ottani róm. kath. hitközség kántora, egyszersmind mint énektanító is működik. Igaz ugyan, hogy panaszos — mint a hitközség részéről előterjesztett bizonyítvány igazolja — a kántori állásra választatván meg, kántori teendői mellett kötelességszerűleg az egyházi és világi éneket is tanítja a róm. kath. hifellekezeti népiskolákban; ámde ebből nyilvánvaló, hogy ez utóbbi foglalkozásával csak mellékes kötelességet teljesít, ami szolgálata jellegének megváltoztatására semmi befolyást sem gyakorolhat. Minthogy pedig az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-a világosan a hivatásszerű néptanítóknak adja meg hivataluk után járó fizetésükre nézve a községi adótól való mentességet, panaszost, mint kántort, ez a kedvezmény meg nem illeti. (642—1899. K. B.)

Lelkési jövedelem pótdadómentessége. A lelkész a kereseti adó IV. osztályába tartozó lelkési jövedelmei után községi pótdadóval meg nem róható. (37.045—1884. B. M.)

Lelekész azon javadalmától, melyet kizárólag az illető egyházközségben viselt lelkési hivatala után élvez, akkor sem fizet községi pótdadót, ha az említett javadalom nem a plébánia, hanem valamely alap tulajdonát képező földterület jövedelmét képezi; minthogy az idézett 1886. XXII. t.-c. 138. §-a végpontjában a lelkészek részére biztosított adómentesség kriteriumát nem a tulajdon kérdése, de az képezi,

hogy az illető javadalmat a lelkész az illető egyházközségben viselt lelkészi hivatala után élvezze. (183—1897. K. B.)

Lelkészi jövedelem részbeni pótladómentessége. A vármegye törvényhatósági bizottságának X. község költségvetése fölött hozott határozatát azon részében, mely szerint N. N. x.-i apátplébános ezen állása után bírt ingatlanaiért fizetett állami adója után községi pótladóval megrovatni rendeltetett, az érdekelt apátplébános fel-folyamodása folytán felülvizsgálat alá vevén, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrral folytatott tárgyalás után vele egyetértőleg oda módosítom, hogy tekintettel azon körülményre, miszerint egyrészt a canonica visitációban az x.-i apát-sági birtok nincs külön feltüntetve a plébánia birtokától, de másrészt az x.-i apát, aki egyszersmind odavaló plébános is, az apátsági birtok hasznélvezetén kívül, mint x.-i plébános, az említett canonica visitáció szerint, más lelkészi illetéket nem hűz, mint ami a k.-i járási főszolgabírónak jelentésében felsorolva van, ami magában véve nagyon csekély; mindezeknél fogva egy jobb javadalmazású plébános évi középjövedelmét alapul véve, az x.-i apátságra 2.000 frt jövedelem után esedékes állami adó levonásával, csak a fennmaradt évi jövedelemtöbblet után fizetett állami adó vonható községi pótladó alá. (24.075—1889. B. M.)

Adókielítés helyén viselt lelkészi hivatal után élvezett javadalomra szorítkozó pótladómentessége. P. I. cs.-i görögkeleti román esperesről G. községben követelt községi adóügyét, melyben T. vármegye közgazdasági bizottsága 1898. évi április hó 13. napján 1.461. szám alatt határozott, G. község által beadott panasz folytán tartott nyilvános ülésben tárgyalás alá vevén, következőleg ítélt: A m. kir. közgazdasági bíróság a panasznak helyt ad és P. I. cs.-i görögkeleti román esperesnek az általa G. községben hasznélvezett nani telek után községi adó fizetési kötelezettségét megállapítja. Indokok: az 1886. XXII. t.-c. 138. §-ának második bekezdése a lelkészeket azon javadalomtól menti fel a községi adó fizetése alól, amelyet azok kizárólag az illető egyházi községben viselt lelkészi hivataluk után élveznek, itt ezen törvényszakasznál adatai adómentesség feltétele tehát az, hogy a javadalom a lelkész által és nem az illető egyházi községben, vaovis az adókielítés helyén viselt lelkészi hivatal után élveztessék. Minthogy pedig T. vármegye főispánjának 1898. évi június hó 6-án kelt 2.689. VI. b) szám alatt kelt jelentése szerint P. I. G. községben, hol reá a kérdéses községi adót kivették, tényleg nem visel lelkészi hivatalt és azt a telket, melynek államadója után nevezett község a panasz tárgyává tett községi adót kivette, a P. I. mint a cs.-i görögkeleti román esperes ebbeli javadalmazásának, tehát nem lelkészi javadalmazásának kiegészítő része képpen hasznélvezi, s minthogy vádiratában maga P. I. is azt adta elő, hogy ő G.-on mint cs.-i esperes végzi a fennálló egyházi szabályok szerint hatáskörébe utalt teendőket, mindezeknél fogva nevezett az idézett törvényszakasznál a lelkészek részére biztosított községi adómentességre igényt nem tarthat. (546—1899. K. B.)

Lelkész mentessége az óvodai adó alól. Miután az óvodai célokra kivételül 3%-os pótladó, mely az 1891. évi XV. t.-c. 18. §-ának 4-ik bekezdésében községi pótladónak is minősítették, tényleg az a törvény ezen pótladótól való mentességre nézve is az utóbb idézett t.-c.-nek az 1891. évi XV. t.-c. által meg nem változtatott rendelkezései szolgálnak zsinórmértékül. Ennélfogva kétség sem férhet ahhoz, hogy a lelkészeket és tanítókat a kizárólag hivataluk után élvezett javadalmaik után az 1891. évi XV. t.-c. alapján kivételül 3%-os pótladó alól való mentesség, az 1886. XXII. t.-c. 130. §-ának bekezdése értelmében megilleti. (24.683—1895. V. K. M.)

Lelkészek iskolai adómentessége. A panaszló sérelme az, hogy terhére az iskolai adó összes egyenes állami adója után vettelett ki. Holott pedig a panaszló, mint lelkész, az 1886. XXII. t.-c. 138. §-a alapján lelkészi javadalma után mentességet élvez a községi adó alól. Így összes egyenes állami adója után csak akkor volna terhelhető iskolai adóval, ha az után községi adóval is megrovható volna. Ebből folyóan iskolai adókötelezettséget csupán I. és II. osztályu kereseti adója alapján

tarlja megállapíthatónak, míg az ezen fölül, összes egyenes állami adója után kivettelt s behajtott többletet visszatéríteni kéri. Minthogy az idézett törvény 130. §-ának 2. bekezdése szerint az iskolaadó a községi adóval teljesen azonos természetű adó, minthogy továbbá a panaszló lelkészi javadalma után a 136. §. értelmében a községi adó fizetése alól mentes, önként következik, hogy a panaszló lelkészi jövedelme után nem tartozván községi adót fizetni, ez után iskolaadóval sem róható meg. (5.220—1904. K. B.)

Lelkészi javadalmi ingatlan községi pótladómentessége az egyházzal szemben. H. vármegye főispánjának hivatalos jelentéséből és az ügyiratokból kitűnik, hogy a n.-i ev. ref. egyház tulajdonát képező ingatlanokat, melyek községi pótladóval megvannak róva, a református lelkész kizárólag az illető egyházi községben viselt lelkészi hivatala után, mint a lelkészi díjlegyekben felsorolt javadalmainak kiegészítő részeit hasznélvezi. Minthogy ily javadalmaktól az 1886. XXII. t.-c. 138. §-a értelmében a lelkész községi adót fizetni nem tartozik; minthogy továbbá a lelkészek részére biztosított, adómentesség ismertetőjelét nem a tulajdon kérdése, de az képezi, hogy a javadalmat a lelkész az illető egyházközségben viselt lelkészi hivatala után élvezze, az pedig a szóban lévő esetben kétségtelenül fenforog, minthogy végre a fentidézett törvényszakasznak helyesen nem tulajdonítható az a célzat, hogy a javadalmat élvező lelkész a községi adók alól mentesítési, ellenben azt az egyházat, mely a javadalmat a lelkész részére átengedte, a lelkész helyett községi adókkal terhelni akarná, másrészt midőn az ev. ref. egyház a javadalmi ingatlanokra eső állami adók fizetését a lelkészi díjlevétben önként átvállalta, ebből a magántermészetű ügyletből még nem következik, hogy az ugyanazon állami adók után kivettelt községi adók a lelkész helyett, kit községi pótladómentesség illet, az említett egyház részéről szintén elvállaltatnak volna, meg kellett állapítani, hogy a panaszos ev. ref. egyház terhére a szóban lévő községi pótladók törvényellenesen rovatlak ki (967—1898. K. B.)

Stólajövedelem. A lelkészek stólajövedelmük után községi adóval meg nem róhatók, mert a stólajövedelem is kétségtelenül a lelkészi hivatal után járó javadalomhoz tartozik. (22.690—1878. B. M.)

Izr. metsző pótladómentessége. Az ügyiratokból kétségtelenül megállapítható, hogy panaszos nem hitközségi lelkész (rabbi), hanem metsző. Minthogy pedig a metsző foglalkozásánál fogva, habár rituális hivatást teljesít, lelkésznek nem minősíthető, az 1886. XXII. t.-c. 138. §-a alapján a lelkészeket megillető községi adómentességet jogosan nem igényelhet. De nem igényelhet panaszos adómentességet azon az alapon sem, hogy az sz.-i állami iskolában évi 60 korona díjazás mellett, mint hitoktató működik, mert eltekintve attól, hogy az ügyiratok adatai szerint az I. osztályu kereseti adó, mely után a községi pótladó kivettelt, metszői foglalkozásából eredő jövedelem után van előírva, a mellékfoglalkozásu hitoktató nem minősíthető hivatásszerű főfoglalkozásu néptanítónak, már pedig a hivatkozott törvényszakasznál csupán a néptanítókat és nem egyszersmind a hitoktatókat is menti fel a községi adó terhe alól. (2.616—1907. K. B.)

Útadó községi pótladó természetűje. Amennyiben a községi körjegyzők illetményei után kereseti adó a vármegye székhelyét képező törvényhatósági városban fratik elő, itt az útadó községi adó természetével bírván, az 1886. XXII. t.-c. 138. §-a alapján a szóban lévő kereseti adó után törvényhatósági útadó nem vehető ki, ellenben más községekre nézve az a mentesség nem áll fenn, mert azokban a törvényhatósági útadó a községi pótladóval egy tekintet alá nem esik. (2.731—1900. K. B.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 139. §-a: „A községi adó behajtásánál az 1883. évi XLIV. törvénycikk rendeletei irányadók.“

Az 1883. évi XLIV. t.-c. helyébe újabban az 1923. évi VII. t.-c. lépett.

Elvi jelentőségű döntvények az 1886. évi XXII. t.-c. 139. §-hoz:

Községi adó leírása. A m. kir. közigazgatási bíróság H. Gy. M. községi adó leírása iránti ügyét, melyben K. vármegye közigazgatási bizottsága 1886—1898. szám alatt határozott, N. község által beadott panasz folytán vizsgálat alá vevén, következőleg ítélte: A m. kir. közigazgatási bíróság a panaszt elutasítja. Indokok: A felterjesztett iratok szerint H. Gy., mint D. E. n.-i földbirtokának hasznobérletje, az 1896. és 1897. években árvíz és egyéb károk címén állami adó elengedésben részesült. Minthogy pedig az 1886. XXII. t.-c. 129. §-a értelmében kivethető községi adó az idézett t.-c. 130. §-a szerint az azon évi állami adó arányában vette ki: e törvényes rendelkezésből az következik, hogy amennyiben az állami adó leíratik s ekként hiányzik az a tényező, amelynek arányában községi adó kivethető, ez az adó is leírandó. (2.078—1898. K. B.)

Az egyes községi birtokosok s lakókra kivethető községi adónak az adófizetők által kért törlése tárgyában hozott községi határozat, a község által egyesek konkrét ügyeiben hozott határozat képez. Az 1876. VI. t.-c. 58. §. a) pontja szerint az egyesek konkrét ügyeiben hozott községi határozatok a törvényhatóság közigazgatási bizottságához lévén felelősek, a községi határozatok felülbírlására, azok felelőse esetén, másodfokban a közigazgatási bizottság illetékes. Ezek szerint a törvényhatósági bizottság, midőn a kivevőknek a kivevők községi adónak községi adómentesség címén való törlése iránti kérelme tárgyában, a D. község által hozott elutasító határozat elleni felelősezt elbírálta, tekintettel arra, hogy a törvényhatóság a községek feletti felügyeleti jogánál fogva haláskörrel bír ugyan arra, hogy a község által elrendelt pótdóltörlésnek a község részéről kikért jóváhagyása tárgyában határozzon, de midőn az egyes és a község közt a kérdés vitássá válik, a vitás ügyben határozni a közigazgatási bizottság illetékes, haláskörébe nem tartozó ügyben döntött, miért is a határozatát, mint annak hozatalára nem illetékes hatóság által hozatott, hatályon kívül helyezni s az ügynek az illetékes hatósághoz áttételét kellett elrendelni. (1.175—1899. K. B.)

Adóbehajtási illeték. A közigazgatási bizottság határozatát, mely szerint L. R. és S. B. k.-i birtokosok azon kérelmüket, hogy a tőlük K. község előjárósága által 1895. évtől 1898. évig lefolyt időszakban hátralékos összegek nekik visszatéríttessenek, elutasították, a nevezett határozatot helyben hagyom. A határozat azon intézkedését, mellyel kimondatott, hogy a községnek behajtási illetékek szedésére joga volt, következőleg a beszédett illetékek vissza nem térítendő, azért kellett helyben hagyom, mert az 1886. évi XXII. t.-c. 139. §-a szerint a községi adó behajtásánál az 1883. évi XLIV. t.-c. rendeletei irányadók. Ebből az következik, hogy a községi pótdó behajtásának a közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. t.-c. 52—85. §-ban (újabbban 1923. VII. t.-c.) körülírt eljárás szerint kell eszközölni. Minthogy pedig a most idézett törvényszakasz 75., tehát a községi adóztatásra is kihaló szakaszra az adóbehajtási illetékek szedésének jogát megállapítja, ily illetékek, mint a múlt évi augusztus 31-én 24.684. sz. a. a pénzügyminiszter úrral egyetértőleg kibocsátott körrendeletben elvileg ki is mondottam, nemcsak állami, hanem községi hátralékos adók után szedhetők. (86.365—1899. B. M.)

Kamat és behajtási illetékek visszatérítése. Sch. és P. cég panaszának nem volt hely adható, mert a tárgyalatok közt levő kérvény szerint panaszosok csak 1897. évi július hó 9-én mutatván be a rájuk kivetett III. osztályú kereseli állami adó törlesztését elrendelő bírósági ítéletet, akkor folyamodtak a városi adóhivatalhoz az 1893—1895. évi községi adó visszatérítése iránt. Eszerint a város 1893—1895. években az 1886. évi XXII. t.-c. 130. §-a rendelkezésének megfelelően, tehát törvényen

alapuló jogánál fogva vette ki a községi adót a tényleg előírva volt állami adó arányában, valamint törvényben előírt köteleességét teljesítette akkor, amidőn az így előírt községi adó az esedékesség idejében behajtotta; amely ténykörülményekből folyólag tehát panaszosokat sem az állami adótlórlés, sem a községi adó visszafizetésére vonatkozó vitás kérdés eldőléséig járó kamalfizetés által kártalanítani nem tartozik, valamint nem kötelezhető a tényleg és az állami adó törlésének bejelentéséig jogszerűen kivetett s előírva volt községi adó behajtásával felmerült költségeket megterhíteni, mivel a költségek, ha felmerültek, csakis panaszosok azon mulasztása folytán keletkeztek, hogy a tényleg előírva volt községi adókat az esedékesség idejében be nem fizették s így a költségek felmerülésének okozói panaszosok voltak. (670—1898. K. B.)

Községi adó elévülésének kérdése. A közigazgatási újon behajtandó követelés az adókezelési 1883. évi XLIV. (újabbban 1923. évi VII. t.-c.) törvényben meghatározott eljárás szerint szerzendők be, ezen törvény 90. §-a szerint pedig az öt év alatt ki nem vett követelések elévülnek. (83.213—1880. B. M.)

A vármegye közigazgatási bizottságának határozatát, mely szerint jóváhagyott P. község képviselőtestületének határozata, melynek értelmében G. p.-i birtokos a terhére 1873., 1874. évekre kirótt 25 frt községi pótdó hátralék megfizetésére köteleztetett, a nevezett G. által közbetelt felfolyamodás folytán felülvizsgálat alá vevén, a felelősezt határozatnak megváltoztatásával, felfolyamodott P. község által követelésbe vett 25 frt községi pótdó-hátralék megfizetésének kötelezettsége alól felmentem. Mert a községekről szóló 1886. XXII. t.-c. 139. §. értelmében a községi adó behajtásánál az 1883. évi XLIV. t.-c. (újabbban 1923. VII. t.-c.) rendeletei lévén irányadók, ez utóbbi t.-c. 90. §-a (1909. XI. t.-c. 85. §-a) szerint az egyenes és közvetett adók és az egyenes adók módjára beszedendő követelések és tartozások elévülnek, ha azok nem vettek ki öt év alatt, számítva azon naptól, melyen az adó tárgy, illetőleg követelés tartozás keletkezett, továbbá, ha a kivétel évétől kezdve öt év alatt nem szorgalmaztatnak vagy biztosítottak. Minthogy pedig az ezen ügyben megjelent tárgyalások során P. község előjárósága által beismertetett az, hogy G. p.-i lakosnak P. községben fekvő ingatlan után az 1873—1875. évekre járó községi pótdó tartozásai csak 1886. évben, tehát a törvényben megállapított öt évi haláridő eltelté után utólagosan vettek ki és vettek követelésbe, ennélfogva a község említett követeléseit nevezett irányában elévültek s azoknak behajtása most már nem eszközölhető. (54.995—1889. B. M.)

Az adó befizetése iránti megintésnek minden oly esetben vevényel kell történnie, midőn a községnél fizető adózók évnegyedi tartozása az 1876. évi XV. t.-c. szerint 10 frtot, az 1883. évi XLIV. t.-c. (újabbban 1923. VII. t.-c.) szerint már 3 frtot meghalad, valamint akkor is, ha az adózók adójukat törvényhatósági városoknál vagy kir. adóhivatalnál fizetik. Ugyanez áll a községi adó behajtására is. A sommás, dobzó vagy kikiáltás által való megintés ennélfogva csak azon adózók ellen halályos és szakítja meg az elévülést, kikre az említett feltételek nem alkalmazhatók. (39.038—1890. B. M.)

Községi adók és költségek elévülésének kérdése az 1883. évi XLIV. t.-c. 90. §-ban (újabbban 1923. VII. t.-c.) foglalt rendelkezések alkalmazása mellett állapítandó meg. (56.867—1891. B. M.)

A községi pótdók elévülésének kérdésében a törvényhozás további intézkedésig az 1883. évi XLIV. t.-c. 90. §-ában (újabbban 1923. VII. t.-c.) foglalt határozmányok alkalmazandók. (58.400—1891. B. M.)

A m. kir. közigazgatási bíróság T. vármegye közigazgatási bizottságának községi pótdó ügyben hozott határozata ellen B. T. sz.-i lakos által benyújtott panasz iratot vizsgálat alá vevén, következőleg ítélte: A m. kir. közigazgatási bíróság a panasznak helyt nem ad. Indokok: az 1886. évi XXII. t.-c. 139. §-a értelmében a községi pótdó behajtásánál az 1883. évi XLIV. t.-c. (újabbban 1923. évi VII. t.-c.)

rendelkezése irányadók, ez utóbbi t.-c. 90. §-ának utolsóelőtti bekezdése szerint pedig a lévesen befizetett, vagy jogellenesen beszédett adók, illetékek és bírságok visszakövetelése tekintetében a felek igénye az adó, illeték vagy bírság lefizetésének napjától számítandó 3 év alatt évül el. Ehhez képest N község képviselőtestületének azon határozata, mely szerint B. T. abbeli kérelmének, hogy az 1875. évtől 1893. évig 229 frt 54 kr. után kivetett községi pótdadó leírásba hozatassék, illetőleg neki visszafizetessék, csak részben adatott hely s folyamodónak az 1893. évben leírt 9 frt 24 kr. egyenes állami adó utáni 3 frt 51 kr. községi pótdadó leírása kimondatott, egyebekben pedig a kérelem elévülés címén visszautasított, valamint az ezen képviselőtestületi határozatot indokainál fogva jóváhagyó panaszolt közigazgatási bizottsági határozat törvényes alappal bír. (341—1897. K. B.)

A m. kir. közigazgatási bíróság B. vármegye közigazgatási bizottságának azon határozatát, mellyel L. J. Z. község által az 1891. és 1892. években tá kivetett községi adó leírása iránti kérelmével elutasított s a községi adó megfizetésére köteleztetett, nevezett L. J. által beadott panasz folytán tárgyalás alá vevén, következőleg ítél: A közigazgatási bíróság a panasznak helyt ad és B. vármegye közigazgatási bizottsága által hozott határozat hatályon kívül helyezésével panaszost a határozatban megjelölt 13 frt 90 kr. községi adó megfizetésének kötelezettsége alól felmenti, az adó törlesztését, illetve, amennyiben a panaszostól behajtatott, annak részére leendő visszatérítését elrendeli. Indokok: Z. község előjárósága jelentésében elismeri, hogy okmányokkal nem képes igazolni, miszerint a kérdéses adó panaszostól követeltetett volna. A jelentésben, valamint a panaszolt határozatban a szorgalmazás megtörténtének igazolására az adókievítés idejében hivatalban volt községi előjárókra állatánosságban, adatokkal nem támasztott hivatkozás pedig panaszos ellenkező állításával szemben bíróilag bizonyítékul el nem fogadható. A kérdéses adónak fizetési kötelese félle szemben történt szorgalmazása igazolva nem lévén, az általa eszközölt részletfizetés önként teljesítetnek tekintendő, az így teljesített fizetés hatósági felhívás nélkül eszközöltetvén, az adó megfizetésének hatóságilag történt szorgalmazását nem bizonyítja; mivel pedig a kivetett adó elévülését annak szorgalmazása, vagy biztosítása akasztja meg, követelkezésképpen az önként teljesített részletfizetés az adó elévülését szakítja meg. Miután tehát az a körülmény, hogy a kérdéses községi adó a kivetéstől, azaz 1891. és 1892. évtől a tervezett behajtásig, 1898. évi május hó 23-ig, tehát több mint öt évig panaszos ellenében szorgalmaztatott, vagy hirtosztatott volna, sem a községi adók behajtásánál, az 1886. évi XXII. t.-c. 139. §-a értelmében irányadó 1883. XLIV. t.-c. 90. §-ának 2. pontjában (1909. XI. t.-c. 85. §. 2. pontja) (újabb az 1923. VII. t.-c.) megjelölt, vagy egyéb, de bizonyítékul elfogadható módon, panaszos ellenkező állításával szemben a felterjesztett tárgyalási iratokkal igazolva nincs, a kérdéses adó az utóbb idézett törvényszakasz értelmében elévült, miért is a panasznak helyt adva kellett határozni. (2.019—1898. K. B.)

Pótdadók visszafizetésére való igény elévülése csak a pótdadók alapját képező állami adók törlesztésének időpontjától kezdve számítandó. (1.386—1899. K. B.)

Adóbeszolgáltatás. A m. kir. közigazgatási bíróság S.-i cukorgyár r.-l. cég, valamint Sch. R. és Sch. H. l.-i és z.-i község adója ügyében N. vármegye közigazgatási bizottságának határozata ellen a fentebb nevezett adózók által beadott panaszokat tárgyalás alá vevén, következőleg ítél: A m. kir. közigazgatási bíróság a panaszokat elutasítja. Indokok: A panaszok arra irányulnak, hogy a panaszlók ama községi adótartozásai, melyeket Sch. Gy. l.-i körjegyző kezéhez kifizettek, törüllessenek. A tényállás abban a tekintetben nem vitás, hogy Sch. Gy. a panaszlók által kezéhez fizetett pénzt elsikkasztotta. A köteleknek teljesítése, jelesül fizetés útján történő megszűnése tekintetében fennálló jogszabály az, hogy csak a fizetés felvételére jogosított egyén kezeihez történt teljesítés szünteti meg a köteleket. A fentforgó vitás kérdés szempontjából tehát az a döntő, hogy a körjegyző jogosult-e az adó-

zólól a községi adótartozásokat felvenni. Az 1886. évi XXII. t.-c. 139. §-a értelmében a községi adó behajtásánál az 1883. évi XLIV. t.-c. rendeletei irányadók; ennek a törvénynek 42. §-a 2. al pontja értelmében pedig a kis- és nagyközségben fizetendő adók a községi bírónál, illetőleg a községi pénztárnoknál fizetendők. A törvény eme rendelkezéséből és a fentebb idézett jogszabályból következik, hogy a fizetés ténye magában véve — t. i. ha a fizetett összeg a községi pénztárba nem jutott — csak abban az esetben szünteti meg a községi adótartozást, ha a fizetés a községi bíró, illetőleg pénztárnok kezéhez történt. Az idézett törvény sehol sem adia meg a kör- vagy községi jegyzőnek azt a jogot, hogy az adótartozásra történt fizetést egyrészt átvegye, hanem az adó beszédése és behajtása körül csakis a bíró, illetőleg pénztárnok mellett való közreműködését és köztenióttét rendeli. Már magábanvéve a közreműködés és közbenjövétel fogalma is kizárja azt az értelmezést, hogy ezzel a kör- és községi jegyzőknek a fizetés átvételére való önálló jog adatott volna meg; de ezenfelül kizárja az ilyen értelmezést a törvény fentebb idézett rendelkezése, mely kétsérfelenné teszi, hogy a fizetett összeg felvételére nincs más jogosított, mint a bíró, illetőleg pénztárnok. E tekintetben teljesen közömbös az, hogy a büntető bíróságnak a kir. kiria büntető osztálynak 48. sz. döntvénye nyomán a jegyzőknek a kezükhöz jutott adópénzek elsikkasztását hivatali sikkasztásként tudják be, mert abban a tekintetben, hogy a fizetés a kötelezettséget megszüntette-e, nem irányadó a sikkasztásnak büntetőjogi szempontból való minősítése, hanem azok a jogszabályok irányadók, melyeket az adótartozás fennállása kérdésében itélni hivatalos bíróság a fentebb idézettre alkalmazandónak felismer. Mindezekből következik, hogy a panaszlók községi adótartozását a Sch. Gy. kezéhez teljesített fizetés nem szünteti meg, a panaszok tehát alaptalanok, amiért is azokat el kellett utasítani. (3.229—1905. K. B.)

Adókievítés ex-lex idején. Az állami költségvetési vagy felhatalmazási törvény hiánya törvény szerint az állami köztartozásoknak csak érvényesítését akadályozza, de ezen tilalom nem terjed ki arra, hogy az egyeseket terhelő, a külön törvényeken alapuló adótartozások megállapíttassanak. Ezen előmunkálatok pedig az 1903. évi állami adóra nézve is rendes időben teljesítettek és a közigazgatási bizottságnak jelentése szerint az 1903. évi községi adókievítésnél a szükséges adatok, a III. oszt. kereseti adó egy részének kivételével, már rendelkezésre állottak; ezen utóbbi adó nem végleges kivetésének hiánya azonban a pótdadó kivetésének törvény szerű jogos akadályát szintén nem képezhetle, mert ilyen esetben az 1883. évi XLIV. t.-c. 39. §-ának (újabb az 1923. VII. t.-c.) rendes körülmények között is előforduló hasonló esetekben követelt irányadó rendelkezése szerint, a pótdadó alapjának az előbbi évi állami adó vételik; s ez esetleges különbözet a kivetést követő részletfizetés alkalmával egyenlíttetik ki. Az állami költségvetési vagy felhatalmazási törvény hiánya tehát a községi adó megszavazásának, kivetésének és behajtásának törvényes akadályát nem képezvén, panaszló ellen az esedékesé vált községi adó tartozásának behajtása iránt az eljárás jogosan tételt folyamatba, minélfoqva az annak megszüntetésére irányuló panaszt el kellett utasítani. (894—1904. K. B.)

Felelősség a járulékbahajtásért. A közigazgatási bizottságnak azt a határozatát, mellyel M. község előjárósága ellen a f.-m.-i vicinális utcoporlihoz jogerősen megállapított hozzájárulás behajtása körül tapasztalt mulasztás miatt a felelősség kimondatott, a község O. L. és társai községi előjárók részéről beadott felebbezés következtében felülbírálván, a közigazgatási bizottság szóban forgó határozatát indokainál fogva és még a következő okokból is helybenhagyom. Ugyanis, bár tény az, hogy M. község a szóban levő hozzájárulásról nem gondoskodott, sőt az erről szóló pótköltségvetést a vármegyei közgyűlés csakis f. évi június havi közgyűlésében hivatalból állapította meg, mégis a községi hozzájárulás be nem hajtása miatti felelősség már évek óta terheli a községi előjáróságot, miután a községi hozzájárulás árnya a községi megbízottak ajánlatához képest a vármegye alispánjának

még 1901. évi szeptember havában hozott határozatával megállapított s ezen határozat, mint azt a község e tárgyú panaszára a m. kir. közigazgatási bíróság 1.061—905. sz. ítéletében megállapította, felelősség hiányában jogerőre emelkedett, mihez képest a községi eljárásnak lett volna kötelessége a hozzájárulás fedezésére szükséges pótdó megszavazásától vonakodó község magatartásával szemben a szükséges kiadásoknak a költségvetésekbe az 1890. évi I. t.-c. 37. §-a értelmében hivatalból való beállítása iránt a vármegyei közgyűléshez előterjesztést tenni, s ezt a községi eljárás elmulasztotta s ekként alkalmat szolgáltatott arra, hogy a hátralékok felszaporodjanak, miért is a közigazgatási bizottság a községi eljárás ellen az 1886. XXII. t.-c. 139. §-ában hivatkozott 1883. évi XLIV. t.-c. 81. §-ában (újabbán 1923. VII. t.-c.) jelzett felelősség kimondását helyesen alkalmazta. (97.654—1905. B. M.)

Adóbehajtás foganatosításának időpontja. Az adókieltevő bizottság által kivetett állami adó ellen érvényesített felelősség esetében, ha az adózó fél ilyen adóval még előbb megtróva nem volt, az állami adó és az azután járó községi adó behajtása iránt végrehajtási eljárást mindaddig nem lehet indítani, amíg az állami adóra vonatkozó felelősség felett az adófelszámolási bizottság nem határozott. (4.003—1908. K. B.)

Államvasutak adótarozása. Egy adott esetben kifolyólag, a m. kir. kereskedelmiügyi miniszter úr megkeresésére, felhívom a törvényhatóságot, hogy az illető hatóságokat utasítsa, miszerint a m. kir. államvasutakkal szemben fennálló megyei vagy községi hátralékok behajtása végett, az adóalap s a kivetési százalék kiüntetése mellett, közvetlenül a m. kir. államvasutak igazgatóságához forduljanak. (77.050—1897. B. M. R.)

II. FEJEZET.

A KÖZSÉGI KÖLTSÉGVETÉS VÉGREHAJTÁSÁRA (A VAGYONKEZELÉSRE, HÁZTARTÁSVITELRE) VONATKOZÓ SZABÁLYOK.

A) AZ UTALVÁNYOZÁS SZABÁLYAI.

A KÖLTSÉGVETÉS VÉGREHAJTÁSÁRA (HÁZTARTÁSVITELRE) VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK.

1. A költségvetés végrehajtásának főelve.

A költségvetés végrehajtásának legfőbb elve, hogy az abban megállapított hitelek csak azon célokra használhatók fel, amelyekre azokat engedélyezték.

2. Kiadások utalványozása.

Kiadások csak törvény, szabályrendelet, jóváhagyott képviselőtestületi határozat, szerződés, alkuegyezmény, végzett munka vagy teljesített szállítás alapján utalványozhatók azon esetben, ha az illető fél jogigénye s mindazon feltételek, melyekhez ezen jogigény érvényesítése kötve van, hitelesen beigazoltattak.

Végzett munka, vagy teljesített szállításért járó összegek csak abban az esetben utalványozhatók, ha a munka vagy szállítás megtörténte és megfelelő volta az illetékes közegek részéről hitelesen igazolva van.

Építkezések és nagyobb szállítások esetén kellőképen megvizsgált kereseti, illetve szállítási kimutatások (számlák) alapján a munka, vagy szállítás teljes befejezése előtt részletfizetések az esetben utalványozha-

tók, ha ezek szerződésileg, alkuegyezményileg kikötöttek. Ez esetben a részletfizetés alapjául is csak a tényleg már teljesített munka vagy szállítás szolgálhat. Ezen feltételek és kellékek híján véglegesen utalványozni tilos.

Minden utalványozás rendszerint csak a költségvetési (számadási) év végéig terjed. Ezen idő lejártával, de legkésőbb egy éven belül az utalványozás hatályát veszti, ha a jogosult fél ezen határidő alatt a kijáró összeget fel nem veszi. A jogosult fél kérelmére azonban a magánjogi elévülési időn belül az utalványozás megújítható, mely esetben azonban az illető kiadás annak az évnél folyó kiadási hitelét terheli, amelyben az utalványozás megújított.

Abban a reményben előzetesen utalványozni, hogy a vagyonkezelés rendes folyamánként a kiadás elkerülhetetlenül szükséges és hogy e ténykedést a vagyonfelügyelő hatóság pótköltségvetéssel jóváhagyja, csak kivételes esetekben szabad és akkor is csak abban az esetben, ha az utalványozás következtében a már engedélyezett és jóváhagyott hitelkeret túllépéséről nincsen szó.

Egyébként és különösen az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-ában felsorolt esetekben feltétlenül csak előzetesen a vagyonfelügyeleti hatóság által jóváhagyott határozatok alapján foganatosítható az utalványozás.

B) AZ UTALVÁNYOZÁS, ELSZÁMOLÁS (ELŐIRÁS) ÉS HITELÁTRUHAZÁS GYAKORLÁSÁNAK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI.

A részletes költségvetés alapján egy összegben megszavazott hitel csakis a részletes költségvetés rovatai, alrovatai, tételei stb. szerint s a kísérő indokolásban kifejezett célokra használható fel.

Minden kiadást vagy bevételt azon fejezet és rovat terhére vagy javára kell utalványozni, amely a részletes előirányzat alapján, természetének megfelel.

Előirányzott kiadásokat és bevételeket tehát mindenkor azon fejezet, rovat alatt kell elszámolni, mely alatt a költségvetésbe fel vannak véve, még abban az esetben is, ha ott túlkidást idéznek elő s erre a megfelelő felhatalmazás még nincs meg. Sőt esetleg már engedélyezett hitelátruházás esetén sem mellőzhető ez a kötelezettség, mert az elszámolás helyessége szempontjából azok a fejezetek, rovatok, alrovatok stb. sem cserélhetők e szempontból fel egymással, amelyek között a hitelátruházás megengedett.

Az utalványozást foganatosítani kell, tekintet nélkül arra is, hogy a községi pénztárban a kifizetésre szükséges megfelelő pénzkészlet rendelkezésre áll-e vagy sem.

Arra nézve, hogy a kiadások és bevételek a fejezetek keretén belül mely rovat, alrovat, tétel stb. alatt nyernek elszámolást, a költségvetésnek szabályozott rovatrendszerére az irányadó.

3. Az utalványozás hatálya.

4. Hitelátruházási, pótköltségvetési fedezet reményében utalványozás csak kivételes esetekben van engedélyezve.

1. Az elszámolás szabályai általánosságban

2. Elszámolás a rovatok keretén belül

3. Az elszámolás szabályainak szoros betartása.

Tilos valamely költségvetési hitel terhére, ennek természetével és közvetlen rendeltetésével meg nem egyező kiadások utalványozása még akkor is, ha ezek közvetve végeredményükben ugyanazt a végcélt szolgálják is, melyet maga a hitel követ. (Pl. házbérekre megállapított hitel építkezésekre s megfordítva, építkezésekre megállapított hitel házbérekre nem fordítható, ha mindjárt mindkét rendbeli kiadás végeredményében ugyanazt, t. i. valamely intézmény elhelyezését célozza is.)

4. Elő nem irányzott jövedelmek elszámolása.

Az egyes megállapított hitelek nem növelhetők semminemű külön jövedelemmel, hanem az évi kezelésből felmerülhető bármily jövedelmet, amennyiben az az előirányzatban felvéve nincsen, a bruttó számadási rendszernek megfelelően, mint előirányzat nélküli bevételt kell elszámolni.

5. Törölt hátralékok sorából újra utalványozott kiadások és bevételek elszámolása.

Oly kiadásokat és bevételeket, melyek bármely oknál fogva a terhelő, illetve a cselekvő hátralékok sorából töröltettek, ha újra utalványoztatnak, előíratnak, a folyó év kezelésében kell számbavenni (folyó évi előírás hasábjában) s amennyiben a folyó költségvetésben felvéve nem voltak, azokat előirányzat nélküli kiadásokként, illetve bevételekként kell elszámolni.

A kezdőleges hátralékok ily tételekkel nem emelhetők.

6. Valódi bevételek és kiadások elszámolása az átfutók között.

Minden valódi kiadást és bevételt szembe kell állítani annak az évnél a költségvetésével, amelyben annak jogcíme gyökeredzik és semmiféle valódi kiadást vagy bevételt az átfutó kezelésben elszámolni nem szabad.

7. Az átfutó kezelés hátralékainak helyesbítése.

Az átfutó kezelésben mutatkozó cselekvő és terhelő hátralékok csak téves bejegyzések helyesbítése címén emelhetők, vagy apaszthatók, minden más esetben (pl. behajthatatlanság esetében) az illető átfutó követelést vagy tartozást a valódi kezelés (számadásszerű, naplószerű keresztülvezetés) útján kell kiegyenlíteni, hol is a megfelelő tétel, ha költségvetésbe fölvéve nem volt, mint előirányzat nélküli kiadás vagy bevétel nyer elszámolást a rovatrendszer azon helyén, ahová természeténél fogva tartozik.

C) ELSZÁMOLÁS A KÖLTSÉGVETÉSEN KIVÜLI ÁLLAPOT TARTAMÁRA. INDEMNITY A KÖZSÉGI HÁZTARTÁSBAN.

Ha a költségvetés jóváhagyása a költségvetési év kezdetéig bármely okból nem történhetnék, utalványozásnak csak feltétlenül szükséges kiadásokra és csak az utolsó jóváhagyott költségvetés keretében lehet helye. Az utolsó jóváhagyott költségvetés alapján utalványozott kiadásokat azonban a később jóváhagyott megfelelő évi költségvetés alapján és ennek keretében kell elszámolni.

Gyakorlatilag ezt olyképen kell végrehajtani, hogy az egyes bevételeket és kiadásokat a jóváhagyást váró azon költségvetési fejezet, rovat, alrovat, tétel stb. terhére kell utalványozni és a rovatrendszernek megfelelő főkönyvi számlára előírni, ahová azok tartoznak s a vonatkozó fő-

könyvi számlán utóbb csak a megállapított költségvetési előirányzat összegét kell a jóváhagyás után bejegyezni.

Hitelátruházásnak, pótköltségvetésnek az alap költségvetés jóváhagyása előtt helye nincs.

D) KIADÁSOK IDŐLEGES FEDEZÉSE.

Ha a jogerős költségvetésben előirányzott bevételek késedelmesen folynak be és ennek következtében a szükséges fedezet nem áll rendelkezésre, elsősorban kamattérítés mellett a községi készpénztőke vagyont kell igénybe venni, tőkevagyon hiányában, vagy ha a tőkevagyon nem elég, az alispán előzetes engedélye mellett függőkölcsön útján kell fedezetről gondoskodni.

Az alispán a függőkölcsönt csak kellően indokolt és igazolt kérelemre és legfeljebb a még hátralékos bevétel 50%-a erejéig engedélyezheti.

Az előjáróság felelős, hogy a függőkölcsön a számadási év végéig visszatérüljön.

Ily függőkölcsönök felvétele iránt az 1886. évi XXII. t.-c. 59. §-ban foglalt rendelkezéseknek megfelelő ügyrendi alakosságok és ezen t.-c. 24. §-ában foglalt korlátozó rendelkezés betartásával kell eljárni.

III. FEJEZET.

A PÉNZTÁRI SZÁMFEJTÉS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI.

A pénztári számfejtés a bevétel vagy kiadás teljesítésének alapjául szolgáló okmányoknak oly irányu megvizsgálásából áll, hogy vajjon azok bírnak-e mindazon kellékekkel, melyek a fennálló szabályok és utasítások értelmében a pénztári művelethez szükségesek.

1. Pénztári számfejtés fogalma.

A vizsgálatot a számadási okmányon záradékban fel kell tüntetni, ami azután a pénztári számfejtés megtörténtét igazolja.

2. A pénztári számfejtési szolgálat ellátásának kötelezettsége.

Ahol csak egy jegyző van, a pénztári számfejtési szolgálatot a jegyző köteles ellátni.

Ahol azonban több rendszeresített állást betöltő jegyző van, a pénztári számfejtési szolgálatot az látja el, akinek ez a feladat ügykörébe tartozik.

A pénztári számfejtés alkalmával az okmányokat különösen meg kell vizsgálni:

3. A pénztári számfejtés lényege és alakja.

- a) a valódság,
- b) jogérvényesség és elfogadhatóság, valamint
- c) szabályszerűség szempontjából.

Valódi az okmány, ha azt a jogosult fél írta alá és ha az okmányokhoz hamisítás gyanuja nem fér. Az okmányokon javításnak, törlésnek, vakarásnak előfordulni nem szabad. Az aláírás közvetlenül a szöveg

alatt legyen. Ha az okmányokon olyan javítás, vagy módosítás fordul elő, mely az eredeti bejegyzés értelmét megváltoztatja, vagy annak tartalmát kibővíti, az aláíró az okmányra vezetett záradékban igazolni köteles, hogy a javítás vagy bővítés tőle származik, vagy hogy az ő akaratából történt.

Jogérvényesség tekintetében szükséges, hogy a nyugta aláírója a kifizetésre váró összeg felvételére jogosult legyen. Ha meghatalmazott jár el, vizsgálni kell, hogy a meghatalmazás jogszerű-e, továbbá hogy a bemutatott okmány teljes hitelű okiratnak tekinthető-e, nem évült-e el már az utalványozás, vagy követelés.

Szabályszerűség szempontjából az okmányt meg kell vizsgálni, hogy a megkívánt alakú kellékeknek megfelel-e, helyes-e a számadat, s jelezve van-e a teljesítés jogcíme s a pénztár (község pénztára) meg van-e nevezve? Kellő bélyegilleték lerovatott-e és nem-e terheli a be- vagy kifizetést valamely követelés?

A pénztári számfejtés mindenkor a vonatkozó számadási okmányon feltüntetett (pénztári számfejtési) záradékban nyert kifejezést. E záradék tulajdonképpen a megtörtént vizsgálat eredményeként a pénzkezelőnek adott utasítás valamely kiadás vagy bevétel teljesítésére. Ha levonások vannak, ezeket a záradékban tételenként kell részletezni. A záradék általános rövid alakja a következő: „kifizetendő“ vagy „bevételezendő“. (Pl. „Kifizetendő 150 P.“ Kelet, aláírás. „Bevételezendő egy darab A) sorozat 1189. számú 1000 K n. é. 6%-os Magyar Koronajáradéki kötvény 1922. jan. 1-én lejáró kezdő szelvényvel, nyolc (8) fillér értékkel.“ Kelet, aláírás.) Ha a pénztári számfejtést a vezető jegyző látja el, az utalványozás záradéka egyúttal a pénztári számfejtés záradékául is szolgálhat. Más esetben a pénztári számfejtés megtörténtét feltétlenül külön kell alkalmazni.

Bevételezések esetében rendszerint a következő okmányokat kell számfejtés alá vonni:

- a) a fizető fél által befizetett összegről kiállított ellennyugta, vagy azt helyettesítő jegyzék;
- b) a postautalvány (postatakarékpénztári cheque) szelvénye;
- c) egyéb, a befizetésnél netalán szükséges okmány.

Az ellennyugtának tartalmaznia kell a befizetett összeget számmal és betűvel kiírva, a befizetés jogcímét és az időt, melyre a befizetés vonatkozik, a befizetés napját és a befizető félnek az aláírását. Ha a fél írni nem tud, az ellennyugtát egy tanu jelenlétében (aki esetleg még néviróként is szerepelhet) keze keresztvonásával látja el és az ellennyugtát még egy második tanu is aláírja. Olvashatatlan, vagy a számfejtő által nem ismert írásjegyekkel írt aláírásnál szintén két tanu aláírása szükséges. Ha a befizetést nem a fél teljesíti, hanem azt megbízottjával végezteti, akkor az ellennyugtát a megbízott írja alá. Nem szükséges ellennyugtának kiállítása akkor, ha a bevételezés számadási keresztülvezetésből, vagy kifizetésből származó levonásból ered. Ha már

4. Befizetések (bevételek) pénztári számfejtése.

esedékes régiebb és újabb tartozásokra, vagy még nem esedékes tartozásokra egyszerre teljesítenek befizetést, akkor a befizetett összegből mindenekelőtt a régiebb esedékes összeget, azután az újabb esedékes összeget kell törleszteni és csak az így netalán mutatkozó felesleget kell a még nem esedékes tartozásra igénybe venni.

Kifizetések, kiadások pénztári számfejtésénél mindenekelőtt arra kell figyelemmel lenni, hogy a kiadás utalványozva van-e s az utalványozásra jogosultak az utalványozási záradékot aláírták-e? Szerződésen, alku egyezményen, szabályrendeleten alapuló állandó természetű ismétlődő kiadások számfejtését a főkönyvi feljegyzések és a kikötött feltételek adatainak figyelembevételével kell fogatosítani. A nyugta vagy egyéb okmányok bemutatója a pénz felvételére jogosítva van-e? Ha a nyugta valódiságát illetőleg aggályok merülnek fel, a felvételre jogosultat személyes megjelenésre kell felhívni, vagy a kellő felhatalmazás bemutatása s ha a bemutató ismeretlen, személyazonosságának igazolását kell megkívánni. A nyugtának tartalmaznia kell a felvételre váró összeget, számmal és betűvel kiírva; a kifizetés jogcímét, esetleg az időszakot, amelyre a kifizetés vonatkozik, a községi pénztár megnevezését, a kifizetés napját és a vételjogosult félnek az aláírását. Ha a pénz vagy értékek felvételére jogosult fél írni nem tud, vagy nem képes, a nyugtát két tanu jelenlétében keze keresztvonásával kell ellátni, az egyik tanu a kézjegy valódiságát a fél megnevezése mellett igazolja, míg a másik tanu egyszersmind névaláíróként szerepel. Olvashatatlan, vagy a számfejtő által nem ismert írásjegyekkel írt aláírásnál szintén két tanu aláírása szükséges.

5. Kifizetések, kiadások számfejtése.

IV. FEJEZET.

AZ IDŐSOROS, NAPLÓSZERŰ SZÁMADÁS VEZETÉS, ELSZÁMOLÁS SZABÁLYAI.

A községi számvitelnél a naplók csak a vagyoni álladékat és az álladékokban beállott valószínű változásokat, vagyis a tényleges bevételeket és kiadásokat tüntetik fel idő- és sorrendben.

A napló egy számadási évre (hónapra) a szükségletnek megfelelő mennyiségű, tartós papírosból készült bekötetlen füzetekből áll, amelyek címlapján fel kell tüntetni:

- a) a napló megnevezését,
- b) az évet (vagy hónapot), amelyre megnyitott.

A naplót zsinórral át- és össze kell fűzni és a zsinór két végét a napló külső lapjához kell lepecsételni úgy, hogy a naplót a pecsét megsértése nélkül széjjelfűzni ne lehessen.

A számadási évre megnyitott naplókat használatbavétel előtt a járási főszolgabíró hitelesítési záradékkal látja el, amelybe a napló lap-

1. A napló fogalmának meghatározása.

2. A naplók berendezése.

vagy oldalszámot megjelöli, a záradékot keltezi, aláírja s az összefűzés zsinórvégeit pecsétjével lezárja.

3. A naplók
nemci.
a) A főnapló.

Az egész községi kezelés alá tartozó, a községi pénztárkezelésbe utalt, oda bevont készpénz, értékpapír és érték (drágaság) állandék és az abban beállott változások idő- és sorrendi felölelésére főnaplót kell nyitni és vezetni. A főnaplóban minden tételt (minden bevételt és minden kiadást) rövid, szabatos szöveggel be kell vezetni, amely a községi pénztár kezelésébe kerül, tekintet nélkül, hogy mely számadási (elszámolási) ágazatot érdekel.

b) A szaknaplók.

A községi háztartás és a községi pénztár által kezelt, a község kezelésébe utalt, oda bevont számadási (elszámolási) ágazat számára külön szaknaplót kell nyitni.

c) A segéd-
naplók.

Bizonyos sűrűen és számosabb tételben jelentkező be- vagy kifizetések elszámolása céljára segéd- (al-) naplók nyithatók és vezethetők. Ezen segéd- (al-) naplók kezelési eredményeit időszakonként (naponként, hetenként, havonként, negyedévenként) át kell vezetni (számolni) a szaknaplókba.

d) Bárcá-
füzetek.

Ily természetű segéd- (al-) naplók gyanánt szolgálhatnak különféle befizetési bárcáfüzetek tőszelvényei is.

4. A naplók
hasábrendszer.

A naplók hasábrendszere a következők:

- a) folyó (napló, számadási) tételszám;
- b) az elszámolás idejének (hó, nap) bejegyzésére szolgáló hasáb; napló mellékletek (elszámolási okmányok) darabszámának jelzésére szolgáló hasáb;
- c) a szöveg (tárgy) hasáb;
- d) mind a bevételre, mind a kiadásra összeghasábkra, külön-külön a készpénz, értékpapír, érték (drágaság) kezelésre;
- e) jegyzethasáb, a netalán szükséges szöveg, magyarázat, elszámolási és egyéb megjegyzések céljára;
- f) a szaknaplókban a könyvelés adatainak (főkönyvi lap és tételszám), a főnaplóban a vonatkozó szak- (segéd-, al-) napló viszonyos tételszámának bejegyzése céljára külön hasáb van.

A b) alatti hasáb alkalmazása helyett a tételhez tartozó csatolt okmányok darabszáma a napló tételszám alá törtszám bejegyzésével is jelezhető.

Az értékpapír, érték (drágaság) elszámolása céljára is szolgáló hasábok csak azon számadási ágazatoknál alkalmazandók, ahol ilyen kezelés a számadási időszak alatt előfordul.

5. A naplóvezetés
szabályai.

Minden bevételt és kiadást azonnal, amint az előfordul, de legalább is még a kezelés napján, úgy a főnaplóban, mint a szaknaplóban idő- és sorrendben el kell számolni.

A napló első tételét (kivéve a segéd-, alnaplónál) az előző számadási időszakról (mult év, mult negyedév, mult hónap) át kell hozni maradvány összegként.

A folyó bevételeket és kiadásokat, amint előfordulnak, azonnal és

pedig a bevételeket a befizetés után, a kiadásokat a kifizetés előtt kell elszámolni, bejegyezni.

Minden bevétel és kiadás külön tételszámot (sorszámot) kap. A főnapló és a szaknaplók tételei az egész számadási éven át szakadatlan sorrendben és sorszámban folynak, az átviteli és áthozatali összegek azonban tételszámot nem kapnak. A segéd- (al-) naplók tételeit minden hónapban (negyedévben) eggyel kezdődő tételszámmal kell folytatni a hó (negyedév) végéig.

Ha a naplózásnál (elszámolásnál) téves bejegyzés történt, akkor a hibás tételt úgy kell áthúzni, hogy az eredeti bejegyzés olvasható legyen, a helyes adatot pedig az áthúzott téves adat fölé, vagy alá kell írni. Ha az oldalösszeg már meg van állapítva és átvitetett, a különbözetet az átvitt összeghez hozzá kell adni, vagy abból le kell vonni. Zárlat után azonban ilymódoni helyesbitést már nem szabad foganatosítani, az esetben a hibát számadási (naplószerű) keresztülvezetési tétellel (stornirozással) ki kell egyenlíteni.

A naplóban átírásnak, vakarásnak stb. előfordulni nem szabad.

Olyan bevételi és kiadási tételeknél, melyek egymással (vagy más számadási ágazattal) összefüggésben vannak (előlegek, letétek, idegen pénzek) és általában az átfutó tételek végelszámolásánál és a számadási (naplószerű) keresztülvezetésekénél a szöveghasábjában, a naplótétel kiírása mellett, kölcsönös hivatkozást kell tenni a viszonylagosan elszámolt összeg naplótételére.

A segéd- (al-) naplók havi zárlati összegének a főpénznaplóba való áthozatala alkalmából ez utóbbinak tárgyhasábjában hivatkozni kell a kezdő és az utolsó tételszámra, amelyekből az áthozott zárlati összegek alakulnak.

Mihelyt a naplónak egy-egy oldala megtelt, az oldalösszeget „Átvitel” jelzéssel összesíteni kell s az összeget, mint „Áthozat”-ot, a következő lapra kell átvinni. Ha a bevétel és kiadás ellentétes oldalon van elszámolva, mihelyt az egyik oldal megtelt, mindkét oldalt a fent jelzett módon összegezni kell s a tárgyhasábjának esetleg üresen maradt részét keresztben végig át kell húzni, hogy utólagos bejegyzés oda ne történhessen.

Olyan bevételeknél vagy kiadásoknál, melyeknél levonások vannak, a bevétel vagy kiadás egész összegében szerepel a naplóban, míg a levonásokat, e tételre való hivatkozással, megfelelő helyen külön tétel alatt, bevételbe vagy kiadásba kell helyezni.

A naplóban minden bejegyzést, így az átviteli és áthozatali, ugyancsak zárlati bejegyzéseket is tintával kell írni.

Értékpapirokat névértékükkel (átértékelési értékükkel), megnevezésük, nemük, számuk megjelölésével, az első és utolsó szelvény esedékségi időpont megemlítésével be kell jegyezni a naplóba.

Pénzintézeti betétkönyvet a pénzügyintézet pontos cégének, helyének, a betétkönyv számának és értékének megfelelően kell naplózni.

A haszonbér- és kamattizetésnél be kell írni az időt, melyre szól, kamatnál a kamatlábat is jelezni kell.

Értéktárgyakat (drágaságokat) pontosan le- és körül kell írni.

Ha betételhelyezésre, értékpapírvételre készpénzkiadás történt, a betétet, az értékpapírvásárlásra fordított összeg a „készpénz“ hasábjában kiadásba, az „értékpapír“ hasábjában bevételbe kell jegyezni. És viszont betétklvételt, értékpapír eladás esetében a betét, az értékpapír értékesítéséből kapott összeg „készpénz“ hasábjában bevételben, míg a betétből felvett összeget és az elértékesített értékpapír névérték összegét „Értékpapír“ hasábjában kiadásban kell elszámolni.

6. Számadási okmányok és azokkal való eljárás.

A számadástétel legfontosabb alapelve, hogy a számadásokban előforduló bevételek és kiadások jogosultsága és megtörténte minden kétséget kizáró okmányokkal igazoltassék.

Minden fizetési okmányt azzal a naplótétel számmal kell megjelölni, mely alatt a bevétel vagy kiadás naplózott és amely tételhez az mellékletként csatolva van. A naplótételhez melléklendő okmányokat, ha több darabból állanak, össze kell fűzni és azokra a napló tételszámát és a mellékletek darabszámát fel kell jegyezni.

Ha állandó, vagy több részletben előforduló fizetésről van szó, a bevételre vagy kiadásra vonatkozó okmányt (alaprendelkezést) mindig az első részletfizetésre vonatkozó naplótételhez kell csatolni.

Ha valamely fizetési okmány alapján különféle jogcímen történnek kifizetések, akkor minden kifizetést külön-külön tétel alatt kell naplózni s a fizetési okmányt az először naplózott tételhez kell csatolni, a többinél pedig erre a tételszámmra hivatkozni kell.

7. A naplók lezárása.

A főnaplót, a szaknaplókat és a segéd- (al-) naplókat minden hó utolsó napján le kell zárni. A napló lezárás a bevételek és kiadások összeadásából és a maradvány (készlet) összeg megállapításából áll.

Lezárás előtt a szaknaplókba a segéd- (al-) naplók havi zárlati eredményét át kell vezetni, ami úgy történik, hogy a havi bruttó eredményeket, vagyis a bevételi és kiadási havi helyes zárlati összegeket, segéd- (al-) naplók első és utolsó tételére való hivatkozással, a szaknaplók utolsó tételeiként, külön tételszámok alatt kell átvinni, viszont azokat a tételszámokat, melyek alatt a segéd- (al) naplók havi kiadásait és bevételeit a szaknaplókba átvittük, a vonatkozó alnaplónak havi zárlati összegénél kell bejegyezni.

Olyan összegeket, melyek nem a községi pénztárt illetik (adók, levonások, letiltások stb.), a hónap végével külön tételek alatt közvetlenül a „letéti napló“-ba kell át- és elszámolni s azokat illetékes helyre juttatásig letétként kell kezelni.

Az eredeti naplók havi zárlatát a pénz- és értékkezelésért felelős számadóknak alá kell írni. A naplókhoz a hozzájuk tartozó számadási okmányokat tételszámaik szerint rendezve kell a számadási év végével mellékelni. Együttesen a naplókalkotják az évi számadást.

Körjegyzőség községben a körjegyző vezeti a főnaplót és az összes szak-, segéd- (al-) naplókat. A pénztáros a saját ellenőrzésére ez esetben egyszerű kéthasájos (bevétel, kiadás, mind a készpénz-, mind az értékkezelésre külön-külön) följegyzést vezet a saját kezelése ellenőrzésére, amelyet a pénzszekrényben őriz.

8. A naplóvezetési szolgálat megosztása és a felelőség az elszámolásokért.

Nagyközségben a főnaplót a pénztáros, a szaknaplókat az ellenőrző jegyző vezeti.

Minden naplóvezető felelős az abban bejegyzett elszámolási adatokért.

A napló mint közokirat és az elszámolási okmányokkal együtt mint számadás, hiteles bizonyíték a felelős számadók mellett és ellen.

V. FEJEZET.

A KÖZSÉGI PÉNZKEZELÉS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI.

Mindennemű állami, törvényhatósági, községi és egyéb adók, illetékek, járulékok stb., árvapénzek, a község tulajdonát képező és rendelkezése alatt álló, valamint a község kezelése alá tartozó alapokat, alapítványokat megillető és végül az ideiglenes megőrzés végett átvett letéti pénzeket, értékpapírokat, értékeket (drágaságokat) a községi pénztárnak kell kezelni.

1. A községi pénztár által kezelendő pénzek, értékpapírok és értékek (drágaságok) meghatározása.

A községi pénztár kezelését, illetve a bevételek átvételét és a kiadások teljesítését az erre rendelt hivatalos helyiségben, a képviselőtestület által megállapított, kellőképp közhírré tett és a község házában mindenki által megtekinthető helyen külön kifüggesztett hirdetményben megjelölt napokon és órák alatt kell foganatosítani.

2. A pénzkezelés helyének és idejének megállapítása.

E hirdetményben azt is közhírré kell tenni, hogy a pénz- és értékátvételre kik jogosultak s azok aláírását is fel kell tüntetni.

Minden község lehetőleg tűz- és betörésmentes szekrényt szerezzen be s ezt a hivatalos helyiségben helyezze el. Minden az 1. pontban meghatározott, közpénztári kezelés alá tartozó készpénzt, értékpapírt, értékeket (drágaságot), okmányt (szerződéseket), számadási okmányokat, szigorú elszámolás alá tartozó nyomtatványokat ebben a szekrényben kell tartani és őrizni.

3. Készpénzt, értékpapírokat, értékeket (drágaságok, okmányok) szigorú elszámolás alá tartozó nyomtatványokat pénzszekrényben kell őrizni.

A pénzszekrény kulcsainak elsődélmányai a községi pénzkezelő (bíró) vagy pénztáros és a jegyző (körjegyző), illetőleg ott, ahol több jegyző van, a pénztári ellenőri teendőket ellátó jegyző kezénél állanak. A másod (vagy esetleg harmad) példányok, a község pecsétjével lezárva, a járási főszolgabíró által a legközelebbi kir. adóhivatalban helyezendők el. Az ezek letétbe helyezését igazoló nyugtát (letéti elismervényt) a főszolgabíró őrizi.

4. A pénzszekrény kulcsai őrizetének szabályai.

Szigorúan ügyelni kell arra, hogy egy-ugyanazon kulcspélmány soha se jusson annak a kezébe, aki a pénzszekrény egy másik kulcsának is

már birtokában volt. E célból a kulcsok kezeléséről pontos nyilvántartást kell vezetni, hogy kinek milyen kulcs adatott át. Ha a pénzkezelők személyében változás állott be, a pénztárátadási jegyzőkönyvben mindenkor fel kell említeni az átadott pénzszekrénykulcsot, lényeges ismertetőjelének (ellenőrző, rendes és belső [tresor] kulcs és annak száma) feltüntetésével.

Ha a pénztárkulcs elvesz, arról a járási főszolgabírónak azonnal jelentést kell tenni, aki a másod példány kulcsnak a kir. adóhivataltól megszerzése, esetleg a zár megváltoztatása iránt haladék nélkül intézkedik.

A pénztárban elhelyezett értékpapirokról, értékekről (drágaságokról), okmányokról (szerződésekről), szigorú elszámolás alá tartozó nyomtatványokról a kezelő pontos nyilvántartást vezet, amely nyilvántartásnak tartalmaznia kell:

1. az őrizetbevétel időpontját s az elszámolás adatait (idő, számadási ágazat, bevételezési naplótétel);
2. az őrizetbe vett értékpapír pontos megnevezését, számát, utolsó kamat osztalék szelvényének esedékességét s egyéb lényeges ismertető adatait, névértékét (és átértékelési értékét);
3. értékek (drágaságok) pontos ismertető adatait, leírását, becserkét;
4. okmányok (szerződések) lényeges adatainak tüzetes felsorolását;
5. szigorú elszámolás alá tartozó nyomtatványok nemeinek és darabszámának (esetleg sor- és sorozatszámának) feltüntetését.

Az értékeket (drágaságokat) be kell csomagolni és felelős kezelők által lepecsételve őrizni. A csomagon kívül annak tartalmát és értékét jelezni kell.

Mindezek csak szabályszerű utalványozás és elismervény ellenében adhatók ki.

A pénzszekrényben kizárólag csak községi és községi kezelésbe utalt idegen (állami, más községet, intézményt stb. illető) pénzek (értékpapírok stb.) őrizhetők.

Ennélfogva tilos a pénzkezelőknek a számadásokban elszámolt, vagy egyéb gondozásukra bízott közpénzeket (értékpapírokat stb.) másutt őrizni, avagy nem községi pénzeket (értékpapírokat stb.) a pénzszekrényben elhelyezni. Általános szabályul szolgál, hogy vizsgálatok alkalmával a községi pénztárban talált pénzeket (értékpapírokat stb.) mindaddig, míg az ellenkező bizonyítva nincs, községi pénznek kell tekinteni és a község számadásában bevételként el kell számolni.

Ha a pénztár átadásáról van szó, a községi pénztár készletét s az azok kezelésével és ellenőrzésével megbízott felelős számadóknak a felsőbb hatóság által kiküldött község jelenlétében, szabályszerű zárlat és az erről felvett jegyzőkönyv alapján kell átadni, melyet az átadásnál jelenlevők aláírni tartoznak.

5. A pénztárba elhelyezett értékpapirokról, értékekről (drágaságokról), okmányokról (szerződésekről), szigorú elszámolás alá tartozó nyomtatványokról nyilvántartás vezetendő.

6. A pénzszekrényben csak községi pénzek (értékpapírok stb.) őrizhetők.

7. Pénztárátadás.

A pénztárban a pénzeket könnyebb áttekinthetőség és a kezelés megkönnyítése céljából pénznemek szerint osztályozva kell őrizni és pedig az ércpénzeket tekercecsekben, vagy nagyobb mennyiségben (500—1000) darahonkint zsákokban csomagolva, lepecsételve és megfelelő jelzéssel ellátva, a papírpénzt pedig értéknemek szerint 100 darahonkint keresztszállaggal ellátva, melyen a köteg tartalmát és a megszámlálót, valamint a pénzkezelésért felelős számadók nevét fel kell tüntetni.

Az átvett értékpapírok, okmányok, szerződések, szigorú elszámolás alá tartozó okmányok nemeinek s értékfokozatuk szerint elkülönítve kell őrizni. A letétként kezelt és idegen vagyont képező értékpapírokat, vagy egyéb értékeket eredeti állagukban kell megőrizni. Mindezeket célszerű külön borítékban őrizni és arra a bevételezési adatokat és a nyilvántartási tételszámot fel kell jegyezni.

A pénzkezelő az okmányokat a féltől átveszi és ha azokat rendben találja, a kiadást teljesíti, vagy a féltől a befizetendő összeget átveszi s a fél részére a szükséges elismervényt kiszolgáltatja, vagy a fizetés megtörténtét a fél által bemutatott fizetési íven (adóíven) igazolja, egyezsersmind a kiadás teljesítését, vagy a bevételezés megtörténtét a pénztárnál az okmányokon, melyet vissza kell tartani, feltünteti.

A féltől átvett összeget mindig a fél jelenlétében kell megszámlálni, mert azon időponttól kezdve, amint a fél a pénztárt a befizetési bizonylattal elhagyta, az átvett pénzért, értékpapírért stb. a pénzkezelő felelős.

Ezért különösen ügyelni kell, hogy a fizetések csak közforgalomban levő és fizetés gyanánt elfogadható érc- vagy papírpénzokban történjenek.

A fel nem ismerésig kopott, hibás, vagy idegen feliratokkal és bélyegekkel ellátott, sérült, vagy éppen hamisított bank- és államjegyek fizetés gyanánt el nem fogadhatók.

Nemesfémű készült ércpénzek csakis akkor fogadhatók el, ha teljes súlyuk, átlukasztva, vagy egyébként megrongálva nincsenek.

Értékpapírok stb. átvételénél azokat gondosan meg kell vizsgálni, hogy valódiak-e, hogy nincsenek-e megrongálva, hibátlanok-e és a szelvények megvannak-e?

A postán érkező pénzeket a felelős számadók által aláírt elismervény ellenében, a kellő óvatossági rendszabályok szem előtt tartásával, kell átvenni.

Pénzeslevélben, vagy csomagban érkező pénzeket a felelős számadók a levélhordó (posta kiadó) jelenlétében kötelesek átvenni.

Elsősorban meg kell győződni a pecsétetek állapotáról, melyeket lehetőleg sértetlenül kell eltávolítani. Ha az átvétel alkalmával hiány mutatkozik, jegyzőkönyvet kell felvenni s azt a jelenlevők aláírásával ellátva, borítékkal együtt a felettes hatósághoz kell felterjeszteni, vagy annak utasítása értelmében kell eljárni.

8. Pénzek osztályozása.

9. Értékpapírok, okmányok, szerződések, szigorú elszámolás alá tartozó okmányok elhelyezése.

10. A pénzkezelő teendői.

11. Pénznemek, értékpapírok, értékek (drágaságok), okmányok, szerződések, szigorú számadás alá tartozó nyomtatványok vizsgálata.

12. Postán érkező pénzek átvétele.

13. Nyilvántartás postán érkezett és elküldött értékküldeményekről.

A postán érkezett, vagy elküldött értékküldeményekről oly jegyzéket kell vezetni, amelyből a küldeményre vonatkozó minden adat ki-tűnjék. E nyilvántartásba, melyet a járási főszolgabírónak kell hitelesí-teni, az elszámolás (naplótétel, időpont) adatait be kell jegyezni.

14. Pénzkezelés a pénztárhelyi-ségen kívül.

Kivételesen, amikor a bevételek beszedése és a kiadások teljesítése a pénztárhelyiségen kívül történik, az azok foganatosításával megbízott közeg csak felelős számadók teljes felelőssége mellett teljesítheti s tar-tozlik a beszedett pénzről, vagy teljesített kifizetésről lehetőleg még aznap elszámolni.

15. Községi pénzkezelő, pénztáros személyének ki-választása.

Községi pénzkezelő (pénztáros) csak fedhetlen jellemű oly községi lakos lehet, aki írni, olvasni, számolni tud, a számviteli első feljegyzéseket sajátkezűleg végezni képes és figyelemmel arra, hogy hivatali mű-ködése alatt nemcsak szándékosan okozott, hanem mulasztásából eredő károkért anyagilag is felelős, lehetőleg némi vagyonnal rendelkezők s figyelemmel kell lenni a rokonl összeférhetetlenség szabályainak be-tartására.

16. A felelős számadók egye-temleges és egyéni felelőssége.

A pénztáros és a jegyző egyetemlegesen felelősek mindazon teendőkért, amelyeket közösen tartoznak elvégezni, akár önmaguk végzik, akár egymásban bízva, egyikük által végezni engedik, vagy mások ál-tal végeztetik és nemcsak az általuk szándékosan okozott, hanem azokért a károkért is felelősek, melyek teendőik szabálysértéséből, kötelességeik megtartásából vagy elmulasztásából erednek.

Egyébként különösen felelősek:

- a) aki a naplózást teljesíti, a helyes naplózásért,
- b) a pénztáros a pénztár állagának helyességéért.

VI. FEJEZET.

ANYAGOK, TERMÉNYEK KEZELÉSÉNEK ÉS ELSZÁMOLÁSÁ-NAK RENDJE ÉS SZABÁLYAI.

1. Meghatározás.

A) A községi vagyonkezelésnek egyes, saját vagyonnal rendelkező községekben, számottevő tényezői a saját (házi) gazdaságban termelt t e r m é n y e k.

Ilyenek leggyakrabban:

- a) mezőgazdasági termények;
- b) erdőgazdasági termények;
- c) kő- és kavicsbánya-, folyami homok- és salak termények;
- d) agyagbánya- és téglagyári termények, stb.

B) De pontos nyilvántartással és elszámolással kell kezelni az év-közben beszerzett, felhasznált és készletben maradt különféle a n y a g o k a t is.

Ilyenek leggyakrabban az évközben szükségletre beszerzett
a) termények;

- b) építő anyagok;
- c) kőanyagok;
- d) tüzelő anyagok;
- e) világító anyagok;
- f) különféle fogyasztási anyagi cikkek, stb.

C) Ide sorolnak a szigorú számadás alá tartozó értékes nyomtatvá-nyok, jelvények, könyvek stb. is.

Ilyenek lehetnek:

- a) a marhalevelek (járlatok);
- b) különféle bélyegjegyek;
- c) vásári-, piaci helypénzjegyek;
- d) különféle hitelesített bárcafüzetek, tömbök (mérleg, vágóhídi stb.);
- e) mezőri jelvények;
- f) ebbárcák;
- g) munkásigazolványok, stb.

Az anyag-(termény) elszámolás a tárgyaknak (anyagoknak) úgy mi-nőség (nem és faj), mint mennyiségileg (mértékegység) szerint való számbavételéből áll s kiterjed úgy az időnkénti készlet, mint az anyag-, termény- teljes forgalmának feltüntetésére, nyilvántartására.

Az anyag-(termény) elszámolás anyag-(termény) fő-, al- és segéd-naplókban, lajstromokban s a szükséges egyéb előjegyzésekben, gyűjtő feljegyzésekben történik, melyek együttesen az „Anyag-(termény) számadást” alkotják.

Az anyag-(termény) számadás az anyagok, termények forgalmát a számadási ágak (elszámolási módzatok) igényeinek, a helyi adott viszonyoknak és körülményeknek megfelelő csoportokban tüntesse fel.

E csoportok rendszerint a következőképen alakulhatnak:

1. házi (rész) gazdaság terményeire, anyagra;
2. évközben szükséglet céljára beszerzett terményekre, anyagokra;
3. szoros elszámolás alá tartozó nyomtatványokra, jelvényekre, könyvekre.

A nyilvántartás és elszámolás céljára a számadásokat számadási ágazonként és anyag-(termény) csoportonként akképen kell berendezni, amint azt az anyag-(termény) forgalom, a helyi viszonyok és körülmé-nyek, a célszerűség és legfőképen az egyszerűség megkívánják.

Anyag-(termény) számadásokat, az évi előrelátható forgalomra figye-lemmel, már a számadási év kezdetén kell megnyitni.

Bevételi tételek: első elszámolási tétel az elmúlt évről fennmaradt készlet, további tételek a vagyonkezelésből folyó események tételei, ame-lyek időrendben, rendszerint hivatkozással a megrendelésekre, szállító jegyzékre, számlákra, termelési jegyzékekre, jegyzőkönyvekre s egyéb okmányokra, melyeken a bevétel, vagy kiadás alapul, az átvétel, vagy kiadás idejében azonnal bevezetendők s lehetőleg okmánnyal kell igazolni.

Kiadási tételek: az anyag-, termény-, szigorú elszámolás alá

2. Az anyag-(termény) elszámolás mibenléte.

3. Anyag-(termény) számadás részei (eszköz) és berendezése.

4. Anyag-(termény) számadások vezetése és felszerelése.

tartozó nyomtatványok, jelvények, stb. felhasználása, elértékesítése, kallódás, beszáradás stb. következtében a további kezelés alól kivont mennyiségei, melyeket időrendben és viszonylagosan, a megfelelő pénztári számadási tételre hivatkozással, szintén el kell számolni.

5. Viszonylagos tételekre hivatkozás.

Az anyag-(termény) számadás azon tételeinél, melyek készpénz tételekkel, vagy más anyag-, illetve leltári számadással összefüggnek, kiváló gondot kell fordítani a viszonylagos tételek közötti kapcsolatnak kölcsönös világos és pontos feltüntetésére.

6. Viszonylagos tételeket ugyanazon számadási évben el kell számolni.

A községi háztartás vagyommérlegének helyessége szempontjából különös gondot kell fordítani arra, hogy azon anyagok és termények, melyekkel szemben készpénz kiadás, vagy készpénz bevétel áll, ugyanazon év kezelésében bevételben, vagy kiadásban elszámoltassanak, amely évek terhére vagy javára a viszonylagos pénz-, anyag-, termény-, vagy leltári számadási tétel elszámoltatott. Ez okból az anyag-(termény) kezelésre vonatkozó ügyeket a naptári (számadási) év végéig minden irányban teljesen le kell bonyolítani.

7. Anyag-(termény) számadás lezárása.

Az anyag-(termény) számadást naptári (számadási) év szerint kell vezetni és rendszerint negyedévenként (esetleg félévenként), de az év végével okvetlenül le kell zárni.

8. Anyag-(termény) készlet megállapítása az év végén.

Az évi zárlat alkalmával az anyag-(termény) készletet minőség (faj, nem), mennyiség és érték szerint meg kell állapítani s szembe kell állítani a tényleg előtalált készletekkel. A tényleg meglevő készlet eredményt első tételül a következő évi anyag-(termény) számadásba változtatlanul át kell vinni.

9. Anyag-(termény) készletet a zárszámadásba fel kell venni.

Az anyag-(termény) készleteit, amennyiben azok évközben, vagy a vonatkozó főkönyvi számlán már előzőleg nem vétettek volna számba, a községi zárszámadásba fel kell venni.

10. Önálló számadási ágak mint anyag-(termény) számadások.

Minden jövedelmezőség (termelés), illetve költsékezés (beszerzés) tekintetében, mint önálló számadási ágról (anyag, termény és ezek nemei szerint, szigorú elszámolás alá tartozó nyomtatványok, jelvények, könyvek stb. szerint) külön anyag-termény számadást lehet, vagy kell vezetni.

11. Anyag-(termény) számadásokat rendszerint nem kell könyvelni. Anyag-(termény) főkönyv.

Az anyag-termény számadásokat rendszerint nem kell könyvelni, amennyiben azonban az anyag (termény, szigorú számadás alá tartozó nyomtatványok stb.) forgalma nagyobb arányu és annyira terjedelmes, hogy a kezelés, nyilvántartás és elszámolás át- és betekinthetősége nehezkés: anyag-(termény) főkönyvet kell vezetni.

12. Anyag-(termény) naplókat (számadásokat) hitelesíteni kell.

A főkönyv berendezése tagoltan, számla rendszerbe foglaltnak, a gyakorlati körülményeknek és célszerűségnek legyen megfelelő.

Az anyag-(termény) naplókat (számadásokat) használatbavétel előtt át kell fűzni s hitelesítésre, lepecsételésre a járási főszolgabírónak be kell mutatni.

VII. FEJEZET.

A PÉNZ- ÉS ÉRTÉKKEZELÉS ELLENŐRZÉSÉNEK SZABÁLYAI

A naplók (számadások) lezárásának célja az előforduló bevételek és kiadások összegének számadási időszakra nézve, de legalább is havonként ezek megállapítása és a maradványoknak (készleteknek) a következő hóra átvezetése, másrészt, hogy időnkint meggyőződés szereztessek arról, hogy a naplók szerint mutatkozó számadási készlet a tényleges pénztári- (anyag-, leltári-) készlettel egyező-e s amennyiben eltérés mutatkozik, annak oka felderíthető s a naplók a tényleges helyzettel összhangba hozhatók legyenek.

1. A pénz- és értékek kezelés ellenőrzésének fogalma és célja.

Az e célra alkalmazott zárlatok időszaki és rendkívüli zárlatok. Zárlatot minden kezelési nap elteltével kell tartani.

2. Időszaki zárlatok és azok fogantatása.

A napi zárlat arra szolgál, hogy a pénztáros napközben mennyi pénzt veti be, mennyit fizetett ki és milyen maradványösszegnek kell a pénztárban lenni. E célból a főnapló és a szaknaplók, segéd- (al-) naplók összeghasábjalt naponként a pénztári kezelés befejeztével összegezni kell, az eredményt a hasáb végén írónnal be kell írni, az aznap elnaplózott tételeket a számadási okmányokkal össze kell hasonlítani. Az esetleges eltéréseket azonnal rendbe kell hozni.

Hiány vagy felesleg esetében és ha annak oka a napi zárlat alkalmával kipuhatolható nem volna, a felesleget ideiglenesen letétbe kell helyezni, a hiányt pedig a pénztárosnak azonnal pótolni kell, vagy ha azt pótolni nem tudná, a hiányzó összeget, mint általa megtérítésre váró előleget, ideiglenesen kiadásba kell helyezni és egyidejűleg bevételkép előírásba kell helyezni és arról egyidejűleg a járási főszolgabírónak azonnal jelentést kell tenni.

3. Havi rendszeres zárlat fogantatása.

Havi zárlatokat minden hó utolsó napján, általában mindazon rendszabályok megtartásával kell készíteni, amelyek a napi zárlatokra nézve megállapítottak.

A lezárás szabályai részletesen a naplóvezetés (IV. fejezet 7. pontja) szabályaiban foglaltatnak.

A nagyközségekben, ahol pénztáros van, a bíró egy előjárósági és egy kiküldött más képviselőtestületi taggal, valamint a vezető jegyzővel a pénztárt évközben, ahányszor annak szüksége felmerül, de negyedévenként legalább egyszer váratlanul, vagyis a pénzkezelő előzetes tudósítása nélkül megvizsgálni tartozik.

4. Rendkívüli zárlatok. Pénztárvizsgálatok.

Oly községekben pedig, amelyekben a bíró pénzkezelő is egyúttal, a vizsgálat teljesítésére a képviselőtestület által minden év elején saját kebeléből, előjárói tisztséget el nem foglaló két értelmesebb tagot kell kijelölni, kik a pénztárvizsgálatot a körjegyzővel együttesen ejtik meg.

Mindazokban az esetekben, amikor a felelős számadók személyében változás áll be, vagy ha azok helyettesítésének szüksége forog fenn,

végre ha egyéb rendkívüli (tüzvész, betörés stb.) események megkívánják, a pénztár átadását, illetőleg átvételét szabályszerű pénztárvizsgálat előzi meg.

5. Eljárás a pénztárvizsgálatnál.

A vizsgálat megkezdésekor a vizsgálóbizottság a felelős számadókat a még naplózatlan tételek elszámolására és a pénzszekevényen kívül lévő pénzeknek és értékeknek a pénztárba való elhelyezésére hívja fel, minek megtörténte után a vizsgálóbizottság a pénzszekevény kulcsait és az összes naplókat, mellékleteikkel együtt, átveszi. Ezeknek vizsgálata a mellékleteknek (számadási okmányoknak) a napló tartalmával való egybehasonlításából áll, amelynél különös gondot kell fordítani a mellékletek külső kellékeire s azon körülményre, hogy minden tétel el van-e látva a megkívánható bevételi vagy kiadási okmányokkal? Arról is meggyőződést kell szerezni, hogy a pénzes postakönyvben feltüntetett összes szállítmányok a számadásokban foglaltak-e?

A naplók illetően megvizsgálása után a bizottság a számadási állapot (maradvány) megállapítása céljából az összes naplókat a szöveghasábon belül lezárja, a mutatkozó állapotot a főnapló állapotával egybehasonlítva, a vizsgálati eljárásról felvett jegyzőkönyvbe foglalja.

Ennek megtörténte után a pénztári és értékkészletet a vizsgálóbizottság előtt fel kell számolni s az előtalált készleteket tételesen pénznemenként, értékmeneként felsorolva, szintén a vizsgálati eljárásról felvett jegyzőkönyvbe kell foglalni.

A pénztárvizsgálat megtartását és a pénztári naplóknak a készlet (maradvány) megállapítása végett történt lezárását a naplók szöveghasábjába kell bevezetni s mind ezen záradékot, mind pedig az eljárásról felvett jegyzőkönyvet mind a felelős számadók, mind a vizsgálóbizottság tagjainak alá kell írni.

Rendellenességek megállapítása esetén erről a járási főszolgabírónak azonnal jelentést kell tenni.

A pénztárvizsgálati jegyzőkönyveket, időrendben összegyűjtve, a községi (körjegyzőségi) irattárban kell megőrizni.

VIII. FEJEZET.

KÖZSÉGI PÉNZKEZELÉS A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRRAL CSEKK ÉS KLIRING FORGALOMBAN.

A) ALAPRENDELET.

A községi pénzkezelésnek a m. kir. postatakarékpénztár útján a csekk és kliring forgalomban lebonyolítására módot nyújt a m. kir. Belügyminiszternek 1923. évi 128.214. sz. rendelete.

Ezen rendelet az adózók köztartozásainak postatakarékpénztári úton befizetését tette lehetővé s ezáltal mód nyílt arra, hogy a községek egész pénzkezelésüket a m. kir. postatakarékpénztár útján bonyolíthassák le.

E kezelésnek előnyei azonkívül, hogy a község a m. kir. postatakarékpénztárnál csekkszámilával rendelkezik s országos viszonylatban a csekk- és kliring-forgalomban résztvehet, a következők:

- a) a kezelés különös anyagi megterheléssel nem jár;
- b) hátrány a községre nem hárul;

c) úgy saját pénzkezelését, mint az adóhivatali letéti számlákról napnap után javára kiutalt összegeket készpénzkezelés nélkül, ki- és átutalásokkal bonyolíthatja le a községi pénzkezelés és elszámolás rendjének bármily irányú megbolygatása nélkül;

d) a községi pénztárnokok (bírák) mentesülnek a készpénzkezelés terhétől és felelősségétől;

e) azon pénzügyi javára, mely a községi közpénzek elhelyezésére a képviselőtestület határozatával kijelöltetett, megfelelő ki- és átutalások útján gondoskodni lehet arról, hogy közpénzek hosszabb időn át gyümölcsözetlenül ne álljanak a községi pénztárban.

B) UTMUTATÁS A POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKK- ÉS KLIRING-FORGALOMBA VALÓ BELÉPÉSRE.

A m. kir. postatakarékpénztár csekk- és kliring-forgalmába belépéshez szükséges felvételi, kérvényi minta-lap minden postahivatalnál díjmentesen beszerezhető.

1. A belépés módzatai.

A kérvényt megfelelően kitöltve, közvetlenül a „M. kir. postatakarékpénztár Igazgatósága Budapesten“ címre kell beküldeni.

A csekkszámila címéül „..... község egyesített pénztára“-t. „..... körjegyzőség egyesített pénztára“-t kell bejelenteni.

2. A csekkszámila címe.

1. A felvétellel egyidejűleg a m. kir. postatakarékpénztár a számlatulajdonosnak három példányban kitöltendő aláírási ívet küld. Az ívek rovatait pontosan ki kell tölteni. A kitöltésre vonatkozó utbaigazítás az ívre van nyomtatva.

3. A csekkszámila nyitása utáni teendők.

A számla feletti rendelkezési joggal: nagyközségekben, ahol két okleveles, rendszeresített állást betöltő jegyző áll alkalmazásban, a két jegyzőt együttesen, akik közül az egyik feltétlenül a vezető jegyző; körjegyzőségekben a körjegyzőt kell bejelenteni.

A bejelentési ívet a járási főszolgabírónak kell hitelesíteni s az ő útján is kell azt beküldeni. Minden, a számla feletti rendelkező személyében beálló változást a járási főszolgabíró útján, tudtával és hitelesítésével kell foganatosítani.

2. A felvétellel egyidejűleg közli a m. kir. postatakarékpénztár a nyitott csekk számla számát.

3. Egyidejűleg küld a m. kir. postatakarékpénztár a kezeléshez szük-

séges nyomtatványok igénylése céljára megrendelő lapot. Cél-
szerű első alkalommal a következő nyomtatványokat megrendelni:

- 60 lapos csekk könyvet (100 drb befizetési lappal);
- 10 drb félfves összesítő jegyzéket;
- 60 drb csekk borítékot;
- 50 drb átutalási értesítést;
- 50 drb kiutalási értesítést.

4. A felvételi kérvény elintézése után a csekkszámra javára P
t ö r z s b e t é t e t kell küldeni a postatakarékpénztárnak (befizető lapon).
Ezen összeg felett a csekkszámra tulajdonosa nem rendelkezhet, ez állan-
dóan és mindig a postatakarékpénztár kezelése alatt marad, míg a
számlatulajdonos a kötelekből ki nem lép.

4. A be- és
kifizetés módo-
zatai. A nyom-
tatványok ki-
töltése.

1. A „Befizetési lapot“ úgy kell kitölteni, hogy a lapnak mind „El-
ismervény“, mind „Értesítő lap“, mind „Könyvelési szelvény“ része, me-
lyet a félnek kell kitölteni, pontos szöveggel legyen ellátva.

2. Csekket a következőképen kell kiállítani:

A „Szelvényen“ fel kell jegyezni az utolsó számlakivonatban a
számlatulajdonos javára kimutatott összeget; ki részére, mily összeg az
utalványozás, vagy átutalás tárgya.

A „Csekk ürlap“-on a vonal alatti első sorban a számlatulajdonos
székhelye és a kiállítás napja. A kiutalást váró összeg számokkal kiírva.
Második sor nyomtatott.

A harmadik sorban betűkkel kell kiírni az utalványozott összeget.

A negyedik—hatodik sorban az utalványos, vagyis aki részére az
összeget utalványozzuk, pontos címét kell írni.

Hetedik sorban a bejelentett hivatalos bélyegzőt kell alkalmazni és
az utalványozásra jogosultnak alá kell írni.

3. Az „Összesítő jegyzék“ tömeges kiutalás céljára szolgál.

Minden vízszintes rovat egy-egy csekket pótol és csak az „Össze-
sítő jegyzék“-ben foglalt tételek együttes végösszegéről kell egy csekket
kiállítani. Egy „Összesítő jegyzék“-be vagy csupán kiutalási értesítés-
sel, vagy kliring átutalási értesítéssel elküldésre váró összegeket lehet
felvenni; vegyesen azokat nem.

4. Csekket „kiutalási“ vagy „átutalási“ értesítéssel lehet kiállítani.

Készpénzben történő kiutalás alkalmával kell a „kiutalási“ értesíté-
seket használni, melyeket a csekkel egyidőben kell kiállítani és „piros“
borítékban a postatakarékpénztárhoz foganatosítás végett elküldeni.

A számlakivonattal egyidőben a postatakarékpénztár a kiutalási ér-
tesítés „Elismervény“ részét visszaküldi; az nyugtául is szolgál, másrészt
az elkönyvelést könnyíti, különös gondot kell fordítani arra, hogy a saját
csekkszámra a kiutalási értesítés mindkét szelvényén feltüntetett legyen.
Az „Átutalási értesítés“-t kliringben történő átutalás alkalmával kell
használni. Kliring útján csekken átutalt összeget a postatakarékpénztár
utalványosnak (címettnak) csekkszámra javára rója; a postatakarék-
pénztár az utalványosnak (címettnak) számlakivonatával egyidejűleg az

„Átutalási értesítés“ jobboldali szelvényét küldi meg, ily módon szerez az
tudomást a javára kiutalt összegről. Kliringben tehát csak annak lehet
pénzt átutalni, akinek a postatakarékpénztárnál szintén van csekkszám-
laja. Ügyelni kell az „Átutalási értesítés“ kitöltésénél különösen arra,
hogy az átutalási értesítés bal szelvényén a saját csekkszámra száma, a
jobb oldalán pedig annak a csekkszámra száma legyen feltüntetett, aki-
nek részére a pénzt átutaltuk.

Az átutaláshoz is csekket kell kiállítani, azonban a csekk harmadik-
negyedik sorainak baloldalára annak a csekkszámra számát kell fel-
jegyezni, akinek javára a kiutalás történik.

5. A postatakarékpénztárnak szóló összes küldeményeket csekk-
borítékban kell küldeni, mert csak ez esetben portómentes a vele való
levelezés.

Minden olyan napon, amelyen a számla javára be- vagy kifizetés
történt, vagy pedig nyomtatvány költséggel, vagy jutalékkal, kezelési
díjjal, a postatakarékpénztár a számlán jóváírást vagy megterhelést foga-
ratosít: számlakivonatot küld. A számlakivonat mellékletei a befizetési
lapok „Értesítő lap“ szelvényei, az átutalási és kiutalási értesítések „El-
ismervény“ szelvényei.

5. Számla-
kivonatok.

A számlakivonatok sorszámozottak. Ügyelni kell arra, hogy azoknak
a pénznaplóba befizetésénél a számsorrend betartassék.

Bevételek és jóváírások összegét a számlakivonathoz mellékelt be-
fizetési lapok „Értesítő lap“ szelvényeinek összege adja.

Külön összeggel vannak feltüntetve a megterhelések s ezek is el-
különítve jutalékköteles és jutalékmentes megterhelések szerint. A meg-
terhelések igazolásának céljára szolgálnak az átutalási és kiutalási értesi-
tésnek a számlakivonathoz mellékelt „Elismervény“ szelvényei.

Külön csekk nélkül terheli meg a számlát a postatakarékpénztár
nyomtatványok költsége, kezelési díj, avagy jutalék címén, e célra alkal-
mazott és a számlakivonaton magyarázott jelekkel. E megterheléseket a
számlakivonaton naplózása alkalmával a pénznaplóban azonnal ki-
adásba kell elszámolni, mert különben a pénznapló zárata a számla-
kivonat végösszegével nem egyezik.

Postautalványon érkező pénzküldeményeket aképen kell a csekk-
számra javára telepíteni, hogy a postautalvány levágható szelvényére
színes írónnal a csekkszámra számát írjuk rá és a postautalvány hátlap-
jára a következő szöveget vezetjük: „Magyar királyi postatakarékpénz-
tárnak Budapesten számú csekkszámra javára írandó“. E célra
ily szövegű bélyegző is használható.

6. Postautalvá-
nyon érkező
pénzküldemé-
nyek csekk-
számra tele-
pítése.

Az ily módon telepített összeg jóváírását a postatakarékpénztár a
legközelebbi számlakivonattal közli és ahhoz mellékli a postautalvány
szelvényét.

C) ELSZÁMOLÁSI SZABÁLYOK A KÖZSÉGI PÉNZKEZELÉSNEK A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRRAL CSEKK- ÉS KLIRING FORGALOMBAN VALÓ LEBONYOLÍTÁSA ESETÉBEN.

Utaltványozás és kiutalás fogalmának elkülönítése.

A jelen szabályokban „utaltványozás“ alatt az utaltványozásra jogosult községi jegyzőnek és bírónak együttes, a kifizetendő járandóságok folyósítására vonatkozó rendelkezéseit, „kiutalás“ alatt pedig a csekknek, az ezek kiállítására jogosult közegek által való kiállítását, illetőleg a kiállított csekk alapján a postatakarékpénztár részéről történt folyósítást kell érteni.

I. BEVÉTELEK BESZEDÉSE, BEFIZETÉSE.

1. Feleknek befizetési lapot kell kiszolgáltatni.

Minden alkalommal, amikor a község tartozást ír elő s a fennálló szabályoknak megfelelő bevételt szed be, a fizetési meghagyáshoz, felszólításhoz stb. köteles postatakarékpénztári befizetési lapot mellékelni. A befizetési lapon a községi előljáróság köteles az összeg rendeltetését feltüntetni.

Ha a tartozás befizetése iránt rövid úton történik intézkedés és a fél írásbeli fizetési meghagyást, felszólítást nem kap, a községi előljáróság köteles a félnek postatakarékpénztári befizetési lapot díjmentesen kiszolgáltatni.

2. Eljárás, ha a befizetési lap elveszt.

Ha a fél a díjmentesen kiszolgáltatott befizetési lapot elveszti, vagy több ilyen befizetési lapra lenne szüksége, a megfelelő befizetési lapokat a községi előljáróságnál, — áruk megtérítése ellenében, — beszerezheti.

3. Befizetési lapok árának elszámolása.

A készpénzért eladott befizetési lapokért befolyó összegeket „Megtérítések“ címén kell elszámolni.

4. Eljárás, ha a fél nem tudja kitölteni a befizetési lapot.

Ha a fizetés teljesítésére köteles fél a postatakarékpénztári befizetési lapot megfelelően kitölteni nem tudná, azt a fél kívánságára — helyette — a községi előljáróság köteles kitölteni.

5. A felek kötelességei a befizetési lapok kitöltése tekintetében.

A fizető felek kötelesek a postatakarékpénztári befizetési lapok összes részelt: az „Elismervényt“, az „Értesítő lapot“ és a „Könyvelési szelvényt“ megfelelően kiállítani és mind az elismervényben, mind az értesítő lapon megjelölni a beküldött összeg rendeltetését és pontosan közölni az elszámoláshoz szükséges valamennyi adatot.

A beküldött összeg rendeltetését és az elszámoláshoz szükséges adatokat az elismervényen és az értesítő lapon a felek teljesen egyezően, javítás, vakarás és törlés nélkül kötelesek megjelölni. Az ennek elmulasztásából esetleg származó károk és költségek a felet terhelik.

Az elismervénynek és az értesítő lapnak esetleg kitértlenül, vagyis üresen maradt részelt vonallal át kell húzni.

6. Írásbeli közlemények postaköltségait a felek viselik.

Az értesítő lap hátlapján lévő mindennemű írásbeli közlemény után járó postaköltséget a feladó postabélyegeken köteles leróni.

A kliring forgalomban történő átutalásoknál kötelesek a felek a csekkhez szabályszerűen kitöltött befizetési lapot csatolni és ezen az átutalt összeg rendeltetését, valamint az elszámoláshoz szükséges adatokat pontosan részletezni.

7. Kliring átutalások rendje.

A postatakarékpénztár az átutalási csekkhez csatolt befizetési lap elismervényét az átutalást elrendelő számlatulajdonos számlakivonatához, az értesítő lapot ellenben annak a számlatulajdonosnak a számla kivonatához csatolja, amelynek javára az összeget átutalták. Mind az elismervényt, mind az értesítő lapot a postatakarékpénztár az átutalás napjának kelti bélyegzőjével látja el.

A befizetés napjának azt a napot kell tekinteni, amelyen:

8. A befizetések napjának meghatározása.

a) a készpénzösszeget a postatakarékpénztár főpénztáránál, vagy a közvetítő postahivatalnál befizetési lap útján befizették, illetőleg

b) a kliring útján átutalt összeget az illető bevételi számlán jóváírták.

A postatakarékpénztár útján teljesített befizetésekről és az átutalt összegekről a felek részére igazolásul a postatakarékpénztári befizetési lap elismervénye szolgál. Ezekről az összegekről a feleknek külön nyugtát nem kell kiállítani.

9. Befizetések és kliring átutalások nyugtázása.

A más hatóság (hivatal, intézet) által átutalt 100 P-t, vagy annak értékét meghaladó összegek elszámolási adatait a számlatulajdonos köteles az átutaló hatósággal (hivatallal, intézettel) — annak kívánságára — a számlakivonat kézhezvételét követő napon közölni.

10. Közlési kötelezettség átutalt összegek tekintetében.

A közszolgáltatásoknak, fogyasztási adóknak, (kincstári részesedések, ellenőrzési illetékeknek, sajtólt és szto adónak), a készpénzben fizetendő illetékeknek, a készpénzben fizetendő forgalmi adónak, behajtásra kimutatott idegen köztartozásoknak stb. a postatakarékpénztár útján befizetését eseti külön kormányrendeletek szabályozzák.

11. Közszolgáltatások befizetések rendje.

Ha valamely bevételi számlán jóváírt összeg más bevételi számlát illet, a számlatulajdonos, a vonatkozó értesítő lap csatolása mellett, a postatakarékpénztár igazgatóságát a befizetett összegnek a helyes számlára való átutalása iránt megkeresi.

12. Eljárás téves befizetések, elszámolások esetében.

Ha valamely számlára téves, vagy tartozatlan befizetés történt, a számlatulajdonos a postatakarékpénztári befizetési lap elismervényeinek bevonása után a napló mellékletei közül kiemelt értesítő lapnak csatolása mellett megkeresi a postatakarékpénztár igazgatóságát, hogy a tévesen, illetőleg tartozatlanul befizetett összeget helyes számlára utalja át, vagy hogy a befizetett összeget a félnek fizesse vissza.

Ha hatósági intézkedés folytán kell oly összeget visszafizetni, melyre vonatkozó értesítő lap a postatakarékpénztárhoz intézendő megkereséshez nem csatolható, ehelyett a hatóság rendeletét kell a megkereséshez csatolni.

13. Eljárás intézkedés folytán visszafizetendő összegek tekintetében.

Ha a befizetett összeget csak részben kell visszautalni, a számlatulajdonos köteles a félnek a teljes összegről szóló elismervény átvételét

nyugtázni és abban úgy a visszautalt összeget, mint a tartozásra tényleg elszámolt összeget is feltüntetni.

A postatakarékpénztár igazgatósága az átutalt, illetőleg visszafizetett összeget a vonatkozó bevételi számlán apadásba hozza.

14. A postatakarékpénztár eljárása a visszafizetett, átutalt összegek tekintetében.

D) KIADÁSOK KIUTALVÁNYOZÁSÁNAK ÉS ELSZÁMOLÁSÁNAK RENDJE.

1. Kiutalások csak a rendelkezésre álló fedezet erejéig eszközözhetők.

Kiadások, dologi szükségletek, személyi járandóságok, illetmények stb. csak azon mértékig utalhatók ki a postatakarékpénztári csekk számla terhére, ameddig megfelelő fedezet a számlán (a törzsbetét a fedezetbe be nem tudva), rendelkezésre áll.

2. Az esedékességi nap előtt fedezetlen csekk vissza nem utasítható.

Amennyiben a csekken feltüntetett esedékességi nap még nem járt le: a csekket, mint nem foganatosíthatót, csak abban az esetben utasíthatja vissza a postatakarékpénztár, ha az esedékesség napjáig nem állana kellő fedezet rendelkezésre.

3. Esedékes beérkezett csekk fedezet hiányában a postatakarékpénztár visszautasít.

Ha a számlán a csekk beérkezése napján kellő fedezet nem áll rendelkezésre, a postatakarékpénztár a csekket, mint nem foganatosíthatót, 48 órán belül visszaküldi.

4. Idő előtt beérkezett csekket a foganatosításban megelőző határidőhöz nem kötött csekk.

Az idő előtt beérkezett s így még nem foganatosítható csekk nem hátráltatja az utána beérkező határidő jelzéssel el nem látott csekkeknek a beérkezésiük napján leendő foganatosítását.

5. A számlatulajdonos kötelezettsége kimerült fedezetéről gondoskodás tekintetében.

Ha a számlán a postatakarékpénztárnál rendelkezésre álló összeg nem elegendő, a számlatulajdonos kellő időben köteles újabb fedezetről gondoskodni.

6. Kiutalás előtt a közigazgatási, a pénztári számfejtés, valamint az utalványozás szabályait be kell tartani.

Kiadások tekintetében csak a fennálló szabályok szoros betartásával előzőleg megtörtént utalványozás után és alapján lehet rendelkezni azoknak a postatakarékpénztár útján kiizetéséről. Tehát csak előzetesen a közigazgatási és pénztári számfejtés szabályainak pontos alkalmazásával elbírálás alá vont és utalványozási záradékkal is ellátott okmányok alapján szabad kiutaló csekket kiállítani.

7. Az elszámolások okmányait a naplóhoz kell mellékelni.

A kiadás jogosultságát igazoló okmányokat a vonatkozó elszámolási naplótételhez kell mellékelni.

8. A postatakarékpénztár eljárása a felek kiizetése körül.

A postatakarékpénztár a csekk alapján kiutalt összeget a postatakarékpénztári szabályok értelmében az igényjogosultnak vagy készpénzben kiizeti, vagy az igényjogosult postatakarékpénztári számlájára átutalja, ezzel egyidejűleg a számlát a kiutalt összeggel megterheli és erről számlatulajdonost számlakivonat útján — a vonatkozó kiizetési értesítés csatolása mellett — értesíti.

9. Mikor és mi módon van a kiutalás foganatosítva?

A postatakarékpénztári megterhelés az utalvány foganatosításának tekintendő s ezzel az utalványozó hatóságnak a helyesen utalványozott összeg erejéig való felelőssége megszűnik.

Ha a postatakarékpénztár a csekkutalványt foganatosítani nem tudja, — a kiutalt, de ki nem fizetett, illetve ki nem utalt összeget a számlán jóváírja.

Az utalvány helytelen foganatosításából eredő károkért a postatakarékpénztár szavatol.

A számlatulajdonos a postatakarékpénztári számláján lévő követelésről kizárólag csekk kibocsátás útján rendelkezhetik.

A postatakarékpénztártól közvetlenül beszerzendő csekkönyvecskéket az utalványozó községi jegyző köteles mindenkor zár alatt őrizni. A postatakarékpénztár által megküldött csekkönyvecskéket mindig gondosan meg kell vizsgálni, hogy azokban a csekk-ürlapok teljes számban megvannak-e?

A csekk-ürlapokat szigorú számadás mellett kell kezelni.

Az átvett és felhasznált, valamint a készletben levő csekk ürlapokról a községi (kör-) jegyző nyilvántartást vezet.

E nyilvántartás hasábrendszer:

1. Folyó szám;

2. Tárgy;

3. Bevétel:

a) napja;

b) a füzetek darab száma, tartalma csekk-ürlapokban, számtól-számgig, darab száma;

4. Kiadás:

a) napja;

b) felhasznált csekk-ürlap folyó száma, darab száma;

c) az elrontott csekk-ürlap folyó száma, darab száma;

5. Jegyzet.

A nyilvántartást évenként le kell zárni s annak helyes vezetéséről a vagyongazdálkodás vizsgálatok, felügyeleti ellenőrzések alkalmával meg kell győződni s az év végéveli lezárás után a helyes vezetést ismételtén és a lezárást ellenőrizni kell.

A csekkszelvényeket a csekkfüzetben levő utolsó ürlap felhasználásának időpontjától számítandó három évig gondosan meg kell őrizni.

A csekk kiállítására nézve a postatakarékpénztár csekk- és klíring forgalmát szabályozó határozmányok az irányadók.

A kibocsátandó csekket nagyközségekben, ahol kettőnél több okleveles, rendszeresített állást betöltő jegyző áll alkalmazásban, a két jegyző együttesen, akik közül az egyik feltétlenül a vezető jegyző, körjegyzőségben a körjegyző, írják alá.

A csekket azonkívül a külön erre a célra szolgáló hivatalos pecséttel is el kell látni. A hivatalos pecsét lenyomata minden cseknél érvényességi kellék.

A csekk kiállítására jogosítottak névalírást és a hivatalos pecsét lenyomatát a postatakarékpénztárnak az általa megküldött nyomtatvá-

10. A postatakarékpénztár felelőssége a helytelen foganatosításért.

11. Számlatulajdonos rendelkezési jogának terjedelme.

12. A csekkönyvecske kezelése, megőrzése.

13. Nyilvántartás a csekk-ürlapokról.

14. A csekk kiállítása.

15. Csekk kiállítására jogosultak bejelentése.

nyon be kell jelenteni. E bejelentést a járási főszolgabíró útján és hitelesítésével kell beküldeni.

A csekkek aláírására jogosítottak személyében, vagy a hivatalos pecsétben beállott változásokat a postatakarékpénztárral esetről-esetre ugyancsak a járási főszolgabíró hitelesítésével és útján azonnal közölni kell. Ha társas aláírás rendszere áll fenn, ez esetben a személyváltozást tartalmazó közleményeket a korábban bejelentve volt jogosultaknak is láttatni kell. Az egyes egyéni jogosultság változásáról szóló közleményt mindenkor a járási főszolgabíró köteles a postatakarékpénztárnak 24 óra alatt beküldeni.

16. Csekkek úján kiutalások módosítai.

Ugy a többször ismétlődő, mint az esetről-esetre fizetendő járandóságok utalványozásánál a csekken pontosan ki kell tüntetni a pénzfelvételeire jogosított félnek, vagy előzetesen szabályszerűen igazolt meghatalmazottjának nevét, foglalkozását (állását), lakóhelyét és lakáscímét, továbbá a költségvetési évet, a számadási ágat (költségvetési címet, rovatot), amelynek terhére az utalványozás, illetőleg elszámolás történik, az utalványozott összeget számokkal és betűkkel, végül az utalványozott összeg rendeltetését.

17. Kiutalások, pénz átvételének elismerése, nyugtázása.

A pénz átvételét az igényjogosult csakis a postatakarékpénztárnak, illetőleg az annak rendelkezését foganatósító közvetítő postahivatalnak nyugtázza, a csekket tehát mindenkor a félnek kifizetendő nettó összegről kell kiállítani.

18. Levonások az utalványozott összegből.

Az utalványozott összegből történő levonásokat az utalványozás megtörténtéről szóló értesítésben kell a féllel közölni.

19. Ki állítja ki a csekket és a kifizetési értesítéseket?

A csekket annak kiállítására jogosult állítja ki. A csekkel egyidejűleg az ahhoz tartozó kifizetési értesítést is teljesen ki kell tölteni.

20. A csekket hibátlanul kell kiállítani.

A csekk kiállítására különös gondot kell fordítani. A postatakarékpénztár az olyan csekkeket, amelyek vakarás, javítás, vagy törlés nyomait viselik, foganatósítás nélkül visszautasítja.

A csekkek kiállítására jogosultak kötelesek a csekk mellett lévő s a csekk lemetszése után visszamaradó szelvényre a csekk kiállításának napját, a kibocsátott csekkel ki-, vagy átutalt összeget, az utalványos nevét és a csekk kibocsátása folytán megmaradó számlakövetelés összegét mindenkor a csekk kiállításával egyidejűleg bejegyezni s ezt a bejegyzést a szelvényen aláírni.

21. Felelősség a csekk hibás kiállításáért.

A rendelkezések be nem tartásából származó károkért a mulasztók anyagi felelősséggel tartoznak.

22. Illetékek levonása és elszámolása.

Ha valamely folyósított összeg után nyugta, vagy szerződési illetéket kell fizetni, az illetményeket az esedékes összegből le kell vonni és a jogosult fél részére csak az illeték levonása után kijáró (nettó) összeget szabad kiutalni.

A levont illetékeket külön jegyzékbe kell foglalni és ezen jegyzék alapján annak másodpéldányának egyidejű beküldése mellett, a hó végén

egy összegben az illetékes m. kir. adóhivatal postatakarékpénztári számlája javára kell átutalni.

Ha valamely járandóságot térítmény, kötbér, vagy visszkövetelés avagy bírói tilalom terhel, azt a kiutalandó összegből le kell vonni. A levont ilyenmű térítést, a kiutalással egyidejűleg, az illető bevételi számla javára kell elszámolni. Ha a bíróság a letiltott összeg kiutalása iránt már intézkedett, a tilalom folytán levont összeget, a bírói végzésben foglaltaknak megfelelően, egyidejűleg az igényjogosult részére, vagy meghatalmazottjának kell kiutalni. Ha a bíróság a kiutalás iránt még nem intézkedett, a levont összeget egyidejűleg letétbe kell elszámolni.

Tehát levont, illetőleg visszatartott összegek végelszámolásig, kiutalásig a számlán megmaradnak.

Ha valamely járandóság kifizetése különös feltételhez kötve nincs, azt a jogosult címére késedelem nélkül ki kell utalványozni.

Ha a kiutalványozandó összeget valamely feltétel igazolása mellett, avagy valamely okmány, vagy irat bemutatása ellenében kell kifizetni, a feltétel igazolását, illetőleg a szükséges okmányok vagy iratok bemutatását az utalványozó hatóság még az utalványozás előtt köteles megkövetelni. (Ilyen illetmények a szerződésen, vagy alkun alapuló kereseti járandóságok s más dologi kiadások.)

Azokat a járandóságokat, amelyeket időszakonként több részletben, meghatározott azonos, vagy eltérő összegekben kell kifizetni, pontosan nyilván kell tartani s az egyes részleteket az esedékesség idejében az összeg átvételére jogosult fél (hatóság, hivatal) címére nyugta bekívánása nélkül hivatalból kell kiutalni.

Ha az esedékes részlet kifizetése valamely feltétel igazolásához, vagy valamely okmány, vagy irat bemutatásához van kötve, az igényjogosult fél köteles a feltétel teljesítését előzetesen igazolni, illetőleg a szükséges okmányt, vagy iratot előzetesen bemutatni.

Ha a félnek postatakarékpénztári számlája van, a járandóságot rendszerint erre a számlára kell átutalni.

A félnek azonban joga van készpénzben való kiutalást kívánni.

A kiállított csekkeket külön e célra szolgáló borítékban kell a postatakarékpénztár címére közönséges levélben elküldeni, nagyobb összegű csekk, vagy csekkek elküldése esetén a levelet ajánlva kell feladni és a vevényt addig, míg a vonatkozó számlakivonat be nem érkezik, a csekknyilvántartásnál kell őrizni.

Közvetlenül a feleknek csekket átadni nem szabad.

Az elrontott csekkeket két vastag vonással keresztbe át kell húzni. „elrontott” szóval keresztül kell írni s a postatakarékpénztárnak kell megküldeni. Ily esetben a csekküzetben visszamaradt szelvényt is „elrontott” szóval át kell írni.

A postatakarékpénztár útján teljesített kiadások elszámolása nem a csekk kiállítása, hanem a kiadás foganatósítását igazoló számlakivonat beérkezése napján foganatósítható.

23. Térítmények, kötbér, visszkövetelés, bírói tilalom levonása, elszámolása.

24. A kiutalásnak késedelem nélkül kell történni.

25. Feltétel ellenében a kiutalás csak annak teljesítése esetében foganatósítható.

26. Időszakos, azonos, vagy eltérő járandóságok kiutalása.

27. Időszakos, feltételhez kötött járandóságok kiutalása.

28. Kiutalások módosítai: átutalás, készpénzbeli kifizetés.

29. Csekkek elküldése.

30. Feleknek csekket nem szabad átadni.

31. Elrontott csekkek elbírása.

32. Kiutalások elszámolásának időpontja.

33. Eljárás, ha a csekk elveszett.

Ha egy csekkürlap elvesz, az elveszett ürlap lényeges adatainak és az elvesztés körülményeinek ismertetésével a postatakarékpénztárt azonnal értesíteni kell.

34. Elbírás a kiutalások alapjául szolgáló számadási okmányokkal.

A községi (kör-) jegyző köteles a csekk kiállítása alkalmával azokra az okmányokra — amelyek alapján a kifizetést kell teljesíteni — a postatakarékpénztári úton történt kiegyenlítés tényét, a csekk kiállítása napjának és a csekk lényeges adatainak (összeg, a csekkfüzet és a csekkek folyószáma) feltüntetésével rájegyezni és ezeket az okmányokat szoros zár alatt a csekknyilvántartás mellett megőrizni.

Ezeknek a kiadásoknak nyilvántartása a számlakivonat beérkeztéig a csekkszelvényen történik. Ezeket az okmányokat a kiadásnak a számlakivonat beérkezése napján történő elszámolásakor a naplótételhez kell csatolni.

35. Eljárás csekk-reklamáció tekintetében.

Ha a kiutalt összeggel a csekkek postára történt feladása napjától számított nyolc napon belül a számlatulajdonos számláját a postatakarékpénztár meg nem terhell, köteles az előjáróság a tényállásról a postára adott csekk lényeges adatainak (köztük a füzettség- és folyószámmal) közlése mellett a postatakarékpénztárt azonnal értesíteni és egyidejűleg a csekk feladására vonatkozó levél kézbesítése tárgyában a postahivatalnál kérdést intézni (reklamálni).

36. Illetményekből levont összegekkel elbírás.

Az illetményekből levont — idegen hatóságokat, avagy magánfeleket illető — összegeket az illetményekkel egyidejűleg az illetményszámterhére az érdekelteknek ki- vagy át kell utalni. Ha valamely magánfél részére több egyéntől eszközöltek levonásokat, a levont összegeket egy csekkel kell kiutalni, de az igényjogosultnak a megfelelő részletezést tartalmazó kimutatást kell küldeni.

A bíról letiltás folytán levont összegeket — ha azok az illetékes bíróságok által már szabályszerűen kiutalványoztattak, — az illetmények számfeltésével és utalásával egyidejűleg, a bíról végzésben előírt feltételek pontos betartása mellett az abban megnevezett, pénzfelvételeire jogosult fél javára, nyugta bevárása nélkül, a szabályszerű nyugtáilleték leszámításával, ki kell utalni.

Ha a bíról letiltás folytán levont összeget a pénzfelvételeire jogosult fél részére csak valamely irat vagy okmány bemutatása mellett lehet kiszolgáltatni, avagy ha a bíróság a levont összeget még nem utalta ki, a levont összeget az illetmény kiutalásával egyidejűleg letétbe kell át- számolni.

A vonatkozó iratnak bemutatása, illetőleg a bíróság kiutalása után, ezeket az összegeket az igényjogosultaknak a számla terhére ki kell utalni.

E) ELLÁTMÁNY.

37. Kisebb, azonnali kifizetések céljára ellátmány kezelése.

Kisebb összegű dologi szükségletek rövid úton leendő kiegyenlítése céljából a községi bíró kezelhez a járási főszolgabíró meghatározása

szerint kezelésében és elszámolása alatt nagyobb községekben 100 P, kisebb községekben 20—50 P készpénzkészlet tartható.

Ezen ellátmány terhére teljesített időközi kifizetések összege erejéig az ellátmány időnkint a számláról kiutalással kiegészítendő. Az ellátmány, avagy annak maradványa, legkésőbb a számadási év utolsó napján, a számla javára befizetendő. Újabb ellátmány a következő számadási év elején utalható ki.

F) SZÁMLAKIVONATOK KEZELÉSE. NAPLÓSZERŰ ELSZÁMOLÁS.

A postatakarékpénztár, valahányszor a számlakövetelés állagában változás áll be, azokat az általa esetről-esetre kiállított és az év kezdetétől folytatódó sorszámozással ellátott számlakivonaton a számlatulajdonossal közli.

38. Számlakivonat és annak felszerelése.

A kiállított számlakivonat feltünteti a legutolsó számlakivonat óta befolyt összegeket, valamint feltünteti a követelés állagában beállott változások részletezését az azok fogantatása után fennálló számlakövetelés összegét; a számlakivonathoz csatolja az értesítő lapokat és a netán visszafizetésekre vonatkozó értesítéseket és a kifizetési értesítéseket.

A számlakivonatot a vezető jegyző veszi át, aki a postatakarékpénztári számlakivonat keltét, sorsszámát és végösszegét egy, erre a célra szolgáló, napijegyzékbe bevezetni köteles.

39. Számlakivonat átvétele és azzal való eljárás.

A számlakivonatot, feldolgozás után, a napi jegyzék mellékleteként zár alatt kell megőrizni, újabb számlakivonat elhelyezése alkalmával pedig az előző számlakivonatot, a be nem írt részen, át kell lyukasztani.

A számlakivonat beérkezése után köteles a vezető jegyző azt alaki szempontból megvizsgálni, továbbá számszerű és érdemleges szigorlat alá vonni. Különösen köteles meggyőződni arról, hogy:

- a) a számlakivonat sorszáma közvetlenül követi-e az előzőleg érkezett számlakivonat sorsszámát;
- b) a számlakivonat áthozatali összege megegyezik-e a megelőző utolsó számlakivonaton feltüntetett végössszeggel;
- c) a számlakivonathoz csatolt értesítő lapok, kifizetési értesítések és egyéb okmányok tényleg az illető számlát illetik-e és számukat helyesen tünteti-e fel a számlakivonaton;
- d) a számlakivonat végösszege a számlakivonathoz feltüntetett bevétel és kiadási tételek figyelembevételével helyesen állapított-e meg.

Ezután a kifizetett összegeket és a kliring forgalomban történt megterheléseket a csekkfüzet szelvényével és az emellett őrzött elszámolási okmányokkal (utalványrendelet stb.) kell összehasonlítani, az okmányokat a számlakivonathoz kell csatolni és a csekk szelvényére a számlakivonat számát fel kell jegyezni.

40. Számlakivonatok elnaplózása.

A számlakivonat megvizsgálása után a számlakivonaton feltüntetett bevételeket és kiadásokat a számlakivonat kézhezvétele napján megfelelően el kell naplózni és az elszámolási adatokat a vonatkozó okmányokon fel kell jegyezni.

Ebből a célból mindenekelőtt az egyes mellékleteken írónnal fel kell tüntetni azt a számadási ágat, amelynek javára vagy terhére a befizetések, illetőleg a kiutalások történtek és ezután a mellékleteket számadási ágak, esetleg rovatok és alrovatok szerint kell csoportosítani oly célból, hogy azok az egyes számadási ágakról esetleg külön vezetett naplókba bejegyezhetők legyenek.

A naplóba a postatakarékpénztári számlakivonat sorszámát, továbbá az abban jelzett bevételek, illetőleg kiadások összegét tételenként a befizető, vagy pénzfeltevő nevének és lakhelyének, valamint az összeg rendeltetésének feltüntetésével kell bevezetni.

A naplóban minden egyes költségvetési számadási ágazatnak külön hasábot kell nyitni. Ha egyes tömegesebb kiadások vagy bevételek elnaplózására alnapló használata mutatkozik célszerűnek, az alnaplóban tételenként elszámolt kiadásokat és bevételeket az alnapló tételszámaira való hivatkozással, csak napi főösszegükben kell a naplóban átvezetni.

41. Napló vezetése.

A naplót (alnapót) az év elejétől az év végéig folytatólagos tételszámozással kell vezetni.

Az egyes külön számadási ágazatokat illető tételek (letét, el nem számolt adópénzek, hadirokkantak, hadiözvegyek és árvák ellátási díjjal, alapok, alapítványok stb.) pontos elkülönítése és az ezek rendelkezésre álló készleteinek (fedezetének) pontos nyilvántartása érdekében megannyi függőleges hasáb vezetendő. A napló zárata a kezelés alatti összes számadási ágazatok rendelkezésre álló készletek (fedezetét, követelését) tünteti fel.

42. Körjegyzőségek naplója.

Körjegyzőségek egyesített egy számlával rendelkezvén, a körhöz tartozó minden község részére külön-külön függőleges hasáb vezetendő. (Letét, el nem számolt adópénzek, hadirokkantak, hadiözvegyek és árvák ellátási díjai és alapok, alapítványok) idegen pénzt képezvén, a körjegyzőség által összes hozzátartozó községek részére közös hasáiban (számolható) naplózható el s nyilvántartható.

43. Napló lezárása.

A naplót naponta le kell zárni és abban a napi kezelés eredményét meg kell állapítani.

Ezenkívül a naplóban meg kell állapítani:

a) a „bevételeket“ illetően a napi bevételt és az esetleges kifizetések, átutalások összegének, valamint a megelőző nap maradványainak számításba vételével az illető költségvetési évben a zárlat napjáig teljesített befizetések végösszegét;

b) a „kiadásokat“ illetőleg a napi bevételek és a napi kiadások közötti különbözet összegét, valamint a megelőző napi maradvány számításba vételével a számlán fennálló követelés összegét.

Ha ezek az eredmények a számlakivonat végösszegével nem egyeznének, az eltérés okát azonnal fel kell deríteni.

Ha a postatakarékpénztári számlakivonat hibás s annak végeredménye a csatolt értesítő lap, kifizetési értesítés, avagy egyéb okmány szerint igazolt összeggel nem egyezik, vagy ha a számlakivonat összege nem helyes, a naplóban mindig a helyes összeget kell elszámolni, a különbözeti összeget pedig a naplónak erre a célra szánt hasábjában az átfutó kezelés útján kell kiegyenlíteni.

44. Eljárás hibás elszámolásokkal.

Ily esetekben, valamint, ha valamely kivonatban idegen számlákra teljesített befizetések, kifizetések és átutalások vétettek számba, a téves elszámolásról a tényállás közlése és az idegen számlákat illető okmányok (értesítő lapok stb.) visszaküldése mellett a postatakarékpénztárt ajánlott levélben azonnal értesíteni kell.

A postatakarékpénztártól beérkezett helyesbített számlakivonat alapján a számadási rendet ugyancsak a napló útján helyre kell állítani.

45. Számadási rend helyreállítása.

A számlakivonatok mellékleteit (értesítő lapok, kifizetési értesítések stb.) a számlakivonat sorszámával kell ellátni és a naplótételek okmányolására kell felhasználni.

46. Számlakivonatok mellékleteivel való elbírálás.

Ha azonban a postatakarékpénztári értesítő lapon, vagy átutalási értesítésen egy más hatóság intézkedését igénylő értesítés foglaltatik, az értesítő lapot, vagy átutalási értesítést az illetékes hatóságnak 24 óra alatt be kell küldeni és a beküldést az ügyszám feltüntetése mellett a napló illető tételénél fel kell jegyezni, az illető naplótétel pedig okmányolás nélkül marad.

A számlakivonat összes tételeinek elnaplózása után a naplótételeket az értesítő lapok, kifizetési értesítések és egyéb okmányok, továbbá az utalványrendeletek és más iratok alapján ugyancsak még a számlakivonat beérkezése napján el kell könyvelni.

47. Naplótételek könyvelése.

Ha a naplók elkönyvelése a hivatalos órák alatt nem lenne befejezhető, a könyvelési teendőket rendkívüli időben kell elvégezni.

A naplóban az illető tételnél a könyvelési adatokat (főkönyvi lap és tételszám) fel kell jegyezni.

A bevételeket, — az azokra vonatkozó szabályok értelmében, — vagy sommásan, vagy tételenként kell elkönyvelni.

Ha valamely bevételt a rendelkezésre álló adatok, illetőleg az okmányok hiányossága miatt nem lehet azonnal végleg elszámolni, a kérdéses összeget a főkönyvben egvelőre az idegen pénzek külön számláján kell elkönyvelni és a beküldő felektől a szükséges felvilágosításokat azonnal be kell kérni.

A felvilágosítás beérkezése után az összeget közvetlenül a főkönyvben — minden naplózás mellőzésével — a helyes számlára való hivatkozás mellett, mint visszafizetett idegen pénzt, ugyancsak külön számlán kiadásba kell tenni és az eredeti bevételi tételre való hivatkozás mellett, a helyes rovaton bevételben kell elszámolni.

A kladási számlák terhére kiutalt összegek a csekk kiállításakor az illető költségvetési cím, illetőleg rovat terhére tételenként már feljegyezve, a könyveléskor a főkönyvben az illető tételnél, már csak a postatakarékpénztári számlakivonat keltét, sorszámát, valamint a napló tétel-számát kell bevezetni. Ez alkalommal az esetleg vezetett alnapló tétel-számát törtszám alakjában kell feltüntetni.

Ha valamely a számla terhére kiutalt összeg — mint ki nem fizetett — jóváíratik, vagy bármely címen visszafizettetik: ezeket az összegeket az átfutó kezelésben kell tételenként könyvelni és ugyancsak az átfutó számla terhére kell azt újból kiutalni, illetőleg annak a terhére az újabb számlakivonat kézhezvétele után tételenként könyvelni.

Az év végével a naplót (naplókat) le kell zárni és a továbbiak tekintetében a fennálló számadási rend szerint kell eljárni.

A naplókat egybe kell fűzni s használatbavétel előtt a járási főszolgabíró azokat pecséttel és hitelesítő aláírással látja el.

G) VEGYES RENDELKEZÉSEK.

48. Kezelési és postaköltségek megtérítése.

A magánfelek részéről feladott, illetőleg azok részére kiutalt összegek postaköltségei a feleket terhelik, a postatakarékpénztár, illetőleg a közvetítő postahivatal a pénz feladása, illetőleg kifizetése alkalmával a pénzügyminiszter által megállapított kezelési költségmegtérítést, ideértve a nyomtatványok árát is, közvetlenül a féltől beszeli.

Az egyes hivatalok egymásközi forgalmában, valamint az illetmények és ellátási díjak kifizetésével kapcsolatos összes költségeket ellenben számlatulajdonos viseli, kivéve az ellátási díjaknak házhoz való közvetítésével kapcsolatos postai kézbesítési díjakat, melyeket a kézbesítő postahivatal a címzettől szed be. Ha az ellátási díj az igényjogosultnak kézbesíthető nem volt, a posta a kézbesítési díjat fel nem számíthatja.

A számlatulajdonost terhelő költségeket a postatakarékpénztár havonként a számlán felszámítja.

49. Postatakarékpénztári számla lezárása, új számla nyitása.

A postatakarékpénztár a számlát az év végével lezárja és az új évre új számlát nyit.

III. RÉSZ.

AZ INGÓ ÉS INGATLAN KÖZSÉGI VAGYON KEZELÉSÉNEK SZABÁLYAI.

I. FEJEZET.

JOGSZABÁLYOK, DÖNTVÉNYEK, ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATOK.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 109. §-a: „A községnek és a községi felügyelet alatt álló intézeteknek ingó és ingatlan vagyonát minden évben leltározni s a leltárt a községi zárszámadáshoz csatolni kell.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

T. vármegye közigazgatási bizottságának P. D. t.-i lakos ellen mezei közdülőt elszántása miatt folyamatba tett ügyben 1907. évi április 10-ikén 1600. sz. alatt felterjesztett iratokat további megfelelő eljárás végett azzal küldöm meg, hogy a bizottságnak 1907. évi február 18-án 400. sz. a. másodfokban hozott azon ítéletét, mellyel a t.-i járás főszolgabírájának 1906. december 28-án 700. szám alatt kelt elsőfoku ítéletét feloldotta s új eljárás és ítélet hozatalát rendelte el, t.-i község felebbezése folytán felülvizsgálat alá vettem, melynek eredményéhez képest a másodfoku ítéletet, az új tárgyalás és új ítélet hozatalát elrendelő részében helybenhagyom, azzal a módosítással mindazonáltal, hogy a tárgyalás során már csupán az a körülmény állapítandó meg, hogy az elszántás büntető ténye nem évült-e el, illetőleg hogy az új ítélet elsőfokban való elszántása mikor történt.

Az új ítélet elbirtokolhatóságának esete fenn nem foroghat, mert a mezei közös dülő-út közterület lévén, semmi körülmények között el nem birtokolható s az utat eredeti állapotába vissza kell helyezni, így tehát az új ítélet elbirtokolhatóságának megállapíthatása iránt a tárgyalások folyamatba tételének helye nem lehet.

Fák és egyéb beültetett növények, mihelyt a talajba gyökereit verték, az ingatlan alkafészkeivé válnak s ily minőségükben a föld tulajdonosának tulajdonába mennek át. (B. M. 33.749—1907. sz.)

Bizottsági közgyűlésében hozott határozatát, mellyel jóvá nem hagyta K. község képviselőtestületének azon határozatát, melyben kimondatott, hogy a közterekre kiültetett fák tulajdonjoga az azokat kiültető ház- és telektulajdonosokat illeti és azok

felül korlátlanul rendelkezhetnek, K. község képviselőtestületének közbevetett felebezése következtében felülvizsgálván, azt helybenhagyom. Általános érvényű jogszabály ugyanis az, hogy a fák és egyéb beültetett növények, mihelyt a talajba gyökereket vernek, az ingatlan alkatrészeivé válnak és ily minőségükben a föld tulajdonosának tulajdonába mennek át, tekintet nélkül arra, hogy az ültetéskor kinek a tulajdonában voltak és, hogy az ültető jó- vagy rosszhiszeműen járt-e el. Mivel pedig az 1871. évi LIII. t.-c. 41. §-ának 3. bekezdése értelmében a közlekedési utak, utcák és közterek községi vagyont képeznek, az ily közterületekre kiültetett fák tulajdonjoga a fent megjelölt magánjogi szabály értelmében szintén a községé, minden tekintet nélkül az ültető személyére. Nem változhat ezen a községi képviselőtestület határozatában hivatkozott eddigi ellenkező gyakorlat sem, mert egy, bár meghonosított éves gyakorlat a világos jogszabály rendelkezésével szemben tekintetbe nem jöhet. Ugyancsak nem jöhet tekintetbe a község felebbezésében felhozott az az indok sem, hogy a község a fák feletti kellő védelmet nem gyakorolhat, ellenben a fának magántulajdonosa azt a káros behatások ellen megvédi és gondozza.

A község pénztári kezelés és számvitel módjainak megállapításánál figyelembe kell venni az irányelvek megállapítására vonatkozó 1886. évi 23.354. sz. belügyminiszteri rendelet 2. pontját, mely szerint: A községi pénzkézelés és számvitel alapját a leltár képezi, a községi számvitel helyes és célszerű berendezésének biztosítása tekintetéből szükséges, hogy a községi törvény 109. §-a értelmében a községnek és a községi felügyelet alatt álló intézeteknek ingó és ingatlan vagyonáról évenként elkészítendő leltár rendelkezésének megfelelő módon, azaz csakis teljesen hiteles adatok alapján akként szerkesztessék, hogy az könnyű áttekinthetőségben a vagyonállásnak teljes, hű és tisztá képét nyújtsa.

E cél elérésére a leltározást nem egyedül a vagyonkezelőnek, hanem ezenkívül rendezett tanácsu városokban a tanács egy tagjának és a számvevőség egy tagjának, nagy- és kisközségekben az előjáróság egy tagjának és a községi vagy körjegyző közreműködésével egyidejűleg foganatosítandó leltári vagyonszemle alapján kell eszközölni.

A leltárban az összes ingó és ingatlan vagyon, tehát egyrészt a községnek vagy községi intézetnek, mint erkölcsi testületnek tulajdonában levő mindennemű javak, jövedelmező jogok, állami és magánkötvények, értékpapírok, anyagok, butorok stb., szóval az összes cselekvő vagyont képező alkatrészek, kellő részletességgel, tehát tételekint, mennyiség, minőség, érték és jövedelem szerint használati mód, állapot és minden, a teljes tájékoztatásra szükséges ismérvek pontos kitételével (jövedelmező és nem jövedelmező vagyonszempontokat külön kiüntetve), másrészt pedig a községet terhelő összes adósságok vagy egyéb terhek, tehát az összes (terhelő) szenvedő vagyon szintén a teljes tájékoztatást nyújtó körülírással kimutatandók.

Az összes cselekvő és az összes szenvedő állapot egybevetése útján a tisztá cselekvő vagyon állását ki kell tüntetni.

Az évközben a község vagyonában, illetve a leltári állományban előforduló változásokat, kellő nyilvántartás céljából, rendezett tanácsu városokban a számvevőség-gel, nagy- és kisközségekben a községi vagy a körjegyzővel mindenkor közölni kell, hogy az évenként eszközözendő leltározásnál, illetve a foganatosítandó vagyonszemlénél a változások kellően ellenőrizhetők legyenek.

Az évközben előfordult minden vagyonváltozást a községi zárszámadáshoz mellékelendő leltárban pontosan ki kell tüntetni és indokolni.

II. FEJEZET.

A KÖZSÉGI INGÓ- ÉS INGATLAN VAGYONLELTÁR VEZETÉSÉNEK SZABÁLYAI.

AZ ÖSSZEFOGLALÓ VAGYONKIMUTATÁS, A VAGYONLELTÁR.

A zárszámadás csak akkor nyújt teljes képet a község vagyongazdálkodásáról, ha az a készpénz és értékpapír kezelésre vonatkozó adatokon kívül feltünteti még:

a) a község összes vagyonának értékét a számadási év elején és végén;

b) a vagyon álladékaiban a számadási év folyamán előforduló változásokat és

c) a változások eredetét, különös tekintettel a készpénz elszámolással való kapcsolatra.

Ezen adatok figyelembevételével kell elkészíteni a háztartás vagyonszámláját.

A vagyonszámla adatait egybe kell foglalni a vagyonszámlába. A vagyonszámla csoportbeosztása a következő:

1. Meghatározás.

2. Vagyonleltár, vagyonszámla és annak alkotó részei (elemek) berendezése.

I. Cselekvő vagyon.

1. Ingatlan vagyon.
2. Ingó vagyon.
3. Gazdasági termények és egyéb anyagok.
4. Gyümölcsöző tőkék, értékpapírok.
5. Hasznot hajtó jogok és engedélyezett jogosítványok.
6. Községi üzemek és vállalatok, használatra kölcsönözhető ingó javak.
7. Pénzmaradvány.
8. Cselekvő hátralékok.
9. Követelések.

II. Terhelő vagyon.

1. Közokiraton vagy magánjogi okiraton állandó, vagy több évre szóló szolgáltatások (pl. avertált párbér).
2. Kölcsöntartozások (törlesztéses vagy rendes).
3. Adósságok (még nem esedékes tartozások).
4. Terhelő hátralékok.

Hasábrendszere.

1. Tételszám.
2. Szöveg (cselekvő és terhelő vagyon elemek főcímei alatt való felsorolása).

- 3. Mult évi állandék (érték).
- 4. A mult évi állandék helyesbítése folytán gyarapodás, fogyatkozás (utóbbi piros tintával jegyzendő be).
- 5. Helyesbített mult évi állandék.
- 6. Folyó évi gyarapodás.
- 7. Együtt.
- 8. Folyó évi fogyatkozás (apadás).
- 9. Állandék a folyó év végén.
- 10. Megjegyzések.

3. Vagyonteltár egyes elemeinek egybeállítása és felszerelése.

A „Vagyonteltár“ egyes elemeinek (csoportjának) egybeállítása az alábbi részletes szabályok szerint történik. Minden egyes csoportról „Felállítási kimutatás“-t kell csatolni részletezésként a vagyonteltárhoz.

Az ily módon felszerelt vagyonteltárt csatolni kell az évi költségvetéshez és évi zárszámadáshoz és minden oly képviselőtestületi határozathoz, amelynek vagyonteltár felülvizsgálata elbírálásához „Vagyonteltár“ bemutatását a vagyonteltár felülvizsgáló hatóság megkívánja.

A) KÖZSÉGI INGATLAN (LELTÁRI) VAGYON ELSZÁMOLÁSA.

1. A községi ingatlan vagyonteltár meghatározása.

Községi ingatlanok a telkek és a földterületek, épületek.

A községi ingatlanok a magánjogi forgalom szempontjából vagy olyanok, amelyek forgalomképesek, bármikor elidegeníthetők, hasznosításra adhatók: a szántók, rétek, erdők, legelők stb., vagy amelyek meghatározott rendeltetésüknek fogva állandóan kívül esnek a magánjogi forgalmon: az utak, utcák, köztérek, iskola, iskolai földek, tisztviselő illetmény földek, vágóhíd, köztemető, dőgtér stb., de ha e jellegük megszűnik, forgalomra használhatók, csak hogy e jellegük megszüntetése különleges eljárások alá esik.

A jövedelem szempontjából figyelembe kell venni a vagyonelemeket, melyek ismét vagy olyanok, hogy jövedelmet adnak, hasznosíthatók, mint a mezőgazdasági művelés alá tartozó ingatlanok és a bérbeadható épületek, vagy olyanok, hogy az igazgatás érdekében le vannak kötve és amíg ez a leköötöttség fennáll, a község gazdasága számára külön jövedelmet nem nyújtanak, mint az illetményföldek, a középületek, a közintézmények céljait szolgáló telkek, épületek, iskola, kórház, hullaház, vágóhíd, jégverem, köztemető, dőgtér stb., amelyek hasznosításra egyáltalában nem alkalmasak, utak, terek, utcák, művelésre alkalmatlan talajú földek.

Az ingatlanok növedékei, bármily ingatlanról van szó, ha a földtől elválasztják, mint ingók értékesíthetők.

Az ingatlan vagyonteltárhoz tartoznak az ingatlan használata érdekében fennálló szolgalmi jogok vagy szolgalmi terhek.

Hasznosítás szempontjából önálló javak azok az ingatlanhoz tartozó jogosítványok, melyek az ingatlanhoz való tulajdonjogból kifolyólag különleges gazdasági javakat szolgáltatnak, pl. a község tulajdonában lévő

vízmeder halászati joga, a községi tulajdonban lévő és önálló vadászterületen gyakorolható vadászati jog (ha más község határában fekvő községi vagyonteltárról van szó).

A községi ingatlan és ingó vagyonteltár a községi képviselőtestület felügyelete s a községi elöljáróság kezelése alatt áll. Az elszámolás és törzskönyvvezetés a vezető jegyző kötelessége.

Az ingatlan leltári vagyonteltárra elszámolására szolgálnak:

- a) az ingatlan vagyonteltár naplója és
- b) az ingatlan vagyonteltár törzskönyve.

A leltári naplóban az ingatlan vagyonteltár álladékaiban és értékében beállott változásokat előfordulásuk sorrendjében kell elszámolni.

Vezethető úgy, mint az ingó leltári napló, külön bevételi és kiadási oldallal, de vezethető úgy is, hogy a gyarapodás és fogyatkozás ugyanazon az oldalon legyen feltüntetve. Utóbbi esetben a napló hasábrendszere a következő:

1. tétel; 2. tárgy; 3. mult évi állandék a) terület, b) érték; 4. folyó évi gyarapodás a) terület, b) érték; 5. folyó évi fogyatkozás a) terület, b) érték; 6. a törzskönyvi lap és tételszáma.

A „Mult évi állandék“ hasábrendben az ingatlan területében és értékében helyesbítés, vagy érték megtérítésnél történt átadást, valamint az új értékbecslés folytán beállott változásokat kell feltüntetni.

A „Folyó évi gyarapodás“ és a „Folyó évi fogyatkozás“ hasábrendben tehát csak az új beszerzések (létesítmények), illetőleg a folyó évben történt eladások következtében beállott változások adatainak bejegyzésére szolgálnak.

Az előforduló változásokat, külön tételszámok alatt, időrendben kell a naplóba bevezetni, s minden változást, lehetőleg egyidejűleg, a törzskönyvben is keresztül kell vezetni.

Az évi zárlat alkalmával a mult évi (esetleg helyesbített) álladékhoz hozzá kell adni a folyó évi gyarapodást, amint az együttes összegből kell levonni, a folyó évi fogyatkozást és meg kell állapítani az év végével levő álladékok terület és érték szerint.

Az ily módon kiszámított álladéknak a törzskönyv szerint mutatkozó területtel és értékálladékkal egyeznie kell.

A község ingatlan vagyonteltárra törzskönyvet kell vezetni, melynek célja a vagyonteltár lényeges ismertető jelei, valamint mindenkori álladékok és értékek részletesen és hiven feltüntetni.

A törzskönyv három részből áll:

- a) a tulajdonképeni törzskönyvből,
- b) a részletes leírásból,
- c) a térkép és okmánytárból.

A törzskönyvben külön fejezetek alatt kell nyilvántartani:

- a) a földbirtokot;
- b) az építményeket;
- c) az ingatlanhoz fűződő jogokat;

2. A községi ingatlan és ingó vagyonteltár kezelése.

3. Az elszámolás eszközei.

4. A leltári napló vezetésének szabályai.

5. A leltári napló lezárása.

6. Az ingatlan községi vagyonteltár törzskönyve.

7. A törzskönyvben nyilvántartott adatok.

- d) az ingatlant terhelő szolgalmak és egyéb terheket;
- e) az épületek felszerelését, műveket, berendezéseket, gépeket.

a) Földbirtok nyilvántartása.

Földbirtoknál fel kell tüntetni: a) a dűlöt, b) a kataszteri és helyrajzi számot, c) a művelési ágat (szántó, legelő, erdő stb.), d) a térmértéket (katasztrális hold és négyszögöl), e) a használat módját (házi kezelés vagy illetményföld), f) ha haszonbérbe van adva, az évi jövedelmet és g) a becsértéket.

A jegyzethasáb alatt meg kell említeni az ingatlan birtoklásával netalán egybekötött jogokat (szolgalmi jog) vagy terheket, kiemelve, hogy az szokáson vagy szerződésen alapul, vagy ha az ingatlan nem jövedelmez, annak magyarázatát (utak, község ház, iskola, hullaház stb.)

Ehhez mellékelni kell a telekkönyvi kivonatokat, melyek változásait pontosan keresztül kell vezetni.

b) Az építmények nyilvántartása.

Az épületeknél, ha egy telken több lakóház van, mindegyiket külön tétel alatt kell felvenni. Az épületek megnevezésénél a melléképületeket is fel kell sorolni. A szabatos felvételben meg kell jelölni: a) az ingatlan telekkönyvi és helyrajzi számát (esetleg utcát, házsámot), b) földszintes, vagy emeletes, c) mennyi a hossza és szélessége méterekben, d) az épület falazatanyagát (tégla, kő, vályog, vertfal, deszka stb.) és a fedőanyagot (cserép, pala, zsindey, nád, stb.), e) a helyiségek számát és azok tartozékait (hány ajtó, ablak, takaréktűzhely), f) a külső leírás, helyzetű fekvés telken, g) a telek nagyságát (hold, öl), h) a használat módját, i) ha bérbe van adva, évi bérösszegét és k) a becsértékét.

c) Az ingatlanhoz fűződő jogok nyilvántartása.

Külön nyilvántartást kell vezetni a községi ingatlannal járó, de önállóan használt jogosítványokról (kavics, meder, használati jog, vadászati jog, halászati jog stb.) és a mások kezelésébe kiadható jogosítványokról (vásári helypénz, vámszedési jog) 5%-os tőkésített értékkel.

d) Az ingatlant terhelő szolgalmak és egyéb terhek nyilvántartása.

Külön nyilvántartást kell vezetni a községi ingatlanokat terhelő szolgalmakról és egyéb terhekről, amelyekre vonatkozó okmányokat, hiteles másolatban, ehhez mellékelni kell.

e) Az épületek felszerelésének nyilvántartása.

Az épületek felszerelését (ajtó, ablak, kályha, gépek stb.) pontos, épület leírásba (felsorolásba) kell foglalni.

8. A leltári vagy értékelésének szabályai.

A leltárba tartozó vagyonelemek értékelése azok becsértéke szerint történik.

A magánjogi forgalomba nem vonható ingatlanoknál (utak, utcák, közterek, folyómeder stb.) a becsértéket nem kell megállapítani, de ennek okát a leltárban mindig fel kell tüntetni.

Egyéb ingatlanokat az adójuk vagy jövedelmük után, vagy szakértői becsléssel kell megbecsülni. Mezőgazdasági ingatlanoknál (szántó, rét, legelő) rendszerint az évi tiszta jövedelem 20-szorosa, vagy a földadó 100-szorosa veendő értékül; szőlőknél az állami adó 200-szorosát; erdőknél kat. holdanként 2%-os jövedelemnek megfelelő tőkét. Az erdő faállományát becslés alapján kell értékelni. Adómentes ingatlan értéke a megszerzési ár, vagy a felbecsült ár. Épületek becsértékének a forgalmi értéket kell venni. Az ingatlan birtoklással járó jogok és terhek ér-

ték megjelölés nélkül jegyzendő be az egyes ingatlanoknál (a jegyzet rovatban).

Az értékpapírok értékét a névértékben kell feltüntetni.

A hasznathajtó jogosítványokat az évi tiszta jövedelem 20-szorosának megfelelő értékben kell megbecsülni.

Az üzemek és vállalatoknál az azok leltárába felvett érték, vagy becsü alapján megállapított érték az irányadó.

Ingóságoknál a beszerzési ár a becsérték.

A tartozásokat, ha évenként ismétlődők, 5%-kal tőkésített értékben kell kifejezni.

Az adósságot a vonatkozó adóslevél (számla) tényleges összegében kell feltüntetni.

Azt, hogy az egyes tételeknél mily alapon történt az értékmegállapítás, megfelelő helyen mindig fel kell tüntetni.

Minden változást, mely időközben az ingatlan álladékaiban, értékében, valamint annak lényegét érintő, vagy azt jellemző (pl. a kezelés módjában, berendezésében, jövedelmezőségében stb.) beáll, a törzskönyvben azonnal és a legpontosabban keresztül kell vezetni, mert a törzskönyv az ingatlan mindenkori állapotának híi tükrö.

9. A törzskönyv vezetésének szabályai.

Az ingatlanoknál előforduló gyarapodást folytatólagos tételszám alatt fekete tintával, az apadást szintén folytatólag, de vörös tintával kell keresztül vezetni és a tárgyhasáiban hivatkozást kell tenni a törzskönyv ama tételére, ahol az apadásba hozott ingatlan előfordul.

Az újonnan szerzett vagy létesített, valamint az eladott és a részletes törzskönyvbe felvett, vagy leirt ingatlant a bevezetés után azonnal, a már kimutatott birtok álladékhöz hozzá kell adni, illetőleg abból leírni azon célból, hogy a fennálló birtok mennyisége és értéke mindig fel legyen tüntetve.

Valamely épület lebontása mellett létesített új építkezésnél a régi épület értékét a telek értékével együtt kell leírni és az új épület értékét szintén a telek értékével együtt kell felvenni akkor, ha az új épület létesítési összköltségét már megállapították.

A törzskönyv a birtok általános megismertetéséhez kimerítő adatokat szolgáltat ugyan, minthogy azonban a törzskönyv azokat a részletes adatokat magába nem foglalhatja, amelyek ismerete közigazgatási szempontból kívánatos, a törzskönyvhöz mellékletként egy részletes leírást kell csatolni, mely berendezésre nézve a törzskönyvben foglalt adatokkal, a birtoknak ott felsorolt osztályozásával, az ahhoz csatolt rajzokkal és okmányokkal szoros összefüggésben áll és a törzskönyv kiegészítő részét képezi.

10. A részletes leírás szabályozása.

A részletes leíráshoz a törzskönyvhöz hasonló nagyságu tartós papírt kell használni, de ezt csak félrét kell írni, hogy az ott felvett adatok kiegészítésére és továbbfolytatására hely maradjon.

A birtokonként, t. i. az egy tagban lévő földbirtokokról vagy a község határában fekvő egy természetű apró földrészekből együttesen,

de külön íveken szerkesztett és a törzskönyv folyószámának megfelelően számozott és tartalomjegyzékkel ellátott részletes leírásokat keménykötésű irattartóba kell elhelyezni.

A részletes leírásban tüzetesen meg kell jelölni a birtok földrajzi leírását, politikai és földrajz szerinti fekvését, a szomszéd tulajdonosok neveit és a birtok közlekedési viszonyait. Az éghajlati, földtani viszonyok, állati és növénytenyésztésre vonatkozó bővebb adatok; a birtok kimerítő történetét a legrégebb időtől fogva, azokra vonatkozó kútiók, vagy okmányok idézése s a fontosabbaknál egész terjedelmében való közlése révén.

Továbbá itt kell közölni a tagosításnak, vagy birtokrendezésnek mibenlétét; közölni kell a birtokokkal összekötött jogok és terhek keletkezésének történetét.

11. A térkép- és okmánytár.

A törzskönyv harmadik részét a térkép és okmánytár adja. A rajzokat az ingatlan, annak fekvési helyét és célját megnevező felirattal és a rajzon használt jegyek magyarázatával kell ellátni. Minden rajzon ki kell tüntetni az arányító mértéket is.

Minden birtokról egy átnézeti térképet kell készíteni. Ebbe a térképbe a birtoknak egyes csoportokra való beosztását kell rajzolni. A birtok művelési ágát u. m. szántók, rétek, szőlők, kertek, továbbá az épületek, erdők, patakok, utak stb. külön színek és jelek által kell ki-tüntetni.

Az egyes csoportokról részletesebb térkép csak abban az esetben szükséges, ha a birtok terjedelme végett az átnézeti térképbe a részletes adatok fel nem vehetők. Ebben az esetben egy, a lényegesebb tárgyakat magában foglaló, átnézeti térkép s azonkívül a birtok csoportjairól részletes térképeket kell készíteni.

Az épületekről alap- és homlokrajzot kell készíteni.

Az alaprajzon nemcsak az épületet és annak belső felosztását, továbbá az ahhoz tartozó telket (udvar, kert) kell felvenni, hanem az ezzel a telekkel határos szomszédépületeket, udvarokat, kerteket, telkeket, utakat, patakokat stb. is meg kell jelölni.

Azoknál az egy vagy több emeletes épületeknél, ahol a belső felosztás, vagy használati mód emeletenkint egymástól lényegesen eltér, minden egyes emelethez külön alaprajzot kell készíteni.

Az épületekről szerkesztett rajzokat, tekintet nélkül a falak vastagságára, csak változatosan és pedig a kőből épített házaknál vörös, a fából épített házaknál pedig fekete vonalakkal kell rajzolni. Az építmények főrészeinek, osztályainak és helyiségeinek méreteit, amennyiben lehet, azok megnevezését az alaprajzban le kell írni. Az üzleti épületeknél a beépítményeket, a gépek állóhelyeit és azok által elfoglalt tér alakját és méretét, a tárgy megnevezése mellett, az alaprajzban kell felvenni.

Azokról az épületekről, amelyek történelmi vagy művészeti szempontból különös figyelmet érdemelnek, tökéletes homlok- és alaprajzokat, továbbá átmetszeteket, egyes érdekesebb tárgyokról részleteket

kell készíteni, vagy ha ilyenek már volnának és azok lerajzolása nagyobb költséggel és sok fáradsággal járna, az eredeti rajzok sikerült fényképe is kielégítő.

Egyáltalában a rajzokat a legnagyobb idő- és költségkimélessel kell készíteni, miért is azok átlátszó vászonra, vagy papírra rajzolhatók, az utóbbi esetben azonban, nagyobb tartósság végett, a vékony papíron felvett rajzot erősebb papírra kell ragasztani.

Az épületek tervrajzára a következő megjegyzéseket kell tenni: az épület felépítési ideje, az anyag, amelyből az épület felépítve és mellyel az fedve van, annak jelenlegi állapota, használata stb.

Az üzleti épületekben foganatosított beépítkezésekről és felállított gépekről a vízszintes és függőleges átmetszetek rajza is szükséges.

Abban az esetben, ha egy épületben több, egy célra szánt s a szerkesztésre nézve egymástól csak lényegtelenül eltérő beépítkezés, vagy gép van felállítva, elég, ha egy gépnek rajza van meg.

A térképeket szintén külön csomagban és ha szükséges, úgy tokban is, a törzskönyvvel megegyezően megszámozva, s tartalomjegyzékkel felszerelve kell őrizni.

A törzskönyvet minden naptári év végén, amennyiben az esetről-
esetre meg nem történt volna, mulhatlanul le kell zárni.

12. A törzskönyv lezárása.

A zárlatot akképen kell készíteni, hogy a tárgyévben bejegyzett gyarapodásokat hozzá kell adni, az apadásokat pedig (a vörös tintával írott tételek) le kell vonni, de a zárlat után, az évszám kitiüntetésével, a következő évi változásokat, külön szaporodási (növekedési) vagy apadási lapok nyitása nélkül, tovább kell folytatni.

A község ingatlan vagyona amellet, hogy törzskönyvileg nyilván kell tartani, egyszersmind az évi számadásban leltári elszámolás tárgya is, a törzskönyvön kívül a község ingatlan vagyonáról leltárt kell vezetni, melybe ép úgy, mint a törzskönyvbe, az előforduló változásokat legott be kell vezetni.

13. Évi leltári számadás (leltár) az ingatlan vagyonról.

Ez a leltár a részletes törzskönyvnek sommás kivonatát adja, s arra a célra szolgál, hogy abból a községi ingatlan vagyon, vagy vagyon értéke az évenként szerkesztett zárszámadáshoz csatolt leltári kimutatásban egy összegben legyen kimutatható.

A hasznos jogokról elkülönített leltárt kell vezetni és ezeknek értékét a zárszámadáshoz kell csatolni; a leltári kimutatásban külön is fel kell tüntetni.

Az ingatlan leltár első hasábjában a folyó tételszámok felvételére, a második hasáb pedig az ingatlan törzskönyv megfelelő lap- és tételeinek bejegyzésére szolgál.

A harmadik tárgyhasábjában az ingatlanok megnevezése és rövid körülírása történik kivonatolva az ingatlan törzskönyvből. A negyedik hasáb a község nevének, ahol az ingatlan fekszik, feltüntetésére szolgál.

Az 5-ik hasábjában az előző év végével mutatkozó értéket kell jegyezni.

A 6-ik hasáiban a kezdőleges érték helyesbítéseként számba kell venni: a) Az előző években történt téves bejegyzéseket. Ide tartoznak a lekötött s annak idején leltárilag számbavett hitelek fel nem használt s ezért apadásba hozott összegek. b) Ártérítés nélkül átengedett, vagy ártérítés nélkül átvett ingatlan vagyontárgyak. Új becslés folytán szükséges értékemelések, vagy leszállítások.

Oly esetekben, amidőn az ingatlan eladása vagy átadása alkalmával, vagy bármely más okból kitiünik, hogy annak értéke a leltárba felvéve nem volt, az értéket a kezdőleges értékálladék szaporodásaként (a 6-ik hasáiba) pótlólag azonnal fel kell venni a leltárba és az eladás vagy átadás után értéktogyatkozásként szabályszerint le kell írni.

A 7-ik hasáiba a helyesbített értéket kell írni.

Amennyiben az ingatlan birtokkal együtt az ingó leltári tárgyakat is átadják, ez esetben azoknak értékét az ingó leltárba szintén leírjuk, illetőleg apadásba kell hozni.

A 8-ik hasáb az év folyamán vétel vagy új építkezés, esetleg ajándékozás, vagy ehhez hasonló körülmény folytán előálló szaporodás felvételére szolgál.

A vétel folytán előálló szaporodásnál a leltár „Észrevétel“ hasábjában még kell jelölni, hogy a beszerzési ár a zárszámadás melyik rovata alatt és melyik összegben található.

Értékszaporodásként csak azokat az építkezési költségeket kell felvenni, amelyek az ingatlan birtok terjedelmére, állagára és nagyságára is kihatással bírnak.

A fentartási vagy karbantartási, továbbá a kisebb javítási és átalakítási költségek, valamint az ingatlanok termőképességének és jövedelmezőségének előmozdítására és biztosítására fordított költségeket értékszaporodásként számba még akkor sem kell venni, ha az e célra szolgáló hitelt esetleg a „Beruházások“ alosztályán engedélyezték.

A 9-ik hasáiba együttes értéket kell írni.

A 10-ik hasáb az év folyamán az ingatlan eladása folytán beálló változás felvételére szolgál.

Az eladási ár elszámolására vonatkozó adatokat a leltár „Észrevétel“ hasábjában kell megjelölni.

Továbbá itt kell még felvenni az elemi csapások (pl. tüzvész, árvíz, földrengés stb.) folytán elpusztult, vagy a többé nem használható és leíratni rendelt épületek és berendezések értékét.

Ingatlanok eladása esetén az ingatlan leltári értékét a leltárból azonnal törölni kell.

Az ingatlanokat terhelő kölcsönöket a vonatkozó törlesztési tervekben foglaltak alapján szintén ki kell írni.

A község különféle céljaira használt épületek, vagy más egyéb ingatlanok fenntartási költsége, továbbá kisebb javítási és átalakítási költsége leltári értékszaporodásként nem jön számba. Értékcsökkenés címén százalékos leírásnak nincs helye, hanem mind az adókulcs alapján

való számítás, mind a szabad becslés, tekintettel arra, hogy az ingatlanok állapotában előforduló mindennemű változást már évközben leltárilag pontosan keresztül kell vezetni és ennek folytán az évenként beruházott összeg is a leltárban pontosan ki lesz tüntetve s mert a meglevő ingatlanok értéke rövid időközben nem is eshetik oly mérvű változás alá, hogy azt a nem ritkán tetemes költséggel egybekötött, rövidebb időközökben ismétlődő megbecslés útján újból megállapítani kellene; a legelső értékmegállapítást és becslést minden 5-tel végződő, tehát minden 10 évben kell eszközölni, illetőleg meg kell újítani és az ezen időn belül különböző okoknál fogva előforduló változásokat a minden 10 évben megújított becslés eredményéhez képest a község ingatlan leltárában, mégpedig a kezdőleges érték helyesbítésére szánt hasáiban szaporodásba vagy fogyatkozásba kell hozni.

B) A KÖZSÉGI INGÓ LETTÁRI VAGYON ELSZÁMOLÁSA.

Leltári kezelés és elszámolás alá tartoznak a község, avagy községi intézmény (iskola, kulturház, üzem, gazdaság stb.) tulajdonában levő butorok, irodai felszerelések, gépek, szerek, szerszámok, eszközök, gazdasági berendezések, tanszerek, könyvek, könyvtár, gyűjtemények és egyéb ingóságok, melyek értékükre való tekintet nélkül előreláthatóan huzamos időn át használatban maradnak és amelyeknek megőrzése, kezelése és ellenőrzése a leltárszerű nyilvántartást szükségessé teszi.

Leltári kezelés alá tartoznak még a községi helyiségek elmozdítható és elszállítható be nem épített tartozéka, u. m. petróleumlámpák, gyertyatartók, villamoslámpák, csillárok, kályhák, takaréktűzhelyek stb.

Nem tartoznak leltári elszámolás- és nyilvántartásba: kölcsönzött, vagy más címen ideiglenesen őrzött tárgyak, kiosztás céljából érkezett, beszerzett, vagy ajándéktárgyak, tanszerek stb., amelyeket külön jegyzékben nyilvántartanak.

Olyan tárgyak és anyagok, amelyek természetüknél vagy alkalmazásuknál fogva gyors elhasználásnak kitéttek (fogyasztási anyagok, kisebb értékű üveg- vagy porcellánművek, egyszeri vagy rövid használatra való szükségleti tárgyak stb.), leltári elszámolás alá nem tartoznak. De viszont felvesszük a leltárba azokat a tárgyakat, melyek bár törekeny anyagból vannak, de rendeltetésüknél fogva nincsenek gyors elhasználásnak kitéve, vagy értéküknél fogva különös gondozást és megőrzést igényelnek.

Az ingó leltári elszámolás céljára szolgál:

a) az éves használatra berendezett és hitelesített „Ingó vagyon leltári napló“ és

b) az „Ingó vagyon leltára“.

Az ingó vagyon leltári napló bevételi és kiadási részből áll.

Ugy a bevételi, mint a kiadási rész hasábrendszer a következő:

a) folyószám (a beírt tárgy tételszáma);

1. Ingó leltári vagyon meghatározása.

2. Leltári elszámolás alá nem tartozó tárgyak

3. A leltári elszámolás eszközei.

4. Az ingó vagyon-leltár berendezése és vezetése.

b) a beszerzés (bevétel) illetőleg a leírás (kiadás) időpontja (hó, nap);
 c) a beszerzés módja (vétél, ajándék stb.) illetőleg a kiadás (leírás) jogcíme (selejtezés, eladás, elajándékozás stb.) és a leírást elrendelő határozat száma;

d) a bevételnél a szaknaplónak az a tételszáma, mely alatt a beszerzés költségei, illetőleg kiadás (leírás) esetén a befolyt összeget elszámolták;

e) az ingó vagyon leltári tárgya megnevezése (körülírva részletezéssel, hogy abból az illető tárgy azonossága megállapítható legyen);

f) az ingó vagyon leltári tárgyak múlt évi álladéka esetleges helyesbítése darabszám és érték szerint;

g) a folyó számadási évben beszerzett, illetőleg leírt ingó vagyon leltári tárgya, darabszáma és értéke; végül

h) az ingó vagyon főleltár azon lap- (csoport, alcsoport) és tételszáma, mely alatt a leltári tárgyat nyilvántartásba vették.

Az ingó vagyon leltári naplóját akként kell vezetni, hogy abból a leltári elszámolás alá eső tárgyak a beszerzés, vagy leírás idő sorrendjében folytatódólagosan érték- és darabszám szerint tételenként, a napló lezárásakor pedig, illetőleg a számadási év kezdetén és végén sommásan kitűnjenek.

A bevételi rész első kezdő tétele az előző évi leltári napló maradványa. Ezt követik az évközben előforduló bevételek és kiadások, keletkezésük sorrendjében.

Az ingó vagyon leltári naplójának tételszámozását minden számadási évben újból kell kezdeni. Az év végével lezárt napló zárlati eredménye szolgáltatja az év végi vagyonálladékokat s egyuttal a következő számadási év kezdőleges vagyonálladéka is.

Téves elszámolások helyesbítését olyképp kell fogantatni, hogy amint a téves elszámolás helyesbítéseként szaporodás, vagy apadás mutatkozik, az álladék darabszámát és értékkülönbségét új tétel alatt bevételbe, illetőleg kiadásba helyezzük, kölcsönös hivatkozással az eredeti tételre.

Az ingó leltári beszerzések költségeinek kifizetésére szolgáló pénztári okmányok közigazgatási számfeltétel alá nem vonhatók, nem érvényesíthetők és utalványozhatók, amíg a beszerzett tárgyaknak a leltári naplóba történt bevezetését igazoló záradék (a vonatkozó tételszámokkal) reájuk vezetve nincsen.

Az ingó leltári tárgyak beszerzése, vagy leírása, tehát mind a szaporodás, mind az apadás az ingó vagyon leltári naplóba és az ingó vagyon leltárába azonnal be kell vezetni, tekintet nélkül arra, hogy a vonatkozó pénzkidadás vagy pénz bevétele elszámolást nyert-e, vagy sem.

Az ingó leltári tárgyakat ugyanannak a számadási évnek keretében kell elszámolni bevételként vagy kiadásként, amely számadási évnek terhére vagy javára a viszonylagos pénzkidadás vagy bevétel a szaknaplóban elszámoltatott.

5. Téves elszámolások keresztléveztése.

6. Az elszámolás további szabályai.

Leltári értéként a beszerzés teljes ára, ajándékban kapott tárgyaknál pedig a becslés útján megállapított értéket kell bejegyezni. Azokat a tárgyakat, amelyek olyan átalakításon mennek át, ami értékükben lényeges változást idéz elő, mint új tárgyakat kell bevételezni, ugyanakkor a régi tételt — kölcsönös hivatkozás mellett — kiadásba kell helyezni.

Az „Ingó vagyon leltárába“ az egynemű leltári tárgyakat csoportonként úgy kell nyilvántartani, hogy azoknak mindenkor álladéka (darabszáma) és értéke bármikor megállapítható legyen. E végből minden tárgyat a leltárnak abba a csoportjába, vagy alcsoportjába kell a megfelelő elnevezés alatt bevezetni, ahová a tárgy természeténél fogva tartozik.

Az ingó vagyon leltár csoport (alcsoport) rendszerét a helyi viszonyok, a leltárba nyilvántartó tételek természetének, nemének és számának megfelelő beosztásában a több évi használatra megfelelő mérvben kell berendezni. Az egyes csoportok (alcsoportok) alatt a tárgy darabszámát és az ingó vagyon leltári naplójában elszámolt értéket kell bejegyezni.

A kiadás lényeges adatainak feljegyzése céljára megfelelő hely- és hasábrendszert állítunk fel.

Az ingó vagyon leltárát lehetőleg bekötött, átfűzött könyv vagy füzet alakjában fektetjük fel és vezetjük, a járási főszolgabíró hitelesíti.

Élő állatok (tenyészállatok) törzslapjait (marhalevél stb.) a községi pénztárban kell őrizni és azokra az ingó vagyon leltári tételszámát rávezetjük.

Az ingó vagyon leltárát évenként a számadási év végével le kell zárni oly módon, hogy az előző évről áthozott maradványhoz hozzá kell adni a folyó évi szaporulatokat s ezen összegből le kell vonni a folyó, valamint az előző évi leírt (kiadott) tárgyak darabszámát és értékét s az ily módon mutatkozó készletet egyeztetni kell az ingó vagyon leltári naplójának zárlati eredményével.

Az évi zárszámadáshoz és az évi költségvetéshez mellékelni kell a „leltár“-ban feltüntetett ingó vagyon tételéhez egy, a számadási állapottal egyező, az ingó vagyon leltárából készült, pontos leltári kimutatást.

Az ingó vagyon leltári naplóját az évi számadáshoz kell mellékelni.

Az ingó leltári vagyon leltárának és a leltári naplónak pontos és megbízható vezetéséért s az ingó és ingatlan vagyon kezeléséért, pontos nyilvántartásáért első sorban a vezető jegyző felelős még akkor is, ha azokat megbízásából mások vezetik.

A község tulajdonában lévő ingó leltári tárgyakat ismertető jellel kell ellátni. Ez lehet bélyegzés, vagy tintával (pl. fehérneműeknél), égetéssel (pl. faneműeknél), maratással (pl. üvegneműeknél), bevéséssel (pl. fém- és bádogneműeknél) a leltári tárgy anyagának megfelelően. Az e célra szolgáló bélyegzőket a vezető jegyző őrzi.

Hasznavehetetlenné vált tárgyak pótlásáról, javításáról vagy a használatból kivonásáról a vezető jegyző a bíróval egyetértően határoz.

7. Az ingó vagyon leltárának berendezése és vezetése.

8. Az ingó vagyon-leltár be-
zárása és a zár-
számadások
költségvetés-
hez mellékelendő
leltári kivonat
egybeállítás.

9. Az ingó leltári vagyon leltárának és a leltári napló pontos vezetéséért a vezető-jegyző felelős.

10. Leltári tárgyak ismertető jelei.

11. Használatból kivont leltári tárgyak. Selejtezés.

Azokat feltüzelní, eldobni, vagy másként megsemmisíteni nem szabad, mert azokról anyagi felelősség mellett épp úgy kell beszámolni, mintha azok még használhatók lennének.

A rendes használat folytán használhatatlanná vált tárgyakat a használatból ki kell vonni s a legközelebbi selejtezési eljárásig zár alatt kell megőrizni.

A használatból kivont tárgyakat selejtezési eljárás alá kell venni. A selejtezést alkalmas időben, de legalább évenként egyszer bizottságilag teljesítjük. A bizottság tagjai a vezető jegyző, a bíró és két, a választott képviselőtestületi tagok köréből, a képviselőtestület által kiküldött tag. A bizottság a használatra alkalmatlannak talált tárgyak kiselejtezése felett véglegesen határoz. A nem értékesíthető tárgyak közül azokat, amelyek elégethetők, feltüzeléssel, a többieket összezuzással kell megsemmisíteni. A még értékesíthető tárgyakat nyilvános árverésen a bizottság által kell értékesíteni.

A selejtezési eljárásról, valamint az árverésről jegyzőkönyvet kell felvenni, melyet a bizottság tagjai aláírnak. Ezen jegyzőkönyvet a legközelebbi képviselőtestületi ülésen kell előterjeszteni, melynek ülése határoz az eljárás jóváhagyásáról és a selejtezett ingó leltári tárgyaknak a leltárból leírásáról.

12. A leírások egyéb esetel.

A selejtezési eljárásán kívül a leltárból leírások történhetnek még: a) szándékosságból avagy gondatlanságból megsemmisített, vagy elkallódott tárgyak tekintetében; a tényállásnak megállapítása alapján. A hiány megállapítása után azonnal jegyzőkönyvet kell felvenni és az okozott kár megtérítése iránt az intézkedést folyamatba kell tenni.

b) Élő állat elhullása folytán ugyanazon eljárást kell követni, mint a 11. pontban szabályozott. Az elhullott állat még értékesíthető részét idejében értékesíteni kell.

c) Átalakítás folytán jelentősebb értékváltozáson átment leltári tárgyaknak újonnan történt bevételezése folytán a régi értéknek szükség-szerű leírása.

Mindezen esetekben is a képviselőtestület elhatározása az irányadó a leírás fogantatásának tekintetében.

C) A GAZDASÁGI TERMÉNYEK ÉS EGYÉB ANYAGOK KÉSZLETEI-NEK MINT VAGYONTÉTELEKNEK ELSZÁMOLÁSA.

1. Meghatározás.

A községi házi-, avagy részes gazdálkodásában termelt különféle (e r m é n y e k, mint a széna, szalma, buza, rozs, árpa, kukorica, zab, répa stb.; saját termeléséből (erdőgazdaság) eredő tüzelőanyag, mint keményfa, puhafa, rönk, rözse stb.; építőanyagok (műfa) szálfá, fenyő-deszka, lécz, gerenda, zsindey stb.; kőbánya (kavicsbánya) házilagos kezeléséből eredő k ő a n y a g o k, u. m. kocka-, ciclop, alapkő, zuzalék, kavics stb.; évközi beszerzésekből eredő s az év végé-

vel készletben maradt felsorolt termények és anyagok, továbbá világító szerek, építési anyagok stb. szintén alkotó elemei a „vagyonleltárnak“.

Mindezeknek a terményeknek és anyagoknak az „anyag-(termény) számadás“ („anyag-(termény) főkönyv“) évvégi zárata az év végével megejtett leltári számbavétellel egyeztetett készletei, termény- és anyag-csoportonként, a D. 2. pont alatt ismertetett hasábrendszerbe foglalt kimutatásban ezeket tételesen mértékegység (kg., g., m., m³, l., hl. stb.) és érték szerinti felsorolással fel kell venni.

Az anyag-termény számadás (anyagfőkönyv) év végéveli zárata s a zártat szerinti készletek felértékelési kimutatása a vagyonleltár melléklete.

Azokat a készleteket, amelyeket a vagyonleltárba kell foglalni, előzőleg el kell bírálni, hogy különösen a házilagos és részes gazdálkodás, továbbá az erdőgazdálkodás, esetleg a kőbánya házilagos kezeléséből eredő, — az évi termésből folyó, — még el nem értékesített, rendelkezésre álló készletek év végéveli értékelése a vonatkozó számadási főkönyvi számlán, mint a folyó gazdálkodási (és számadási) év eredménye folyó előírás s mint el nem értékesített készlet számadási (év végéveli) hátralékként nincsen-e már figyelembe (számadásba) véve. Ha már e csoportba bele van foglalva, akkor az újlagos értékelést, értékfeltünte-
tést mellőzni kell.

A kimutatásban azonban az „anyag-termény-számadás“ („főkönyv“) zártati eredményeit híuen fel kell tüntetni, ebből kifolyólag a „Cselekvő hátralékok“ csoportja alatt már feltüntetett készleteket a „Megjegyzések“ hasábjába a vonatkozó számadási főkönyvi lap és tételszámra hivatkozással, amely alatt az előirt érték elszámolás megtörtént, e körülményt be kell jegyezni.

D) GYÜMÖLCSÖZŐ TÖKÉK, ÉRTÉKPAPIROK LETÁRI SZÁMBAVÉTELE.

Érték- (hítel-) papírok (gyümölcsöző tökéek), a kötvény (közadóslevelek) az állam, a törvényhatóságok és a községek által felvett kölcsönökről szóló adóslevelek; a két utóbbi kötvények községi kötvények, elsőbbségi kötvények, takarékpénztári betétek. Hitelpapírok még a részjegyek, elsőbbségi részvények, az utalvány, a váltó, a sorsjegy és a magánadóslevelek, letétjegyek, hitellevelek, a záloglevél, a közraktári jegy és a pénztári jegy.

1. A gyümölcsöző tökéek, értékpapírok meghatározása.

A gyümölcsöző tökéek s azok évközi forgalma, a számadási főkönyv „kötvény bevétele“ és „kötvény kiadás“ számláin lévén nyilvántartva, ezen számlákról az év végén „számadási zártat“ állítandó egybe. Ezen számadási zártatban kell felsorolni az egyes gyümölcsöző tökéket és azok évközi változásait, a következő hasábrendszer alkalmazásával:

2. A gyümölcsöző tökéek leltári számvitelének módja.

- a) tételszám;
- b) tárgy (a gyümölcsöző töké lényeges adatainak felsorolása);

- c) állandéka a számadási év kezdetén;
- d) helyesbítés az elmúlt évről áthozott hátralékban;
- e) az évközben bekövetkezett szaporodás;
- f) az évközben bekövetkezett apadás (kiadás);
- g) állandék az év végén;
- h) megjegyzések (indokolások).

A számadási zárlat év végéveli állandékának a „Kötvény bevétel“ és a „Kötvény kiadás“ főkönyvi számlák zárlati eredményének egybevetésével mutatkozó maradványösszeggel egyeznie kell.

A számadási év végéveli készlet (maradvány) összeget fel kell tüntetni a „Vagyonteltár“-ban.

E) HASZNOTHAJTÓ JOGOK ÉS ENGEDÉLYEZETT JOGOSÍTVÁNYOK SZÁMBAVÉTELE.

1. Meghatározása. E tétel alá tartozó vagyontárgyak közé tartoznak elsősorban az ingatlan vagyonteltárban felsorolt ingatlanokhoz kapcsolódó jogok (halászat, vadászat, szénklaknázási jog stb.). Továbbá ide kell sorolni a magánkézbe bérbeadható és ekkép gyümölcsöztethető díjszedési jogokat: vásártarthatási jogot, helypénzszedési jogot, vámszedési jogot stb.

2. Számbavétele. Az egyes ily természetű vagyonelemeket a D) 2. pont alatt ismertetett hasábrendszerbe foglalt kimutatásban tételesen, a jogosítvány lényeges adatainak felsorolásával kell felvenni. A kimutatás év végéveli zárlatát fel kell tüntetni a „Vagyonteltárban“.

F) KÖZSÉGI ÜZEMEK ÉS VÁLLALATOK, A HASZNÁLATRA KÖLCSÖNÖZHETŐ INGÓ JAVAK.

1. Meghatározása. E tételbe kell sorolni a községnek részint közérdekből létesített egészségügyi, közlekedési, közbiztonsági, gazdasági közművel (vízvezeték, artézi kut, csatornázás, villanyvilágítási üzem, vágóhid, jéggyár vagy jégverem, mérlegek, mértekeszközök, tenyész (apa) állatok stb.), vagy a tiszta üzleti nyereségre alapított vállalatok (téglagyár, szeszfőzde, italmérés stb.).

2. Számbavétele. Az egyes ily természetű vagyonelemeket a D) 2. pont alatt ismertetett hasábrendszerbe foglalt kimutatásban tételesen a vagyontárgy lényeges adatainak felsorolásával kell felvenni.

A kimutatás évvégéveli zárlatát kell feltüntetni a „Vagyonteltár“-ban.

G) PÉNZMARADVÁNY.

1. Meghatározása. A pénzmaradvány (pénztári készlet) a számadási év végével lezárt számadások (naplók) szerinti maradvány összeg, melyet erre a célra szolgáló kimutatásban számadási ágazonként összefoglalt állandék (össz-

szesítő) kimutatásba kell foglalni és pénznemenként a meglevő, előtalált készletet tételesen kell felsorolni.

A kimutatás szerint mutatkozó készletet kell feltüntetni a „Vagyonteltár“-ban.

H) CSELEKVŐ HÁTRALÉKOK.

A számadási év végéig már esedékessé vált követelések (bevételi hátralékok), bármely forrásból valók is: cselekvő hátralékok.

A cselekvő (bevételi) hátralékokat a számadási főkönyv számlánkénti (fejezetenkénti) összesítéséből készült (zárlati) kimutatás tartalmazza. A valódi (rendes és rendkívüli) és az áttutó kezelés hátralékainak összesítését a D) 2. alatt ismertetett hasábrendszer szerinti kimutatásba foglaljuk.

A kimutatásba a számadási ágazonként az év végén mutatkozó zárlati eredményeket s ezek összegét tüntetjük fel a vagyonteltárban.

I) KÖVETELÉSEK.

Leltári szempontból követelés alatt csak azokat a követeléseket kell érteni, melyek már jogerősen megállapítottak, de még nem esedékesek (ilyenek bíróság megítélt követelésre engedélyezett részletfizetések hátralévő részletei).

Ily természetű követeléseket a számadási főkönyvben jogerős megállapításuk után azonnal elő kell írni (a rendkívüli bevételek csoportjában azonban a folyó évi előírás összeg hasábjában csak azon részletösszeg előírásával, mely a számadási évben vált esedékessé), onnan a D) 2. alatt ismertetett hasábrendszer szerinti kimutatásba tételenként, a követelés lényeges adatainak felsorolásával kell kivonatolni.

Ezen kimutatás főösszegét kell feltüntetni a „Vagyonteltár“-ban.

II. A VAGYONLELTÁR TERHELŐ (SZENVEDŐ) ELEMEL

A) KÖZOKIRATON VAGY MAGÁNJOGI IRATON, ÁLLANDÓ VAGY TÖBB ÉVRE SZÓLÓ SZOLGÁLTATÁSOK.

Az ilyen természetű leltári terhelő vagyontételek csoportjába kell sorolni az állami, a felekezeti iskola fenntartásához vállalt hozzájárulásokat, a róm. kath. lelkészt, kántort a canonica visitatio okiraton illető szolgáltatásokat, a község terhére avertált párbért, posta vagy távbeszélő fenntartásához vállalt hozzájárulásokat, átkelési útszakasz hozzá-

1. Meghatározása.

2. Számbavétele.

1. Meghatározása.

2. Számbavétele.

1. Meghatározása.

járulásokot, tüzoltó egylettel szemben vállalt állandó támogatást, erdőkezelési járulékot, villanyvilágítási berendezéseknél a magánvállalattal szemben vállalt jövedelembiztosítást, a tüzbiztosítást stb., stb., ha azok több évre terjedő s meghatározott összegben jogerősen megszabottak.

2. Számbavétele.

A számadási főkönyvben ezeket a kötelezettségeket a jogerős okmányok, határozatok alapján elő kell írni, az ily természetű tételeket onnan a D) 2. alatt ismertetett hasábrendszer szerinti kimutatásba, a kötelezettség lényeges adatainak felsorolásával, ki kell vonatolni.

Ezen kimutatás főösszegét tüntetjük fel a „Vagyonleltár“-ban.

B) KÖLCSÖNTARTOZÁSOK.

1. Meghatározása.

A község által felvett terhelő tőkék, melyek ugyanazon számadási év végéig vissza nem fizettettek: kölcsöntartozások.

2. Számbavétele.

A kölcsönök s azok évközi forgalma a számadási főkönyv „felvett (terhelő) kölcsönök“ és „visszafizetett (terhelő) kölcsönök“ számlán lévén elszámolva, ezen két számla egybevetése után kell megállapítani a maradványt (még vissza nem fizetett), mely összeget mint alkotó fennálló tételeket, vesszük számba és tüntetjük fel részletesen és tételiesen a D) 2. alatt ismertetett hasábrendszer szerinti kimutatásba. E kimutatás főösszegét tüntetjük fel a „Vagyonleltár“-ban.

C) ADÓSSÁGOK.

1. Meghatározása.

Leltári szempontból adósságok alatt azokat a még nem esedékes tartozásokat értjük, melyek jogerősen megállapítottak; ilyenek lehetnek vállalatból, munka-, anyagszállításból, peres eljárásból, egyes különféle tartozásokból fennállóak.

2. Számbavétele.

Ily természetű adósságokat a számadási főkönyvben jogerős megállapításuk után azonnal előírjuk (a rendkívüli kiadások csoportjában, azonban a folyó évi előírás összeghasábjában csak azon részletösszeg előírásával, mely a számadási évben vált esedékessé, esetleg csak előjegyzésképen, csak a szöveghasábjában részletesen előírva), onnan a D) 2. alatt ismertetett hasábrendszer szerinti kimutatásba tételenként az adósságok lényeges adatainak felsorolásával kivonatoljuk.

E kimutatás főösszegét tüntetjük fel a „Vagyonleltár“-ban.

D) TERHELŐ (KIADÁSI) HÁTRALÉKOK.

1. Meghatározása.

A számadási év végéig már esedékessé vált (előírt) kiadások, melyek a számadási év végéig nincsenek teljesítve (le nem rovatva): terhelő hátralékok.

A terhelő (kiadási) hátralékokat a számadási főkönyv számlánkénti (fejezetenkénti) összesítésből készült (zárlati) kimutatást tartalmazza.

2. Számbavétele.

A valódi (rendes és rendkívüli) és az átfutó kezelés hátralékának összegét kell számbavenni és feltüntetni a D) 2. alatt ismertetett hasábrendszer szerinti kimutatásba.

A kimutatásba a számadási ágazatonkénti év végévi zárlatok eredményeit foglaljuk s ezek összegét feltüntetjük a „Vagyonleltár“-ban.

IV. RÉSZ.

A SZÁMADÁSI FŐKÖNYV SZÁMLA (KÖLTSÉGVETÉS ROVAT-) RENDSZERÉNEK SZABÁLYAI, VONATKOZÁSSAL A FENNÁLLÓ JOGSZABÁLYOKRA.

(A KÖLTSÉGVETÉS JOGRENDSZERE.)

A FŐKÖNYVI ELŐÍRÁS SZABÁLYAI.

I. FEJEZET.

JOGSZABÁLYOK, DÖNTVÉNYEK, ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATOK.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 140. §-a: „A pénztári kezelés és számvitel módját a belügyminiszter által megállapított irányelvek és a megyebeli községek külön viszonyainak tekintetbevételével a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg.

Ezen szabályrendeletre a belügyminiszter jóváhagyása szükséges.“

Ugyanily értelemben rendelkezik az 1886. évi XXII. t.-c. 164. §-ának utolsó bekezdése, mely szerint: „A vagyonkezelés és számvitel módját a törvényhatósági bizottság a belügyminiszter jóváhagyása alá terjesztendő szabályrendelettel állapítja meg.“

Valamint az 1901. évi XX. t.-c. 38. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezés, mely szerint: „Felhatalmaztatik a belügyminiszter, hogy a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsu városok, valamint a községek pénzkezelésére és számvitelére vonatkozó, lehetőleg egységes alapelveket rendeleti úton állapíthassa meg.“

A községi pénztári kezelés és számvitel módjának megállapításánál figyelembe veendő irányelvek tárgyában az 1886. évi 23.354. sz. belügyminiszteri rendelet tartalmaz rendelkezéseket.

Elvi jelentőségű döntvények az 1886. évi XX. t.-c. 140. §-hoz:

Községi pénzszekrény beszerzése. A m. kir. belügyminiszternek 30.123—1890. B. M. számu körrendelete a községek által beszerzendő pénzszekrények tárgyában.

Az 1886. XXII. t.-c. 140. §-ában foglalt felhatalmazás alapján 1886. évi október hó 26-án 23.354. szám alatt kiadott belügyminiszteri rendelet 4. pontjának 2. bekezdésében ki van mondva, hogy a községek kezelése alatti pénzek és értékek külön csakis erre a célra szolgáló, — lehetőleg biztosságot nyújtó — pénzszekrényben őrizendők.

Figyelembe véve, hogy a beszédett, de be nem szállított adó- és egyéb közfartozásokért és általában a községi pénztárban kezelésbe vett pénzekért és értékekért, a községek, mint jogi személyek, az 1883. XLIV. t.-c. 47. §. és az 1886. XXII. t.-c. 88. §. értelmében anyagilag felelősek: kötségtelen, hogy a tüz- és betörésmentes vasszekrények beszerzésével járó csekély áldozat meghozatalát a községek jól felfogott érdeke is követeli, annál is inkább, mert a községi pénzkezelő tisztviselő hatályos ellenőrzése is csak ezen az úton biztossítható.

Ennélfogva ezennel elrendelem, hogy az óvadéktételre kötelezett pénztárnokkal rendelkező vagyonosabb nagyközségek föltétlenül, — az ily szempont alá nem eső, de külön pénztárnokkal bíró községek pedig a lehetőségig köteleztessenek a törvényhatóság által a biztosság igényeinek megfelelő tüzmentes, kettős zárral ellátott pénzszekrények beszerzésére; az egyszerű pénzkezelővel rendelkező kisközségek pedig ilyenek megszerzésére hatályosan, de háztartási viszonyaik lehető kiméltése mellett, buzdíttassanak és minden esetre köteleztessenek arra, hogy erős szerkezetű, jól zárható, a falhoz vagy a padlóhoz erősített tartályokban (szekrényben vagy ládában) őrizték a község tulajdonát képező s annak kezelésébe jutott pénzeket és értékeket.

A kettős lakatu tüzmentes vasszekrények kulcsainak első példányai az illető előjárósági tagok között u. m. pénztárnok vagy pénzkezelő, bíró, jegyző vagy körjegyző között oszlandók szét úgy, hogy mindkét kulcsot ugyanaz az egy tisztviselő soha se bírhatta, szóval a pénzszekrényt egyik a másik nélkül föl ne nyithassa. A pénztár másodkulcsainak a vármegye székhelyén levő kir. adóhivatalban megőrzés iránt az 1904. évi 78.000. B. M. R. 27. §. 4. pontja rendelkezik.

Pénztári kezelési és számviteli szabályrendeletnek községek által való kiegészítése. A községi pénztári kezelés és számvitel módját egyöntetűleg szabályozni a törvényhatóság van hivatva és e részben a község számára szabályrendeleti intézkedés joga csak annyiban maradhat fenn, amennyiben a törvényhatóság által alkotandó szabályrendelet határozmányai mellett, azokkal összhangzóan némely, a helyi viszonyok által különösen indokolt kiegészítő intézkedések szükségesek, amelyek a törvényhatóság szabályrendelete alapján akár a szervezési szabályrendeletbe, akár egy pótszabályrendeletbe vehetők fel. (20.066—1888. B. M.)

Községi pénzkezelés és számvitelnek egy és ugyanazon szabályrendelettel való megállapítása. A vármegye törvényhatósági bizottsága által a községi pénztárkezelés és számvitelről az 1886. évi XXII. t.-c. 140. §-a és a 23.354—1886. sz. a. kelt itteni körrendelet alapján alkotott szabályrendeletre nézve azon kérelem lön előterjesztve, hogy a község tulajdoni többségénél tapasztalható szellemi és anyagi erő és fejlettségbeli hiány miatt a szabályrendelet csupán a nagyobb, 2.000 lélekszámot meghaladó és esetleg még a vármegye közönsége által kijelölendő községekben léptetjessék életbe, míg a kisebb népességű, a kellő szellemi fejlettséggel nem bíró községek számára egyszerűbb irányelveket jelöljék ki, esetleg a viszonyoknak megfelelő egyszerűbb szabályrendelet kidolgozását adják felhatalmazást. Minthogy a fentidézett körrendeletben adott irányelvek akképen állapíthatók meg, hogy azok minden nagyobb nehézség nélkül, valamennyi községre nézve figyelembe vétessenek, továbbá, minthogy az 1886. évi XXII. t.-c. 140. §-a midőn a törvényhatóságot szabályrendelet alkotására kötelezi, szabályrendeletéről s nem szabályrendeletekről szól és egyszersmind azt is rendeli, hogy a vármegyebeli községek külön viszonyai tekintetbe vétessenek; végre,

minthogy a szabályrendelet intézkedései amúgy is nagyrészen a községi, illetőleg a körjegyző teendőit érintik s így a pénzkezelőt s számadót terhelő résszel szemben a panaszt „szellemi erő- és fejteltség hiány” kellő indokul elfogadhatónak sem látszik; mindezeknél fogva az előterjesztett kérelmet nem találtam teljesíthetőnek, hanem utasítom a vármegye közönségét, hogy amennyiben a helyi viszonyok okvetlenül szükségessé tennék, hogy a kisebb községek egyszerűbb viszonyai a szabályrendeletbe tekintetben vételessenek, a szóban levő szabályrendeletet megfelelően dolgozza át. (17.370—1887. B. M.)

Nyugták kiállítására és aláírására. Azon kérdésre nézve, vajjon a községi bevételekről szóló nyugtákon a r. i. város polgármesterének, illetőleg a községi bírónak avagy helyettesének egyedüli aláírása elegendő-e arra nézve, hogy az így kiállított nyugta kifogás alá nem eső számadási okmányoknak tekintessék? megjegyzem, hogy amennyiben az illető törvényhatóság a szabályrendeletben megfelelő szabályozásról nem gondoskodott volna, a helyes számviteli szempontjából mindenesetre megkívánható, miszerint a nyugták nagy- és kisközségekben a pénztárnok, amely kisközségben a bíró a pénzkezelő, ez utóbbi és a községi, illetőleg körjegyző, r. i. városban pedig a pénztárnok és ellenőr által kiállítva és aláírva legyenek. (36.411—1888. B. M.)

Községi és iskolaszéki pénzkezelés. Ha a községi és az iskolaszéki pénzkezelő egy és ugyanaz a személy, a községi és iskolai vagyont összesítve nem kezelheti, mert 23.354—1886. B. M. sz. rend. 4. pontja és a 30.123—1899. B. M. számú szabályrendelet 1. bekezdése szerint a községek kezelése alatt álló pénzek és pénzértékek külön kezelendők. (63.001—1908. B. M.)

Postai adatok kiszolgáltatása. A kereskedelemügyi miniszter 61.261—1905. sz. a. utasította a posta- és távirat igazgatóságokat, hogy a község pénzkezelésének ellenőrzése céljából, kivételes és indokolt esetekben (hiúllen pénzkezelés gyanújának felforgása esetén, vagy rendkívüli vizsgálatok céljaira) az alispán vagy a főszolgabíró megkeresésére, iratokat szolgáltatassanak ki arra vonatkozólag, hogy valamely községnek bizonyos meghatározott időtartam alatt minő pénz- és értékküldemények kézbesítettek. (107.897—1905. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 141. §-a: „A községi számadások a költségvetés rovatainak megfelelőleg készítenők.”

Az 1886. évi XXII. t.-c. 142. §-a: „A községi számadásokat kis- és nagyközségekben a tavaszi rendes közgyűlésen maga a képviselőtestület vizsgálja meg.”

Az e végett tartandó gyűlés határnapját 15 nappal előre kihirdetni és a főszolgabírónak bejelenteni kell.

A törvényhatóság évenként előre gondoskodik arról, hogy lehetőleg a szükségletnek megfelelő számban kijelöltessenek a községen kívül álló egyének oly megbízással, hogy a számvizsgáló gyűléseken megjelenjenek, ott elnököljenek, a tanácskozást vezessék és a tapasztalatakról jelentést tegyenek.

Ha ez minden községre nézve minden évben nem lehetne is, ott, hol a vagyon kezelés iránt gyanu támadott, vagy a kiadások s főleg a községi adó jelentékenyebb, okvetlenül meg kell történnie.

A bejelentés vétele után a megbízott a főszolgabíró által azonnal tudósítandó s ha akadályozva volna, erről az alispánt értesíteni tartozik, ki a helyettesítésről gondoskodik.

Rendezett tanácsú városokban a közgyűlés elébe terjesztést a számvetőség, illetőleg a szakosztály, s ha ilyenek nem léteznek, küldöttség vizsgálata előzi meg.

A számadás, esetleg a számvetőség, szakosztály vagy küldöttség indokolt jelentése a közgyűlést megelőzőleg 15 nappal a község házában közzé kell tenni.

A közgyűlés a községi adófizetők netaláni észrevételeit felolvasni és tárgyalni köteles.”

Elvi jelentőségű döntvények ehhez a §-hoz:

Községi vagyonkezelés ellenőrzése. A m. kir. Belügyminiszternek 38.506—1886. sz. rendelete a községekről szóló 1886. évi XXII. t.-c. végrehajtása tárgyában (V. R. 38—40. bekezdés). Ami különösen a községi számadásokat, mint a községi vagyonkezelés ellenőrzésének egyik eszközét illeti, ezekre nézve a (községi) törvény 142. §-ában oly intézkedés van felvéve, mely egyrészt arra nyújt módot, hogy a számadásoknak a község által megvizsgálásánál oly tényező működhessék köz e, melynek közreműködése egyfelől az illető személyi és anyagi érdekelttsége hiányánál, másfelől magasabb értelmi fokozatánál fogva a számadások vizsgálatának csupán a közérdeket szem előtt tartó, a részrehajlástól minél mentebb és minél behatósabb eszközlése iránt nagyobb biztosságot ígér; másrészt pedig a törvényhatóságnak az önkormányzati tevékenységnek üdvös irányban való kifejtésére nyit újabb tért. A megye közönségének feladatát képezendő ez eszközölni, hogy azon egyének, akik a községek számadásainak vizsgálatánál a helyszínen elnöklés által részt vesznek, habár a községgel érdekközösségben nem is állhatnak, mégis lehetőleg olyanok legyenek, akik az illető községbeli viszonyokkal ismerősek. Nem kételkedem, hogy habár az illetők ténykedése díjazással nem is járandó, a megye közönsége, valamint a törvényhatósági bizottság tagjai között, úgy általában a megye értelmisége körében, elég számban található oly hazafias szellemű és a közügynek szolgálni kész férfiakat, kik a törvény által követelt feladat teljesítésére készségesen s a szükséges ügyszeretettel vállalkozandának.

Községi számadások megvizsgálására illetékes hatóság. Az 1886. évi XXII. t.-c. 142—144. §-ai értelmében a községi számadások megvizsgálása, a számadási tértítmények megállapítása, s a felelős számadóknak számadási tértítményben való elmarasztalása, függetlenül az eselleges fegyelmi eljárástól, a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. A rendes bíróság elé az ily számadási ügy csak abban az esetben vihető, ha a község, vagy a számadással tartozó, a törvényhatóság határozata ellen a belügyminiszterhez felebbezett s a belügyminiszter felülvizsgálatainak eredményében a község vagy a számadó meg nem nyugodott. Ez esetben a számadás kifogásolt tételeinek bíróság leendő megvizsgálását, a belügyminiszteri határozat kézbesítésétől számított 3 hónap alatt a községre nézve illetékes bíróság előtt meg kell indítani. A belügyminiszteri határozat nélkül a rendes bíróság előtti eljárásnak helye nincs. (A hatásköri bíróság 128—1910. sz. határozata.)

Számvizsgálógyűlés elnöke. A kormányzatára bizott vármegye alispánja kételety táplál arra nézve, hogy az 1886. XXII. t.-c. 142. §-ának azon kitétele: „Községen kívül álló egyének” miként értendő. Maga a törvény betűje és ezen kívül a törvény végrehajtása tárgyában 38.506—1886. sz. alatt kibocsátott körrendeletnek a községi törvény 142. §-áról szóló részében foglaltak, minden kétséget kizárnak az iránt, hogy oly értelmezés, mely a községbeli lakókat, vagy birtokosokat a községen kívül állókat tekintené, helyes nem lehet. (68.520—1886. B. M.)

Számadó jelentése a számvizsgáló gyűlésen. Kívánatos ugyan, hogy a községi

számadó jelen legyen azon a képviselőtestületi ülésen, mely számadásának megvizsgálásával foglalkozik; a számadó távolléte azonban a számadás megvizsgálását nem akadályozhatja, sem a számadó azért, mert meg nem jelenik, nem bírságható, mert ilyen esetben annak van a helye, hogy a számadás a rendelkezésre álló hivatalos adatok alapján intéztesse el s amennyiben emiatt a számadó, esetleg egyúttal a községi törvény 144. §-ában említett biztosítás alkalmazásba vétele mellett elmarasztalhatnák, magatartásának ebbeli jogkövetkezményeit csak önmagának tulajdoníthatja. Azon esetre, ha a községi képviselőtestület a számadó jelenléte nélkül nem volna hajlandó a számadás megvizsgálásába bocsátkozni, az ügy további halogatásának elkerülése végett vármegyei számvevő lesz a község terhére a helyszínére kiküldendő s a vizsgálat ő általa megejtetvén, így lesz a számadás törvényhatósági felülvizsgálat alá veendő. (23.561—1892. B. M.)

Törvényhatósági megbízottak érdekeltsege. W. F. állásától elmozdított volt községi jegyzőnek a törvényhatósági bizottság azon határozata ellen irányuló felebbezését, mellyel a törvényhatósági bizottság X. község 1892. évi bírói számadása kiadási tételeinek megvizsgálására kirendelt küldöttség elnökségével F. D. bizottsági tagot bízta meg, helybenhagyom. Mert való ugyan felebbezőnek azon állítása, hogy F. D. a kérdésben forgó bírói számadásnak a község által lett tárgyalása alkalmával eljárta és a felebbező által érdekeltnék jelzett dr. B. Z.-nai közel rokonságban áll, holott az 1886. XXII. l.-c. 142. §-ának 3. bekezdésében foglalt azon rendelkezésnek, melynél fogva a községi számadások vizsgálatára a községen kívül álló egyének küldendők ki, az a célja, hogy ezen feladatban oly kiküldöttek járjanak el, kik a községgel való összeköttetésük által egy irányban se legyenek érdekelve, mindazonáltal tekintve, hogy a nevezett küldöttségi elnök saját személyében közvetlen érdekelve nincs; továbbá, hogy a küldöttség pusztán csak a vizsgálatot fogja teljesíteni, az ügy érdemében pedig határozni nem fog; ily körülmények között a felebbezőnek az érdekeltsegi miatti ellenvetését a felebbezett határozat megváltoztatásának elégséges indokul annál kevésbé fogadhattam el, mert nevezettnek különben is módjában lesz úgy a vizsgálat, mint az ügyre magára nézve is észrevételeit és kifogásait az ügy érdemi elintézése során érvényesíteni. (22.658—1894. B. M.)

Törvényhatósági megbízottak hatásköre. A vármegye főispánjának jelentésével bemutatott iratok szerint id. R. I. törvényhatósági bizottsági tag d.-i lakos, az 1886. évi XXII. l.-c. 142. §-a alapján megbízatást nyert a törvényhatósági bizottságtól, hogy a B. község 1906. évi zárszámadásait felülvizsgáló községi képviselőtestületi közgyűlésen elnököljön, a tanácskozási vezesse és a tapasztalatokról tegyen jelentést. Nevezett ezen megbízásának megfelelően, jelentésében rámutatott arra, hogy az említett községekben a vadászati jogok igen alacsonyan vannak bérbeadva és ezzel a községek megkárosítottak. Nevezett ezen jelentésére a vármegye alispánja arról értesítette, hogy az elért bérösszeg csekélyisége, a jogérvényes vadászati bérszerződések megsemmisítésére indokul nem szolgálhat, nevezettnek az ezen intézkedése ellen beadott felebbezését pedig ugyancsak az alispán végzésével visszautasította azzal, hogy az 1901. XX. l.-c. 4. §-a szerint felebbezésnek csak ügydöntő határozat ellen van helye. Id. R. I. az alispán ezen határozatát megfelebbezvé, az összes iratokat az ügy elbírálása végett a vármegye közönségének küldöm meg. A vármegye közönsége által az idézett l.-c. 142. §-a alapján kiküldött megbízottnak ugyanis nemcsak joga, de kötelessége is a törvényhatósági bizottság figyelmét oly körülményekre felhívni, melyek a megbízott nézete szerint orvoslást igényelnek, minthogy pedig ennek elbírálása, hogy a megbízott jelentésében felemlített körülmények szükségessé teszik-e azt, hogy annak alapján egy vagy más irányban intézkedés létesítsék, a törvényhatósági bizottságnak, mint kiküldő hatóságnak illetőségi körébe tartozik, ennél fogva a vármegye alispánja a jelentésben foglaltak felett dönteni annál kevésbé volt hivatva, mert azon vadászati jogok bérbeadása ügyében kötött szerződésekkel, melyeket id. R. I. kifogás tárgyává tesz, annak idején az alispáni hatóság hagyta jóvá. (98.300—1907. B. M.)

Ezen törvényes rendelkezéseket részben módosította a kis- és nagyközségekről szóló 1924. évi 177.200. számú belügyminiszteri rendelet, jelesen annak II. rész 16. §-a: „A zárszámadás előkészítése:

1. A községi zárszámadásnak a számadási év folyamán befolyt valamennyi bevételt és az ugyanazon idő alatt felmerült valamennyi kiadást teljes összegében fel kell tüntetnie.

2. A községi (kör) jegyző köteles a zárszámadást a költségvetés rovatainak megfelelően egy fél éven belül elkészíteni és megvizsgálás végett a törvénynek megfelelő eljárás végett a képviselőtestület elé terjeszteni.

17. §.

A képviselőtestület által megvizsgált zárszámadást, az arra tett összes észrevételekkel együtt, haladéktalanul a főszolgabíróhoz kell felterjeszteni, aki azt saját észrevételeivel késedelem nélkül felterjeszti az alispánhoz.

18. §.

A zárszámadás felülvizsgálása.

Az alispán a községi zárszámadást a felterjesztéstől számított egy éven belül megvizsgálja és a vizsgálat eredményéről a községet határozatilag értesíti.

19. §.

Jogorvoslatok.

1. Az alispánnak a zárszámadás felülvizsgálása kérdésében hozott határozata ellen a községi képviselőtestület, továbbá — ha észrevételeit nem vették figyelembe — az észrevételező, végül a számadók felebbezéssel élhetnek a belügyminiszterhez.

2. Ha a község vagy a számadók valamelyike a belügyminiszter határozatát sérelmesnek találja, a zárszámadás kifogásolt tételeinek megvizsgálása végett — három hónapon belül — keresettel fordulhat a községre nézve illetékes kir. bírósághoz.

3. Ilyen kereset előterjesztése esetében a belügyminiszteri határozat alapján foganatosítható végrehajtás nem terjedhet túl a biztosítási intézkedéseken.

4. A számadók marasztalása kérdésében jogerőre emelkedett határozat alapján a marasztalás összegét közigazgatási úton (1923. VII. t.-c. 31. §.) kell behajtani.

A III. rész 21. §.: Felelvteli határidő.

Az ezen rendelet alapján hozott határozatok ellen irányuló felelvteli előterjesztésnek határideje 8 nap.

Utóbbi rendelkezéseket is módosítja az 1927. V. t.-c.-nek az önkormányzati testületek háztartása hatályosabb ellenőrzéséről szóló részének végrehajtása tárgyában kiadott 42.200—1927. sz. belügyminiszteri rendeletnek a községi zárszámadásról szóló rendelkezéseinek III. Része: „Nagyközségek és kisközségek.“ „Községi zárszámadás“ című fejezete a következők szerint:

„A község zárszámadását a községi (kör) jegyző a költségvetés rovatrendszerének megfelelően a számadási évet követő március hó 15-ig köteles elkészíteni és a képviselőtestülettel oly időben letárgyaltatni, hogy a letárgyalás után az arra tett észrevételekkel és a képviselőtestület határozata ellen beadott felelvtésekkel együtt legkésőbb május hó 1-ig a járási főszolgabíróhoz felterjeszhető legyen, aki azt május hó 15-ig a vármegye alispánjához felterjeszteni köteles.

A költségvetésnek és a zárszámadásnak a megállapított határidőre való elkészítéséért, a képviselőtestület elé terjesztéséért és a képviselőtestület által történt elfogadás után a megállapított határidőig a főszolgabíróhoz való felterjesztéséért a községi (kör) jegyző, illetőleg a községi előjáróság, az alispánhoz az előírt határidőre való felterjesztéséért pedig a főszolgabíró felelős.

A község kezelése alatt lévő alapok, üzemek és vállalatok kezelésére és a zárszámadások készítésére a rendelet II. részében foglalt határozmányokat értelemszerűen, megfelelően kell alkalmazni.

Az alispán a községi zárszámadást 60 nap alatt megvizsgálja és a vizsgálat eredményéről a községet határozatilag értesíti.“

Az 1886. évi XXII. t.-c. 143. §-t az 1907. évi V. t.-c. alapján kiadott kormányrendeletek (177.200—1924., 42.200—1927. B. M. sz.) hatályon kívül helyezték.

II. FEJEZET.

A SZÁMADÁSI FŐKÖNYV SZÁMLA (A KÖLTSÉGVETÉS ROVAT) RENDSZERÉNEK SZABÁLYAI, VONATKOZÁSSAL A FENÁLLÓ JOGSZABÁLYOKRA. (A KÖLTSÉGVETÉS JOGRENDSZERE.) AZ ELŐÍRÁS SZABÁLYAI.

I. AZ ELŐÍRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI.

A községi háztartás kezeléséből a költségvetés végrehajtásából, folyó vagyonsvltözások nyilvántartására szolgál a számadási főkönyv.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 127. §-a szerint: „A községi előjáróság felelős a költségvetés szoros betartásáért.“

A 177.200—1924. B. M. sz. rendelet 11. §-ának 1. pontja szerint: „a jogerősen megállapított költségvetés végrehajtásáért a községi előjáróság felelős. kivételesen azonban, ha az előjáróság magatartása indokoltá tenné, az alispán a végrehajtást egyedül a vezető jegyző feladatává teheti.“

Ugyanezen rendelet idézett §-ának 2. pontja szerint: „a községi költségvetés terhére történő minden utalványozás csak a vezető jegyző ellenjegyzése mellett fogantatosítható.“

Végül ugyanezen rendelet idézett §-ának 3. pontja szerint: „A vezető községi jegyző a költségvetés részleteinek pontos betartásáért feyvelmileg felelős és az ebbeli köteletségének megszegéséből előállott kárért anyagi kártérítéssel is tartozik.“

Mindezen rendelkezések szerint tehát a község vezető jegyzője elsősorban és legfőképen felelős azért, hogy a háztartást a költségvetés szabta keretek és korlátok között vezesse.

E feladatának azonban csak azon esetben tud és képes megfelelni, ha az ellenjegyzési kötelezettséggel járó utalványozási jog és köteletség gyakorlása alkalmával az elrendelt vagyonsvltözást főkönyvi nyilvántartásba is veszi, feljegyzi. Ebből önként adódik azon feladatkör ellátása is, hogy szükségszerűleg is a számadási főkönyv és különösen annak előírás részének vezetése: a vezető jegyző elsőrendű feladata, kötelessége.

Elsőrendű kötelessége a vezető jegyzőnek az utalványozást, ellenjegyzést megelőző ugynevezett közigazgatási számfeltéti szolgálat ellátása is, mert enélkül az utalványozást, az utalványozás ellenjegyzési szolgálatát sem teljesítheti lelkiismeretesen és megnyugvással.

E célból az utalványozásra, utalványozási ellenjegyzésre kerülő okmányt tartalmilag és alakilag behatóan el kell bírálni.

1. Tartalmilag meg kell állapítani, hogy az utalványozás időszerű-e, vagyis, hogy az utalványozás idele bekövetkezett-e?

2. Akinek a részére a kifizetést el kell rendelni, azt a kifizetés jogosan megilleti-e?

1. A számadási főkönyvet a vezetőjegyzőnek kell vezetni. Felelős a költségvetés kereteinek betartásáért.

2. Az előírást megelőző, az ellenjegyzési (utalványozási) köteletség és a közigazgatási számfeltéti szolgálat ellátása.

3. Ha a község részére anyagszállítás történt, az mennyiség és minőség tekintetében kifogástalanul történt-e s ezen körülmények a szállított anyag átvételére kijelölt előjárásági tag, vagy bizottság által a bemutatott okmányra vezetett záradékkal elfogadhatóan igazoltattak-e?

4. Ha munkateljesítés volt, a munka a község részére azon időben és úgy teljesített-e, amiként az elrendeltetett, s a munka kifogástalan teljesítése a munka átvételére kijelölt előjárásági tag, vagy bizottság által a bemutatott okmányra rávezetett záradékkal megfelelően igazoltatott-e?

5. Amennyiben a község a kifizetéssel felsőbb rendelkezés folytán törvényes, vagy saját elhatározásával vállalt kötelezettségének tesz eleget, mindezen előfeltételek fennforognak-e, amelyekhez a kifizetés köttetett?

Ha mindezek alapján meggyőződött arról, hogy az okmány további kezelésre alkalmas és az utalványozó községi bíró, vagy helyettesének aláírása az utalványról nem hiányzik és a megkívánható igazoló záradékok is kellően alá vannak írva: megállapítja és az utalványra (okmányra) reájegyzi, hogy a kiadást (a bevételt) a költségvetés mely fejezet, mely rovat hitele terhére (javára) kell elszámolni. Meggyőződést szerez arról, hogy az általa kijelölt rovaton a kiadásnak megfelelő hitelfedezete van.

Mindezek után az utalványozás tárgyát és lényeges adatait tartalmazó tétel szövegét a számadási főkönyv megfelelő számláján a tárgyhásámba, az utalványozott összeget pedig a folyó évi előírás hasábjába bejegyzi és azután a feljegyzés főkönyvi lap és tételszámát az okmányra rávezeti, azt utalványozó záradékában ellenjegyzí, azaz aláírja.

Különösen szigorúan örködni kell, hogy a kiadásokat és a bevételeket a költségvetés keretein belül mindenkor azon fejezet, rovat és cím terhére (javára) utalványozza és írja elő a főkönyvben, amelyre azok a részletes előirányzatok alapján tartoznak, még abban az esetben is, ha ott ez hiteltüллépést idézne elő; sőt az esetlegesen engedélyezett hitelátruházás esetében sem mellőzheti ezen kötelezettségét, mert a fejezetek, rovatok és címek hitelösszegei a hitelátruházás és pótköltségvetés jóváhagyásával keretekben emelkednek és csökkennek.

Megfelelő hitel fedezet nélkül kiadás, vagyis a költségvetési hifelt meghaladó túlkiadás azonban csakis az alispán engedélyével eszközölhető. Az előírt kiadás tehát csak akkor foganatosítható, ha arra nézve az alispán az engedélyt megadta.

Az egyes költségvetési évek terhére csak a költségvetési (számadási) évvel kancsolatos bevételek és kiadások számolhatók el (írhatók elő) s az elszámolás (előírás) csak a költségvetési (számadási) év, vagyis január 1-től december 31-ike közötti időben foganatosítható, mert a költségvetési hitel ezen időszak leteltével elévül. Az előző évi költségvetési hitel terhére tehát utalványozni és az utalványozást a főkönyvben előírni nem szabad.

Ez alól kivételnek csak az építkezési, vagy építkezési jelleggel bíró

3. A főkönyvi feljegyzés, előírás foganatosítása.

4. Az előírást mindenkor természetének és rendeltetésének megfelelő főkönyvi számlán kell foganatosítani még akkor is, ha az előírás hiteltüллépést idézne elő.

5. Folyó előírás csak a folyó számadási évre történhetik.

nagyobb átalakítási és nagyobb felszerelési hitelek tekintetében lehet kivételesen helye, ha ezen hitelek megfelelő lekötése a számadási év végéig megfelelően engedélyeztetett.

Kötelessége a vezető jegyzőnek gondoskodni arról, hogy a törvény vagy szerzett jog, avagy teljesített szállítmány jogcímén járó kiadások (bevételek), ha azok jogilag már létrejöttek, a költségvetési év számadási főkönyvében pontosan és azonnal előirassanak és a kiadások akkor is elő legyenek írva, illetve előírás-kép be legyenek jegyezve, ha a községi pénztárban azok kifizetésére szükséges pénzkészlet nem állana is rendelkezésre.

Törvény, szerzett jog, vagy teljesített szállítmány jogcíme és utalványozás nélkül a számadási főkönyvben előírás nem teljesíthető.

A helyes számvitel alapja a gazdasági rendnek és a vagyonkezelésnek. A községi számvitel egyik legfontosabb eszköze a számadási főkönyv.

A számadási főkönyv helyes vezetése nélkül a községi háztartás, illetve gazdálkodás fölött áttekinteni lehetetlenség; azért annak helyes és pontos vezetése a vezető jegyző elsőrendű kötelessége és a vagyonfelügyeleti hatóságoknak és azok eljáró közegeinek az időszakai és alkalmi vagyon- és ügykezelési vizsgálatok során erről mindannyiszor meggyőződést kell szerezni.

A számadási főkönyvet, annak összesítő kimutatását, a zárszámadást és a vagyonmérleget 30 évig, a naplókat 10 évig s a zárszámadás többi okmányait 6 évig kell megőrizni. Az okmányok közül azokat, amelyek valamely rendelkezést vagy kötelmet tartalmaznak, a község jogainak érvényesítése, avagy biztosítása céljából 10—30 évig kell megőrizni.

II. A SZÁMADÁSI FŐKÖNYV ÉS ANNAK BERENDEZÉSE.

Minden a község kezelése alatt álló önálló vagyonkezelési ágazatnak, melyet önálló számadási ágazatnak is nevezünk, aminők a háztartási alap, letét, alap, alapítvány, üzemek, külön-külön saját számadási főkönyve van.

A községi háztartási alapnál minden költségvetési (számadási) évre külön főkönyvet kell vezetni. Az alapok, letétek számadási főkönyvei több évi használatra is berendezhetők.

Használatba vétel előtt a számadási főkönyvet egybefűzve, lapszámozva, a járási főszolgabírónak kell hitelesítési záradékkal ellátni.

A számadási főkönyvet a költségvetési fejezet, rovat és cím (tétel, altétel) rovatrendszerének megfelelően minden egyes, a gyakorlati szükség és célszerűségnek megfelelő számlák nyitásával kell berendezni.

A számadási főkönyvnek a számadási év kezdetével január 1-én megnyitva (berendezve) mulhatlanul rendelkezésre kell állani és azt a számadási év végével le kell zárni.

6. Esedékes jövedelmeket (bevételek) és terheket (kiadások) már az év elején kell előírni.

7. Utalványozás nélkül nem szabad előírni.

8. A számadási főkönyv helyes vezetése s annak ellenőrzése.

9. Számadási főkönyv összesítő kimutatás, zárszámadás, a vagyonmérleg, a naplók és a számadási okmányok megőrzése.

1. Minden számadási ágazatról külön főkönyvet kell feltüntetni.

2. A számadási főkönyvet rendszerint egy évi idő tartamra kell berendezni.

3. A számadási főkönyvet hitelesíteni kell.

4. A számadási főkönyvet a költségvetési rovatrendszernek megfelelően kell berendezni.

5. A számadási főkönyvet a számadási év kezdetével kell megnyitni.

III. A SZÁMADÁSI FŐKÖNYV HASÁBRENDSZERE.

A községi háztartási számadási főkönyv hasábrendszere a következő lehet:

1. Hasáb
fejvonal.

Előírási oldalon: 1. hasáb: a tételszám; 2. hasáb: az előírás tárgya; 3. hasáb: múlt évi hátralék összege; 4. hasáb: folyó évi előírás összege; 5. hasáb: előírás összesen összeg; 6. hasáb: jegyzet.

A teljesítési (lerovási) oldalon: 7—8. hasáb: teljesítés (lerovás) kelte, hó, napja; 9. hasáb: pénztári (számadási) napló tételszáma; 10. hasáb: tárgya; 11. hasáb: összege; 12. hasáb: hátralék összege; 13. hasáb: tulajzetés összege; 14. hasáb: jegyzet; 15. hasáb: a költségvetési előírányzat összege.

A hasáb fejvonal feletti rész szolgál a költségvetési fejezet, cím, rovat, esetleg tétel, al-tétel megjelölésére, vagyis a számla megnevezésére.

A tapasztalatoknak megfelelően, a várható évközi forgalom figyelembevételével, egy-egy számla több egymásután következő főkönyvi lapra is terjedhet, sőt, ha a fentartott számlalap előre nem vártan évközbeni feljegyzésekkel megtelik, kölcsönös hivatkozással, a főkönyv felhasználatlanul álló lapjaira, a számla folytatólag át is vezethető. Viszont nyomtatványkímélés, kihasználás céljából egy-egy lapon elválasztó hasáb fejvonal alkalmazásával kettő, sőt több számla is nyitható, vezethető, aszerint, amint azt a számla várható tételforgalma megengedi.

A) AZ ELŐÍRÁSI OLDAL VEZETÉSE.

1. hasáb:
(Tétel szám.)

Az első hasáb egyes vagyonsváltozások 1-től kezdődő és folytatólagos számsorban haladó feljegyzési (előírási) tételszámának jelzésére szolgál.

2. hasáb:
(Tárgy.)

A 2. hasáb a vagyonsváltozás lényeges adatait tartalmazó tárgy rövid, de szabatos körüírása, leírása szövegének feljegyzésére szolgál. E célra a szükséghez mérten többször is igénybe vehető.

3. hasáb:
(Múlt évi
hátralék.)

A 3. hasáb a múlt évről maradt hátralékok (nem teljesített, le nem rótt előírási tételek) tételes átvezetésére szolgál.

A hátralékok át-
vezetésének és
nyilvántartásá-
nak szabályai.

Minden főkönyvi számla első és elsősorban folytatólagos további megnyitó tételei a múlt évi számadási főkönyv szerint az év végével kimutatott (le nem rótt) tétele, tételei. Ezeket pontos előírási adatokkal és külön-külön folytatólag, számsor szerint haladó tételekkel, kölcsönös hivatkozással az előző és ott viszont az újabb főkönyvi számla lap és tétel számra, haladék nélkül át kell hozni, bejegyezni a számlára.

Gyakori azon eset, hogy az elmúlt számadási évben egy költségvetési tétel számlája hátralékokkal zárul, a folyó költségvetési számadási évben azonban megfelelő költségvetési előírányzat ily címen nem történvén, a költségvetési rovatrendszernek megfelelő hasonló számla nyitása a folyó tárgyévre nem volna szükséges. Ily esetben avégből, hogy az

előző évről áthozandó hátralék az ujonnan nyitott főkönyvben nyilván tartható legyen, az előző évi hátralék számára számlát kell nyitni és arra a hátralékokat átvezetjük.

Az elmúlt számadási évről egyes számlákon megállapított hátralékokat változatlan összeggel kell átvezetni a folyó számadási év számadási főkönyvébe. Az átvezetett hátralékok végösszegeinek egyeznie kell az elmúlt év zárszámadásában és vagyonsmérlegében hátralékképen kimutatott összegével.

Az ily módon áthozott hátralékok összegét évközben rendszerint nem szabad változtatni. A hátralék összege emelése és szaporítása megfelelő indokolással (amit az előírási oldal szöveg és jegyzet hasábjában kell feljegyezni) csak elszámolási (számadási) tévedés helyesbítése címén történhetik. Míg a hátralék törlése, ugyancsak kivételesen, elszámolási (számadási) tévedés, avagy csak erre vonatkozólag hozott és vagyonsfelügyeleti hatósági jóváhagyást elnyert, képviselőtestületi határozat alapján megfelelő, a jegyzet hasábjában feljegyzendő indokolással folytatólagos tételszám alatt történik.

A törlés összegét mindenkor a hátralék összeg hasábjába és piros tintával kell bejegyezni. Ezt a piros tintával bejegyzett törölt tételt azután a számla lezárásánál a végösszegeből le kell vonni.

A 4. hasábjába kell feljegyezni a folyó számadási évet illető, a háztartás kezeléséből, a jóváhagyott költségvetés végrehajtásából folyó vagyonsváltozásokat, tételszám és időrendben, szabatos és minden lényeges és szükséges adatot tartalmazó szöveggel a szöveghasábjában és összegszerűleg a folyó évi előírás összeghasábjába.

4. hasáb:
(Folyó évi elő-
írás összege.)

Gyakrabban előfordul, hogy az előírás a feltétlenül foganatosítandó főkönyvi előírás idején még egyidejűleg összegszerűen nem foganatosítható (pl. a terményszolgáltatás esetén terménynek bizonyos időpontban meghatározott a még ismeretlen, vagy az adó természetű jövedelmeknél azok egyenkénti kivetésének rögzítése, hitelesítése még nem következett be), ilyen esetekben az előírási tétel szövegében a tárgyhasábjában e körülmény szabatos feltüntetésével az előírást kellő időben feltétlenül foganatosítani kell, míg az előírás összege csak később jegyzendő be. Ilyenkor az összeg megállapítására vonatkozó feljegyzéseket a jegyzet rovatba kell bevezetni a megállapítás időpontjának feltüntetésével.

Kivételes előírási
módok a folyó
évi előírásnál.

A folyó évi előírás összegeiben évközben beálló változásokat külön-külön és folytatólagos tételszámok alatt időrendben szabatos és a lényeges adatokat felölelő szövegezéssel kell feljegyezni és pedig a szaporodások összegét fekete, a törléseket piros tintával, de mindig a folyó évi előírás összeg hasábjába bejegyezve.

Az 5. hasáb az összes előírás hasábjába. Ez magába foglalja az esetleg több tételből álló főkönyvi számlának a hátralék és folyó évi előírás címén bejegyzett összevont összegét.

5. hasáb:
(Összes előírás.)

Rendszerint az év végével a zárlati összeg feltüntetése céljára szolgál. Vezethető ezen összeg hasábjában azon célból is, hogy a folyó évi előírá-

sok több tételének összegét tüntesse fel. Ebben az esetben azonban az összefoglalt tételeket célszerű a jegyzet hasábjában feltüntetni (pl. 2., 5., 7., 10. tételek összege). De a hasáb mentén az összefoglalt összegig terjedőleg összefoglaló kapcsolvonalat is alkalmazhatunk.

6. hasáb:
(Jegyzet.)

A 6. hasáb a jegyzet hasáb.

Az előírási rész jegyzethasábjába, különféle hasznos és célszerű, az előírási tétel szövegébe utóbb már nem foglalható s arra vonatkozó lényeges adatok feljegyzésére szolgál.

B) A TELJESÍTÉSI (LEROVÁSI) OLDAL VEZETÉSE.

Általában a teljesítési oldal szolgál a tulajdonképeni tényleges pénz és érték megtörtént kezelési számadási adatainak feljegyzésére.

7. és 8. hasáb:
(A teljesítés időpontja.)

Ezekbe a rovatokba a teljesítésnek (lerovásnak) időpontját kell bejegyezni a h ó és n a p hasábjába.

9. hasáb:
(Naplótétel.)

A 9. hasábjába a számadás (napló) tételszámát jegyezzük be.

10. hasáb:
(Tárgy.)

A 10. hasáb a tárgyhasáb.

A tárgyhasábjában kell jelezni azon előadási tételt, amelyre a teljesítés (lerovási) történt. Ha egy és ugyanazon előírási tételre a lerováások több részletben történtek, a tárgyhasábjában tájékoztató feljegyzések frandók, így pl. adótermészetű számláknál a következők: adóbeszedési napló 1—16. tétele szerinti beszállításból; fogyasztási adóknál 1—16. bárcák szerint I. 1—16-ig befolyt; marhalevél kezelésnél I. 1—31-ig részletes leszámolás szerint befolyt; haszonbér részleteknél az első félévi bérösszeg; stb.

11. hasáb:
(Lerov. összege)

A napló számadás szerint bevételezett, vagy kiadott összeget az összeg hasábjába kell jegyezni.

12. hasáb:
(Hátralék az év végén.)

A számadási év befejeztével az előírási egyes tételekből lerovatlanul maradt összegeket, mint nem teljesített bevételeket vagy kiadásokat, egyenkint vagy sommásan, az előírási tétellel egysorban kell bejegyezni.

13. hasáb:
(Túlfizetés.)

A mérleg felállítása során előfordulhat, hogy a teljesítés (lerovási) összege meghaladja az előírás összegét, ily esetben túlfizetés esete forog fenn, melyet összegszerűleg a túlfizetés hasábjába kell bejegyezni.

Ezen hasáb számára jelentkező összegeket tételenként az átfutó kezelésbe kell (átvinni) átkönyvelni. Ezen hasáb el is hagyható. Ez esetben a megállapított túlfizetést a 12-ik hasábjába piros tintával kell bejegyezni. Ezen eljárás részletes ismertetése az átfutó számlák csoportjánál fordul elő.

14. hasáb:
(Jegyzet)

A jegyzet hasáb az egyes teljesítési (lerovási) tételekre vonatkozólag netalán szükséges és célszerű feljegyzésekre szolgál.

15. hasáb:
(Költségvetési hitel.)

A költségvetési előirányzat hasáb. Ez a tárgyévve engedélyezett, megállapított költségvetési hitelösszeg nyilvántartására szolgál abból a célból, hogy különösen a kiadásoknál állandó összehasonlítás történéség az előírás (költségvetési hitel igénybevétel) menete során, vajjon a hitelkeretet nem léptük-e túl.

**IV. A LEGGYAKRABBAN ELŐFORDULÓ FŐKÖNYVI SZÁMLÁK.
(A KÖZSÉGI KÖLTSÉGVETÉS ROVATRENDSZERE ÉS ANNAK JOGRENDSZERE.)**

Bevételi számlák. (Fedezet.)

A) Rendes kezelés.

I. FEJEZET. IGAZGATÁS.

Megtérítések.

1. rovat.

Ennek alszámlái (tétélei) lehetnek rendszerint:

- a) Természetbeni lakások világításáért, fűtéséért járó térítések.
- b) Magánosok által a hivatalos távbeszélő állomás kivételes igénybevételeért járó térítések (beszélgetési díjak).
- c) Községi nyomtatványokért járó térítések.
- d) Előfogatok kiállításáért járó térítések.
- e) Tolonckiséreti díjak térítése, stb.

Jogforrás: Törvények, rendelkezések, kormányrendeletek egyes esetekre és általánosságban, vármegyei és községi szabályrendeletek rendelkezései.

Előírás: Szabályon, rendelkezésen alapuló állandó természetű (költségvetésben is foglalt) tételekre az év elején és tétélesen, a lényeges adatok pontos bejegyzésével; a változó természetű (eseti) tételekre vonatkozólag időrendben, amint azok felmerülnek, bentaltatnak.

Számadási okmányolás: rendszerint beutalási záradékkal ellátott eljennyugta.

Alapok járuléka.

2. rovat.

Jogforrás: A község kezelése alatt álló alapok, alapítványok jövedelméből bizonyos % az alapítványok kezelése címén igénybe vehető, ha az alap, vagy az alapítvány kezelése a községi tisztviselők munkaidejét tetemesen igénybe veszi. A járulék igénybevételét az alapítványnál az alapító levél, alapoknál szabályrendelet szabályozza.

Előírás: a hozzájárulás mérvét megállapító, a vagyonfelügyeleti hatóság által megállapított költségvetésben előirányzott hányad, esetleg az év végével zárszámadási eredményhez igazodó hányad.

Bizonyítványokért szedhető díjak.

3. rovat.

Jogforrás: a község az előjáróság által kiállított különféle természetű községi bizonyítványokért szabályrendelet szerinti díjakat szedhet. Ezen díjak a községi pénztárt illetik.

Előírás: Tételesen és időrendben, vonatkozásban a kiállított bizonyítványok nyilvántartásának tételszámával: (külön községi bizonyítvány bélyeg rendszeresítése és alkalmazása esetén, a bélyeg anyag számadás tételszámával) vonatkozásban.

4. rovat.

Hitelesítésekért szedhető díjak.

Jogforrás: mint a 3. rovat alatt.

Előírás: mint a 3. rovat alatt.

5. rovat.

Marhalevél kezelési díjak.

1928. évi XIX. t.-c. 7. §-a: „A marhalevelek kezeléseért az érdekelt állattulajdonosok díjakat kötelesek fizetni.

E díjakat a földművelésügyi miniszter állapítja meg és abban az esetben, ha a marhalevelek kezelését a község (város) által alkalmazott közeg végzi, az illető községet (várost), ellenkező esetben pedig az államkincstárt illetik.“

Előírás: A marhalevél (járlat) kezelési nyilvántartás, az őrlelap anyag számadás tételszámával szoros vonatkozásban időszakonként (naponként, hetenként, 10 naponként, de legkésőbb havonként) felállított leszámolás szerint befolyt díjak összegét tételenként (havonként) időrendben, beutalással, kell előírni.

Számadási okmányolás: a felállított leszámolásban fel kell tüntetni, hogy a leszámolás a járlatkezelési nyilvántartás mely időpontjától és tételétől mely időpontig és tételéig terjed. Fel kell tüntetni, hogy az egyes marhalevél (járlat) őrlelapokból hány darab használatot fel nemként, azok bélyeg és nyomtatvány (beszerzési) költsége és a beszédett díj összege s mindezek nemenkinti együttes összege. Utolsó tétele a leszámolásnak az átrások (forgatások, irányítások) díjai. E leszámolást a járlat kezelésért felelős jegyzőnek kell felülvizsgálni s ezen leszámolást kell ellátni beutalási záradékkal. Ezen leszámolás egyúttal elszámolási okmánya a vonatkozó anyag számadásnak is.

6. rovat.

Anyakönyvi kivonatok kiállításáért szedhető díjak.

Jogforrás: Az 1904. évi XXXVI. t.-c. 22. §. második bekezdése: „Az anyakönyvi kivonatokért (családi értesítőért) járó díjakat a Belügyminiszter állapítja meg. A díjak a községet (várost) illetik.“

Előírás: A kiállított anyakönyvi kivonatok (családi értesítők) nyilvántartása külön naplójának adataival szoros vonatkozásban időszakonként (de legkésőbb havonként) felállított leszámolás szerint befolyt összegeket tételenként (havonként) időrendben, beutalási záradékkal ellátva kell előírni.

Számadási okmányolás: Az anyakönyvi kivonati jegyzéket annak vezetéséért és a díjak kezeléséért felelős jegyzőnek kell felülvizsgálni. A leszámolási jegyzéket beutalási záradékkal kell ellátni.

Községi kötelékbe való felvételért szedhető díjak.

7. rovat.

Jogforrás: Az 1886. XXII. t.-c. 5. §. alapján községi illetőséget szerzett egyesek és a községgel jogi kapcsolatba jutottak (1886. XXII. t.-c. 10. és 14. §-ai) kötelesek a községi szabályrendeletben foglalt díjtételek szerint felvételi díjat fizetni. E díjak közbiztos tartozások és a közadók szabályai szerint kell azokat behajtani.

Előírás: A törvény szabatos végrehajtása céljából a községi kötelékbe felvett egyénekről nyilvántartást kell vezetni.

A felvétel, vagy a községi kötelék megállapítása tárgyában hozott határozatok jogerőre emelkedésével a díjakat egyénekenként és tételenként elő kell írni és a beszédés, illetve behajtás iránt intézkedni kell.

Számadási okmányolás: Az esetenkénti befizetésekről szóló beutalási záradékkal ellátott ellennyugta.

Szemledíjak.

8. rovat.

Jogforrás: Akár törvényes, akár kormányrendeleti, akár vármegyei, avagy községi szabályrendeleti rendelkezés folytán beszédendő díjak.

Előírás: Az előírást az esetek sorrendjében, időrendben, tételenként kell foganatosítani. Azon esetben, ha a befolyt díjakból a szemlét teljesítőket, vagy szakértőket bizonyos hányad illeti is meg, a beszédett díjakat teljes összegükkel kell előírni és elszámolni bevételben, míg a kifizetendő hányadokat a megfelelő kiadási főkönyvi számlán kell előírni és elszámolni kiadásban.

Számadási okmányolás: A szabályrendeletileg megállapított díjtétel (költség) kirovására, kivetésére vonatkozó előjárásági rendelkezés és a befizetésre szolgáló beutalási záradékkal ellátott ellennyugta.

Ipardíjak.

9. rovat.

Jogforrás: Az 1922. évi XII. t.-c. 39. §. utolsó előtti és utolsó bekezdése szerint: „Az ipardíj összeget a kereskedelemügyi miniszter az üzlet minőségének és helyének figyelembe vételével rendelettel állapítja meg. Az ipardíj csak abban az esetben illeti a községet, ha a község iparos tanonciskolát vagy tanfolyamot tart fenn, különben a vallás- és közoktatásügyi miniszteri tárca bevételét illeti. A község e jövedelmét ipari, illetőleg a kereskedelmi tanoncoktatás céljára kell fordítani.“

Előírás: Az előírás a díjtétel alkalmazásával kiadott kirovás alapján, esetenként történik.

Számadási okmányolás: A befizetésre szolgáló beutalási záradékkal ellátott ellennyugta.

10. rovat.

Különfélék.

E cím alatt a szorosán ezen fejezet felsorolt rovatai alá nem sorozható, de a bevételi tétel természetének megfelelően ezen fejezetben elszámolandó bevételeket esetenkénti időrendben és tételenként kell előírni.

10. rovat.
1. tétel.

Közös költségek. A kör községeinek hozzájárulása.

Jogforrás: Az 1924. évi 177.200. sz. belügyminiszteri rendelet 6. §-a: „A szövetkezésben álló községek (körjegyzőség, orvosi, állatorvosi körök stb.) közös kiadásai a körhöz tartozó községeket, a községekben kivetett földadó, házadó, társulati adó és az 1922. XXIV. t.-c. 28. §-a alapján az igazgatósági és egyéb jutalékok után kivetett adó, valamint az 5%-os kulcs alapján kiszámított általános kereseti adó együttes összege arányában terhelik.”

Az 1924. évi 177.300. B. M. rendelet 9. §. szerint a szövetkezésben álló községek (körjegyzőség, orvosi, állatorvosi körök stb.) közös költségeit a kör székhelyéül megállapított község külön számadási ágazatkép kezeli.

A közös szükségleteket a székhelyen levő községi jegyző összeállítása alapján az alispán állapítja meg és osztja meg a fennálló szabályok szerint az érdekelt községek között. A megállapított költségek tekintetében a községek költségvetéseik tárgyalásánál foglalnak állást, mire tekintettel a közös költségeket a községi költségvetés tárgyalása előtt kell az érdekelttekkel közölni.

A körhöz tartozó községek kötelesek a közös kiadásokból reájuk eső részüket egyenlő, havi arányban minden hónap 15. napjáig a székhely községhez pontosan eljuttatni.

Előírás: A vármegye alispánja (felelősség esetére a törvényhatósági bizottság) által jóváhagyott közös költségvetés alapján járó hozzájárulási hányadot a szövetkezett községek terhére, egyenként és tételenként a folyó évi előírás hasábjába elő kell írni, feljegyezni.

Ezen számlán csak a közös tisztségek költségeinek hozzájárulási hányadát kell előírni és elszámolni. További előírási tételek az esetleges jóváhagyott pótköltségvetések szerinti további szaporodások, törlések tetelei, összegel.

Számadási okmányolás: A kör községei által teljesített befizetésekről szóló ellennyugta, postautalvány, postatakarékpénztári cheque szelvény.

II. FEJEZET. ADÓKEZELÉS. KÖZSZOLGÁLTATÁSOK.

Adókezelés. Közszolgáltatások.

1. rovat.
I. a) alrovat.

- I. a) Általános kereseti adó, 5%-os (esetleg több %-os) kereseti adó;
- b) birságok és c) pótlékok.

Jogforrás: Az 1922. évi XXII. t.-c. a kereseti adóra vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítása, 1927. évi 300. P. M. sz., valamint a közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítására vonatkozó 1927. évi 600. P. M. és az ennek végrehajtása tárgyában 1927. évi 60.000. P. M. sz. körrendelettel kiadott utasítás.

Előírás: Az előírás alapja az összesített adókezelési főkönyv előírási részének a kir. adóhivatal által történt hitelesítése alkalmával megállapított évi összes alapkivetés. További előírási tételek az időrendben a pénzügyi hatóságok által közölt szaporodási és törlési jegyzékek sommázatai.

A szaporodások összege még azon esethen is a folyó évi előírás hasábjába jön, ha a kivetés az elmúlt számadási évekre visszamenőleg történt, míg a törléseknél az elmúlt számadási éveket érdeklő elrendelt törléseket a múlt évről áthozott hátralék összeg hasábjába; a folyó évi kivetésből törölt összegeket a folyó évi előírás hasábjába piros tintával kell bejegyezni.

Számadási okmányolás: Az évi zárszámadásnak az összesített adóbeszedési napló okmány mellékletét képezi.

- II. a) Általános kereseti adó, szolgálati viszonyból eredő, alkalmazottak kereseti adója.

1. rovat.
II. a) alrovat.

Jogforrás: Mint a %-os kereseti adónemnél.

Előírás: Ahol ezen adónemből várható jövedelem alig néhány tételre szorítkozik, elegendő a háztartási számadási főkönyvi számlán az adóalanyok felsorolásával az előírást tételiesen fogatosítani és nyilvántartani.

Ott azonban, ahol ezen adónem számosabb és többfelől ered: azt belterjesebben ki kell művelni és megfelelő segédnyilvántartásokban pontosan nyilvántartani. Állandóan ellenőrzés alatt kell tartani. A munkaadók kötelezettek lévén a kilizetett és adóköteles illetmények bejelentésére, az általuk a járandóságok kifizetése alkalmával levont, visszatartott (besze-

dett) adóösszegek beszolgáltatására, a befizetések esetenként a külön nyilvántartásba (segédkönyvbe) jegyzendők fel. A számadási (kötségvetési) év lejártával a segédkönyv egyenkinti és ennek sommás zárlati eredményét kell előírni a háztartási számadási főkönyv ezen számláján.

A teljesítés (lerovás) könyvelését tételiesen a segédkönyvben kell fogatosítani, míg a háztartási számadási főkönyv számláján, tekintet nélkül arra, hogy az előírás csak sommásan az év végével fogatosítható, a segédkönyvből havonként készítendő gyűjtő kimutatás eredményét, havi sommás összegben, kell elkönyvelni.

Közalkalmazottak szolgálati illetményei után a községi pénztár által levont kereseti adókat, mivel azok a 36. §. 4. pont Ut. 4—5 pont rendelkezései szerint nem a községet, hanem a vármegyei nyugdíjalapot illetik, „Idegen pénz“ címen kell kezelni és haladék nélkül rendeltetési helyükre kell juttatni.

A szolgálati viszonyból eredő kereseti adó előírási főkönyvét az A. K. H. Ö. 49. §-a állapítja meg.

Számadási okmányolás: A községi pénztárból kifizetett illetmények (szorosan vett közszolgálati, községi alkalmazottak) kifizetése alkalmával levont tételeknél elegendő a számadási (napló) tételekre történő kölcsönös hivatkozás a számadási (napló) tételek szövegezésében. Míg a tételes (bejelentési, bevallási kötelezettségen alapuló) befizetések számadási okmányai lehetnek a tételes leszámolások pénztári számfelvéti záradékkal ellátott okmányai, esetleg a teljesített befizetésekről az érdekeltek által kiállított ellennyugták.

b) alrovat. b) Bor- és hús fogyasztási adó, sör- és szesz fogyasztási adópótlék, ezek után kirótt bírságok.

Jogforrás: 1923. évi XXIII. t.-c. 3. §-a idevonatkozó 1., 2., 4., 5., 7. és 8. pontjai: 1. Az állami borítal- és hús fogyasztási adók megszűnnek és a bor fogyasztás után, — ideértve a pezsgőt és a gyümölcsbort is, — valamint a hús fogyasztás után a városok (községek) önálló alapon adót vehetnek ki, és pedig visszamenőleg attól az időponttól kezdődő hatállyal, amikor az állammal szemben fennállott kötelezettség megszűnt.

2. Felhatalmaztatik a Pénzügyminiszter, hogy a fogyasztási adók kirovására és kezelésének módját, valamint az alkalmazható legnagyobb adótételt rendelettel szabályozhassa.

4. A városok és községek a területükön elfogyasztott sör és égetett szesz italok és folyadékok után a pénzügyminiszter által megállapított módon és tételek szerint városi (községi) sör-, illetve szesz fogyasztási adópótlékot szedhetnek.

5. A városok (községek) az előbb említett adókon, illetve adópótlékokon kívül az állami fogyasztási adókkal megrótt cikkek fogyasztása, vagy bevitele után (ezidőszerint ily cikkek a cukor, a szesz, a sör, az ásványolaj, a gyufa, a szívarkahüvely, a szívarkapapír) háztartásuk szükségleteinek fedezésére semminemű fogyasztási adót vagy bevételi díjat, bármely néven, vagy címen nem szedhetnek.

7. Mindazon mulasztás vagy cselekmény, amely a városok és községek által a fentiek értelmében szedhető fogyasztási adókat, illetve adópótlékokat megrövidíti, vagy a megrövidítés veszélyének teszi ki, jövedéki kihágást képez és a megrövidített, vagy a megrövidítés veszélyének kitett adó, illetve adópótlék négyszeres összegétől annak nyolcszoros összegéig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető. Minden egyéb a jelen §-ba vagy annak alapján kiadott rendeletekbe ütköző cselekmény vagy mulasztás, mint szabályellenesség, 100.000 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető.

8. A büntető eljárás tekintetében az 1909. évi XI. t.-c. idevonatkozó határozmányai irányadók.

A KEZELÉS TÁRGYÁBAN: ALAPRENDELKEZÉS ÉS SZABÁLYRENDELETI MINTA.

1. A kezelés tárgyában: Alap rendelkezés és szabályrendeleti minta. Az 1923. évi 121.000 P. M. sz. utasításban foglaltatik (I. Belügyi Közlöny 43—1923. száma).

2. Söradó tételének megállapítása iránt rendelkezik az 1924. évi 93.770. P. M. sz. körrendelet.

3. Szeszadó és a részesezés tételének megállapítása iránt rendelkezik az 1924. évi 93.666. P. M. sz. rendelet.

4. A bor- és hús fogyasztási adótételek aranykoronában megállapítása: 1924. évi 113.724. P. M. sz. körrendelet.

5. A sörfogyasztási adótételek szabályozása: 1924. évi 146.720. P. M. sz. körrendelet.

6. A szabályrendeletek oly irányú módosítása, hogy a termelők az általuk és háztartásuk által elfogyasztott bormennyiség után az esetben is kedvezményben részesülhetnek, ha boruk saját földjükön, de egy szomszédos község határában termelt: iránt az 1925. évi 22.626. P. M. számú körrendelet rendelkezik.

7. A hús fogyasztási adó módosítása iránt rendelkezik az 1925. évi 22.637. P. M. sz. körrendelet.

8. A bor- és hufogyasztási adó papirkoronában megállapítása iránt rendelkezik az 1925. évi 100.134. P. M. sz. körrendelet.

9. A fogyasztási adó kezelése és ellenőrzése körül tapasztalt szabályellenességek megszüntetése tárgyában rendelkezik az 1926. évi 13.903. P. M. számú körrendelet.

10. A borfogyasztási adó igénybevételének szabályozása a községekben, a fogyasztási adó részbeni csökkentése, vagy teljes elengedése elhatározásának előfeltétele az 1926. évi 59.453. B. M. számú körrendeletben foglaltatik.

11. A fogyasztási adók pengő értékbeni megállapítása iránt rendelkezik az 1926. évi 164.098. P. M. sz. körrendelet.

12. A községi bor- és hufogyasztási adók, valamint a sör- és szeszfogyasztási adópótlékok igénybevétele tekintetében az 1924. évi 242.136. sz. B. M. körrendelet rendelkezik.

2. AZ ADÓALAPOK KIMŰVELÉSE (FELVÉTELE), AZ ADÓKNAK SEGÉDKÖNYVEKBEN, NYILVÁNTARTÁSOKBAN NYILVÁNTARTÁSA ÉS BESZEDÉSE ELSZÁMOLÁSA.

Az adóalapok kiművelésének, nyilvántartásának és ellenőrzésének rendszerét, az ezen adónemek (községi rendszeres jövedelmi forrásnak) igénybevételét teljes mértékben kihasználását elrendelő 242.136—1924. sz. belügyminiszteri körrendelet rendelkezései szerint megalkotandó községi szabályrendelet rendelkezéseihez mérten kell részleteiben megszervezni, berendezni.

Ugyancsak a szabályrendelet rendelkezéseire figyelemmel kell az ezen adónemek nyilvántartására, beszédésére, elszámolására s egyáltalában tüzetes ellenőrzésére szolgáló segédkönyveket, nyilvántartásokat berendezni és vezetni.

E tekintetben követendő eljárásnak a pezsgő (habzó) bor- és hufogyasztási adónál, a sör- és szeszfogyasztási adópótléknál, a borfogyasztási adónál pedig az u. n. tételes adózási rendszer esetében, egységesnek kell lenni, vagyis a tételes adózási rendszerrel együtt járó bejelentési kényszer s az azzal együtt járó állandó felügyeleti (ellenőrzési) rendszer alkalmazásával kell azt megszervezni.

Az általánosítás (megegyezés) utólagos elszámoláson alapuló rendszer, (amely csak a borfogyasztási adó esetében és kizárólag a termelőkkel szemben alkalmazható), a szüretnél kezdődő készlet bejelentési kényszer és időszaki készlet ellenőrzésétől, az adóalap tárgyát képezhető készlet kipincézéséig (kitárolásáig, elszállításáig) terjedő nyilvántartási rendszer alkalmazásával kell megszervezni.

A kötelező bejelentések céljára szolgálnak a különféle, a helyi viszonyoknak és a forgalom mérveinek megfelelő célzattal egybeállított:

1. A bejelentéseket igazoló s ellenőrzésre is szolgáló bárcafüzetek;
2. a bejelentések gyűjtésére és nyilvántartására szolgáló nyilvántartások és

3. a különféle, a helyszíni ellenőrzés céljára szolgáló szemleívek.

E segédeszközök az összes adónemeket ölelhetik fel, avagy egyes nagyobb forgalmu adónem különös nyilvántartása és ellenőrzése céljára külön-külön rendezhetők be és vezethetők.

E tekintetben a helyi viszonyok, a forgalom, a célszerűség és az egyszerűség az irányadó.

A bejelentési kényszeren és állandó ellenőrzésen alapuló tételes adó beszédése és elszámolása céljára szolgálnak az ugyancsak a helyi viszonyoknak és a forgalom mérvének megfelelően berendezett

1. bárcarendszerű,

2. egyénekenkénti, esetleg adónemenkénti elszámolási és feljegyzési segédkönyvek, amelyek hasábrendszere, berendezése tekintetében alkalmas számos minta van közforgalomban.

Az általánosítást (kiegyeztetet) fizetőket minden esetre egyénekenkénti számla (segéd) könyvben kell nyilvántartani s ezen segédkönyv hasábrendszereit célszerűen akképen kell berendezni, hogy a megegyezés szerinti általános összege, a teljesített fizetések és a mindenkori tartozás (hátralék) számszerű pontossággal bármikor, de különösen a számadási év végével, megállapítható legyen.

Előírás: A háztartási számadási főkönyvben a tételes adózási rendszer esetében tényleg beszédett, elszámolt adónemekre eseti, az elszámolási (beszédési napló bárcafüzet időszaki és tételszámaira hivatkozással esetenként) végleges elszámolásonként, akár az összes adónemeket felölelő egy főkönyvi számlán (kisebb forgalom esetében), akár az egyes adónemekre elkülönített több főkönyvi számlán történhetik.

A kiegyeztetet (átalányozottak) folyó évi, a segédkönyv szerinti, sommás eljárási összegét mindenestere külön főkönyvi számlán és akkor kell előírni, amikor a megegyezési (átalányozási) eljárás befejezést nyert.

Számadási okmányolás: Számadási okmányul szolgálnak tételes adózási esetében, kisebb forgalmat feltételezve, a beszédési bárcafüzetek tőszelvényei, úgy is, mint egyuttal beszédési jegyzékek, esetleges, az elszámolás lényeges adatait tartalmazó, beutalási záradékkal ellátott ellennyugták, a különféle, a nyilvántartások elszámolási adataival szoros kapcsolatban álló (az elszámolási adatokra hivatkozással) napi beszédési jegyzékek.

Az évi zárszámadásnak a különféle nyilvántartások, elszámolási segédkönyvek, beszédési jegyzékek, bárcafüzetek a számadási okmányai és azokat ahhoz kell mellékelni.

e) alrovat.

c) Italmérési engedélyilleték, szeszes italok forgalmi illetéke.

Jogforrás: A 8.700—1923. évi M. E. kormányrendelet 1. pontja: „Az állami italmérési jövedékről szóló 1921. IV. t.-c. 19. és 20. §-ai alapján kivetett engedély-illetékekből és szeszesital forgalmi illetékekből, valamint az idézett t.-c. 33. §-a alapján kiszabott, meg-
rövidített illetékekből befolyó összegek (1924. évi január hó 1-től kezdve) annak a községnek (városnak) engedettek át, amelyeknek területén az illető kimérési, kismértékben, vagy nagyban való elárusítási vagy szeszesital közvetítési üzlet telephelye van.“

Az italmérési engedély és szeszesital forgalmi illetékeknek pengő értékben való megállapítására vonatkozik az 5.200—1926. P. M. sz. rendelet.

Nyilvántartás a 8.700—1923. M. E. számú kormányrendelet 13. pontja első, második bekezdése szerint:

„A jogerősen megállapított illetékekre vonatkozó előírási rendeletet a pénzügyigazgatóság egy példányban összeállítva — a mellérendelt számvevősséggel és az illetékes állampénztárral való közlés nélkül — az illetékes pénzügyőri biztos kerületvezetőnek tudomásvétel és az anyakönyvben való feljegyzés végett azzal a meghagyással adja ki, hogy azt az illetékes pénzügyőri szakasz útján, — az ez által is eszközözendő feljegyzés után, — az érdekelt község (város) előjáróságának (adóhivatalának) haladéktalanul küldje meg.“

Ezen előírási rendelet alapján a község (város) előjárósága (adóhivatala) a jogerősen megállapított illetékeket az általa vezetett anyakönyvben nyilvántartás céljából feljegyzi.

Az italmérési engedély illetéket a m. kir. pénzügyigazgatóság három-három évi időtartamra előre állapítja meg s az erre vonatkozó kimutatást (kivetést) közli a községi előjárósággal.

Az egyes kivetések nyilvántartására szolgál az u. n. „Italmérési illeték anyakönyv“ (nyilvántartási ellenőrzési iv). Ebben minden időközi változást pontosan nyilván kell tartani.

Előírás: A nyilvántartás szerint a folyó évben fizetendő illeték-összegeket, egyénenként (cégenként) főkönyvi számlán külön-külön tételszám alatt, a lényeges adatok bejegyzésével, már a számadási év kezdetével elő kell írni.

Az évközből bekövetkező változásokat, szaporodásokat és törléseket külön-külön folytatólágos tételszámok alatt, a közlés (pénzügyigazgatósági rendelkezések) időrendjében kell előjegyezni, előírni, törölni.

Számadási okmányolás: Az egyes, időszakonként esedékes, befizetések alkalmával kiállított, beutalási záradékkal ellátott ellen-nyugták.

d) Adóbehajtási illetékek és az intésdíj.

d) alrovat.

Jogforrás: Az 1923. évi VII. t.-c. 26. §. 2-ik bekezdése: A tőketartozások, valamint a késedelmi kamatok címén befizetett összegek az együttesen kezelt közadónál érdekelt hatóságok (hivatalok, intézmények) között az állampénztár által a szállítások alkalmával, havonként rendszerint egyszer, abban az arányban osztatnak szét, amely arányban az érdekelt hatóságokat (hivatalokat, intézményeket) illető közszolgáltatások előírási összegei egymáshoz aránylanak.

Az adóbehajtási illetékek egészben a községet (várost) illetik meg.

63. §.: 1. Az adóbehajtási illetékek fejében befolyt összegek a község (város) házipénztárát illetik.

2. Az adóbehajtási illetékekből a község (város) az összes végrehajtási költségeket, nevezetesen a végrehajtási eljárás során szükséges összes nyomtatványok árát, a végrehajtók díjait, a raktárbéreket, a szállítási és árverési költségeket fedezni tartozik. Ebből kifolyólag a községeknek (városoknak) az adóbehajtással járó kiadások címén az államkincstárral szemben visszatérítési igényük nincs, valamint a közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítására vonatkozó 1927. évi 600. P. M. sz. rendelet és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1907. évi 60.000. P. M. sz. utasítás 72. és 73. §-ai, továbbá a 38. §. Ut. 1. pontja szerinti rendelkezések.

Előírás: Ezen illetékek az összesítetten kezelt adók után vettettek ki és szedetnek be. A közadók kezelési utasítás 37. §. 4. pontja szerint az adóbehajtási illetékek egészben a községet illetik s ezek összegei az adószállítások (elszámolások) alkalmával rögzítettnek, tehát eseti bevételek.

A főkönyvi számlán tehát az előírást az ezen illeték részesedésének elszámolást időszakának feltüntetése és az elszámolási tételszámra hivatkozással, esetenként időrendben és folyótételszámok alatt kell fogatosítani.

Számadási okmányolás: Mint a %-os kereseti adónál.

e) Községi vagyon átruházási illeték.

e) alrovat.

Jogforrás: Az 1920. évi XXXIV. t.-c. 115. §.: 1. A belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértve megengedheti, hogy a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városok az

állami ingatlan vagyon átruházási illetéken felül, külön városi ingatlan vagyonátruházási illetéket szedhessenek.

2. Kivételes esetekben a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértve ezt a jogot a nagyközségeknek is megadhatja. Azonkívül az ezen jövedelmi forrás igénybevételére, megállapítására és beszedésére alkotott, a vagyonfelügyeleti hatóság által jóváhagyott (megerősített) községi szabályrendelet.

Előírás: Az illeték kivetésére, megállapítására vonatkozó jogerős határozatokat esetenként, időrendben és folyó tételszámok alatt kell előírni, előjegyezni.

Számadási okmányolás: A kivetésre, megállapításra vonatkozó határozat, a befizetésre vonatkozólag kiállított, beutalási záradékkal ellátott ellennyugta, mely esetleg a határozatra is reávezetendő.

f) alrovat.

f) Forgalmi adó kezelésért juttatott részesedés.

Jogforrás: Az 1921. évi XXXIX. t.-c. 35. §-a alapján kiadott 1924. évi 7400. P. M. sz. rendelet 3. pontja szerint „városokat vagy községeket a forgalmi adó kezelésénél és ellenőrzésénél való közreműködésre, a megfelelő részesedés átengedése ellenében, kötelezni is lehet“.

Ugyanezen rendelet 13. és 14. §-ai rendelkeznek a ráutalás és a körzeti forgalmi adóhivatalok felállítására tekintetében. A ráutalás tekintetében a többi és részletes rendelkezéseket az 1924. évi 175.517. P. M. sz. rendelet tartalmazza.

Előírás: A körzeti forgalmi adóhivatal időszakonként közölni köteles a forgalmi adó kezelés eredményeit és az alkalmazott elszámolás eredményeit feltüntető kimutatást, melynek a kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség által felülvizsgált megállapított adatai a pénzügyi hatósággal létrejött megegyezés, szerződés adatai alapján a vezető jegyző által, közigazgatási számfejtés alá vonandók.

Ezen időszaki (rendszerint havi) elszámolás szerint a községet illető hányadot időrendben és folyó tételszámok alatt a számadási főkönyv ezen számláján elő kell írni, fel kell jegyezni.

Számadási okmányolás: A körzeti forgalmi adóhivatal által közölt elszámolás és a részesedési hányadnak a község részére kiutalására vonatkozó postatakarékpénztári cheque szelvény.

h) alrovat.

h) Községi adók (és járulékok) után késedelmi kamat.

Jogforrás: Az 1923. évi VII. t.-c. 21. §. 1.: Az az adózó, aki esedékes tartozását a megállapított fizetési határidőig be nem fizeti, az esedékesség napjától annak a hónapnak a végéig, amelyben a be-

fizetés történt, évi 8%-os késedelmi kamatot fizet, valamint a közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítására vonatkozó 1927. évi 600. P. M. rendelet és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1927. évi 60.000. sz. P. M. utasítás 31 §-a. A rendelet 38. §. ut. 6. pontja szerint, az adóbeszedési naplóban bevételezett s községet megillető közszolgáltatásokat, késedelmi kamatokat és adóbehajtási illetékeket a szállítások alkalmával közvetlenül a községi pénztárba kell átutalni.

Előírás: A késedelmi kamatokat az összesítetten kezelt adók után kell szedni. A községet (a községi adók és járulékok után) megillető késedelmi kamat részesedés az összesítetten beszedett adókra nézve időszakonként megállapított részesedési kulcs (megosztási hányad) alkalmazásával, az adószállítások (elszámolások) alkalmával van rögzítve, tehát eseti bevétel.

A számadási főkönyv ezen számláján tehát az előírást a késedelmi kamat részesedésének hányadolása, elszámolása időszakának és az elszámolási tételszámokra hivatkozással esetenként időrendben és folyó tételszámokonként kell foganatosítani.

i) Községi pótdadó.

l) alrovat.

Jogforrás: Az 1886. évi XXII. t.-c. 130. §-ának az 1924. évi IV. t.-c. 2. §-ához fűzött a) (melléklet B. V. 2.) bekezdése alapján a m. kir. belügyminiszter által kiadott 1924. évi 177.200. számú rendelettel hatályon kívül nem helyezett rendelkezései és ezen belügyminiszteri rendelet 4. §-ának 2., 3. pontjai.

Ezek szerint az 1886. évi XXII. t.-c. 130. §-ából: „kis- és nagyközségekben épügy, mint rendezett tanácsu városokban, a község minden tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségek a folyó évre kivetett következő egyenes államadók: földadó, házadó . . .“; a 177.200. sz. belügyminiszteri rendelet 3. §-a: „a község pótdadó kivetési alapján az állami földadó, házadó, . . . társulati adó és a társulati adóról szóló 1922. évi XXIV. t.-c. 28. §-a szerint az igazgatósági stb. tagok javadalmazása után kivetett külön adó szolgál“.

A közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítására vonatkozó 1927. évi 600. P. M. sz. rendelet 9. §. 1. pontja és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1927. évi 60.000. sz. P. M. utasítás idevonatkozó 1. pontja alapján az együttes adókezelés körébe tartozik a községi pótdadó is, tehát ennek keretében és ezen szabályok alkalmazásával kell kezelni ezen adónemet is.

Előírás: A községi pótdadó mérvét (%-át) az évi rendes községi költségvetés megállapítása során határozatilag az alispán (felelő esetében a helyigazgató) állapítja meg. A jogerős határozat alapján egyénekenként a kivetést, az azon időben jogerősen érvényben álló állam adóalap arányában kell az összesített adófőkönyvben egyénekenként fogatnosítani.

Amikor a kir. adóhivatal az összesített adófőkönyv előírás részét megállapítja és hitelesíti, — a községi pótdadó folyó évi előírás részét sommásan a számadási főkönyv ezen számláján sorrendben második tételszám alatt (első tétel az elmúlt számadási évről áthozott ezen adó nem hátralékának sommás összege) elő kell írni, fel kell jegyezni.

További előírás tétel időrendben és folytatólagos tételszámok alatt a pénzügyi hatóságok által elrendelt (az állam adóalap arányában) szaporodások, törlések sommás összegei.

Számadási okmányolás: mint I. c) alrovat alatt.

k) alrovat.

k) Adókezelésért jutalom a községnek.

Jogforrás: Az 1923. évi VII. t.-c. 86. §-a: „1. Azok a községek (városi adóhivatalok), amelyek az adókivetési összes előmunkálatokat, a hatáskörükbe utalt kivetési teendőket, valamint az adófőkönyvek lezárását a kitűzött határidőben és helyesen látják el, továbbá az év végéig a folyó évi helyesbített adótarozás legalább 90%-ának megfelelő összeget szállítanak be az állampénztárba, és végül a más helyről behajtás céljából átutalt köztartozások behajtása körül is kellő tevékenységet fejtnek ki, az együttesen kezelt állam egyenesadókból tényleg beszállított összeg 1/2%-ának megfelelő jutalomban részesítetnek.

2. Amennyiben a most felsorolt feltételek fennforgása esetében valamely község (városi adóhivatal) a folyó évi helyesbített adótarozást túlhaladó összeget szállít be az állampénztárba, az együttesen kezelt állam egyenes adókból tényleg beszállított és az előírást meghaladó összeg után 1%-os jutalmat kap.

3. Ezeket a jutalmakat a pénzügyigazgatóság minden évben az adófőkönyv lerovási részének lezárása után, de legkésőbb április havában az arra jogosult községeknek (városi adóhivataloknak) kiutalni köteles, melyekből a városoknál a közszolgáltatások beszedésével és behajtásával közvetlenül nem foglalkozó községeknek is juttatható részesedés.

Amennyiben valamely község (városi adóhivatal) a fentebb megállapított összes feltételeknek hibáján kívül nem tudott ugyan meg-

felelni, de jutalomra érdemes, a pénzügyigazgatóság ezek megfelelő jutalmazása iránt legkésőbb április hó végéig a pénzügyminiszterhez előterjesztést tesz.

5. Az eljárást a pénzügyminiszter rendelettel szabályozza.

6. Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy a külön adófőkönyvekben előírt állam közszolgáltatások beszedése és behajtása körül érdemeket szerzett községi (városi) községek részére méltányos jutalmakat engedélyezhessen.

Valamint a közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítására vonatkozó 1927. évi 600. P. M. rendelet 160. §-a és ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1927. évi 60.000. sz. P. M. utasítás különösen 8., 10., 11., 12., 13. és 14. pontjai, az egyéni jutalmak tekintetében az idézett rendelet 6. pontja.

Előírás: A pénzügyigazgatóságnak a községet illető jutalom megállapítására vonatkozó rendelete alapján a jutalom összeget elő kell írni és el kell számolni.

Ugyanezen eljárást kell követni az egyénileg megállapított, engedélyezett jutalom összeg tekintetében is.

Számadási okmányolás: Az elszámolásnál hivatkozás az adó beszedési és háztartási napló azon tételszámaira kölcsönösen, melyek alatt az engedélyezett jutalom összegek elszámoltattak.

III. FEJEZET. TÜZRENDÉSZFT.

Tűzvédelmi díjak és járulékok.

1. rovat.

Jogforrás: Ilyenmü díjak és járulékok szedésére alkotott, a vagyonfelügyeleti hatóság által jóváhagyott (megerősített) szabályrendelet rendelkezései.

Előírás: A kivetési művelet jogerős, sommás összegét a háztartási főkönyv ezen számláján, sorrendben, a folyó évi előírás hasábjába, a tétel s szabatos szövegezéssel kell előírni. A teljesítésre (lerovásra) vonatkozó tételre havonként sommásan kell ki- és egybevonni s ezen kivonat eredményeit kell könyvelni sommásan és időrendben, esetleg a külön beszedési alnapló havi eredményei is a sommás könyvelés céljára szolgálnak.

Számadási okmányolás: Esetenkénti kivetés (kirovás) esete az erre vonatkozó határozat és a befizetésre vonatkozó, beutalási záradékkal ellátott, ellennyugta. Egyénekenkénti és sommás kivetés esetében kölcsönös hivatkozás a külön beszedési napló és a háztartási napló tételszámaira.

Az egyénekenkénti kivetési lajstrom (jegyzék) és havi beszedési (al-) naplókat az évi számadáshoz kell csatolni.

2. rovat.

Kéményseprési díjak.

Jogforrás: Az 1922. évi XII. t.-c. 64. §-ának 2. bekezdése 1. pontja: „a kéményseprésért fizetendő díjakat kis- és nagyközségekben ugyanúgy kell előírni és beszédni, mint a községi adókat“; a K. K. H. Ö. 9. §-a szerint ezen járulékat az együttes adókezelés körébe tartozik, tehát ennek keretében és ezen szabályok alkalmazásával kell azt kezelni.

Előírás: Az évi jogerős kivetés sommás összegét a háztartási főkönyv ezen számláján sorrendben szabatos szövegezéssel és összeggel a folyó évi előírás hasábjába elő kell írni, be kell jegyezni.

Az alapkivetés összegével szemben az évközben bekövetkezett változásokat, szaporodásokat, törléseket további folyó tételszámok alatt kell egyéneként és tételesen előírni.

Számadási okmányolás: Mint a %-os kereseti adónál.

3. rovat.

Kéményseprési díjakból visszatartandó 5%-os kezelési illeték.

Jogforrás: Az 1922. évi XII. t.-c. 64. §. 2. bekezdésének 2. pontja: „A beszédett díjakból a község 5%-ot a tüzőtő felszerelés céljaira levonhat.“

A díjakat a községi előjáróság a községi adók módjára szedi be és azokból 5%-ot beszédesi illeték címen levon s az így fennmaradó összeget negyedévenként a kéményseprőnek kiszolgáltatja.

A beszédesi illeték címen levont 5% a község pénztárát illeti és tüzőtő szerek beszerzésére és jókarbantartására fordítható.

Előírás: Amint a kéményseprési díjak évi kivétési összege jogerősen meg van állapítva és a számadási főkönyvben az előíratott, egyidejűleg a bruttó kivetés kiszámított 5%-os összegét ezen főkönyvi számlán sorrendben, szabatos szövegezéssel és összeggel a folyó évi előírás hasábjába elő kell írni, fel kell jegyezni.

Az évi előírás összegével szemben évközben bekövetkezett változásokat, szaporodásokat, törléseket további folyó tételszámok alatt egyéneként és tételesen, időrendben kell előírni.

Számadási okmányolás: Az 5%-os kezelési illetéket, a megosztási kulcs arányában befolyó kéményseprési díjaknak a kéményseprő mester részére történő kifizetése alkalmával kell levonni és elszámolni a háztartási naplóban. A kéményseprő mester az adóbeszállítás (elszámolás) után a megosztási kulcs arányában befolyt kéményseprési díjakról nyugtát köteles adni. Ezen nyugta pénztári számfejtése során kell levonni és elszámolni a háztartási napló egy bevételi tétele alatt a levont, visszatartott 5%-os kezelési illeték összegét. A kiadási okmány nyugta egyúttal bevételi tétel pénztári okmánya is. A bevételezési napló-tétel szövegében hivatkozni kell a vonatkozó kiadási napló tételszámra.

IV. FEJEZET. KÖZEGÉSZSÉG ÉS ALLATEGÉSZSÉG.

Megtérítések.

1. rovat.

Ennek alszámlái (tétélei) lehetnek:

- a) közutak fentartására befolyt alkalmi hozzájárulások, vagy közutak szándékos rongálása költségeinek megtérítése;
- b) a községi jégveremből kiszolgáltatott jég árának megtérítése;
- c) a járványkórház kertje, egyik-másik helyisége ideiglenes hasznosításából eredő bevételek;
- d) járvány esetében az az elleni védekezés és az elfojtása körül felmerült rendkívüli kiadások megtérítéséből eredő bevétel; stb.

Jogforrás: Törvényes rendelkezések, kormányrendeletek egyes esetekre és általánosságban, a vármegyei és községi szabályrendeletek rendelkezései.

Előírás: Szabály-, rendelkezés szerinti állandó természetű (költségvetésben is foglalt) tételekre az év elején és tételesen a lényeges adatok pontos bejegyzésével; a változó természetű (eseti) tételekre vonatkozólag időrendben, amint azok felmerülnek, beutaltatnak.

Számadási okmányolás: rendszerint beutalási záradékkal ellátott ellennyugták.

Fertőtlenítésekért.

2. rovat.

Jogforrás: Az 1898. évi XXI. t.-c. 3. §.: „az országos betegápolási alap fedezi“; c) pont: „a cholera és pestis kivételével a heveny fertőző betegségek ellen való védekezés és ezen betegségek terjedésének meggátlására szolgáló állandó intézmények, mint fertőtlenítő intézetek költségeinek fele részét.“

E címen azonban a kormány gyakorlata szerint az országos betegápolási alaphól megtérítésnek (megtérítés igénylésének) csak akkor van rendszerint helye, ha a számadási év folyamán hatóságilag megállapítottan, a heveny fertőző betegség járványszerű volt. Egyéb esetekben az általános közegéhségügy érdekében fogantatosítandó (megelőző) fertőtlenítések költségei fele részének megtérítése rendszerint nem igényelhető.

Előírás: Az ily esetekben előlegezett költségek fele részét tételesen és esetenként kell előírni.

Számadási okmányolás: A megtérítések kiutalványozására vonatkozó rendelkezések, mint bevételi számadási okmányok.

3. rovat.

Ápolási díjak.

Jogforrás: Ápolási díjak megtérítéséből eredő bevételek.

Előírás: Eseti bevételi tételekről lévén szó, azokat külön-külön tételszámok alatt időrendben kell előírni.

Számadási okmányolás: A beutalási záradékkal ellátott ellennyugták.

4. rovat.

Fürdő díjak.

Jogforrás: Fürdőüzem létesítésére és fentartására vonatkozó szabályrendelet (üzemi szabályzat) rendelkezései.

Előírás: A fürdőkezelés időszaki elszámolásából, közigazgatási számfeltes után megállapított bevételi tételeket a leszámolás megállapítása alkalmával, tételesen elő kell írni.

Számadási okmányolás: A leszámolás és mellékletei.

5. rovat.

Sírhely díjak.

Jogforrás: A sírhely (községi temető) kezelési szabályrendelet rendelkezései.

Előírás: Az eseti (avagy állandó) díjtételeket kirovásuk (kivetésük) alkalmával tételenként kell előírni.

Számadási okmányolás: esetenkénti befizetésekre vonatkozó beutalási záradékkal ellátott ellennyugták, esetleg bárcafüzetek felszerveikkel.

6. rovat.

Halottasház jövedelme.

Jogforrás: Községi temetőben a ravatalozás céljára létesített halottasház kezelésére alkotott szabályrendelet (esetleg a sírkert szabályrendelet rendelkezéseibe foglaltan) rendelkezései.

Előírás: u. m. a sírhely kezelésénél.

Számadási okmányolás: u. m. a sírhely kezelésénél.

7. rovat.

Temetőkert jövedelme.

Jogforrás: A községi temetőkert felhasználatlan részének hasznobére, gyümölcs, fütermés, stb. értékesítéséből.

Előírás: Esetenként felmerülő bevételi tételek, azokat időrendben kell előírni.

Számadási okmányolás: A hasznosítást, értékesítést igazoló okmányok s a befizetésre vonatkozó beutalási záradékkal ellátott ellennyugták.

Betegség és balesetbiztosítás megtérítése és az öregség, rokkantság, özvegység és árvaság esetére kötelező biztosítás. 8. rovat.

Jogforrás: Az 1927. évi XXI. t.-c. 7. §. 1. bekezdése: „A betegségi biztosítási kötelezettség nem terjed ki az államnak, a törvényhatóságoknak és a községeknek hivatalaikban, az általuk fenntartott vagy kezelt intézményekben, intézetekben, alapoknál és alapítványoknál, vállalatokban és üzemekben foglalkozó, úgyszintén a nem állami tanszemélyzet országos nyugdíjintézetének kötelékébe tartozó azokra az alkalmazottakra, akik betegség esetében illetményeiket legalább hat hónapon át megkapják.“ Minden más községi alkalmazottat betegség és baleset ellen biztosítani kell (díjnokok, községi szolgák, stb.). 21. §. 1. bekezdése: „A munkaadó a biztosítási kötelezettség alapján őt terhelő járulékok felét a biztosításra kötelezettnek javadalmazásából levonhatja. Ezt meghaladó mértékben, vagy más módon a biztosításra kötelezett az a törvényben foglalt kivételtől (24. §.) eltekintve, biztosítási járulék fizetésére nem kötelezhető. A munkaadó a biztosítottól követelhető járulékrészt csak a javadalmazás következő két fizetési esedékessége alkalmával vonhatja le. Ennél később esedékessé vált javadalmazásból a lejárt időre vonatkozó járulékok fejében semmit sem szabad levonni.“

Az öregség, rokkantság, özvegység és árvaság esetére kötelező biztosításról szóló 1928. évi XL. t.-c. és az annak végrehajtása tárgyában kiadott 5630—1928. M. E. kormányrendelet alapján alkotandó községi, vármegyei szabályrendelet rendelkezései.

Előírás: Az egyes alkalmazottak kötelező bejelentése folytán kivetett járulékok felerészét az alkalmazottak járandóságaiból, azok pénztári számfeltese alkalmával le kell vonni s megtérítésre esetről-esetre elő kell írni.

Számadási okmányolás: Hivatkozás a járulék kivetés alapjául szolgáló járandóság kifizetési számadási (napló) tételére.

Húsvizsgálati és vágóhid használati díjak.

9. rovat.

Jogforrás: Az 1928. évi XIX. t.-c.-nek a húsvizsgálatra és a vágóhidakra vonatkozó 22. §. 6-ik bekezdése: „Azokban az esetekben, melyekben a vizsgálat a község (város) feladata, annak költségei a községet (várost), egyéb esetekben pedig a feleket terhelik.“ 29. §.: „A községek (városok) a közvágóhid, vagy közvágóhely (lóközvágóhid, vagy lóközvágóhely) használatáért, valamint a húsvizsgálatért díjakat szedhetnek.“

A községek (városok) részéről a közvágóhid, vagy közvágóhely (lóközvágóhid, vagy lóközvágóhely) használatáért szedhető díjak évi összege a vágóhid, vagy vágóhely létesítésére fordított összeg kamatainak és tőketörlesztési részleteinek, valamint a vágóhid, vagy vágóhely üzemi költségeinek fedezésére évenként szükséges összege, a hús-vizsgálatért szedhető díjak évi összege pedig a hús-vizsgálat ellátásával járó kiadások évi összegét lényegesen nem haladhatja meg.

A községek (városok) részéről a közvágóhid, vagy közvágóhely (ló közvágóhid, vagy ló közvágóhely) használatáért, valamint a hús vizsgálatáért szedhető díjak legmagasabb mértékét a földművelésügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértve állapítja meg.

A 30. §. 3. bekezdése: „A hús-vizsgálatok helyi vonatkozású kérdéseit a községek (városok) szabályrendeletben kötelesek szabályozni.“ Tehát a hús-vizsgálati és vágóhid használatára vonatkozólag alkotott szabályrendelet rendelkezései és a hús-vizsgálat tárgyában kiadott 54.300—1908. F. M. rendelet.

Előírás: a) Ha rendszeres vágóhídi üzem áll fenn, ez esetben a hús-vizsgálati díjakat a vágóhid használati díjakkal együtt kell beszélni rendszerint bárca elszámolás mellett;

b) ha csak hús-vizsgálati díjak szedése tekintetében rendelkezik a szabályrendelet, úgy azokat szintén bárcaszerű elszámolás mellett kell kezelni, ez esetben az időszak, bárcaszerű elszámolásnak a számadásban (naplóban) elszámolása időpontjában, az elszámolás időszakának és tétel-számainak feltüntetésével kell azokat előírni.

Számadási okmányolás: A bárcafüzetek tőszelvényeit a számadáshoz kell mellékelni.

10. rovat.

Fedeztetési díjak.

Jogforrás: A tenyészállatról való gondoskodás és az annak eltartásáról gondoskodás az 1894. XII. t.-c. 25. §. szerint elsősorban községi feladat. Az anyaállattartók az apaállattartás költségeihez szabályrendeleti intézkedéssel hozzájárulásra kötelezhetők. Ezen hozzájárulás tehát eseti díjakban meghatározott, amikor az apaállat állandóan istállózva van, vagy elkülönítetten jár legelőre; avagy járulékszerű, amikor az anyaállatokkal közös legelőre kondában, csordában, stb. együtt jár.

Előírás: Eseti díjakat időrendben és tételenként kell előírni. A járulékszerű díjakat az évi kivetési lajstrom summás összegével, a kivetés jogerőre emelkedésével kell előírni.

Számadási okmányolás: az eseti díjak befizetésére vonatkozó, beutalási záradékkal ellátott, ellennyugták. Járulékszerűen beszédett díjakra vonatkozólag a beszédesi (heti, havi) lajstrom.

Különfélék: alatt természetükénél fogva ezen fejezet alá tartozó, de a felsorolt rovatok egyikébe sem sorolható, eseti bevételeket idősorrendben és külön-külön tételszámok alatt kell előírni, elszámolni.

11. rovat.

Legeltetési díjak.

12. rovat.

Jogforrás: A községi legelő használatára alkotott szabályrendelet rendelkezései szerint szedhető díjak.

Előírás: A legelőt igénybevevő állattartókra kivetett járulékoknak az évi kivetési lajstrom szerinti summás összege.

Számadási okmányolás: az időszak (heti, havi) beszédesi lajstrom a számadáshoz mellékelendő.

V. FEJEZET. TANÜGY ÉS TESTNEVELÉS.

A népoktatás ellátása községi feladat, azonban az állam segélyeket adhat.

Államsegély.

1. rovat.

Jogforrás: Ugy a tandíjpótló, mint a fizetéskiegészítő államsegélyek igénylése módozatait az 1907. évi XXVII. t.-c. és ennek végrehajtása tárgyában a dologi tandíj kárpótlásra vonatkozólag 100.600—1910.; a személyi tandíj kárpótlásra az 1913. XVI. t.-c. alapján a tanítói javadalmat képező tandíjak kárpótlására adott államsegélyek beolvasztattak a fizetés kiegészítő államsegélybe, 150.000—1909. és a fizetés kiegészítő államsegélyre vonatkozólag 122.000—1922. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendeletek.

Előírás: Az államsegély további rendelkezésig lévén engedélyezve, annak évi összegét rendszeresen az azt engedélyező miniszteri rendeletre hivatkozással, iskolánként részletezve (ovoda, elemi népiskola, polgári iskola) tételenként kell előírni.

Számadási okmányolás: az eseti kiutalványozás postatakarékpénztári cheque szelvénye.

Tandíj.

2. rovat.

Jogforrás: Az 1908. évi XLVI. t.-c., melynek rendelkezése szerint beiratási díjat lehet szedni azzal a feltétellel, hogy azt kizárólag az ifjúsági és tanítói könyvtár gyarapítására kell fordítani. Tandíjat csak magasabb fokú községi intézetben lehet szedni.

Előírás: Az e címen a beíratás lezárása után az iskola igazgató által adandó, az iskolaszék (gondnokság) igazolásával ellátott tételes, névszerinti leszámolás sommás összegét, míg az évközi beíratások alkalmával szedett díjakat esetenként időrendben és folytatólagos tételszámok alatt kell előírni.

Számadási okmányolás: Az igazgató és az iskolaszéki gondnoksági láttamozással ellátott leszámolás és a befizetésre vonatkozó, beutalási záradékkal ellátott ellennyugta.

3. rovat.

Különfélék.

Előírás: Az esetleg gyakrabban ismétlődő és külön nyitandó számlákra nem tartozó alkalmi bevételi tételeket időrendben és tételesen itt kell előírni. Idejőhet a községi tanítói nyugdíjárulék $\frac{2}{13}$ -ad részét kitevő téritmény, melyet a tanító visszatérít az iskola fentartó községnek. Idejőhetnek az iskolai mulasztások miatt kiszabott bírságpénzek. Ezeket a bírságpénzek pénznaplójából sommásan itt lehet előírni.

VI. FEJEZET. KÖZMÜVELŐDÉS ÉS EGYHÁZ.

1. rovat.

Könyvtári díj.

Jogforrás: Községi könyvtár létesítése, fentartása és kezeléséről alkotott községi szabályrendelet rendelkezései szerint szedhető díjak.

Előírás: Eseti, időszaki leszámolások adatait, közigazgatási számfejtés és beutalási záradékkal ellátva, időrendben és tételenként kell előírni.

Számadási okmányolás: Az időszaki leszámolások és a befizetésre vonatkozó beutalási záradékkal ellátott ellennyugták.

2. rovat.

Tagdíj.

Jogforrás: Mint a könyvtárdíjaknál.

Előírás: Mint a könyvtár díjaknál.

Számadási okmányolás: Mint a könyvtár díjaknál.

3. rovat.

Kölcsönkönyvtár.

Jogforrás: Mint a könyvtárdíjaknál.

Előírás: Mint a könyvtár díjaknál.

Számadási okmányolás: Mint a könyvtár díjaknál.

4. rovat.

Mozgósínház.

Jogforrás: Községi mozgósínház létesítéséről, fentartásáról és kezeléséről alkotott üzemi szabályrendelet rendelkezései.

Előírás: Mint a könyvtár díjaknál.

Számadási okmányolás: Mint a könyvtár díjaknál.

Különfélék.

5. rovat.

Előírás: Az esetleg gyakrabban ismétlődő és külön nyitandó számlákra nem tartozó alkalmi bevételi tételeket időrendben és tételesen itt kell előírni.

VII. FEJEZET. SZEGÉNYÜGY ÉS NÉPJÓLÉT.

Helyhatósági engedélyekért.

1. rovat.

Jogforrás: Helyhatósági engedélyekért a községi szabályrendelet szerint szedhető díjak (pl. tánc-vigalmi, hangversenyek, multságok rendezése során a 64.573—1901. B. M. r. szerint a községek helyhatósági díjat szedhetnek).

Előírás: Az esetenként kivetett (kirótt) díjakat időrendben és tételesen kell előírni.

Számadási okmányolás: A díjak befizetésére vonatkozó beutalási záradékkal ellátott ellennyugta.

Adományok.

2. rovat.

Előírás: Alkalmi adományösszegeket időrendben és tételesen kell előírni.

Számadási okmányolás: Az adományok befizetésére vonatkozó beutalási záradékkal ellátott ellennyugták.

Segélyek.

3. rovat.

Jogforrás: Községi szegényügyi intézmény fentartására engedélyezett államsegélyek.

Előírás: Az állandóan, további rendelkezésig, avagy esetről-esetre engedélyezett segélyösszegeket időrendben és tételesen kell előírni.

Számadási okmányolás: A segélyek kiutalására vonatkozó postatakarékpénztári cheque szelvény, esetleg beutalási záradékkal ellátott ellennyugta.

Megtérítések.

4. rovat.

Előírás: Idegen községi illetőségű szegényeknek adott segélyeket megtérítésre időrendben és tételesen kell előírni.

Számadási okmányolás: Postautalvány-, cheque szelvények, esetleg beutalási záradékkal ellátott ellennyugta.

5. rovat.

Kihágási büntetéspénzek (60%-a) a szegényalap javára.

Jogforrás: A 127.000—1903. B. M. sz. rendelet 135. §-a: „A befolyt büntetéspénzeknek az érvényben levő rendelkezéseken alapuló költségek fedezése után fenmaradó összege, valamint az eljárás folyamán kiszabott pénzbírságok felerészben, az érdekelt községet (várost) illetik, felerészben pedig a pénzügyminiszter kezelése alá tartoznak“.

Előírás: A járási főszolgabíró által kiutalt hányadokat időrendben és tételenként kell előírni.

Számadási okmányolás: A kiutalási értesítések és a postatakarékpénztári cheque utalványszelvények.

6. rovat.

Kihágási büntetéspénzek (40%-a) a gazdasági munkások és napszámosok segélyalapja javára.

Jogforrás: Az 1898. II. t.-c. 71. §-a értelmében a törvényhatóságok egyes községeiben a gazdasági munkások és napszámosok érdekében segélyalap létesítendő. Az így létesített községi munkásegély alapok célja elsősorban az erre érdemes igazolvánnyal bíró s önhibájukon kívül időlegesen segélyre szorult gazdasági munkások (földmunkás, erdei munkás, kertgazdasági munkás, szőlőmunkás stb.) rendszerint visszafizetés kötelezettsége melletti segélyezése és a gazdasági munkások segélyegyletének és szövetkezeteinek támogatása.

Az alap bevételei: a 127.000—1903. B. M. sz. rendelet alapján a járási főszolgabíró által a község javára kiutalt büntetéspénzek felerészének 40%-a; az 1898. évi II. t.-c. 3. §-a alapján az elveszett, vagy megsemmisült igazolványok másodlatának kiállításáért beszedett díjak; az államnak, a törvényhatóságnak, a községnek, vagy egyeseknek e célra szánt adományai.

Előírás: Külön-külön alszámlák alatt:

a) büntetéspénzeknek a járási főszolgabíró által kiutalt hányadok;

b) elveszett vagy megsemmisült igazolványok másodlatának kiállításáért beszedett díjak;

c) adományok, melyeket esetenként időrendben és tételenként kell előírni.

Számadási okmányolás: A kiutalási értesítések, postatakarékpénztári cheque utalványszelvények, segélyek, adományok, befizetésre vonatkozó beutalási záradékkal ellátott ellennyugták.

A SZEGÉNYALAPNAK ÉS A GAZDASÁGI MUNKÁSOK ÉS NAPSZÁMOSOK SEGÉLYALAPJÁNAK A KÖZSÉGI HÁZTARTÁS KERETÉN BELÜL ALAPSZERŰ KEZELÉSÉNEK MÓDOZATAI.

A fentiekben szabályozott módozatok mellett a befolyt bevételek elszámolása a háztartási főkönyvben részletesen és tételesen foganatosítható. Ugyanily módon a kiadási számlák vezetésének szabályozott módozatai szerint az alapok rendeltetésének megfelelően, a számadási évben teljesített kiadások elszámolása is a háztartási főkönyvben részletesen és tökéletesen foganatosítható.

Az alapszerű rendeltetészerű) kezelés további teendője: a számadási év utolsó napjaiban a bevételi és kiadási teljesítések (lerovások) összegeinek egybevetéséből mutatkozó netaláni felesleget a pénztári készpénz kezelés köréből ki kell vonni és az értékkezelésbe át kell tenni, vagyis a kezelési felesleget a készpénzbeni kezelés alól el kell vonni. Ezt számadásszerűen akképen lehet megoldani, hogy a pénztári naplókban „Tőkésítés“ címén a feleslegnek megfelelő összeget „készpénzben“ kiadásban, viszont a készpénz takarékpénztári (értékpapírban) elhelyezés mellett „kötvény bevétel“ címén „érték bevétel hasáiban“ bevételben számoljuk el. Ennek a (főkönyvi számlák vezetésének) módozatai egyébként az „átfutó számlák csoportja“ alatt vannak részletesebben ismertetve.

Amennyiben azonban a község az alapszerű kezelés és ennek részletei tekintetében szabályrendeletet még nem alkotott volna, évről-évre köteles a képviselőtestület ily irányban (törzsvagyon gyűjtés) az 1886. évi XXII. t.-c. 110. §-ának rendelkezései szerint határozatot hozni.

Ezen eljárás megfelel a m. kir. belügyminiszter 1929. évi 75.584. sz. alatt kelt azon rendelkezésének, mellyel a gazdasági munkás segélyalapoknak a háztartási alapokba történt beolvasztása és vagyonaiknak külön háztartási főkönyvi számlán való kezelését nem látja akadályául annak, hogy egyes községek a gazdasági munkás segélyalapok vagyonaikat gyarapíthassák.

Különfélék alatt természetüknek fogva ezen fejezet alá tartozó, de a felsorolt rovatok egyikébe sem sorolható eseti bevételeket kell előírni időrendben és külön-külön tételszámok alatt (pl. széksértés esetén kirótt bírság).

7. rovat.

VIII. FEJEZET. KÖZLEKEDÉS.

A községi közmunkaváltságból a községet megillető rész.

1. rovat.

Jogforrás: A természetbeni községi közmunka szolgáltatása, megváltása módozatairól tételesen rendelkeznek az 1890. évi I. t.-c. 49. és 50. §-ai.

Az 1920. évi XXVII. t.-c. 3. §-a szerint: „A községi közlekedési

és községi közutak jókarban helyezésének és kellő karbantartásának biztosítása érdekében az 1890. évi I. t.-cikknek a közmunkára vonatkozó rendelkezései az alábbiak szerint módosulnak:

2. A községi közmunka az 1890. I. t.-c. 49. §-ában megállapított mértékben vetendő ki. Ez kiterjesztetett a gőz- és motorekére és cséplőgépekre is. A községi közmunkaváltság árát, valamint a kötelező megváltás mértékét is a törvényhatósági bizottsági közgyűlés állapítja meg.

5. A községi közmunkajövedelmek felhasználásánál, az állami közutakat kizárva, a közutak forgalmi fontossága, s nem azok jellege az irányadó. Ehhez képest az azokból várható jövedelem felosztását és felhasználását az érdekelt törvényhatóságok meghallgatásával, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter állapítja meg.

Az 1921. évi 94.900. számú kereskedelemügyi miniszteri körrendelet, mely szerint a vicinális uti érdekelttséghez tartozó községek hozzájárulásai, ha a közuti alap javára igénybeveendő közmunka váltásokban a vicinális közutak fentartási és kezelési költségei teljes fedezetet találnak, mellőzhető.

A községi célokra igénybevehető külön közmunka iránt az 1886. évi XXII. t.-c. 133. §-a a következőképen rendelkezik: „A községi lakosok kézi és szekeres munkára is kötelezhetőek. E szolgáltatások a közmunka szabályozásáról szóló törvény elvei szerint vettetik ki s vagy természetben teljesítetnek, vagy készpénzzel váltatnak meg és csak az utcák, a községet védő gátak, közlekedési vonalak és eszközök fentartására fordíthatók.”

Az 1924. évi 177.300. sz. belügyminiszteri rendelet 12. §-a: „A községi közmunka a háztartásban.”

1. Az 1886. XXII. t.-c. 133. §-a alapján igénybevehető közmunkát, ha azzal költségmegtakarítás érhető el, községi középítkezéseknél is fel kell használni. Az ilyen célra megállapított közmunka igénybevételére vonatkozó határozat csak az alispán jóváhagyása után hajtható végre.

2. Igénybe lehet venni a községi közmunkát az előbbi bekezdésben megszabott feltételek mellett akkor is, ha a község lakosságát fenyegető nagyobb kár megelőzésére elkerülhetetlenül szükséges (közüzem folytonosságának biztosítása).

3. A közmunka igénybevételénél a közutakról szóló törvény megfelelő rendelkezéseit kell alkalmazni.

Előírás: A megváltott közmunkából a községet illető hányad fejében visszahagyott összeget a vonatkozó rendeletekre kell előírni.

Számadási okmányolás: A közmunkaváltság a közadókkal az együttes adókezelés keretében szedve, a megosztási hányad szerint a községet megillető rész összeget az együttes adó beszedési napló jegyzet hasábjában a pénztári napló viszonyos elszámolási tételszámának feltüntetésével kell bejegyezni. A kivetési lajstromot az évi számadáshoz kell mellékelni.

Megjegyzés: Az 1886. évi XXII. t.-c. 133. §-a alapján igénybevehető külön községi közmunkát, melyet készpénzben nem lehet megváltani, adott esetben össze kell írni, kivetni s a kivetési lajstromot közszemlére kell kitenni.

Ezen közmunkát a 177.300—1924. B. M. sz. rendelet 12. §. 1. pontjában foglalt rendelkezés szerint községi középítkezéseknél csak külön képviselőtestületi határozattal és ennek alispáni jóváhagyása után lehet igénybevenni.

Az ily módon, avagy az idézett belügyminiszteri rendelet 12. §. 2. és 3. pontjában foglalt rendelkezések szerint kivételesen igénybevett közmunkát, a kivetési lajstromban foglalt lerovási adatokat esetenként pontosan ki kell tölteni, nyilvántartani és elszámolni.

Az igénybevételt, a nyilvántartást és az elszámolást a járási főszolgabírónak időnkint ellenőrizni kell.

Városi utak jövedelme.

2. rovat.

Jogforrás: Az 1890. évi I. t.-c. 81. §-a: A vámszedés joga csak közutakon és közforgalomra szolgáló hídon, kompon (réveken) és hajóhidakon, továbbá a városok és községek kövezetének használata fejében gyakorolható, illetve engedélyezhető. E vámszedési jogot, illetve annak gyakorolhatóságát a kereskedelemügyi miniszter engedélyezheti, ki e tekintetben a városok és községek kövezetvámjára nézve a belügyminiszterrel egyetértőleg jár el. A díjakat az engedélyokirat állapítja meg.

Előírás: A vámtárgy (tárgyak) kezeléséből folyó időszakai, közgazgatási számfelvitel alá vont, leszámolásainak adatai szerint befolyt jövedelem összeget folyó tételszámok és az elszámolás időszakának, esetleg egyéb lényeges adatainak bejegyzésével, a folyó évi előírás hasábjába kell feljegyezni.

Számadási okmányolás: a leszámolást és annak okmányait (mellékleteit) az elszámolási tételhez kell mellékelni.

Burkolási díjak.

3. rovat.

Jogforrás: Községi járda létesítésére és fentartására alkotott és a vagyonfelügyeleti hatóság által jóváhagyott szabályrendelet rendelkezései szerint szedett hozzájárulások, díjak.

Előírás: A burkolási díjakat alapszerűleg kell kezelni és külön főkönyvi számlán kell itt elszámolni. Az elmúlt évi hátralékot sommásan a hátralék hasábjában és a folyó évi kivételeket sommásan a folyó évi előírás hasábjába be kell jegyezni.

4. rovat.

Megtérítések.

Természetiüknél fogva ezek lehetnek:

- a) a községi utak, hidak szándékos rongálásából eredők;
- b) utak, terek világításához hozzájárulások;
- c) utak, hidak létesítése és fentartása költségeihez magán érdekelt-ségek által felajánlott hozzájárulások, adományok stb.

Előírás: A rendszerint eseti bevételeket folyó tételszámok alatt időrendben, szabatos szöveggel kell előírni.

Számadási okmányolás: Rendszerint záradékkal ellátott, befizetésre vonatkozó ellennyugták.

5. rovat.

Különfélék.

Természeténél fogva ezen fejezet alá tartozó, de a felsorolt rovatok egyike alá sem sorozható eseti, alkalmi bevételek összegeit tételesen időrendben itt kell előírni.

Számadási okmányolás: mint a 4. rovat alatt.

IX. FEJEZET. VAGYONIGAZGATÁS.

Jogforrás: Általánosságban az 1886. évi XXII. t.-c. 111. §-a: „A község vagyonának olynemű jövedelmei, melyek eddig is a község kiadásainak fedezésére fordítottak, ezentul is mindenképp ezen célra fordítandók.“

A vagyonkezelésre vonatkozólag az 1886: XXII. t.-c. 112., 113., 114., 115., 118—121. §-aiban, a 177.200—1924. sz. B. M. rendelet 2. §. és a 177.300—1924. sz. B. M. rendelet 11. és 12. §-aiban foglalt rendelkezések.

1. rovat.

Ingtatlanok jövedelme.

A nyilvántartás és elszámolás módozatai aszerint alkalmazandók, hogy a vagyontárgy

- a) bérbeadás;
- b) részes (harmados, feles) művelés; avagy
- c) házilagos kezelésben áll hasznosítás alatt.

Jogforrás: E tekintetben az 1886. évi XXII. t.-c. 112. §-a: „A községi vagyon kezelésének módját és ha erre nézve a bérbeadás állapotát meg, ennek feltételeit a képviselőtestület állapítja meg.“

a) Bérbeadás esetében.

Jogforrás: Az 1886. évi XXII. t.-c. 120. §-a: „A községi vagyon bérbeadása rendszerint csak nyilvános árverés útján eszközölhető. Az árverés módozatait és a kikiáltási árt a képviselőtestület állapítja meg s az árverést az hagyja helyben. Ha a közárverés sikerre nem vezet, vagy a község érdeke kivételesen a magánútoni egyezkedést javallaná: a vagyon szabadkézből is kiadható, de az erre vonatkozó szerződés a községre nézve csak a törvényhatóság jóváhagyása után válik kötelezővé.“

Előírás: Azon esetben, ha csak néhány ingatlan vagyon tárgyról van szó, rendszerint külön-külön folyó tételszámok az ingatlan lényeges ismertető (telekkönyvi-, helyrajzi-, betét-, sor- és tételszám, terület kat. holdakban stb.) adatait; a bérleti, hasznóbér szerződés lényeges kikötéseit (bérlo neve, lakhelye, az általa letett óvadék összege és annak számadási adatai; letéti napló bevételezési időpontja tételszáma; bérleti időtartamot; bérletfizetési kötelezettség időpontját, részleteit, módozatait; a tárgyévben fizetendő összeget; a folyó évi előírás hasábjában, már a számadási év kezdetén kell előírni. Ugyanekkor kell áthozni az ezen tételre vonatkozó, az elmúlt évről netalán hátralékban maradt bérösszeget is. A tétel szövegezésében, avagy az előírási oldal jegyzet hasábjában pontosan be kell jegyezni, hogy a hátralék mely időből áll fenn.

Számosabb (több) ingatlan vagyontárgy hasznóbér jövedelmét külön nyitott, több évi használatra (rendszerint a több éves hasznóbérlet időtartamára) berendezett, egyéneknéti segédkönyvben lehet nyilvántartani és elszámolni. Ez esetben a számadási főkönyvben a vagyoneleltár egyes tételei szerinti főkönyvi tételeknél az előírást (hátralék, folyó előírás és a teljesítés, lerovás, valamint az év végével fennmaradó hátralék) sommásan, a segédkönyvi egyéneknéti számlakivonatok sommás összegeinek bejegyzésével kell foganatosítani.

Számadási okmányolás: Az egyes hasznóbéri összegek befizetésére vonatkozó, beutalási záradékkal ellátott ellennyugták. Tömegeges kezelés esetében a külön hasznóbér beszédési (havi) alnaplót, beszédési jegyzéket kell mellékelni a számadáshoz.

b) Részes (harmados, feles) művelésre hasznóbérbe adott ingatlanok esetében.

Előírás: Ezen hasznosítási módozat esetében a hasznórészesedést rendszerint a betakarításkor foganatosított megosztási eljárás alkalmával kell át- és birtokba venni. A részesedést terményekben szolgáltatja a hasznóbérlo. A terményeket a megosztási és átvételi, birtokbavételi eljárással megbízott előjárósági tagoknak kell pontos és részletes leszámolási

jegyzékbe, jegyzőkönyvbe s ennek alapján azonnal megnyitandó „Termény anyagszámadás“-ba foglalni.

Az egyes termények értékesítéséből (rendszerint nyilvános árverés, kötlevelek) eredő készpénz bevételeket azonnal külön-külön tételszám alatt a folyó évi előírás hasábjában elő kell írni és a tétel szövegezésében pontosan fel kell tüntetni az értékesített termény megnevezését, mennyiségét, az elért egységárat, a vevő nevét és lakhelyét, s egyáltalában a létrejött jogügylet lényeges kellékeit. Ugyanekkor a „Termény anyagszámadás“-ban az értékesített terménymennyiséget is kiadásban kell elszámolni.

Természetben felhasznált terményeket (takarmány, tengeri, zab stb.) a takarmányozásról vezetendő naplóban időrendben és mennyiségileg kell nyilvántartani s ezen napló adatai alapján kell időszakonként (havonként, negyedévenként) átértékelve a számadásban (pénztári naplóban) azokat keresztülvezetni (pl. ingatlan jövedelem címen bevétel, apaállat tartás költsége címen kiadás), s a felhasznált mennyiséget a „Termény-anyag számadás“-ban ugyanekkor kiadásban kell elszámolni.

A tárgyév (számadási év) végével értékesítetlenül, felhasználatlanul maradt és a „Termény-anyag számadás“ szerinti készleteket a piaci ár közepesével kell megfelelően értékelni s a vonatkozó számadási főkönyvi számlán külön tétel és szabatos szövegezéssel a folyó évi előírás hasábjába összességében feltétlenül előírni s hátralékként az évi zárlatnál ki kell mutatni.

Azon esethen, ha következő évben az értékesítés alkalmával kedvezőbb árakat lehet elérni, a különbözetet a folyó évi előírás hasábjába kell bejegyezni külön-külön tételszám alatt; ha az elért ár kisebb, úgy a hátralék összegéből a különbözetet törölni s azt ennek megfelelően indokolni kell.

Számadási okmányolás: Az egyes értékesítési okmányokat, leszámolásokat közigazgatási számfejtés alá kell vonni s beutalási záradékkal ellátottan a számadáshoz kell csatolni, a „Termény-anyag számadás“-t az évi számadáshoz kell mellékelni.

c) Házikezelésben (saját gazdálkodás) hasznosítás esetében:

Előírás: Az ily módoni hasznosítás, gazdálkodás esetére mindezekelőtt kötelessége a képviselőtestületnek évről-évre gazdasági üzemettervet felállítani s a gazdaság vitelére, annak ellenőrzésére, kebeléből legalább is három tagú bizottságot kirendelni. A gazdaság viteléről, annak minden mozzanatáról, eseményéről a lényeges elszámolási adatok feltüntetésével, hitelesített üzemenaplót, termény- és egyéb anyag számadást, takarmányozási naplót, rendszeres ingó leltárt kell vezetni.

Ezen nyilvántartások és külön számadások adatai és időrendje szerint történik a terményeknek időszaki és alkalmi értékesítéséből eredő

készpénzbeni elszámolás ugyanolyan módon, amint az a részes művelés esetében fentebb szabályozva van.

A bevételek mindenestre bruttó összeggel számolandók el, az üzemvitellel járó készkiadások viszont (munkabérek, fuvarok stb.) ágazatonként és csoportonként; a kiadás hasonló fejezete (IX. Vagyonigazgatás) alatt nyitott számlán (számlákon) kell előírni tételszám és időrendben.

Számadási okmányolás: Ugy, mint a részes művelésre hasznosítás esetében s a gazdaságvitelre vonatkozó összes nyilvántartások, naplók, okmányok az évi számadáshoz melléklendők.

Ezen rovat több számlára s az egyes számlák viszont több alszámlára (tételre) oszthatók fel és a célszerűség és áttekinthetőség szempontjából rendezhető be.

Ilyenek lehetnek: földek jövedelme, épületek használatára, legelőhasznosítás (legeltetési díjak), útmenti termények értékesítése (homokbánya, kőbánya, folyamkavics stb.).

Nyilvántartandók külön főkönyvi számlán és tételszámok alatt a községi ingatlan vagyontárból is foglalt, községi vagyont képező oly vagyontárgyak is, amelyek időlegesen nincsenek hasznosítva, ez esetben a jegyzet hasábjában tetelesen fel kell sorolni azon okokat és adatokat, amelyek miatt a vagyontárgy a számadási évben nem volt hasznosítva.

Számszerűen keresztülvezetendők évenként a természetbeni használatban álló ingatlanok béregyenértékai is. Így a község háza, községi iskola épület, jegyzői lakások, községi kovácsház, bikaistálló stb., jegyzői illetmény föld, faiskola stb.

Erdőgazdaság jövedelme.

1. rovat.
1. alrovat.

Jogforrás: Az 1879. évi XXXI. t.-c. az erdőkről és az 1898. évi XIX. t.-c. az állami erdőkezelésről.

Erdőhasználat a község háztartásában.

Az erdőgazdaságban előforduló használatokat a törvény és a gazdasági (üzem) tervek különbözőképp jelölik meg.

Főkihasználtnak nevezi a fatermelést; főterménye a fa, mellékterményei a fák alkatrészei s termése (u. m. kéreg, hánca, lomb, virág, gyümölcs, mag, makk, gyanta).

Mellékhasználatok: a legeltetés, a szénatermelés, alomgyűjtés, mészegetés, kő, kavics, homokbányászat, vadászat, halászat, valamint a közös területek mezőgazdasági használata.

A kötelező üzemettervekben mindezek a használatok szabályozva vannak.

Az üzemettervekben szakszerűséggel, de a község meghallgatása mellett, állapítják meg az erdőhasználat helyes beosztását, melynél

fontos szempont, hogy az erdővagyon tartós és évenként lehetőleg egyenletes jövedelmet biztosítson. Továbbá gondoskodás történik a kihasznált terület újraerdősítéséről s egyéb utánpótlásokról, nemkülönben azokról a módokról és berendezkedésekről (utak), amelyek a gazdaságos és okszerű kihasználáshoz szükségesek.

A község háztartása szempontjából mindezek fontos jelentőségű körülmények. A községi költségvetésben tehát nemcsak az erdővagyon jövedelmének elszámolásáról, hanem a vagyon fenntartásának költségeiről is gondoskodni kell.

Ami a községi erdők hozamának miként való értékesítését illeti, erre nézve szabály, hogy a község az erdei termékek hasznosításának módjára vonatkozólag szabályrendeletet köteles alkotni, mely nemcsak a törvényhatóság, hanem erdőgazdasági szempontból a közigazgatási bizottság által is jóváhagyandó. A szabályrendeletben történik intézkedés arra nézve, hogy miképen részesüljenek a község lakosai az erdei használat egyes nemeiben (a megengedett erdőrészekben való legeltetés, fűkaszás, lombalomszedés, tuskóirtás, vadgyümölcszedés stb.). A szabályrendelettel intézkedik, hogy a gazdasági terv szerint évenként esedékes vágásokból kikerülő fa miként értékesíttessék. Az értékesítés mindig az erdészeti szakközeg becslése alapján és elsősorban nyilvános árverés tartása mellett történik. Ha a faanyagot a falu lakosai között egyeseknek kisebb mennyiségekben bocsátják áruba, a képviselőtestület árszabályzatot állapít meg. Az árszabályzat a közigazgatási bizottság által is jóváhagyandó.

Ha a szabályrendelet szerint az évi esedékes fakészletet tömegeladás útján kell értékesíteni, az árverés feltételeit a képviselőtestület állapítja meg és ugyancsak a képviselőtestület hagyja jóvá az árverés eredményét, illetőleg köti meg a szerződést. A községi képviselőtestületnek az eladás felett hozott határozata csak a törvényhatóság jóváhagyása után válik a községre nézve érvényessé. Minden ilyen határozat azonban egyúttal erdészeti szempontból a közigazgatási bizottságnak is bemutatandó.

Ha a község belső háztartásában rendkívüli szükséglet áll elő és a község erdővagyonából kíván nagyobb bevételhez hozzájutni, az 1886: XXII. t.-c. 112. §-a szerint hozott határozatával az üzemtervtől eltérő rendkívüli kihasználást engedélyezését kérheti. A törvényhatóság jóváhagyása után határozatát a közigazgatási bizottság útján a földművelésügyi miniszterhez kell felterjesztenie, aki indokolt esetben az üzemtervtől eltérőleg több évi kihasználást engedélyezhet.

Ugyancsak az 1886. XXII. t.-c. 112. §-a szerint és a törvényhatóság jóváhagyása mellett hozott határozattal kérheti a gazdasági terv bármely irányu megváltoztatását, vagy bármely más rendkívüli kihasználatot.

Államkezelés. A községi erdőgazdasági ügyek ellátásában szükséges szakismeretet igénylő tennivalókat az 1898: XIX. t.-c. értelmében az állami erdőhivatalok látják el és annak fejében az államkincstár javára a községek erdőkezelési költségjárulékot fizetnek. A járulék mértékét, az erdőbirtok nagyságára és jövedelmezőségére tekintettel, 5—5 évenkénti időszakokra a földművelésügyi miniszter állapítja meg.

Az erdőhivatal külön tennivalói: kijelöli a birtokhatárokat, felállítja és fenntartja a birtokhatárjeleket, elkészíti a gazdasági tervet, kijelöli az üzemtervnek megfelelő vágási területeket, megbecsüli a vágások fakészletét, és más erdei termékek mennyiségét, kitüzi és vezeti az új erdőültetéseket, felügyel az erdőörökre, nyilvántartja és feljeli az erdei kihágásokat, a kihágás miatt felhatalmazás nélkül feljelentést tehet, a kihágókkal a község felatalmazása alapján egyezséget köt, tanácsot, véleményt ad erdőgazdasági ügyekben.

Szakmunkálataihoz a község adja a kézi munkaerőt, az anyagot, a község határára belül a fuvarj és a megfelelő elszállásolást. A fuvarra és az elszállásolásra nézve a község előzetes értesítést kap a szakközegtől, ha ennek dacára nem teljesíti a szolgáltatást, a felmerült költségeket a község megtéríteni tartozik.

Az erdőhivatalnak különösképp feladata az is, hogy magával a községgel szemben is érvényt szerezzen az egyetemes közigazdasági érdekekkel bíró gazdasági (üzem) terv rendelkezéseinek. E szerint az állami erdőhivatalokat a kezelésük alatt álló községi és más erdők feletti hatáskörükben nem csupán gazdasági szakhivataloknak kell tekinteni, de olyan közhatósági jellegű szervezetnek is, amely a kezelésükben lévő erdőkre nézve az államerdészeti érdekeket is képviselik és a törvényes rendszabályok megtartása felett is őrködnek.

Előírás: Az erdőgazdaság jövedelmét megannyi tétel, vagy (az üzemi költségvetés rovatrendszerének megfelelő) számlán kell előírni aszerint, amint azok állandó, vagy változó (eseti) természetűek, már a számadási év kezdetén, avagy időrendben esetenként.

Számadási okmányolás: Az eseti elszámolások, bérjegyzékek, számlák, nyugták.

Legelőgazdaság jövedelme.

1. rovat.
2. alrovat.

Jogforrás: Az 1894. évi XII. t.-c. 6. §-a: Oszatlan közös tulajdont képező legelőknél az érdekelt birtokosok közgyűlése állapítja meg a legelő-rendtartást, a legeltetés, az állattenyésztés s az apaállattartás módjait.

Ha a legeltetéshez való jog egyes, a közösségben részes tulajdonosok közt kétséges és a jogosultság, illetve használat aránya bíróság ideiglenesen vagy véglegesen nem rendezett, addig, míg a bírói rendezés megtörténik, a közigazgatási hatóság a legeltetéshez való jog ideiglenes rendezéséről gondoskodik.

7. §.: A közös legelőre nézve az érdekelt birtokosok közgyűlése állapítja meg, hogy:

a) mennyi és minő állatot van jogosítva minden egyes birtokos vagy községbeli lakos a legelőre bocsátani;

b) mily kötelezettség terheli azt, ki nem saját állatait bocsátja a közös legelőre, hanem jogának gyakorlását másnak engedi át.

A birtokossági közgyűlés határozatait a községi előjáróság hajtja végre; a nyomásos gazdálkodás, közös legeltetés és apaállattartás ügyeit az intézi. Megállapítja továbbá az ugar, tarló, rét és legelő legeltetésének idejét; gondoskodik az apaállatok beszerzéséről és eltarításáról.

Ezen teendők ellátásának költségei a községi költségvetéssel együtt, de a többi kiadásoktól elkülönítve állapítandók meg s azok által viselendők, kik a közös gazdálkodásban az állattenyésztésben részt vesznek.

Az állattenyésztési kiadások fedezésére jogában áll a községi képviselőtestületnek a tenyészállatok után bizonyos díjakat állapítani meg. Az ezekből származó bevétel azonban kizárólag állattenyésztési célokra fordítandó.

Az előjáróságot ezen ügykörben is a képviselőtestület ellenőrzi és sérelmes intézkedései az elsőfoku hatósághoz felelbevezhetők.

További felelbezés esetén a másodfoku hatóság végérvényesen határoz.

20. §.: Közös avagy községi tulajdont képező legelőknél és oly határokon vagy határrészekben, hol a nyomásos gazdálkodás van elfogadva: lovat, szarvasmarhát és sertést legeltetni rendszerint csak közös csordákban, nyájokban, falkákban, csürhékben és ménesekben szabad.

21. §.: A közös legeltetésre használt birtokoknál a községi képviselőtestület, illetve a birtokossági külön tanács (11. §.) megállapítja, hogy:

a) a legelőre hány állat bocsátható,

b) a területnek mely részei, mely időben és mily sorrendben felváltva kerüljenek legeltetés alá,

c) egymást, a legeltetésben hátráló állatnemek a legelőnek mely részeiben és minő sorrendben legelhessenek,

d) hol nem szabad állategészségi, vagy más okokból legeltetni,

e) hol legyenek a kutak, itatók, delelők és védhelyek készítendőek,

f) egy állat után legeltetési költségek (pásztorbér, legelő stb.) címen mily összeg fizetendő,

g) mely esetekben engedhető meg az, hogy a 20. §-ban elrendelt legeltetési módtól eltérőleg egyesek külön legeltethessenek.

A községi közlegelőkre vonatkozólag a 7000—1914. F. M. rendelet 251. és következő §-ai értelmében a községeknek legeltetési szabályrendeletet kell alkotniuk.

A közös legelők javítására államkölcsönök (4%-os 20 év alatt törlesztendő) feltételei és módjai tekintetében a földművelésügyi m. kir. miniszter 51.661—1927. számú rendelet intézkedik.

Előírás: A legelő gazdálkodás egymagában véve is, de esetleg a tenyészállat tartásával együttesen az állattartókra külön költségvetés alapján kivetendő járulékokból lévén folytatandó, e címen befolyó bevételeket a kivetési művelet (lajstrom) jogerőre emelkedésével sommásan kell előírni. Egyéb, a költségvetés szerinti és előre nem látott bekövetkező bevételeket időrendben, külön tételszámok alatt kell előírni.

Számadási okmányolás: az évi kivetési művelet (lajstrom) és az eseti bevételeket igazoló ellenanyagok, okmányok.

Értékpapírok és takarékpénztári betétek jövedelme (cselekvő kamatok).

2. rovat.

Jogforrás: 1886. évi XXII. t.-c. 121. §-a: „A községi tőkepénzek hasznosítására nézve ugyanazon szabályok tartandók meg, amelyek az árvapénzek elhelyezésére fenállanak“.

Az 1891. évi 17611. sz. belügyminiszteri rendelet szerint: „arra, hogy a község tőkepénzeinek gyümölcsöztetése tekintetében a szükséges alakszerűségek megtartása mellett megállapodásra jusson, a községi képviselőtestület az ezen állással az 1886. XXII. t.-c. 87. §-a alapján egybekötött felelősségből kifolyólag saját érdekében van hivatva, mivel különben, ha a község tőkepénzei a képviselőtestület mulasztása következtében hosszas időn át hevertetnek, a kamatvesz-

teségért az illető képviselők teljes kártérítési, vagyoni felelősséggel tartoznak.“

A gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877: XX. t.-c. 291. §-a: „A gyámpénztár pénzkészlete jóhitelű pénzüintézeteknél is elhelyezhető. Ezeket a törvényhatóság, illetőleg a képviselőtestület jelöli ki névszerinti szavazattal és a netalán bekövetkezendő károsodásért elsősorban azok felelősek s tartoznak kárpótlással, kiknek szavazatával az erre vonatkozó határozat hozatott, a 299. §-ban említettek felelőssége azonban ezáltal érintetlen marad“ (a 299. §. 2. pontjában említettek: „a 285. §. értelmében rendszeresített községi kezelésnél a kölcsönző pénzekért: elsősorban a közgyám, másodsorban a községi elöljárók és illetve a képviselőtestület, harmadsorban a község felelős“).

Az 1903. évi 55.300. számú belügyminiszteri rendelet szerint: „A gyámpénztár pénzkészletének elhelyezése céljából a pénzüintézeteknek névszerinti szavazással való kijelölése és az elhelyezés arányának megállapítása évről-évre a képviselőtestületi őszi közgyűlésen történik.“ (Lásd 1886: XXII. t.-c. 59. §-át is.)

Előírás: Abban az esetben, ha csak néhány tétel kezeléséről van szó, minden egyes értékpapir, takarékpénztári betét kamatozásának nyilvántartására és elszámolására a számlán önálló, folyó tételszámot kell nyitni. A tételt szabatosan kell szövegezni, abban az értékpapir, takarékbetét pontos megnevezését, számát, lényeges ismertető jeleit, névértékét, fenálló értékét, kamatlábát, (kamatok, szelvények) esedékességének időpontját fel kell tüntetni.

Az évi kamathozadékot a rögzített kamatozó értékpapiroknál már a számadási év elején kell előírni; változó kamatozásu, osztalékos és változó tőke álladéku értékpapiroknál, takarékbetéteknél a kamat esedékessége idején kiszámított kamatösszeget az esedékesség idején összegszerűen előírni a folyó évi előírás hasábjába. Az elmúlt számadási évről eredő hátralékokat a vonatkozó tételnél a hátralék hasábjában kell bejegyezni.

Oly értékpapírok számára is kell nyitni tételt, amelyeknek kamatozása időlegesen szünetel.

Számadási okmányolás: A kamatkifizetésekre vonatkozó pénzüintézeti leszámolások, esetleg ezeket pótló, beutalási záradékkal ellátott ellennyugták, könyvkivonatok stb.

Tömeges értékpapir, takarékbetét, folyószámlai forgalom pontos nyilvántartása és elszámolása céljára ezeket több évi használatra berendezett külön segédkönyvben, a „Tőkekönyv“-ben kell lebonyolítani s a számadási főkönyv ezen számlájára a „Tőkekönyv“ sommás zárlatának adatait kell átvezetni az év végén. A „Tőkekönyv“ egyuttal a tőkeálladék és

forgalom pontos nyilvántartására szolgálhat úgy a cselekvő, mint a szenvedő tőkék (adósságok) számára. Ez esetben a külön tárgyalat u. n. „Hitelműveleti számlák“ csoportjából az értékpapir nyilvántartás céljára külön részletes és tételes számla vezetése is feleslegessé válik annyiban, hogy csak az esetleges változásokat (folyó hitelműveleteket) jegyezzük be tételesen, míg a tőkekönyv részletezése szerinti sommás hátralék (fenálló) összegeket sommásan vezetjük. A „Tőkekönyv“ számadási zárlatát (kivonatát) az évi számadáshoz kell mellékelni.

Jogok és javadalmak.

a) Vadászati jog.

3. rovat.
a) alrovat.

Jogforrás: A vadászati jogról szóló 1883. évi XX. t.-c. 1—5. §-ai, valamint a községi vadászati jog haszonbérbeadására vonatkozó, különösen az 1927. évi 154.113. sz. belügyminiszteri körrendelet; a számos kormányrendelet és döntvények. A vadászati jog bérjövédelme a földtulajdonosokat illeti birtokuk arányában, de ha a bérjövédelem nem osztható fel, községi közigazgatási célokra fordítandó.

Előírás: A fenálló haszonbéri szerződés szerint fizetendő évi bérösszeget a számadási év elején, a bérleti szerződés lényeges adatainak a szöveg-hasábjában (bérlet neve és lakhelye), a netalán letett óvadék elszámolási adatai (letét naplóban bevételvezetés időpontja és tételszámai), az esedékesség ideje, a bérlet tárgy rövid adatainak s egyéb lényeges adatok bejegyzésével kell előírni.

Számadási okmányolás: A bérösszegek befizetésére vonatkozó, beutalási záradékkal ellátott, ellennyugta.

b) Halászati jog.

b) alrovat.

Jogforrás: Az 1888. évi XIX. t.-c. 1. §-a: „A halászat joga a földtulajdon elválaszthatatlan tartozékát képezi és a meder tulajdonosát (1885. XXIII. t.-c. 4. és 5. §-ai) illeti.“

Előírás: mint a vadászati jognál.

Számadási okmányolás: mint a vadászati jognál.

c) Mázsadij.

c) alrovat.

Jogforrás: A községi mázsa, hidmérleg használatáért szedhető díjakat megállapító szabályrendelet rendelkezései.

Előírás: A községi mázsa, hidmérleg igénybevétele alkalmával fizetendő díjakról az elszámolási rendszer (töbárcás bárcatűzetek, bárcatömbök stb.) szerinti időszaki leszámolások során megállapított bevételi

összegeket időrendben, folyó tételszámok alatt, az elszámolási lényeges adatok (időszak, bárcaszámtól—bárcaszámig) bejegyzésével a folyó előírás hasábjába kell bejegyezni.

Számadási okmányolás: Az időszaki, közigazgatási számfeltevés alá vont, beutalási záradékkal ellátott elszámolások.

A beszerzett bárcafüzetek, tömbök, szigorú elszámolás alá tartozó nyomtatványok lévén, azok anyagszámadásban tartandók nyilván és számolandók el.

4. rovat.

Községi üzemek tiszta hasznából való részesedés.

Jogforrás: Az 1924. évi 177.300. számú belügyminiszteri rendelet 11. §-a: „1. A községi üzemek és vállalatok kezelésénél gondoskodni kell arról, hogy azok fenntartási költségeiket, beleértve a községtől természetben (munkaerő, nyersanyag, helyiség stb.) kapott hozzájárulás forgalmi értékét mindenestre fedezzék, azoknak az üzemeknek és vállalatoknak pedig, amelyeket hasznóhajtó céllal létesítettek, meg legyen kellő jövedelmezésük.

2. Ha valamely községi üzem, vállalat kezelésében hiány mutatkoznék, annak okát gondos vizsgálattal ki kell deríteni s ha megállapítatnék, hogy a hiány az üzem vagy vállalat legokoszerűbb vezetése mellett sem osztható el, feltéve, hogy annak fenntartása közegészségügyi, közbiztonsági vagy más fontos közérdekű okokból nem okvetlenül szükséges, azt meg kell szüntetni.

3. Ugyancsak meg kell szüntetni a hasznot hajtó céllal létesített üzemeket és vállalatokat, ha azok a községnek számottevő jövedelmet okszerű gazdálkodás mellett sem biztosítanak.

4. Az ilyen kétes értékű üzemek és vállalatok megszüntetését a vármegyei törvényhatósági bizottság, illetőleg a belügyminiszter is elrendelheti.

Előírás: Minden egyes üzemnek saját számadása van. Jövedelme a községi háztartás szükségleteire fordítandó. Minden üzemből várható jövedelem számára ezen a számlán külön-külön előírási tételt kell nyitni a számadási év elején. A számadási évben az üzemi számadás szerinti, melyet külön kell vezetni és okmányolni, a képviselőtestület által megállapított tiszta hozadék összegét a folyó évi előírás hasábjába kell előírni. Az üzemi külön számadás és elszámolás vezetésének módozatait az üzemi szabályrendelet rendelkezéseibe kell foglalni.

Számadási okmányolás: A képviselőtestület által megállapított üzemi külön számadást és mellékleteit (okmányait) az évi számadáshoz kell csatolni.

Különfélék.

5. rovat.

Természetiüknél fogva ezen fejezet alá tartozó, de a tárgyalt rovatok egyike alá sem sorolható eseti bevételeket kell idő, sorrend és külön-külön tételszámok alatt itt előírni.

Vásártarthatási jog.

6. rovat.

Jogforrás: Az 1892. évi 45.899. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet az országos és heti vásárok tartása, új vásárok engedélyezése, valamint a vásárok áthelyezése és pótvásárok tárgyában.

E rendelet első bekezdése szerint: „A vásár tarthatási jog vagy királyi vásárszabaddalmi okmányon, vagy pedig miniszteri engedélyen alapul. Ennélfogva a vásárok csakis az adománylevelekben, vagy okmányokban megszabott korlátok között tarthatók meg.“

A vásárijogtulajdonos helypénz szedésére jogosult.

A díjszabályzatot a vásárijogtulajdonos szabja meg, de ezt jóváhagyás végett a kereskedelemügyi miniszterhez kell felterjeszteni.

A heti vásárookra az országos vásárra vonatkozó rendelkezések irányadók.

A napi piac nem esik a vásár fogalma alá; itt is szedhet a község helypénznek megfelelő díjakat, azonban ez a díj nem vásári helypénz, hanem „községi köztérhasználati díj“. A napi piaci elhelyezkedések rendszerint állandó jellegűek lévén s így az árubódék, sátrak, áruasztalok, kofaárulóhely által elfoglalt hely fejében szabályrendeletben megállapított díjakat kell, vagy lehet szedni.

A helypénzszedési jog bérbe is adható.

Ha a község a vásári helypénzszedési jogot maga kezeli, a pénzbeszedéssel az előjárókat, vagy más alkalmazottakat bízhat meg s vásári bárca alapján szedi a helypénzt, de jogát bérlet útján is hasznosíthatja. A bérbeadásnál ugyanúgy jár el, mint másnemű vagyonbérletnél. (1886: XXII. t.-c. 120. §.)

Előírás: A vásári jognak és a piaci helypénzszedésnek házilagos kezelése esetére a megtartott vásárok és a piaci helypénzkezelésnek forgalmáról a kezeléssel megbízottaknak rendszeres leszámolást kell felállítani és adni.

Ezen leszámolás adatait esetről esetre előzetes közigazgatási számfeltevés, megállapítás és beutalás után a főkönyvi számlán a folyó évi előírás hasábjába, a szöveg hasábjában az elszámolás lényeges adatainak bejegyzésével időrendben, folytatólagos tételszámok alatt kell előírni.

Állandó természetű helybérletek, díjak, valamint a bérbeadás esetében a bérleti szerződések lényeges adatainak bejegyzésével, a fizetendő összegeket már az év elején tételenként kell előírni.

A főkönyvi előírást és elszámolást mindenkor a bruttó rendszer szerint kell foganatosítani, vagyis az összes nyers bevételeket bevételben, az összes költségeket kiadásban kell elszámolni.

Számadási okmányolás: A házilag kezelésben hárcarendszer és a leszámolás bérlet esetében a befizetett bérösszegek ellennyugtái. A felmerülő kiadásokat tételesen kell okmányolni. A hárcarendszer esetében a beszerzett és forgalomba bocsájtott bárcák (tömbök, füzetek), szigorú elszámolás alá tartozó értékjegyek, azokat anyagszámadás és elszámolás mellett kell kezelni s szorosan ellenőrzött zár alatt kell őrizni. Az anyagszámadást az évi számadáshoz kell mellékelni.

XI. FEJEZET.

Községi alkalmazottak fizetési alapjából engedélyezett segély.

Jogforrás: Az 1927. évi V. t.-c.-nek az önkormányzati testületek háztartása hatályosabb ellenőrzéséről szóló részének végrehajtása tárgyában a m. kir. belügyminiszter által kiadott 1927. évi 42.200. sz. rendelet III. rész 7. pontja: „Ha az alispán a községi költségvetésnek felülvizsgálata során azt látná, hogy a község nélkülözhetetlen szükségleteit is csak a törvényes bevételek teljes kimerítésével (50%-kal kivetett községi pótdó mellett) képes fedezni, a 62.000/1926. B. M. sz. körrendelet 77. pontja értelmében a „Községi alkalmazottak fizetési alapjából“ megfelelő összegű segélyt engedélyezhet és azt a költségvetés XI. fejezete alá beilleszti.

Előírás: A község költségvetését megállapító alispáni határozat szerint a folyó számadási évre engedélyezett segély összegét, az engedélyező alispáni határozatra hivatkozással, itt kell előírni.

Számadási okmányolás: A segélynek készpénzben kiutalására vonatkozó postatakarékpénztári cheque utalvány-szelvénye.

Az alispánnak módjában áll a segélyt részben vagy egészben a község tartozásaira visszatartani, illetőleg elszámoltatni és pedig elsősorban a községnek a községi alkalmazottak fizetési alapjával szemben, másodsorban a vármegyei hozzájárulás, továbbá vicinális úti hozzájárulás stb. címen fennálló tartozások törlesztésére felhasználni. A segély összegét ez esetben is teljes összegével kell előírni és elszámolni a számadásban (naplóban) bevételben, míg kiadásban mint teljesített befizetéseket kell előírni a vonatkozó főkönyvi számlán és elszámolni külön-külön számadási tételszámok (naplótételek) alatt az ily módon teljesített törlesztéseket. A számadási naplótételekre ily esetben külön-külön hivatkozni kell s az elszámolási tételhez mellékelni kell az alispánnak erre vonatkozó rendelkezését.

XII. FEJEZET. KÜLÖNFÉLÉK.

A tárgyalt fejezetek egyike alá sem sorolható eseti bevételeket külön-külön tételszámok alatt, időrendben ezen számlán írjuk elő.

B) RENDKIVÜLI KEZELÉS.

I. Cím. Rendkívüli bevételek.

II. Cím. Átmeneti bevételek.

Előírás: Ezen számlákon eseti olyan bevételeket kell előírni és elszámolni, melyeket költségvetésileg is és természetükénél fogva ide sorolnak, pl. beruházási tőke bevétel, ingatlan értékesítésből eredő bevétel, átmeneti jellegű bevételek, avagy költségvetési előirányzat nélkül, a tárgyév folyamán ily címen felmerülhető bevételek.

A „Rendkívüli“ és az „Átmeneti“ kezelés és elszámolás sorába utalt vagyonszámlák természetét és fogalma egyébként a kiadási számla ezen (rovat) csoport ismertetésénél van részletesen ismertetve.

A „Rendkívüli kezelés“ csoportja bevételei sorában, külön nyitott számlán, kell elszámolni az elmúlt számadási évről áthozott pénztári maradványt is.

A „Pénztári maradvány“-ra vonatkozólag fennálló:

Jogforrás: A m. kir. Belügyminiszternek 1924. évi 177.200. sz. alatt kiadott rendeletének 3. §. 10. pontja, mely szerint: „A költségvetési év végén várható pénztári maradványt, valamint a múlt évekből eredő cselekvő hátralékokat nem szabad a község bevételei közé felvenni. A valósággal mutatkozó maradványt, nemkülönben a cselekvő hátralékból befolyt összeget a következő év különféle (rendkívüli) bevételei közt kell elszámolni, és a költségvetési kiadások fedezésére kell felhasználni.“

Az a rendelkezés, hogy a várható évvégi pénztári maradványt fedezetül előirányozni nem lehet, nem érinti az 1886. XXII. t.-c. 124. §-át, amely szerint a költségvetés készítését megelőző pénztári maradvány a költségvetésnél fedezetkép figyelembe veendő. A pénztármaradványt azonban csak abban a részében lehet fedezetül kijelölni, ha az tiszta vagyon szaporulat. Ezt akképp állapítjuk meg, hogy a cselekvő hátralék és a pénztári maradvány együttes összegét egybevetjük a szenvedő hátralékkal, a különbözet adja a tiszta vagyon szaporulatot, amelyből azonban levonandó a költségvetésileg a tárgyévet illető hányad.

Előírás: Miután a múlt számadási évről áthozandó pénztári maradvány a számadás (napló) első bevételi tétele, ezen tétel elszámolási

adatai és összege már az év elején lerovába hozandó, de előírás nélkül, mert az előírás, mint jogi keletkezés, már az előző évben megtörtént.

Megjegyzés: A pénztári maradvány elsősorban az elmúlt évről kiegyenlítetlenül maradt kiadási (terhelő, szenvedő) hátralékok fedezésére szolgáló készpénz forgótökeje a háztartásnak. A folyó és tárgy évi költségvetésben (számadási) évben végleges elszámolással nem használható fel, még pótköltségvetés útján sem.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 124. §-a szerint a költségvetés készítését megelőző év pénztári maradványát a költségvetésbe fel kell venni.

Ezt a törvényben írt rendelkezést nem érintette a 177.200—1924. B. M. rendelet 3. §. 10. bekezdését, mivel ez a rendelkezés csak azt mondta ki, hogy a tárgyévnek, vagyis a költségvetéskészítés évének, végén várható esetleges pénzmaradványt fedezetlenül kijelölni nem szabad. (Forgótökének azonban igénybevehető.)

A belügyminiszter legutóbb, az 1927. V. t.-c. végrehajtása nyomán, újból hangsúlyozta 1927. évi 45.182. B. M. sz. rendeletében (Belügyi Közl. 1927: 50. sz.), hogy az előző évi pénztári maradványt a költségvetés készítésénél mellőzni nem lehet.

Ez a kérdés tehát tisztázottnak tekintendő, vagyis a költségvetés készítését megelőző év pénzmaradványát — amennyiben az, vagy annak részösszege **tiszta vagyonszaporodást** jelent — a jövő évi költségvetés javára fedezetül fel kell használni.

Mindenekelőtt azt kell tisztázni azonban az előző évi pénztári maradvánnyal szemben, hogy az valóban vagyonszaporodásként mutatkozott-e, illetőleg a pénztári maradvány bruttó összegéből mennyi a tiszta vagyonszaporulat.

Ezt oly módon állapítjuk meg, hogy elsősorban a számadás cselekvő és szenvedő hátralékát egybevetjük és ha aztán a cselekvő hátralék nem fedezi a szenvedő hátralékot, a még fedezetlen szenvedő hátralék végösszegét levonjuk a pénztári maradványból.

Majd azt vizsgáljuk meg, hogy hitellekötés nem terheli-e a pénztári maradványt? Ha igen, a lekötött hitelt szintén levonásba hozzuk.

Végül vizsgáljuk, hogy abban az összegben, amely előző évi pénzmaradványként mutatkozott, mennyit tesz ki az az összeg, amely a tárgyévre a tárgyév költségvetése szerint már fedezetül le van kötve. Ezt ugyanis a tárgyév költségvetése tünteti fel.

Ha mindezeknek levonása után is mutatkoznék még valami a pénztári maradványból, — amely tehát most már lekötetlen, szabad vagyonelem: azt tiszta vagyonszaporulatnak tekinthetjük. Erre a tiszta vagyonszaporulatra (nettó pénztári maradványra) nézve rendel a törvény, hogy azt a jövő évi költségvetés javára fedezetként fel kell használni.

A 42.200—1927. B. M. rendelet A. I. 10. pontja (amely különben a

községekre is irányadó) a költségvetési jog elvi szabályai között, a pénztári maradványra vonatkozó rendelkezések nyomatéka képen, tovább is megy, amikor rendel, hogy tilos az év végén mutatkozó háztartási maradványnak letéti kezelése, avagy tartalékolása. Amivel világosan azt kívánja kifejezni, hogy a nettó pénzmaradványt, azaz a pénztári maradványban mutatkozó tiszta vagyonszaporulatot a háztartás rendes gazdasági életébe közvetlenül be kell vinni, azt — költségvetésileg — fel kell használni.

Nettó pénzmaradvány.

Hol iktassuk be a nettó pénztári maradványt a községi költségvetésbe?

A községi költségvetés szerkesztési szabályai nem szólnak arról, hogy hol van a helye a fedezetlenül felhasználandó pénztári maradványnak. Innen van, hogy e tekintetben különböző eljárásokat tapasztalunk. Van olyan költségvetés, amelyben az I. fejezetben (igazgatás) vették fel, másik a IX. fejezetben (vagyongazgatás) iktatta be, de látható olyan is, amely a XII. fejezetben (különfélék) vette fel. A helyes eljárást egységesen akképp állapítjuk meg, hogy ha az évi költségvetésbe vesszük fel, akkor a „Fejezeteken“ kívül a „Fejezetek“ előtt iktatjuk be.

A költségelőirányzat ugyanis gazdasági terv, amelyben a várható bevételek és az előre látható kiadások vannak előirányozva. Amde a pénztári maradvány (a nettó) **nem bizonyos** várható bevétel, hanem képben levő, rendelkezésre álló készpénz. Erre a tervezés nem vonatkozik, ennél a jellegénél fogva a gazdasági tervbe nem tartozik, hanem azonkívül foglal helyet. Az a tervezett bevételek közé tehát nem sorozható, mert adott készlet, mint ilyen a várható, a reményelt bevételeken kívül és a várható bevételeket megelőzőleg veendő figyelembe. Így fogván fel, a pénztári maradványban (a nettó maradvány) mutatkozó fedezetet, a költségvetés szerkesztésénél az a helyes eljárás, ha azt a „Fedezetek“ részben első helyen, de a „Fejezetek“-be csoportosított bevételi címeket megelőzőleg, azokon kívül, iktatjuk be a költségvetésünkbe.

A nettó pénzmaradványra nézve tudni kell még, hogy azt nem okvetlenül a jövő évi költségvetés javára kell felhasználni. Helye lehet annak az évközben készült pótköltségvetésben is, mint „Fedezet“-nek, ha még nincs lekötve a már elkészített új költségvetésben. A fődolog, hogy ez a fedezetül szolgáló vagyonelem akképp használtassék fel, hogy a vagyonszaporulat hatóság is hozzájáruljon.

Arra nézve, hogy a még le nem kötött nettó pénzmaradvány a pótköltségvetés javára igénybe vehető: jogalapul szolgál a községi törvény 129. §-a, amely a pótdó kivetését csak arra az esetre engedi meg, ha a község kiadásait a község jövedelmei nem fedezhetnék. Amiből következik, hogy ha a pótköltségvetés útján fedezendő szükségletet a pénztári nettó maradvány fedezi, akkor községi adó kivetésének helye nem lehet.

Bruttó pénzmaradvány könyvelése.

A bruttó pénzmaradvány az a pénzkészlet, ami az év végén a napló-zárlat szerint mutatkozott és a pénztárban van. A zárlati pénzmaradvány csak pénzkezelési tárgy, de a községi vagyon megállapítása szempontjából nem feltétlen és abszolút értékű vagyonelem. (Például ha a községnek szenvedő hátralékban 10.000 P tartozása van, pénzmaradvány készlete pedig ugyancsak 10.000 P, nyilvánvaló, hogy ez a készpénzkészlet nem feltétlen, abszolút vagyont jelent, mert a tartozás kiegyenlítésével eloszlik, felemészthető.) De ennek dacára is azonban része a vagyonnak a bruttó pénzmaradvány és mint ilyen, számadási kezelés tárgya.

A kérdés most az, hogy ez a készpénzkészlet miképp kezelendő a számadásban.

Gyakorlatban van, hogy a múlt évről áthozott bruttó pénzmaradványt a számadási főkönyvben nemcsak lerovába helyezik, hanem előírásba is veszik. Ami kétségtelenül helytelen eljárás.

Az előírás tulajdonképpen a vagyonváltozás jogi létrejövetelét jegyzi fel a főkönyvben. T. i. azt, ami, mint vagyon keletkezés, létrejött, a tárgyév javára előírjuk, jeléül annak, hogy új vagyonra nézve jött létre jogi eredmény. Az előírt tételben mindig új vagyonváltozás keletkezett. A változás tulajdonjogi értelmében veendő. Ha kiadásra történt előírás, azt jelenti, hogy a községi vagyon terhére terhes jogi tény keletkezett, ami a községi vagyonban apadó **tulajdonjogi változást** idézett elő. Ha bevételre nézve történt előírás, annak jelentősége az, hogy vagyonszaporodásra nézve keletkezett változás (a község tulajdonjogot nyert az előírt vagyonhoz).

A múlt évről áthozott bruttó pénzmaradványban ez a tulajdonjogi folyamat már megtörtént az előző évben. Ha tehát ezt a pénzmaradványt újból előírni a tárgyévi főkönyvben, azzal egy új tulajdonjogi vagyonváltozást tüntetnénk fel, ami nyilván téves, mert ugyanazon vagyon kétszeresen szerepelne a tulajdonjogi szerzésben, ami a valóságnak nem felel meg.

Ezekre való tekintettel a múlt évről a naplóba áthozott bruttó pénzmaradványt a bevételi számadási főkönyvben előírni nem szabad.

Más szempont alá esik a számadási főkönyvben a **lerovás**.

A lerovás nem tulajdonjogi változást rögzít le, hanem kezelési tény. A befizetett pénz (érték) pénztári bevételezését, tehát birtoklásba vételét, vagy kifizetését, tehát a birtoklásból kibocsátását.

A tulajdonjog és a birtoklás között lényeges a különbség. A tulajdonjog alapján a vagyon a községé lesz, a birtoklásbavétel és a birtoklásból kibocsátás azonban nem más, mint egyszerű kezelés.

A tulajdonnal gyakran együtt jár a birtoklás, de nem minden birtoklás egyjelentőségű a tulajdonnal. Birtokolhat, azaz kezelhet a község idegen pénzt (értéket) anélkül, hogy az az ő tulajdona volna.

Viszont a birtokból kibocsátás nem jelent minden esetben tulajdonjog megszűnését. Ha a község pénzét birtoklásából kiadva, a takarékpénztárban helyezi el, ezzel nem apad meg a vagyona, csak a birtoklásban történt változás.

Ha ekkép ismerjük a tulajdonjogi vagyonváltozást és a birtoklás változásnak (a kezelésnek) jogi természetét, megérjük az „előírás” és a „lerovás” jogi jelentőségét. Az előírás mindig tulajdonváltozást, a lerovás mindig birtoklási változást jelent. Az is birtoklási változás pl., hogy az előző évi kezelésből áthoznak bizonyos vagyont a tárgyévi kezelésbe.

Ami pedig most már a kezelést illeti, annak két könyvszerű feljegyzési alakja van. Az egyik a napló feljegyzés, a másik a főkönyvi feljegyzés. A napló az idősorrendi feljegyzést tárja fel, a főkönyv ugyanazt, amit a napló tartalmaz, tárgyi együvértartozás szerint csoportosítja.

A múlt évi bruttó pénzmaradványnak a tárgyévre áthozatala, vagyis a múlt évi naplóban foglalt zárlati összegnek a tárgyévi naplóba áthozatala szintén csak kezelés változás tehát, és mert ami a naplóban van, ugyanaz a főkönyvi lerovába is átvezetendő, ennek megfelelőleg a bruttó pénzmaradványt is könyveljük, de csak a lerovában, anélkül, hogy azt előírni (ismételjük: nem lehet előírni, mert az előírás tulajdonjogi jelentőségű változás volna, holott itt csak kezelési, birtoklási változással állunk szemben).

A főkönyvben a lerovás könyvelése a „Fejezetek” számláin kívül történik.

Ennek magyarázatául szolgáljon az, hogy az áthozott múlt évi pénzmaradvány nem a tárgyévi gazdálkodás eredménye, hanem a megelőző év gazdálkodásé. Ennél a minőségénél fogva a megelőző év zárszámadásában már egy ízben átment a zárszámadási bírálaton és zárszámadási mérlegeken. Az előző év vagyonváltozásában is már fel volt véve, ahol mint „pénztári maradvány” volt kimutatva és értékelve. Aminek további következménye, hogy az a tárgyévi zárszámadásban újólág nem vonható be, mert ugyanaz a tétel megismétlődne a tárgyévben és így a vagyon mérlegsorozatokban ismételtlen szerepelvén, megduplázódna, ezzel a jövőben a mérlegre (bevételi előírás és kiadási előírás egybevetése) nézve hamis tényezőképp hatna.

A bruttó pénzmaradvány ezek szerint a tárgyévi zárszámadásba nem vonható be, hanem a számlák lezárásánál figyelmen kívül hagyandó és így a számlák összesítésébe sem kerül be.

Végül ugyancsak a „Kiadási számlák” (rovatok) csoportjánál vannak részletesen ismertetve az „Átfutó” természetű számlák viszonyos természetüknél fogva és pedig a

- a) Hitelművelési számlák és az
- b) Átfutó kezelési számlák.

KIADÁSI SZÁMLÁK.

I. FEJEZET. IGAZGATÁS.

Személyi járandóságok.

a) *alroval.* Községi tisztviselők és egyéb irodai alkalmazottak személyi járandóságai.

Jogforrás: Az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924. évi IV. t.-c. 2. §-ának kiegészítő részeként a törvényhez csatolt A) melléklet a) II. részében foglalt felhatalmazás és a m. kir. minisztérium 7.000/1925. M. E. sz. rendeletének 13. §-a alapján a községi alkalmazottak létszámviszonyainak és illetményeinek, valamint az ezeket és az ezek özvegyeit és árváit megillető ellátási díjainak rendezése ügyében a pénzügyminiszterrel egyetértően, a községi tisztviselők és egyéb alkalmazottak létszámviszonyainak és illetményeinek, továbbá az ezeket és az ezek özvegyeit és árváit megillető ellátási díjaknak szabályozása tárgyában a m. kir. Belügyminiszter által 1926. évi 62.000. B. M. sz. rendelet IV. fejezet 73. pontja szerint: „a községi közigazgatási alkalmazottak állandó jellegű készpénzjárandóságait a jelenleg vármegyénként fennálló „Jegyzői javadalmazási alap“ helyébe lépő „Községi alkalmazottak fizetési alapja“-ból kapják.

74. pontja szerint: „A községi alkalmazottak fizetési alapjából kell utalványozni mind a rendszeresített állásban levő, mind a rendelkezési állományba helyezett községi alkalmazottak készpénzfizetését és utalványát, a felfüggesztés tartamára megállapított ellátását, családi pótlékát, hadi pótlékát, lakáspénzét és a többi községre kiterjedő körben működő községi alkalmazottak (körjegyző, körorvos, körállatorvos stb.) számára a körön belül utazásokra megállapított utalványát és a jelen rendelet 32. pontjában a községi (kör) orvosnak megállapított külön pótlékot.“

75. pontja szerint: „1. A községek kötelesek az évi költségvetésükben alkalmazottaik készpénz illetménye címén előirányzott összegeket negyedévi előleges részletekben december, március, június és szeptember hónap 15-ig a „Községi alkalmazottak fizetési alapja“-ba befizetni.

2. Új állás rendszeresítése, vagy az állandó rendes illetmények emelkedése folytán előállott többlet fedezésére szükséges összeget az új állás betöltése, vagy az illetmény emelkedése időpontjától számítva kell a „Községi alkalmazottak fizetési alapja“ javára előzetesen be-

fizetni. Első részletül azonban csak annyi esedékes, amennyi a negyedév hátralevő részére esik.

5. Az illetményrészletek befizetésére megállapított határidő pontos megtartásának igazolatlan elmulasztásáért a község (körjegyzőség) vezető jegyzője felelős.

76. pont szerint: 1. Ha valamelyik községi állás üresedésben van, az állással egybekötött illetmények legkisebb mértékét az üresedés idejére is be kell fizetni.

3. Ha a földhasznélvezetért a jelen rendelet alapján térítés jár, a térítési összeget a „Községi alkalmazottak fizetési alapja“-ba az esedékesség időpontjában pontosan be kell fizetni.

4. Ha az alkalmazottak javadalmához tartozó földeket a község kezeli, a térítési összeget a községi előjáróság szolgáltatja be.

A községi alkalmazottak illetményeit a rendelet I. fejezet 1—38. pontjai, a családi pótlékokat a II. fejezet 39—51. pontjai szabályozzák részletesen.

A rendelet IV. fejezet 80. pontja szerint:

1. A községi alkalmazottak fizetési alapja terhére az alispán utalványoz.

2. Az alispán a készpénzfizetést, a családi pótlékokat, továbbá az utalványt állandó jelleggel havi előleges részletekben, a lakáspénzt szintén állandó jelleggel évnegyedévi előleges részletekben utalványozza.

IV. fejezet 84. pontja szerint:

3. A vármegyei számvévőség az alap bevételéről és kiadásairól főkönyvet, a községi alkalmazottak illetményeiről pedig betűrendes névmutatóval ellátott számfejtőkönyvet vezet.

Előírás: A számadási főkönyv ezen számlájának első előírási tétele az elmúlt számadási évről hátralékban maradt befizetések összege, melyet a hátralék hasábjába kell bejegyezni. Második és folyó előírási tétele a vármegye alispánja által már a számadási év elején közölt, a községet a tárgyévben terhelő évi járulék összege, melyet négy előleges negyedévi részletben esedékes részletben kell befizetni. Az alispán ezen évi kivétési határozatában közölt egyénekenkénti illetményeket célszerű részletesen az előírás szöveghasábjába bejegyezni s csak az ezen, a folyó számadási évre az egyénekenkénti részletezés szerinti, illetményjárandóságok sommás összegét a folyó évi előírás összeg hasábjába kivéve bejegyezni. Ez azért célszerű, mert a havi illetmény számfejtések, a járulékok helyes kivétele ily módon tételesen mindig ellenőrizhető. További előírási tételek folytatólagos tételszámok alatt is időrendben az illetmények évközben bekövetkező változások következtében beálló, az alispán mindenkor külön határozatával közölt szaporodások, törlések.

Ezen rovaton kell előírni és elszámolni a községi tisztviselők és egyéb alkalmazottaknak a 92.800—1928. B. M. sz. körrendelet rendelkezése szerint engedélyezhető fizetési előlegek fedezetére az alap fizetőképességének helyreállításáig egyelőre kivetendő 4%-os járulékot is. Az idézett rendelet szerint a belügyminiszter urnak: „nincsen észrevétele az ellen, hogy a vármegye alispánja a községi tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat a községi alkalmazottak fizetési alapjából fizetési előlegben részesítse a rendeletben részletesen közölt feltételek mellett.“

Hogy azonban a fizetési alapnak a fizetési előlegekre kellő fedezete legyen, nem tesz kifogást az ellen, hogy addig, amíg az alap fizetőképessége biztosítva nincs, az egyes nagyközségek, illetőleg a szövetkezésben álló községek közös költségvetésébe, az illető községben vagy körben rendszeresített állások után, a községet terhelő fizetések (bele nem értve a lakáspénzt és családi pótlékot) 4%-ának megfelelő összeg a községi, illetőleg a közös költségvetésbe kiadásként felvétessék.

Ez az összeg az 1926. évi 62.000. B. M. sz. körrendelet 75. §. 1. pontja értelmében fizetendő be a fizetési alapba.

Számadási okmányolás: A befizetések igazolására szolgálnak a postatakarékpénztári cheque befizető lapok elismervényei. Az alapból havi (negyedévi) részletekben a községi előljárárság címére utalványozott illetményeket a községi számadásokban nem kell elszámolni, azokat a kiküldött fizetési jegyzékben foglalt számfejtési adatoknak megfelelően, vételjogosultak kezeihez kell kifizetni s a nyugtázó aláírásokkal ellátott jegyzéket a vármegyei számvevőségnek kell megküldeni.

Ha időközben a kiutalványozott illetményre a vételjogosultság megszűnt volna, a községi előljárárságnak kötelessége az illetmény részletet az alap javára azonnal befizetni.

b) alrovat.

Községi előljárók tiszteletdíjai.

Jogforrás: Az 1886. évi XXII. t.-c. 65. §. 4. és 5. bekezdés: „A fizetés, valamint az esetleges napidíjak mennyiségét a község szabályrendelettel állapítja meg.“

„Kis- és nagyközségekben az előljáróknak általában adassék-e fizetés és mennyi, a község vagyoni viszonyaira és az előljárók elfoglaltságára a törvény 64. §-ban érintett szabályrendeletben maguk a községek állapítják meg.“

Előírás: A szervezési szabályrendeletben rendszeresített azon előljárók, akik részére a szabályrendelet rendszeres illetményt megállapít, illetményeit a szöveghasábjában nevük, betöltött tisztségük és a szervezési szabályrendelet vonatkozó rendelkezésére hivatkozással, az év elején a folyó évi előírás hasábjában folyó külön-külön tételszámok alatt kell előírni. Célszerű az előírással szemben a lerovások bejegyzésére az egyes előírási tételek között annyi vízszintes sort fentartani, hogy a rész-

letek (havi, negyed, félévi) bejegyzésére elegendő hely rendelkezésre álljon.

A számadási évben jogerős határozatokon alapuló illetmény változásokat a vonatkozó tételnél altétel jelzésével kell előírni (törölni).

Számadási okmányolás: Az illetmények felvételét igazoló, pénztári számfejtéssel és utalványozási záradékkal ellátott nyugták.

Községi egyéb alkalmazottak, szolgák, szegődményesek bérei.

e) alrovat.

Jogforrás: Az előljárók illetményeinél is említett szabályrendelet rendelkezései, illetve a létrejött szerződés, alku, egyezmény szerinti illetmények.

Előírás: Mint az előljárók illetményeinél.

Számadási okmányolás: Mint az előljárók illetményeinél.

A tömegesebb rendszeres illetményeket külön u. n. „Személyi illetmény számfejtő könyv“-ben kell előírni, számfejtetni és elszámolni. Ez esetben a főkönyvi számlára az előírási és elszámolási adatokat az év végén a számfejtőkönyvi részletes és tételes kivonat sommás adatai alapján kell átvezetni.

Helyettes községi alkalmazottak járandóságai.

d) alrovat.

Jogforrás: A 62.000/1926. B. M. sz. rendelet IV. fejezet 74. §. 2. pontja: „Ebből az alapból (községi alkalmazottak fizetési alapja) kell utalványozni a helyettesnek kirendelt községi alkalmazottak járandóságait is (fizetés, lakáspénz, napidíj stb.).“

75. §. 3. pontja: „Helyettes kirendelése esetében a helyettesnek folyósított külön költségeket a „Községi alkalmazottak fizetési alapja“ javára meg kell téríteni, ha az állás után befizetett illetmények a külön költséget nem fedeznék.“

Előírás: Az alispán által e címen a helyettes járandósága címen kiutalványozott összegeket esetről-esetre, hivatkozással az alispáni rendelkezésre, folyó tételszámok alatt, időrendben kell előírni s a „Községi alkalmazottak fizetési alapja“ javára befizetni (elszámolni).

Számadási okmányolás: A befizetésekre vonatkozó, postatakarékpénztári befizetőlapok elismervényei.

Dologi kiadások.

2. rovat.

Irodai költségek.

a) alrovat.

Ezen rovat több alrovatra, tételre osztható fel és mindmennyi számla nyitható, amint azt a célszerűség, a forgalom stb. megkívánja.

Ilyenek lehetnek:

a) Irodaszerekért,

- b) Nyomtatványok és könyvkötésért,
- c) Postaköltség, postafiókbérlet, távbeszélő,
- d) Írógép fenntartás,
- e) Szakkönyvek, törvénytár, hivatalos lapok előfizetése, stb., megnevezve a megrendelt szaklapokat és feltüntetve azok előfizetési díját.

Addig is, míg a költségvetésben is szükségszerűleg több alrovat beállításra, vagyis a tételes részletezés megtörténhetik, célszerű ezen rovat fogalma alá tartozó kiadásokat alrovatokon szétvetni s a költségvetési összeget házi tájékoztatásra felosztani.

Előírás: Ezen rovaton elszámolt kiadások rendszerint esetlek lévén, azokat külön-külön tételszámok alatt, időrendben, a tétel szabatos szövegezésével, az utalványozás megtörténével kell előírni a folyó évi előírás összeg hasábjában. Elmult számadási évről a kiegyenlítés maradt tételeket tételesen és szabatos szövegükkel már a számla megnyitásakor, az év elején kell átvezetni.

Számadási okmányolás: Az előzetesen közigazgatási számfejtés alá vont, megfelelő igazolási és utalványozási záradékokkal ellátott számlák, valamint azok összegének felvételét igazoló szabályszerűen bélyeges nyugták, postatakarékpénztári cheque befizető lapok, avagy postai feladóvevények. Utóbbiak esetében a bélyegilletéket a pénztári számfejtés során kell levonni s az összesített adóbeszedési naplóban elszámolni, a legközelebbi adószállításkor pedig a kir. adóhivatalba beszállítani. Az okmányra az illeték elszámolás tétele rájegyzendő.

b) alrovat.

Fűtés, világítás.

Ezen rovat is alrovatokra osztható fel, ha forgalom, a célszerűség és tájékoztató nyilvántartás szempontjából az kívánatos. (A fűtésnél pl. több más-más célt szolgáló helyiségek, pl. községháza, csendőrnő stb.) (A világításnál ugyanily okokból.) Az utcai közvilágítás költségeit a VIII. fejezet alatt kell elszámolni.

Előírás: Mint a 2. rovat a) alrovatnál.

Számadási okmányolás: Mint a 2. rovat a) alrovatnál.

e) alrovat.

Napidíjak, utiköltségek és utiátalányok.

Ezen rovaton csak az utiszámlák alapján igényelhető ily költségeket szabad elszámolni.

Jogforrás: Az 1924. évi 177.300. B. M. sz. rendelet 7. §-a: 1. A községi közigazgatási alkalmazottak illetményeinek szabályozása tárgyában kiadott rendeletnek megfelelő rendes fizetésben részesülő községi alkalmazottak hivatalos kiküldetésük esetében akár közérdekű ügyben, akár magánosok érdekében járnak el, ugyanolyan feltételek mellett és ugyanakkora napidíj, tengelyen (szekéren) megtett utnál ugyanakkora fuvarpénz (vasúti kocsi osztály, menetdíj) illeti, mint

aminőt a hasonló fizetési osztályba tartozó állami alkalmazottak felszámíthatnak.

2. Azok a községi alkalmazottak, akiknek működési köre több községre terjed, a kör területén belül közérdekű ügyben teljesített utazásoknál napidíjat nem számíthatnak fel. A kör területén magános fél terhére csak abban az esetben lehet utiköltség felszámításnak helye, ha az alkalmazott ugyanakkor közérdekű ügyben jár el.

3. A felszámított napi- és fuvardíjakról utiszámlát kell készíteni, amelyet a járási számviteli tennivalókat ellátó számvevőség érvényesít. Az érvényesítésig a felvett költségeket előlegnek kell tekinteni.

4. Ha a községi (kör) orvos, a községi (kör) állatorvos az állam terhére számítja fel utazási költségeit, az utiszámla érvényesítésére a vonatkozó külön szabályok irányadók.

Valamint a követendő gyakorlatra vonatkozólag 55.200/1927. B. M. sz. rendelet.

Előírás: Az érvényesített utiszámlák szerinti kijárandóság összegét, a tétel szabatos szövegezésével, folyó tételszámokkal és időrendben esetenként a folyó évi előírás összeghasábjában kell előírni.

Előlegeket is ugyanígy kell véglegesen előírni és elszámolni és pedig azon főkönyvi számlai tételszám alatt, amely az időrendszerint is következik. Ily esetben a már előírt elszámolt előleg felüli végkijárandóságot ugyancsak következő külön tételszám alatt kell előírni s elszámolni; a végkijárandóság összegénél a jegyzet hasábjában jelezni kell, hogy az előzőleg felvett előleg mely tételszám alatt van előírva és elszámolva, viszont az előleg tételnél is jelezni kell, hogy mely tétel alatt számoltatott el a végkijárandóság.

Számadási okmányolás: Az érvényesített, utalványozási záradékkal ellátott utiszámlák s a kijárandóságokról kiállított szabályszerű nyugták. A nyugta az utiszámlára is reávezethető, de nem mellőzhető.

Ha a szervezési szabályrendelet szerint az előjárók részére napidíj, napidíjatalány, általános közérdekű eljárásokért átalány jár, az ezen eljárásokat a vezető jegyzőnek és bírónak a járandóságokról kiállított nyugtákon kellőképpen igazolni kell. Célszerű és kívánatos az ily természetű költségeket külön alrovaton és számlán előírni, elszámolni és ez esetben külön előirányzatot a rovat részére felállítani.

Különfélék.

d) alrovat.

Ezen rovat alatt mindannyi külön-külön alrovat és tételnek nyitható számla:

- a) hivatali helyiségek bérlete,
- b) hivatalszolga, hajdu, kisbíró ruházata,

- c) természetben adott lakások bérlete,
- d) természetben kiszolgáltatandó járandóságok beszerzési költsége, átszámolási értékének keresztülvezetése,
- e) irodahelyiségek takarítási költsége (nagytakarítás),
- f) előfogati költségek,
- d) tolonckiséreti díjak.

Az előfogat költségre.

Jogforrás: A 177.300/924. B. M. sz. rendelet 13. §-a: 1. A hivatalos ügyben, hatósági megbízás körében eljáró személy a községtől díjmegtérítés mellett előfogat kiállítását követelheti kiküldetési helyére, ha azt vasuton, hajón, vagy más közhasználatu személyszállító járművön nem lehet elérni és ha helyben tarifaszzerű bérért igénybevehető személyszállító eszköz nem áll rendelkezésre.

2. Az előfogatot igénybe vevő személy a fizetendő díjat a község pénztárában rója le.

3. Az előfogatot adó félnek az előfogatért a község pénztárából térítés jár, melynek mértékét, valamint az előfogatkiállítási kötelezettség jogalapját és sorrendjét és a kötelezettség elmulasztásával járó következményeket a község szabályrendelete állapítja meg; szabályrendelet hiányában az eddigi szokás irányadó.

4. Ha kötelezett az előfogatszolgáltatást indokolatlanul megtagadja, azt elmulasztja, vagy ok nélkül késlekedik, az előfogatot a sorrendben következő köteles kiállítani, ez azonban a szabályszerű előfogatkiállítási díj helyett a helyben szokásos legmagasabb bért követelheti. A különbözetet a mulasztó vagy késlekedő viseli, amire közigazgatási úton kötelezhető.

A tolonckiséreti költségekre.

A 389/1885. B. M. sz. rendeletnek a toloncolás rendjéről rendelkező 14—28. §-ai; A toloncok elhelyezéséről, őrizetéről és élelmezéséről rendelkező 29—30. §-ai; a toloncköltségek megtérítéséről rendelkező 31. §-a. Ujabban a toloncok és kísérőinek utiköltsége előlegezésére vonatkozó 186.081/1925. B. M. sz. körrendelet.

Egyebekben: Jogerős képviselőtestületi határozatok, azok alapján megkötött bérleti szerződések, alkuegyezmények, szabályrendeleti rendelkezések stb.

Előírás: Az állandó természetű kiadásokat már az év elején kell előírni szabatos szövegezéssel és a jogalap (szerződés, alkuegyezmény, állandó érvényű képviselőtestületi jogerős határozat) feltüntetésével. Eseti kiadásokat folyó tételszámok alatt és időrendben a folyó évi előírás szövegében szabatos szöveggel és a folyó évi előírás összegében kell előírni.

Számadási okmányolás: A közigazgatási számfejtés alá vont, kellőképpen záradékolt utalványozott számlák és a szabályszerű nyugták.

Hozzájárulás a kör költségeihez.

e) alrovat.

Jogforrás: Mint a bevételi számlánál I. fejezet 11. rovat.

Előírás: Mint a bevételi számlánál.

Számadási okmányolás: A teljesített befizetésekről szóló ellennyugta, postautalvány, postatakarékpénztári cheque befizetőlap elismervénye.

A körszékhely község ezen a számlán számolja el a „Községi alkalmazottak fizetési alapja”-ba a kör részéről befizetendő járulékokat, úgy amint az a „Személyi járandóságok”-nál van ismertetve. A dologi kiadások térítményeül szolgál a kör költségvetés alkalmával megállapított hozzájárulási hányadból levonva a személyi kiadások hányadán fellüli rész, mely a bevétel I. fej. 11. rovat alatt van együttes összeggel előírva, elszámolva.

II. FEJEZET. ADÓKEZELÉS.

Dologi kiadások.

1. rovat.

Végrehajtási költségek.

a) alrovat.

Jogforrás: Mint Fedezet II. fejezet d) adóbehajtási illeték és az intésdíj rovata alatt, különösen a 63. §. 2. pontja. Ezen alrovat az évi forgalomhoz és tapasztalathoz mérten több tételre osztható s ennek megfelelő számlára tagolható, u. m.:

- a) becsüsek díjazására;
- b) végrehajtásokhoz alkalmi egyének díjazására;
- c) végrehajtásoknál fuvarokra;
- d) karhatalmi költségekre;
- e) zálogtárgyak számára raktárhelyiség bérére, stb.

Előírás: A kiadások, költségek esetiek lévén, időrendben, külön-külön tételszámok alatt a felmerült kiadások előirandók.

Számadási okmányolás: Az eseti kiadásokról szóló, megfelelő igazolási záradékkal ellátott számlák és nyugták.

Különfélék.

b) alrovat.

Ezen alrovat is az évi forgalomhoz és tapasztalatokhoz mérten több tételre osztható s ennek megfelelő számlákra tagolható, u. m.:

- a) adóösszeirási költségekre;
- b) a körzeti forgalmi adókezelésből folyólag járó jutalmak keresztülvezetése (kifizetése);

- c) az adókezelésért járó jutalmak keresztülvezetése (kifizetése);
- d) az egyéni adókezelési jutalmak keresztülvezetése (kifizetése);
- e) a fogyasztási adók kezelése és ellenőrzéséért engedélyezett jutalmak keresztülvezetése (kifizetése) stb.

Előírás: A kiadások esetiek (változóak) lévén, azokat hivatkozással az engedélyező, megállapító hatósági, képviselőtestületi határozatokra, időrendben, külön-külön tételszámok alatt kell előírni.

Számadási okmányolás: A hatósági engedélyezések, mint az utalványozás alapjául szolgáló határozatok és a vonatkozó nyugták.

III. FEJEZET. TÜZRENDÉSZET.

Jogforrás: Az 1886. XXII. t.-c. 21. §-a: „A község g) kezeli a mezei-, a tűz- és közrendőrséget és a szegényügyet“.

1927. évi V. t.-c. 45. §-a: „2. Minden város és község köteles a szükségleteinek megfelelő tűzrendészeti kiadásoknak fedezéséről költségvetésben gondoskodni. Tűzrendészeti kiadások alatt a szükséges tüzoltó felszerelés megszerzésével, a meglevő felszerelés karbantartásával, végül a kellő számú tüzoltó személyzet díjazásával járó kiadásokat kell érteni.“

Az 1888. évi 53.888. B. M. sz. „Tűzrendészeti kormányrendelet“, ennek módosítása és kiegészítése tárgyában kiadott 230.000/925. sz. belügyminiszteri rendeletnek különösen II. 3. §-a.

1. rovat.

a) Személyi járandóságok.

Előírás: A szervezett községi hivatásos tüzoltó-testület illetményeit ezen a főkönyvi számlán kell előírni egyénenként és tételenként, a szervezési szabályrendelet tételének megfelelően.

Ezen a rovaton kell elszámolni az önkéntes (kötelezett) tüzoltó-testület egyik-másik működő tagja részére jóváhagyott határozatokon alapuló, átvállalt járandóságait (pl. tüzoltó-szerek gondozásáért általános szertáros évi tiszteletdíja, tüzoltók díjazása stb.).

Számadási okmányolás: Az átvállaló határozat az első elszámolási tételhez mellékelendő. Egyébként az illetményekről, díjazásokról szóló nyugták.

2. rovat.

Dologi kiadások.

a) alrovat.

Tüzoltószerak beszerzése és karbantartása.

Előírás: Rendszerint eseti (változó) kiadások, esetenként időrendben és külön-külön tételszámok alatt az egyes beszerzéseket, költségeket elő kell írni.

Több évi részletfizetésre történt beszerzések esetében az előírási tétel szöveghasábjában a létrejött jogügylet lényeges adatait évről-évre és mindaddig részletesen kell bejegyezni, amíg csak a kötelezettség fennáll.

Ha a község az önkéntes tüzoltó-testület által beszerzett szerek törlesztési részletének megfelelő évi hozzájárulást ajánlott fel, ez esetben célszerű a község hozzájárulását a fennálló tartozás törlesztésére közvetlenül a hitelező cégnek kiutalványozni, kifizetni.

A karbantartás költségei fejében, ha a szerek, szerelvények az önkéntes tüzoltó-testület kezelésében vannak, megfelelő hozzájárulás jogerős vállalása esetén, az évi hányad az önkéntes tüzoltó-testület pénztárának kiutalványozható.

Ezen rovat külön altételei (számlái) alatt lehet elszámolni:

- a) az országos és a vármegyei tüzoltó-szövetség évi tagdíjait;
- b) az önkéntes tüzoltó-testület évi rendes és alkalmi (eseti) segélyeit;
- c) az önkéntes (kötelezett) tüzoltók balesetbiztosítási díjait;
- d) tüzoltási fuvarok eseti költségeit stb.

A tüzoltó-szerek és szerelvények, még ha azok az önkéntes tüzoltó-testület kezelése, gondozása alatt is állanak, községi ingó törzsvagyont képeznek, s e szempontból karbantartásuk, pótlásuk és gondozásuk a községi előljáróság elsőrendű köteleessége.

Számadási okmányolás: Az egyes beszerzésekről szóló számlák, kifizetések igazoló szabályszerű nyugták, postatakarékpénztári cheque befizetőlapok elismervényei, postautalványok feladó szelvényei. Részletfizetéseknél utalni kell az előző számadás azon tételére, amelyhez az eredeti számla csatoltatott.

Ingó leltári tárgyakat azonnal az „Ingó vagyon leltár“-ba fel kell venni s a vonatkozó leltári tételszám a számadási okmányra jegyzendő.

Kéményseprési díjak.

b) alrovat.

Jogforrás: A bevételi III. fejezet 2. rovata alatt.

Előírás: A kéményseprőt megillető díjakat az évi kivetés bruttó összegével, a kivetési művelet jogerőre emelkedésével sorrendben, a folyó évi előírás összeg hasábjában elő kell írni. Bruttó összeggel azért kell előírni a kivetés összegét, mert a kéményseprő mester a bruttó, azaz az összesített adókezelésben a megosztási hányad szerinti befolyt összeget köteles szabályszerű nyugta ellenében elismerni, melyből a pénztári számfejtés alkalmával kell levonni az 5% kezelési illetéket.

Számadási okmányolás: A kéményseprő mester által időszakonként az őt illető díjakról (bruttó összegről) kiállított szabályszerű nyugta.

e) alrovat.

Különfélék.

A természetiüknél fogva ezen fejezet alá tartozó, de a felsorolt rovatok, alrovatok, tételek egyike alá sem sorolható tételeket ezen a számlán kell előírni időrendben.

IV. FEJEZET: KÖZEGÉSZSÉG ÉS ÁLLATEGÉSZSÉG.

Jogforrások általánosságban közegészségügyi tekintetekben:

Alaptörvény: az 1876. évi XIV. t.-c.

Gyermekegészségügyről: az 1876. évi XIV. t.-c. 19—26. §-ai.

Balesetknél segélynyújtásról: 1876. évi XIV. t.-c. 39—41. §-ai.

A temető ügyről: az 1876. évi XIV. t.-c. 109—123. §-ai.

A közegészségügy rendezéséről szól: az 1908. évi XXXVIII. t.-c. s jelesen annak a (város) község közegészségügyi teendőiről I. címe.

II. címe: A községi (kör-) orvosokról.

III. címe: A községi bábákról.

A m. kir. Minisztériumnak az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924. évi IV. t.-c. 4. §. módosításaképpen 1926. évi 5.180. M. E. sz. alatt kiadott rendelete.

Állategészségügyi tekintetekben:

Alaptörvény: Az állategészségügyről szóló 1928. évi XIX. t.-c.

A) Személyi járandóságok:

1. rovat.

Közegészségügy: orvosi szolgálat.

a) alrovat.

Jogforrás: Az 1908. évi XXXVIII. t.-c. II. cím 3. §. első bekezdése: Minden vármegye székhelyül szolgáló község, továbbá minden község, melynek legalább 5000 lakosa van, községi orvost alkalmaz.

4. §. első bekezdése: A külön orvossal bíró község több községi orvost alkalmazhat.

5. §.: Orvosi kör. Az illetmények és a létszámviszonyok megállapítására vonatkozólag az 1926. évi 62.000. B. M. sz. rendelet rendelkezései.

b) alrovat.

Közegészségügy: bába szolgálat.

Jogforrás: Az 1908. évi XXXVIII. t.-c. III. cím 27. §.: Minden község szakképzett bábát köteles tartani.

Minden nagyközség és minden olyan kisközség, amelynek legalább 800 lakosa van, okleveles bábát köteles alkalmazni.

30. §., mely az 1928. évi II. t.-c. I. részének 23. §-a szerint módosult, mely szerint: A községi bába évi járandóságát, mely 500 lakoson alul 150, — 1000 lakoson alul 300, — 1500 lakoson alul 450, — 1500 lakoson felül 600 pengőnél kevesebb nem lehet, a vármegyei törvényhatósági bizottság jóváhagyásával a községi képviselőtestület állapítja meg. Ha a község képviselőtestülete a bába fizetését megállapítani vonakodnék, ezt a község terhére a vármegye törvényhatósági bizottsága állapítja meg.

Közegészségügyi szolgálat: halottkém illetménye.

e) alrovat.

Jogforrás: Az 1876. évi XIV. t.-c. 110. §-a: „A halál bekezdettét bizonyító szakszerű halottkémelés az egész országra nézve kötelezőleg elrendeltetik s a határozatilag kirendelt halottkémnek a halált bizonyító írásbeli nyilatkozata előtt senkit eltemetni nem szabad. A halottkémelés szabályozása rendeleti úton történik.“ A halottkémelésről szóló 1876. évi 31.025. B. M. sz. körrendelet 10. pontja szerint: „A halottkém állomás rendszeresítése és a halottkém illetkeinek megállapítása iránt a község a fenálló törvények értelmében intézkedik.“ 10. pontja szerint: „Rendszeresített halottkém állomásra a község csak halottkém gyakorlatra képesített oly egyéneket alkalmazhat, aki feddhetlen előéletű.“

Az 1908. XXXVIII. t.-c. II. cím 9. §. 4. pontja: „A községi (kör-) orvos teljesíti székhelyén és székhelyéhez tartozó pusztákon, amennyiben a székhelyen külön orvos-halottkém nincs, a halottvizsgálatot, nem szegényeknél a közigazgatási bizottság által megállapítandó díj mellett, szegényeknél ingyen. A köréhez tartozó többi községben a halottvizsgálatot teljesítő egyének eljárására felügyel. Azt, hogy a körorvos a székhelyéhez közel eső községben teljesítse-e a halottvizsgálatot s mily díjak mellett, esetről-esetre a közigazgatási bizottság állapítja meg.

A körorvos nyilvántartja a községek halottkémeit.“

Állategészségügy: állatorvosi szolgálat.

d) alrovat.

Jogforrás: Az 1928. XIX. t.-c. 111. §. második bekezdése: A földművelésügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértve és a közigazgatási bizottság javaslatára vagy hozzájárulásával:

3. pont: azt a községet, melyben az állatorvosi tennivalók jelen-

tékenyek, a tennivalók mértékének megfelelő számú községi állatorvos alkalmazására kötelezheti;

4. pont: több oly községet, melyekben az állatorvosi tennivalók külön-külön csekély mértékűek ugyan, együttesen azonban jelentékenyek, állatorvosi körbe csoportosítva, körállatorvos alkalmazására kötelezhet;

Utolsó bekezdés: E törvény hatálybalépése után a községek által saját elhatározásukból ujonnan rendszeresíteni kívánt községi és körállatorvosi állások szervezésére vonatkozó községi határozatok vagy szabályrendeletek érvényességéhez a törvényhatóság jóváhagyásán felül a belügyminiszternek a földművelésügyi miniszterrel egyetértő hozzájárulása szükséges.

Az illetmények megállapítására az 1926. évi 62.000. B. M. sz. rendelet rendelkezései vonatkoznak.

e) alrovat.

Allategészségügyi szolgálat: husvizsgáló illetményei.

Jogforrás: Az 1928. évi XIX. t.-c. 22. §-a: „Közfogyasztásra szánt szarvasmarhát, bivalyt, lovat, szamarat, öszvért, julot, kecskét és sertést, továbbá magánfogyasztásra szánt szarvasmarhát, bivalyt, lovat, szamarat és öszvért a levágás előtt élő állapotban és a levágás után egészségügyi szempontból meg kell vizsgálni.

4. bekezdés: A belföldi fogyasztásra szánt állatok vizsgálatát is a községek (városok) végzik.

5. bekezdés: Azokban az esetekben, amelyekben a vizsgálat a község (város) feladata, annak költségei a községet (várost), egyéb esetekben pedig a feleket terhelik.

6. bekezdés: A vizsgálatot állatorvosok, ezek hiányában orvosok, vagy erre a célra kiképzett husvizsgálók végzik.

A 114. §. rendelkezése szerint: a helyhatósági (községi, kör-) állatorvos. 4. pont: a husvizsgálatot végzi; körállatorvosra ez a rendelkezés az állatorvosi kör székhelyén kívül eső községekben csak a feltétlen állatorvosi képzettséget igénylő husvizsgálatokra áll fenn.

Az 1908. XXXVIII. t.-c. II. cím 9. §.: Az (községi, kör-) orvos hatásköre és teendője:

9. pont: Ellenőrzi közegészségügyi szempontból a vágóhidakat és a mészárszékeket és az azokban levő húst. Állatorvos és vágóbiztos hiányában ezen közegeknek megállapított díjazásért teljesíti szék-helyén a vágóhídi husszemplét.

1928. XIX. t.-c. 30. §. 3. bekezdése: A husvizsgálat helyivonatkozási kérdéseit a községek (városok) szabályrendeletben kötelesek szabályozni.

Jogforrás még a husvizsgálatról szóló 54.300/1908. F. M. rendelet.

Előírás: A községi (kör-) orvos és a községi (kör-) állatorvos illetményeit a községi alkalmazottak fizetési alapjából a vármegye alispánja utalványozza, tehát ezek tekintetében ugyanazon eljárást kell követni, mint az a „Kiadás“ I. fejezet a) címe és ugyanezen fejezet e) rovata alatt van részletesen ismertetve.

A községi bábának, a halottkémnek és esetleg a husvizsgálónak a szervezési szabályrendelet szerint járó illetményeket az év elején szabatos szövegezéssel (név, az esedékesség ideje, hivatkozás a szervezési szabályrendelet vonatkozó rendelkezésére) a folyó évi előírás összeg hasábjába tételenként kell előírni.

Ha a husvizsgáló részére rendszeres illetmény helyett a szervezési szabályrendelet esetenkénti díjakat állapít meg és ezek időszakonként sommásan fizetendők, ez esetben a díjak összegeit időrendben és folyó tételszámok alatt kell előírni.

Számadási okmányolás: A községi alkalmazottak fizetési alapja javára teljesített befizetésekre vonatkozólag a pontatakarékpénztári cheque befizetőlapok elismervényei, esetleg postautalvány szelvények; a községi pénztár által kifizetett rendszeres illetmények és díjazásokról kiállított szabályszerű nyugták.

Dologi kiadások.

B) rovat.

Kutak, vízvezeték, csatornák fentartása.

a) alrovat

Jogforrás: Az 1876. XIV. t.-c. 10. §-a: a léghör, talaj, víz stb. tisztántartására vonatkozó rendelkezései, az 1908. évi XXXVIII. t.-c. I. cím 1. §. c) pontja és a vízjogról szóló 1885. XXIII. t.-c.-nek a vizek védelmére vonatkozó (10—12., 14—15., 24—25., 29., 156., 178. és 185. §-ai) rendelkezései és az ezen törvény végrehajtása tárgyában 1885. évi 45.689. F. M. sz. földművelésügyi miniszteri rendelet kiadott végrehajtási utasítás V. része.

Egyébként a belügyminiszter 1888. évi 1405. sz. elvi jelentőségű döntése: „Közkutakat jókarban tartani nem azon lakosok kötelesek, kiknek szomszédságában van, hanem ezen kötelezettség az illető községet terheli.“

Előírás: Az e címen felmerülő kiadások rendszerint esetiek lévén, azokat időrendben és külön-külön tételszámok alatt kell előírni.

Számadási okmányolás: A vonatkozó számlák, szabályszerű nyugták, postai feladó vevények, postatakarékpénztári cheque befizetőlapok elismervényei.

b) alrovat.

Jégverem fentartása.

Jogforrás: Az 1894. évi 106.092. B. M. sz. körrendelet: „A hidegre forduló időjárás alkalmából a községi jégvermek kitisztítása, rendbehozása, azután pedig kellő megtöltése iránt intézkedni kell.“

Az 1897. évi 119.247. B. M. sz. körrendelet: „A különböző betegségeknel alkalmazható jég akadálytalan szerzése céljából a községek jégvermei azonnal megfelelő karba helyeztessenek s kellő tisztaságu és egészségi tekintetben nem aggályos jéggel megtöltessenek.“

Előírás: Mint az 1. rovat alatt.

Számadási okmányolás: Mint az 1. rovat alatt.

e) alrovat.

Járványkórház fentartása.

Jogforrás: 1876. évi XIV. t.-c. 81. §. 2-ik bekezdése: (a törvényhatóság) gondoskodik továbbá, amennyiben a szükség úgy kívánja, a járvány folytán megbetegültek befogadására alkalmas kórházi helyiségek előállításáról . . . stb.; továbbá a járványkórháznak és fertőtlenítő intézetek felállítása iránt rendelkezik az 1906. évi 90.943. B. M. számú körrendeletnek erre vonatkozó rendelkezése: „gondoskodni kell a (vármegyei járvány) szabályrendeletben a heveny fertőző betegek kellő elkülönítésére szolgáló ugynevezett járványkórházról“ . . . stb.

Előírás: Mint az 1. rovat alatt.

Számadási okmányolás: Mint az 1. rovat alatt.

d) alrovat.

Tenyészállatok eltartása.

Jogforrás: A mezőgazdaságról és a mezőrendőrségről szóló 1894. XII. t.-c. III. fejezete 24—31. §-ai és különösen a 25. §. rendelkezései; utóbbi: „A törvényhatóság meghatározza, hogy területén az egyes állatnemeknél az egyes vidékeken (ló, szarvasmarha, juh és disznó) hány anyaállathoz szerzendő be egy apaállat.

A közös használatra szolgáló apaállatok megszerzéséről, elhelyezéséről és tartásáról a község, illetve a birtokossági tanács gondoskodik. Ugyancsak a község gondoskodik arról is, hogy a szükséges számú apaállat a jelen törvény 26. §-ában kitűzött határidő alatt beszereztesse.

Ha a község ebbeli köteletségének nem felel meg, a hatóság a szükséges számú apaállatok beszerzéséről, a járási mezőgazdasági bizottság közreműködése mellett, a község költségére (10. §.) gondoskodik.“

Előírás: A tenyészállatok eltartásával járó költségeket, ha azok nem a törvény 10. §-a szerint a külön birtokossági számadásban foglaltnak, ezen a számlán esetenként, külön-külön tételszámok alatt kell időrendben előírni.

Számadási okmányolás: Utóbbi esetben a keletkezett különféle elszámolások, számlák s szabályszerű nyugták.

Vágóhid fentartása.

e) alrovat.

Jogforrás: Az 1928. évi XIX. t.-c. 23. §-a: „A községek abban az esetben kötelesek közvágóhidat létesíteni és fentartani, ha a helyi közfogyasztás céljából levágott szarvasmarhák, bivalyok, juhok és kecskék után a jelen törvény 29. §-a értelmében szedhető vágóhídi díjakból várható jövedelem a közvágóhid létesítésére fordítandó összeg törlesztéses fedezésére, valamint a közvágóhid fentartására és üzemben tartására elégségesnek mutatkozik.“

3. bekezdés: „A községek közvágóhidját csak abban az esetben kell a szarvasmarhák, bivalyok, juhok és kecskék vágásán felül még sertések vágására is berendezni, ha a jelen §. 2. bekezdésében megjelölt jövedelem a helyi közfogyasztás céljából levágott sertések után ugyancsak a 2. bekezdésben jelzett alapon szedhető vágóhídi díjakból befolyó jövedelemmel együtt erre fedezetet nyújt.“

4. bekezdés: „Ha községekben a közvágóhid létesítésének feltételei nincsenek meg, de a második bekezdésben megjelölt jövedelem közvágóhely létesítésére és fentartására elégséges, a községek közvágóhelyről tartoznak gondoskodni.

A közvágóhelyet szarvasmarhák, bivalyok, juhok és kecskék vágására kell berendezni.“

7. bekezdés: „Egymáshoz közel fekvő községek közös vágóhid, vagy közvágóhely létesítése és használata céljából egymással szövetkezhetnek.“

Előírás: A fentartási és üzemi kiadások esetiek lévén, azokat időrendben és külön-külön tételszámok alatt (nagyobb forgalmu üzem esetében több alszámlára tagoltan, személyi és dologi kiadásokra osztottan és egyneműségük szerint csoportosítva) kell előírni.

Számadási okmányolás: A különféle elszámolások, számlák és nyugták, azokat helyettesítő okmányok.

f) alrovat.

Dögtér (gyepmesteri telep).

Jogforrás: Az 1928. évi XIX. t.-c. 31—36. §-aiban foglalt rendelkezések, de különösen a 32. §. első bekezdése: „A községek és városok megfelelő nagyságu dögtérről, a törvényhatósági városok pedig ezenfelül még gyepmesteri telep létesítéséről és üzemben tartásáról is kötelesek gondoskodni.“

Részleteiben a törvény 35. §. rendelkezéseinek megfelelően alkotott községi szabályrendelet rendelkezései irányadók.

Előírás: A létesítés, a fentartás és üzemben tartás költségei esetiek lévén, azokat időrendben, külön-külön tételszámok alatt kell előírni.

Számadási okmányolás: Mint az 5. rovat alatt.

g) alrovat.

Fertőtlenítő szerek.

Jogforrás: Az 1908. évi XXXVIII. t.-c. I. cím 1. §. d) pontja: „viseli (a község) a heveny fertőző betegségek ellen való védekezésnél felmerülő s az 1898. XXI. t.-c. 3. §-ának c) pontja értelmében felerészben az országos betegápolási alapot terhelő költségeknek másik felerészét, e költségek alatt értve az állandó intézmények (járványkórházak és fertőtlenítő intézetek) felállítási, fentartási és üzemköltségeit is, ezenkívül a védekezés terén természetben teljesíti a szükséges szolgáltatásokat.“

Továbbá állategészségügyi tekintetben az 1928. évi XIX. t.-c. 86. §-a szerint a község terhére rótt elfojtó rendszabályok alkalmazása folytán felmerülő költségek, különösen az 5. pont szerinti fertőtlenítések költségei. A közegészségügyi tekintetben alkalmazandó, a megelőző védekezés céljából foganatosított fertőtlenítések költségei, fertőtlenítő szerek beszerzése, a hatóságilag megállapított járványesetet kivéve, természetbeni szolgáltatásnak minősül s e szempontból egészében a község által viselendő.

Előírás: A költségek esetiek lévén, azokat időrendben, külön-külön tételszámok alatt kell előírni.

Számadási okmányolás: Mint az 5. rovat alatt.

h) alrovat.

Különfélék.

Ezen rovat altételei alatt nyitandó külön számlákon, esetleg külön további rovat szám alatt nyitandó számlákon kell azokat elszámolni.

a) tétel.

Fürdőüzem fentartási költségek.

b) tétel.

Temető fentartásával járó költségek.

Jogforrás: Az 1876. XIV. t.-c. 109—123. §-ai, de különösen a 116. §-a: „Minden község köteles egy, a helyi népesedési és egész-

ségügyi igényeknek megfelelő, kellőleg berendezett községi temetőhelyet fentartani. E köteleesség alól csak az esetben engedtetik kivételt, ha a községben egy, vagy több, felekezeti oly temető létezik, melyekben a temetkezés szabadsága biztosítva van.“

A védhímlőoltás körül a községekre hártott költségek.

c) tétel.

Jogforrás: Az 1876. évi XIV. t.-c. 92—99. §-ai, illetve ezek egyes rendelkezéseinek módosítása tárgyában alkotott 1887. XXII. t.-c. rendelkezései.

Ezen költségek lehetnek a fuvar, helyiség bérlete, hímlőnyirk beszerzése s netaláni egyéb dologi kiadások.

Veszétség elleni oltás körül felmerülhető, a község által viselendő terhek.

d) tétel.

Halottasház (ravatalozó) fentartása körül felmerülhető költségek.

e) tétel.

Jogforrás: Temetők és halottas kamrák felállítása és felügyelete iránt a község — tehát annak képviselőtestülete — intézkedik; ezen intézkedési jog nincs törvényileg korlátozva azzal, hogy községi vagy felekezeti temető felállításáról van-e szó, így ez utóbbi esetben is megilleti a községet (várost) annál is inkább, mert a temető (halottas kamra, ravatalozó) felállítás oly község (város) rendezési és fejlesztési érdekekkel is kapcsolatos, amelyeknek védelme ugyancsak a községi önkormányzati jog gyakorlójára, a képviselőtestületre van bízva. (1904. évi 37.303. B. M. sz.)

Balesetknél a segélynyújtás körül felmerülhető költségek.

f) tétel.

Jogforrás: Az 1876. évi XIV. t.-c. 39—41. §-ai.

Előírás: Felsorolt esetekben az előírás szövevényes esetekben összefoglaló „Különféle költségek“ számlán, rendszeresen felmerülő esetekben, természetüknek megfelelő számlákon időrendben, külön-külön tételszámok alatt történhet.

Számadási okmányolás: Mint az 5. rovat alatt.

V. FEJEZET. TANÜGY ÉS TESTNEVELÉS.

Községi, népoktatói tanintézetek felállításának jogforrásai.

A) Feltétlen kötelezettségre vonatkozólag:

Az 1868. XXXVIII. t.-c. 23. §. és 1886. XXII. t.-c. 21. §. f) pontja: „Oly községekben, hol a hitfelekezetek nem tartanak fenn a törvény rendeleteinek megfelelő népiskolát, valamint az ezen törvényben kije-

lőlt egyéb esetekben is, a község köteles a szükséges népoktatási tanintézeteket felállítani.“

Az 1868. évi XXXVIII. és 1876. évi XXVIII. t.-c. végrehajtása tárgyában az 1876. évi 20311. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelettel a polgári községek számára a népiskolai közoktatás rendezése tárgyában kiadott utasítás, különösen a II. fejezet 8. §-a szerint: „Községi elemi népiskolát köteles minden község felállítani:

1. A népiskolai törvény 23. §-ának rendelete szerint akkor, ha a községben vagy nincs népiskola, vagy ha van is (pl. felekezeti iskola), de az a törvény kellékeinek nem felel meg.

2. A népiskolai törvény 44. §-a szerint akkor, ha a községben van ugyan a törvény kellékeinek megfelelő felekezeti elemi népiskola, de ez iskolát fentartó egyház (vagy egyházak) hívein kívül, más hitfelekezethez tartozó legalább 30 tanköteles gyermek is van, kiknek szülei a fennálló felekezeti iskolákat használni nem akarják.

3. A népiskolai törvény 15. és 23. §-ainál fogva akkor, ha a községben a felekezeti iskolát fenntartó egyház hívein kívül nincs ugyan más vallásu legalább 30 tanköteles gyermek, de a felekezeti iskolában vagy iskolákban, a kormány által történt három ízbeni megintés után sem teljesítettek a népiskolai törvény 11., 12. és 13. §-aiban előírt föltételek, s ennek folytán a kormány, a törvény 15. §-a értelmében, községi közös iskola felállítását rendeli el.

4. Azon esetben, ha van ugyan a községben a törvény kellékeinek megfelelő felekezeti iskola, de annak növendékein felül vannak még a községben (habár ugyanazon felekezethez tartozó) oly tanköteles gyermekek, kiket az illető felekezeti iskola, akár helyszüke, akár a tanítók elégtelensége miatt, törvény szerint befogadni nem tud, s akik emiatt oktatásban nem részesülhetnek.“

Az 1868. XXXVIII. t.-c. 46. §-a: „Egymástól legfeljebb íél geographiai mértföld távolságra lévő oly községek, melyek saját erejükből nem képesek törvénytábla elemi népiskolát fentartani, e célra egyesülhetnek s közös elemi iskolát állíthatnak, vagy közös népiskolai tanítót tarthatnak.“

59. §.: „Oly falvak és városok községei, melyek kebelükben legalább 5000 lakost számlálnak, kötelesek felsőbb népiskolákat, vagy, ha anyagi erejük engedi, polgári iskolákat állítani és tartani fenn.“

60. §.: „Egymástól legfeljebb ½ mértföldnyi távolságra fekvő helyiségek együtt is állíthatnak fel egy közös felsőbb népiskolát.“

B) Felállítási jogra vonatkozólag:

Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 10. §-a: „Népoktatási nyilvános tanintézeteket a törvény által megszabott módon állíthatnak és fentarthatnak a hazában létező hitfelekezetek, társulatok és egyesek, községek és az állam.“

26. §.: „Különbéféle felekezeti községekben, ha egyes felekezetek képesek is a jelen törvény kívánatainak megfelelő népiskolákat tartani fenn, de azon meggyőződésre jutnak, hogy közérővel virágzóbb állapotban tarthatnak fenn közös iskolát, amelyre az egész község, sőt az állam segélyét is igénybe vehetik: a külön felekezeti iskolák közös iskolává alakíthatók. Az ekkép egyesített közös iskola teljesen községi iskolává lesz, melyre a jelen törvény mindazon rendeletei kiterjesztettek, amelyek a községi iskolákról szólnak.“

5000 lakosnál kevesebbet számláló községek a törvény 79. §-a alapján: „Minden község legelőbb is azon köteletségének tartozik eleget tenni, hogy azon népoktatási tanintézeteket létesítse lehető leg-tökéletesebben, melyeket ezen törvény értelmében felállítani köteles; ha azonban ezen köteletségének eleget tett, jogában áll a felsőbb népoktatási intézeteket akár egészben felállítani, akár pedig azoknak csak egy vagy két évfolyamát hozni létre.“

A mezőgazdasági népesség érdekeit szolgáló külterületi, tanyai népiskolák létesítéséről és fentartásáról szóló 1926. évi VII. t.-c. 1. §-ának harmadik bekezdése szerint: „Ott, ahol az érdekelttség a 3., illetőleg a 6. §. szerint a terhek viselésére egyáltalában nem, vagy csak részben képes az iskola létesítésének, illetve fenntartásának terhe egészben vagy részben a községre, mint az 1868: XXXVIII. t.-c. 23. §-ában megjelölt kötelezett fentartóra hárul. A község a csekély anyagi erővel rendelkező érdekelttségnek eme terheit, külön kötelezés nélkül önként is magára vállalhatja.“

Az iskoláztatási kötelezettségről szóló 1921. évi XXX. t.-c. végrehajtása tárgyában a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter által kiadott 1922. évi 130.700. sz. rendeletének 2. §-a szerint: „A tankötelesek kötelező oktatására községekben az alább meghatározott közintézetek szolgálnak:

1. az elemi mindennapi népiskolák,
2. az ismétlő népiskolák,
3. az önálló gazdasági népiskolák,
4. az iparos- és kereskedő-tanonc iskolák.“

A kisedóvásról szóló 1891. évi XV. t.-c. IV. fejezet 15—21. §-ai.

15. §.: „Minden törvényhatósági joggal felruházott város, úgyszintén minden vármegyei székhelyül szolgáló község, tekintet nélkül egyenes állami adójának mennyiségére és minden község, melynek úgy maga a község, mint a 18. §-ban említett adókötelezettek által fizetett egyenes állami adója együttesen évenként 35.000 pengőt meghalad (1928: II. t.-c. 1. pont), tartozik saját erejéből kisedóvodát illetőleg kisedóvodákat állítani és a törvény rendelkezésének megfelelően fenntartani, ha a városban vagy községben óvoda nincs, vagy ha legalább 40 olyan gyermek van, kik a meglévő kisedóvodákban már el nem helyezhetők, illetőleg a jelen törvény 9. §-a alapján nem helyeztetnek el és állandó felügyeletben és gondozásban nem részesülnek.

Ily kisedóvoda csak miniszteri engedéllyel változtatható át gyermek-menedékházzá.“

16. §.: „A 18. §. szerint évi 24.000—35.000 pengő (1928: II. t.-c.) egyenes állami adót fizető községek, melyekben legalább 40 gyermek van, kik állandó gondozásban nem részesülnek, állandó gyermek menedékházak felállítására kötelezettek; a 24.000 pengőnél csekélyebb évi egyenes állami adóval terhelt községek pedig, melyekben legalább 15 állandó gondozásban nem részesülő gyermek van, ideiglenes (nyári) menedékházak állítására kötelezettek.“

17. §.: „A községekben a 15. és 16. §-okban megállapított kötelezettség a pusztákon és tanyákon levő gyermekek számára szükséges kisedóvodák vagy menedékházak állítására is kiterjed, amennyiben ezt a helyi viszonyok megengedik.“

21. §.: „Az állami és községi kisedóvodákba és gyermekmenedékházakba a gyermekek felekezeti és anyanyelvi különbség nélkül veendők fel. Az állami és községi kisedóvodákban az odajáró gyermekektől a helyi viszonyokhoz mért mérsékelt díj szedhető, de a szegénységüket igazoló szülők gyermekei ezen díj fizetése alul felmentettek. Az állami és községi gyermek-menedékházakban díj nem fizetetik.

Azon esetben, ha a községben állami vagy községi kisedóvoda, vagy menedékház nem állított, a felekezetek és jogi személyek által ott fenntartott kisedóvodákba vagy a menedékházba minden gyermek felekezeti és anyanyelvi különbség nélkül a viszonyokhoz mért mérsékelt díjért felveendő a 6. §-ban megállapított szám határán belül.

Szegénységüket igazoló szülők gyermekei itt is díj nélkül veendők fel.“

Személyi járandóságok.

I. rovat.

Községi tanítók járandóságai.

A fizetésre vonatkozólag

a) alrovat.

Jogforrás: Az 1918. évi VIII. néptörvény a tanítókat az állami tisztviselőkre érvényes VIII—XI. fizetési osztályba sorozta be. Ezen törvény rendelkezéseit az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom ideiglenes gyakorlásának ideiglenes rendezéséről szóló 1920. I. t.-c. 20. §-ában foglalt felhatalmazás erejénél fogva kiadott 700/1922. eln. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszter által kiadott rendeletével általában érvényben tartotta, egyben akként módosította, hogy a tanítók a fizetési osztályba nem %-os arányszám szerint soroltatnak be, hanem a szolgálati idő alapján. Egyuttal biztosított részükre az automatikus előlépés.

A 6000/1925. M. E. sz. kormányrendelet megnyitotta az állami és nem állami tanítók 10—10 %-a részére a VII. fizetési osztályt is, melyet a 7000/1925. M. E. kormányrendelet 1925. év július 1-től állandósított is. Utóbbi rendelet I. 2. §. alapján a tanítók, külön az állami és külön a nem állami tanítók, rangsorozat jegyzékben tartatnak nyilván és haladnak elő az egyes fizetési osztályokban és fokozatokban. Az előhaladás időpontjait, bizonyos tekintetben csökkentve az előbb élvezett előhaladási gyorsaságot, s az egyes fizetési fokozatok és osztályok szerint járó illetményeket, 1927. november 1-től kezdődő hatállyal a 9000/1927. sz. M. E. kormányrendelet szabályozza.

A nem állami tanítóknak a VII. fizetési osztályba való előléptetése módosatait a 6023/1923. M. E. sz. kormányrendeletben nyert felhatalmazás alapján kiadott 24.200/1924., 6.893/1926., 64.726/1920. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendeletek szabályozzák.

Igazgatói pótlékokat szabályozza a 7000/1925. M. E. rendelet 45. §. 1. h) pontja s az erre való igényt megállapítja az 5000/1924. M. E. sz. rendelet I. fejezet 18. pontja és a 6000/1923. sz. M. E. rendelet I. fejezet 20. a) pontja.

Hadi pótlék engedélyezésére a nem állami tanítók részére az egyes iskolafentartók kötelezve nincsenek, de az egyenlő elbánás elve alapján annak folyósítására az 1926. évi 17.993. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelettel felhívtak, megkerestettek.

Családi pótlékra való igényt az 1912. évi XXXV. t.-c. és legutóbb a 7000/1925. M. E. sz. kormányrendelet 65. és következő §-ai szabályozzák.

Lakáspénzre, természetbeni lakás híján, a tanítónak az 1913. évi XV. t.-c. 4. §-a és az 1913. évi XVI. t.-c. 3. §-a alapján van igénye, valamint akkor is, ha a természetbeni lakás nem felel meg az előírt követelményeknek.

Kertilletmény, vagy kertválság a lakáspénzt élvező tanítóknak nem jár. Azokról a tanítókról azonban, akik számára az iskolafentartók az 1927. évi XXVII. t.-c. hatályban volta alatt a lakáspénzen kívül még kertet, vagy kertválságot is biztosítottak, a kertilletmény most sem vonható meg, mert arra szerzett joguk van; ámde a tanítók személyében beálló változás esetén az utód a kertilletményre már nem tarthat jogigényt. (188.858/1913. sz. V. K. M. rendelet.)

A helyi javadalom biztosítása. Az iskolafentartó annak a tanítónak részére, akinek választása jogérvényesen jóváhagyatott, tartozik az állással kapcsolatos helyi javadalmakat csonkítatlanul kiszolgáltatni. A tanítói helyi járandóságok meghatározásának alapjául a javadalmi jegyzőkönyv szolgál. A javadalmi jegyzőkönyv felvétele körüli eljárást az 1893. évi XXVI. t.-c., az 1907. évi XXVII. t.-c. utóbbi végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 15—17. §-ai, a 177.600/1922. és a 90.000/1927. sz. V. K. M. rendeletek szabályozzák.

Természetbeni lakás nyújtását az 1907. évi XXVII. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 4. §-a, a 188.858/1913., 22.046/1915., 30.259/1909., 52.261/1924., 30.259/1909., 188.853/1913., 152.400/1917. sz. V. K. M. rendeletek és az 5.600/1924. M. E. számú kormányrendeletek szabályozzák. A hozzátartozó kertilletményt az 1913. XV. t.-c. 19. §-a és az 1913. XVI. t.-c. 17. §-a, a 85.243/1925. és 155.762/1913. sz. V. K. M. rendeletek szabályozzák.

Szükséglakás igénybevétele esetére, míg ez a használat tart, nincs igénye a tanítónak lakáspénzre (700/1922. eln. V. K. M. rendelet 3. §. 2. bekezdése). A tanító a használattal bármikor felhagyhat s ez esetben a törvényes lakáspénz jár (35.350/1926. V. K. M. rendelet). Egy szobás tanítói lakás esetén, melynek nincsenek mellékhelyiségei, a lakás helyett lakbér jár (52.020/1927. V. K. M. rendelet).

Előírás: A községi pénztárt terhelő készpénzbeli és természetbeni járandóságok ellenértékeit egyénenként és tételesen az év elején a törvényszerű mérvnek megfelelő összegekkel kell előírni. A számadási főkönyvben (tehát nem külön számfeltőkönyvben) előírás esetére az illetmények havi, negyedévi részletei kiszolgáltatásának elszámolhatása céljára megfelelő számú vízszintes vonalat az egyes tételek között fenn kell tartani.

Számadási okmányolás: Az illetmények felvételét igazoló, vételjogosultak által kiállított nyugták, fizetési jegyzékek.

Tanítói nyugdíjalaphoz hozzájárulás.

b) airovat.

Jogforrás: A nem állami iskoláknál tényleges alkalmazásban álló tanítók, — a felmentett iskolafentartók külön nyugdíjintézetébe tartozó tanítók kivételével, — „A nem állami tanszemélyzet országos nyugdíjintézeté”-nek kötelekébe és az 1914. évi XXXVI. t.-c. rendelkezései alá tartoznak.

Az 1914. évi XXXVI. t.-c.-ben lefektetett jogelvek az 5100/1924., 8400/1924., 7000/1925., 3000/1927. és 6670/1927. M. E. kormányrendeletekkel módosítottak.

1923. július 1-től nem a tanítók, hanem az iskolák tagjai a nyugdíjintézetnek és pedig a hitfelekezetek, községek, társulatok és magánosok által fenntartott összes nyilvános iskolák. Az iskolafentartókat a nyugdíjintézetrel szemben kettős kötelezettség terheli.

a) A bejelentési kötelezettség: tartoznak minden év november 15-ig a 95.000/1924. V. K. M. rendelettel előírt s házilag az iskola vezetősége által kitöltendő és készítendő űrlapon bejelenteni az iskolákra vonatkozó adatokat s azokat az iskolaszéki pecséttel ellátva, a kir. tanfelügyelőhöz beküldeni. A bejelentés pontosságára, minden egyes adat hitelességére nagy súlyt kell helyezni, mert a tanítóknak az ugynevezett egyénenkénti felvétele megszűnése következtében ezek az adatok irányadók a tanítók végellátási ügyének előírásánál.

A fenti időponttól eltérőleg kell a bejelentést megtenni a) új intézet létesítésekor, b) a régi intézet megszűnésekor, c) az állások számában történt változásokkor és pedig a nyilvánossági jog elnyerésétől, illetve a megszűnés, vagy az állások számában történt változást kimondó határozat jogerőre emelkedésétől számított egy hónapon belül és csatolva a vonatkozó rendelet, illetve határozatok hiteles másolatát. Megszűnő tanintézeteknél ki kell terjeszkedni arra is, hogy a tanítóval mi történt (kapott-e, hol és mikor alkalmazást?).

A bejelentési határidők be nem tartása mulasztásként bírálandó el és a késedelmeskedő, vagy a jelentést hiányosan készítő tanintézet fenntartója az évi járulék 10%-áig terjedhető pénzbírsággal sújtható.

b) Járulékfizetési kötelezettség: a nem állami iskolafentartók — kivéve a szerzetesrendeket, melyek a nem állami tanszemélyzet orsz. nyugdíjintézetének tagjai nem lehetnek — minden rendszeresített, vagy rendszeresítettnek tekintendő és a nem állami tanszemélyzet

orsz. nyugdíjintézetével szemben nyugdíjjogosultsággal egybekötött állás után nyugdíjintézeti járulékot kötelesek fizetni még akkor is, ha az állás betöltve nincs, vagy azon csak helyettes tanító, de önálló ügykörben és nem beteg, vagy más okból szabadságolt tanító helyetteseként van alkalmazva.

A járulékokat a Vkm. a mindenkori tanítói fizetések alapulvétele mellett esetről-esetre állapítja meg. 1923. július 1-től évi 96 ar. K; 1924. július 1-től minden állás után havi 13 ar. K (95.000/1924.), 1925. július 1-től havi 221.000 papír K (41.000/1925.), 1927. január 1-től havi 17.68 P (95.000/1926. Vkm.).

A járulékok mindenkor a hó elsején esedékesek és a hó utolsó napjáig kamatmentesen fizethetők. Új állás esetén az állás szervezését kimondó határozat jogerőre emelkedésének napját követő hó elsején áll be — minden külön előírás nélkül — a járulék fizetési kötelezettség. A befizetés a nyugdíjintézetnek a m. kir. postatakarékpénztárnál nyitott folyószámlájára szóló befizetési lapokon a legközelebbi közvetítő hivatalnál történik. A befizetéshez szükséges befizetési lapokat a Vkm. IX. ügyosztályától kell idejében kérni, mert az a körülmény, hogy a befizetéseket befizetőlap híján teljesíteni nem lehetett, a késedelmes fizetést terhelő pótdíj kirovásánál figyelembe nem vehető.

Ha valamely fenntartó időről-időre közzétett összegben megállapított járulékokat az előírt időpontig egyáltalán nem, vagy csak részben szolgáltatja be, a hátralékos összeg után pótdíjat tartozik fizetni. Ez a pótdíj minden megkezdett hónapra a hátralékos összeg 1%-a. Három havi késedelem esetén a Vkm. számvevősége felszólítást küld, melynek költsége fejében (kezelési illeték címén) a fenntartó számláját a hátralék 5%-ával terheli meg. Ujabb három havi, tehát az esedékességtől számított 6 havi késedelem esetén a számvevőség a hátralékos összeget közigazgatási úton (közadók módjára) leendő behajtására mutatja ki, mikor az 5%-os újabb kezelési illetékhez végrehajtási költség is járul, sőt utóbbi esetben az iskolától a nyilvánossági jog is megvonható.

A nyugdíjintézeti járulék 13%-a annak az összegnek, amely az állami elemi iskolai tanítók által élvezett javadalom középárányosának felel meg.

A járulék címén esedékes teljes összeg a fenntartó terhére íratik elő, mert a nyugdíjintézet járulékot csupán a fenntartótól szed. A fenntartó azonban átíratja a tanítókra a terhére előírt járulék ^{3/13}

részét. Ez a kitétel: „átháríthatja“ nem jelenti, hogy a tanítók mentesíthetők a 3 százalékos járuléknak (az előírt nyugdíjjárulék ^{3/13} részének) megfizetési kötelezettsége alól, mert ezt rendesen a tanító és nem az iskolafenntartó tartozik fizetni, a tanító tartozik ezt az iskolafenntartó pénztárába beszoigáltatni; hanem csak azt kívánja kifejezésre juttatni, hogy az iskolafenntartó nem mentesíthető a terhére előírt nyugdíjjárulék egy részének beszoigáltatása alól azon a címen, hogy az állás ideiglenesen betöltve nincs, vagy a tanítóra eső ^{3/13} részt a tanítótól beszédni (illetményeiből levonni) elmulasztott, mert ez esetben az egész járulék a fenntartót terheli. (119.000/1924. vkm. r.)

A késedelmes befizetésből származó terhekből (pótdíj, kezelési, végrehajtási költség) az iskolafenntartó a tanítóra semmit sem háríthat át.

A fenntartó és a tanító között az áthárítás kérdésében felmerülő vitás esetekben felekezeti tanintézeteknél (izr. intézetek kivételével) az egyházi főhatóság, izr. és nem felekezeti tanintézeteknél (izr. intézetek kivételével) az egyházi főhatóság, izr. és nem felekezeti tanintézeteknél pedig a vármegyei (városi) közigazgatási bizottság végérvényesen határoz. Határozatai közigazgatási úton biztosíthatók.

Az alkalmazott által teljesített fizetések nyugdíjjogosultságára befolyással nincsenek, illetéktelen fizetésekért az orsz. nyugdíjintézet semminemű szavatosságot nem vállal.

Előírás: A vallás- és közoktatásügyi minisztérium számvevősége által kirótt, de kirovás híján az eljárási szabályok szerint kiszámítandó járulékok összegét már a számadási év elején pontosan és szabatos szövegezéssel kell előírni és a szabályokban előírt határidő pontos betartásával a járulékokat be kell fizetni.

Az egyes tanítókat terhelő járulékhányadokat, illetményeik kiszolgáltatása alkalmával, pénztári szemfejtés útján kell levonni és ezen fejezet bevételi részében nyitandó „Megtérítések“ számláján tételesen és egyenként előírni, elszámolni.

Számadási okmányolás: Az egyes befizetésekről szóló postatakarékpénztári befizetőlapok elismervényei, a postai utalvány ieladási szelvényei. A tanítóktól levont hányadok tekintetében kölcsönös hivatkozás az elszámolási tételekre.

További személyi természetű kiadásként önálló számlán számolandók el a község kötelezettségeként fentartandó gazdasági ismétlődő iskolában a tanítást ellátó felekezeti iskolai tanérek illetményel, óradíjjal stb.

2. rovat.

a) alrovat.

Dologi kiadások.

Iskolafentartási költségek.

Előírás: Mindmennyi, a község által fentartott iskola dologi természetű szükségleteit iskolánként felállított évi iskolaszéki (gondnoksági) költségvetés rovatrendszerének megfelelő részletezéssel (tételék és altételéknek megfelelő) számlákon, aszerint, amint a kiadások állandóak avagy változóak, a számadási év elején, avagy esetenként időrendben külön-külön tételszámok alatt kell előírni.

Számadási okmányolás: Az egyes kiadások igazolására szolgáló számlák, nyugták, a nyugtákat pótló postatakarékpénztári cheque befizetőlapok elismervényei stb.

b) alrovat.

Hozzájárulások.

Jogforrás: Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 25. §-a: „Általában nem tekintetnek ezentul felekezeti iskoláknak azon tanintézetek, melyek községi vagyonból és jövedelmekből a község összes tagjai által, felekezeti különbség nélkül tartatnak fenn.

Azon, már fennálló hitfelekezeti iskolákra nézve, melyek eddigelé a község vagyonából és jövedelméből tartatnak fenn, szabadságában áll az illető községnek az eddigi gyakorlatot továbbra is fenntartani, de ily esetben a segélyezés a különböző hitfelekezeti iskolák közt igazságos arányban osztandó meg s egy hitfelekezet iskolájától sem vonathatik el, míg a többi hitfelekezetek iskolái irányában is meg nem szüntettetik.“

Az ezen törvényes rendelkezésen alapuló községi segély jellemzői:

a) Csak azokat a hitfelekezeti iskolákat illetheti meg, amelyek már a népoktatási törvény előtt a községek által tartattak fenn. (36.188/1882. sz. Vkm. rend., 30.450/1888. sz. B. M. rend.)

b) Felekezeti különbség nélkül az összes községi lakosok viselik. (32.024/1881. B. M. rend.)

c) Az iskola teljes költségvetésére terjed ki. (51.235/1924. sz. Vkm. rend., 25.767/1902. sz. Vkm. rend.)

d) A községnek állandósult tartozása, melyet néhány évi szünetelés sem szüntethet meg. (53.200/1881. és 60.384/1889. sz. B. M. r.)

e) Meg nem vonható mindaddig, míg a község községi iskolát nem állít fel. (17.992/1891. sz. B. M. rend.)

f) Követelési joggal érvényesíthető, de csak a fejlesztés határáig. (19.790/1903. sz. Vkm. rend.)

Az 1868. évi LIII. t.-c. 23. §-a: „Különböző vallásfelekezetek által lakott községben és városban, mely házi pénztárából egyházi célokra, vagy valamely felekezeti iskola javára segélyt szolgáltat ki, e segélyben igazságos arány szerint minden ottan létező vallásfelekezet részesítendő.“

Az ezen törvényes rendelkezésen alapuló községi segély jellemzői:

a) Követelésére törvényes jogcím nincs (39.065/1890. sz. vkm. rend.), de erkölcsi köteleesség van.

b) Ha megadatik, állandó lekötöttséget feltétlenül nem képez. (95.775/1925. sz. B. M. rend.)

c) Csak oly iskola részére adható, melyet legalább 30 tanköteles látogat. (209/1899. sz. közigazg. bírósági döntv.)

d) Más felekezethez tartozó községi lakosra vagy birtokosra nem volt kivethető. (43.800/1890. sz. Vkm. rend.)

Több iskolás községben:

a) Ha egy hitfelekezeti iskola élvezi, a többi hitfelekezetet követelési jogcím illeti meg, feltéve, ha az illető iskolákat a hitfelekezet kötelekébe tartozó legalább 30 tanköteles látogatja. (209/1899. sz. közigazg. bir. döntvény.)

b) A községi segély egy hitfelekezeti iskolától nem vonható el, míg a többi hitfelekezet arányában is meg nem szüntettetik. (1531/1891. sz. Vkm. rend.)

Az 1926. VII. t.-c. 3. és 6. §-ai alapján ott, ahol az érdekeltség e törvényszakaszok rendelkezései szerint viselendő terheket egyáltalában nem, vagy csak részben képes viselni, ezek a terhek egészben vagy részben a községre hárulnak.

Előírás: Régi gyakorlat (canonica visitatio, szerződés, törvényes kötelezettség, avagy önkéntes adomány) címen megállapított, juttatott segélyösszeget a számadási év elején a jogforrás tüzetes körülírásával s az elkötelezett segélyösszeg tételés körülírásával (dologi szükségletek, egyes személyi természetű átvállalt terhek, épületek átengedése stb. kell előírni s az iskolafentartónak régi gyakorlatán alapuló, avagy szerződésileg, megállapodásszerűleg biztosított időközben és részletekben kell kiutalni, elszámolni.

Számadási okmányolás: A kifizetett segélyösszegekről szóló szabályszerű nyugták, esetleg a természetben nyújtott segélyek, hozzájárulások átszámolására vonatkozó okmányok.

Kisdedóvoda vagy menedékház fentartása.

Jogforrás: fentebb ismertette.

c) alrovat.

Előírás: A kisdédóvoda, avagy menedékház fentartási költségeit a felállított költségvetés rovatrendszerének megfelelően nyitott számlákon, aszerint, amint személyi és dologi kiadásokról, avagy állandó és változó kiadásokról van szó, már a számadási év elején, avagy esetenként időrendben tételenként kell előírni.

Számadási okmányolás: Mint az iskolafentartási költségeknél.

d) alrovat.

A testnevelés céljára megszavazott hozzájárulás.

Jogforrás: Az 1921. évi LIII. t.-c. 5. §-a: „A községek és városok kötelesek a testnevelést előmozdítani, a helyi szükségletnek megfelelő játszóterek létesítésével és fentartásával, valamint testnevelési célokra szükséges egyéb területek használatra való átengedésével, fürdők, uszodák stb. létesítésével vagy támogatásával. A kötelezettséget vitás esetekben a vallás- és közoktatásügyi miniszter az érdekelt miniszterekkel egyetértően állapítja meg.”

Az ezen törvény végrehajtása tárgyában kiadott 1924. évi 9000. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet I. fejezet II. cím 20. §. III. része: „A községi testnevelési alap, mely felett az utalványozás joga a községi jegyzőt illeti meg.

A törvényhatósági testnevelési alap bevételei:

1. a törvényhatóság költségvetésébe e célra beállított hozzájárulás,
2. társadalmi adományok, hagyományok és az e célú alapítványok jövedelmei,
3. az Országos Testnevelési Alap adományai, mely központi alap a törvényhatósági testnevelési alapokat készpénzzel rendszerint nem segítyezi, hanem csak sporteszközöket adományoz, vagy kedvezményeket nyújt, melyeket a törvényhatósági testnevelési bizottság oszt ki a területen fennálló Levente-Egyesületek között.

A községi testnevelési alap bevételei:

1. a község költségvetésébe e célból beállított hozzájárulás,
2. társadalmi adományok, hagyományok és az e célú alapítványok jövedelmei,
3. a törvényhatósági testnevelési alaphoz nyújtott támogatás,
4. a pénzbürságokból befolyó összegek.

III. fejezet: A Levente-Egyesület szükségleteit elsősorban a községi testnevelési alaphoz kell fedezni.

II. fejezet 24. §-a: „A testnevelési célra szükséges terület kisajátítása. A község testnevelési célra elsősorban a saját tulajdonában lévő alkalmas területet köteles rendelkezésre bocsájtani.

Amennyiben községi terület rendelkezésre nem állana s megfelelő terület a község által szabadkézből méltányos áron nem lenne vásárolható, úgy a testnevelés céljára szükséges ingatlan megszerzésére vagy nagyobbítására a községet az 1881. XLI. t.-c.-ben szabályozott kisajátítási jog illeti meg. A kisajátítási jogot a vallás- és közoktatásügyi miniszternek az Országos Testnevelési Tanács előterjesztése alapján tett megkeresésére a kereskedelemügyi miniszter engedélyezi.

Ha valamely község a 23. §. első bekezdésében (a testnevelési alap 5. §-ában) megszabott kötelezettségének eleget tenni vonakodnék, a vallás- és közoktatásügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértőleg a községet saját területének átengedésére, alkalmas terület vásárlására, szükség esetén kisajátítására rászorítja.

A m. kir. Belügyminiszternek 1928. évi 79.380. sz. körrendelete a testnevelési kiadások biztosítása tárgyában, mely szerint kivételes indokolt esetben nem zárkozik el az elől, hogy az iskolán kívüli ifjúsági testnevelési költségeinek fedezete a községi pótdadó kivetési kulcsának 50%-on felül, de legfeljebb további 3%-kal való felemelésével biztosíttassék.

Előírás: A testnevelés helyi szükségleteinek kielégítésére felajánlott, megállapított állandó, rendszeres s alkalmi, eseti hozzájárulások összegeit, azok utalványozásával időrendben és tételenként kell előírni. A számadási év végével a község kötelezettségeiből kifolyólag igénybe nem vett, rendelkezésre álló hitelösszeg a községi Levente Egyesületnek, ily irányban hozott képviselőtestületi jogerős határozat alapján, kiutalványozható. Az e címen felhasználható hitelkeret körébe vonandók az 1924. évi 9000. sz. V. K. M. rendelet III. fejezet 26. és 27. §-ai alapján kiírt pénzbürságok is, melyeket ezen fejezet bevételi részében nyitandó külön számlán, a netalán befolyt adományokkal egyetemben kell előírni s elszámolni. A testnevelési bevételeknek és kiadásoknak a háztartási számadása keretében alapszerű kezelésére vonatkozólag ugyanazon eljárás irányadó, mint amely a VII. fejezet bevételi rész alatt a szegény- és gazdasági munkás segély-alapok tekintetében van ismertetve.

Számadási okmányolás: Az eseti kiadások tekintetében vételjogosultak által kiállított számlák és nyugták.

Iskolán kívüli népoktatás.

e) alrovat.

Jogforrás: Alaprendelet a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1922. évi 123.500. sz. rendelete az iskolán kívüli népmű-

velés tárgyában. Ezen rendelettel az addig működött Országos Szabadoktatási Tanács megbízatásának lejártával az Iskolánkívüli Népművelés Országos Bizottságát szervezte meg.

A 132.243/1923. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet alapján alkották meg az egyes vármegyék Törvényhatósági Iskolánkívüli Népművelési Bizottságai szervezeti szabályait.

A helyi Iskolánkívüli Népművelési Bizottságok alapszabályai.

A községek a közérdekű iskolánkívüli népművelési tervszerű tevékenységeket hathatós, anyagi erejükhöz mért támogatásban részesítik, amelyek a helyi népművelési társadalmi tevékenységek körül felmerülő költségek vállalása és viselése szempontjából évről-évre állandó természetűek, míg a Törvényhatósági Iskolánkívüli Népművelési Bizottságnak az iskolánkívüli népművelés fejlesztése és fokozása érdekében kifizetendő működése körül a vármegye összes községei érdekében felmerülő költségekre felajánlott adományok (hozzájárulások) tekintetében évről-évre változóak lehetnek.

Előírás: A felmerülő kiadások esetiek lévén, azokat időrendben és külön-külön tételszámok alatt kell előírni. Adományokat a képviselőtestületnek jóváhagyott határozatai alapján szintén esetről-esetre kell előírni.

Számadási okmányolás: Az érdembe hozott költségek, kiadásokról szóló számlák és nyugták.

f) alrovat.

Tankötelesek összeírásával járó költségek.

Jogforrás: Az 1921. évi XXX. t.-c. az iskoláztatási kötelezettség teljesítésének biztosításáról és ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1922. évi 130.700. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet I. rész II. fejezete a tankötelesek nyilvántartásáról. Ezen rendelet 5. §-a rendelkezik a tankötelesek törzskönyvről:

„Az iskoláztatási kötelezettség végrehajtása és ennek ellenőrzése érdekében állandóan nyilván kell tartani mindazokat a gyermekeket, akik hatodik életévüket betöltötték, de 15-ik életévüket még nem haladták meg, valamint azokat is, akikre nézve a kötelező oktatás tartamát meghosszabbították.

A tanköteleseket a községi előjáróság külön törzskönyvben tartja nyilván.

A tankötelesekről törzskönyvet kell vezetni valamennyi községben, tehát azokban a községekben is, amelyekben elemi népiskola nincs.

Nagyobb községekben és városokban a tankötelesek nyilvántartása (a törzskönyvek vezetése) az elemi népiskolák elhelyezésének megfelelően, külön területek szerint, az olyan községekben pedig, amelyekhez közigazgatásilag önálló puszták, telepek, távolabb eső lakóhelyek tartoznak, külön a szorosán vett község és külön az egyes puszták, tanyák, telepek s földrajzilag összefüggő lakóhelyek szerint történik. Az ilyen községeket, városokat, valamint ezek területén belül az egyes kerületeket — a vármegyei kir. tanfelügyelő javaslatára s a község előjáróságának, illetőleg a város tanácsának meghallgatása mellett — törvényhatósági közigazgatási bizottság jelöli ki.

A törzskönyvben a községben (kerületben) lakó valamennyi tankötelest fel kell venni, tekintet nélkül arra, hogy a tanoncokat az erre vonatkozó szabályoknak megfelelően, az elsőfoku iparhatóság külön is nyilvántartja.

Tanköteleseket, illetőleg a tanköteles korba lépő gyermekeket tényleges lakásuk (szállásuk) szerint és nem a szülők lakása szerint kell nyilvántartani.

A rendelet 13. §-a rendelkezik a törzskönyv vezetőjéről: „A tankötelesek nyilvántartására szolgáló törzskönyveket kis- és nagyközségekben a kör-, illetőleg a községi jegyző vezeti.

Azokban a községekben, ahol ez bármely okból szükséges, — az iskolafenntartó hozzájárulása mellett — a vármegyei kir. tanfelügyelő a járási főszolgabíróval egyetértően, nyilvános elemi népiskola egy (esetleg több) tanítóját is megbízhatja a törzskönyv vezetésével.

A törzskönyv vezetője a községi előjárósághoz tesz előterjesztést mindazokban az ügyekben, amelyeket ez a rendelet a községi előjáróság hatáskörébe utal.

A rendezett tanácsu, valamint a törvényhatósági joggal felruházott városokban a törzskönyvek vezetésére a városi tanács jelöli ki tisztviselőt (tisztviselőket), de ezzel a feladattal a tanács az iskolafenntartó hozzájárulásával s a vármegyei kir. tanfelügyelővel egyetértően, a városban működő nyilvános elemi népiskola egy, illetőleg a szükséghez képest több tanítóját is megbízhatja.

A törzskönyv vezetésére — szükség esetén — a község (város) kérelmére s a kir. tanfelügyelő előterjesztésére a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter külön olyan tanítót (tanítókat) bocsát rendelkezésre, aki a tanításra saját hibáján kívül kevésbé alkalmas.

Ha a törzskönyv vezetésére több tisztviselő (tanító) nyer meg-

bízást, a megbízással egyidejűleg azt is ki kell jelölni, hogy az irányítás joga kit illet meg, illetőleg a felelősség elsősorban kit terhel.

A nyilvános elemi népiskolák tanítói a törzskönyv vezetésére az iskolafenntartó hozzájárulása mellett nyert megbízást kötelesek elfogadni.

A törzskönyvvezető a törzskönyvben nyilvántartott tankötelesek számának arányában a községtől (várostól) külön díjazásban részesül. A díjazás mértékét a 70.192/1926. sz. V. K. M. rendelet szerint a törvényhatóság első tisztviselője állapítja meg, kinek határozata ellen felebbezésnek van helye a törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz.

Előírás: A teljesített munkálatokért fizetendő díjakat időrendben és tételesen kell előírni.

Megjegyzés: A fenálló gyakorlat szerint a törzskönyv vezetésével tanítónak csak az esetben adható megbízás, ha a község anyagi ereje azt megengedi (50%-on aluli a pótdó szükséglet).

Számadási okmányolás: A díjak felvételét igazoló nyugták, amelyeken a munka teljesítését igazolni kell.

g) alrovat.

Különféle kiadások.

Az ezen fejezet alá tartozó, de a felsorolt rovatok, alrovatok egyike alá sem sorolható kiadásokat természetüknek megfelelő ezen rovat alatt nyitandó számlákon lehet előírni.

VI. FEJEZET. KÖZMŰVELŐDÉS ÉS EGYHÁZ.

1. rovat.

Egyházi és kegyuri kiadások.

2. rovat.

Segély az egyházközségnek (egyháznak).

Jogforrás: A község által viselendő (viselhető) egyházi terhek két csoportra oszthatók és pedig:

- a) a párbér és párbérszerű javadalmak, terhek és
- b) a dologi természetű szolgáltatások (deputátumok) terhei.

A jogforrás alapja mindkét csoport esetében létező szerződések, díjlevelek, főkegyuri rendelkezések, vagy jogszokások, de legfőképpen rendszerint (az 1802.—1810. évek közötti időben felvett) egyházlátogatási jegyzőkönyv (canonica visitatio), amelynek megállapításai kétoldalú szerződés joghatályával bírnak s egyoldalulag sem nem magyarázhatók, sem nem módosíthatók. Az ebben biztosított egyházi járandóságok, javadalmak vagy a kegyurat, vagy a politikai községet, vagy a hívőket, illetőleg a hitközséget (egyházközséget) terhelik.

Canonica visitatiókból eredő minden jogvita és a végrehajtási jog a közigazgatási hatóságok hatáskörébe van utalva. (Magyar királyi Curia 2180/1889. sz. döntvénye.) A párbér és párbér természetű szolgáltatások elbírálása és a felvetett kérdésekben a döntés mindig a közigazgatás részint kizárólagos, részint megelőző hatáskörébe tartozik. Kizárólagos hatáskörébe akkor, ha párbér és a deputátum személyes szolgáltatás, megelőző hatáskörébe akkor, ha a szolgáltatás jogalapján telki teherjogi minőség állítatik. (8701—1895. sz. Curiai ítélet.) Azon kérdést, hogy a párbér személyi vagy dologi jellegű-e, a közigazgatás hivatott megállapítani.

A javadalmasok s a kötelezettek között a javadalom mérvének a mai kor igényeinek megfelelő meg egyezések létrehozatala tárgyában a 49.765—1924. sz. vallás- és közoktatásügyi és a 129.283—1924. és 105.283—1925. sz. B. M. körrendeletek rendelkeznek.

Az általános és arányos teherviselés alkalmazásával kategóriák szerint megállapított párbér természetű szolgáltatások az 1923. évi VII. t.-c. 2. §-a alapján az együttesen kezelt közszolgáltatások körébe tartoznak s ez esetben e tekintetben a javadalmasokkal létrejött meg egyezés szerint az 1923. évi VII. t.-c. 26. §-a szerint az együttesen kezelt közadók címén befolyt bevételből a (házi) megosztási kulcs arányában a párbérszolgáltatásokra eső rész havonként vagy más részletben szolgáltatandó ki.

Az 1868. évi LIII. t.-c. 23. §-a: „Különböző vallásfelekezetiük által lakott községben és városban, mely házi pénztárából egyházi célokra, vagy valamely felekezeti iskola javára segélyt szolgáltat ki, e segélyben igazságos arány szerint minden ottan létező vallásfelekezet részesítendő.” Ez a törvényhely általában nem teszi kötelességévé a községeknek a vallásfelekezetek segélyezését hanem csak azt az esetet szabályozza, amikor a község (város) önként, kötelezettség nélkül juttat segélyt s arra az esetre rendeli azt, hogy a kötelezettség nélkül önkéntesen juttatott segélyben minden a községben létező (bevett) vallásfelekezet igazságos arány szerint részesítendő. Az ilyen — kötelezettség nélkül juttatott — községi segély az egyes vallásfelekezetekkel szemben külön-külön vissza nem vonható, de együttesen az összes vallásfelekezetekkel szemben beszüntetendő.

A község elszámolása (letéti kezelésben) alá jöhetnek a párbér és párbérszerű (deputátum) szolgáltatásokból eredő bevételek és kiadások akkor, amikor a politikai községre hárul azon kötelezettség, hogy akár ezen szolgáltatásokat, akár a törvényszerű és jogszerű egyház-

hatósági határozatokon alapuló egyházi adóknak behajtására vonatkozó megkereséseit teljesíti. (15.664—1898. B. M. sz. rendelet.) Vagy amikor a 49.765—1924. sz. V. K. M. rendelet f) pontja szerint: „A párbér és párbérszerű szolgáltatásra vonatkozó megegyezésben, vagy felebbezés folytán miniszteri határozatban kategóriánként megállapított váltságösszeg egyénekenkénti kivetésének és behajtásának foganatosítására a belügyminiszter a vallás- és közoktatásügyi miniszter felkérésére a politikai községet kötelezi.“ Valamint azon esetben is, ha a párbér és párbér természetű szolgáltatások nem a politikai község terheként ugyan, de az együttesen kezelt közadók körében kezeltnek és szedetnek s a megosztási hányad a községi pénztárba folyik be.

Előírás: Ugy az egyes egyházaknak (vallásfelekezeteknek), mint azok egyes javadalmasainak (lelkészek, kántorok, harangozók stb.) kijáró javadalmakat egyenként és tételesen a jogcím pontos és szabatos körülírásával, — állandó természetű tételeknél már a számadási év elején, — eseti javadalmakat, segélyezéseket időrendben ugyancsak a jogcím pontos és szabatos körülírásával, külön-külön tételszámok alatt, a vonatkozó számlán elő kell írni.

Számadási okmányolás: Az eseti kifizetésekre vonatkozó szabályszerű nyugták.

3. rovat.

Kulturális és jótékonycélu egyesületek támogatása.

Jogforrás: Kulturális és jótékonycélu egyesületek támogatására csak azon összegek és oly mérvben utalványozhatók, amely mérvben azok a képviselőtestületnek ily irányban hozott és a vagyonfelügyeleti hatóság által jóváhagyott határozatai szerint megállapítottak s e célra a fedezet az évi rendes költségvetés során engedélyezett. Rendkívüli és évközben alkalmi segélyezések, támogatások csak a rendelkezésre álló fedezet kijelölésével és ugyancsak a vagyonfelügyeleti hatóság előzetes jóváhagyásával nyújthatók.

Előírás: Az utalványozott segélyösszegeket és adományokat tételenként időrendben, az azokat jóváhagyó határozatokra hivatkozással, elő kell írni.

Számadási okmányolás: A kifizetett segélyek, adományokra vonatkozó nyugták, postatakarékpénztári cheque befizetőlapok elismervénye, esetleg postautalvány szelvények.

4. rovat.

Különfélék.

Ezen rovat alatt lehet elszámolni a természetüknél fogva ezen fejezet alá tartozó és szorosan egyik felsorolt rovat alá sem sorolható felmerülő kiadásokat, különösen pedig az évközbeni alkalmi kulturális és jótékonycélu segélyeket, stb.

VII. FEJEZET. SZEGÉNYÜGY ÉS NÉPJÓLÉT.

Jogforrás: Az 1886. évi XXII. t.-c. 21. §-a: „A község kezeli a szegényügyet.“

Ugyanezen t.-c. 145. §-a: „Amennyiben a jótékony intézetek segélye és egyesek könyöradománya a község szegényeinek ellátására elegendő nem volna: a község, a helyi viszonyokhoz képest, gondoskodni tartozik a községben illetékes mindazon szegények ellátásáról, kik magukat közsegély nélkül fenntartani egyáltalában nem képesek.“

Ha az ellátás csak a községi lakosok rendkívül súlyos túlterhelésével eszközölhető, a község kivételesen a törvényhatóságnak s ha ez nem bírná, az államnak veheti igénybe segélyét.

Minden község a szegények létszámáról s a szegényügyre vonatkozó intézkedéseiről az illető törvényhatóságnak minden év végével tüzetes jelentést tesz.

Az ugyanazon törvényhatóság kebelében levő több község a szegények ellátása céljából a törvényhatóság jóváhagyása mellett egyesülhet, sőt a törvényhatóság azt is elrendelheti, hogy a területén fekvő összes községek ezen célból egy egységes szegényalapot létesítsenek.

Az ezt elrendelő határozat ellen a belügyminiszterhez felebbezésnek van helye s ilyenek nem léteben is annak jóváhagyása szükséges.

Szegény betegek ellátása. Az 1898: XXI. t.-c. 8. §-a: „Az illetékes község mindazon esetekben, midőn úgy az illető maga, mint az érte az előző §. értelmében fizetni köteles hozzátartozói szegények és a törvény 4—7. §-ai nem alkalmazhatók, köteles: a) a kórházi vagy gyógyintézeti ápolásban nem részesíthető, vagy arra nem minősített betegről gondoskodni; b) a kórházakból és gyógyintézetekből elbocsátott, gyógyíthatatlanoknak nyilvánított, de nem közveszélyes elmebetegek, továbbá az ártalmatlan hülyék, siketnémák, vakok, nyomorékok eltartásáról . . .“

13. §. Mindezen kérdésekben végső fokon a közigazgatási bíróság dönt.

Közsegélyezés módja. A m. kir. belügyminiszternek 51.000. 1899. B. M. sz. szabályrendelete a községek által az 1898. t.-c. XXI. 8. §-a a) és b) pontjai értelmében gyakorlandó közsegélyezés módjáról és mérvéről.

Közsegélyben részesítendők:

1. §. Mindazon esetekben, midőn úgy az illetők, mint hozzátartozóik szegények és az 1898: XXI. t.-c. 4—7. §-ai nem alkalmazhatók, az illetőségi község által közsegélyben részesítendők:

- b) a kórház vagy gyógyintézeti ápolásban nem részesülő betegek;
- c) a kórházakban vagy gyógyintézetekben való ápolásra nem minősített, valamint az ezekből elbocsátott gyógyíthatatlan betegek;
- d) nem közveszélyes elmebetegek, továbbá az ártalmatlan hülyék, siketnémák, vakok, nyomorékok.

Községi és törvényhatósági szabályrendeletek:

2. §.: Minden község a közsegélyre szorultak segélyezésének, gondozásának és ellátásának módja és mérve tárgyában egy éven belül — jelen szabályrendelet korlátai között — a helyi viszonyoknak megfelelő szabályrendeletet alkotni köteles. A kis- és nagyközségek, valamint a rendezett tanácsú városok idevonatkozó szabályrendeletét a vármegyei törvényhatóság, a törvényhatósági joggal felruházott városok szabályrendeletét a belügyminiszter hagyja jóvá.

Amennyiben a vármegyei törvényhatóság az 1886. évi XXII. t.-c. 145. §-a alapján a területén fekvő összes községek által alkotandó egységes szegényalap létesítését rendeli el, ennek felhasználásáról a törvényhatóság szintén szabályrendeletet alkot, mely belügyminiszteri jóváhagyást igényel.

Ezen rendelet további idevonatkozó rendelkezései:

4. §.: „A közsegélyre szoruló törzskönyvbe felvett egyének közsegélyezése iránt a községi előjáróság (rendezett tanácsú városok polgármestere) sürgősen intézkedik.“

5. §.: „Közsegélyre szorultak gondozása és ellátása a községek anyagi helyzete és a helyi viszonyok figyelembevételével, a közsegélyre szorultak testi és szellemi állapotától, személyes körülményeitől és különleges bajától függ.“

16. §.: „A közsegélyre szorultak eltemetéséről való gondoskodás a tartózkodási község feladatát képezi.“

19. §.: „A közsegély költségeinek fedezéséről minden község, a községi szegényalap esetleges jövedelmeinek felhasználásával, évi költségvetésben gondoskodik.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz

Szegények temetése. Némely törvényhatóságok nincsenek tisztában arra nézve, ki köteles fedezni a temetési költségeket olyan vagyonatlan egyének után, kik nem illetőségi helyeiken halnak meg. Miért is szükségesnek tartom a törvényhatóságot tu-

domás és mihez tartás végett értesíteni, hogy az e tekintetben fennálló gyakorlat és viszonyosságnál fogva minden község a határában halva talál, vagy ott elhalt teljesen vagyonatlan egyének eltemetésével járó mellőzhetetlen költségeket fedezni és azon esetben, ha az elhaltak fizetni köteles és képes rokonai nincsenek, végleg viselni tartozik. (9.935—1881. B. M.)

A belügyminiszter 1899. évi 54.000. sz. a. kibocsátott szabályrendeletének 16. §-a szerint a közsegélyre szorultak eltemetéséről a tartózkodási község köteles gondoskodni; az pedig, hogy milyen körülmények között került az elhalt a községbe, ezen kötelezettségre befolyással nem bír, mert a szabályrendelet e tekintetben kivétel nélkül rendelkezik, éppen úgy, mint az annak hatályba lépte előtt 1881. évi 9945. sz. a. kiadott belügyminiszteri rendelet, melyben kimondatott, hogy a gyakorlat és viszonyosságnál fogva minden község a határában talál, vagy ott elhalt teljesen vagyonatlan egyének eltemetésével járó mellőzhetetlen költségeket viselni tartozik. Miután pedig a sírhely megváltási díj is a temetési költségek közé tartozik, P., mint tartózkodási község, annak megtérítését az illető községektől jogosan nem követelheti, minél fogva panaszának helyt adni nem lehetett. (3.965—1903. K. B.)

Az adott esetben, vagyis N. N. temetése címén a lelkésznek semmiféle követelése nem lehet a községgel szemben. Ugyanis a lelkész a vele felvett nyomozási jegyzőkönyvben maga beismeri, hogy a halottal szegénysége alapján lelképásztori hivatalából kifolyólag köteles volt díjtalanul eltemetni. Ami a lelkésznek a 8 korona stóladjra való igényét illeti, a község e díj megtérítésére semmiképp sem kötelezhető, mulán a rendőrkapitány s a városi polgármester felhívásaiban a lelkész által teljesített nagyobb pompájú temetés, melynek a 8 korona díját képezné, nem kívántatott s maga a lelkész is beismeri, hogy a dízesebb temetésre a rokonok unszolására vállalkozott. Végül kijelenteni, hogy az 1899. évi 51.000. sz. a. kiadott B. M. szabályrendelet 16. §-ában a községre hátrított gondoskodás nem terjed ki az illetékes felekezeti lelkész által temetés címén támasztható díj követelés fedezésére. (63.252—1903. B. M.)

Közsegély megtérítése és előlegezése. Az illetőségi község a közsegélyt nyújtó községnek mindig megtéríteni tartozik az általa nyújtott közsegélyt, ha az munka- és keresésképtelen egyéneknek szolgáltatott ki. (23.918—1894. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 145. §-ában általában köteleztemek a községek a községüli illetőségű azoknak a szegényeknek eltarításáról gondoskodni, kik magukat fenntartani nem képesek, az 1898. évi XXI. t.-c. 14. §-ának 5. pontjában nyert felhatalmazás alapján; a m. kir. Belügyminiszter által 51.000—1889. sz. a. kibocsátott szabályr. 1. §-a értelmében ugyancsak az illetőségi községek kötelesek az ezen szakasz a)–d) pontjaiban felsoroltakat közsegélyben részesíteni. Az illetőségi községeknek ezt a kötelezettségét nem hártja át a tartózkodási községekre vonatkozó, az idézett szabályzat 3 §-ában foglalt az a rendelkezés, hogy ezen tartózkodási községek és ott tartózkodó közsegélyre szorultakat — illetőségükre való tekintet nélkül — minden év végén összeírni s törzskönyvbe felvenni tartoznak, sőt ennek a szakasznak utolsó pontjában foglalt abból a rendelkezésből, hogy az illetőség megállapítása végett a szükséges lépések azonnal megteendőek, egyenesen az következik, hogy a tartózkodási községek az illetőség megállapításáig a közsegélyt csak előlegezik; miután sem ezen §., sem ezen szabályzatnak más szakasza nem tartalmaz oly rendelkezést, mely azzal az általános jogszabállyal szemben, hogy a közsegély nyújtása az illetőségi községnek képezi kötelességét, e közsegély a tartózkodási község terhétől állapítaná meg. De nem magyarázható ezen szabályzat 17. §-ából sem az, hogy az illetőség megállapításáért a közsegélyezésre kiadott összeget az illetőségi község a tartózkodási községnek megtéríteni nem tartoznék, mert ezen szakasz csakis az illetőség megállapítása után mint jogviszonyt szabályozza és csakis az ezutáni költségektől rendelkezik, de az illetőség megállapításáig kiszolgáltatott közsegély megtérítése kérdésében egyáltalában nem rendelkezővén, az általános jogszabály az irányadó,

vagyis az, hogy minden község köteles a kötelekbe tartozó illetékes közsegélyezésre szorultakat ellátni. (3.185—1902 K. B.)

Az 1898. XXI. t.-c. 8. §-nak rendelkezése szerint a 7. éven* felüli elhagyott gyermekek tartása az illetőségi községet terhelvén, az ezzel felmerülő költségektől az illetőségi község, a jelen esetben L. város, a késedelmesen történt értesítés következtében nem mentesíthető ugyan és erre nem nyújt alapot az 1899. évi 51.000. sz. B. M. rendelet 17. §-ának 2. bekezdésében foglalt az a rendelkezés sem, hogy — ha az illetőségi község az átvételt elmulasztja — a további gondozási költségeket a tartózkodási községnek megfizetni köteles, mert a rendelkezés a törvényben megállapított kötelezettséggel szemben csakis úgy értelmezhető, hogy a rendelet azt kívánja kimondani, ami a mulasztásnak egyébként is jogi követelménye, hogy ilyen esetben a mulasztást elkövető illetőségi község a tartózkodási községnek teljes kártérítéssel tartozik. De másfelől ugyancsak a késedelemnek jog szerinti való következményéből ered az is, hogy olyan esetben, ha a tartózkodási község esik késedelembe, az illetőségi község értesítése körül, akkor nincs jogi alapja annak, hogy az illetőségi község a fennebb idézett törvényszakasz alapján más, jelesen nagyobb költséggel terheltesse, mint azzal, amely terhére esnek, ha a tartózkodási község az értesítés körül nem volt volna késedelmes. Ezekből következik, hogy L. város nem csupán 2 hónapra, hanem egész 1901. évi október hó 3-ig, vagyis a szóbanforgó gyermek 14. életének betöltéséig kötelezni kellett a tartási költség viselésére, de csakis oly mértékben, amilyenben ez késedelem nélkül való értesítés esetén a nevezett város terhére esnek. Minthogy pedig a jelen esetben, midőn az illetőség vitás nem volt, s az erre vonatkozó adat beszerzése sem ütközött semmi nehézségbe, a gyermek átvétele kellő gyors értesítés esetén egy hónap alatt megtörténhetett volna. I. városi tartás összegében csak egy hónapra, a többi időre nézve pedig az L-i szegényházban való tartás költségének mértékéhez képest kellett marasztalni. (1899—1904. K. B.)

Azon körülmény, hogy az apának közsegélyezésben történt részesítése idejében fizetésre képtelen gyermekek később, vagyoni helyzetük javulása folytán, fizetéképesekké váltak, jogszerűleg vonja maga után, hogy a vagyontalan apának eltartására, illetve az ezzel járó költségek viselésére — a további közsegély beszüntetése mellett, — sajátjukból kötelesek; ámde nem képezhet jogcímet arra, hogy a város által a gyermekek fizetési képtelensége idejében a vagyontalan apa javára teljesített törvényes hatósági kötelezettségből származott közsegélyezés utólagos megtérítésére a később kedvező anyagi helyzetbe jutott gyermekek visszamenőleg kötelezettek volna, annál kevésbé, mert azon körülmény, hogy a város által kiutalt segélypénz a felterjesztő jelentése szerint, nem a városi szegény alaphoz, hanem a közpénztárból lett kiutalványozva, a városnak saját szegényeinek segélyezésére vonatkozó törvényes kötelezettségére befolyással nincs. (1.883—1901. K. B.)

Szegényalap. Folyó évi január hó 27-én tartott bizottsági közgyűlésében hozott határozatát, — mellyel T. község képviselőtestületének a községi szegényalaphoz 250 forintnyi összegnek az iskola részére való átengedését kimondó határozata jóváhagyott, — a vármegye tiszti főügyésze részéről közbetelt felelősség folytán felülvizsgálván, következőleg határoztam. A vármegye közönségének idézett másodfoku határozatát, a község képviselőtestületének határozatával együtt, hatályon kívül helyezem, mert eltekintve attól, hogy az 1868. XXXVIII. t.-c. rendelkezései által a Népiskolák ki által s mi módon való fenntartásáról gondoskodva van, a községi szegényalap az 1886. XXII. t.-c. 145. §-a alapján a községet terhelő szegényügyi kiadások fe-

* Ezen döntvény ugyan konkrétan a 7 éven felüli elhagyott gyermek tartásdíjának ügyében keletkezett, amely tartásdíjak (5180/1926. M. E.) újabb jogszabály szerint nem a községet, hanem az országos betegpótlási alapot terhelik, azonban teljes vonatkozásában fennáll és gyakorlatilag alkalmazást nyer az illetőségi községet terhelő egyéb tartási költségek megállapításánál.

dezésére szolgál, s annak sem lökéje, sem kamafa más célra, mint amire rendeltetett, nem fordítható. (22.370—1896. B. M.)

A községi szegényalapok egyesítése csak avégből foglalhat helyet, hogy eként a községeket terhelő összes szegényügyi kiadások könnyebben fedezetet nyerhessenek, ellenben a községek szegényalapjának csupán egy irányban működő jótékony intézet, illetve menház létesítése céljából való egyesítése meg nem engedhető. (5.307—1888. B. M.)

Szegények segélyezése a községi pénztárból. A községi szegényalapok létesítése tárgyában a vármegye törvényhatósági bizottsága által alkotott szabályrendelet az itteni jóváhagyási záradékkal ellátva, az egyik példányt idezárta azzal küldöm vissza, hogy addig, míg az egyes községek szegényalapjai oly magasságra emelkednek, miszerint a község szegényügyi kiadásait fedezhetik, a községekre a törvény által ruházott azon kötelezettség, mely szerint szegényeiről gondoskodni tartoznak, magától értetődő teljes kétségben fennmarad s ezen kötelezettség pénztárakat terhelendi, miről az egyes községek a szabályrendelet kiadása alkalmával külön értesítendők. (47.761—1887. B. M.)

A magánjog szabályai szerint a családi köteleknél fogva az egyenes ágon rokonokat kölcsönös kötelezettség terheli egymás eltartására. A szülők gyermekei (unokái), a gyermeket szülői (nagyszülői), a házastársat a másik házastárs, eltartani köteles. Ez a kötelezettség peres úton, vagy a gyámhatóság útján (1877: XX. t.-c. 11. §) is biztosítható az érdekelttek részéről. Beállhat azonban a helyzet, hogy a magánjogi alapon fennálló kötelezettség dacára a közhatóságra hárul valamely nyomorban sínylődő egyének eltartásba vétele vagy támogatása, mert a köteles hozzátartozók kötelezettségeiket elmulasztják vagy megtagadják, az eltartást igénylő pedig jogigénylési úton nem érvényesítheti igényeit. A hatósági közeltartás ilyenkor csak a visszakövetelési jog épségben tartása mellett történhetik és a kötelezett a közsegély címén felmerült kiadások megtérítésére kényszeríthető. Erre nézve az 1898: XXI. t.-c. 8. §-a, illetőleg az abban felhívott 7. §-a világosan rendelkezik. A közsegély ilyen esetben közjogi jellegű intézkedéssé válik, a szolgáltatott közsegély a kötelezetre nézve köztartozássá minősül, amelynek behajtása nem a magánjog szabályai, hanem közigazgatási eljárás mellett történik. Ehhez képest, ha olyan szegényt kell a községnek közsegélyezésben részesíteni, vagy közeltartásba venni, akinek fizetőköteles és képes hozzátartozói vannak, de akik kötelezettségeiket elmulasztolták, vagy megtagadták, a tett intézkedésről a kötelezetteket azonnal értesíteni kell és a szolgáltatott közsegély megtérítésére fel kell hívni. Eredménytelen felszólítás esetén az 51.000—1899. B. M. sz. a kiadott rendelet 4. §-a alapján a főszolgabíróhoz, további intézkedés végett, jelentést kell tenni.

További rendelkezéseket tartalmaz az 1889. évi 1422. B. M. sz. rendelet.

A szegénysegélyezés rendkívüli esete lehet mulólagos, eseli támogatás is, ha a bármi okból nyomorba vagy nehéz helyzetbe jutott egyének csak rövid időre szóló segélyezése vált szükségessé (ingyen gyógykezelés, ingyen gyógyszer, gyermekágyi gondozás stb.). Az ekkép nyújtott segélyezés módja rendszerint a visszatérítési kötelezettséggel adott támogatás. Ez ne legyen magánjogi kölcsön alakjába foglalt juttatás, hanem kifejezetten közsegély. A vonatkozó községi határozat állapítsa meg, hogy a juttatott támogatást, mint közsegélyt nyújtja. Ilyen alakjában a nyújtott támogatás közjogi jellegű intézkedéssé válik és a tartozás köztartozássá minősül, aminek visszatérítése nem magánjogi alapon a polgári bíróság, hanem kizárólag közigazgatási úton biztosítható.

A betegség okából előálló némely szegényellátási esetek lehetnek olyanok, amelyek költségei nem a községet terhelik, hanem a törvényekben megjelölt külön kötelezettek. Ilyenek: a) A mezőgazdasági munkások jogviszonyait szabályozó 1898: II. t.-c. 33. §-a értelmében köteles a munkaadó a munkaközben megbetegült idegen

közsgbeli munkás gyógykezeléséről és ellátásáról legfeljebb 8 napig saját költségén gondoskodni és ha a betegség 8 napnál tovább tart, a községi előjáróságot intézkedés végett értesíteni. Ebbeli mulasztása kihágás.

b) Hasonló rendelkezés van a vízi munkálatoknál, ut- és vasutépítésnél alkalmazott munkásokra vonatkozó 1899: XL. t.-c. 20. §-ában és az erdőmunkásokról szóló 1900: XXVIII. t.-c. 18. §-ában

c) A mezőgazdasági cseléd jogviszonyait szabályozó 1907: XLV. t.-c. 28. §-a értelmében, ha az éves cseléd és vele élő felesége, valamint vele élő 12 éven aluli gyermeke a cseléd szolgálatbaállításától 15 nap után önhibáján kívül megbetegszik, a gazda sajátjából tartozik őket gyógykezelni 45 napon át. Ha pedig a gazda hibájából történt a megbetegedés, a betegség egész tartamára a gazda viseli a költségeket. Ha azok valamelyike elhal, a gazda a temetési költségekhez is köteles hozzájárulni; a 42. §. értelmében, ha a cseléd szolgálatának tartama alatt meghal, a gazda köteles a családot egy hónapig a lakásban meghagyni (vagy a lakást megváltani) és egy havi bért levonás nélkül a családnak kiszolgáltatni.

d) Társadalombiztosító országos intézet tagjai — akik közé tartoznak a háztartási alkalmazottak (hazi cselédek) is — az 1927: XXI. t.-c. értelmében betegség esetén ingyen gyógykezelésben és gyógyszerben, keresetképtelenség esetén táppénzben részesülnek. A biztosított felesége terhességi, gyermekágyi és szoptatási segélyt kap. Ugyanilyen segélyt kap a biztosított nő. Ha a biztosított üzemi baleset következtében állandóan munkaképtelenné válik, járadékot fizet a munkásbiztosító pénztár; ha pedig balesetből kifolyólag meghal, temetési segély az özvegynek és a 16. éven aluli gyermekeknek pedig, nemkülönben az elhalt tag által eltartott szülőknek, nagyszülőknek vagy unokáknak járadékot juttat.

Ha az intézet kötelező tagját a munkaadó (szolgálatadó) bejelenteni elmulasztotta, mindezekért a juttatásokért „a bejelentést elmulasztó fél” vagyoniilag is felelős.

e) Az Országos Gazdasági Munkáspénztár ugyan nem ad tagjainak betegség esetére segélyt, de az 1900: XVI. t.-c. és az ezt kiegészítő törvényes rendelkezések szerint baleset esetén ingyen gyógykezelést nyújt, ezenkívül a keresetében gátolt tagnak legfeljebb 60 napi segélyt biztosít. Balesetből bekövetkezett rokkantság esetében havi segélyt fizet; ha haláleset következett be, a hátramaradott családtagok számára egyszersmindenkorra szóló nagyobb segélyt, bizonyos esetekben pedig a kiskorú gyermekek részére még rendszeres havi segélyt is juttat.

Szegényalap. Ahol nincs önálló szegényügyi intézet, külön szegényalap létesítése sincs szükség, hanem a község a rendszeres háztartási költségvetésben irányozza elő szükségleteit és szegényügyi célú szolgáló bevételeit, azokat ugyancsak a háztartás számadásában számolja el. De ebben az esetben azokat a bevételeket, amelyeknek rendelkezésére nézve határozottan meg van jelölve, hogy a szegényügyi célokra fordítandók, kiadásként csakis szegényügyi címen lehet előirányozni és ily célra kell felhasználni. Ha más irányban nem merül fel szükség, a szegénysorsu, iskolába járó gyermek téli felruházására, taneszközökkel ellátására fordítható, esetleg szegénysorsu terhes, gyermekágyas vagy szoptató nők segélyezésére, szegény gyermekek táplálkozására, ruházására kell igénybe venni. Vagy arról is lehet szó, hogy az év folyamán fel nem használt összegek külön takarékpénztári befétlkönyvön gyümölcsöző tőke-vagyonkép helyeztessenek el, a következő években esetleg előállható segélyek céljaira. A szegényügyi rendelkezéssel bíró bevételeket a község egyéb természetű kiadásaira felhasználni nem szabad.

Községi munkás-segélyalap. Ennek a segélyalapról a gazdasági munkásokról szóló 1898: II. t.-c. 71 §-a intézkedik. Elrendelte a törvény, hogy a munkásügyi törvények (ide tartozik a gazdasági cselédekről szóló törvény is) alapján kirótt kihágási pénzbüntetésekben minden község munkás-segélyalapot létesítsen. Ide

folynak be a munkásigazolvány másolatok fejében fizetett díjak is. A gazdasági munkássegély-alapnak külön sajátos rendelkezése van.

Ebből nyernek elsősorban segélyt és támogatást az arra érdemes, önhibájukon kívül segélyre, alalmazásra, könyöradományra szorult, igazolvánnyal bíró gazdasági munkások (tehát a földmunkások, erdei-, a kert- és szőlőgazdaságban foglalkozó munkások stb.), ha nincsenek közsegélyre utalva, hanem csak ideiglenes támogatásra szorulnak.

A községi munkás-segélyalap szervezéséről és kezeléséről minden vármegye külön szabályrendeletet alkot és abban megállapítja a segélyezés körül az eljárást, valamint megszabja azt is, hogy a segélyezés visszatérítési kötelezettség mellett történik, kamatot azonban a segélyezés után szedni nem lehet.

A segély adományozása a helybeli munkások képviselőinek bevonásával történik ugyan, de a határozathozatal mindig az előjáróságot illeti.

Alapszerű kezelése módozatai tekintetében a kiadási rész ezen fejezete alatt ismertetett módozatok az irányadók.

Szegény betegek orvosi kezelése és ingyen gyógyszerrel ellátása tekintetében az 1898 évi 118 956. B. M. sz. rendelet rendelkezik.

Segélyezések.

1. rovat

Előírás: Az egyes eseti szegény segélyezésre utalványozott összegeket időrendben, tételesen, a jogcímek különös pontos körülírásával kell előírni.

Számadási okmányolás: A segélyek, költségek kifizetésére vonatkozó nyugták, számlák, postatakarékpénztári cheque befizetőlapok elismervényei, esetleg a postautalvány szelvények.

Kegydíjak.

2. rovat

Nyugdíjogosultsággal nem bíró községi alkalmazottak részére a képviselőtestület által engedélyezett, megállapított és a vagyontfelügyeleti hatóság által jóváhagyott ellátási díjakat egyénekenként és tételesen ezen a számlán kell előírni.

Számadási okmányolás: A kifizetett ellátási összegről szóló eseti nyugták.

Különlélek.

3. rovat

Természetüknél fogva ezen fejezet alá tartozó, de a felsorolt rovatok egyike alá sem sorolható kiadások ezen a számlán írhatók elő.

VIII. FEJEZET. KÖZLEKEDÉS.

Állami és vármegyei utak átkelési szakaszai után, valamint a vicinális utak kiépítéséhez fizetendő hozzájárulás.

1. rovat

Jogforrás: a) Az állami átkelési utszakasz hozzájárulásra vonatkozólag az 1890. évi I. t.-c. 7. §-a: „Azon államuti résznek, vagy műtárgynak fentartásához, mely valamely községen (városon) keresztülvonulván, illetve annak belterületén lévén, egyuttal utcai vagy gaz-

dasági közlekedésre is használtatik és ennek következtében fentartása a rendesen több kiadást igényel, az illető község — viszonyainak méltányos figyelembevételével — hozzájárulni tartozik.

Ily esetben a kereskedelemügyi miniszter által e végből megbízott műszaki közeg részletes kimutatást készít a fentartási költségkülönbözetről és azt a szükséges egyéb adatokkal és határozati javaslatával a területileg illetékes közigazgatási bizottság elé terjeszti, kérvén a hozzájárulásnak elsőfoku határozattal leendő megállapítását.

A közigazgatási bizottság az érdekelteket meghallgatja, sőt ha ezt szükségesnek tartaná, kiküldötte által helyszíni szemlét is tarthat és ezen eljárás befejeztével meghozza elsőfoku határozatát, mely ellen a határozat kézbesítése napjától számítandó 15 nap alatt úgy a község, mint a miniszteri közeg részéről a kereskedelemügyi miniszterhez felebbezésnek van helye, a közig. bírósághoz panasznak van helye.

A kereskedelemügyi miniszter II-od fokon végleg határoz és határozatát az illetékes törvényhatósággal közli avégből, hogy az esetleg készpénzben megállapított hozzájárulás összegének a községi költségvetésbe való felvétele és fedezete iránt késedelem nélkül intézkedjék.

Ezen szakasz rendelkezései a törvényhatósági joggal felruházott városokra is érvényesek.

A törvény úgy rendelkezik, hogy az átkelési utszakasz költségei a község meghallgatásával és a község vagyoni helyzetének méltányos figyelembevételével állapíttassanak meg. Az a község tehát, amely olyan súlyos háztartási helyzetben van, hogy az átkelési utszakasz költségeit nem bírja, kérheti annak elengedését, vagy legalább mérséklését.

b) **A törvényhatósági átkelési szakasz hozzájárulásra vonatkozólag:** 1890. évi I. t.-c. 14. §-a: „Azon törvényhatósági utrésznek vagy műtárgynak kezeléséhez vagy fentartásához, mely valamely községen keresztül vonulván, illetve annak belterületén lévén, egyúttal utcai közlekedésre is használtatik és ennek következtében kezelése és fentartása a rendesen több kiadást igényel, az illető község — viszonyainak méltányos figyelembevételével — hozzájárulni tartozik.

Ily esetben a törvényhatóság által evégből megbízott műszaki közeg részletes kimutatást készít a költség különbözetéről és azt a szükséges egyéb adatokkal és határozati javaslatával a területileg illetékes közigazgatási bizottság elé terjeszti, kérvén a hozzájárulásnak elsőfoku határozattal leendő megállapítását.

A közigazgatási bizottság az érdekelteket meghallgatja, sőt, ha

azt szükségesnek tartaná, kiküldötte által helyszíni szemlét is tarthat és ezen eljárás befejeztével meghozza elsőfoku határozatát, mely ellen a határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt, úgy a törvényhatóság, mint a község részéről a kereskedelemügyi miniszterhez felebbezésnek, a közigazgatási bírósághoz panasznak van helye.

A kereskedelemügyi miniszter II. fokon végleg határoz és határozatát a törvényhatósággal is közli avégből, hogy az esetleg készpénzben megállapított hozzájárulás összegének a községi költségvetésben való felvétele és fedezete iránt késedelem nélkül intézkedjék.

c) **A községi közlekedési (vicinális) közutak kiépítéséhez fizetendő hozzájárulásra vonatkozólag.** Az 1890. I. t.-c. 36. §-a: „A községi közlekedési közutak hálózatát, valamint az ily egyes közutak közé s azok építése, fentartása és kezelése céljából csoportosítandó községek jegyzékét, illetve tervezetét az alispán elkészítvén, azt az illetékes törvényhatósági közgyűlésnek előző megállapítás végett bemutatja.

Azt, hogy valamely ut az említett közutak osztályába felvéssék, vagy hogy valamely ilyen új közutak megépítése elrendeltesék, más is kezdeményezheti, mely esetben az ezt célzó kérvény az alispánhoz lesz benyújtandó, ki azt saját javaslatával az előző pont szerinti eljárás végett a közgyűlésnek bemutatja.

Midőn a közgyűlés az alispán jegyzékét, illetve tervezetét megállapította, vagy a kérvénynek helyt adott, vagy midőn a törvényhatósági uthálózatból jogerős közgyűlési határozattal kihagyni rendelt közut a községi közlekedési közutak közé felveendő, illetve mint ilyenek leendő további fentartása kimondatott (10. §.), az alispán minden egyes községi közlekedési közut tekintetében helyszíni tárgyalást tűz ki, melyhez a csoportosítani tervezett községeknek előjáróságait, valamint más nagyobb érdekelteket, milyenek a kereskedelmi vagy ipari vállalatok stb. meghíván, a megtartott tárgyalás eredményéhez képest határoz egyrészt az érdekeltség kérdésében, másrészt afelett, hogy az egyes érdekelteknek kimondott, illetve csoportosított községek és az érdekeltségbe bevont, már fentebb megjelölt érdekeltek mily százalék arányban tartozzanak a kérdéses közut építéséhez, fentartásához és kezeléséhez hozzájárulni.

Ugyanakkor határoz az alispán a tekintetben is, hogy a törvényhatóság tartozik-e és mily mérvű segílyt nyújtani.

Ha azt az alispán egyes esetekben szükségesnek találná, elkészíteti az államépítészeti, vagy esetleg törvényhatósági mérnöki hivatal által az előzetes műszaki tervet és költségvetést. Az illető községek

terhére eső arány megállapításánál számbavehető az, ha a község területén valamely jelentékenyebb kereskedelmi vagy iparvállalat létezik, mely a kérdéses utvonal használatát a rendesnél fokozottabb mérvben veszi igénybe, valamint másfelől a kereskedelmi vagy ipari vállalatoknál stb. mindig számbaveendő azon teherrészlet, melyet ezek, mint esetleg az uti hozzájárulásra kötelezett község kötelékéhez tartozó adózók, a községi kivetés alapján fizetni kötelesek lesznek.

Az alispán határozata ellen az érdekeltek a közigazgatási bizottsághoz (eltérő határozatok esetében a kereskedelemügyi miniszterhez, mindenkor a határozat kézbesítése napjától számítandó 15 nap alatt) felelbezzhetnek.

Ezen határozatokban különös suly fektetendő arra, hogy a hozzájárulások lehetőleg természetben legyenek leróhatók.

Midőn a viszonyok szerint a szomszédos törvényhatóságok községei lennének valamely, a szomszédos törvényhatóságok területére is átnyuló, községi közlekedési közut köré csoportosíthatók, az érdekelt törvényhatóságok első tisztviselői kötelesek akár saját kezdeményezésükből, akár hozzájuk intézett kérvény alapján, a szükséges tárgyalásokat egymással megindítani és azok alapján az ily utak közigazgatása, fentartása és kezelése körül, tekintettel a jelen törvénynek ezen, valamint a következő §-aiban idevonatkozólag foglalt határozatokra, megállapodásokat létesíteni.

Ha megegyezés létre nem jönne, a kereskedelemügyi miniszter határoz; a nevezett miniszter lévén illetékes azon törvényhatóság kijelölésére is, melynek első tisztviselője és közigazgatási bizottsága illetékes lesz az ilyen közutak tekintetében a fentebbiek szerint szükséges első-, illetve másodfokú határozat meghozatalára és a további teendőknek az érdekelt törvényhatóságok első tisztviselőivel egyetértő, illetve azok útján leendő elintézésére.

A közutakról és vámokról szóló 1890. I. t.-c. egyes rendelkezéseinek ideiglenes módosításáról szóló 1923. évi XXX. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott 1923. évi 92.600. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet II. része az 1890. évi I. t.-c. 37. §-a helyébe a következő rendelkezéseket léptette életbe:

„A községi közlekedési (vicinális) közutak építéséről, fentartásáról és kezeléséről a vármegye a két egymásután következő évre szóló közuti költségelőirányzata keretében a törvényhatósági közutakkal együttesen (1890. évi I. t.-c. 12. §-a) gondoskodik.

Az építési költségek fedezéséül szolgálnak elsősorban a közsé-

gekre az 1890: I. t.-c. 36. §-a szerint kivetett, készpénzben teljesítendő hozzájárulások, másodsorban a külön érdekeltekre ugyancsak e törvényszakasz alapján kivetett, készpénzben és esetleg természetben teljesítendő hozzájárulások, harmadsorban pedig a vármegye törvényhatósági bizottságának közgyűlése által a vármegye törvényhatósági utalajából e célra netalán megszavazott segély.

A fenntartási és kezelési költségek fedezetüket találják a törvényhatósági utadójövedelmen kívül a kereskedelemügyi miniszter által eszközölt felosztása alapján a vármegye törvényhatósági utalajának jutó községi közmunkában, továbbá a külön érdekeltekre az 1890: I. t.-c. 36. §-a értelmében kivetett és mindenkor feltétlenül előírandó, készpénzben és esetleg természetben teljesítendő hozzájárulásokban, végül szükség esetén a községekre ugyane törvényszakasz alapján kivetett, készpénzben teljesítendő hozzájárulásokban.

A község a községi közlekedési (vicinális) közutépítési, fenntartási és kezelési költségei fejében reá eső és az 1890: I. t.-c. 36. §-a szerint készpénzben teljesítendő hozzájárulás fedezéséről a költségvetési előirányzatában gondoskodni köteles.

Ha a készpénzben teljesítendő hozzájárulás rendezésének szüksége évközben merült fel, a község, amennyiben az idevágó szükséglet a költségvetésben előrelátott bevételekben fedezetet nem talál, a hiány fedezéséről pótköltségvetés útján gondoskodik.

Az e pont alapján hozott községi határozatok ellen az alispánhoz van felelbezésnek helye.

Községi (közdülő) közutak:

Az 1871. évi LIII. t.-c. 41. §. harmadik bekezdése: „A közlekedési utak, az utcák és a község belterületén létező magánjogi tulajdont nem képező terek községi vagyont képeznek, érintetlenül hagyatván az ily tereken másokat illető vásárjog.

Az 1890. évi I. t.-c. 47—53. §-ai.

Ezek közül különösen a 47. §.: „A községi közutak hálózatának megállapítása, egyes utvonalaknak felvétele vagy kihagyása iránt, a község képviselőtestülete közgyűlésileg határoz.

A határozatot az alispánhoz, annak határozata pedig a közigazgatási bizottsághoz felelbezzető, mely ez ügyben végérvényesen dönt.

A felelbezési határidő a határozat kézbesítése napjától számítandó 15 nap.

Midőn valamely, a törvényhatósági uthálózatból jogerős határozattal kihagyni rendelt közut, mint községi ut lesz továbbra fenntartandó (10. §.), az illető község ezen közutnak a községi utak közé való felvételét meg nem tagadhatja.

Hogy mennyiben van ilyen esetben annak helye, hogy a községnek a törvényhatósági utalapból segély nyujtassék, azt, valamint a segély mérvét elsőfokon az alispán, másodfokon a közigazgatási bizottság határozza meg. Két egybehangzó határozat ellen további felebbezésnek — mely felett különben a kereskedelemügyi miniszter dönt — helye nincs.

Felebbezési határidő a határozat kézbesítésétől számított 15 nap.

A 48. §.: „A községi utak építéséről, kezeléséről és fenntartásáról a jelen törvény ideértendő határozmányainak figyelemben tartásával azon község tartozik gondoskodni, amelynek területén az utvonat van.

Ezen célokra szolgál a községi közmunkaerő, esetleg annak váltásösszege.

Az 1886: XXII. t.-c. 136. §-a alapján közveszély eseteiben kirendelt gyalog- és szekeres-erő a községi közmunka-kötelezettségbe be nem tudható.

Az 50. §.: „Községi közmunka tartozását mindenki tetszés szerint természetben dolgozhatja le, vagy megválthatja; a község mindazonáltal szükség esetén a közigazgatási bizottságnak az alispán útján kikérendő helybenhagyásával a közmunkatartozás egy részének kötelező megváltását is elhatározhatja.

A kényszerváltás a közmunkatartozás felénél túl nem terjedhet.

A váltásáért a község képviselőtestülete a helyi árak szerint állapítja meg, melynek határozata ellen a törvényhatóság első tisztviselőjéhez, ennek határozata ellen a közigazgatási bizottsághoz lehet felebbezni, mindenkor a határozat közzététele napjától számítandó 15 nap alatt.

Az 51. §.: „A községi közutak építéséről, kezeléséről és fenntartásáról évenként költségelirányzat és zárszámadás készítenőd, mely a község évi költségvetési előirányzatának és zárszámadásának egyik különálló, de kiegészítő részét képezi.”

Az 1894. évi XII. t.-c. V. fejezete alatti rendelkezések a mezei közös dűlőutakról; különösen a 36. §.: „A mezei közös dűlőutaknak rendeltetése az, hogy más utak hiányában, egy község határában, az egyes birtokokhoz hozzá lehessen jutni.

Amennyiben az 1890: I. t.-c. 1. §-ában felsorolt utak ezen igényt nem elégítik ki, a tagosítás alkalmával kell ilyen utak kihasításáról gondoskodni.

Hol a tagosítás már megtörtént s a mezei dűlőutak nem akként lettek kijelölve, hogy birtokához mindenki hozzájuthasson, a még hiányzó utvonatokat a község az érdekelt tulajdonosok kérelmére létesíteni tartozik.

A 37. §.: „A mezei közös dűlőutak létesítésére, valamint azoknak és azok tartozékainak jókarban tartására a községi előljáróság ügyel fel.

A létesítés és jókarbantartás költségeihez, más megállapodás hiányában, mindazok kötelesek haszonaránylag hozzájárulni, akiknek érdekében az ut létesítettik, vagy fentartatik.

Ha a községi előljáróság a hozzájárulási arányra nézve egyezséget létre nem hozhatna, a hozzájárulási arány felett a hatóság határoz.

A községi közut önálló igazgatási ágazattá is lehet a községi közigazgatásban. Ezt a különállóságot az fejezi ki, hogy a „községi közut” saját háztartást visz, saját bevételi forrásokból táplálkozik és ennek megfelelőleg a községi rendes háztartásától elkülönített külön számadási ágazatkép kezelt alapja van: a községi közuti alap. A községi közuti igazgatás számára évenként költségvetést kell készíteni, illetőleg megállapítani, amit a számviteli rendszerben akkép fejezünk ki, hogy a községi közuti (közmunka) alapról költségelirányzatot és költségvetést készítünk.

A községi (közűlő) közutak építésére, kezelésére és fenntartására vonatkozó költségvetés a községi rendes háztartási költségvetésnek egyik tételszáma, vagy melléklete, illetőleg függeléke, ha a községi közutfenntartásnak saját külön alapja van (községi közuti alap).

A szoros értelemben vett községi háztartás keretébe nem tartozik ugyan ezen alap, de ha az alapszerű kezelést elejtjük is, a községi közutak költségvetését a végösszeg feltüntetésével illesztjük be a község rendes háztartási költségvetésébe, mintegy átfutó tételt, melynek részleteit a külön ágazatkép szereplő és mellékletkép csatolandó közmunkaköltségvetés tünteti fel.

A községi közuti (közmunka) alap költségvetése e szerint a községi rendes háztartási költségvetésének alkotó része, minélfogva annak tárgyalása teljesen ugyanazon eljárási szabályok alá esik is, mint a község rendes háztartási költségvetése. (A képviselőtestület állapítja meg és az alispán hagyja jóvá.)

A községi közuti költségvetést a közutakon végrehajtandó munkálatok munkaterve alapján kell elkészíteni. Ezt a munkatervet a községi közutak közvetlen igazgatásával megbízott előljáró javaslata alapján a községi előjárósági tagok együttesen állítják össze; megállapítják részletezve a foganatosítandó építési, javítási, pótlási munkálatokat az uttesten, azok tartozékain és műtárgyain és a szükséglethez mérten megszabják a fedezet mértékét. A fedezeti rész készpénz bevételeiből és az igénybevehető természetbeni közmunkából áll. A készpénzszükségletet fedezik a községi (közülő) közutak rendkívüli hozadéka, mint esetleg a fűtermés, fa, gyümölcs, kiselejtett anyag stb. eladásából befolyó összegek, a közmunka megváltásából eredő váltások, esetleg előre ismert bevételek. Ha ezek elégtelenek, a község rendes háztartási bevételeiből kell a hiányt pótolni, ami mint a községi (közuti) közmunka-alapnak adott hozzájárulás szerepel a község rendes háztartási költségvetésében.

A természetben teljesítendő munkálatok szintén bennfoglaltanak a közuti költségvetésben, mint szükségletek. A költségvetés alakját tehát akképp kell megszerkeszteni, hogy abban a természetben teljesítendő szükséglet számára megfelelő rovatok foglaltassanak. E részben egyébként minden vármegyében a községi közmunka összeírásáról, kivetéséről, lerovásáról, a közmunka felhasználása körüli eljárásról szóló vármegyei szabályrendeletben megfelelő rendelkezéseket találunk.

Az alapszerű kezelés módozatai a bevétel VII. fejezete alatt vannak részletesen ismertetve.

Zárszámadás: Mint minden vagyonkezelésről, a közuti kezelésről is zárszámadás készítenő, amelyben a felhasznált készpénz és közmunkaerő szabályszerűen elszámolandó. A készpénzkiadás elszámolását a megfelelő okmányokkal kell igazolni, míg a természetben igénybevett közmunkaerő elszámolására az előjáróság jelentése és lerovási jegyzéke szolgál.

A községi közuti zárszámadás egyidejűleg terjesztendő elő és tárgyalandó a községi háztartási alap zárszámadásával, mint annak melléklete.

Új községi közutak és községi közlekedési utak (utcák) vagy egyes utszakaszok áthelyezését, kibővítését (szélesbítését), hidak építését a községi képviselőtestület 30 nap közbevetésével naptárilag kitűzött közgyűlésen határozza el. Ha ilyenkor esetleg idegen ingatlant kell megszerezni az ut építéséhez, a községi törvény 110. §-ában körülírt

eljárásnak van helye. A hozott határozatok törvényhatósági jóváhagyást igényelnek.

Az új községi közut létesítésénél az előmunkálati engedélyt az alispán adja meg, kinek engedélye alapján a műszaki felvételt a helyszínen mérnök-szakközeg ejti meg. Az előmunkálati engedélyt a községben ki kell hirdetni, mert az engedély kiadása esetén az érdekelt birtokosok tűrni tartoznak a műszaki munkálatok foganatosítását.

Ha a műszaki felvétel, a terv és a költségvetés elkészült, azt az alispánhoz be kell mutatni, aki a fennforgó körülményekre tekintettel esetleg külön rendelkezést tesz, azután az építés megengedése kérdésében határoz.

Az új ut vagy utca létesítés, vagy általában az építési munkálat (híd) a leggyakoribb esetben nem megy ilyen egyszerűen végbe. Természetesen kevesebb bonyodalommal jár, ha a község a saját ingatlanain épít, vagy ha békés úton, vásárlás útján már megszerezte az utépítéshez szükséges területeket, de körülményesebb az eljárás, ha idegen ingatlant kell igénybe venni, amelyet a község nem tudott vélt útján megszerezni.

Ilyenkor a község az ut létesítéséhez szükséges idegen ingatlan igénybevétele a törvény által adott kisajátítási jogot veszi igénybe. A kisajátítási jog kérése tárgyában a már jelzett alakiságok (1886: XXII. t.-c. 110. §.) mellett hozott határozatot a kereskedelemügyi miniszterhez kell felterjeszteni, a kisajátítási jog engedélyezése végett.

A megadott kisajátítási jog alapján folyamatba teendő eljárásra a kisajátításról szóló törvény (1881: XLI. t.-c.) rendelkezései irányadók. Az elkészített műszaki tervek tehát a közigazgatási bizottság elé lesznek terjesztendőek, amely hatóság lesz hivatva afelett a továbbiak iránt intézkedni és határozni.

A községi közuti igazgatás. A községi igazgatás közvetlen felügyeletére és ellenőrzésére hivatott főszolgabíró ebbeli hatásköre a közlekedésügyi igazgatásra is kiterjed. A közuti forgalom biztosítása érdekében kiadott meghagyásait a községi előjáróság, valamint a község képviselőtestülete teljesíteni tartozik. A községi képviselőtestület köteles gondoskodni a meghagyás folytán szükségessé vált munkálatok költségeiről és köteles intézkedni a munkálatok végrehajtásáról (hídjavítás, útjavítás stb.).

A község képviselőtestülete az ily rendeletek ellen az alispánhoz felelősséggel élhet, de ha a késedelmes végrehajtás veszéllyel járna,

a rendelet a felebbezés dacára végrehajtandó. Ezért a törvény ily esetre a felebbezést — ha a késelemben veszély van — csak birtokon kívül engedte meg.

A törvény 53. §-a feljogosítja, de kötelezi is a főszolgabíró, hogy a község a rossz karban lévő útnak, vagy műtárgynak helyreállítását elmulasztaná, szükség esetén a község terhére maga hajtsa végre a megfelelő munkálatokat.

Előírás: Az állami és a törvényhatósági átkelési utszakasz, valamint a községi közlekedési (viciuális) közutak kiépítéséhez fizetendő hozzájárulásokat, amint azok jogerősen megállapítottak, a jogerős határozat alapján esetről-esetre, esetleg évről-évre kimerítő tételszövegezéssel kell előírni.

Községi közútló (köz) utak fentartásával járó rendes és eseti költségeket a megállapított költségvetés keretei, ezen túlmenőleg külön elnyert felhatalmazás alapján, esetről-esetre tételenkint kell előírni.

Számadási okmányolás: A törvényhatósági útalapba befizetendő, illetve az állampénztárba beszolgáltatandó hozzájárulásokra vonatkozólag a postatakarékpénztári cheque befizető szelvények, a többi eseti tételre vonatkozólag a számlák és nyugták.

2. rovat.

Járdaburkolási költségek.

Jogforrás: Járdák létesítése iránt a községi „Járda szabályrendelet” rendelkezései irányadók. Ugyanezen szabályrendelet rendelkezik a már létező járda fentartási költségei tekintetében. Szabályrendelet híján járdaépítés, létesítés rendszerint nem történhetik, mert az érdekelt ingatlanulajdonosok ily létesítményekhez hozzájárulásra kötelezhetők s a köz terhére csak a közterületek és a magánérdekeket meghaladó közérdekű arányos költségek képezhetik.

Elvi jelentőségű döntvény erre vonatkozólag:

A fenálló országos gyakorlatoknak megfelelően, a járdafektetés költségei az illető háztulajdonosok által fedezendők és ez a gyakorlat legjobban megfelel a méltányosság követelményeinek, amennyiben a járdák kiépítése legelső sorban az illető háztulajdonosok előnyére szolgál, de megegyezik ez a gyakorlat az 1866. XXII. t.-c. 130. §-ának szellemével is, mert ezen szakasz célja és értelme kétségtelenül az, hogy a községi kiadások azok terhére rovassanak, akiknek érdekében a kiadások tétettek, illetőleg akik az azokból származó előnyöket és hasznot élvezni fogják. (103.147—189c. B. M. sz.)

Előírás: A járdaépítés és fentartás céljára fordítandó rendes évi költségeket aszerint, amint azok rendszeres állandó természetűek (szerződésen, megállapodáson alapulnak), már az év elején, az eseti fentartási és egyéb költségeket esetről-esetre külön-külön tételszámok alatt és időrendben kell előírni.

Számadási okmányolás: A vonatkozó számlák, kereseti kimutatások és nyugták.

Utak, hidak javítási költségei.

3. rovat.

1. rovat alatt van ismertelve.

Utak, terek világítása.

4. rovat.

Jogforrás: A közvilágítás rendszerint községi szabályrendelettel, avagy erre vonatkozólag hozott s felsőbb hatósági jóváhagyást nyert képviselőtestületi határozatokkal, ez alapon kötött szerződésekkel van szabályozva.

Előírás: Amennyiben a közvilágítás évi átalányfizetés kötelezettséggel jár, úgy az évi átalányösszeget már az év elején szabatos szövegezéssel kell előírni.

Eseti előírásnak akkor van helye, mikor a közvilágítás időszaki, esetleg házilagos kezelésben áll. Ily esetekben a felmerülő kiadásokat (anyagbeszerzés, fentartás stb.) külön-külön tételszámok alatt, időrendben kell előírni.

Számadási okmányolás: Az anyagbeszerzésekről szóló számlák és az egyes kifizetéseket igazoló szabályszerű nyugták.

Különfélék.

5. rovat.

Természetükénél fogva ezen fejezet alá tartozó, de a felsorolt rovatok egyike alá sem sorolható eseti kiadások itt írhatók elő.

IX. FEJEZET. VAGYONIGAZGATÁS.

Személyi járandóságok.

1. rovat.

Ezen rovat alatt a szorosán vett vagyongazgatás körében alkalmazott (tehát nem község igazgatási) szolgálat ellátására, felfogadott, alkalmazott rendszeres személyzet illetményeit kell elszámolni. Ilyenek lehetnek pl. községi takarékpénztárnál, téglagyárnál, villanyüzemnél stb. állandóan alkalmazott személyzet.

Előírás: A vonatkozó szervezési szabályrendelet, avagy alkalmaztatási szerződés, alku, egyezmény szerinti illetményeket már a számadási év elején, üzemenként külön a rovatok alatt és egyénekenként tételre kell előírni.

Számadási okmányolás: Az illetmények felvételét, kifizetését igazoló nyugták, kifizetési jegyzékek.

Megjegyzés: Időszaki, alkalmi és napszámberéket nem ezen a rovaton, hanem természetüknek megfelelően (termelési költségek) a dologi kiadások vonatkozó rovata alatt kell elszámolni.

2. rovat.

Dologi kiadások.

1. alrovat.

Épületek fenntartása.

Előírás: E rovaton kell elszámolni, előírni a község telekkönyvi tulajdonát képező épületek, valamint a község által jogerős határozatokon, megegyezéseken alapuló kötelezettségekből folyó tulajdonképeni épület fenntartási költségeit (az iskolai és egyházi célokat szolgáló épületek kivételével, melyeket az V., illetve VI. fejezet dologi kiadásai alatt kell elszámolni külön rovat alatt). Irányadó e tekintetben, hogy külön felhatalmazás nélkül csak a költségvetésben foglalt előirányzat keretén belül rendszeres évi tatarozásokat, jelentéktelen pótlásokat, beszerzéseket szabad elszámolni, míg ezek fogalmát meghaladó, beruházási jellegű átalakításokat, ingó felszerelések pótlását, beszerzését mindig a képviselőtestület külön felhatalmazása és a közszállítási szabályok szoros betartásával szabad foganatosítani.

Az előírások esetiek lévén, amint az utalványozások megtörténtek, azokat külön-külön tételszámok alatt kell előírni.

Számadási okmányolás: A vonatkozó megrendelések, alku-egyezmények, számlák és nyugták.

2. alrovat.

Tűzbiztosítási díjak.

Előírás: A község tulajdonát képező ingatlanok tűzkár ellen biztosítandók lévén, a tűzbiztosítási kötvény feltételek szerint fizetendő évi díjrészeket már a számadási év elején kell előírni.

Ugyanezen a rovaton kell elszámolni a netaláni szavatossági biztosítások (betörés, lopás elleni) díjait is.

Különleges esetekben az 1886. évi XXII. t.-c. 65. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés szerint: „Ott, hol azt a közbiztonsági viszonyok megkívánják, a törvényhatóság elrendelheti, hogy az előjárók háza és egyéb vagyona a község költségén tűzkár ellen biztosítsassék.“ E törvényhely végrehajtása tárgyában a m. kir. belügyminiszternek 38.506—1886. sz. alatt kelt rendelete szerint: „A törvény 65. §-ának utolsó pontja a törvényhatóságot azon joggal ruházván fel, hogy bizonyos esetekben a községi előjárók háza és egyéb vagyonának a község költségén tűzkár ellen való biztosítását elrendelhesse, figyelmeztetem a megye közönségét, hogy az érintett rendszabály ott lesz alkalmazandó, hol gyakoribb gyújtogatási esetek felmerültek és a lakosság valamely részében az előjáróság, vagy egyes tagjai irányában annak hivatali ténykedéséből kifolyó alaptalan ellenszenv, annak szükségét igazolná, a község vagyoni ereje azonban itt is méltányos figyelembe veendő.“

Ily biztosítások díjait szintén ezen a rovaton kell elszámolni.

Számadási okmányolás: A vonatkozó biztosítási díjváltók, bárcák és nyugták.

A község tulajdonát képező épületek kéményseprési költségei.

3. alrovat.

Előírás: A kéményseprési szabályrendelet és az évi kivetés szerint a községi épületek után fizetendő díjakat és költségeket a jogerős kivetés után azonnal, az eseti költségeket pedig esetről-esetre rendszeresen kell előírni.

Számadási okmányolás: a díjaknak, költségeknek közvetlen kifizetése esetére a vonatkozó számlák és nyugták az összesített adókezelés körében elszámolás esetére az elszámolási tételekre való kölcsönös hivatkozás.

Fogyasztási anyagok.

4. alrovat.

Előírás: E címen felmerülő kiadásokat (tisztogatási szerek, apróbb felszerelések, üveg, pohár, gyufa stb.) esetről-esetre, külön-külön tételszámok alatt, a számlák időrendjében kell előírni.

Számadási okmányolás: A vonatkozó megrendelési utalványok, számlák és nyugták.

Közterhek.

5. alrovat.

Előírás: A község vagyontételei (ingatlanai) után fizetendő különféle adókat, illetékeket, illeték egyenértékeket, vízszabályozási járulékokat, stb. azok jogerős kivetése, megállapítása után, elő kell írni.

Számadási okmányolás: A kifizetést igazoló nyugták, adókönyvecske, kivétési eseti értesítés, postatakarékpénztári cheque befizetőlapok elismervényei.

Az összesített adókezelés körében elszámolás esetére az elszámolási tételekre való kölcsönös hivatkozás.

Községi üzemekhez hozzájárulás.

6. alrovat.

Előírás: A közérdekű községi üzemek fenntartási költségeit, netaláni hozzájárulásokat, ezen a rovaton kell elszámolni.

Legelőgazdaság költségei.

7. alrovat.

Jogforrás: A bevétel IX. fejezet 1. rovat, 2. alrovat alatt már ismertetett jogszabályokon kívül, a költségekre vonatkozó további jogszabályok.

A 79.734—1925. sz. földművelésügyi m. kir. miniszteri rendelet 2-ik bekezdésében foglaltak szerint mindazok a községek, amelyeknek, mint jogi személyek tulajdonában közlegelő van, valamint a kö-

zős legelőben érdekelt birtokosságok kötelesek az illetékes vármegyei m. kir. gazdasági felügyelőségnek, illetve a felügyelőség által kiküldendő járási m. kir. gazdasági felügyelőnek a cél érdekében évente teendő egy kiszállása költségeit viselni.

Ezeket a költségeket a községeknek és a birtokosságoknak évi költségvetéseikben évről-évre előirányozni és a költségvetések felülvizsgálása során azt is vizsgálni kell, hogy ezen a címen megfelelő költségösszeg van-e a költségvetésbe felvéve? Ha ezt elmulasztotta volna, a szükséges költségeket a felülvizsgálatkor kell a költségvetésbe beállítani.

A vonatkozó hivatalos utinaplónak a földművelésügyi miniszter által érvényesítendő költségeit a járás főszolgabírája szedi be és fizeti ki a számlatevőnek.

Ily kiutazások alkalmával a község, illetőleg a birtokosság, a gazdasági felügyelő kivánságára, köteles a legközelebbi vasuti állomástól és vissza, valamint a legelő megszemlélésére kellő fuvarról díjtalanul gondoskodni.

Ha a községi közlegelő, vagy a közös legelőkben érdekelt birtokosságok felett gyakorlandó főfelügyeleti jogkörből kifolyólag a község vagy a birtokosság mulasztása miatt válnék több kiküldetés szükségessé, úgy ezeknek a költségeit is a község vagy a birtokosság tartozik megtéríteni.

Az 1897. évi 37.900. sz. földművelésügyi miniszteri rendelet szerint: azon községben, amelyekben a birtokosság szervezkedve nincs, az idézett rendelet 2. §. 5. pontjában c), e), f) alatt említettek, vagyis a nyomásos gazdálkodás folytán az érdekeltek által fedezendő költségek előirányzata felett az 1894. XII. t.-c. 10. §-a értelmében nem a birtokosok közgyűlése, hanem a községi előljáróság javaslatára a községi képviselőtestület határoz.

Minthogy ott, ahol a birtokosság szervezkedve nincs, az apaállatokat feltétlenül a község szerzi be, az 1894. évi 48.000. sz. alatt kelt rendelet 2. §-a 5. pontjában d) alatt foglalt kérdés tekintetében a nem szervezett birtokossági gyűléseken határozathozatalnak helye nincs.

II. Az 1894. évi 48.000. sz. alatt kiadott rendelet 2. §. 5. pontja negyedik bekezdése értelmében az apaállatok beszerzése és tartása folytán felmerült költségek az anyaállatok létszáma, a többi költségek birtokarány szerint osztandók fel.

Ezen rendelkezés akként módosítottatik, hogy azon községekben,

ahol ez szokásban volt, vagy bármi okból célszerűbbnek látszik, az apaállatok beszerzése és tartása folytán felmerült költségek az összes többi közös gazdálkodási költségekkel együttesen ugyanazon költségvetés kiadási rovatába állíthatók, egy kulcs szerint is kivethetők s a kivetés alapjául a földadó is vehető.

Amennyiben a községi képviselőtestület az 1894. XII. t.-c. 10. §-a alapján az apaállatok után díjakat állapítana meg, az ezen díjakból származó bevétel a költségvetés bevételi rovatába állítandó s kivetés tárgyát csak a fedezetlenül maradt költségek képezik.

Az 1894. évi 48.000. szám alatt kiadott rendeletnek 6. §-át az előző pontban idézett rendelet a következőleg egészíti ki: „Az idézett rendelet 6. §. 6. bekezdése értelmében szervezett legelőbirtokosságok közgyűlési határozataikat saját közegeik által hajthatják végre, s a költségelőirányzatukat közgyűlésileg maguk állapítják meg a törvény 10. §-ában említett módon.

Amely községekben a közös legelőben érdekelt birtokosoknak szabályszerű szervezetük nincs, ott az 1894. XII. t.-c. 10. §-a értelmében a birtokosság gyűlési határozatok végrehajtása, a közös legeltetés, az apaállattartás ügyeinek a határozatok értelmében való intézése s a legeltetés idejének megállapítása a községi képviselőtestület hatáskörébe tartozik.

Amely községekben a nyomásos gazdálkodásban, vagy a közös legelőben érdekelt birtokosoknak szabályszerű szervezetük nincs és a törvény (1894. évi XII. t.-c.) 6. és 7. §-ában előírtak tekintetében való határozathozatal végett a birtokarány szerinti legalább egy tizedrészüik a szabályszerűen meghirdetett gyűlésre össze nem jön, vagy ha a határozatokat ismételt felhívásra meghozni vonakodnak, a törvény és a rendelet 2., 6. és 7. §-aiban említett kérdések rendezéséről, amíg a birtokosság vagy nem szervezkedik, vagy nem határoz, a községi képviselőtestület gondoskodik.

Az 1922. évi 65.222. számú földművelésügyi miniszteri rendelet rendelkezései szerint: „A nem szervezett birtokosságnál, amelyeknél az ügyek vitele az 1894. évi XII. t.-c. 10. §-a értelmében a községi képviselőtestület ellenőrzése mellett a községi előljáróságra hárul, a birtokossági költségek előirányzata és számadásai felett a községi előljáróság javaslatára a községi képviselőtestületi közgyűlés határoz. Ebben az esetben is a birtokossági költségvetés és számadások a községi háztartástól elkülönítve állapítandók meg és a községi háztartás, illetőleg számadással egyidejűleg, szintén kellően okmányolva,

úgyancsak a törvényhatóság közgyűlése elé terjesztendők, illetve a 79.553—925. F. M. sz. rendelet értelmében a vármegye alispánjához.

Az ekképen előterjesztett birtokossági költségvetéseket, illetve számadásokat a törvényhatóság közgyűlése az 1900. évi 75.473. sz. F. M. körrendelet értelmében felelősség hiányában érdemileg nem bírálhatja felül, hanem azoknak jogerős megállapítását egyszerűen tudomásul veszi, azonban ebben az esetben is köteles megvizsgálni, hogy a költségvetésben és a számadásokban nincsenek-e oda nem való kiadások, vagy nem törvényes módon kivetett bevételek, hogy a kihirdetésre, közszemlére való kitételre vonatkozó és egyéb alaki szabályok megtartottak-e? Ha ezekből a szempontokból kifogása van, a birtokossági vagy községi képviselőtestületi közgyűlési határozatról a jóváhagyást általában megtagadhatja. A letárgyalás megtörténte természetesen mindenkor záradék formájában igazolandó.

A számadások igen gyakran olyan tételeket is tartalmaznak, amelyek nem a birtokosságokat terhelik, különösen gyakran érvényesítetnek a birtokosságok terhére olyan kiadások, amelyek a politikai község terhére számláztattak.

Különösen ki kell még emelni a községi mezőőrök tartásának kötelezettségét, amellyel járó kiadások némely esetben az érdekelt birtokosok helyett, szintén a birtokosságok által fedeztetnek.

Pedig abban az esetben, ha a szóbanforgó birtokosság egyedül csak a közös legelőben részes, a mezőőrtartási költségekkel hatósági intézkedés folytán csak akkor terhelhető, ha a legelője őrzésének szükségét felismerve, ennek őrzése céljából a mezőőr javadalmazásához birtokossági közgyűlési határozattal megfelelő arányban hozzájárul. Természetesen nem érinti ez a rendelkezés a birtokosságnak azt a jogát, hogy az 1894. évi XII. t.-c. határozmányainak keretein belül, adott esetben külön mezőőr tartását határozhassák el.

Meg kell említeni még azt a körülményt is, hogy a tapasztalatok szerint igen sok birtokosság szerez magának teljesen szabálytalanul bevételi fedezetet a legelőkön és az apaállatistállóknak felgyülemlett trágyának az értékesítéséből olyként, hogy azt évenként magánosoknak eladja.

A trágyamennyiségnek másra, mint legelőjavítási és legelőjókartartási célokra való felhasználása meg nem engedett s minden esetben a birtokosság vezetőségének személyes vagyoni felelősség terhe alatt feltétlenül eltiltandó.

Előírás: A bevételi résznél ismertetett módozat szerinti kezelésből kifolyólag a költségvetés szerinti, avagy esetleg előre nem látott költségeket, külön-külön tételszámok alatt, időrendben, esetenként kell előírni.

Számadási okmányolás: Az egyes kiadásokat igazoló nyugták, számlák.

Megjegyzés. A legelőgazdálkodás (ezzel kapcsolatosan a tenyészállattartás) felesleges jövedelme nem olyan felesleges községi jövedelem, mely egyéb községi kiadások fedezésére szolgálhatna. Ez oknál fogva, a felesleget (a valódi bevételek és kiadások egybevetéséből mutatkozó évi bevételi többletet, maradványt) a számadási év végével a pénztári készletekből ki kell vonni és a bevételi VII. fejezetnél ismertett módon alapszerű kezelés alá kell venni.

Erdőgazdaság költségei.

8. alrovat.

Előírás: Az erdőgazdaság költségeit megannyi tétel vagy (az üzemi költségvetés rovatrendszerének megfelelő) számlán kell előírni, aszerint, amint azok állandó, vagy változó (eseti) természetűek, már a számadási év kezdetén, avagy időrendben esetenként.

Számadási okmányolás: Az eseti elszámolások, bérjegyzékek, számlák, nyugták.

Külfönték.

9. alrovat.

Természetüknél fogva ezen fejezet felsorolt rovatai egyike alá sem sorolható eseti kiadásokat itt lehet előírni.

Házilagos mezőgazdálkodás költségei.

Előírás: A gazdálkodásnak a gazdasági üzemterv szerinti lebo- 10. alrovat.
nyolításából eredő költségeit esetről-esetre, szükségszerűleg további al-
tételek alatt kell előírni.

Számadási okmányolás: A vonatkozó számlák, bérjegyzékek, nyugták.

Vásártartás költségei.

11. alrovat.

Előírás: A szabatos elszámolás rendje érdekében a vásártartási jog és a placi helypénzszedés kezelése körül felmerülő, időszaki elszámolásokba foglalt költségeket ezen a rovaton kell előírni és elszámolni.

Számadási okmányolás: Az időszaki elszámolások kiadásait igazoló okmányok, vonatkozással a bevételek elszámolására, ha azok a bevételi elszámolás okmányaként odacsatoltattak.

12. alrovat.

Kölcsönkamatok és költségek.

Ezen rovaton kell elszámolni és előírni a felvett kölcsönök kamatait és (váltó-ürlap, kezelési, leszámítolási) költségeit, esetről-esetre külön-külön tételszámok alatt.

Számadási okmányolás: A vonatkozó pénzügyintézeti elszámolások, elismervények, nyugták.

13. alrovat.

Hatósági mázsa kezelési költségei.

Előírás: A szabatos elszámolás rendje érdekében a mérleg-, mázsakezelésért fizetendő díjakat s annak fentartási költségeit ezen a rovaton kell elszámolni.

Számadási okmányolás: A vonatkozó számlák és nyugták.

X. FEJEZET. VÁRMEGYEI KIADÁSOKHOZ HOZZAJÁRULÁS.

Jogforrás: A 160.224—1924. B. M. körrendelet: Vármegyék háztartásáról. A 7. §-ból: 3. A háztartási költségvetés a végleges megállapításakor a belügyminiszter azt is meghatározza, hogy a költségvetés összes fejezetei alatt felvett kiadásokból mekkora az az összeg, melyet a vármegye közönségének hozzájárulása útján kell fedeznie. Ez alkalommal felülvizsgálat alá veheti és megokolt esetben megváltoztathatja a vármegyei költségvetésnek azokat a fejezeteit, amelyekben a kiadásokat egészben vagy részben a vármegye közönségének hozzájárulásából fedezik.

8. §.: A vármegye közönségének hozzájárulása: 1. Azt az összeget, melyet a belügyminiszter megállapítása szerint a költségvetésben a vármegye közönségének hozzájárulása útján kell fedezni, az alispán a számvevőség közreműködésével, felosztja a vármegye községei (r. t. városai) között. A felosztás községekben (r. t. városokban) a költségvetés készítése évében kivetett földadónak, házadónak, az 5%-os kulcs után kivetett kereseti adónak, a társulati adónak és a társulati adóról szóló törvényben megállapított igazgatósági és egyéb jutalék után járó külön adónak együttes összege arányában történik.

2. Az alispán határozata feltünteti a községek hozzájárulásának végösszegét és minden egyes község olyan egyenes adóinak együttes összegét, melyek a felosztás alapjául szolgálnak.

3. Ezt a határozatot a vármegye Hivatalos Lapjában legkésőbb december hó végéig közzé kell tenni. Ellene az alispánhoz a közzétételtől számított 8 nap alatt felszólalással élhet a község képviselő-testülete, ha a felosztás alapjául vett adóinak összegét, vagy a fel-

osztás arányának kiszámítását tévesnek találja. Az alispán, ha a felszólalást alaposnak találja, a felosztást helyesbíti, ellenkező esetben a felszólalást, mint felebvezést, a közigazgatási bizottság elé terjeszti. A közigazgatási bizottság legközelebbi ülésében a kérdést végérvényesen eldönti.

9. §.: 1. A községek az alispán megállapította hozzájárulási összeget a költségvetésükbe beállítják, tekintet nélkül az esetleges felszólalásokra.

2. Ha a hozzájárulási összegeknek megváltoztatása utólag válik szükségessé, a hozzájárulási összeget, illetőleg a helyesbített hozzájárulási összeget az alispán állítja be a költségvetésbe.

3. A község a hozzájárulási összeget $\frac{1}{4}$ évi részletekben legkésőbb az évnegyed első hónapjának 8-ik napjáig közvetlenül a háztartási alap folyószámlájára befizeti. Erről a számláról a megfelelő folyószámlákra kell átutalni a többi alapokra eső hányadokat.

A m. kir. belügyminiszternek 43.951—1926. B. M. sz. körrendelete. (A 160.224—1924. B. M. sz. rendelet 8. §. alapján kivetett községi hozzájárulások ellen beadott felebvezések elbírálása.)

A vármegyék háztartásáról szóló 160.224—1924. sz. B. M. körrendelet 8. §. alapján kivetett községi hozzájárulások ellen beadott felebvezések egyöntetű elbírálása érdekében a következőkben rendelkezik:

A vármegyék háztartását szabályozó 160.224—1924. B. M. körrendelet 8. §-a értelmében a községek terhére megállapítandó vármegyei hozzájárulási összegek a vármegyei költségvetés készítése évében, tehát a naptári évvel egybeeső vármegyei költségvetési évet megelőző évben kivetett állami adó arányában osztandó fel a vármegye községei között.

A megosztási kulcs a költségvetés készítésének idejében az illetékes pénzügyigazgatóság által a vármegye alispánjának rendelkezésre bocsátott előírási adatok figyelembevételével állapítandó meg véglegesen.

A vármegyei költségvetési, tehát naptári év folyamán az állami adóalapokban előforduló változások, szaporodások, apadások a már egyszer megállapított megosztási kulcsra befolyással nincsenek, felebvezések alapjául nem szolgálhatnak és csak a következő vármegyei költségvetési évre megállapítandó szétosztási kulcs kiszámításánál érvényesülhetnek.

A 160.224—1924. B. M. sz. körrendelet 8. §-ának 3. pontjában a megosztási kulcs mértékének kérdésével kapcsolatban a községek részére biztosított felszólalási, illetőleg felebezési jog csak abban az esetben gyakorolható indokoltan, ha az illetékes pénzügyigazgatóság által az alispán rendelkezésére bocsátott előírási adatok tévesek, vagy a vármegye alispánjának az arányszám kiszámítására vonatkozó műveletében foglaltatik tévedés. Az adóalapokban az adóügyi közigazgatási hatóságok törvényes rendelkezései, vagy a közigazgatási bíróság ítéletei következtében előálló évközi változások azonban a megosztási kulcs mértékére befolyással már nem lehetnek.

A m. kir. Belügyminiszternek 91.812—1925. B. M. sz. körrendelete. (A vármegyei hozzájárulást késedelmesen fizető községek terhére késedelmi kamat megállapítása.)

A vármegyék háztartásáról szóló 160.224—1924. B. M. sz. körrendelet 9. §-nak 3. pontja értelmében a községek a vármegyei hozzájárulási összegeket negyedévi részletekben, legkésőbb az évnegyed első hónapjának 8. napjáig, közvetlenül a háztartási alap folyószámlájára befizetik. Ahból, hogy a rendelet az esedékes vármegyei hozzájárulás fizetési határidejét meghatározza, következik az, hogy az adós késedelmes község terhére szedhető késedelmi kamatot is meg lehet állapítani. Nincs tehát akadálya annak, hogy alispán úr a vármegyei hozzájárulást késedelmesen fizető községeket késedelmi kamat fizetésére kötelezze. A késedelmi kamat mérvére nézve az 1923: VII. t.-c. 21. §-ának első bekezdése irányadó.

A 177.200—1924. sz. belügyminiszteri rendelet 3. §. 8. pontja: „A vármegyei igazgatás céljára beszolgáltatandó hozzájárulásokat a szorosán vett háztartási költségvetés fejezetében a rendes kiadások között kell előírni.”

9. §. 3. pontja: „Ha a vármegyei hozzájárulás címén a községi költségvetésbe felveendő összeget végérvényesen csak a községi költségvetés felterjesztése után állapítják meg, a hozzájárulási összeget az alispán állítja be a költségvetésbe; ha pedig a hozzájárulási összeg a költségvetés felülvizsgálása után változást szenvedett volna, az e címen előírányzott összeget az alispán helyesbíti.”

A 42.200—1927. sz. belügyminiszteri rendelet III. rész 4. pontja: „Mint hogy a vármegyei költségvetéseket december hó 20-ig állapítják meg, s így a vármegyei hozzájárulás összege a községi költségvetés megállapítása alkalmával még nem ismeretes, a község költségvetésében a vármegyei hozzájárulás címén azt az összeget kell előírni,”

amely a költségvetést megelőző évre végérvényesen megállapított.

Ha az alispán a községi költségvetést a vármegyei hozzájárulás összegének végérvényes megállapítása előtt jóváhagyta volna, ez esetben a vármegyei hozzájárulás előirányzatának a végérvényesen megállapított összegre való helyesbítését az alispán elrendeli. Ha pedig a községi költségvetést az alispán még nem hagyta volna jóvá, a hozzájárulás végérvényes összegét az alispán állítja be a község költségvetésébe.”

Előírás: A vármegyei hivatalos lapban közzétett és a községet terhelő vármegyei hozzájárulás összegét a közzététel után azonnal ezen a számlán kell előírni.

Számadási okmányolás: A befizetéseket igazoló postatakarékpénztári cheque számlái, befizetőlapok ellismervényei, esetleg a postai feladóvevények.

XII. FEJEZET. KÜLÖNFÉLÉK.

A tárgyalat fejezetek egyike alá sem sorolható eseti kiadások külön-külön tételszámok alatt, időrendben ezen számlán lehet előírni.

RENDKÍVÜLI KEZELÉS.

Ezen fejezet alatt oly kiadásokat és bevételeket kell elszámolni, melyek állandó jelleggel nem bírnak, csak egyszer mindenkorra merülnek fel, vagy ha több éven át ismétlődnek is, a községi háztartásnak nem rendes folyományai. A rendkívüli kezelés kiadási része a következő két alosztályra oszlik:

A) Beruházások.

Ezen rovat alatt kell elszámolni és előírni az ingatlan községi vagyongba fektetendő azon rendkívüli kiadásokat, melyekkel szemben az ingatlan községi vagyontárában megfelelő ellenérték áll. Ehhez képest itt kell elszámolni azon összegeket, melyek ingatlanok szerzése, bármily nemű községi építkezésből eredő új építmények és műtárgyak létesítésére, építkezési jelleggel bíró átalakításokra, vagy egyébként az ingatlan értékének és jövedelmének emelésére vannak szánva.

Ugyanígy kell elszámolni azon kiadásokat, melyek az elemi csapások által megsemmisített, vagy tetemesen megrongált és értékükben csökkent oly építmények és műtárgyak helyreállítására fordítatnak, amelyeknek a megsemmisült vagy megcsökkent értéke a leltárból leíratott.

A beruházási célokra fordított kiadásokat épületenként, csoportonként elkülönítve kell elszámolni, előírni.

B) Átmeneti kiadások.

Ezen rovat alatt kell elszámolni mindazon rendkívüli kiadásokat, melyek „Beruházások“-nak nem minősíthetők.

ELŐIRÁNYZAT NÉLKÜLI BEVÉTELEK ÉS KIADÁSOK.

A községi háztartás vitele során felmerülhet annak szüksége, hogy az összességében megállapított, előirányzati kiadást meghaladja az okvetlen fedezetet kívánó tényleges szükséglet. Viszont az előirányzott bevételek gyakran nem alakulnak az előirányzott mértékben és így az előirányzott és feltétlen kielégítendő szükségletek kielégítésére elegendő fedezetet nem nyúlnak.

Ebben az esetben a költségvetés végrehajtása tárgyában fenálló szabályok szerinti eljárásnak: u. m. hitelátruházásnak, avagy pótköltségvetésnek van helye. Ennek módjait a költségvetés szabályai során vannak részletesen ismertetve. Az ily természetű kiadásokat átmenetileg előirányzat nélküli kiadásoknak vesszük és a költségvetés rovatrendszerébe valamelyike alá, ahová természetüknél fogva tartoznak, beillesztjük.

Ezzel szemben olyan bevételek keletkezhetnek, amelyek a költségvetési előirányzatban nem említettek. Ezek az előirányzat nélküli bevételek.

A községi háztartás költségvetési rovatrendszerébe oly kiterjedt, hogy bármily felmerülhető bevétel vagy kiadás valamelyik fejezet alá beilleszthető és külön számla nyitásával elszámolható a saját számlájára.

Ha ezekre a bevételekre és kiadásokra nézve utólag megfelelő felhatalmazást kapunk (pótköltségvetés), az ily természetű túlkiadások és bevételek elvesztik előirányzat nélküli jellegüket és véglegesen elszámolhatók.

Az átfutó számlák csoportja.

I. A HITELMŰVELETI SZÁMLÁK.

Ezen számla csoport alatt kell elszámolni a vagyon átalakítási rendelkezéseket, műveleteket. Az egyes számlák forgalma készpénz és értékkezeléssel lévén egybekötve, e tekintetben minden bevételi tételnek viszonyos kiadási tétele van. Ugyanezen számla csoportban kell elszámolni a kölcsön műveleteket (felvett kölcsönöket) is.

a) Érték (kötvény) kiadás.

Előírás: Ezen számla szolgál az értékpapírok, takarékpénztári betétek és értékes okmányok (adóslevelek, váltók stb.) kiadási forgalmának elszámolására.

Az érték forgalomból évközben eredő tételeket folytatólagos tételszámok alatt, időrendben, a vagyonváltozás lényeges adatainak pontos feltüntetésével kell előírni a folyó évi előírás hasábjában.

b) Visszakapott cselekvő tőke bevétel.

Ezen a számlán kell elszámolni és előírni esetről-esetre az értékpapírok, takarékpénztári betétek és értékes okmányok (adóslevelek, váltók stb.) értékesítéséből kapott készpénz összegeket.

Ezen számla viszonyos kiadási számlája az „Érték (kötvény) kiadás“.

Az értékgalomból évközben eredő készpénz elszámolásokat időrendben, a vagyonváltozás lényeges adatainak pontos feltüntetésével kell előírni a folyó évi előírás hasábjában.

c) Tőkésítésre kiadás.

Ezen a számlán kell elszámolni és előírni esetről-esetre az értékpapírok, takarékpénztári betétek és értékes okmányok (adóslevelek, váltók stb.) szerzésére, elhelyezésére fordított készpénz összegeket. Ezen számla viszonyos bevételi számlája az

d) Érték (kötvény) bevétel

Az értékgalomból évközben eredő kötvény elszámolásokat időrendben, a vagyonváltozás lényeges adatainak pontos feltüntetésével kell előírni a folyó évi előírás hasábjában.

A községi közvagyon (törzsvagyon) képező értékpapírok, takarékpénztári betétek és értékes okmányok a múlt számadási évről áthozandó maradványa (készlete) a számadás (napló) első bevételi tétele és összegüket ezen a számlán már az év elején kell előírni. Az előírás minden egyes értékpapír lényeges ismertető jelének (megnevezés, névérték, neme, szám, kamatozás, kamat esedékesség, szelvény lejárata stb.) a szöveg hasábjában pontos bejegyzésével, minden egyes értékpapírra külön-külön tételszám alatt és pedig a múlt évről áthozott hátralék (átértékelt) összegével a kezdő hátralék hasábjába jegyezzük be. Az évközbeni értékgalomból eredő tételeket folytatólagos tételszámok alatt időrendben, a vagyonváltozás lényeges adatainak pontos feltüntetésével, a folyó évi előírás hasábjában írjuk elő.

Ezen számla ezen szempontból tőkevagyon nyilvántartó számla is.

Tömeges értékpapír, takarékpénztári betét és érték okmány vagyon nyilvántartására szolgál a „Tőkekönyv“ elnevezésű segédkönyv, amelyben minden egyes vagyontárgy külön számla lapon van nyilvántartva. Ugy, amint ez a bevételi IX. fejezet 2. rovata alatt ismertetve van.

Kiseb forgalmu érték (kötvény) bevételi és kiadási kezelés egyedül az érték (kötvény) bevétel számlán, vagyis egy számlán is nyilvántartható. Ez esetben ezen számlát „Érték (kötvény) vagyon forgalmi közös számla“ címen kell megnyitni. Ezen számla előírás részé-

ben kell elővezetni tételesen az elmúlt év végével kezelés alatt maradt, községi közvagyonot képező értékpapirokat, takarékpénztári le-téteket, értékes okmányokat egyenként és tételesen a múlt évi hátralék hasábjába. A folyó évi bevételezési adatokat (összegeket) összesítve egybe kell hasonlítani a számadás (nap, hó) folyó évi első tétele alatt elszámolt (áthozott) kezdő maradvány (készlet) összegével. A folyó kezelésből eredő szaporodásokat (kötvény bevételeket) folytatólagos külön tételszámok alatt kell elszámolni, előírni. Ezen tételek bevételezési, elszámolási adatait (lerovási), időt, hó, nap, naplótétel, az előírási oldal „Jegyzet” hasábjába jegyezzük. A folyó kezelésből eredő apadások (kötvény kiadások) elszámolási adatait viszont a nyilván-tartó tétellel egy sorban (sorokban) a teljesítési (lerovási) oldal vonatkozó hasábjába jegyezzük (könyveljük) be.

Ily módon vezetés mellett mindenkor áttekintő és pontos nyilván-tartás áll rendelkezésre az „Értékek” állományáról. A számla lezá-rása alkalmával a még kezelés alatt maradt „Értékeket” azon ösz-szeggel vetjük ki az év végéveli hátralék hasábjába, amellyel azok a bevételek és kiadások egybevetése után kezelés alatt maradtak. A múlt évről áthozott egyes „Értékek”-ben (különösen pl. a takarékpénztári betétekben) bekövetkező folyó évi változások (betét, kivét) tételeinek előírásánál, bejegyzésénél az egy ugyanazon tételre vonatkozó bejegyzéseket, kölcsönös hivatkozással, összekapcsoljuk.

e) Felvett (terhelő) kölcsönök.

Ezen a számlán kell elszámolni a felvett kölcsönöket.

A kölcsönösszegeket teljes névértékükkel kell előírni és leróni. A kölcsön felvétel alkalmával levont összegeket (árfolyam különbözetet, leszámítolási költségeket, kezelési költségeket, jutalékokat, kamatokat) a „Vagyonigazgatás” IX. fejezet 2. rovat k) alrovata szerint nyitandó számlán kell elszámolni.

Ezen bevételi számla szabatos vezetésére irányadónak szolgál, hogy minden felvett kölcsönt visszafizetésre, viszonyosan ugyancsak teljes névértékkel a „Visszafizetett (terhelő) kölcsönök” kiadási számlán kell előírni.

A felvett kölcsönt lényeges adatainak bejegyzésével (kölcsönt adó pénzüintézet, alap pontos megnevezése, a kölcsön névértéke, törlesztési feltételei, fizetendő kamat, költség, időpontja, az adott biztosíték (jelzálogi bekebelezés, kötelezvény, váltó) megnevezése, az aláírók neveinek feltüntetése, a felvételre vonatkozó képviselőtestületi és vagyonfelügyeleti hatósági engedélyek ügyszámai stb.), azonnal a folyó évi előírás hasábjába elő kell írni.

f) Visszafizetett (terhelő) kölcsönök.

Ezen a számlán kell elszámolni a felvett kölcsönök törlesztésére, visszafizetésére fizetett összegeket, tőketörlesztési részleteket.

Ezen kiadási számla szabatos vezetésére irányadónak szolgál, hogy minden felvett kölcsönt (bevételt) visszafizetésre (kiadásra) viszonyosan ezen a számlán, a felvett kölcsön lényeges adatainak bejegyzésével (kölcsönt adó pénzüintézet, alap pontos megnevezése, a kölcsön névértéke, törlesztési feltételei, fizetendő kamat, költség, időpontja, az adott biztosíték [jelzálogi bekebelezés, kötelezvény, váltó] megnevezése, az aláírók neveinek feltüntetése, a felvételre vonatkozó képviselőtestületi és vagyonfelügyeleti hatósági engedélyek ügyszámai stb.) azonnal a folyó évi előírás hasábjába elő kell írni.

Ha a kölcsön még azon számadási évben teljes összegében vissza nem fizettetnék, avagy az több évi törlesztés feltétele mellett véte-tett fel, ez esetben a számadási év végével törlesztetlen részt hátralék-ként a számla lezárásával ki kell mutatni s a következő évben szabatos szövegezéssel az eredeti előírási lényeges adatok bejegyzésével, múlt évi hátralékként mulhatlanul elő kell írni. Ezen összegre történik aztán a folytatólagos törlesztési részletek visszafizetésének elszámolása.

II. ÁTFUTÓ KEZELÉS.

Ezen számlacsoport körében kell elszámolni az elszámolási tévedé-sekből, illetéktelen be- és kifizetésekkel eredő, a számadásokban (naplók-ban) elszámolt és kiegyenlített (visszafizetést, beszédést) váró tételeket.

A forgalom szükségszerű lebonyolítására a következő számlákat kell megnyitni:

Idegen pénz (bevétel).

Visszafizetett idegen pénz (kiadás).

Átadott előleg (kiadás).

Visszakapott előleg (bevétel).

Az ilyenmű elszámolások általános szabályai a következők:

Tulfizetés esetében a lerovásnak csupán azon részét könyveljük a bevétel, illetve kiadás természetének megfelelő valódi (rendes) számlán, mely az előírásnak megfelelően, illetékesen fizettetett, ellenben a lerovási többletet, ha bevétel: mint „Idegen pénz”-t, ha kiadás: mint „Adott elő-leg”-et kell könyvelni.

„Idegen pénzek” és „Adott előlegek” könyvelésénél, mihelyt a le-rovás és az arra vonatkozó előírás a főkönyvi számlán bevezettetett, a viszonylagos számlán, mint „visszafizetett idegen pénzt”, illetőleg mint „visszakapott előleg”-et, azonnal kiadásra, illetőleg bevételre a tétel ere-dete, oka, tárgyának kimerítő bejegyzésével, előírásba kell venni.

Általános szabályul szem előtt kell tartani, hogy miután a bevett „Idegen pénzek”-et és a kiadott „adott előlegek”-et a lerovási összegével kell előírásba venni, s viszonylagos kiadásra, illetve bevételre is ugyan-

ezt az összeget kell előírni. Az „Idegen pénz“ bevételi és az „adott előleg“ kiadási számláján tehát hátralék soha nem mutatkozhatik, ellenben a „visszafizetett idegen pénz“ kiadási és a „visszakapott előleg“ bevételi számláján a ki nem adott, illetve vissza nem térült összeg hátralékképpen jelentkezik.

A szóban forgó lerovási többletekkel (túlfizetésekkel) azonos eljárás alá esnek a téves elszámolásokból eredő, vagyis olyan tételek, melyek természetük szerint más számadásba, illetve más számadási ágazathoz, vagy számadási évbe tartoznak (pl. előre befizetett, a jövő évi illető hasznóbér, a községi alkalmazottak fizetési alapjába befizetett jövő évi hányad stb.)

Amennyiben a rendszeresen lezárt számadások (naplók) könyvelésénél és vizsgálatánál megállapítást nyer az, hogy azokban átvezetési (hibás átvitel) vagy összeadási hiba van: azon különbözetet, mely az egyes tételek összege és a számadásban ilyenül megjelölt, a főnaplóval szemben megállapított főösszeg között mutatkozik, szintén az „Átfutó kezelés“ útján kell kiegyenlíteni.

A különbözet abból eredhet, hogy egyes bevételek összege a) kisebb, vagy b) nagyobb a számadásban feltüntetett bevételi összegnél; továbbá abból, hogy az egyes kiadások összege szintén c) kisebb, vagy d) nagyobb a számadásban feltüntetett kiadási főösszegnél.

Az a) és d) esetekben a különbözet összegét mint „Idegen pénz“, a b) és c) esetekben pedig „Adott előleg“-ként kell könyvelni.

Akár túlfizetés, akár téves elszámolás, akár hibás átvezetés, vagy hibás összegezés esete forogjon fenn: a számadó kötelessége a hiba kiegyenlítését azonnal kezdeményezni és az illetéktelen bevételt visszafizetni, az illetéktelen kifizetés megtérítése iránt szükséges intézkedéseket megtenni.

III. FEJEZET.

A SZÁMADÁS (NAPLÓ) BIRÁLAT, A KÖNYVELÉS (LEROVÁS), A FŐKÖNYVI-, SEGÉDKÖNYVI SZÁMLÁK LEZÁRÁSÁNAK, AZ „ÖSSZESÍTŐ KIMUTATÁS“ EGYBEÁLLÍTÁSÁNAK SZABÁLYAI.

1. A könyvelés mikor teljesítendő.

2. A számadás (napló) bírálat.

1. Kezdő maradvány helyességének megállapítása.

A számadások (naplók) könyvelését (a lerovás bejegyzését) a számadási főkönyvekben és ezeket kiegészítő segédkönyvekben időszakonként (naponként, hetenként, de legkésőbb havonként) kell teljesíteni.

Ezen alkalommal a számadást (napló) és okmányait beható vizsgálat (bírálat) alá kell vonni (utólagos ellenőrzés).

A) A NAPLÓBIRÁLAT SZABÁLYAI.

A naplóbírálatot ki kell terjeszteni azon szempontokra:

a) vajjon a kezdőleges maradvány az előző számadásban kimutatott végmaradvánnyal egyezik-e?

vajjon a számadás egyes tételei helyesen összegeztettek-e s ehhez képest a kimutatott oldal- és végösszegek helyesek-e?

vajjon az egyik számadásból (naplóból) a számadási kapcsolatnak megfelelően helyesen vezetettek-e át a tételek, eredmények a másik számadásba (naplóba)?

vajjon az egyes tételek jogossága utalványozási záradékkal és valódisága nyugtatványokkal (ellennyugtákkal), számlákkal minden irányban igazolva van-e s azok számszerint helyesek-e?

vajjon a nyugtatványok (ellennyugták) pénztárilag számfeltettek-e?

általában vajjon a nyugtatványok (ellennyugták), számlák stb. az előírt kellékeknek minden tekintetben megfelelnek-e és elfogadhatók-e?

állandó illetményeknél figyelemmel kell lenni arra, hogy az időszak, melyre a be- vagy kifizetés történt, azon időszakhoz sorakozzék, melyre az előző fizetés vonatkozott; továbbá, hogy a levonások, visszatartandó összegek, a rendeleteknek és szabályoknak megfelelőleg és esedékességük idején helyes összegben levonattak-e?

vajjon az előírt jövedelmek a megállapított határidőben folytak-e be, megtétettek-e az intézkedések a hátralék behajtására nézve és vajjon a kellő határidőn túl teljesített befizetések után beszédettek-e a törvényes és szabályszerű késedelmi kamatok?

termények, anyagok, szerek és eszközök, általában bármilyen tárgyak, melyek anyag vagy leltári elszámolás tárgyát képezik, meggyőződést kell szerezni arról, vajjon a beszerzett tárgyaknak az illető számadásba, illetve leltárba való felvétele valóban és helyesen történt-e; ugyanily tárgyak eladása esetén pedig, vajjon az esedékes pénzüsszeg helyesen lett-e kiszámítva és bevételezve?

B) A KÖNYVELÉS (LEROVÁS) SZABÁLYAI.

A könyvelés a főkönyvek és a segédkönyvek illető számláinak lerovási oldalán a számadások alapján tételenként történik.

A könyvelés során a főkönyvi számla lerovási részébe a lerovás ideje, a teljesítési napló tétel és a lerovás összege bejegyzendő, hivatkozással egyszersmind azon előírási tétel számára, amelyre a lerovás vonatkozik.

A segédkönyvekben a lerovás könyvelése rendszerint csupán az összegek helyességének megállapítására és a lerovás idejének és a teljesítési naplócikkeknek bevezetésére szorítkozik.

A főkönyv, vagy segédkönyv azon lap- és tételszámát, mely alatt a lerovás könyveltetett, a számadás (napló, alnapló) hivatkozási hasábjába az illető tételnél pontosan be kell jegyezni.

2. Az összegezés a végösszeg helyességének megállapítása.

3. Viszonyos elszámolási tételek helyességének megállapítása.

4. Az egyes számadási tételek jogosságának és számszerinti helyességének megállapítása.

5. A pénztári számfeltetés történet fogantatásának megállapítása.

6. A számadási okmányok szükséges kellékeknek megállapítása.

7. Állandó illetmények és a levonások helyességének megállapítása.

8. Bevételek kellő időpontban befizetése, hátralékok behajtása iránti intézkedések megtörténtének és a késedelmi kamatok beszédésének megállapítása.

9. Termények, anyagok és leltári tárgyak tekintetében fennálló követelmények teljesítésének megállapítása.

1. A könyvelés tételenként történik.

2. A könyvelés adatainak főkönyvi bejegyzése.

3. Segédkönyvekben való könyvelés.

4. A könyvelési adatoknak a számadásba bejegyzése.

5. A segédkönyvekben könyvelemek átvezetése a főkönyvbe.

6. Meggyőződés a könyvelés helyességéről.

A segédkönyvekben tételenként könyvelt lerovásokat időszakonként (rendszerint havonként) gyűjtő rovacns (a számlák összesített lerovási eredményei) útján kell átvezetni sommásan a főkönyv illető számlájára.

A megtörtént könyvelés helyességéről meggyőződést kell szerezni. E célból az egyes főkönyvi számlákon a könyvelt számadás időszaki bejegyzett lerovási összegeit (havi, évi összegeket) kivonatoljuk, összegezzük s a számadás (napló) forgalmi eredményeivel (összegeivel) egybevetjük.

C) A FŐKÖNYVI ÉS SEGÉDKÖNYVI SZÁMLÁK LEZÁRÁSÁNAK SZABÁLYAI.

1. A számlák lezárása előtt azokat gondosan át kell vizsgálni.

2. A zárás a naptári (számadási) év végével történik.

3. Zárlat mibenléte.

4. Bevételek és kiadási hátralékokkal való elbánás.

5. Segédkönyvek lezárása s a zárlati eredményeknek főkönyvi számlára átvezetése.

A számadási főkönyv és a segédkönyvek lezárásának fogantatosítása előtt minden egyes főkönyvi számlát gondosan meg- és át kell vizsgálni s a költségvetési előiránnyal egybeazonosítani azon szempontból, hogy a számadási évet érdeklő, azt megillető minden tétel jogszerűen előíratott-e?

Ha meggyőződés szerezett a tekintetben, hogy a számla úgy előírási része, mint a lerovási része minden, a számadási évet illető tételt felölel, úgy az egyes számlákat a naptári évvel, annak végével úgy az előírási, mint a pénztári (lerovási) eredményre nézve le kell zárni.

A zárlat az egyes számlák előírási és lerovási részének összegezéséből, valamint az előírási és lerovási adatoknak úgy az egyes tételekre, mint a számlák főösszegekre nézve, összehasonlításából áll.

Az összehasonlítás eredményeként mutatkozó cselekvő (bevételek), vagy terhelő (kiadási) hátralékokat az e célra szolgáló hasábkokba kell kivetni, összegezni.

A segédkönyvek számlánkénti sommás zárlati eredményeit kivonatba kell foglalni, melyet e célból a főkönyv hasábrendszerének megfelelően csoportosítani kell mult évi hátralék, folyó évi előírás, összes előírás, lerovási, hátralék a számadási év (végével) s a vonatkozó főkönyvi számlára időszakonként még át nem vezetett (átkönyvelt) eredmény összegeit, a főkönyvi számlára annak lezárására előtt át kell vezetni, be kell jegyezni. A már előzőleg részleteiben időszakonként átvezetett összegeket az évi eredmény összegekkel egyeztetjük.

D) „ÖSSZESÍTŐ KIMUTATÁS” AZ EGYES FŐKÖNYVI SZÁMLÁK ZÁRLATÁNAK EREDMÉNYEIRŐL.

1. Az összesítő kimutatás szerkesztésének szabályai.

Az egyes főkönyvi számlák zárlati eredményeit „Összesítő kimutatás”-ba foglaljuk, abba átvezetjük.

Az összesítő kimutatásban az egyes főkönyvi számlák eredményeinek pontos bejegyzése után a tárgyévre engedélyezett megállapított költségvetési (de csak a rendes és rendkívüli kezelésre vonatkozólag) hitelösszeget egybevetjük a folyó évi előírás eredmény összegével

s az eltérés természetének megfelelően a szerint, amint több vagy kevesebb a folyó évi előírás a folyó évi előirányzatnál, a kimutatás mérleg-hasábjába bejegyezzük (a hitelműveleti és átfutó kezelésnél ez az egybevetés elmarad), s a fejezetenkénti összesítéseket és a bevételi és kiadási fejezetek összegeit külön-külön főösszeggel állapítjuk meg.

Az „Összesítő kimutatás”-t két példányban kell elkészíteni és a zárszámadáshoz csatolni.

IV. FEJEZET.

A KÖZSÉGI ZÁRSZÁMADÁS EGYBEÁLLÍTÁSÁNAK ÉS FELSZERELÉSÉNEK SZABÁLYAI.

Az évi (kezelési év, számadási év) gazdálkodás eredményeinek feltüntetésére szolgálnak

1. A községi zárszámadás alkotó elemei.

- a) zárszámadás,
- b) a zárszámadási mérlegek.

a) A ZÁRSZÁMADÁS.

A zárszámadás, a számadási év kezelési eredményeit foglalja magában. Az eredményeket (zárlati eredményeket) az „Összesítő kimutatás” tünteti fel. Az „Összesítő kimutatás” eredményeinek és a „Vagyonleltár” adatainak felhasználásával kell összeállítani.

b) A ZÁRSZÁMADÁSI (ÉVI KEZELÉSI, EREDMÉNY) MÉRLEGEK.

A felállítandó mérlegek a következők:

- 1. a „Pénztári mérleg”;
- 2. a „Vagyon (kezelési) mérleg”;
- 3. a „Kezelési (hitelgazdálkodási) eredmény mérleg”;
- 4. „Mérleg a zárlat (zárszámadás) helyes felállításáról”;
- 5. „Évi forgalmi kimutatás az összes községi (község kezelése alatt álló) vagyon kezeléséről (számadási ágazatokról)”.

A „Pénztári mérleg” felállítása a következő eljárással történik:

Ugy a „rendes”, mint a „rendkívüli”, a „Hitel és pénztári műveletek” (pénzkezelési számlái) és az „Átfutó kezelés” „Lerovási” hasábjai szerinti a „Bevételek” vagy „Kiadási” főösszegeket egybevetjük és megállapítjuk a „Bevételek” vagy „Kiadási” többletet, az „Eredményt”. A „Kiadási” többletet a megkülönböztetés okából piros tintával jegyezzük be.

2. A „Pénztári mérleg.”

Az ily módon kimutatott eredmény összegeket összeadjuk; a bevételi többletekből levonjuk a kiadási többleteket (piros összegeket) s a mutatkozó eredmény összeghez hozzáadjuk a (számadási év) kezdő pénzmaradványát. A „Pénztári mérleg” helyes felállításának igazolásául végeredményül (a számadási) tárgyév végző pénzmaradványával egyező összegnek kell mutatkoznia.

4. A „Kezelési (hitelgazdálkodási) eredmény“ mérlege.

A „Kezelési (hitelgazdálkodási) eredmény“ mérleg felállítására akképen történik, hogy a „Rendes“ bevételek és kiadások, valamint a „Rendkívüli“ bevételek és kiadások (utóbbiakat azon esetben csak, ha azok a tárgyévben előirányozva is voltak, tehát előirányzat nélküli bevételek és kiadások nem vehetők figyelembe), folyó évi előirási főösszegét egybevetjük és megállapítjuk a „Felesleg“-et avagy a „Hiány“-t (utóbbi a megkülönböztetés céljából piros tintával kell jelezni).

Ezzel az eredménnyel szembe kell állítani a folyó kezelési (számadási) évre előirányzott (az esetleg pótköltségvetéssel felemelt hitelösszeget kell figyelembe venni) bevételek (fedezetek) és kiadások (szükségletek) összegét s ezek egybevetésével megállapítjuk a „Felesleg“-et avagy „Hiány“-t: a végeredmény összege mutatja a kezelési (számadási) évi tiszta hitelgazdálkodás „Kezelési eredmény“-ét.

E mérleg szemléltető felállítására a következő:

A kezelési (hitelgazdálkodási) eredmény	Bevétel		Kiadás		Felesleg (hiány)	
	pengő	fill.	pengő	fill.	pengő	fill.
A rendes és rendkívüli bevételek és kiadások folyó évi előirása						
A rendes és rendkívüli bevételek (fedezet) és kiadások (szükséglet) folyó évi előirányzata						
Az eredmény kedvezőbb (kedvezőtlenebb) ...						

5. A zárlat, a zárszámadás helyes felállításának ellenőrzésére szolgáló mérleg.

A főkönyvi számlák és az „Összesítő kimutatás“ helyes zárlata, vagyis a tulajdonképeni zárszámadás helyes felállításának ellenőrzésére szolgál a „Próba mérleg“.

Ha a „Pénztári mérleg“ szerinti „I. Rendes kezelés“ és „II. Rendkívüli kezelés“ (utóbbi csak azon esetben, ha az költségvetésben is elő van irányozva) bevétel (kiadási) többletét szembeállítjuk a „Vagyonmérleg“ vagyon gyarapodása (fogyatkozása) részében I. 1. alatt a „Rendes kezelés“ hátralékának és I. 2. alatt a „Rendkívüli kezelés“ hátralékának (utóbbi csak azon esetben, ha az költségvetésben is elő van irányozva) az utolsó hasábjában (vagyongyarapodás, fogyatkozás) összegével: az eredmény ugyanazon összeget mutatja, mint amelyet a „Kezelési eredmény“ mérlegnek a „Rendes“ és Rendkívüli“ bevételek és kiadások feleslege (hiánya) feltüntet.

E mérleg (próba mérleg) szemléltető felállítására a következő:

P R Ó B A - M É R L E G	Felesleg (Hiány)	
	pengő	fillér
A rendes és (előirányzott) rendkívüli bevételek vagy (kiadások) többlete (pénztári mérleg szerint)		
A hátralék kezelésben a valódi vagyon gyarapodása vagy (fogyatkozása) (vagyon mérleg szerint)		
Eredmény: Felesleg vagy (hiány), mint a (kezelési mérlegnél) a rendes és (előirányzott) rendkívüli bevételek avagy kiadások f. évi járandóságának feleslege		

A zárszámadási mérlegeket magában foglaló összeállítást két példányban kell a vagyonfelügyeleti hatósághoz felterjeszteni.

Az összes községi (a község kezelése alatt álló) vagyon kezeléséről (számadási ágazatokról) évi forgalmi kimutatást kell felállítani.

Az évi forgalmi kimutatások az egyes számadási ágazatok zárszámadási mérlegeinek eredményeit foglalják össze, számadási ágazatonként egymás mellett fekvő függőleges hasábjakba foglaltan tüntetik fel az eredményeket. A függőleges hasábjakban feltüntetett eredményeket összesítő hasábjába és azokat végül összesítésbe kell foglalni.

Az évi forgalmi kimutatások szemléltető felállítására a következő:

(Lásd a 290—292. oldalon.)

A községi évi számadás a következő alkotó elemekből áll:

- a pénztári naplók s azok okmányai (pénztári okmányok) együttesen alkotják a tulajdonképeni számadást (számadási testet);
- a számadási főkönyvből;
- a számadási főkönyv számlánkénti, a költségvetési rovatrendszerhez illeszkedő, összesítéséből és a költségvetési fejezetenkénti főösszesítésből, „Összesítő kimutatás“-ból;
- a zárszámadás zárszámadási mérlegekből;
- vagyonleltárból;
- a jóváhagyott rendes költségvetésből, évközben jóváhagyott hitelátruházási műveletekből és pótköltségvetésekből;
- a fenálló törvényes alakítások betartásával a számadás tárgyalására vonatkozólag hozott jogerős képviselőtestületi határozatokból, a számadások tárgyalása alkalmával támasztott észrevételekből, megjegyzésekből és netalán beadott felebezésekből, végül az előjáráság mindenre kiterjedő kíséreléséből.

Csatolni kell még a zárszámadáshoz:

- az adófőkönyv hiteles kivonatát, amelyben úgy az előírást, mind a lerovást, a hátralékokat és a túlfizetéseket adónemenként (állami, községi), a megosztási kulcsoknak megfelelő megosztását is fel kell tüntetni;

6. A zárszámadási mérlegeket két példányban kell felterjeszteni.

7. Évi forgalmi kimutatások az összes községi (a község kezelése alatt álló) vagyon kezeléséről (számadási ágazatokról).

8. A vagyonfelügyeleti hatósághoz felterjesztett községi évi zárszámadás felszerelése.

c) Azévi vagyon gyarapodás (fogyatkozás) összesítése.

Számadási ágazat	Tiszta cselekvő (terhelő) vagyon az év				Vagyon gyarapodás (fogyatkozás)	
	kezdetén		végén		pengő	fill.
	pengő	fill.	pengő	fill.		
I. Saját vagyon.						
a) Községi háztartás						
b) Községi alapok, alapítványok, önálló üzemek						
a) Szegényalap						
b) Járdaépítési alap						
c) Iskolaalap						
d) Komáromy jótékony alapítvány						
e) Községi szeszfőzde						
f) Községi téglagyár						
Összesen:						
II. Idegen vagyon.						
a) Idegen alapok:						
a) Legelő birtokosság						
b) Erdőbirtokosság						
b) Adókezelés						
c) Letéti kezelés						
Összesen:						

MEGJEGYZÉS. A számadási ágazatok községenként különféleképpen alakulnak; azért a szemléltető kimutatások e tekintetben csak tájékozással szolgálnak s azok a helyi viszonyoknak megfelelő csoportosítással állítandók fel.

a községi adóknak és járulékoknak a házi megosztási kulcs szerinti megosztását külön is fel kell tüntetni;

- b) az összes anyagszámadásokat;
- c) a postán érkezett pénzek nyilvántartását;
- d) a község kezelése alatt álló alapok, alapítványok évi számadását;
- e) a letéti kezelés zárlatát;
- f) a községi üzemek okmányolt egyénekenkénti külön számadását;
- g) a legelő közbirtokosságok, urbéres közbirtokosságok évi számadását, melyeket ezen alakulatok előzőleg közgyűlésükben tárgyaltak;
- h) általában minden pénz- és vagyonkezelésről szóló évi számadásokat, amelyeket a község ellát, illetve ellátni, felügyelni köteles.

Az egyes számadási ágazatok évi zárszámadásait felelős számadónak alá kell írni s azokat a képviselőtestületnek hozott határozatával, hitelesítő záradékkal is el kell látni.

9. A zárszámadásokat felelős számadónak alá kell írni s azokat a képviselőtestületnek határozatával, hitelesítő záradékkal kell ellátni.

V. RÉSZ.

A SZÁMADÁSI PERRENDTARTÁS SZABÁLYAI.

I. FEJEZET.

JOGSZABÁLYOK, DÖNTVÉNYEK, ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATOK.

1886. évi XXII. t.-c. VII. Fejezet.

Az előljárási és képviselők felelősségéről.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 86. §-a: „Az előljárási és a segéd- és kezelőszemélyzet minden egyes tagja mindazon kárért, melyet hivatalos eljárásában akár cselekvése, akár mulasztása által szándékosan vagy vétkes gondatlanságból az államnak, a törvényhatóságnak, a községnek és egyeseknek jogtalanul és illetéktelenül okozott, ha a kár szabályszerű jogorvoslattal elhárítható nem volt, teljes kártérítéssel tartozik.

A kárkeresetek megbírálása a törvénykezési rendtartás szerint illetékes bíróság hatásköréhez tartozik, mely azonban a kereset megindításáról a felettes közigazgatási hatóságot értesíteni tartozik. — Konok perlekedők a községi szegényalap javára 500 forintig terjedhető pénzbírsággal büntetethetnek, a perköltésben pedig elmarasztalandók.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Hatáskör. A m. kir. belügyminiszternek 38.506—1886. számú körrendelete a községekről szóló 1886. évi XXII. t.-c. végrehajtása tárgyában (V. R. 25—26. bekezdés) a (törvény) 86. §. szerint a községi előljárási elleni kárkeresetek megindításáról a bíróság a felettes közigazgatási hatóságot értesíteni tartozván, az illető hatóságnak kötelességében állandóan egyfelől, ha a kárkeresetek a törvényhatóság, vagy a községnek érdekében indítottak, azoknak gyors lefolytatását és sikerét lehetőleg előmozdítani, másrészt pedig, ha magánosok érdekében léptek folyamatba s oly körülmények forognának fenn, hogy az illető előljárási az állam, a törvényhatóság és a község irányában is elszámolással tartozik, azt, vajjon az elszámolás folytán az illető előljárási

ellen az említettek részéről nem állana-e fenn valamely követelés, azonnal vizsgálata tárgyává tenni s a felmerülhető ilyenmű követeléseknek érvényesítése végett is az intézkedéseket kellő időben eszközölni. — Ellenben netáni alaptalan zaklatások esetében a megye közönségének feladata leendő arról gondoskodni, hogy az ily zaklatásoknak kitett községi előljárási a védelmi eszközök minél könnyebb megszerzésében megfelelően gyámoltassék.

A törvény értelmében a kártérítési kereset nemcsak a kár összegének megállapítása tekintetében, hanem — miután a törvény az eljárás jogtalanságának vagy az eljáró egyének szándékosságának vagy vétkes gondatlanságának kérdéséről előzetes közigazgatási vagy fegyelmi útra nem utasította — a kártétel, vagyis az előljárási cselekvőségének törvényszerűsége és jogossága tekintetében épp úgy, mint a szándékosság és vétkes gondatlanság kérdésében is a rendes bíróság hatáskörébe lett utalva, minnek következtében a bíróság előtt emelt ilyenmű keresetek jogi megállapítása tekintetében a bírói megbírálás tárgyát első sorban a következő három kérdésnek kell képezni és pedig először, hogy a felmerült kár nem volt-e szabályszerű jogorvoslat útján elhárítható? másodsor, hogy a cselekvés jogtalan vagy illetéktelen volt-e? és harmadsor, hogy az előljárási szándékosan vagy vétkes gondatlansággal járt-e el? A törvény a kártérítési kereseteket az előrebocsátottak szerint előzetes közigazgatási vagy fegyelmi eljárás mellőzésével egyenesen a bíróság hatáskörébe utalta, ezáltal kétségtelen kifejezést adott azon célzatának, hogy a bíróságot kár esetében és akkor, ha a kár jogorvoslat útján elhárítható nem volt (vagyis ha bírálkon kívüli felelősség esete forog fenn), önálló és a sérelmes intézkedés ellen használt jogorvoslatok sorsától független eljárásra kívánta feljogosítani és végre nem képezhet a per érdemleges megbírálásánál akadályt az sem, hogy alperes cselekménye miatt netán büntető eljárás van folyamatban, mert felperes keresetét a panaszolt cselekmények nem büntetőjogi beszámítására alapítja, a magánjogi mérlegelés pedig az előrebocsátottak értelmében illetékes polgári bíróság feladatát képezi. (7.673—1890. Curia.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 86. §-a értelmében a községi közegek által magánosoknak okozott károk megtérítése iránt indított kereseteknek elbírálása a törvénykezési rendtartás szerint illetékes bíróság hatáskörébe tartozik és ilyen keresetek megindítása sem a most hivatkozott, sem pedig más törvényben előzetes közigazgatási eljárás lefolytatásától függővé léve nincsen. — E szerint előzetes közigazgatási eljárásnak, vagyis a kártérítéshez való igénynek közigazgatási úton való előzetes megállapításának még azon esetben sem lehetne helye, ha a felperes keresetét az állítólagos jogtalan cselekvényt elkövetett községi közegek ellen indította volna; a jelen ügyben pedig ilyen előzetes eljárás annyival kevésbé foglalhat helyet, mert felperes keresetét nem is az illető községi közegek, hanem a község ellen indította, amely ellen, mint jogi személy ellen, a jelzett előzetes eljárásnak megindítása ezen eljárás jogi természeténél fogva is teljesen ki van zárva. (72.546—1897. I. M.)

A felmerült hatásköri összeütközést azért kellett a rendes bíróság hatáskörének megállapításával eldönteni, mert: a községi előljárási tagjai ellen való kártérítési követeléseket az 1886. évi XXII. t.-c. 86. §-a kifejezetten a törvénykezési rendtartás szerint illetékes bíróság hatáskörébe utalja; és mert emellett a törvény nem rendel az, hogy a kártérítési kereseteket közigazgatási eljárásnak kelljen megelőznie, jelesül, hogy a kereset csakis az után és abban az esetben legyen megindítható, ha a felelősséget a fegyelmi hatóság az idézett törvény 95. §-a utolsó bekezdése értelmében megállapította (82—1909. H. B.)

A vagyoni felelősség megállapítása esetén az 1886. XXII. t.-c. 95. §-a értelmében a kártérítési kereset a rendes bíróság előtt indítható meg, amiből az következik, hogy a vagyoni felelősségnek érintetlen hagyása mellett a bíróság feladata mindazokat a körülményeket megállapítani, melyekből a kártérítés és a kár mennyisége függ, vagyis, hogy a fegyelmielg sújtott cselekményből vagy mulasztásból minő tény-

leges kár származott s ebben a bíróságot az a szempont nem gátolhatja, hogy a vagyoni felelősség a fegyelmi határozatban már bizonyos számszerűleg meghatározott összegre állapított meg. (465—1901. Curia.)

Nincsen olyan jogszabály, mely szerint a községi tisztviselő ellen keresetileg kártérítési igény ne volna érvényesíthető az okból, mert a kárkövetelés alapját képező határozata felsőbb fokon megbírálva helybenhagyatott, de a felsőbb fokon ítélkező hatóság vele együtt perbe nem vonatott. — De sőt ellenkezőleg, az 1886: XXII. t.-c. 86. §-a egyenesen kimondja, hogy ha a községi előjáróság minden egyes tagja, kik közé r. t. városokban az 1886: XXII. t.-c. 63. §-ának 2. bekezdése alapján tartozik a rendőrkapitány is, az e szakaszban felhozott módon, egyeseknek kárt okoz, ha a kár szabályszerű jogorvoslattal nem volna elhárítható, az illető teljes kártérítéssel tartozik. Az a körülmény, hogy II. rendű alperes határozata a belügyminiszter által helybenhagyatott, nem zárja ki, hogy II. rendű alperes a határozat alapját képező tényállás megállapításánál olyként szabálytalanul vagy törvényellenesen eljárhatott, hogy e miatt a használt jogorvoslatok érdemben eredményre nem vezethettek, a felsőbb foku hatóságok helybenhagyó határozatai tehát ily eljárás esetén csak abban a tekintetben jöhetnek figyelembe, hogy igazolják, miszerint az elsőfoku ítélő közeg határozata ellen használt szabályszerű jogorvoslatokkal a kár nem volt elhárítható és így a felvétel, mely mellett az 1886: XXII. t.-c. 86. §-a alapján a kártérítési igény ellen keresetileg érvényesíthetővé vált, beállott. (248—1905. Bp. tábla.)

A határozatoknak S. J.-vel az adóelszámolási költségeknek a községek javára leendő megtérítésében marasztaló részére közigazgatási végrehajtás útján fogantatható nem lesz, mert a községek javára az 1883. évi XLIV. t.-c. 38. §-ban a mulasztást elkövetett közeggel szemben fennmaradt visszereseti jog a kir. bíróság előtt érvényesítendő, s így a közigazgatási úton előzetesen hozott, érdemükben a kir. pénzügyminiszter úr által különben helyesnek elismert határozatoknak gyakorlati értéke csak annyiban van, amennyiben állatok a községek helyzete a kir. bíróság előtt indítandó perben megkönnyítetik. (33.457—1889. B. M.)

Előjárók felelőssége a jóvá nem hagyott határozatok végrehajtásáért. A törvényhatósági bizottság határozatát, mellyel O. Sz. község képviselőtestületének a község nevében B-n járt küldöttség költségeinek fedezésére összesen 262 forintot megállapító határozatai feloldattak, a kiutalványozott összegek visszafizetése elrendeltek és kimondatott, hogy amennyiben a kiutalványozott összegek a küldöttség tagjaitól beszédhetők nem lennének, azok a képviselőtestületi határozatokat megszavazó közgyűlési tagoktól lesznek beszédendők. — M. J. és társai O.-sz.-i lakosok felebbezése folytán felülvizsgálván: a felebbezett határozatot indokai alapján oly módosítással hagyom helyben, hogy amennyiben a kifizetett összegek a küldöttség tagjaitól beszédhetők nem volnának, azok megfizetésére a községi előjáróság köteles, mert a felsőbb jóváhagyást igénylő községi határozatokat jóváhagyás nélkül végrehajtottá, mely szabályellenes cselekményéből a felelősség önként következik. (64.921—1894. B. M.)

Helytelen gazdálkodásért. A törvényhatósági bizottság közgyűlésében hozott határozatát, mellyel M. község 1882—1890. évi mellékszámadásainak felülvizsgálása alkalmával az előjáróság által rendezett lakmározásokra kiadott összeg megtérítésében az azon időben volt előjáróság és képviselőtestületi tagok egyetemlegesen marasztaltak el. — R. J. és társai M. községi lakosok által közbevetett felebbezés folytán felülvizsgálván, a határozatot azon részében, mellyel a képviselőtestületi tagok is marasztaltak, megváltoztatom és a képviselőtestületi tagokat a megtérítés kötelezettsége alól felmentem. — Ugyanis egyes képviselőtestületi tagokat az előjáróság helytelen gazdálkodása miatt a törvény alapján anyagilag felelőssé tenni nem lehet és a képviselőtestület azért, hogy a szóbanforgó kiadások teljesítését elnézte, nem lehet anyagilag felelősségre vonni azon oknál fogva sem, mivel a képviselőtestület a szóbanlevő kiadásokat kifejezetten meg is szavazhatta volna és ily irányú határozata felett a felsőbb hatóság intézkedése csak arra terjedhetett volna ki, hogy

attól a jóváhagyást megtagadja. — A törvényhatósági jóváhagyást nem nyert ily képviselőtestületi határozatnak végrehajtása folytán előálló követelményekért azonban az 1886: XXII. t.-c. 127. §. és 90. §. b) pontja alapján szintén csak az előjáróság tehet volna felelősségre vonható. (117.656—1902. B. M.)

Gondatlanság által okozott kárért. K. M. a K. község tulajdonát képező kútra ment vizet vinni. A víz emelése alkalmával a kútágas kidőlt és egyik lovát teütötte. K. M. elhullott lova miatt kártérítési pert indított K. község ellen. Az első bíróság a községet a kártérítésben elmarasztalta. — A n.-i kir. ítélőtábla azonban a kir. Curia által is helybenhagyott következő indokok alapján a község ellen indított keresetével elutasította. — Az 1886. évi XXII. t.-c. 86. §-a értelmében a községi előjáróság s a segéd- és kezelőszemélyzet minden egyes tagja azon kárért, melyet hivatalos eljárásban akár cselekvés, akár mulasztás által szándékosan vagy vétkes gondatlanságból, az államnak, a törvényhatóságnak, a községnek és egyeseknek jogtalanul okozott, teljes kártérítéssel tartozik: az idézett törvénycikk 88. §-a értelmében pedig a község pénzára csak a kártérítésre kötelezett vagyontalansága miatt kártérítést nem nyert kár megtérítése végett vehető igénybe. — A felperes tehát, ki keresetét K. község előjáróságának gondatlansága által okozott kárának megtérítése iránt indította, a keresetét a községi előjáróság vétkes tagjai ellen tartozott volna megindítani, s a község ellen csak akkor fordulhat kártérítési igényével, ha az elmarasztalt előjárósági tag vagyontalansága miatt bíróilag megítélt kárára kielégítést nem nyerhet. (11.761—1896. Curia.)

Okozati összefüggés kutatása. Az 1871: XVIII. t.-c. 87. §-a épúgy, mint az 1886: XXII. t.-c. 86. §-a a kártérítésnek megbírálását a törvénykezési rendtartás szerint illetékes bíróság hatáskörébe utalja, anélkül, hogy a kártérítés igényének érvényesítését a fegyelmi eljárás előzetes megállításától, vagy pedig a vagyoni felelősségnek fegyelmi úton való előzetes megállapításától függővé tette volna, ebből pedig szükségképpen következik, hogy a bíróság mindazokat a körülményeket, amelyekből a kártérítési kötelezettség megállapítása függ, nevezetesen azt, hogy a fegyelmileg megállapított jogellenes cselekmény, illetve mulasztás volt-e csakugyan a fegyelmileg vétkesnek talált tisztviselő által előidézett oka a bekövetkezett kárnak? hogy a követelt kártérítési összeg számszerűen helyes-e? szabadon mérlegelheti. — A bíróságnak ama szabad mérlegelési joga egyébként a dolog természetében is fekszik, amennyiben a fegyelmi hatóság feladata csakis a jogellenes eljáró, vagy kötelességet megszegő tisztviselő fegyelmi megbüntetésére szorítkozik s a törvénynek nem lehet szándéka az, hogy a bíróságnak a fent felhívott szakaszokban körülírt hatásköre változást szenvedjen akkor, amikor előzetes fegyelmi eljárás útján a fegyelmi hatóság az 1886: XXII. t.-c. 9. §-ának megfelelően, egyszerűen a vagyoni felelősséget is megállapította. (7.815—1894. Curia.)

A felebbezési bíróság a per adatai s így az 1893. XVIII. t.-c. 64. §-a szerint szabadon mérlegelhető bizonyítékok alapján állapította meg azt a 197. §. értelmében a felülvizsgálói eljárásnál is irányadó tényállást, hogy a felperes által M.-on vásárolt sertéseknek a z.-i vasúti állomásról megkísérelt, de hatóságilag megakadályozott szállítása körül felmerült s kár címén keresetbe vett 540 K összegből csak 92 K 34 f áll okozati összefüggésben alperesnek, illetve segédjének azon tényével s mulasztásával, hogy a sertésvész dacára felperesnek a sertésekről marhajártalot adott ki; megállapította továbbá, hogy felperes a sertéseknek megkísérelt elszállításakor a sertésvészről tudomással nem bír, hogy felperest a sertések elszállíthatására vonatkozó hatósági engedély ki nem eszközölésével mulasztás nem terheli. — Ily tényállás mellett, tekintve azt a jogszabályt, hogy a mulasztó fél csak azon kárért szavatol, mely mulasztásából származik, a felebbezési bíróság nem sértett meg sem anyagi, sem alaki jogszabályt, midőn alperest a kereseti összegből 92 K 34 f tőkének s kamatának megfizetésére kötelezte, s midőn felperest a többlet iránti keresetével elutasította. (Pécsi tábla O. 99—1901.)

B. M. községi bíró felügyelete alatt H. község 160 forinton vásárolt tenyészbikája elhullott. — A bíró ellen gondatlanság és hanyag kezelés miatt fegyelmi eljárás indítatott, az eljárás rendén ellene marasztaló fegyelmi határozat is hozatott. — K. község a fegyelmi határozat után B. M. bíró ellen 160 forint c. ejéig kártérítési pert indított a kir. bíróság előtt. — Az elsőbíróság a községet keresetével elutasította, mert beigazoltnak látta azt, miszerint a beállott káresetet nem alperes mulasztása, hanem oly körülmények okozták, melyeket alperesnek befolyásolni módjában nem állott. — A kir. tábla az elsőbíróság ítéletét megváltoztatta s alperest 160 forint tőke és perköllség megfizelésében elmarasztalta; mert a tárgyalás során felmutatott fegyelmi hatósági határozatok szerint alperesnek a gondatlanság következtében elhullott tenyészbika elpusztulása által a községet ért kár megtérítése iránti vagyoni felelőssége jogérvényesen megállapítva lévén, perbeli ítékezés tárgyát nem löbbe alperes kártérítési kötelezettségének újabb megállapítása, hanem csak a kárnak összeg szerinti meghatározása képezi. — A kir. Curia a kir. tábla ítéletének megváltoztatásával az első bíróság ítéletét hagyta helyben. — Tekintve, hogy a közíg. úton hozott fegyelmi határozatok magánjogi hatályának megállapítására a polgári bíró van hivatva s a községekről szóló 1886. XXII. t.-c.-nek az előjáróság és képviselők felelősségét tárgyzó 86. és 95. §-ai szerint is a kárkeresetek megbírálása a lö vénykezési rendtartás szerint illetékes bíróság hatásköréhez tartozik; ebből folyólag tehát a jelen kártérítési perben felmerülhető azon kérdés is, vajjon az illető községi előjáró fegyelmi vétsége, azaz a fegyelmi határozatban kifejezett hivatalbeli mulasztása által okoztatott-e és minő kár, illetve, hogy a beállott káresetet alperesek mulasztása vagy oly körülmények okozták-e, melyeket elhárítani alperesnek módjában nem állott, bírói ítékezés tárgyát kell, hogy képezze: ennél fogva a károsítás s az abból folyó kártérítési kötelezettség kérdése is bírálathoz tartozik, a másodbíróság ítélete az ügy érdemére megváltoztatják és az első bíróság ítélete, vonatkozó indokainál fogva hagyatik helyben. (7.806—1891. Curia.)

Pénzkezelésből eredő követelések zálogjogi előjegyzése. B. vármegye alispánja a kir. járásbíróságot mint telekkönyvi hatóságot megkeresle, hogy Cs. község bírójra, illetve jegyzője K. M. és Sz. S. ellen, hivatalos mulasztásaikból eredő állítólagos kártérítési összeg erejéig nevezettek kiüntelettel telekjegyzőkönyvi ingatlanokra a zálogelőjegyzést elrendelje. — A bíróság a megkeresés teljesítését megtagadta, kijelentvén, hogy míg nevezettek ellen a károk megtérítése iránti felelősség a fegyelmi eljárás útján szabályszerűleg jogérvényesen ki nem mondatik és a megindítandó kártérítési keresetben a rendes bíróság által a bé összeg meg nem állapíttatik: telekkönyvi előjegyzésnek helye nem lehet. — A kir. ítéletábla az eljáró kir. járásbíróságot, mint telekkönyvi hatóságot neheztelt végzését megváltoztatta és B. vármegye alispánjának megkeresése alapján a zálogjogi előjegyzést Cs. község javára 50 942 forint 50 kr. tőke és ennek 6% kamatai erejéig a szóban levő előjárók ingatlanaira az ellenök folyamatba tett fegyelmi eljárás folytán, az 1886. évi XXII. t.-c. 95. §. alapján a felelősség megállapításától, illetőleg az 1886. évi XXII. t.-c. 86. §-a alapján folyamatba teendő kártérítési pernek eredményétől függő joghatállyal elrendelte. Indokok: A telekkönyvi rendt. 193. és 65. §-ai, valamint az 1881. évi LX. t.-c. 227. §-a és az 1886. évi XXII. t.-c. 86. és 89. §-ai rendelkezéseinek egybevetett helyes értelmezése szerint a községeknek pénz- és vagyongazdálkodással megbízott előjárósági tagjai ellen a kezelésből eredő követelések biztosítására a zálogjogi előjegyzés, az érdekelt előjárósági tagok arra illetékes felettes hatóságának ez irányban megkeresésére mindenkor elrendelendő lévén, tekintve, hogy B. vármegye alispánja Cs. község előjárósági tagjaival szemben a biztosítási intézkedések megtételére hatósági körel bír s arra illetékes; tekintve, hogy a megkeresésben a biztosítandó összeg számszerűleg kitéve van és a megkeresés teljesítése telekkönyvi akadályokba nem ütközik: az elsőbíróság neheztelt végzése megváltoztatásával a kért zálogjogi előjegyzést a telekkönyvi rendt. 93. §-a alapján elrendelni kellett. — A kir. Curia a másodbíróság határozatát helyben hagyta. (7.825—1891. Curia.)

Község felelőssége. a) Magánügyekből kifolyólag. Az 1886. XXII. t.-c. 86. és köv. §-ainak rendelkezése csak akkor alkalmazható, ha a károsodás a községi előjárónak hivatalos fizetéséből folyó és közhatósági jellegű intézkedéséből vagy kötelezettségének megszegéséből következett be, ellenben azokban az esetekben, amelyekben a községi bíró a község magánügyeiben, mint a szerződő fél lö vénykezési képviselője jelenkzik és ebben a minőségben jár el, a szerződésellenes intézkedése vagy mulasztása által okozott kárért a másik szerződő féllel szemben a község felelős, mert a magánjogi szerződéseknél a bíró a község megbízottjának tekintendő, már pedig általánosan elfogadott jogszabály az, hogy a megbízó a megbízottnak a megbízás korlátaitól nem lépő tényeiért és mulasztásaiért a másik szerződő féllel szemben felelősséggel tartozik. (599—1899. Curia.)

b) Alkalmazottaiért. A kereset tárgyát képező ökör a községi erdőbíró által hajtathatván be, a községi határbíró őrizete alatt visszafatartatott és miután azon alperesi előadás, hogy ezen behajtás községi legelőről történt, nem bizonyítottatott; az ökör lefátartatása által okozott kárért a község is felelős, amennyiben azt saját alkalmazottai hivatali hatáskörüik túllépésével okozták. (4.372—1887. Curia.)

Felelősség a segédjegyző tényeiért. Annak a kérdésnek eldöntésénél, hogy a lörvény rendelkezésének meg nem felelő hiányos végrendelet szerkesztéséből származott kárért ki a felelős s illetőleg, hogy az alperesek mindakettien felelőssé tehető-e, döntő sullyal bír P. községnek a perhez csatolt szervezeti szabályrendelete, melynek 35—37. §-ai akként rendelkeznek, hogy magánfelek részére perenkívüli beadványokat vagy egyéb bármely okiratokat szerkeszteni kizárólag a jegyző jogosult, aki a segédjegyzővel rendelkezhetik, de ennek cselekményeiért, amennyiben megbízatás folytán lételek, anyagi felelősséggel tartozik, a segédjegyző pedig a jegyző utasításait köteles követni, a 75. és 67. §. pedig megállapítja, hogy a jegyző végrendelet felvételére is jogosult, sőt ha erre felszólítatik, köteles is 2 forint díjazásért s hogy a jegyző az általa elvállalt ügyek helyes és szakszerű elintézéséért és az általa esetleg elkövetett mulasztásokért teljes anyagi felelősséggel tartozik. — Ezeknek a rendelkezéseknek figyelembe vétele mellett nyilvánvaló, hogy a felforgó esetben a felelősség egyedül és kizárólag az I. rendű alperest (a jegyzőt) terheli, mert a végrendelet felvételénél hivatalos minőségben jelen lévén, ez alkalommal bárminő 'evékenységet engedett is meg a II. rendű alperes segédjegyzőnek, annak a tényéért is egyedül ő a felelős; a végrendelet szövegezésében hiányosnak talált eljárás tehát saját mulasztásának tekintendő, a végrendelet érvényesítése az ő köteles gondosságának és figyelmének az elmulasztása által vált lehetetlenné, tehát e mulasztásnak következményei is őt terhelik. — Ez okból az elsőbíróság ítéletének megváltoztatásával, a felperesnek a II. od rendű alperes ellen való kártérítési követelését el kellett utasítani s őket, mint perveszleket, annak részére a pp. 251. §-a alapján okozott költségeinek a megtérítésére is kötelezni kellett, ellenben az I. rendű alperesnek egyedül való kártérítési kötelezettsége volt megállapítható. — A kir. Curia a másodbíróság ezen ítéletét annak indokainál fogva jóváhagyta. (6.288—1903. Curia.)

Községi bíró felelőssége. A községi bíró a jegyző által felvett, de neki át nem adott adó megletítésében nem marasztalható. (8.907—1904. K. B.)

Éjjeli örök kártérítési felelősséggel csakis köteletségüknek szabálytalan teljesítése, avagy elhanyagolása által okozott károkért tartoznak, — érvényes emelem. Mert általánosan fennálló alapelv, hogy minden hatósági alkalmazott az eljárása közben, akár szándékosan, akár vétkes gondatlanságból okozott károkért felelősséggel tartozik. Ezen a hatóság minőségéből kifolyó kötelezettség alól az éjjeli örök elvileg kivétel éppen nem képezhetnek és ezeknek, mint hatósági közegeknek, valamint az azok működésére felügyelni köteles előjáróságnak kártérítési felelőssége tekintetében mindaz áll, ami a községi törvénynek a felelősségről intézkedő VII. fejezetében foglaltatik; sőt még azon esetben is, hogy az éjjeli örök a község szervezeti szabályrendelete szer-

rint mint szolgák fogadtatának fel, reájuk az 1876: XIII. t.-c. 38. §-a nyer alkalmazást. (1.235—1891. B. M.)

Közgyám felelőssége. Az alperes panasza, hogy a felebbezési bíróság jogszabályt sértett azzal, hogy őt a felperesek javára marasztalta, noha alperes nem volt magángyám, mint közgyám pedig a felperesnek felelőséggel nem tartozik, mert ezekkel jóviszonyban nem áll és így csakis a községnek és az árvaszéknek, ahonnan a megbízást kapta, vagy a később kinevezett magángyámnak, aki helyett eljár, tartozik felelőséggel. — Ez a panasz nem bír megállítható alappal, mert az 1877. XX. t.-c. 70. §-a értelmében a közgyám helyettesíti a magángyámot és ennél fogva ugyanama t.-c. 68. és 73. §-ainak rendelkezése értelmében felelős, még pedig az elévülési időn belül az önjogúvá vált gyámoltaknak is, mindazokért a károkért, amelyekkel mulasztása által okozott, még pedig felelős közvetlenül a volt gyámoltaknak is, mert a közgyám az 1886. XXII. t.-c. 63. §-a értelmében a községi előjáróságnak tagja, mint ilyen pedig, a most idézett törvény 86. §-a értelmében, közvetlenül felelős az egyeseknek is mindazokért a károkért, amelyeket hivatalos eljárásában mulasztása által egyes egyéneknek okozott. (Szegedi T. G. 85—1900.)

Árvaszéki ülnökök felelőssége. Az egyetemlegesség kérdésében felhozott panasz alaptalan, mert az 1886: XXII. t.-c. 86. §-a a községi előjáróság minden egyes tagjának, akik közé pedig r. i. városnál az idézett törvény 63. §. értelmében, az árvaszéki ülnökök is tartoznak, teljes kártérítési kötelezettségét állapítja meg, amiből olyan esetben, ha a kárért jobban felelősek, ezek egyetemleges kötelezettsége következik; ez alól a szabály alól pedig az idézett törvény 88. §-ának utolsó bekezdése csakis a pénzkezelő tisztviselők által okozott károk tekintetében tesz kivételt, amennyiben ott fokozatos felelőségről intézkedik. (Szegedi T. G. 198—1900.)

Közmunka alapba fizelendő járulékok iránti felelősség. A közigazgatási bizottságnak G. J. b.-i lakos, volt községi pénztárnok ellen az 1883. évi megyei közmunkaváltási pénzeknek meg nem engedett célra történő felhasználása miatt indított ügyben hozott határozatát, a nevezett részéről beadott kérvény folytán felülvizsgálván, az ezen ügyben hozott összes határozatokat megsemmisítem; mert valamely követelés, közhatósági közeg ellenében, közigazgatási úton csak kétféleképpen érvényesíthető, t. i. számadási vagy fegyelmi úton, a szőnyegen levő ügy pedig egyik szempontból sem tárgyaltatott. — Egyébiránt megjegyzem, hogy a vármegyei közmunka-alapba befizelendő járulékok beszedéséért a törvényhatóság irányában a község részéről nem a községi pénztárnok, hanem a közigazgatási rendeletek végrehajtására hivatott községi bíró és jegyző felelősek, akik azonban, ha már hivatalukból kiléptek, az 1886. évi XXII. t.-c. 103. §-a értelmében csak a most idézett törvény életbelépte után felmerült esetekre nézve vonhatók fegyelmi úton felelőségre. Onként értendő, hogy a fegyelmi eljárás meg nem indíthatása esetében fenmarad a törvényhatóságnak joga, hogy a törvény rendes újjára fordulhasson. (37.235—1891. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 87. §-a: „Ha az előjáró vagy segéd- és kezelőszemélyzet tagja felsőbb meghagyás folytán és ennek értelmében járt el, a kárkeresetek azok ellen indítandók, kik a törvénytelen cselekvényt elrendelték.

A községi képviselőtestület azon tagjai, kik a törvénytelen cselekvényt elrendelték, a károsult irányában egyetemlegesen felelősek, egymás között azonban a kártérítésre egyenlően kötelezvék.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Képviselőtestület tagjainak felelőssége. A községi képviselőtestület, mint egyedül a község önkormányzati jogának gyakorlójára hivatott közeg, a perrendtartás 33. §-ában felsorolt jogi személyek közé nem tartozik s a határozatait által netalán okozott

zott károkért nem a testület, hanem a törvénytelen cselekvényt elrendelő tagok felelősek, ezeknek pedig a községi bíró nem törvényes képviselője. (Semmisítőkészlet 1875. évi 12—813. sz.)

A feleknek a perben tett előterjesztései szerint az első t.-i takarékpénztár részvényszerűségnek vagyónára a csőd 1902. év augusztus havában megnyitott s T. község képviselőtestületének közgyűléseiről felvett jegyzőkönyvek szerint a községnek a nevezett takarékpénztárnál elhelyezett betétje még 1901. március havában felmondott, de a betétet még 1901. november 5-én sem fizette ki a takarékpénztár s a képviselőtestület ahelyett, hogy legkésőbb ebben az időben a takarékpénztár ellen a szükséges lépéseket megtette volna, a takarékpénztárnak további egy évi halasztást adott, de még 1902. április 17-én sem fizettetett ki a betét s a képviselőtestület még akkor is további nyolc napi haladékot adott s csak 1902. április 28-án határozta el, hogy mivel a takarékpénztár az egy év előtt felmondott betétet számtalan felmondás dacára ki nem fizette, a bírói eljárást veszi igénybe, de ennek dacára még 1902. június hó 10-én is a per megindítását csak a takarékpénztárhoz intézendő újabb felhívás sikertelensége esetére határozta el. — Ezek alapján meg kellett állapítani, hogy a képviselőtestület, amelynek az alperesek tagjai voltak, nagyfokú mulasztás terheli a részben, hogy a pénzintézet ellen a szükséges lépéseknek azonnal való megtételéről már az első alkalommal nem intézkedett, amikor a felmondási idő leteltével a betét ki nem fizettetett, hanem ahelyett ismételt és többszörösen újabb halasztásokat adott, holott alpereseknek védekezése szerint, a szükséges lépéseknek kellő időben való megtétele esetén a betét összegében behajtandó volt volna. Ha tehát a községet kár érte, ez a kár az alperesek mulasztásával oki összefüggésben áll. Alpereseket, mint községi képviselőket, az esetleg beállott kárért felelőtlen és egyetemleges felelőség terheli, eltekintve az 1886: XXII. t.-c. 121. és az 1877: XX. t.-c. 291. §-ának rendelkezéseitől, azért, mert a községi vagyon biztosítása körül kellő intézkedések megtételét elmulasztották. — Alperesek ugyanis nem védekezhetnek azzal, hogy a községi előjáróság a betét kivételére vonatkozó korábbi utasításoknak meg nem felelt, mert a községi képviselőtestület az 1886: XXII. t.-c. 89. §-ának utolsó bekezdése értelmében, az utasítások végrehajtását is ellenőrizni köteles, de ezekről a korábbi utasításokról, ha voltak is, a képviselőtestület a későbbi ismételt halasztások adásával maga eltér. (6.899—1907. Curia.)

A k. l.-i vashíd építési költségeinek behajtása körül előfordult mulasztások folytán keletkezett kötelezettség vitás kérdésében utasítom, hogy törvényhatósági közgyűlésében hozott határozatának B. G. és társai képviselőtestületi tagok által felebbezés tárgyává tett azon részét, mellyel kimondott, hogy azon károkért, melyek a k. l.-i vashíd építési költségei fedezése tárgyában hozott közgyűlési határozat végrehajtásából a községre háromtak és a jövőben háromtak fognak, az előjáróságokon kívül a községi képviselőtestület tagjai is vagyoni felelősek, felülvizsgálván: azt megsemmisítem s a községi képviselőtestület tagjait a terhekre megállapított vagyoni felelősség alól felmentem. — Mert a vagyoni felelősség csakis az előjáróságot terhelheti, mint amely az 1886: XXII. t.-c. 62. és 87. §-ai szerint a község, illetőleg a felsőbb közigazgatási hatóságok határozatait és rendeleteit végrehajtani tartozik, különben is a törvény 87. §-a csakis azon képviselőtestületi tagok anyagi felelősségét állapítja meg, akik valamely törvénytelen cselekvény elrendelése által okoztak kárt. (120.040—1917. B. M.)

Az anyagi felelősségnek a per megindítása mellett igennel szavazó képviselőtestületi tagokra hárítása törvényes alappal nem bír. — A községi képviselőtestület tagjainak felelősségét meghatározó 1886. XXII. t.-c. 87. §-a ugyanis csak törvénytelen cselekvényre állapítja meg a felelőséget. — A felelősség megállapítására tehát az esetben, amidőn a képviselőtestület tagjai nem követték el törvényteleniséget azzal, ha a község vélt jogának a bíróság előtt való érvényesítését megkísérik, a jogalap hiányzik. (92.648—1910. B. M.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 88. §-a: „Ha károsult az előjáró vagy a segéd- és kezelőszemélyzet tagjának vagyontalansága miatt kielégítést nem nyert, vagy ha nem lehet kideríteni, hogy a sérelmes határozatra kik szavaztak: a fedezetlen kárt a visszereset fenmaradása mellett a község pénztára téríti meg; kivéve a rendőrkapitánynak saját hatásköréből eredhető azon kártérítési esetet, melyre nézve a belügyminiszter a 69. §. értelmében kiadandó szabályrendeletben fog a hivatali viszonynak megfelelő intézkedést tenni.

A pénzkezelő tisztviselők által okozott kárt azonban ezek után első sorban azok viselik, akik a községi rendszabály értelmében a pénzkezelésre felügyelni tartoznak s kötelességük teljesítését elhanyagolták.“

Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz:

Község felelőssége az előjáróság tagjainak lényéért. Sz. I. felperes A. község alperes ellen 92 forint 11 kr. iránt a községi előjáróság rendeletére kiszolgáltatott ételek és italok ára fejében, az illetékes kir. járásbírója előtt pert indított. — Az első bíróság alperes községet a követelés megfizetésében elmarasztalta. A kihallgatott tanúk vallomásaival alperes beigazolta, hogy az ételek és italok a községi előjáróság rendeletére lettek a község részére kiszolgáltatva, összeszámolás után a községi előjáróság az ezekért felszámított összeget elfogadta, a követelést elismerte; ennél fogva alperes a kereset értelmében marasztalandó volt. — A gy. kir. ítéletábla: Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatta, a felperest keresetével elutasította abból az indokból, mert felperes beismerte, hogy az alperes község 1890. évi költségelölirányzatában a községi építkezésnél alkalmazott munkásoknak étellel és itallal való ellátása, aminek fejében felperes a kereseti összegből 90 forint 85 kr. követelésbe vett, elő nem fordul, az pedig, hogy ez a költekezés részét tenné-e a költségelölirányzatban általánosságban felvett építkezési költségeknek, nem is állította. — A m. kir. Curia fenti számú ítéletével a kir. tábla ítéletét következő indokokból hagyta helyben: Habár az a körülmény, hogy a felperes által a községi építkezések alkalmával kiszolgáltatott ételek és italok ára fejében követelésbe vett összeg a községi költségvetési előirányzatban felvéve nem volt, a felperes követelésének elutasítására indokul nem szolgálhat, mivel a költségelölirányzat lételei csak az előjáróságra nézve kötelezők és azoknak meg nem tartása csak az előjáróság tagjainak felelősségre vonására ad a községnek jogot, de harmadik személyek jogaira befolyással nem bír; helyben kellett hagyni a másodbíróság elutasító ítéletét azért, mert a község az előjáróság tagjainak csak oly lényeiért és rendelkezéseiért tehető felelőssé, amelyeket azok hivatalos minőségükben és a község érdekében tettek, vagy amelyeknek következményei lényegesen a község hasznára fordítottak; felperes pedig azt, hogy a községi előjáróság tagjai az általa kiszolgáltatott étel- és italműveket hivatalos minőségükben rendeltek meg, vagy hogy ezeknek a kiszolgáltatásából a község, mint testület, hasznot húzott volna, mivel sem bizonyította. (5.105—1893. Curia.)

A törvényhatósági bizottság határozatát, mellyel I. község képviselőtestületének felebbezéssel megtámadott ama megállapodása, mely szerint kimondatott, hogy a V. Gy. volt községi jegyzőre és T. K. volt községi bíróra, végrehajtási költségterítvény címén a n.-i pénzügyigazgatóság által kirótt 518 forint 60 kr. megfizetése iránt a község, községi pótladó kivételénél úján gondoskodik, — oly módosítással hagyta helyben, hogy a végrehajtási költségterítvény csak annyiban fedezhető a községi végrehajtási illetmények alapján, amennyiben egy évi időtartam alatt ezen összeg befo-

lyik, különben a hiányt a volt községi előjárókai terhelend, — I. község előjárósága által közbetett felebbezés folytán felülvizsgálván, azt a pénzügyminiszter úrral egyetértőleg megváltoztatom és a község első fokban hozott határozatának hatályon kívül helyezésével a vármegye közönségét utasítom, hogy a szóban levő 518 frt 60 kr. térítvényt a marasztalt volt előjáróktól hajtsa be; megjegyezvén, hogy amennyiben a marasztalt egyik volt előjáró, V. Gy. volt jegyző, a beszerzett adatok szerint teljesen vagyontalan s így tőle az 518 frt 60 kr. térítvényt reá eső felerésze be nem hajtható, — a térítvénynek ezen fele az 1883. XLIV. t.-c. 82. §-a értelmében a községtől kényszer újján is behajtandó lesz. — Mert az említett adóbehajtási illetékeknek hova fordítása az imént idézett törvény 76. §-ában meg lévén határozva, az azoknak más célokra való fordítása iránt hozott községi és törvényhatósági határozatok megváltoztathatók, illetőleg hatályon kívül helyezendők voltak. (72.954—1896. B. M.)

A községi előjáróság által okozott kárért, amennyiben a kár szabályszerű jogorvoslattal nem volt elhárítható, a község csak akkor köteles kártérítésre, ha a kárt okozó előjárósági tagok teljesen vagyontalanok, vagy ha nem deríthető ki, hogy a képviselőtestület kárt okozott sérelmes határozatára kik szavaztak. (5.453—1890. Curia.)

Község kártérítési kötelezettsége. A községi bíró által elikkasztott állami adókat a község a kir. kincstárnak megtéríteni köteles. (4.505—1901. K. B.)

Polgármester kártérítési kötelezettsége a pénzkezelési ellenőrzés elmulasztása miatt. Az alperesnek, mint E. város volt polgármesterre, T. A. örökösének kártérítési kötelezettségét illetőleg igaz ugyan, hogy a fegyelmi hatóságoknak T. A. ellen hozott jogerős határozatai a kártérítési kötelezettségnek bírói ítélettel megállapítására önmagukban véve elfogadható alapot nem szolgáltatnak, mert az 1886. évi XXII. t.-c. 86. §-a a kártérítés kérdésének megvitatását minden megszorítás nélkül utalván a kir. bíróságok hatáskörébe, a bíróság az ily perekben nem zárkozhatik el attól, hogy a kártérítési kötelezettséget és annak a mérvét a perben felhozott összes bizonyítékok beható mérlegelésével saját bírói meggyőződése alapján állapítsa meg; mindazonáltal tekintettel arra, hogy alperesnek a fegyelmi hatóságok által jogelődük ellen hozott s annak hivatali kötelességmulasztását megállapító határozatoknak az alapját ebben a perben nem sikerült megdönteni, az alperesek, mint T. A. jogutódainak kártérítési kötelezettségét bíróilag is meg kellett állapítani, főleg azért, mert T. A., aki mint polgármester, E. város 1884-ben alkotott szabályrendeletének a polgármester jogait és kötelességeit meghatározó fejezetében foglaltak szerint minden közpénzeket kezelő városi hivatali időközönként saját felelőssége érdekében is megvizsgálni volt köteles, a szintén felügyelete alá rendelt mezőrendőrkapitány hivatalát polgármestersége idejében o. y célból, hogy a közmunkavállalás-pénzek hű és pontos kezeléséről meggyőződést szerezzen, sohasem vizsgálta meg, amely vétkes mulasztásával a sikkasztások elkövetését kétségtelenül megkönnyítette. (2.545—1906. Curia.)

Az 1886. évi XXII. t.-c. 143. és 144. §-aiban foglalt rendelkezéseket hatályon kívül helyezte az 1927. évi V. t.-c. alapján kiadott 1924. évi 177.200. számú belügyminiszteri rendelet. Ezen rendeletnek a számadási perrendet érdeklő rendelkezései a következők:

b) I. Kis- és nagyközségek háztartása.

A II. rész 19. §.: Jogorvoslatok.

1. Az alispánnak a zárszámadás felülvizsgálása kérdésében hozott határozata ellen a községi képviselőtestület, továbbá — ha észrevételeit nem vették figyelembe — az észrevételező, végül a számadók felebbezéssel élhetnek a belügyminiszterhez.

2. Ha a község vagy a számadók valamelyike a belügyminiszter határozatát sérelmesnek találja, a zárszámadás kifogásolt tételeinek megvizsgálása végett — három hónapon belül — keresettel fordulhat a községre nézve illetékes kir. bírósághoz.

3. Ilyen kereset előterjesztése esetében a belügyminiszteri határozat alapján foganatosítható végrehajtás nem terjedhet túl a biztosítási intézkedéseken.

4. A számadók marasztalása kérdésében jogerőre emelkedett határozat alapján a marasztalás összegét közigazgatási úton (1923. VII. t.-c. 31. §.) kell behajtani.

A III. rész 21. §.: Felelősségi határidő.

Az ezen rendelet alapján hozott határozatok ellen irányuló felelősségi előterjesztéseknek határideje 8 nap.

II. FEJEZET.

A) ELJÁRÁSI SZABÁLYOK. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK.

1. A számadási felelősség fogalma és meghatározása.

Minden közvagyon kezelésénél, tehát a községi vagyonkezelésnél is megfelelő törvényes (szabályrendeleti) biztosítékokról a fennálló törvényekben és szabályrendeletekben gondoskodva van, hogy a vagyonkezelés körül elkövethető tévedések és visszaélések megelőztessenek és hogy a vagyonkezelésből esetleges tévedés vagy visszaélés folytán keletkezett károk megtéríttessenek.

2. Rokoni kötelek, anyagi és felelősségi felelősség.

Ezen biztosítékok — a vagyonkezelésnél alkalmazottaktól megkívánt egyéni becsületességen, fedhetlen előéleten, értelmi képzettségen és azon a követelményen kívül, hogy a vagyonkezelésnél közeli rokonok (vagy sógorok) a rokonsági összeférhetetlenség elvéből folyólag nem alkalmazhatók, — főleg kétfélék, ugymint a vagyonkezelésnél és ellenőrzésnél alkalmazottak anyagi és felelősségi felelőssége.

3. Anyagi és felelősségi felelősség meghatározása.

Az anyagi felelősség az elkövetett vétség vagy mulasztás okozta kár megtérítésében, a felelősségi felelősség pedig a számadónak saját, valamint alárendeltjeik cselekményeiért, vagy mulasztásáért való felelősségvállalásában és megtérítésében áll.

4. Az anyagi, egyéni és egyetemleges felelősség fogalma.

Az anyagi felelősség egyéni, ha a kártérítési kötelezettség csak a vétséget, vagy a mulasztást elkövetett egyénre vonatkozik; egyetemleges, ha a kártétel okozóinak mindegyikére akként terjed ki, hogy az egyik a másikért s mindenik az egész kárért tartozik felelősséggel.

A pénztárnok és ellenőr egyetemlegesen felelősek az ellenzárak alatt kezelt pénztári szekrényekben levő pénz- és értékkészletekért; a kézi pénztár készletéért azonban annak a főpénztárba a napi kezelés befejeztével való elhelyezését kizárólag a pénztárnok, illetve pénzkészlet felelős.

5. Felelősségi fokozatok a községi vagyonkezelés körében. a) A pénzkészlet körében.

A számadásokat a pénzkészlet tekintetében a pénztárnok, vagy jogutódai, a számvitel tekintetében pedig az ellenőr, illetve a községi vezető jegyző felelős.

b) A számadási felelősség.

A vagyonváltás elrendeléseért s az ebből eredő károkért az utalványozást elrendelő felelős.

c) Felelősség az utalványozásért.

B) A SZÁMADÁSI PERREND TÉTELES SZABÁLYAL.

A számadási perjog alapját a vagyonkezeléssel megbízott közegek számadás tételi kötelezettsége, illetve felelősségi és anyagi felelőssége képezi.

1. A számadási perjog alapja.

A vagyonkezeléssel megbízott közegek kezelésiükről számot adni tartoznak és az ellenőrzésre hivatott számvevőség a foganatosítandó szigorlat eredményéhez képest a felmerült észrevételeket az érdekelt közegekkel közölni köteles.

2. Számadási észrevételek közlésének kötelezettsége.

Ha a számvevőség a pénz- és anyagszámadások (leltári számadások) szigorlatánál bármilyen szabály- és rendellenességet, helyteleniséget, illetéktelen kifizetést, vagy más káros elszámolást fedez fel, a kifogás alá eső, vagy aggályosnak tetsző körülményeket az illető számadó hivatalokkal közvetlen érintkezés útján tisztázza és rendezi.

3. Észrevételek közvetlen tisztázása, rendezése.

A pénz- és anyagszámadások (leltári számadások) szigorlatánál felmerült észrevételeket a számvevőség kérdőpontok alakjában közvetlenül adja ki az illető számadóknak, kik azokra, az észrevételekben kitűzött határidő alatt, kimerítő felvilágosítást adni kötelesek.

4. Felvilágosítások adásának kötelezettsége.

Az észrevételeket minden egyes elszámolási ágra nézve külön-külön kell kiadni.

5. Észrevételek számadási ágratonként elküldése kell kiadni.

A tárgyalási iratban mindenekelőtt meg kell jelölni azon számadást, amelyre az észrevétel vonatkozik és az időszakot, melyre a számadás szól, úgyszintén meg kell nevezni azt a személyt, vagy személyeket is, kit, vagy kiket az állítólagos helytelenségért a felelősség terhel.

6. Észrevételek alakjában.

Az észrevételekben a hasonló természetű kifogásokat nem kell egy tétel alá venni, hanem a felfedezett hiányokat, szabályellenességeket és helytelenségeket egyenként úgy kell felsorolni, hogy minden egyes tétel önállóan tárgyalható legyen.

Az egyes kifogások tehát megannyi külön kérdőpontot képeznek, melyeket a reájuk való hivatkozás céljából folyószámokkal kell ellátni.

Minden kérdőpontban az illető számadási tétel tüzetes megjelölése mellett világosan és körülményesen ki kell fejteni azt az okot, mely miatt az helyesnek el nem ismerhető. Személyes megtámadástól, dorgálástól vagy vádemeléstől azonban tartózkodni kell.

Ha a számadási okmányokon hiányzó kellékek pótlása forog szóban,

vagy az észrevétel oly természetű, hogy a számadó arra a felvilágosítást csak az eredeti számadási okmányok alapján adhatja meg, ezeket az okmányokat az illető kérdőponthoz csatolva közvetlenül a számadó hivatalnak postán ajánlva kell megküldeni, előbb azonban a számvevőségnek felül kell azokat beívegezni és nyilvántartásba venni.

Az irat végén megállapítja a számvevőség azt a határidőt, mely alatt a számadó felvilágosítását beadni tartozik.

7. Észrevételek átvételének és a felvilágosítások megadásának rendje.

A számadó a számadási észrevétel megérkezését az illető számvevőségnek küldendő vétbizonyítványában elismerni köteles. Oly esetekben, amidőn az észrevétel megfejtése négy hétnél hosszabb határidőhöz kötött, azonnal, ellenkező esetben csak a megfejtés kíséretében kell betérjeszteni az elismervényt.

A számadó az észrevételekre a szükséges felvilágosítást haladéktalanul, mindenestre azonban a számvevőség által kitűzött határidőn belül megadni s a hiányokat pótolni tartozik.

A válasz rövid és szoroson a tárgyhoz szóló legyen, mindenben a számvevőség iratához alkalmazkodják s arra pontról-pontra kimerítően megfeleljen. Emellett a számadónak vagy egész határozottsággal el kell ismernie a számvevőség állításának helyességét, vagy pedig eljárását kellő indokolással igazolni köteles.

Nem elég azonban a válaszban egyszerűen beismerni, hogy az emelt kifogás helyes, hanem kötelessége egyúttal a számadóknak igazolni, hogy a beismert hiányt, hibát, tévedést, vagy szabályellenességet helyrehozták, az esetleg felmerült tértítményt befizették, mely utóbbi esetben az elszámolási adatokat is közölni tartozik. Netalán részletfizetés kieszközlésére benyújtott folyamodványra a vonatkozó adatokat is pontosan fel kell tüntetni.

Ha a számvevőség mellékletek, vagy okmányok utólagos beküldését kívánja, azokat a felelős számadók vagy a válaszhoz csatolják, melyet ily esetben postán ajánlva kell beküldeni, — vagy kimutatják, hogy azokat mikor küldték be, esetleg a bemutatásuk ellen fennforgó akadályokat tudatják.

8. Számadó az észrevételekre választat kellő indokolással előljáró hatósága elé is terjesztheti.

Ha a számvevőség észrevételeiben oly pontok vagy kifogások foglaltatnának, melyek a számadó nézete szerint egyáltalában számadási észrevétel tárgyát nem képezhetik, vagy pedig semmiképen meg nem állanak, jogában áll a számadóknak akár az első észrevétel alkalmával, akár a szigorló számvevőséggel szemben álláspontjukat, ha a rendes úton nem érvényesíthetnék, az esetleg vett másodérvényesítés alapján kellő indokolás mellett, az ügyet az észrevétel megfejtésére kitűzött határidőn belül előljáró hatóságuk elé terjeszteni s annak további utasítását kikérni.

9. Másodérvényesítések.

A felvilágosítás elégtelensége esetében, vagy ha az újabb észrevételekre szolgáltatna okot, a számvevőség meghatározott úton és módon másodérvényesítést ad ki, melyekre az e végett szabott határidő alatt a számadók másodfelvilágosítással megfelelni tartoznak.

Mint hogy a másodfelvilágosítással a levelezés befejeződött s ezután már csak a végzés következik, a számadóknak saját érdekükben arra kell törekedniök, hogy a másod-válasszal a számadási észrevételek tökéletes megfejtést nyerjenek.

10. Levelezés befejezése, végzés.

A számvevőség észrevételeit mindenkor azon hivatalhoz intézi, melynél a feleletre vont számadók a számadás benyújtása idején szolgáltak.

11. Észrevételek intézésének rendje.

A hivatal, melyhez a megelőző szakasz szerint a kérdéses pontokat intézték, azon esetben is köteles a felvilágosítást elkészíteni, ha az észrevétel tárgyát képező tényekért felelős számadóknak csak egyike, vagy már egyike sem szolgál azon hivatalnál.

Az ilyen felvilágosítást azonban a hivatal csak oly esetben adhat be a távollévő számadó helyett, ha az ezeknek teljes felmentésére van irányozva; ellenkező esetben köteles a hivatal az észrevételeket és a felvilágosítás tervezetét a felelős számadók mindegyikével közölni, akik az észrevételek közlését külön vevényen (vét-bizonyítványon) elismerni és a közösen aláírt felvilágosítást ama hivatal útján a számvevőséghez küldeni tartoznak, amelynek útján az észrevételeket vették.

Ha a felelős számadók hol tartózkodása a számadó hivatala előtt ismeretlen, azoknak hol tartózkodása iránt a nyomozások megejtése végett a számadó hivatal, a számvevőség részére kiadott észrevételek s a felvilágosítás tervezetének csatolása mellett, felettes hatóságának a felvilágosítás megadására kitűzött határidő lejártá előtt jelentést tenni s erről egyidejűleg az észrevételt támasztó számvevőséget értesíteni köteles.

12. Eljárás azon esetben, ha felelős számadók hol tartózkodása ismeretlen.

Ha a felelős számadók egyike időközben meghalt, a felvilágosítást az életben maradt másik számadó adja.

13. Eljárás, ha felelős számadók egyike időközben meghalt.

A kártérítést a meghalt számadó hagyatéka az életben maradt számadóval egyetemlegesen viseli.

Ha a számvevőségi észrevételek kiadása idején a felelős számadók már elhaltak, vagy ha testi, vagy szellemi fogyatkozás őket a felvilágosítás megadására teljesen képtelenné teszi, azoknak hivatali utódjai kötelesek a felvilágosítást megadni, ennek következményeiért azonban nem felelősek.

14. Eljárás, ha felelős számadók már elhaltak, vagy ha testi, vagy szellemi fogyatkozás miatt a felvilágosítás megadására teljesen képtelenné válnak.

Ha a felvilágosításra kitűzött határidő elégtelenségnek mutatkozik, a felelős számadók annak meghosszabbításáért, a kitűzött határidő lejártá előtt, azon hatósághoz folyamodhatnak, kinek számvevőségétől az észrevételek erednek.

15. Eljárás, ha a felvilágosításra kitűzött határidő elégtelen.

A hatóság a számvevőség meghallgatása után, amellyel saját elhatározását is utólagosan közli, a kért halasztást megadhatja.

Az ily esetben hozott tagadó végzés ellen a számadók 8 nap alatt a belügyminiszterhez felfolyamodhatnak.

Ha a felvilágosítás az eredetileg kitűzött, vagy meghosszabbított, vagy igazolás folytán megadott határidőre bemutatott és a feleletre vont számadó mentsege és igazolásai nem kielégítőek, a számadási ág fölött rendelkező hatóság a számvevőség véleménye alapján a felvilágosítás

16. Marasztaló végzés.

beérkezésétől számítva legkésőbb 6 hónap alatt a számadónak kiadja a marasztaló végzést.

17. Felfolyamodás.

Az alispán marasztaló végzése ellen a számadók 8 nap alatt a belügyminiszterhez folyamodhatnak.

Amennyiben ezen 8 napi határidő a további bizonyítékok megszerzésére elégséges nem volna, az elmarasztalt számadók a törvényes időben beadott felfolyamodásokban e célra megfelelő határidő kitűzését kérelmezhetik.

18. Felmentő végzés.

Ha az adott felvilágosítás a számvevőség észrevételeit teljesen eloszlatja, vagy ha a számadó a kiadott marasztaló végzésnek a hiány megtérítése által eleget tett, az alispán a számvevőség véleménye alapján a felvilágosítás beérkezésétől, illetőleg a hiány megtérítésétől számítva szintén legkésőbb 6 hónap alatt a felmentő végzést a számadó részére kiadja.

19. Makacssági végzés.

Ha a számadók a felvilágosítást a kellő időben megadni elmulasztották, az észrevételek és hiányok általuk beismerteknek tekintetnek és a számadók a hiányok megtérítésében az alispán által kiadott makacssági végzéssel elmarasztaltatnak.

A számvevőségek minden egyes esetet, melyben a felvilágosítás a kitűzött határidőre be nem érkezett, a számadási állománykönyv alapján a vagyonszámvevőség hatóságának véleményes jelentés kíséretében bejelenteni kötelesek.

Makacssági végzésnek a hivatali utódok ellen nincsen helye, hanem a számadók hivatali utóda, szükség esetében, pénzbírsággal is szoríthatók a felvilágosítás megadására.

20. Igazolási kérelem.

Az a számadó, ki el nem háríthatott akadály miatt felvilágosítását be nem adhatta, a makacssági végzés ellen egyszer igazolással élhet.

Az igazolási kérelmet a végzés kézbesítésétől számítva 8 nap alatt ahhoz a hatósághoz kell beadni, mely a makacssági végzést kiállította.

Az igazolást elvető alispáni végzést a számadó 8 nap alatt a belügyminiszterhez felelbezheti.

Ha az igazolásnak helyet adnak, a felvilágosítás beadására új határidőt kell kitűzni. Ha pedig a mulasztást, esetleg a miniszterhez történt felelbezés után is igazolatlanak mondják ki, a makacssági végzés lép hatályba.

21. Eljárás, ha számadóknak egyike, vagy már egyike sem szolgál a számadás tételi helyen.

Ha a számadóknak csak egyike, vagy már egyike sem szolgál annál a hivatalnál, melynek számadására a számadási végzés vonatkozik, a végzést az illető számadónak az eredeti példányban és az utóbbi által az érdekelt számadók mindegyikének külön-külön hivatalos másolatban kell kiadni.

22. Bírói per útjára lépés.

Az elmarasztaló végzések ellen a számadónak jogában áll a kézbesítéstől számított 3 hónap alatt a bírói rendes perútra lépni.

23. Térítmények befizetése, behajtása.

A jogérvényesen elmarasztalt számadók a végzésileg megállapított térítményeket meghatározott határidőn (3 hónap) belül a végzésben,

vagy külön fizetési meghagyásban megjelölt módon önként befizetni kötelesek.

Amennyiben ezt tenni elmulasztanák, a térítményeket végrehajtás útján kell beszedni.

A marasztaló végzésekben lehetőleg intézkedni kell egyszersmind azok végrehajtása iránt is az esetre, ha azok jogerőre emelkednek és a térítményeket a végzés végrehajtására nézve a kitűzött határidőn belül önként be nem fizetik.

A számadási végzések a kézbesítéstől számított 3 hónap múlva végrehajthatók, akkor, ha ezen idő alatt az elmarasztalt számadók megállapított jogorvoslatok egyikével sem éltek.

Ha pedig a számadók az elmarasztaló végzés ellen jogorvoslattal éltek és per útján bírói ítélettel keresetüktől elmozdítottak, a végzést a bírói ítéletnek kézbesítésétől számított 15 nap múlva végre kell hajtani.

A végrehajtást az elmarasztalt számadó fizetésére vagy nyugdíjára közigazgatási úton, egyéb vagyonára, vagy hagyatékára pedig az illetékes bíróság fogatosítja.

A meghalt számadók hagyatéka a kártérítésért egyetemlegesen szavatol.

24. Meghalt számadók térítményei.

A számadók örökösei vagy jogutódai tehát — az örökölt hagyaték erejéig — az öröknyomóra bízva volt vagyonért felelősek.

Az elhalt összes vagyona ellen érvényesítésre váró térítményt polgári per útján kell megállapítani és a hozott végérvényes ítélet alapján bírói úton hajtják be.

A megtérítésre kötelezett számadók azokra a térítményekre nézve, melyek a felelősségük mellett eljáró alárendelt tisztviselők (alkalmazottak) által elkövetett hibákon alapulnak, közigazgatási visszkereseti joggal élhetnek, mire vonatkozólag a döntő határozat kimondása az alispánt, illetve a belügyminisztert illeti.

25. Visszkereseti jog.

Ha azonban az első bekezdésben említett alárendelt tisztviselő már nincs életben, a visszkereseti jog érvényesítése csakis a magánjogi rendelkezések értelmében történhetik.

Hasonló módon jogukban áll a megtérítésre kötelezett számadóknak bírói úton visszkeresetet támasztani magánfelek ellen is.

Amennyiben a megtérítésre kötelezett felelős számadók a megtérítésre váró pénzüsszeget nem tudnak egyszerre lefizetni, jogukban áll a végzés, vagy külön fizetési meghagyás vételétől számított 8 nap alatt részletfizetés engedélyezése végett az illetékes hatósághoz folyamodni.

26. Részletfizetés engedélyezése térítményeknél.

A folyamodási határidő elmulasztása, esetleg az engedélyezett részletfizetések be nem tartása a kedvezmény elvesztésével jár.

A térítményeket mindig azon számadási ág naplójában kell elszámolni, amely ágra vonatkozólag azokat megállapították.

27. Térítmények elszámolási rendje.

A bevételzés alkalmával a megfelelő számadási észrevételekre, illetőleg végzésekre mindenkor hivatkozni kell.

Számadási észrevételeken, illetve végzéseken alapuló térítmények nyugtatásánál, a nyugtatvány szövegében a szabályszerű adatok mellett mindenkor a térítmény keletkezésének okát is pontosan fel kell tüntetni.

28. Végzések és mindennemű értekezések kiadásának rendje.

A számadási per folytán hozott végzéseket, mindennemű értesítéseket stb. az érdekeltek által sajátkezüleg aláírt vétbizonyítványok ellenében kell kiadni, mely vétbizonyítványokat a kézbesítéstől számított 8 nap alatt a kibocsátó hatósághoz vissza kell terjeszteni.

29. Perbeli folyamodványok és felebbezések benyújtásának rendje.

A felelős számadók perbeli folyamodványaikat (felebbezésüket) azon számadó hivatal útján juttatják az illetékes hatósághoz, mely hivatal útján a számvevőségi észrevételeket vették.

30. Kézbesítési rend.

A végzés vagy fizetési meghagyás kézbesítésének napja a megállapított felfolyamodási határidőben be nem tudható, ha pedig a határidő utolsó napja ünnep- vagy vasárnapra esnék, annak lejárata a következő hétköznapra esik.

A folyamodvány (felebbezés) postán való benyújtása esetében, a postára feladásnak legkésőbbben a határidő utolsó napján kell történnie.

A határidőn túl benyújtott folyamodványt tárgyalás alá venni nem lehet s hivatalból vissza kell utasítani.

A hatóságok visszautasító határozatai ellen, ha a téves visszautasítás beigazolható, a számadó — birtokon kívül — a belügyminiszterhez felfolyamodással élhet.

31. Számadási kötelezettség elévülése.

A számadók, ha rendes időben beadott számadásaikra 3 év lefolyta alatt észrevételt velük nem közöltek, sem felvilágosítással, sem kártérítéssel többé nem tartoznak, kivéve oly esetet, midőn a számadó a büntető törvénybe ütköző cselekménnyel vádolható, mert ezen esetben a részére netalán már kiadott számadási fölmentvény sem oldja fel a felvilágosítás és kártérítés kötelezettsége alól.

VI. RÉSZ.

A KÖZSÉG KEZELÉSE ALATT ÁLLÓ EGYÉB ÖNÁLLÓ VAGYONOK, LETÉTEK, ALAPOK, ALAPÍTVÁNYOK, ÜZEMEK.

I. fejezet: Jogszabályok, döntvények, elvi jelentőségű határozatok.

Az 1886. évi XXII. t.-c. 146. §-a: „Minden község köteles az általa fentartott jótékony és közművelődési intézetek igazgatására rendszeresen felügyelni és azoknak számadásait évenként a tavaszi rendes közgyűlésen pontosan megvizsgálni.“

Az 1886. évi XXII. t.-c. 147. §-a: „Kötelesek a községek a kezelésük alatt levő alapítványokat is rendeltetésüknek megfelelőleg ugyanolyan gonddal kezelni, mint saját vagyionukat.

Ezekről évenként rendes kimutatás és számadás terjesztendő a közgyűlés elé.“

Az 1927. évi V. t.-c. III. fejezet 48. §-a: „(1.): A belügyminiszter, továbbá a belügyminiszterrel egyetértve a pénzügyminiszter, Budapest székesfőváros, a vármegyei és városi törvényhatóságok, a rendezett tanácsú városok és a nagy- és kisközségek (a továbbiakban „önkormányzati testületek“) háztartását, közintézményeiknek, vállalkozásoknak gazdálkodását — még ha ezek részvénytársaság alakjában működnek, vagy ha magánosokkal közös tulajdont alkotnak is — továbbá a pénzkezelés és a számvitel módját kiküldött közegei által bármikor megvizsgálhatja és tőlük mindezekre vonatkozólag felvilágosítást és jelentést kívánhat. Az ennek következtében szükségessé váló törvényes intézkedéseket a belügyminiszter teszi meg.

(5.)-a: A belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértve és a törvényhatóság meghallgatása után:

1. az önkormányzati testületeket — anyagi erejük számbavételével — igazgatási szervezetük kiépítésére, pótlására, a személyzeti

létszám apasztására, gazdálkodásuk, pénzkezelésük és számvitelük módjának megfelelő szabályozására kötelezheti;

2. az önkormányzati testületek bármily alakban működő nem gazdaságos, vagy nem közszükségletet szolgáló üzemének, vállalatának, intézetének korlátozását, átalakítását, összevonását vagy megszüntetését elrendelheti;

6. önkormányzati testület jövőre üzemét vagy vállalatát részvénytársasági alakban csak a belügyminiszternek a pénzügyminiszterrel egyetértő hozzájárulásával létesítheti;

7. az az önkormányzati testület, amelynek a jelen törvény hatálybalépte idejében részvénytársasági formában működő üzeme vagy vállalata van, azt ilyen alakban csak akkor folytathatja, ha erre a jelen törvény életbeléptetésétől számított három hónap alatt előterjesztett kérelmére a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértve engedélyt ad. Ilyen kérelem előterjesztésének elmulasztása, vagy az engedély megtagadása esetében köteles az önkormányzati testület a részvénytársasági alakulat megszüntetése iránt haladéktalanul intézkedni és intézkedését a belügyminiszterhez azonnal bejelenteni;

8. Ha a részvénytársaság gazdálkodása alapos kifogás alá esik és az önkormányzati testület a belügyminiszter felhívására a kifogásokat a megszabott határidő alatt, amely három hónapnál rövidebb nem lehet, nem orvosolja, vagy ha a vizsgálat során bebizonyul, hogy az illető üzem folytatására a részvénytársasági forma nem megfelelő, a belügyminiszter — a pénzügyminiszterrel egyetértve — a részvénytársasági alakulatra vonatkozó engedélyt visszavonhatja.

Az 1924. évi 177.300. számú belügyminiszteri rendelet 11. §-a:

„Üzemek, vállalatok kezelése.

1. A községi üzemek és vállalatok kezelésénél gondoskodni kell arról, hogy azok fenntartási költségeiket, beleértve a községtől természetben (munkaerő, nyersanyag, helyiség stb.) kapott hozzájárulás forgalmi értékét mindenestre fedezzék, azoknak az üzemeknek és vállalatoknak pedig, amelyeket hasznos hajtó célzattal létesítenek, meg legyen a kellő jövedelmezésük.

2. Ha valamely községi üzem, vállalat kezelésében hiány mutatkoznék, annak okát gondos vizsgálattal ki kell deríteni s ha megállapíthatnák, hogy a hiány az üzem vagy vállalat legokoszerűbb vezetése mellett sem oszlatható el, feltéve, hogy annak fenntartása közegész-

ségügyi, közbiztonsági vagy más fontos közérdekű okokból nem okvetlenül szükséges, azt meg kell szüntetni.

3. Ugyancsak meg kell szüntetni a hasznos hajtó célzattal létesített üzemeket és vállalatokat, ha azok a községnek számottevő jövedelmet okszerű gazdálkodás mellett sem biztosítanak.

4. Az ilyen kétes értékű üzemek és vállalatok megszüntetését a vármegyei törvényhatósági bizottság, illetőleg a belügyminiszter is elrendelheti.

II. FEJEZET.

LETÉTEK, ALAPOK, ALAPÍTVÁNYOK, ÜZEMEK, VÁLLALATOK ÖNÁLLÓ SZÁMADÁSAI.

a) A letétekről általában s ezek kezelésére vonatkozó általános szabályok.

Letétek alatt a községi pénztárhoz meghatározott, vagy bizonytalan rendeltetéssel érkező idegen vagyont (magánfeleknek kézbesítendő pénzeket, értékeket, óvadékot, bánatpénzt, alapítványt stb.) képező pénzeszegek, értékpapírok, okmányok, drágaságok és egyéb tárgyak értendők; úgyszintén azon községi tulajdont képező pénzeszegek, melyeket csakis az elszámoláshoz szükséges adatok hiánya miatt egyelőre véglegesen nem lehet elszámolni.

1. A letétek fogalma.

A letétek elszámolására (naplószerű bevételezésére, kiadására) ugyanolyan berendezésű naplót kell használni, mint aminőt a háztartási bevételek és kiadások elszámolására alkalmazunk.

2. Letéti számadás (napló) s annak berendezése.

A számadás (napló) két oldalon vezetendő, külön a bevételekre és külön a kiadásokra. A tételszámok az év elejétől az év végéig egytől kezdődő számsorban haladnak.

A letéti naplóban azonban a készpénz kezelést felölelő hasábon kívül az értékek (pénzintézeti betétek, különféle értékpapírok és értékes okmányok) és a drágaságok elszámolására szükséges hasábkörül is kell gondoskodni.

Az elszámolás szabályai általában ugyanazok, mint amelyek a közpénzek és értékek elszámolására általában fennállanak.

3. A letéti elszámolás szabályai.

Letéti pénzeket, mint idegen vagyont, még átmenetileg sem szabad községi szükségletek fedezésére igénybe venni s azokat csakis a letevő fél határozott kívánságára és veszélyére szabad gyümölcsözőleg elhelyezni.

4. Letéti pénzek idegen vagyont képeznek s mint ilyenek, fel nem használhatók.

Készpénzletétek után kamat nem jár.

Óvadékok csak óvadékképes értékpapírokat és pénzintézeti betéteket szabad elfogadni, amelyek minden kikötéstől mentesek.

5. Óvadékok elfogadható értékpapírok és takarékbetétek.

6. A letétek nyilvántartása. Letéti főkönyv s annak vezetése.

A letétek nyilvántartása céljára, ahol a nagyobb forgalom és gyakori esetek miatt ez szükséges, letéti főkönyvet kell vezetni.

A letéti főkönyv hasábrendszerre megfelel a számadás (napló) hasábrendszerének.

A letéti főkönyvben az egyes bevételi számadási (napló) tételeket a tételszámok sorrendjében tartjuk nyilván s ezekkel szemben vízszintes sorokban azok kiadását számoljuk el, vezetjük be. Minden bevételezett tételt a nyilvántartás (örizet) egész időtartamára azon számadási (napló) tétel alatt tartunk a főkönyvben nyilvántartásban, amíg csak azt ki nem adjuk, kiadásban el nem számoljuk. A letéti főkönyvi bevételi tételek tehát mindenkor a letéti számadás (napló) bevételi tétel számával egyezők s miután a számadási bevételi tételszámok számsorban és időrendben haladnak, azok főkönyvi nyilvántartási tételei is ugyanezen idő- és számsorrendben haladnak.

A kiadási tételek a kiadási oldalon oda jegyzendők be, ahol a tétel be van vételezve.

7. A letéti számadás (napló) és a letéti főkönyv lezárása.

A (számadási) év végével úgy a letéti számadást (naplót), mint a letéti főkönyvet le kell zárni.

A lezárást oly módon ejtjük meg, hogy az évi bevételekkel szembeállítjuk az évi kiadásokat s megállapítjuk a maradványt (készletet úgy a készpénzre, mind az értékekre, mind a drágaságokra).

A következő évi számadásba (naplóba) azon esetben, ha nyilvántartó főkönyvet nem vezetünk, a maradvány összegeket, azokat alkotó tételek részletes és tételenkénti felsorolásával kell átvezetni.

Ha letéti (nyilvántartó) főkönyvet is vezetünk, ez esetben a még ki nem adott, továbbra is örizet alatt maradt letétekről tételes kivonatot kell szerkeszteni s ezen kivonat szerinti összegnek egyeznie kell a napló szerinti zárlati maradvánnyal.

E kivonat alapján kell a következő évre tételesen és részletesen átvezetni a maradványt oly módon, hogy a továbbra is örizet alatt maradt tételeket külön-külön tételszámok alatt vezetjük át. Ugyanazon év-, sor-szám (tételszám) és időrendben vezetjük át, amint azok továbbra is nyilvántartásban maradtak. Csak a hátralékok (kezelés alatt maradt tételek) pontos átvezetése után lehet a folyó tételeket a főkönyvbe bevezetni.

8. A letéti főkönyv hitelesített zárlatát és az örizetben maradt letétek kivonatát, az évi számadásból kell mellékelni.

Az év végével örizet alatt maradt letétek kivonatát és a letéti főkönyv zárlatának hitelesített kivonatát az évi számadáshoz kell mellékelni.

b) Alapok, alapítványok kezelésére vonatkozó általános szabályok.

1. Alapokról, alapítványokról általában. a) Alapokról.

Alapok alatt szabályrendeleti, avagy a vagyonszerzési hatóság által jóváhagyott képviselőtestületi határozati rendelkezések folytán a községi háztartástól elkülönítetten kezelni rendelt vagyon értendő.

Ilyenek lehetnek: a községi szegény alap, iskolai alap, iskola mulasz-

tási bírságpénzek, iparostanonc iskolai alap, különféle beruházási, ingatlan szerzési célokat szolgáló alapok.

Az alapok alapszerű kezelése lehet meghatározott és határozatlan időre terjedő.

Alapítványok alatt a község, vagy magánosok (jogi személyek) által meghatározott célra (jótékonykodás, ösztöndíj stb.) rendelkezésére bocsátott vagyont értünk. Az alapítványok vagyonáról, azok gyarapításáról, jövedelmeiknek mi módon felhasználásáról alapítványi (alapító) oklevél rendelkezik. Az alapítványi (alapító) oklevelek s az alapítványnak a község részéről elfogadása, kezelési kötelezettség elvállalása stb. tekintetében a képviselőtestületnek hozott határozatát a vagyonszerzési hatóságnak kell jóváhagyni, sőt ezek az illetékes kormányhatósághoz (miniszterhez) is felterjesztendők.

Ugy az alapok, mint az alapítványok vagyonszerzése és elszámolása tekintetében ugyanazon szabályok az irányadók, mint amelyek a községi saját vagyon kezelése tekintetében fenállanak.

Minden egyes alap és alapítvány önálló vagyonszerzési ágazat lévén, azokról évenként külön zárszámadást, sőt ha nagyobb és terjedelmesebb a kezelésük, évi költségvetést kell adni és a vagyonszerzési hatóság felülvizsgálata és jóváhagyása alá kell bocsájtani. Az alapítványok évi zárszámadásait még az illetékes miniszter jóváhagyása alá is fel kell terjeszteni.

c) Üzemek, vállalatok önálló vagyonszerzésének szabályai.

A községek üzeméről és vállalatáról önálló és részletes költségvetést kell készíteni. A háztartási költségvetésbe csak az üzemből, vállalatból a község háztartása javára várható bevételt, vagy a háztartásra háruló tényleges kiadásokat kell felvenni.

Az üzemek, vállalatok költségvetése a községi költségvetéshez függetlenül csatolandó.

Ha a vagyonszerzésben a község rendes fizetéses tisztviselői is részt vesznek, azok számára az üzemi (vállalati) költségvetésben jutalomdíjazás nem vehető fel, hanem az e célra szánt összeg a háztartási alap költségvetésében irányzandó elő, a pénzösszeg pedig a háztartási alap javára számolandó el.

Villanyvilágítási, vízvezetési és csatornamű költségvetésének megállapításánál a vonatkozó határozathoz a mű szolgáltatásáért fizetendő egységárakat és járulékokat is mindig meg kell jelölni.

Az üzemek kezelésénél irányadó szabályul szolgál, hogy azok első sorban a beruházási tőke és egyéb kölcsöntőke törlesztésének és kamatainak fedezéséről kötelesek költségvetésükben gondoskodni. Azután gondoskodni kell megfelelő újítási alap létesítéséről, melynek javadalma-

b) Alapítványokról.

2. A kezelés és elszámolás szabályai.

3. Az alapokról, alapítványokról önálló zárszámadást kell adni.

1. Üzem, vállalati költségvetés.

2. Községi tisztviselők részvétele az üzemi kezelésben.

3. Világítási, vízvezetési és csatornázási költségvetések.

4. Az üzemek kezelésénél irányadó szabály.

zására bizonyos rendszer állapítandó meg. Az üzemvállalat tiszta jövedelmét a háztartási rendes szükségletekre kell előirányozni.

5 Számadás és
számviteli
rendszer.

Az üzemek és vállalatok kezeléséről is számadás készítendő és mutatandó be a képviselőtestületnek.

A számvitel rendszere rendszerint a kettős könyvvezetés. Egyszerűbb, kisebb üzemek (pl. szeszfőzde, téglagyár stb.) az egyszerű (kincstári) rendszerű számvitel alkalmazásával is kezelhetők.

VII. RÉSZ.

FÜGGELÉK.

A KÖZSÉGI VAGYONKEZELÉSTŐL FÜGGETLEN, DE AZ ELŐJÁRÓSÁG KEZELÉSÉBE UTALT EGYÉB, ELSZÁMOLÁSA ÉS ELLENŐRZÉSE ALÁ TARTOZÓ VAGYON- ÉS PÉNZKEZELÉSEK.

I. FEJEZET.

A NYOMÁSBELI BIRTOKOSOK GAZDASÁGA.

Ahol a nyomásos, vagy az osztatlan legelőben érdekelt birtokosság nem szervezkedett, a község intézi a birtokosság ügyeit. Ugyanígy a külön szervezetté nem alakított legelőtársulat ügyeit is. A birtokosság (legelőtársulat) gazdasági ügyvitelében a költségvetést a képviselőtestület készíti el, ugyanő bírálja meg a számadást is.

A költségvetés a községi költségvetés függeléke.

A költségvetés és a számadás ellen előterjesztett felelőszékek felett a közigazgatási bizottság határoz.

A számvitelre nézve ugyanazok a szabályok irányadók, amelyek a községi számvitelre fenállanak.

II. FEJEZET.

A) VOLT URBÉRESEK GAZDASÁGAI.

Az 1848. évi IX. t.-c. az urbéri viszonyt megszüntetvén, az urbéri kapcsolatból fennmaradt jogviszonyok rendezése, vagyis az u. n. birtokrendezés, továbbá a megváltott szolgálatok kárpótlása: az u. n. földtehermentesítés, az 1853—54. évi császári rendeletek, majd pedig az 1868. XXXIII., 1871. LIII. év az 1877. XII. t.-c.-nek rendelkezései szerint történt.

1. Eredete.

A volt urbéreszek részére kiadott ingatlanok „A volt urbéreszek közös legelője“, illetve a volt telkes jobbágyok (volt zsellérek) közös legelője részére községenkint telekkönyvezettek.

A politikai község, bár nem jogutódja a volt jobbágy községnek, mégis gyakran előfordul, hogy a volt urbéreszeket illető közös ingatlanok a politikai község részére vétettek fel a telekkönyvbe. A telekkönyvi kiigazítást a 20.326—1890. I. M. rendelet 3. §-a szabályozza. (2.579—1869., 40.101—1881., 45.041—1889. I. M. rend.)

2. Állapota.

Az urbéres legelő gazdaságokban a legtöbb helyen az urbéreszek minden terv, számvitel és számadás nélkül rendszertelenül, szabadon gazdálkodtak. Ha volt is költségvetésük vagy számadásuk, azt a politikai hatóság csupán tudomásul vette, irányító befolyást a továbbiakban nem gyakorolt.

Kedvezőbb az állapot ott, ahol a számvitelt és ügykezelést a politikai község előljárósága látta el. Ily helyeken évről-évre költségvetést és okmányolt számadást készítenek, s azt szabályszerűen felterjesztik jóváhagyásra.

A birtokosság ügykezelését és számvitelét vagy a községnek, vagy a közbirtokosságnak kell ellátni.

E tekintetben az 1894. évi XII. t.-c. a következőképen rendelkezik:

3. Eljárási szabályok.

10. §.: „A birtokossági közgyűlés határozatait a községi előljáróság hajtja végre; a nyomásos gazdálkodás, közös legeltetés és apaállattartás ügyeit az intézi. Megállapítja továbbá az ugar, tarló, rét és legelő legeltetésének idejét; gondoskodik az apaállatok beszerzéséről és eltartásáról.

Ezen teendők ellátásának költségei a községi költségvetéssel együtt, de a többi kiadásoktól elkülönítve állapítandók meg s azok által viselendők, kik a közös gazdálkodásban és állattenyésztésben részt vesznek.

Az állattenyésztési kiadások fedezésére jogában áll a községi képviselőtestületnek a tenyész anyaállatok után bizonyos díjakat állapítani meg. Az ezekből származó bevétel azonban kizárólag állattenyésztési célokra fordítandó.

Az előljáróságot ezen ügykörben is a képviselőtestület ellenőrzi és sérelmes intézkedései az elsőfoku hatósághoz felelbevezhetők.

További felelbevezés esetén a másodfoku hatóság végérvényesen határoz.

11. §.: A birtokossági közgyűlésnek jogában áll a 10. §-ban említett teendőket saját közegeire bízni, s e célból külön tanácsot és végrehajtó közegeket választani.

Ez azonban csak a törvényhatóság által jóváhagyott szervezési szabályok alapján eszközölhető.

Ez esetben a községi előljáróságnak és képviselőtestületnek a 10. §-ban körülírt jogai és kötelességei ezen tanácsra és végrehajtó közegekre mennek át, s ezek intézkedései is a 10. §. értelmében felelbevezhetők.“

A volt urbéreszek gazdaságai nagyobbára vagy erdő-, vagy legelőgazdaságok. Az erdőgazdálkodás az 1898. XIX. t.-c., az ügyvitelt részleteiben pedig a 15.217—1899. számú F. M. rend. szabályozza.

Az ügyeket a közös birtokosok gyűlése intézi.

Az anyag- és pénzkezelés szabályait a közös birtokosok gyűlése az anyag- és pénzforgalom mértékének és természetének megfelelően, belátása szerint állapíthatja meg; a következőkről azonban feltétlenül gondoskodni tartozik a szabályzatban:

4. Az anyag- és pénzkezelés általános szabályai.

a) az anyag- és pénzbevételekről és kiadásokról naplót kell vezetni;

b) a naplónak minden bevételi és kiadási tételét okmánnyal kell igazolni;

c) a pénztárnok csak az elnök, vagy esetleg a szabályzat által kijelölt, más végrehajtó közeg, utalványja alapján teljesíthet kiadásokat;

d) a költségvetésben, vagy a közös birtokosok gyűlésének az anyag- és pénzkezelésre vonatkozó, költségvetést pótló, határozatalban megsabott korlátokat, a gyűlés felhatalmazása nélkül, senki túl nem lépheti;

e) az anyag- és pénzkezelést az elnöknek, vagy más végrehajtó közegnek, megfelelő időközben meg kell vizsgálni;

f) az év végén, vagy esetleg más időpontokban okmányolt számadást kell készíteni s az erre kijelölt végrehajtó közegnek, vagy megbízott közös birtokosoknak szigorúan meg kell vizsgálni és a felmentvény tárgyában határozathozatal végett azt a gyűlés elé kell terjeszteni;

g) az anyagkészletek őrzéséről és gondozásáról és a pénzkészletek megfelelő biztosságot nyújtó elhelyezéséről gondoskodni kell;

h) az anyag- és pénzkezeléssel megbízottak felelősségét meg kell állapítani.

A legelőgazdaságok nagy részének ügyvitelét nagyrésztben a községi előljáróságnak kell ellátni. Ezen esetben a közbirtokosság költségvetését a háztartási költségvetés átfutó részébe kell foglalni s annak melléklete. (Lásd 177.200—1924. számú B. M. rendelet 1. §-a.)

A pénzkezelés és számvitel tekintetében a községi vagyonkezelés és számvitel szabályait kell alkalmazni.

Mindenekelőtt pontos leltárt kell készíteni.

A vagyonváltozások időrendi pontos feljegyzésére naplót kell vezetni, mely a főkönyvi elszámolásnak, illetve a zárszámadásnak alapja.

A részes közbirtokosok legelőilletőségét pontosan ki kell mutatni a

legelőre kihajtott jószágok számának pontos feltüntetésével. A kivétést lajstrom szerint, közgyűlési jóváhagyással kell foganatosítani.

A főkönyv vezetése (előírás) ép oly fontos és szükséges, mint a községek háztartásában.

A gazdaság helyes vezetése a tervszerűsége nyugszik. A gazdasági terv itt is a költségvetés, amelynek összeállítására ép oly gondot kell fordítani, mint annak betartására. A legelőjavítás, s apaállat fenntartás a költségvetésnek legfontosabb tételei lévén, gondoskodni kell arról, hogy e célra mindenek előtt megfelelő fedezet rendelkezésre álljon.

A költségvetést, éppúgy mint a számadást, a 79.553—1924. számú F. M. rendelet értelmében az alispán hagyja jóvá, — az a község költségvetésének, illetve zárszámadásának melléklete.

Ugyancsak csatolni kell a 79.553—1924. számú F. M. rendelet szerint az 1894. XII. t.-c. 11. §-a alapján önállóan szervezett birtokosságok költségvetéseit és zárszámadásait is a község évi költségvetéséhez, illetve zárszámadásához.

A költségvetések és számadások felülvizsgálata tekintetében a 109.600—1926. számú F. M. rendelet intézkedik a következők szerint:

„A köz- és közös legelőkre vonatkozó költségvetések és számadások felülvizsgálása.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. XII. t.-c. 11. §-a értelmében nem szervezett birtokosságoknak a községi előljáróságok által összeállított költségvetéseit és számadásait köteles a községi (kör) jegyző a kis- és nagyközségek háztartásáról szóló 117.200—1924. számú B. M. rendelet értelmében a községi költségvetésekkel, illetve számadásokkal együtt a járási főszolgabíró útján az Alispán Urhoz felterjeszteni.

A valamennyi vármegyei törvényhatóság első tisztviselőjéhez mult évi 79.553. szám alatt intézett rendeletem értelmében pedig az 1894. XII. t.-c. alapján szervezett birtokosságok költségvetéseit és számadásait a járási főszolgabíró útján szintén Alispán Urhoz kell felterjeszteni.

Ezeknél a rendelkezéseknél fogva az a jogkör, melyet az osztatlan közös legelőknél és a nyomásos gazdálkodásban érdekelt birtokosságok vagyon- és ügykezelése tárgyában kiadott 75.743—1900. számú F. M. és a 65.222—1922. számú F. M. rendeletek a szervezett és nem szervezett birtokosságok számadásainak és költségvetéseinek

5. A költségvetések és számadások felülvizsgálata.

tárgyalásánál a törvényhatósági közgyűlés részére megállapítanak, — Alispán Urra szállt át.

Ez a jogkör azonban nem terjed ki arra, hogy Alispán ur a költségvetések és számadások tárgyalásából kifolyólag a birtokossági ügyek gazdasági irányítására lényegesebb befolyást gyakorolhasson, mert Alispán Ur az eddigi rendeletek értelmében a birtokossági számadásokat és költségvetéseket felelőtlenség hiányában érdemileg nem bírálhatta felül, hanem azoknak jogerős megállapítását csak tudomásul vehette és csak azt volt köteles vizsgálni, hogy a költségvetésekben és számadásokban nincsenek-e oda nem való kiadások, vagy nem törvényes módon kivetett bevételek, továbbá, hogy a kihirdetésre, közszemlére való kitételekre vonatkozó és egyéb alaki szabályok megtartottak-e? Már pedig az ország állattenyésztéséhez fűződő fontos közgazdasági érdekeket is károsan befolyásoló az a körülmény, hogy a legtöbb birtokossági közös legelő a legelhanyagoltabb állapotban van, elkerülhetetlenül szükségessé teszi, hogy a birtokosságok vagyonezelését a jövőre a költségvetéseknek és számadásoknak a felügyelő hatóságok részéről való tárgyalása alkalmával a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. XII. t.-c.-ben gyökerező felügyeleti jogkörömnél fogva az okszerű legelőgazdálkodás szempontjából is ellenőriztessem és megállapítsam, vajjon a birtokosság a költségvetésekben évről-évre előirányozza-e azokat az összegeket, amelyek az elhanyagolt legelő javítása, gondozása és jókarbantartása érdekében mulhatatlanul szükségesek.

Ezért a belügyminiszter nrral egyetértőleg elrendelem, utasítsa Alispán Ur a járási főszolgabírót, hogy a szervezett és nem szervezett birtokosságoknak hozzá érkező költségvetéseit és számadásait, mielőtt azokat Alispán Urhoz felterjesztené, gazdasági szempontból való megvizsgálás végett a járási m. kir. gazdasági felügyelőknek adják ki. Minthogy pedig a községi közlegelők kezelése az okszerű legelőgazdálkodás szempontjából ugyancsak szakszerű irányítást, jókarbantartásuk pedig megfelelő költségvetési fedezetet igényel, az osztatlan közös legelőkről szóló 1913. X. t.-c. 75. §-ában biztosított ellenőrzési jogkörömnél fogva a belügyminiszter nrral egyetértőleg elrendelem azt is, hogy a községi költségvetéseknek és számadásoknak a községi közlegelőkre vonatkozó része is hasonló célból a járási m. kir. gazdasági felügyelőknek kiadassék.

Az ugyanezen szám alatt kiadott rendeletemben valamennyi vármegyei (that. városi) m. kir. gazdasági felügyelőséget egyidejűleg

utasítottam, hogy az okszerű legelőgazdasági munkálatok végrehajtása érdekében a birtokossági költségvetések és számadások, valamint a községi közlegelőkre vonatkozó költségvetések és számadások megvizsgálásánál milyen eljárást kell követniök. Eszerint a rendelet szerint a járási m. kir. gazdasági felügyelők a költségvetéseknek és a számadásoknak gazdasági szempontból történt megvizsgálását észrevételeik közlése mellett mindenkor a költségvetésen, illetve számadáson igazolni tartoznak. Amennyiben a járási m. kir. gazdasági felügyelők igazolási záradéka szerint a birtokosság vagy a község a valamennyi vármegye alispánjához, valamint valamennyi vármegye és valamennyi thjf. város közigazgatási bizottságához intézett 53.100—1924. sz. rendeletnek megfelelően a költségvetésben legelőjavítási célokra mulhatatlanul szükséges és a birtokossági közgyűlés, illetve községi képviselőtestület határozatával megállapított, vagy ily közgyűlési határozat hiányában a birtokosság, illetve község teherbírásának figyelembevételével és a birtokosság vezetőségének, illetve községi előjárásának meghallgatásával az általuk megállapított munkálatok költségeire szükséges összeget nem állította be, úgy a szükséges költségeket Alispán Urnak kell a költségvetésbe pótlólag beállítania. Ugyanakkor a birtokosságot, illetve a községet a gazdasági felügyelő egyéb észrevételei alapján megfelelő eljárásra utasítani kell.

Felhívom Alispán Urat, hogy a közös, illetve közlegelőben érdekelt birtokosságokat és községeket a költségvetések és számadások összeállításánál követendő megfelelő eljárás végett jelen rendeletemről értesítse.

Jelen rendeletem az 1913. X. t.-c. rendelkezései értelmében már legeltetési társulattá alakult birtokosságokra nem alkalmazandó.

B) LEGELTETÉSI TÁRSULATOK GAZDASÁGAI.

¹ Eredete.

A volt urbéres közbirtokosság legelő gazdaságainak legeltetési társulattá való megszervezését ugyan még az 1913. évi X. t.-c. s az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 7.000—1914. számú F. M. rendelet rendelte el, a közbejött világháború s az ezt követő zavaros idők azonban ennek végrehajtását megakadályozták úgy, hogy az alakulás országszerte most van folyamatban.

Ha a közbirtokosság a 7.000—1914. számú F. M. rendelet alapján megalakult, akkor az a politikai községtől teljesen független, alapszabályok szerint működő legelőtársulat s a politikai községgel semmi vonatkozásban nincsen.

Az így megalakult legeltetési társulat gazdálkodását a 7.000—1914. F. M. számú rendelet a következők szerint szabályozza:

IX. A társulat gazdálkodása.

116. §.

(1913. X. t.-c. 38. §-a.)

A kiadásokat, — ideértve a társulat által felvett kölcsön, vala-² A társulatnak kiadásai.
mint egyéb társulati tartozás után fizetendő járadékokat, tőketörlesztési összegeket, kamatokat és járulékaikat is, — elsősorban a legeltetési és használati díjakból, valamint a társulat kötelekébe tartozó ingatlanoknak és a társulati vagyonnak egyéb rendes jövedelmeiből kell fedezni.

Amennyiben a kiadások a jövedelmekből nem fedezhetők, a hiányzó összeg fedezése végett a tagokra tulajdoni vagy használati illetőségeik arányában tagsági járulékokat kell kivetni.

A megállapított időre be nem fizetett járulékok után az esedékeség napjától a fizetés napjáig 5% késedelmi kamattal jár.

A tag az illetősége után kivetett és tagsága idején esedékessé vált járulékokért a társulattal szemben személyesen felelős és azokért tagságának megszűnése után is felelős marad.

117. §.

(1913. X. t.-c. 39. §-a.)

A társulat az évenként kivetett járulékokról és azok esedékességéről a tagokat alkalmas módon értesíteni köteles.³ A járulékok kivételése.

Ha valamely tag a kivetést, jogossága vagy összege tekintetében, vagy a kivetés jog elévülésének bekövetkezése miatt sérelmesnek tartja, az ellen a határozat közlésétől tizenöt nap alatt a társulat választmányánál és ennek határozata ellen a közigazgatási bizottságnál panasszal, a közigazgatási bizottság határozata ellen pedig a földművelésügyi miniszterhez felebbezással élhet.

118. §.

(1913. X. t.-c. 40. §-a.)

A társulat által a tagokra kivetett járulékok, ideértve a legeltetési és egyéb használati díjakat is, nemkülönben a járulékok után fizetendő késedelmi kamatok a tagok tulajdoni vagy használati illetőségeinek⁴ A járulékok, mint dologi teher.

olyan dologi terhei, amelyek az egyenes adók természetével bírnak és az illetőségekre vezetendő végrehajtási árverés esetében — amennyiben a jogerős árverés napjától visszafelé számított három éven belül váltak esedékessé — korábbi törvény rendelkezése folytán elsőbbséggel nem bír minden más követelésnek, még a telekkönyvben bekebelezetteknek is megelőzésével elégitendők ki az árverési vételárból. A társulati járulékoknak és késedelmi kamataiknak hátralékát közadók módjára kell behajtani.

Ha az egyes tulajdoni illetőség valamely telekkönyvi jószágtestnek alkotórésze és a telekkönyvi jószágtesttel együttesen kerül árverés alá: az együttes árverési vételárat a közös ingatlanban való tulajdoni illetőség és a telekkönyvi jószágtest többi alkotó része között értékük arányában kell megosztani és a tulajdoni illetőségre eső járulékot a vételárnak csupán a tulajdoni illetőségre eső részéből kell kielégíteni. Az illetőség és az egész jószágtest értékét ebből a szempontból úgy kell meghatározni, mint az ingatlanok kikiáltási árát végrehajtási árverés esetében.

A társulat által kiállított hátraléki kimutatás, vagy e kimutatásnak a község előjárósága által hitelesített másolata vagy kivonata a bírósági eljárásban végrehajtható közokirat.

119. §.

(1913. X. t.-c. 41. §-a.)

5. Közös munka.

A társulat a közös munkával teljesíthető gazdasági tennivalóknak természetben való lerovását is elhatározhatja.

A természetben lerovandó közös munkát a társulati tagok tulajdoni vagy használati illetőségeik arányában teljesítik. A közös munkát azonban a közgyűlés által meghatározott pénzürtékben meg lehet váltani. Aki a közös munkát nem teljesíti, attól a pénzürtéket a tagsági járulékok módjára kell behajtani és az egyebekben is a tagsági járulékokkal egy tekintet alá esik.

120. §.

A járulékok kivetése, vagy a természetben lerovandó közös munka elrendelése iránt a társulat közgyűlése rendszerint az évi költségvetés megállapításával kapcsolatosan intézkedik.

Ha azonban a járulékok kivetésének, vagy a közös munka elrendelésének szüksége a költségvetés megállapítása után áll elő, a köz-

gyűlés pótköltségvetés alapján évközben is kivetheti a szükséges járulékot, vagy elrendelheti a szükséges közös munkát.

121. §.

A szükséges költségek vagy munkamennyiségek megállapítása után a közgyűlésnek mindenekelőtt arról kell határoznia, hogy a gazdasági feladatok költségeinek fedezésére járulékot vessenek-e ki, vagy pedig a feladatot közös munkával teljesítsék-e.

A költségvetésben azokat a tennivalókat, melyeket közös munkával is kell teljesíteni, a szükséges közös munka mennyiségében ki kell mutatni. A közös munka mennyiségét olyan munka egységekben kell kifejezni, amilyen egységek szerint azt a társulat tagjai természetben szolgáltatni kötelesek. Így például, ha a társulat tagjainak a közös munkához kézi vagy fuvarerőt kell szolgáltatniok, a közös munkamennyiség kézi vagy fuvarnapszámokban fejezendő ki.

Jarulék kivetése esetében a pénzért teljesítendő munkáknál való alkalmazás tekintetében a munkára jelentkező társulati tagoknak idegen munkásokkal szemben elsőbbségük van.

Természetben lerovandó közös munka elrendelése esetében pedig — tekintettel arra, hogy a közös munka a törvény szerint pénzben megváltható — a közös munka egységének pénzürtékét (a kézi vagy fuvarnapszám hére stb.) is meg kell határozni.

Meg kell továbbá a közgyűlésnek állapítani, hogy a járulékokat, vagy a közös munka pénzürtékét hol és mely időpontig fizessék be s a természetben szolgáltatandó munkát hol és mikor teljesítsék.

A közgyűlés által elrendelt közös munka igénybevételenek sorrendjét, ha eziránt a közgyűlés részletes határozatot nem hozott, a választmány a felmerülő szükséghez képest szabja meg.

122. §.

A közgyűlés által kivetett járulékoknak, vagy természetben lerovandó közös munkának az egyes tagokra eső hányadrészeit a társulatnak az alapszabályokban erre kijelölt közege számítja ki. A kivetésnek az illetőségek aránya szerint kell történni.

A kivetésről a XI. számú A) és B) minta szerint kivetési lajstromot kell készíteni, melyet a választmánynak jóváhagyása után a kivetéssel megbízott végrehajtó közege és az elnök ír alá.

6. A kivetési lajstrom.

123. §.

7. Értesítés a kivetésről.

Azt, hogy a társulat az évenként kivetett járulékokról a tagokat miként értesítse, valamint a járulékoknak esedékességét az alapszabályok állapítják meg.

Ha az alapszabályok akként rendelkeznek, hogy a terhére történt kivetésről a társulatnak minden egyes tagját értesíteni kell, az értesítés a kivetést tartalmazó járulékv útján történik, amely íven a teljesített befizetéseket is nyugtázzák.

A járulékv kiállítása és kézbesítése az adóiv kiállítására és kézbesítésére nézve érvényes szabályok szerint megy végbe. Ha a járulékvet posta útján kézbesítik, a postadíjakat a társulat köteles fedezni.

A járulékvért vagy annak kiállításért és kézbesítésért díjat szedni nem szabad.

Ha az alapszabályok más rendelkezést nem tartalmaznak, a kivetést a társulati tagokkal ép úgy kell közölni, mint a társulati közgyűlésekre szóló meghívót.

Ezenkívül módot kell nyújtani arra, hogy a kivetési lajstromot minden társulati tag megtekinthesse.

124. §.

8. A járulékok beszédése.

A kivetett költségjárulékokat, ha az alapszabályok, vagy a közgyűlés mást nem rendelnek, a társulat pénztárosa szedi be, a kivetett közös munkának vezetését és ellenőrzését pedig, ha az alapszabályok, vagy a közgyűlés mást nem rendelnek, a társulati gazda teljesíti.

A költségjárulékokról készített kivetési lajstromot evégből a pénztárosnak, a közös munka kivetéséről szóló lajstromot pedig a közös munkának vezetésével és ellenőrzésével megbízott társulati gazdának kell kiadni.

A pénztáros a teljesített fizetéseket, a társulati gazda pedig a teljesített munkát, a lajstrom megfelelő rovatába bevezetni és a hátralékokat mindaddig nyilvántartani köteles, míg a kivetett járulékokat (közös munkát) nem teljesítették, vagy a nem teljesített közös munka pénzértékét be nem fizették. A teljesített fizetéseket (közös munkát) minden egyes társulati tag járulékvében (XII. számú minta) is nyugtatni kell, ha ezt evégből bemutatják.

Ha a költségjárulékot postán küldik be, nyugta gyanánt a postai feladóvevény szolgál.

A kivetett költségjárulékok beszédésére a jelen rendelet 117. §-ában jelzett panasznak és felelőzésnek rendszerint halasztó hatálya van. A közigazgatási bizottság azonban a társulatnak vagy a gazdasági felügyelőnek indokolt kérelmére másként is rendelkezhetik.

125. §.

A társulat pénztárosa a költségjárulékoknak hátralékáról és a le nem rótt közös munkáknak pénzértékéről, valamint késedelmi kamatairól, ha a jelen rendelet 121. §-ának 5. bekezdésében jelzett idő lejárt, a kivetési lajstrom alapján két-két példányban (a XIII. minta szerint) hátraléki kimutatást készít, még pedig külön:

9. A hátraléki kimutatás.

1. azokról a társulati tagokról és hátralékaikról, akik a közgyűlés székhelyén laknak;

2. községenként elkülönítve azokról a társulati tagokról és hátralékaikról, akik más községben (városban) laknak.

Az elkészült hátraléki kimutatásokat az elnök a kivetési lajstrommal való összehasonlítás útján megvizsgálni és a helyesnek talált kimutatásokat hitelesség szempontjából a társulat nevében aláírni köteles, azután azoknak egyik példányát a hátralékoknak behajtása és a behajtott összegnek a társulat pénztárába beszoállítására iránt való szabályszerű intézkedés végett, hivatkozva az 1913. X. t.-c. 40. §-ra, a községi előjáróságnak, ha pedig a hátralékos társulati tagok több községben laknak, az illetékes községi előjáróságoknak küldi meg, másik példányát pedig nyilvántartás végett a társulat pénztárosának adja ki.

126. §.

A közadók behajtására hivatott községi (városi) közegek kötelesek a társulat közgyűlése által kivetett költségjárulékokat és késedelmi kamataikat a hátraléki kimutatás alapján közadók módjára behajtani.

10. A járulékok hátralékának behajtása.

A községi (kör) jegyző (községi és városi adóhivatal) köteles a behajtott összegeket minden egyes társulatra nézve külön-külön nyitandó beszédési naplóban vagy hasámban, hivatkozással a hátraléki kimutatás tételére, elszámolni és a hátraléki kimutatásba is bevezetni, továbbá a behajtott összegeket, a beszédési napló másolatának kíséretében, bélyegtelen nyugta ellenében, a társulat pénztárába havonként beszoállítására, vagy posta útján elküldeni.

A napijegyzék vezetése, lezárása az adóbeszedési napló módjára történik.

A behajtás végett kimutatott járulékokat mindenkor a községi pénztárnál kell befizetni és a teljesített befizetéseket a községi (városi) pénztáros (bíró) és a jegyző (ellenőr) a társulati tag járulékvéiben — esetleg külön — hivatalosan nyugtázza.

Amennyiben a járulékokat a közadókkal, vagy az erdőkezelési járulékokkal együtt hajtják be, a behajtott összegeket oly arányban kell fordítani a legeltetési társulatot illető járandóságoknak törlesztésére, amiként aránylik az utóbbiaknak összege az előbbieknek összegéhez.

Arra nézve, hogy a befizetett, vagy behajtott összegeket mily arányban kell fordítani a tőke és késedelmi kamatok törlesztésére, továbbá az utóbbiak kiszámítási módjára, az egyenes adók tekintetében fennálló szabályok az irányadók.

127. §.

A társulat pénztárába az év végéig be nem folyt hátralékokról a társulat pénztárosa a jelen rendelet 125. §-ában jelzett módon 15 nap alatt két-két példányban újabb hátraléki kimutatást készít s annak egyik példányát a társulat elnöke a községi előjáróságnak küldi meg s a behajtandó összeg nagyságát a közigazgatási bizottságnak bejelenti. A hátraléki kimutatásnak másik példánya a hátralékoknak további nyilvántartására szolgál.

Az új hátraléki kimutatásban azt is jelezni kell, hogy a hátralékot előzőleg mely napon mutatták ki behajtás végett.

128. §.

Ha a hátraléki kimutatásban kiüntetett hátralékokat behajtották és a behajtott összegeket a társulat pénztárosának elküldték, a hátraléki kimutatást a nyugtákkal együtt a községi írártárban kell elhelyezni.

129. §.

Ha a társulat kivételes körülmények között a járulékok beszédéséről nem gondoskodhatik, a társulat közgyűlésének jogában áll a közigazgatási bizottságtól a kivetett járulékoknak a közadók módjára beszédését kérni azoknak az okoknak előadásával, melyek miatt a beszédésről maga nem gondoskodhatik.

11. A járulékok beszédése közadók módjára.

Ebben az esetben a társulat elnöke a hátraléki kimutatások helyett (jelen rendelet 125. §.) a járulékoknak kivetési lajstromát terjeszti be a közigazgatási bizottsághoz és küldi meg, ha ez a kivetett járulékoknak közadók módjára beszédését megengedi, a községi előjáróságnak.

Az eljárás a járulékoknak beszédésénél egyebekben ugyanaz, mint a hátralékoknak behajtásánál.

130. §.

A költségjárulékok, késedelmi kamataik és a behajtási illetékek beszédése, behajtása, beszállítása, elszámolása a közadók kezeléséről szóló szabályok szerint történik.

131. §.

Amennyiben a társulatot olyan tárgyalásra idézik meg, amelyet társulati illetőségre vezetett végrehajtás folytán befolyt árverési vételárnak felosztására tűztek ki (1881. LX. t.-c. 188. §.), vagy a társulat egyébként értesül ilyen tárgyalásról, a tárgyalásra be kell küldeni az elárverezett illetőséget terhelő járulékokról és késedelmi kamatairól kiállított hátraléki kimutatást. Ha szükséges, a társulat magát a tárgyaláson elnöke vagy meghatalmazott útján képviseltetheti. Az elhatározás e részben a választmány hatáskörébe tartozik.

12. Hátraléki kimutatás árverés esetében.

132. §.

(1913. X. t.-c. 42. §-a.)

Az alapszabályok elrendelhetik, hogy a bevételekből a kiadások fedezése után fennmaradó felesleget, vagy ennek egy bizonyos hányadát, előre nem látott társulati kiadások vagy más rendkívüli társulati szükségletek fedezhetése végett, tartaléktöke képzésére kell fordítani.

13. Tartaléktöke.

Ha a társulat törlesztéses kölcsönt vett fel, vagy részletekben törlesztendő más tartozást vállal, amennyiben a (jelen) törvény mást nem rendel (törvény 81., jelen rendelet 263. §-ai), legalább az évi törlesztési összeg öt százalékának megfelelő tartaléktökéket kell képezni és fenntartani mindaddig, amíg a tartozás teljesen törlesztve nincsen. Amennyiben szükséges, avégből tagsági járulékot kell kivetni.

Egyébként a bevételek feleslegét a tagok között illetőségeik arányában fel kell osztani. Ha azonban a társulatnak rendkívüli bevételei vannak, a földművelésügyi miniszter elrendelheti, hogy ez az összeg, vagy egy része megfelelő számu évekre felosztva fordíttassék

a társulati kiadások fedezésére, vagy pedig, hogy ez az összeg, vagy egy része gazdasági beruházásokra, állattenyésztési célokra, ingatlan szerzésére vagy társulati tartozások törlesztésére fordíttassék és addig, amíg ez megtörténik, külön alapként gyümölcsözően kezel- tessék.

133. §.

14. Bevételek feleslege.

Az előbbi §. utolsó bekezdése szerint felosztandó jövedelem összegét a társulat évi számadása alapján, a számadások megvizsgálása (jelen rendelet 159. §.) alkalmával a társulat közgyűlése állapítja meg.

Az évi számadásokban a rendkívüli bevételeket külön kell tárgyalni.

Az ilyen rendkívüli bevételeket, ha a földművelésügyi miniszter az előbbi §. utolsó bekezdése értelmében nem rendelkezett, amennyiben a társulat kiadásai a rendes bevételekből nem fedezhetők, a társulat közgyűlése a társulat kiadásainak fedezésére felhasználhatja, az erre nem szükséges összegnek pedig a társulat tagjai között felosztását elrendelheti.

134. §.

15. Fás legelők.

Fás legelőknél a fa kihasználásából eredő jövedelmet a társulat rendes jövedelmének kell tekinteni akkor, ha a fakihhasználás a legelőrendtartás, vagy a 181. §. értelmében történik. Minden más esetben a fakihhasználásból eredő jövedelmet rendkívüli jövedelemnek kell tekinteni.

III. FEJEZET.

ISKOLAI ALAP VAGYON KEZELÉSÉNEK SZABÁLYAI.

Jogforrás: 1868. évi XXXVIII. t.-c. 138—143. §-ai, 13.217—1883. V. K. M. sz. rendelettel kiadott „Utastás“ az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 38., 39. §. értelmében létesített községi iskolai alapvagyon felügyelete, kezelése és jövedelmeinek felhasználása tárgyában, továbbá a 87.026—1926. V. K. M. rendelet az iskolai alapvagyon törzstőkéjének elhelyezése tárgyában.

Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 38. §-a: „Minden község, mely e törvény értelmében községi iskolát állít fel, köteles fekvő birtokban, vagy készpénzben iskolai alapot alkotni, s azt évről-évre lehetőleg szaporítani.“

39. §-a: „Ez iskolai alapvagyon gyarapítása végett mindenütt, ahol a tagosítás és a legelőelkülönítés még ezentul fog megtörténni, azon alkalommal a már fennálló vagy netalán felállítandó községi népiskola számára a felosztandó közös területnek mindenki illetményébe aránylag beszámítandó legalább egy század része elkülöníttetik.“

40. §-a: „A 39. §. szerint alakított iskolai alapvagyon jövedelme csak a községi iskolák állítására és fentartására fordíttatik.“

41. §-a: „A községi birtokrendezésnél a közös területből a 39. §. rendelete szerint iskolai célokra elkülönített rész jövedelme, ahol községi iskola jelenleg nem létezik, a törvény kellékeinek megfelelő felekezeti iskola, vagy iskolák segélyezésére fordíttathatik. Azon esetre, ha ilyen községben utóbb községi iskola állíttatik, a törvény 40. §-a irányadó.“

A 13.217—1883. V. K. M. sz. rendelet:

„Az alapvagyon fölötti felügyeleti jog a közigazgatási bizottságot, a főfelügyeleti jog pedig a valás- és közoktatásügyi minisztériumot illeti meg.“

Az iskolai alapvagyon a község, mint annak kizárólagos birtokosa, kezeli. Ha a földterület vagy semmit, vagy csak annyit jövedelmezne, amennyi a kezelési költségekre szükséges, a földterület a közigazgatási bizottság kezdeményezésére a község által nyilvános árverés útján örök áron eladható. A vételárból befolyt pénz meg- támadhatatlan iskolai alaptőkét képez.

Az iskolai alapvagyon jövedelme az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 40. és 41. §-ai értelmében, ahol községi iskola létezik, kizárólag a községi iskola céljaira, ahol pedig a községi iskola helyett állami iskola állíttatik fel, ott ezen jövedelem az állami iskolára felhasználandó.

Ha a községben sem községi, sem állami, sem felekezeti iskola nincs, a meglevő iskolai alapvagyon jövedelme mindaddig tőkésítendő, amíg azon községben akár községi vagy állami, akár felekezeti jellegű iskola fel nem állíttatik.

Hol községi vagy állami iskola még nincs, ott az alapvagyon jövedelme a fentebb idézett törvény kellékeinek megfelelő felekezeti iskolák segélyezésére (tanulók számaránya szerint) fordítandó.“

A község az iskolai alapvagyonról a 13.217—1883. V. K. M. rend. 11. §-hoz mellékelt minta szerint évről-évre rendes okmányolt számadást vezet, azt az év végén, azaz december 31-én lezárván, megvizsgálás végett két egyenlő példányban a hozzátartozó okmányokkal együtt az illetékes közigazgatási bizottsághoz fölterjeszti.

12. §.: Ezen számadás 3 főrészből áll, u. m.:

1. bevétel a bérjövdelemből,
2. bevétel tőkésítés folytán,
3. kiadás.

Ha ugyanis az iskolai alapvagyon egyrészt haszonbérbe adott fekvőségből s másrészt kamatra elhelyezett készpénzből, vagy állami értékpapirokból is áll, a bérjövdelem külön, a tőkésítés pedig szintén külön elszámolandó.

A bérjövdelemből és a tőkék kamataiból tett kiadások egy közös kiadási rovat alatt számoltatnak el.

A kiadások szabályszerű okmányokkal igazolandók.

13. §.: Ha bérjövdelemből bizonyos összeg új tőkésítésre fordítatik, ez szintén a kiadások közé felveendő; másrészt a „tőkésítés“ folytán való bevételnél mint új tőke bevételeztetik s kamatai ott vétetnek bevételkép számba.

14. §.: Hol az alapvagyon jövedelme községi vagy állami iskola céljaira használtatik fel, ott ezen jövdelem a községi vagy állami iskola költségvetéseiben évről-évre pontosan irányoztatik elő, s a befolyt jövedelmet a községi előjáróság az illető községi iskolaszéknek, vagy állami iskolai gondnokságnak hivatalos nyugta mellett átadja, mely hivatalos nyugták az alapvagyonról szerkesztendő számadások kiadási okmányait képezendik.

Az átadott, illetőleg átvett jövdelem céljaira való felhasználását a községi iskolaszék vagy állami iskolagondnokság a rendes iskolai számadásokban tartozik elszámolni.

IV. FEJEZET.

ISKOLAMULASZTÁSI BIRSÁGPÉNZEK KEZELÉSÉNEK ÉS ELSZÁMOLÁSÁNAK SZABÁLYAI.

Jogforrás: Az 1921. évi XXX. t.-c. 14. §., továbbá a 130.700—1922. V. K. M. rend. 69—72. §-ig.

A kezelést és elszámolást a 130.700—1922. V. K. M. rend. V. része részletesen szabályozza.

Az 1921. XXX. t.-c. 14. §-a és ezen rendelet 22. és 31. §-ai alapján kirótt pénzbírságokból, a 63—65. §-okba ütköző kihágás miatt kiszabott büntetéspénzből, valamint a törzskönyvvezető ellen lefolytatott fegyelmi eljárás eredményeként esetleg kiszabott pénzbírságokból

beírólyó összeget teljes egészében az iskolába járó szegény gyermekek segélyezésére kell fordítani.

Az előző bekezdésben meghatározott összeget abban a községben lakó szegény tanulók segélyezésére kell fordítani, amely községben a bírságokat és pénzbüntetések behajtották.

70. §. Segélyezési terv.

A községben működő nyilvános (nyilvánossági joggal felruházott) elemi népiskola tantestülete (igazgatója, tanítója) az iskola helyi hatóságával egyetértően minden tanév első havában segélyezési tervet készít arról, hogy az iskola tanulói közül kiket és milyen arányu segélyben kellene részesíteni.

A segélyezési terv megállapítása elsősorban a tanulók szüleinek, valamint eltartásukra és neveltetésükre köteles hozzátartozóinak anyagi helyzete, keresőképessége alapján történik.

Egyenlő anyagi viszonyok között élő tanulók közül azt kell előnyben részesíteni, aki az előző tanévben jobb tanulmányi eredményt ért el és jobb magaviseletet tanúsított.

A segélyezési terv készítésénél a tanulók szülei részéről előterjesztett kérelmeket — a kérelemben előadottak szigorú mérlegelése és ellenőrzése után — lehetőleg szintén figyelembe kell venni.

A segélyezési tervet akként kell elkészíteni, hogy elsősorban az iskolabajárásban beigazoltan anyagi viszonyok (ruhátlanságuk) folytán akadályozott tanulók részére tétessék az iskola látogatása lehetővé. Csupán annak biztosítása után van további segélyezésnek, még pedig mindenkor csupán az elemi népiskolai tanulmányok folytatásához az adott esetekben nélkülözhetetlen eszközök kiosztásának helye.

71. §. A rendelkezésre álló összeg felosztása több iskola között.

Ha a községben több nyilvános, illetőleg nyilvánossági joggal felruházott elemi népiskola, vagy ezzel egy tekintet alá eső tanintézet (2. §.) van, a községben levő tanulók részére rendelkezésre álló összegnek, illetőleg az ezen összegen beszerzett anyagnak az egyes iskolák között való felosztása a következő módon történik:

A felosztási terv megállapítására, illetőleg az egyes iskolák segélyben részesíthető tanulóinak kijelölésére bizottság alakul. A bizottságban a községi előjáróság (városi tanács) két tagján és a törzskönyvvezetőn kívül helyet foglal az előző bekezdésben meghatározott mindazon iskolák tantestületének és helyi hatóságának választás útján

kijelölt egy-egy tagja, amely iskolába beigazoltan szegény tanulók járnak.

A nyilvánossági joggal felruházott iskolák csak akkor vehetők tekintetbe, ha azokat tandíjat nem fizető, szegény tanulók is látogatják. A bizottságba a községben (városban) működő jótékonycélu egyesületek (szervezetek) is meghívhatók, ezek kiküldötteinek azonban szavazati joguk nincs.

A bizottság megalakítása iránt — legkésőbb minden naptári év szeptember 30-áig — a községi előjáróság (városi tanács) intézkedik.

A bizottság elnöke a községi előjáróságnak (városi tanácsnak) kiküldött képviselője, aki a bizottságot a fent megszabott határidőig összehívni köteles.

A rendelkezésre álló összeg, illetőleg az azon beszerzett anyagok (72. §. 1. bek.) felosztása az egyes iskolák tantestülete és helyi hatósága által az előző §. értelmében készített segélyezési tervek egybevetése, illetőleg a segélyezési terv készítésére megszabott elvek alapján történik.

A bizottság szótöbbséggel határoz.

Ha a határozatot a községi előjáróság, vagy a bizottságban képviselt iskola tantestülete és helyi hatósága sérelmesnek tartja, a határozat meghozatalától számított nyolc napon belül a törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz felebbezéssel élhet.

A felebbezés joga a községi előjáróságon, városi tanácson és a bizottságban képviselt iskolák tantestületén, illetőleg helyi hatóságán kívül más nem illet meg.

72. §. Segélyezés módja.

A segélyezés csakis természetben történhetik: ruházatnak, cipőnek, tankönyveknek és taneszközöknek, beteg gyermekek részére pedig gyógyszernek kiosztása útján.

Az elfogadott segélyezési terv (összegegyeztetett tervek) szerint szükséges cikkek beszerzéséről az érdekelt iskolák tanító és helyi hatóságai közreműködésének igénybevétele mellett a községi előjáróság (városi tanács) gondoskodik a beszerzett anyagot az egyes iskolák között a felosztási terv, illetőleg a bizottság megállapítása szerint segélyben részesíthető tanulók arányának megfelelően szétosztja.

Azokban a községekben, ahol csupán egy elemi népiskola működik, vagy ahol a segélyek kiosztása szempontjából csupán egy elemi népiskola jöhet tekintetbe, a 63. §. és 65. §. 1—4. pontjai alapján be-

folyt összeget ugyanazon évben kell felhasználni, amelyben az befolyik. Lehetőleg ugyanígy kell eljárni azokban a községekben is, ahol a befolyó összegnek, illetőleg az azon beszerzett anyagoknak az előző §. értelmében való felosztása két, esetleg több elemi népiskola között a segélyben részesíthető tanulók egyenlő aránya folytán akadálytalanul eszközölhető. Minden más esetben együttesen, a befizetését, illetőleg behajtását követő tanévben kell a szóbanlevő összeget felhasználni.

A rendelkezésre álló összeget az előző bekezdésben meghatározott tanévben mindenkor teljes egészében fel kell használni; az összeg alapítványszerű kezelésének nincsen helye.

E l s z á m o l á s .

*A rendelkezésre álló összeg felhasználásáról, a szükséges cikkek beszerzéséről és a beszerzett anyagnak az iskola (iskolák) helyi hatósága részére történt átadásáról a községi előjáróság köteles a törvényhatósági közigazgatási bizottság előtt szabályszerűen elszámolni. Az iskolai helyi hatóság a rendelkezésre állott anyagról szóló elszámolását a községi előjáróságnak küldi meg, amely saját elszámolásával egyesítve, a törvényhatósági közigazgatási bizottsághoz terjeszti fel.

A segélyezés céljaira történt beszerzések elszámolásánál a postai szállítás és a legszükségesebb levelezés költségein kívül más költséget nem lehet felszámítani. Az iskola helyi hatóságának elszámolásához csatolni kell a kiosztott tárgyak átvételéről szóló, a segélyben részesített tanulók gondviselői által sajátkezűleg aláírt, vagy tanu jelenlétében kézzel írt ellátott elismervényeket, valamint a tanév elején megállapított segélyezési tervet.

A községi előjáróság (városi tanács) a községi (városi) pénztárba a 63. §-ban meghatározott címen befizetett összegekért, az elemi népiskola helyi hatósága és a segélytárgyak kezelésében résztvevő tanítók pedig a kezelésükre bízott értékekért teljes anyagi felelősséggel tartoznak.

V. FEJEZET.

HADIGONDOZOTTAK ÜGY-, PÉNZKEZELÉSE ÉS SZÁMVITELE.

A hadigondozottak járadékának kifizetését és elszámolását a községektől a m. kir. központi illetményhivatal (Budapest, Pénzügyminisztérium) rövidesen át fogja venni, — amikor a hadigondozottak járadékaikat havonként közvetlenül az illetményhivataltól fogják megkapni.

Ma érvényben álló jogszabályok szerint az ügykezelés és számvitel az alábbiak szerint történik.

Jogforrás: 91.000—1922. N. M. M. (az 1922. 2700. M. E. és az 1922. évi 7200. M. E. sz. kormányrendeletek végrehajtása tárgyában), 145.000—1924. N. M. M., 24.776—1925. N. M. M., 27.770—1925. N. M. M., 66.000—1925. N. M. M., 7197—1925. M. E., 34.000—1926. N. M. M., 444—1927. N. M. M.

1. Egyéni lap.

Minden egyes járadékra igényjogosult hadigondozotról a községnél a 91.000—1922. IX. a. N. M. M. rendelethez mellékelt I. számú minta (A) B) C) D) aszerint, hogy hadirokkant, hadiözvegy, hadiárva, vagy felmenő ágbeli segélyezésekről van-e szó) szerinti „Egyéni lap“-ot kell kiállítani és a község által rendben tartva gondosan megőrizni. Ezen egyéni lapon a változásokat a vármegyei alispán rendelkezései alapján gondosan keresztül kell vezetni, elköltözés esetében az egyéni lapot azon község előljáróságának kell megküldeni, amely községbe a hadigondozott elköltözött.

Minden oly változást (születést, halált, férjhez menetelt), mely a járadék apadását, szaporodását, vagy végleges megszűnését eredményezi: az előljáróságnak a főszolgabírónak azonnal jelenteni kell.

2. Összeirási és utalványozási jegyzék.

A hadigondozottak járadékát az alispán minden számadási évre az előljáróság javaslata alapján, egyénenkénti megállapítás után folyósítja. E célból a községben levő összes hadigondozottakról az egyéni lapok alapján az új számadási évet megelőző június hónapban (a számadási év július 1-től június 30-ig tart) az előljáróságnak „Összeirási és utalványozási jegyzék“-et kell készíteni (91.000—1922. N. M. M. 39. §-ához csatolt minta), mely a vármegyei számvevőség érvényesítése és az alispán megállapítása után a hadigondozottak számlakönyvi egyénenkénti előírásának alapja.

3. Hadigondozottak főkönyve. (Számakönyv.)

A hadigondozottakról két számlakönyvet kell vezetni. Egyiket a hadirokkantokról, másikat a hadiözvegyek, hadiárva és felmenőágbeli segélyezettekről. A főkönyv számlakönyv vezetésének szabályai egyezők a számlakönyvek vezetésének általános szabályaival.

„Előírás“ kizárólag az utalványozási jogot gyakorló alispán rendelete szerint fogantatosítható (utalványrendelet, megszüntetési rendelet). A kifizetést a számlakönyv előírása alapján eszközlendő pénztári számfejtés előzi meg, amit a járadékívbe is pontosan be kell jegyezni. A hátralék és túlfizetések pontos megállapítására és az új főkönyvbe való átvezetésére nagy gond fordítandó.

4. Havi napló számadás.

A havi naplószámadás vezetéséről a 24.776—1925. VI. N. M. M. rendelet az alábbiak szerint rendelkezik:

A kifizető hatóságok (községek, r. t. városok) az ellátási díjak fizetésére kapott ellátmányokról a mellékelt minta szerint berendezett havi

naplószámadást tartoznak vezetni és pedig a költségvetés rovatrendszerének megfelelően külön naplóban kell elszámolni a rokkant és külön naplóban a hátramaradottak ellátási díjait és temetési segélyeit. A naplószámadások tételei a költségvetési év elejétől annak végéig számsorban folynak; havonként azokat le kell zárni, alá kell írni s a tárgyhónapot követő hónap 10-éig az illetékes vármegyei számvevőséghez felülvizsgálat céljából be kell terjeszteni.

A naplószámadások havi záratai szerint mutatkozó ellátmány maradványokat a számadási év végéig hónapról-hónapra vissza kell tartani s a következő hónapra igényelt ellátmány összegének kiszámításánál akként kell azokat figyelembe venni, hogy a következő hónap annnyival kisebb összegű ellátmányt kell igényelni, mint amennyi az előző havi naplószámadás szerint a korábbi ellátmányokból megmaradt.

Csupán a számadási év végén fenmaradó ellátmány maradványt kell visszautalni (az 5200—1924. P. M. sz. U. 23. §-a értelmében) annak a kiadási csekkszámának a javára, ahonnan az ellátmányok évközben utalványoztattak. (Részletes utasításokat I. a 14.800—1925. N. M. M. sz. körrendeletben.)

A hadigondozottak létszámában beállott változásokról a község minden negyedévben a 145.000—1924. N. M. M. rendeletben elrendelt „Állománykimutatást“ készít, melyet január, április, július, október hónapok 5-éig a járási főszolgabíró útján az alispánhoz felterjeszteni köteles. Minthogy ezen kimutatás a járadék zavartalan kifizetéséhez szükséges havi ellátmányösszeg igénylésére szolgál, a legpontosabban kell azt kiállítani.

5. Állománykimutatás.

A községek a rokkant stb. ellátási díjak fedezésére kapott ellátmányokról évi zárszámadást kötelesek készíteni, amelynek berendezésére vonatkozólag az 1897. évi XX. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott számviteli utasítás 314. stb. §-ában előírt rendelkezéseket kell irányadóul venni. A zárszámadásnak (évi pénzkezelési kimutatásnak) előírásai és lerovási adatait a személyi számlakönyvből, illetőleg a havi naplószámadásokból kell venni.

6. Évi zárszámadás.

A zárszámadást (évi pénzkezelési kimutatást) a községek (r. t. városok) legkésőbb a tárgyévet követő augusztus hó végéig a vármegyei számvevőséghez megküldeni tartoznak.

TARTALOMMUTATÓ.

I. RÉSZ.

A községi költségvetés.

I. FEJEZET.

	<i>Oldal</i>
A) Az évi rendes költségvetés jogszabályai	1
Az 1886. évi XXII. t.-c. 111. §-a	1
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	1
Az 1886. évi XXII. t.-c. 122. §-a	2
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	2
Az 1886. évi XXII. t.-c. 123. §-a	2
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	2
Az 1886. évi XXII. t.-c. 124. §-a	9
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	9
Az 1886. évi XXII. t.-c. 125. §-a	9
Az 1886. évi XXII. t.-c. 126. §-a	10
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	10
Az 1924. évi 177.200. számú belügyminiszteri rendelet:	
8. §-a: „Költségvetés előkészítése“	10
9. §-a: „A költségvetés jóváhagyása“	11
10. §-a: „Jogorvoslatok a költségvetés ügyében“	11
Az 1927. évi V-ik t.-c. III. fejezet 44–45. §-ai	11
Az 1927. évi 42.200. számú belügyminiszteri rendelet III. rész 1–9. pontjai: „Nagyközségek és kisközségek. Községi költségvetés“	12
Az 1886. évi XXII. t.-c. 127. §-a	18
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	18
Az 1927. évi 177.200. számú belügyminiszteri rendelet 11. §-a: „A költségvetés végrehajtása“	18
B) A hitelátruházás, a pótköltségvetés, a hitelekötés, a kiadások időleges fedezésének és a költségvetésen kívüli állapotnak (indemnyfi) jogszabályai	19
Az 1886. évi XXII. t.-c. 128. §-a	19
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	19
Az 1924. évi 177.200. számú belügyminiszteri rendelet:	
12. §-a: „Hitelátruházás, Hitelekötés“	21
13. §-a: „Kiadások időleges fedezése“	21
14. §-a: „Pótköltségvetés“	21
Az 1886. évi XXII. t.-c. 129. §-a	22
Elvi jelentőségű döntvények ezen szakaszhoz	22
Az 1886. évi XXII. t.-c. 130. §-a az időközi módosításokkal „Községi pótdó“	24
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	25
Az 1886. évi XXII. t.-c. 131. §-a	32
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	32

	Oldal
Az 1886. évi XXII. t.-c. 132. §-a	34
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	34
Az 1886. évi XXII. t.-c. 133. §-a	35
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	39
Az 1886. évi XXII. t.-c. 134. §-a	39
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	39
Az 1886. évi XXII. t.-c. 135. §-a	40
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	40
II. FEJEZET:	
A községi költségvetés (előirányzat) szerkesztésének szabályai	41
I. A községi költségelőirányzat fogalma	41
II. Az előirányzat szerkesztésének alapelvei	41
1. A költségvetési év tartama	41
2. Az előirányzatba foglalható bevételek és kiadások	41
3. Nem esedékes tartozások és követelések	41
4. Korábbi években keletkezett tartozások és követelések	41
5. Pénztári készlet, cselekvő és terhelő hátralékok	41
6. A költségvetési éven túl terjedő járandóságok előirányzása	41
7. Az összes bevételeket és kiadásokat elő kell irányozni	42
8. Községi háztartást illető kiadásokat és bevételeket az előirányzathoz kihagyni nem szabad	42
9. Építkezési (beruházási) költségek előirányzása	42
10. Több év e terjedő építés (beruházás) költségeinek előirányzása	42
11. Építkezési jelleggel bíró átalakítási, felszerelési (beruházási) hitelek folyó évi szükséglete irányozható csak elő	42
12. Előlegek, kölcsönök előirányzása	42
13. Az előirányzat bruttó tölének	43
14. Az előirányzat tételei	43
15. Állandó tételek előirányzása	43
16. A változó tételek előirányzata	43
17. Tapasztalati adatok alapul vétele körüli eljárás	43
18. Új tételek előirányzása	43
19. Személyi járandóságok előirányzása	43
III. Az előirányzat tagozata	44
A) A rendes kezelés	44
1. Adósságok (kölcsönök) kamatai, törlesztési részletei és kezelési költségeinek előirányzása	44
2. Beszerzések előirányzása	44
3. Ingatlanok fenntartási költségeinek előirányzása	44
B) Rendkívüli kezelés	44
1. A rendkívüli kezelés köre	44
2. Az átmeneti kiadások nemei	44
3. Beruházások előirányzása	44
4. Első felszerelés szükségleteinek előirányzása	45
5. Rendkívüli bevételek nemei	45
IV. Az előirányzat rovatrendszere	45
1. Rendes kezelés fejezetei	45
2. Községi költségvetés rovatrendszere	45
V. Az előirányzat további szabályai	45
1. Elkülönítése a személyi járandóságoknak és dologi kiadásoknak	45

	Oldal
2. Előre nem látható, vagy vegyes bevételek és kiadások előirányzása	46
3. Bevételek előirányzása általában	46
4. Rendkívüli kezelés előirányzása általában	46
5. Több évi részletekre felosztott összegek előirányzása	46
6. Előirányzat összehasonlítása a folyó évi költségvetéssel	46
7. Előirányzat indokolása	46
8. Már egyszer előfordult tételek indokolása	46
9. Új tételek indokolása	46
III. FEJEZET:	
Hitelátruházás	46
IV. FEJEZET:	
Pótköltségvetés	47
V. FEJEZET:	
Eljárás hitelátruházás, pótköltségvetés esetében, hitelálladéki kimutatás	47
1. Hitelálladéki kimutatás felállítása	47
2. Hitelátruházási pótköltségvetési felhalmozások a számadási főkönyvben keresztül vezetendők	48
VI. FEJEZET:	
Hitellekötés	48
1. Építkezési, valamint építkezési jellegű átalakítási, javítási, avagy felszerelési hitelek lekötése	48
2. Épületfenntartás fogalma alá vonható épületjavításokra hiteltekötéseknek nincs helye	48
3. A valószínűség szerint szükséges összegek költhetők csak le	48
4. Lekötött hitelek más célra, mint amelyre lekötettek, nem fordíthatók	48
5. Még el nem rendelt, jóváhagyott építkezésekre hitel és előző évek hitelmaradványa le nem költhető	49
6. Mikor tekintendő munkálat vagy szállítás elrendeltnek?	49
7. Hitellekötés összegszerű korlátozása	49
8. Beruházásokhoz hozzájárulás címen hitel le nem költhető	49
9. Beruházási hiteleknek a következő évben felhasználása csak hiteltekötéssel történhetik	49
10. Utalványozási korlátozás hiteltekötési feltételek híján	49
11. Előlegek utalványozása lekötött hitelből	49
12. Lekötött hitelek elévülése, törlése	49
VII. FEJEZET:	
Költségvetési hitel elévülése	50
VIII. FEJEZET:	
Hitelátruházás költségvetési évek között	50

II. RÉSZ.

A községi vagyon tényleges kezelésének szabályai.

	Oldal
I. FEJEZET:	
Jogszabályok, döntvények, elvi jelentőségű határozatok	51
Az 1886. évi XXII. t.-c. 110. §-a	51
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	51
Az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-a	55
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	55

	Oldal
Az 1886. évi XXII. t.-c. 112. §-a	67
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	68
Az 1886. évi XXII. t.-c. 113. §-a	68
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	69
Az 1886. évi XXII. t.-c. 114. §-a	69
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	70
Az 1886. évi XXII. t.-c. 115. §-a	71
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	72
Az 1886. évi XXII. t.-c. 116. §-a	72
Elvi jelentőségű döntvény ezen §-hoz	73
Az 1886. évi XXII. t.-c. 117. §-a	73
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	73
Az 1886. évi XXII. t.-c. 117. §-a	75
Az 1886. évi XXII. t.-c. 119. §-a	75
Az 1886. évi XXII. t.-c. 120. §-a	75
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	75
Az 1886. évi XXII. t.-c. 121. §-a	93
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	93
Az 1886. évi XXII. t.-c. 136. §-a	93
Az 1886. évi XXII. t.-c. 137. §-a	93
Az 1886. évi XXII. t.-c. 138. §-a	94
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	94
Az 1886. évi XXII. t.-c. 139. §-a	103
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	104

II. FEJEZET:

A községi költségvetés végrehajtására (a vagyonkezelésre, háztartásvitelre) vonatkozó szabályok	108
A) Az utalványozás szabályai	108
A költségvetés végrehajtására (háztartásvitelre) vonatkozó általános szabályok	108
1. A költségvetés végrehajtásának főelve	108
2. Kiadások utalványozása	108
3. Az utalványozás hatálya	109
4. Hitelátruházási, pólköltségvetési fedezet reményében utalványozás csak kivételes esetekben van engedélyezve	109
B) Az utalványozás, elszámolás (előírás) és hitelátruházás gyakorlásának általános szabályai	109
1. Az elszámolás szabályai általánosságban	109
2. Elszámolás a rovatok keretén belül	109
3. Az elszámolás szabályainak szoros betartása	110
4. Elő nem irányzott jövedelmek elszámolása	110
5. Törölt hátralékok sorából újra utalványozott kiadások és bevételek elszámolása	110
6. Valódi bevételek és kiadások elszámolása az árfutók között	110
7. Az árfutó kezelés hátralékának helyesbítése	110
C) Elszámolás a költségvetésen kívüli állapot tartamára. Indemnyi a községi háztartásban	110
D) Kiadások időleges fedezése	111

III. FEJEZET:

A pénztári számfeltés általános szabályai	111
1. Pénztári számfeltés fogalma	111
2. A pénztári számfeltési szolgálat ellátásának kötelezettsége	111

	Oldal
3. A pénztári számfeltés lényege és alakja	111
4. Befizetések (bevételek) pénztári számfeltése	112
5. Kifizetések, kiadások számfeltése	113

IV. FEJEZET:

Az idősoros naplószerű számadás vezetés, elszámolás szabályai	113
1. A napló fogalmának meghatározása	113
2. A naplók berendezése	113
3. A naplók nemei:	
a) A főnapló	114
b) A szaknaplók	114
c) A segédnaplók	114
d) Bírcafüzetek	114
4. A szaknaplók hasábrendszere	114
5. A naplóvezetés szabályai	114
6. Számadási okmányok és azokkal való eljárás	116
7. A naplók lezárása	116
8. A naplóvezetési szolgálat megosztása és a felelősség az elszámolásokért	117

V. FEJEZET:

A községi pénzkezelés általános szabályai	117
1. A községi pénztár által kezelendő pénzek, értékpapírok és értékek (drágaságok) meghatározása	117
2. A pénzkezelés helyének és idejének megállapítása	117
3. Készpénzt, értékpapírokat, értékeket (drágaságok, okmányok) szigorú elszámolás alá tartozó nyomtatványokat pénzszekrényben kell őrizni	117
4. A pénzszekrény kulcsai őrzetének szabályai	117
5. A pénztárba elhelyezett értékpapírokról, értékekről (drágaságokról), okmányokról (szerződésekről), szigorú elszámolás alá tartozó nyomtatványokról nyilvántartás vezetendő	118
6. A pénzszekrényben csak közpénzek (értékpapírok stb.) őrizhetők	118
7. Pénztár-átadás	118
8. Pénzek osztályozása	119
9. Értékpapírok, okmányok, szerződések, szigorú elszámolás alá tartozó okmányok elhelyezése	119
10. A pénzkezelő teendői	119
11. Pénznemek, értékpapírok, értékek (drágaságok), okmányok, szerződések, szigorú számadás alá tartozó nyomtatványok vizsgálata	119
12. Postán érkező pénzek átvétele	119
13. Nyilvántartás postán érkező és elküldött értéküldeményekről	120
14. Pénzkezelés a pénztárhelyiségen kívül	120
15. Községi pénzkezelő, pénztáros személyének kiválasztása	120
16. A felelős számadók egyetemleges és egyéni felelőssége	120

VI. FEJEZET:

Anyagok, termények kezelésének és elszámolásának rendje és szabályai	120
1. Meghatározás	120
2. Az anyag (termény) elszámolás mibenléte	121
3. Anyag (termény) számadás részei (eszközei) és berendezése	121
4. Anyag (termény) számadások vezetése és felszerelése	121
5. Viszonylagos tételekre hivatkozás	122
6. Viszonylagos tételeket ugyanazon számadási évben el kell számolni	122
7. Anyag- (termény) számadás lezárása	122
8. Anyag- (termény) készlet megállapítása az év végén	122

	Oldal
9. Anyag- (termény) készletet a zárszámadásba fel kell venni	122
10. Önálló számadási évek mint anyag- (termény) számadások	122
11. Anyag- (termény) számadásokat rendszerint nem kell könyvelni. Anyag- (termény) főkönyv	122
12. Anyag- (termény) naplókat (számadásokat) hitelesíteni kell	122
VII. FEJEZET:	
A pénz- és értékek kezelés ellenőrzésének szabályai	125
1. A pénz- és értékek kezelés ellenőrzésének fogalma és célja	123
2. Időszaki zárlatok és azok fogantatása	123
3. Havi rendes zárlat fogantatása	123
4. Rendkívüli zárlatok. Pénztárvizsgálatok	123
5. Eljárás a pénztárvizsgáltnál	124
VIII. FEJEZET:	
Községi pénzkészítés a m. kir. Postatakarékpénztárral csekk- és kliring forgalomban	121
A) Alaprendelet	124
B) Utmutatás a postatakarékpénztári csekk- és kliring forgalomba való belépésre	125
1. A belépés módjai	125
2. A csekk-számla címe	125
3. A csekk-számla nyitása utáni teendők	125
4. A be- és kifizetés módjai. A nyomtatványok kitöltése	126
5. Számlakivonatok	127
6. Postautalványon érkező pénzküldemények csekk-számlára telepítése	127
C) Elszámolási szabályok a községi pénzkészítésnek a m. kir. postatakarékpénztárral csekk- és kliring forgalomban való lebonyolítása esetében	128
Utaltatványozás és kiutalás fogalmának elkülönítése	128
I. Bevételek beszedése, befizetése	128
1. Feleknek befizetési lapot kell kiszolgáltatni	128
2. Eljárás, ha a befizetési lap elvesz	128
3. Befizetési lapok árának elszámolása	128
4. Eljárás, ha a fél nem tudja kitölteni a befizetési lapot	128
5. A felek kötelezettségei a befizetési lapok kitöltése tekintetében	128
6. Írásbeli közlemények postaköltségeit a felek viselik	128
7. Kliring átutalások rendje	129
8. A befizetések napjának meghatározása	129
9. Befizetések és kliring átutalások nyugtázása	129
10. Közlési kötelezettség átutalt összegek tekintetében	129
11. Közszolgáltatások befizetésének rendje	129
12. Eljárás téves befizetések, elszámolások esetében	129
13. Eljárás intézkedés folytán visszafizetendő összegek tekintetében	129
14. A postatakarékp. eljárása a visszafizetett átutalt összegek tekintetében	130
D) Kiadások kiutaltatványozásának és elszámolásának rendje	130
1. Kiutalások csak a rendelkezésre álló fedezet erejéig eszközölhetők	130
2. Az esedékességi nap előtt fedezetlen csekk vissza nem utaltatható	130
3. Esedékes beérkezett csekkel fedezet híján a postatakarékpénztár visszautasít	130
4. Időelőtt beérkezett csekkel a fogantatásban megelőző a határidőhöz nem kötött csekk	130

	Oldal
5. A számlatulajdonos kötelezettsége kimerült fedezetről gondoskodás tekintetében	130
6. Kiutalás előtt a közigazgatási, a pénztári számfelvités, valamint az utaltatványozás szabályait be kell tartani	130
7. Az elszámolások okmányait a naplóhoz kell mellékelni	130
8. A postatakarékpénztár eljárása a felek kifizetése körül	130
9. Mikor és mi módon van a kiutalás fogantatósítva?	130
10. A postatakarékpénztár felelősége a helytelen fogantatásról	131
11. Számlatulajdonos rendelkezési jogának terjedelme	131
12. A csekk-könyvecské kezelése, megőrzése	131
13. Nyilvántartás a csekk-úrlapokról	131
14. A csekkek kiállítására	131
15. Csekkek kiállítására jogosultak bejelentése	131
16. Csekk újján, kiutalások módjai	132
17. Kiutalások, pénztárvitelének elismerése, nyugtázása	132
18. Levonások az utaltatványozott összegből	132
19. Ki állítja ki a csekkeket és a kifizetési értesítéseket?	132
20. A csekkel hibátlanul kell kiállítani	132
21. Felelőség a csekk hibás kiállításáért	132
22. Illetékek levonása és elszámolása	132
23. Térítmények, kötbér, visszkövetelés, bírói líralora levonása, elszámolása	133
24. A kiutalásnak késedelem nélkül kell történnie	133
25. Feltétel ellenében a kiutalás csak annak teljesítése esetében fogantatósítható	133
26. Időszakos, azonos, vagy eltérő járandóságok kiutalása	133
27. Időszakos, feltételhez kötött járandóságok kiutalása	133
28. Kiutalások módjai: átutalás, készpénzbeli kifizetés	133
29. Csekkek elküldése	133
30. Feleknek csekkel nem szabad átadni	133
31. Elrontott csekkel elbánás	133
32. Kiutalások elszámolásának időpontja	133
33. Eljárás, ha a csekk elveszett	134
34. Elbánás a kiutalások alapjául szolgáló számadási okmányokkal	134
35. Eljárás csekk-reklamáció tekintetében	134
36. Illetményekből levont összegekkel elbánás	134
E) Ellátmány	134
37. Kiseb, azonnali kifizetések céljára ellátmány kezelése	134
F) Számlakivonatok kezelése. Naplószerű elszámolás	135
38. Számlakivonat és annak felszerelése	135
39. Számlakivonat átvétele és azzal való eljárás	135
40. Számlakivonatok elnaplózása	136
41. Napló vezetése	136
42. Könyvjegyzékek naplója	136
43. Napló lezárása	136
44. Eljárás hibás elszámolásokkal	137
45. Számadási rend helyreállítása	137
46. Számlakivonatok mellékelésével való elbánás	137
47. Naplótételek könyvelése	137
G) Vegyes rendelkezések	128
48. Kezelési és postaköltségek megtérítése	138
49. Postatakarékpénztári számla lezárása, új számla nyitása	138

III. RÉSZ.

Az ingó és ingatlan községi vagyon kezelésének szabályai.

	Oldal
I. FEJEZET:	
Jogszabályok, döntvények, elvi jelentőségű határozatok	139
Az 1886. évi XXII. t.-c. 109. §-a	139
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	139
II. FEJEZET:	
A községi ingó és ingatlan vagyonleltár vezetésének szabályai	141
Az összefoglaló vagyonkimutatás, a vagyonleltár	141
1. Meghatározás	141
2. Vagyonleltár, vagyonkimutatás s annak alkotó részei (elemei), berendezése	141
3. Vagyonleltár egyes elemeinek egybeállítása és felszerelése	142
A) Községi ingatlan (leltári) vagyon elszámolása	142
1. A községi ingatlan vagyon meghatározása	142
2. A községi ingatlan és ingó vagyon kezelői	143
3. Az elszámolás eszközei	143
4. A leltári napló vezetésének szabályai	143
5. A leltári napló lezárása	143
6. Az ingatlan községi vagyon főzskönyve	143
7. A főzskönyvben nyilvántartott adatok	143
a) Földbirtok nyilvántartása	144
b) Az építmények nyilvántartása	144
c) Az ingatlanhoz fűződő jogok nyilvántartása	144
d) Az ingatlan terhelő szolgálmai és egyéb terhek nyilvántartása	144
e) Az épületek felszerelésének nyilvántartása	144
8. A leltári vagyon értékelésének szabályai	144
9. A főzskönyv vezetésének szabályai	145
10. A részletes leírás szabályozása	145
11. A térkép- és okmánylár	146
12. A főzskönyv lezárása	147
13. Évi leltári számadás (leltár) az ingatlan vagyonról	147
B) A községi ingó leltári vagyon elszámolása	149
1. Ingó leltári vagyon meghatározása	149
2. Leltári elszámolás alá nem tartozó tárgyak	149
3. A leltári elszámolás eszközei	149
4. Az ingó vagyon-leltár berendezése és vezetése	149
5. Téves elszámolás keresztlülvezetése	150
6. Az elszámolás további szabályai	150
7. Az ingó vagyon-leltárának berendezése és vezetése	151
8. Az ingó vagyon-leltár lezárása és a zárszámadásokhoz, költségvetésekhez melléklendő leltári kivonat egybeállítása	151
9. Az ingó leltári vagyon leltárainak és a leltári napló pontos vezetéséért a vezető jegyző felelős	151
10. Leltári tárgyak ismertető jelei	151
11. Használatból kivont leltári tárgyak. Selejtezés	151
12. A leírások egyéb esetei	152
C) A gazdasági termények és egyéb anyagok készleteinek mint vagyonrészleteknek elszámolása	152
1. Meghatározás	152
2. Számbavétel	153

	Oldal
D) Gyümölcsöző főkék, értékpapírok leltári számbavétele	153
1. A gyümölcsöző főkék, értékpapírok meghatározása	153
2. A gyümölcsöző főkék leltári számbavételének módja	153
E) Hasznóhajtó jogok és engedélyezett jogosítványok számbavétele	154
1. Meghatározás	154
2. Számbavétele	154
F) Községi üzemek és vállalatok, a használatra kölcsönözhető ingó javak	154
1. Meghatározás	154
2. Számbavétele	154
G) Pénzmaradvány	154
1. Meghatározás	154
H) Cselekvő hátralékok	155
1. Meghatározás	155
2. Számbavétele	155
I. Követelések	155
1. Meghatározás	155
2. Számbavétele	155
II. A vagyonleltár terhelő (szenvedő) elemei	155
A) Közkiraton vagy magánjogi iraton állandó vagy több évre szóló szolgáltságok	155
1. Meghatározás	155
2. Számbavétele	156
B) Kölcsön tartozások	156
1. Meghatározás	156
2. Számbavétele	156
C) Adósságok	156
1. Meghatározás	156
2. Számbavétele	156
D) Terhelő (kiadási) hátralékok	156
1. Meghatározás	156
2. Számbavétele	156

IV. RÉSZ.

A számadási főkönyv számla (költségvetési rovat-) rendszerének szabályai, vonatkozással a fennálló jogszabályokra.

(A költségvetés jogrendszere.)

A számadási főkönyv számla (költségvetési rovat-) rendszerének szabályai, vonatkozással a fennálló jogszabályokra	158
(A költségvetés jogrendszere)	158
A főkönyvi előírás szabályai	158
I. FEJEZET:	
Jogszabályok, döntvények, elvi jelentőségű határozatok	158
Az 1886. évi XXII. t.-c. 140. §-a	158
Az 1886. évi XXII. t.-c. 164. §-a	158
Az 1901. évi XX. t.-c. 38 §-a	158
A 1886. évi 23.354. sz. Bm. r.	158
Elvi jelentőségű döntvények az 1886. évi XX. t.-c. 140. §-hoz	159

	Oldal
Az 1886. évi XXII. t.-c. 141. §-a	159
Az 1886. évi XXII. t.-c. 142. §-a	159
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	159
Az 1924. évi 177.200. sz. Bm. rendelet II. rész 16. §-a	163
Az 1924. évi 177.200. sz. Bm. rendelet II. rész 17. §-a	163
Az 1924. évi 177.200. sz. Bm. rendelet II. rész 18. §-a	163
Az 1924. évi 177.200. sz. Bm. rendelet II. rész 19. §-a	163
Jogorvoslatok	163
III. rész 21 §-a	164
A 42.200–1927. sz. Bm. rendeletnek a községi zárszámadásáról szóló rendelkezéseinek III. része: „Nagy- és kisközségek” zárszámadási fejezete	164
II. FEJEZET:	
A számadási főkönyv számla (kötségvetési roval-) rendszerének szabályai, vonatkozással a fennálló szabályokra. (A költségvetés jogrendszerel)	165
Az előírás szabályai	165
I. Az előírás általános szabályai	165
1. A számadási főkönyvet a vezető jegyzőnek kell vezetni. Felelős a költségvetés kereteinek betartásáért	165
2. Az előírást megelőző, az ellenjegyzési (utalványozási) köteletség és a közigazgatási számfejtési szolgálat ellátása	165
3. A főkönyvi feljegyzés, előírás fogantatása	166
4. Az előírást mindenkor természetének és rendeltetésének megfelelő főkönyvi számlán kell fogantatosítani még akkor is, ha az előírás hitelállépést idézne elő	166
5. Folyó előírás csak a folyó számadási évre történhetik	166
6. Esedékes jövedelmek (bevételek) és terhek (kiadások) már az év elején kell előírni	167
7. Utalványozás nélkül nem szabad előírni	167
8. A számadási főkönyv helyes vezetése s annak ellenőrzése	167
9. Számadási főkönyv, összesítő kimutatás, zárszámadás, a vagyonmérleg, a naplók és a számadási okmányok megőrzése	167
II. A számadási főkönyv és annak berendezése	167
1. Minden zárszámadási ágazatról külön főkönyvet kell felfektetni	167
2. A számadási főkönyvet rendszerint egy évi időtartamra kell berendezni	167
3. A számadási főkönyvet hitelesíteni kell	167
4. A számadási főkönyvet a költségvetési rovalrendszernek megfelelően kell berendezni	167
5. A számadási főkönyvet a számadási év kezdetével kell megnyitni	167
III. A számadási főkönyv hasábréndeze	168
1. Hasáb fejezet	168
A) Az előírási oldal vezetése	168
1. hasáb: (Tételszám)	168
2. hasáb: (Tárgy)	168
3. hasáb: (Múlt évi hátralék). A hátralékok átvezetésének és nyilvántartásának szabályai	168
4. hasáb: (Folyó évi előírás összege). Kivételes előírási módok a folyó évi előírásnál	169
5. hasáb: (Összes előírás)	169
6. hasáb: (Jegyzet)	170
B) A teljesítési (lerovási) oldal vezetése	170
7–8. hasáb: (A teljesítés időpontja)	170

	Oldal
9. hasáb: (Naplótétel)	170
10. hasáb: (Tárgy)	170
11. hasáb: (Lerovás összege)	170
12. hasáb: (Hátralék az év végén)	170
13. hasáb: (Tulfizetés)	170
14. hasáb: (Jegyzet)	170
15. hasáb (Költségvetési hitel)	170
IV. A leggyakrabban előforduló főkönyvi számlák. (A községi költségvetés rovalrendszerére és annak jogrendszerére)	170
Bevételei számlák (fedezet)	171
A) Rendes kezelés	171
I. fejezet. Igazgatás	171
1. rovat. Megtérítések	171
2. rovat. Alapok járuléka	171
3. rovat. Bizonyítványoké. I. szedhető díjak	171
4. rovat. Hitelesítésekért szedhető díjak	172
5. rovat. Marhavélti kezelési díjak	172
Az 1928. évi XIX. t.-c. 7. §-a	172
6. rovat. Anyakönyvi kivonatok kiállításáért szedhető díjak	172
Az 1904. évi XXXVI. t.-c. 22. §. második bekezdés	172
7. rovat. Községi kötelekbe való felvételért szedhető díjak	173
Az 1886. évi XXII. t.-c. 5. §-a	173
8. rovat. Szemledíjak	173
9. rovat. Ipardíjak	173
Az 1922. évi XII. t.-c. 39. §-a	173
10. rovat. Különfélék	174
10. rovat. 1. fétel. Közös költségek. A kör községeinek hozzájárulása	174
Az 1924. évi 177.200. sz. B. M. rendelet 6. §-a	174
Az 1924. évi 177.300. sz. B. M. rendelet 9. §-a	174
II. fejezet. Állam- és közszolgáltatások	175
1. rovat. Adókezelés. Közszolgáltatások	175
I. a) alrovat. Általános kereseli adó, 5%-os (esetleg főbb %-os) kereseli adó; b) bírságok és c) pótlékok	175
Az 1922. évi XXII. t.-c. kereseli adó: a vonatkozó rendelkezések	175
1. rovat. II. a) alrovat. a) Általános kereseli adó, szolgálati viszonyból eredő, alkalmazottiak kereseli adója	175
b) alrovat. b) Bor- és iustofogyasztási adó, sör- és szeszfogyasztási adópótlék, ezek után kirótt bírságok	176
Az 1923. évi XXIII. t.-c. 3. §-a 1–2, 4–5. és 7–8. pontjai	176
1. A kezelés tárgyában: Alaprendelet és szabályrendelet mintá	177
2. Az adóalapok kiművelése (felvétele). Az adóknak segédkönyvekben, nyilvántartásokban nyilvántartása és beszédése, elszámolása	177
c) alrovat. c) Halméri engedélyilleték, szesz italok forgalmi illetéke	180
A 8.700–1923. évi M. E. kormányrendelet 1. pontja	180
A 8.700–1923. évi M. E. kormányrendelet 13. pontja	180
d) alrovat. d) Adóbehajtás illetéke és az infésdij	181
Az 1923. évi VII. t.-c. 26. §. 2-ik bekezdése	181
e) alrovat. e) Községi vagyon átruházási illeték	181
Az 1920. évi XXXIV. t.-c. 115. §-a	181
f) alrovat. f) Forgalmi adó kezelésért jutott részesedés	182
Az 1921. évi XXXIX. t.-c. 35. §-a	182
h) alrovat. h) Községi adók (és járulékok) után késedelmi kamat	182

	Oldal
Az 1923. évi VII. t.-c. 21. §. 1.	182
ii) alrovat. ii) Községi pótladó	183
Az 1924. évi 177.200. sz. rendelet 4. §. 2., 3. pontjai	183
k) alrovat. k) Adókezelésért jutalom a községnek	184
Az 1923. évi VII. t.-c. 86. §-a	184
III. fejezet. Tűzrendészet	185
1. rovat. Tűzvédelmi díjak és járulékok	185
2. rovat. Kéményseprési díjak	186
Az 1922. évi XII. t.-c. 64. §. 2. bekezdés 1. pontja	186
3. rovat. Kéményseprési díjakból visszatartandó 5% kezelési illeték	186
Az 1922. évi XII. t.-c. 64. §. 2. bekezdés 2. pontja	186
IV. fejezet. Közegészség és állategészség	187
1. rovat. Megtérítések	187
2. rovat. Fertőtlenítésekért	187
Az 1898. évi XXI. t.-c. 3. §-a	187
3. rovat. Ápolási díjak	188
4. rovat. Fürdő díjak	188
5. rovat. Sírhely díjak	188
6. rovat. Halottsház jövedelme	188
7. rovat. Temelőkert jövedelme	188
8. rovat. Delegség- és balesetbiztosítás megtérítése és az öregség, rokkanság, özvegyiség és árvaság esetére kötelező biztosítás	189
Az 1927. évi XXI. t.-c. 7. §. 1. bekezdés	189
9. rovat. Husvizsgálati és vágóhid használati díjak	189
Az 1928. évi XIX. t.-c. 22. §. 6. bekezdés	189
10. rovat. Fedeztetési díjak	190
Az 1894. XII. t.-c. 25. §.	190
11. rovat. Különfélék	191
12. rovat. Legeltetési díjak	191
V. fejezet. Tanügy és testnevelés	191
1. rovat. Államsegély	191
Az 1907. évi XXVII. t.-c. és az 1913. évi XVI. t.-c.	191
2. rovat. Tandíj	191
Az 1908. évi XLVI. t.-c.	191
3. rovat. Különfélék	192
VI. fejezet. Közművelődés és egyház	192
1. rovat. Könyvtári díj	192
2. rovat. Tagdíj	192
3. rovat. Kölcsonkönyvtár	192
4. rovat. Mozgósínház	192
5. rovat. Különfélék	193
VII. fejezet. Szegényügy és népiólét	193
1. rovat. Helyhatósági engedélyekért	193
2. rovat. Adományok	193
3. rovat. Segélyek	193
4. rovat. Megtérítések	193
5. rovat. Kihágási büntetéspénzek (60%-a) a szegényalap javára	194
A 127.000—1903. B. M. sz. r. 135. §-a	194
6. rovat. Kihágási büntetéspénzek (40%-a) a gazdasági munkások és napszám- sok segélyalapja javára	194
Az 1898. II. t.-c. 71. §.	194

	Oldal
A szegényalaprak és a gazdasági munkások és napszámok segélyalapjának a községi háztartás keretén belül alapszerű kezelésének módoszatai	195
7. rovat. Különfélék	195
VIII. fejezet. Közlekedés	195
1. rovat. A községi közmunkaváltásból a községet megillető rész	195
Az 1920. évi XXVII. t.-c. 3. §-a szerint	195
Az 1886. évi XXII. t.-c. 133. §.	195
Az 1924. évi 177.300. sz. B. M. rend. 12. §-a	196
2. rovat. Vámos utak jövedelme	197
Az 1890. évi I. t.-c. 81. §-a	197
3. rovat. Burkolási díjak	197
4. rovat. Megtérítések	197
5. rovat. Különfélék	197
IX. fejezet. Vagyonigazgatás	198
Az 1886. évi XXII. t.-c. 111. §-a	198
1. rovat. Ingatlanok jövedelme	198
Az 1886. évi XXII. t.-c. 112. §-a	198
a) Bérbeadás esetében	199
Az 1886. évi XXII. t.-c. 120. §-a	199
b) Részes (tharmados, feles) művelésre, haszonbérbe adott ingatlanok esetében	199
c) Hazikezelésben (saját gazdálkodás) hasznosítás esetében	200
1. rovat. 1. alrovat. Erdőgazdaság jövedelme	201
Erdőhasználat a község háztartásában	201
1. rovat. 2. alrovat. Legelőgazdaság jövedelme	204
Az 1894. évi XII. t.-c. 6. §-a	204
2. rovat. Értékpapírok és takarékpénzt. betétek jövedelme (cselekvő kamatok)	205
Az 1886. évi XXII. t.-c. 121. §-a	205
Az 1877. évi XX. t.-c. 291. §-a	206
3. rovat. Jogok és javadalmak	207
c) alrovat. Mázsadíj	207
Az 1883. évi XX. t.-c. 1—5. §-ai	207
b) alrovat. b) Halászati jog	207
Az 1888. évi XIX. t.-c. 1. §-a	207
c) alrovat. c) Mázsadíj	207
4. rovat. Községi üzemek liszta hasznából való részesedés	208
Az 1924. évi 177.300. sz. B. M. rendelet 11. §-a	208
5. rovat. Különfélék	208
6. rovat. Vásártartási jog	209
Az 1892. évi 45.899. sz. K. M. r.	209
XI. fejezet. Községi alkalmazottak fizetési alapjából engedélyezett segély	210
Az 1927. évi V. t.-c.	210
Az 1927. évi 42.200. sz. r. III. rész 7-ik pont	210
XII. fejezet. Különfélék	211
B) Rendkívüli kezelés	211
I. Cím. Rendkívüli bevételek	211
II. Cím. Almeneti bevételek	211
Az 1924. évi 177.200. sz. 3. §. 10. pont	211
Nettó pénzmaradvány. Hol iktassuk be a nettó pénztári maradványt a községi kötségvetésbe	213
Bruttó pénzmaradvány könyvelése	214

	Oldal
Kiadási számlák	216
I. fejezet. Igazgatás	216
Személyi járandóságok	216
a) alrovat. Községi tisztviselők és egyéb irodai alkalmazottak szem. járandóságai	216
Az 1926. évi 62.000. B. M. sz. r. IV. fejezet 73. pontja	216
b) alrovat. Községi előjárók fizetendői	218
Az 1886. évi XXII. t.-c. 65. §-a 4. és 5. bekezdése	218
c) alrovat. Községi egyéb alkalmazottak, szolgák, szegődményesek bérei	219
d) alrovat. Helyettes községi alkalmazottak járandóságai	219
A 62.000/1926. B. M. sz. r. IV. fejezet 74. §, 2. pont	219
2. rovat. Dologi kiadások	219
a) alrovat. Irodai költségek	219
b) alrovat. Fűtés, világítás	219
c) alrovat. Napidíjak, utiköltségek és utiátalányok	220
Az 1924. évi 177.300. B. M. sz. r. 7. §-a	220
d) alrovat. Különfélék	221
Az előfogal. költségére	222
A 177.300/1924. B. M. sz. r. 13. §-a	222
A tolonckiséreli költségekre	222
A 389/1885. B. M. sz. r. 14–28. §-ai	222
c) alrovat. Hozzájárulás a köi költségeihez	223
II. fejezet. Adókezelés	223
1. rovat. Dologi kiadások	223
a) alrovat. Végrehajtási költségek	223
b) alrovat. Különfélék	223
III. fejezet. Tűzrendészet	185
Az 1886. évi XXII. t.-c. 21. §-a	224
Az 1927. évi V. t.-c. 45. §-a	224
Az 1888. évi 53.888. B. M. sz. 230.000/1925. B. M. sz. II, 3. §-a	224
1. rovat. a) Személyi járandóságok	224
2. rovat. Dologi kiadások	224
a) alrovat. Tűzoltósze ek beszerzése és karbantartása	224
b) alrovat. Kéményseprési díjak	225
c) alrovat. Különfélék	226
IV. fejezet. Közegészség és állategészség	226
jogforrások általánosságban közegészségügyi tekintetben	226
Állategészségügyi tekintetben	226
1. rovat. A) Személyi járandóságok	226
a) alrovat. Közegészségügy: orvosi szolgálat	226
Az 1908. évi XXXVIII. t.-c. II. cím 3. §, 1. bekezdés	226
b) alrovat. Közegészségügy: baba szolgálat	226
Az 1908. évi XXXVIII. t.-c. III. cím 27 §.	226
c) alrovat. Közegészségügyi szolgálat: halótkém illetménye	227
Az 1876. évi XIV. t.-c. 110. §-a	227
d) alrovat. Állategészségügy: Állatorvosi szolgálat	227
Az 1928. évi XIX. t.-c. 111. §.	227
c) alrovat. Állategészségügyi szolgálat: húsvizsgáló illetményei	228
Az 1928. évi XIX. t.-c. 22. §-a	228
B) rovat. Dologi kiadások	229
a) alrovat. Kutak, vízvezeték, csatornák fenntartása	229
Az 1876. évi XIV. t.-c. 10. §-a	229

	Oldal
b) alrovat. Jégverem fenntartása	230
Az 1894. évi 106.092. B. M. sz. körrendelet	230
c) alrovat. Járványkórház fenntartása	230
Az 1876. évi XIV. t.-c. 81. §. 2-ik bekezdése	230
d) alrovat. Tenyészállatok ellátása	231
Az 1894. évi XII. t.-c. III. fejezet 24–31. és 25. §-ai	231
e) alrovat. Vágóhid fenntartás	231
Az 1928. évi XIX. t.-c. 23. §-a	231
f) alrovat. Dögter (gyepmester telep)	231
Az 1928. évi XIX. t.-c. 31–36. §-a	231
g) alrovat. Fertőtlenítő szerek	232
Az 1908. évi XXXVIII. t.-c. I. cím 1. §. d) pontja	232
h) alrovat. Különfélék	232
a) tétel. Fürdőüzem fenntartási költségek	232
b) tétel. Temető fenntartásával járó költségek	232
Az 1876. évi XIV. t.-c. 109–123. §-ai	232
c) tétel. A védhímlőoltás körül a községekre hárított költségek	233
Az 1876. évi XIV. t.-c. 92–99. §-ai	233
d) tétel. Veszélyesség elleni oltás körül felmerülhető, a község által viselendő terhek	233
e) tétel. Halottsház (travatalozó) fenntartása körül felmerülhető költségek	233
f) tétel. Baleseteknél a segítségnyújtás körül felmerülhető költségek	233
Az 1876. évi XIV. t.-c. 39–41. §-ai	233
V. fejezet. Tanügy és testnevelés	233
Községi, népoktatói tanintézetek felállításának jogforrásai	233
A) Felítlen kötelezettségre vonatkozólag	233
Az 1868. XXXVIII. t.-c. 23. §. és 1886. XXII. t.-c. 21. §. f) pontja	233
B) Felállítási jogra vonatkozólag	235
Az 1886. évi XXXVIII. t.-c. 10. §-a	235
1. rovat. Személyi járandóságok	237
a) alrovat. A fizetésre vonatkozólag	237
Községi tanítók járandóságai	237
Igazgatói pótlékok szabályozása	237
Hadi pótlék engedélyezése	237
Családi pótléokra vonatkozó igény	237
Lakáspénz	238
Kerületmény	238
A helyi javadalom biztosítása	238
Természeti lakás	238
Szükségjelölés igénybevétele	238
b) alrovat. Tanítói nyugdíjaphoz hozzájárulás	239
2. rovat. Dologi kiadások	242
a) alrovat. Iskolafenntartási költségek	242
b) alrovat. Hozzájárulások	242
Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 25. §-a	242
Az 1868. évi LIII. t.-c. 23. §-a	243
c) alrovat. Kisdedóvoda vagy menedékház fenntartása	243
d) alrovat. A testnevelés céljára megszavazott hozzájárulás	244
Az 1921. évi LIII. t.-c. 5. §-a	244
e) alrovat. Iskolán kívüli népoktatás	245

	Oldal
f) alrova. Tankötelesek összeírásával járó költségek	246
Az 1921. évi XXX. t.-c.	246
g) alrova. Különféle kiadások	248
VI. fejezet. Közművelődés és egyház	248
1. rova. Egyházi és kegyuri kiadások	248
2. rova. Segély az egyházközségnek (egyháznak)	248
Az 1868. évi LIII. t.-c. 23. §-a	249
3. rova. Kulturális és jótekonycélu egyszületek támogatása	250
4. rova. Különlék	250
VII. fejezet. Szegényügy és néplőjét	251
Az 1886. évi XXII. t.-c. 21. §-a	251
Szegény betegek ellátása	251
Az 1898. évi XXI. t.-c. 8. §-a	251
Közsegélyezés módja	251
1. rova. Segélyezések	257
2. rova. Kegydíjak	257
3. rova. Különlék	257
VIII. fejezet. Közlekedés	257
1. rova. Állami és vármegyei utak átkelési szakaszai után, valamint a vicinális utak kiépítéséhez fizetendő hozzájárulás	257
a) Az állami átkelési utszakasz hozzájárulásra vonatkozólag	257
Az 1890. évi I. t.-c. 7. §-a	257
b) A törvényhatósági átkelési szakasz hozzájárulására vonatkozólag	258
Az 1890. évi I. t.-c. 14. §-	258
c) A községi közlekedési (vicinális) közutak kiépítéséhez fizetendő hozzájárulásra vonatkozólag	259
Az 1890. I. t.-c. 36. §-a	259
Községi (közútíló) közutak:	261
Az 1871. évi LIII. t.-c. 41. §. III. bek.	261
Az 1890. évi I. t.-c. 47-53. §-ai	261
Az 1890. évi I. t.-c. 48. §-a	262
Az 1890. évi I. t.-c. 50. §-a	262
Az 1890. évi I. t.-c. 51. §-a	262
Az 1890. évi I. t.-c. 57. §-a	263
A községi közúti igazgatás	265
2. rova. Járdaburkolási költségek	266
3. rova. Utak, hidak javítási költségei	267
4. rova. Utak, terek világítása	267
5. rova. Különlék	267
IX. fejezet. Vagyonigazgatás	267
1. rova. Szmétyi járandóságok	267
2. rova. Dologi kiadások	268
1. alrova. Épületek fenntartása	268
2. alrova. Tűzbiztosítási díjak	268
Az 1886. évi XXII. t.-c. 65. §-a	268
3. alrova. A község tulajdonál képező épületek kéményseprési költségei	269
4. alrova. Fogyasztási anyagok	269
5. alrova. Köztelek	269
6. alrova. Községi üzemekhez hozzájárulás	269
7. alrova. Legelőgazdaság költségei	269
8. alrova. Erdőgazdaság költségei	273

	Oldal
9. alrova. Különlék	273
10. alrova. Házilagos mezőgazdálkodás költségei	273
11. alrova. Vásártartás költségei	273
12. alrova. Kölcsönkamatok és költségek	274
13. alrova. Halósági mérzés kezelési költségei	274
X. fejezet. Vármegyei kiadásokhoz hozzájárulás	274
A 160.224/1924. Bm. sz. körrendelet 7-9. §-ai	274
XII. fejezet. Különlék	277
Rendkívüli kezelés	277
A) Beruházások	277
B) Átmeneti kiadások	278
Előirányzat nélküli bevételek és kiadások	278
Az átfutó számlák csoportja	278
I. A hitelműveleti számlák	278
a) Érték (kötvény) kiadás	278
b) Visszakapott cselekvő főke bevétel	279
c) Tőkésítésre kiadás	279
d) Érték (kötvény) bevétel	279
e) Felvett (terhelő) kölcsönök	280
f) Visszafizelt terhelő kölcsönök	281
II. Átfutó kezelés	281
III. FEJEZET:	
A számadás (napló) bírálata, a könyvelés (terovás), a főkönyvi-, segédkönyvi számlák lezárásának, az „összesítő kimutatás” egybeállításának szabályai	282
1. A könyvelés mikor teljesítendő	282
2. A számadás (napló) bírálata	282
A) A naplóbírálat szabályai	282
1. Kezdő moradvány helyességének megállapítása	282
2. Az összegzések s a végösszeg helyességének megállapítása	283
3. Vizsonos elszámolási tételek helyességének megállapítása	283
4. Az egyes számadási tételek jogosságának és számszerinti helyességének megállapítása	283
5. A pénzügyi számfeltes történet fogantatásának megállapítása	283
6. A számadási okmányok szükséges kellekeinek megállapítása	283
7. Állandó illetmények és a levonások helyességének megállapítása	283
8. Bevételek kellő időpontban befizetése, hátralékok behajtása iránti intézkedések megtörténtének és a késedelmi kamatok beszedésének megállapítása	283
9. Termények, anyagok és leltári tárgyak tekintetében fennálló kövelemények teljesítésének megállapítása	283
B) A könyvelés (terovás) szabályai	283
1. A könyvelés tételenként történik	283
2. A könyvelés adatainak főkönyvi bejegyzése	283
3. Segédkönyvekben való könyvelés	283
4. A könyvelési adatoknak a számadásba bejegyzése	283
5. A segédkönyvekben könyvelések átvezetése a főkönyvben	284
6. Meggyőződés a könyvelés helyességéről	284
C) A főkönyvi és segédkönyvi számlák lezárásának szabályai	284
1. A számlák lezárása előtt azokat gondosan át kell vizsgálni	284
2. A zárás a naptári (számadási) év végével történik	284
3. Zártat mibenléte	284
4. Bevételei és kiadási hátralékokkal való elbánás	284

	Oldal
5. Segédkönyvek lezárása s a zárlati eredményeknek főkönyvi számlára átvezetése	284
D) „Összesítő kimutatás” az egyes főkönyvi számlák zárlatának eredményeiről	284
1. Az összesítő kimutatás szerkesztésének szabályai	284
IV. FEJEZET:	
A községi zárszámadás egybeállításának és felszerelésének szabályai	285
1. A községi zárszámadás alkotó elemei	285
a) A zárszámadás	285
b) A zárszámadási (évi kezelési, eredmény) mérlegek	285
2. A „Pénztári mérleg”	285
Pénztári mérleg alakja	286
3. A „Vagyonkezelési mérleg”	286
Vagyon mérleg alakja	287
4. A „Kezelési (hitelgazdálkodási) eredmény” mérleg	288
A hitelgazdálkodási mérleg alakja	288
5. A zárlat a zárszámadás helyes felállításának ellenőrzésére szolgáló mérleg	288
Próbamérleg alakja	289
6. A zárszámadási mérlegeket két példányban kell felterjeszteni	289
7. Évi forgalmi kimutatások az összes községi (a község kezelése alatt álló) vagyon kezeléséről (számadási ágazatokról)	289
8. A vagyonfelügyeleti hatósághoz felterjesztett községi évi zárszámadás felszerelése	289
a) Évi pénztári forgalmi kimutatás alakja	290
b) Évi vagyoni forgalom összesítés alakja	291
c) Az évi vagyongyarapodás (fogyakozás) összesítése	292
9. A zárszámadásokat felelős számadóknak alá kell írni s azokat a képviselő-testület határozatával, hitelesítő záradékkal kell ellátni	293

V. RÉSZ.

A számadási perrendtartás szabályai.

	Oldal
I. FEJEZET:	
Jogszabályok, döntvények, elvi jelentőségű határozatok	294
Az 1886. évi XXII. t.-c. VII. fejezet	295
Az előjáróság és képviselők felelőségéről	295
Az 1896. évi XXII. t.-c. 86 §-a	295
Elvi jelentőségű döntvények ezen §-hoz	295
Hatáskör. A m. kir. belügyminiszternek 38.506—1886. sz. körrendelete	295
Előjárók felelősége a jóvá nem hagyott határozatok végrehajtásáért	296
Helytelen gazdálkodásért	296
Gondatlanság által okozott kárért	297
Okozati összefüggés kutatása	297
Pénzkezelésből eredő követelések zálogjogi előjegyzése	298
Község felelősége: a) magánügyekből kifolyólag; b) alkalmazottaiért	299
Felelőség a segédjegyző tényeiért	299
Községi bíró felelősége	299
Éjjeli örök felelősége	299
Közgyám felelősége	300
Arvaszéki ülnökök felelősége	300
Közmunka alapba fizetendő járulékok iránti felelőség	300
Az 1886. évi XXII. t.-c. 87. §-a	300
Elvi jelentőségű döntvények ezen szakaszhoz	300

	Oldal
Képviselőtestület tagjainak felelősége	300
Az 1886. évi XXII. t.-c. 88. §-a	302
Elvi jelentőségű döntvények ezen szakaszhoz	302
Község felelősége az előjáróság tagjainak tényéért	302
Község kártérítési kötelezettsége	303
Polgármester kártérítési kötelezettsége a pénzkezelési ellenőrzés elmulasztása miatt	303
Az 1886. évi XXII. t.-c. 143. és 144. §-ai	303
II. FEJEZET:	
A) Eljárási szabályok. Általános rendelkezések	304
1. A számadási felelőség fogalma és meghatározása	304
2. Rokoni kötelék, anyagi és fegyelmi felelőség	304
3. Anyagi és fegyelmi felelőség meghatározása	304
4. Az anyagi, egyéni és egyetemleges felelőség fogalma	304
5. Felelőségi fokozatok a községi vagyonkezelés körében	305
a) A pénzkezelés körében	305
b) A számadási felelőség	305
B) A számadási perrend lételes szabályai	305
1. A számadási per jog alapja	305
2. Számadási észrevételek közlésének kötelezettsége	305
3. Észrevételek közvetlen fisztázása, rendezése	305
4. Felvilágosítások adásának kötelezettsége	305
5. Észrevételek számadási ágazatonként elkülönítve kell kiadni	305
6. Észrevételek alakj rendje	305
7. Észrevételek átvételének és a felvilágosítások megadásának rendje	305
8. Számadó az észrevételekre választást kérő indokolással előjáró hatósága elé is terjesztheti	306
9. Másodészrevételek	306
10. Levelezés befejezése, végzés	307
11. Észrevételek inézésének rendje	307
12. Eljárás azon esetben, ha felelős számadók hol tartózkodása ismeretlen	307
13. Eljárás, ha felelős számadók egyike időközben meghalt	307
14. Eljárás, ha felelős számadók már elhaltak, vagy ha testi vagy szellemi fogyatkozás miatt a felvilágosítás megadására teljesen képtelenek	307
15. Eljárás, ha a felvilágosításra kitűzött határidő elégtelen	307
16. Marasztaló végzés	307
17. Felfolyamodás	308
18. Felmentő végzés	308
19. Makacssági végzés	308
20. Igazolási kérelem	308
21. Eljárás, ha számadóknak egyike, vagy már egyike sem szolgál a számadás léte helyén	308
22. Bírói per útjára lépés	308
23. Térítmények befizetése, behajtása	308
24. Meghalt számadók térítményei	309
25. Visszkreseti jog	309
26. Résztételtetés engedélyezése térítményeknél	309
27. Térítmények elszámolási rendje	309
28. Végzések és mindennemű értékesítések kiadásának rendje	310
29. Perbeli folyamodványok és felebbezések benyújtásának rendje	310
30. Kézbesszéti rend	310
31. Számadási kötelezettség elévülése	310

VI. RÉSZ.

A község kezelése alatt álló, egyéb önálló vagyonok, letétek, alapok, alapítványok, üzemek.

I. FEJEZET:

	<i>Oldal</i>
Jogszabályok, döntvények, elvi jelentőségű határozatok	311
Az 1886. évi XXII. t.-c. 146. §-a	311
Az 1886. évi XXII. t.-c. 147. §-a	311
Az 1927. évi V. t.-c. III. fejezet 48. §-a	311
Üzemek, vállalatok kezelése	312

II. FEJEZET:

Letétek, alapok, alapítványok, üzemek, vállalatok önálló számadásai	313
A) A letételekről általában s ezek kezelésére vonatkozó általános szabályok	313
1. A letétek fogalma	313
2. Letéti számadás (napló) s annak berendezése	313
3. A letéti elszámolás szabályai	313
4. Letéti pénzek idegen vagyont képeznek s mint ilyenek, fel nem használhatók	313
5. Óvadéknul elfogadható értékpapírok és takarékbetétek	313
6. A letétek nyilvántartása. Letéti főkönyv s annak vezetése	314
7. A letéti számadás (napló) s a letéti főkönyv lezárása	314
8. A letéti főkönyv hitelesített zárlatát és az őrizetben maradt letétek kivonatát az évi számadáshoz kell mellékelni	314
B) Alapok, alapítványok kezelésére vonatkozó általános szabályok	314
1. Alapokról, alapítványokról általában	314
a) alapokról	314
b) alapítványokról	315
2. A kezelés és elszámolás szabályai	315
3. Az alapokról, alapítványokról önálló zárszámadást kell adni	315
C) Üzemek, vállalatok önálló vagyonkezelésének szabályai	315
1. Üzem, vállalati költségvetés	315
2. Községi tisztviselők részvétele az üzem kezelésben	315
3. Világítás, vízvezetéki és csatornázási költségvetések	315
4. Az üzemek kezelésénél irányadó szabály	315
5. Számadás és számviteli rendszer	316

VII. RÉSZ.

Függelék.

A községi vagyonkezeléstől független, de az előjáróság kezelésébe utall egyéb, elszámolása és ellenőrzése alá tartozó vagyon- és pénzkezelések

I. FEJEZET:

A nyomásbeli birtokosok gazdasága	317
I. FEJEZET:	
A) Volt urbéreszek gazdaságai	317
1. Eredete	318
2. Állapota	318
3. Eljárási szabályok	318
4. Az anyag- és pénzkezelés általános szabályai	319
5. A költségvetések és számadások felülvizsgálása	320
B) Legeltetési társulatok gazdaságai	322
1. Eredete	322

2. A társulatok kiadása	<i>Oldal</i>
3. A járulékok kivételése	323
4. A járulék mint dologi teher	323
5. Közös munka	323
6. Kivélesi lejtrom	324
7. Értesítés a kivételéről	325
8. A járulékok beszédése	326
9. A hátraléki kimutatás	326
10. A járulékok hátralékának behajtása	327
11. A járulékok beszédése közadók módjára	327
12. Hátraléki kimutatás árverés esetében	328
13. Tartalék tőke	329
14. Bevételek feleslege	329
15. Fás legelő:	329

III. FEJEZET:

Iskolai alapvagyon kezelésének szabályai	330
Jogforrás: 1868. évi XXXVIII. t.-c. 38. §-a	330
1868. évi XXXVIII. t.-c. 39. §.	331
1868. évi XXXVIII. t.-c. 40. §.	331
1868. évi XXXVIII. t.-c. 41. §.	331
Az 1883. évi 13.217. V. K. M. rendelet 11-14. §-ai	331

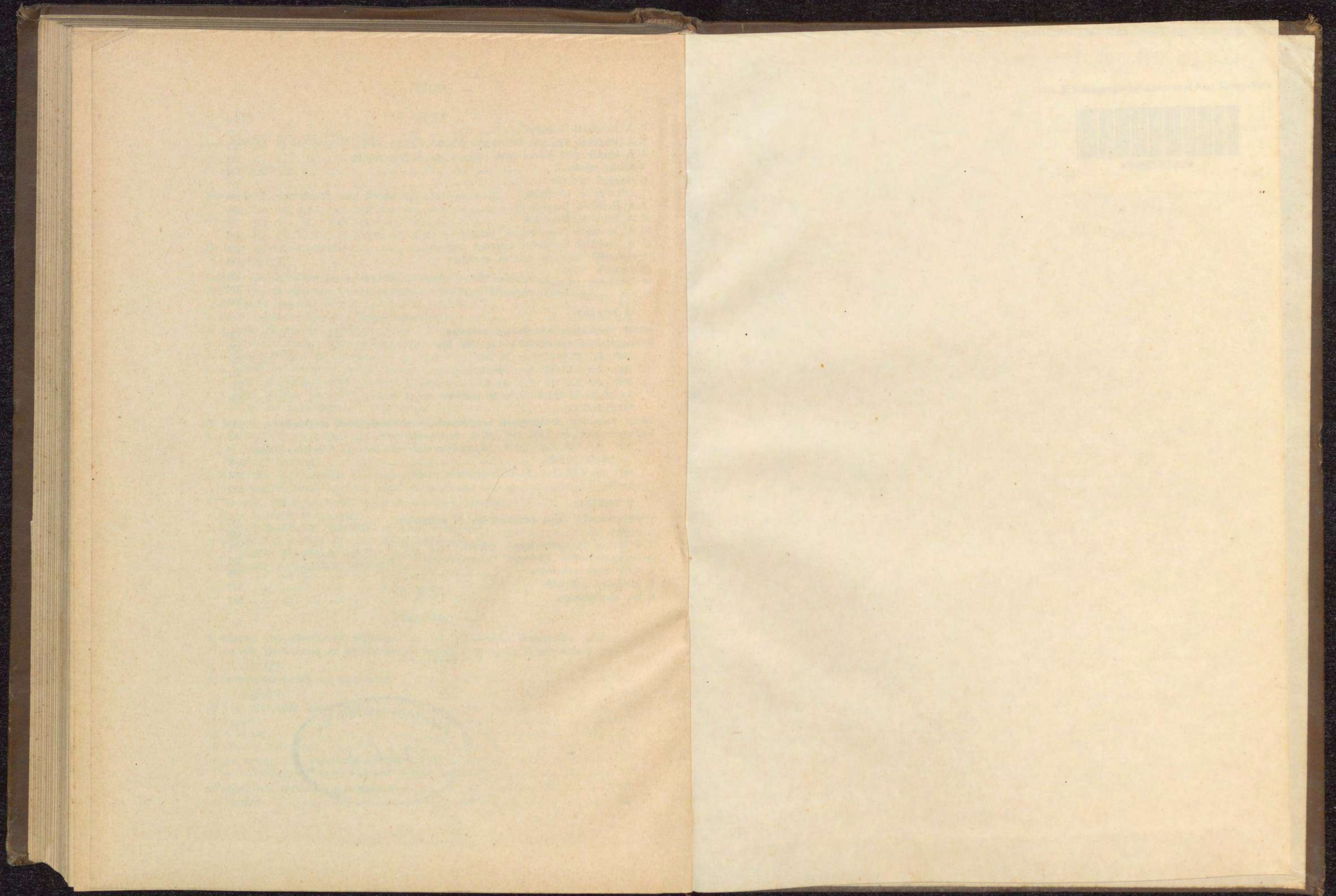
IV. FEJEZET:

Iskola mulasztási bírságpénzek kezelésének és elszámolásának szabályai	332
Jogforrás: 1921. évi XXX. t.-c. 70. §. Segélyezési terv	333
1921. évi XXX. t.-c. 71. §. A rendelkezésre álló összeg felosztása iskola között	333
1921. évi XXX. t.-c. 72. §. Segélyezés módja	334
Elszámolás	335

V. FEJEZET:

Hadigondozottak ügy-, pénzkezelése és számvitele	335
1. Egyéni lap	336
2. Összeírás és utalványozási jegyzék	336
3. Hadigondozottak főkönyve. (Számlakönyv)	336
4. Havi napló számadás	336
5. Állomány kimutatás	337
6. Évi zárszámadás	337

45

UK.E Közigazgatástudományi Kar Könyvtára

00057322

M98

1701

Pénzügy
Muzsális

